

Hallituksen esitys eduskunnalle työtapaturma- ja ammattitautilakiin ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi työtapaturma- ja ammattitautilaki. Lailla uudistettaisiin nykyisen tapaturmavakuutus- ja ammattitautilainsäädännön rakenne kokonaisuudessaan. Lainsäädännön sisältö saatettaisiin vastaamaan työelämän muuttuneita olosuhteita ja perustuslain nykylainsäädännölle asettamia vaatimuksia muun muassa säädösten ja valtuutussäännöksistä.

Työ- ja virkasuhteeseen liittyvän pakollisen työtapaturma- ja ammattitautiturvan sisällöstä säädettäisiin ehdotettavassa laissa, joka korvaisi nykyiset tapaturmavakuutuslain, ammattitautilain ja tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain. Yrittäjätöön vakuuttaminen perustuisi edelleen vapaaehtoisuuteen, mutta vakuutuksen saadakseen yrittäjän tulisi lähtökohtaisesti olla vakuuttanut itsensä yrittäjän eläkelain mukaisella vakuutuksella.

Laissa nykyisten säännösten sanamuotoja selkiytettäisiin ja täsmennettäisiin. Oikeus- ja korvauskäytännön varassa olevia tulkintoja ja periaatteita kirjattaisiin lakiin, jolloin laista kävisivät ilmi yksilön oikeudet ja velvollisuudet kuten perustuslaki edellyttää. Laki si-

sältäisi nykyistä yksityiskohtaisemmat säännökset muun muassa niistä olosuhteista, joissa sattunut tapaturma tai ilmennyt ammattitauti korvattaisiin. Laissa myös määriteltäisiin, mitä tapaturmalla laissa tarkoitettaisiin, sekä säädettäisiin korvausoikeudellisesti keskeisestä lääketieteellisen syy-yhteyden vaatimuksesta. Osana harmaan talouden torjuntaan liittyviä toimenpiteitä lakiin sisällytettäisiin säännökset tapaturmavakuuttamisen valvonnasta.

Rikoslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös tapaturmavakuutusmaksupetoksesta. Vakuuttamisen valvontaan ja korvausten yhteensovittamiseen liittyen esityksessä ehdotetaan tehtäväksi myös eräitä muutoksia muun muassa työeläkelakeihin. Esityksessä ei ehdoteta muutoksia työtapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmän perusrakenteisiin, kuten järjestelmän rahoitukseen tai toimeenpanon järjestämiseen.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016. Haittarahan kertakorvauksen laskentaa koskeva muutos on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan niin pian kuin mahdollista.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	9
1 JOHDANTO.....	9
2 NYKYTILA JA SEN ARVIOINTI.....	9
2.1 Yleistä.....	9
2.2 Tapaturmalainsäädännön rakenne.....	11
2.3 Tapaturmalainsäädännön soveltamisala.....	11
<i>Tapaturmavakuutuslain henkilöllinen soveltamisala</i>	11
<i>Pakollinen työtapaturmaturva</i>	11
Työntekijät ja virkasuhteiset.....	11
Yrityksen osakkaat ja yhtiömiehet.....	12
Perhehoitajat ja työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvat henkilöt.....	13
<i>Vapaaehtoisesti järjestettävä työtapaturmaturva</i>	13
<i>Vapaaehtoisesti järjestettävä vapaa-ajan tapaturmaturva</i>	13
<i>Tapaturmavakuutuslain 57 §:n mukaisella vakuutuksella järjestettävä pakollinen tapaturmavakuutusurva</i>	14
<i>Muut lailla säädetty tapaturmakorvausjärjestelmät</i>	14
<i>Maatalousyrittäjien ja apurahansaajien tapaturmavakuutus</i>	14
<i>Ammattiuurheilijoiden pakollinen tapaturmaturva</i>	15
<i>Opiskelijoiden pakollinen tapaturmaturva</i>	15
<i>Sotilastapaturmajärjestelmä</i>	15
<i>Tapaturmavakuutuslain alueellinen soveltamisala</i>	15
2.4 Vahinkotapahtumat.....	16
<i>Tapaturman määritelmä</i>	16
<i>Työtapaturman käsite</i>	16
Työssä sattuva tapaturma.....	17
Työstä johtuva liikkuminen ja toiminta työpaikalla.....	17
Sairaanhoidon työaikana.....	17
Asunnon ja työpaikan välinen matka.....	18
Työnantajan asiassa oleminen.....	18
Kokoukset, kurssit ja koulutustilaisuudet.....	18
Edustustilaisuudet.....	19
Urheilu- ja virkistystapahtumat.....	19
Kuntoutus- ja työkykyä ylläpitävä toiminta.....	19
Majoitusolosuhteet.....	19
Tapaturma työnantajan omaisuutta varjeltaessa tai ihmishenkiä pelastettaessa.....	19
Tapaturma, joka on aiheutunut sodasta tai aseellisesta selkkauksesta.....	20
Pahoinpitelystä tai muusta toisen henkilön tahallisesta teosta aiheutunut vamma.....	20
Työtapaturmakäsitteen uudistamistarve.....	21
<i>Lääketieteellinen syy-yhteys</i>	21
<i>Ammattitaudit</i>	22
Olkaluun sivunastan tulehdus ja jännetupentulehdus.....	23
Rannekanavaoireyhtymä.....	23

	Kosteusvauriomikrobeihin liittyvät ammattitaudit.....	23
	<i>Työliikkekipeytyminen</i>	24
	<i>Olennainen pahaneminen</i>	26
	<i>Traumaperäinen stressireaktio</i>	27
2.5	Etuudet.....	28
	<i>Sairaanhoido</i>	28
	<i>Tutkimuskulut</i>	29
	<i>Kodinhoidon lisäkustannukset</i>	30
	<i>Haitta-, vaate- ja opaskoiralisä</i>	30
	<i>Fysikaalisen hoidon ajalta korvattava ansionmenety</i>	30
	<i>Esinevahingot</i>	30
	<i>Ansionmenetykskorvaukset</i>	31
	Lyhyen ajan päiväraha.....	31
	Vuosityöansioon perustuva päiväraha ja tapaturmaeläke.....	31
	Opiskelijan ja nuoren vuosityöansio.....	32
	Yrittäjän ja ulkomaille lähetetyn työntekijän ansiot vuosityöansiossa.....	32
	Vähimmäisvuosityöansio.....	33
	Ansionmenetykskorvauksen perusteeseen luettavat ansiot.....	33
	Tapaturmaeläkkeen taso.....	33
	<i>Haattaraha</i>	34
	<i>Kuntoutus</i>	35
	<i>Kuolemantapauskorvaukset</i>	36
	<i>Korvauksen vähentäminen myötävaikutuksen perusteella</i>	36
2.6	Tapaturmavakuutuksen toimeenpano.....	37
	<i>Vakuutuslaitokset</i>	37
	<i>Etuuksien toimeenpano</i>	37
	<i>Tietosuojasäännökset</i>	38
	<i>Tapaturmavakuutuslaitosten liitto</i>	38
	<i>Tapaturma-asiain korvauslautakunta</i>	38
2.7	Vakuuttaminen, vakuutusmaksu ja vakuuttamisen valvonta.....	39
	<i>Tapaturmavakuuttamisen valvonta</i>	40
2.8	Muutoksenhaku, oikaisumenettelyt ja takaisinperintä.....	41
	<i>Muutoksenhaku</i>	41
	<i>Asianosaisuus tapaturmavakuutusasioissa</i>	41
	<i>Oikaisumenettelyt ja takaisinperintä</i>	43
3	ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	43
3.1	Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi.....	43
3.2	Keskeiset ehdotukset.....	44
	<i>Lain rakenne</i>	44
	<i>Lain soveltamisala</i>	46
	<i>Henkilöllinen soveltamisala</i>	47
	<i>Alueellinen soveltamisala</i>	48
	<i>Korvattavat vahinkotapahtumat</i>	48
	Työtapaturmat.....	49
	Ammattitaudit.....	49
	Muut korvattavia vahinkotapahtumia koskevat säännökset.....	50

	<i>Etuudet</i>	50
	Sairaanhoidon korvaukset	50
	Muut kustannusten korvaukset	50
	Ansionmenetykskorvaukset	51
	Vuosityöansio	51
	Haittaraha	51
	Haittarahan lisäkorvaus miehille	52
	Kuntoutuskorvaukset	52
	Työntekijän kuoleman johdosta maksettavat korvaukset	53
	<i>Etuuksien toimeenpano</i>	53
	<i>Vapaaehtoinen vakuuttaminen</i>	54
	<i>Tapaturmavakuutuskeskus</i>	55
	<i>Vakuuttaminen ja vakuutusmaksu</i>	56
	<i>Vakuuttamisen valvonta, rangaistussäännökset ja vakuutusrekisteri</i>	56
	<i>Vakuutuslaitoksen ja Tapaturmavakuutuskeskuksen takautumisoikeus</i>	57
4	ESITYKSEN VAIKUTUKSET	57
4.1	Taloudelliset vaikutukset	57
4.2	Vaikutukset työntekijöiden ja yrittäjien kannalta	58
4.3	Vaikutukset työnantajien kannalta	60
4.4	Vaikutukset sukupuolten kannalta	60
4.5	Vaikutukset tapaturmavakuutusjärjestelmän toimeenpanoon ja viranomaisten toimintaan	61
4.6	Yhteiskunnalliset vaikutukset	61
5	ASIAN VALMISTELU	61
5.1	Valmisteluvaiheet ja -aineisto	61
5.2	Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	62
6	MUITA ESITYKSEEN VAIKUTTAVIA SEIKKOJA	63
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	64
1	LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	64
1.1	Työtapaturma- ja ammattitaitilaki	64
	I Osa Yleiset säännökset	64
	1 luku Yleiset säännökset	64
	2 luku Henkilöllinen soveltamisala	66
	3 luku Alueellinen soveltamisala	68
	II Osa Korvattavat vahinkotapahtumat	70
	4 luku Yleiset säännökset	70
	5 luku Työtapaturmaa koskevat säännökset	72
	6 luku Ammattitauteja koskevat säännökset	83
	7 luku Työliikkekipeytyminen, pahoinpitely ja toisen henkilön muu tahallinen teko sekä henkinen järkytysreaktio	88
	III Osa Etuudet	92
	8 luku Sairaanhoidon korvaukset	92
	<i>Yleiset säännökset</i>	92
	<i>Julkisessa terveydenhuollossa annetun hoidon korvaaminen</i>	95
	<i>Yksityisessä terveydenhuollossa annetun sairaanhoidon korvaaminen</i>	98
	<i>Ulkomailla annetun sairaanhoidon korvaaminen</i>	99
	9 luku Muut kustannusten korvaukset	101

10 luku	Ansionmenetykskorvaukset	103
	<i>Yleiset säännökset</i>	103
	<i>Päiväraha</i>	104
	<i>Tapaturmaeläke</i>	106
	<i>Kuntoutusraha</i>	108
	<i>Opiskelijan ansionmenetykskorvaus opiskelun estyessä</i>	108
	<i>Vuosityöansion määrittäminen</i>	108
	<i>Ansionmenetykskorvauksen perusteena oleva työansio</i>	111
11 luku	Pysyvän haitan korvaaminen.....	112
12 luku	Kuntoutuskorvaukset	114
13 luku	Vahingoittuneen kuoleman johdosta maksettavat korvaukset	117
IV Osa	Etuuksien toimeenpano	121
14 luku	Korvausasian vireilletulo	121
15 luku	Asianosaiset ja puhevallan käyttö korvausasian käsittelyssä	124
16 luku	Vakuutuslaitosta koskevat menettelysäännökset korvausasian käsittelyssä	125
17 luku	Vahingoittunutta ja muuta korvauksenhakijaa koskevat menettelysäännökset korvausasiassa.....	130
18 luku	Korvauksen maksaminen	132
19 luku	Velvoitteiden laiminlyönnin vaikutus korvausasian käsittelyyn.....	137
V Osa	Vakuuttaminen ja vakuutusmaksu	141
20 luku	Vakuuttaminen	141
21 luku	Vakuutusmaksun määräytyminen ja maksaminen	145
22 luku	Vakuuttamisen valvonta.....	146
VI Osa	Vapaaehtoiset vakuutukset.....	151
23 luku	Yleiset säännökset.....	151
24 luku	Yrittäjän työajan vakuutus	152
25 luku	Vapaaehtoinen vapaa-ajan vakuutus	156
26 luku	Työntekijän vapaaehtoinen työajan vakuutus ulkomaantyössä	159
VII Osa	Toimeenpanojärjestelmä	160
27 luku	Vakuutuslaitokset.....	160
28 luku	Tapaturmavakuutuskeskus	161
29 luku	Tapaturma-asiain korvauslautakunta	167
30 luku	Lisämaksuvelvollisuus ja yhteistakuu.....	167
31 luku	Jakojärjestelmä.....	167
32 luku	Erinäiset säännökset.....	168
VIII Osa	Muutoksenhaku, oikaisumenettelyt ja takaisinperintä.....	168
33 luku	Muutoksenhaku.....	168
34 luku	Oikaisumenettely, päätöksen poistaminen ja takaisinperintä.....	170
IX Osa	Erinäiset säännökset.....	170
35 luku	Tietojen antaminen, saaminen ja salassapito	170
36 luku	Erinäisiä säännöksiä	174
37 luku	Rangaistussäännökset.....	177
38 luku	Voimaantulo.....	177
1.2	Laki opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta.....	179

1.3	Työntekijän eläkelaki.....	180
1.4	Yrittäjän eläkelaki.....	181
1.5	Merimieseläkelaki.....	181
1.6	Kunnallinen eläkelaki.....	182
1.7	Valtion eläkelaki.....	182
1.8	Lakiehdotukset 8—18.....	183
1.9	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista.....	183
1.10	Lakiehdotukset 20—25.....	183
1.11	Laki eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta.....	183
1.12	Laki virkatehtävässä apuna olleelle henkilölle eräissä tapauksissa suoritettavasta tapaturmakorvauksesta.....	184
1.13	Laki taisteluvälineiden siviilihenkilöille aiheuttamien tapaturmien korvaamisesta.....	184
1.14	Käräjäoikeuslaki.....	185
1.15	Tuotevastuulaki.....	185
1.16	Laki edustajanpalkkiosta.....	186
1.17	Vuorotteluvapaalaki.....	186
1.18	Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojelutoiminnasta.....	186
1.19	Laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta.....	186
1.20	Rikoslaki.....	188
	29 luku Rikoksista julkista taloutta vastaan.....	188
1.21	Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä.....	189
1.22	Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta.....	190
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	190
3	VOIMAANTULO.....	191
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	192
	LAKIEHDOTUKSET.....	195
	1. Laki Työtapaturma- ja ammattitautilaki.....	195
	2. Laki opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta.....	265
	3. Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta.....	267
	4. Laki yrittäjän eläkelain muuttamisesta.....	269
	5. Laki merimieseläkelain muuttamisesta.....	271
	6. Laki kunnallisen eläkelain muuttamisesta.....	273
	7. Laki valtion eläkelain muuttamisesta.....	275
	8. Laki tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	277
	9. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta.....	278
	10. Laki kansaneläkelain muuttamisesta.....	280
	11. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta.....	282
	12. Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 8 ja 14 §:n muuttamisesta.....	284
	13. Laki aikuiskoulutustuesta annetun lain 7 ja 11 §:n muuttamisesta.....	285
	14. Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta.....	286
	15. Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 13 §:n muuttamisesta.....	287
	16. Laki vammaisuuksista annetun lain 9 ja 12 §:n muuttamisesta.....	288
	17. Laki takuueläkkeestä annetun lain 9 §:n muuttamisesta.....	289
	18. Laki työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain 2 a §:n muuttamisesta.....	290

19. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta	291
20. Laki meripelastuslain 23 §:n muuttamisesta	293
21. Laki pelastuslain 103 §:n muuttamisesta	294
22. Laki poliisilain 8 luvun 4 ja 5 §:n muuttamisesta	295
23. Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain 84 §:n muuttamisesta	296
24. Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain 30 §:n muuttamisesta	297
25. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 11 §:n ja 14 luvun 3 §:n muuttamisesta	298
26. Laki eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta annetun lain muuttamisesta	299
27. Laki virkatehtävässä apuna olleelle henkilölle eräissä tapauksissa suoritettavasta tapaturmakorvauksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	300
28. Laki taisteluvälineiden siviilihenkilöille aiheuttamien tapaturmien korvaamisesta annetun lain 1 ja 5 §:n muuttamisesta	301
29. Laki käräjäoikeuslain muuttamisesta	302
30. Laki tuotevastuulain 13 a §:n muuttamisesta	303
31. Laki edustajanpalkkiosta annetun lain 5 a §:n 1 momentin kumoamisesta	304
32. Laki vuorotteluvapaalain 19 §:n muuttamisesta	305
33. Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta	306
34. Laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain muuttamisesta	307
35. Laki rikoslain 29 luvun muuttamisesta	310
36. Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muuttamisesta	311
37. Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta	312
LIITE	313
RINNAKKAISTEKSTIT	313
3. Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta	313
4. Laki yrittäjän eläkelain muuttamisesta	317
5. Laki merimieseläkelain muuttamisesta	321
6. Laki kunnallisen eläkelain muuttamisesta	325
7. Laki valtion eläkelain muuttamisesta	328
8. Laki tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	332
9. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta	333
10. Laki kansaneläkelain muuttamisesta	337
11. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	339
12. Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 8 ja 14 §:n muuttamisesta	342
13. Laki aikuiskoulutustuesta annetun lain 7 ja 11 §:n muuttamisesta	344
14. Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta	346
15. Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 13 §:n muuttamisesta	347
16. Laki vammaisetuksista annetun lain 9 ja 12 §:n muuttamisesta	348
17. Laki takuueläkkeestä annetun lain 9 §:n muuttamisesta	350

18. Laki työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain 2 a §:n muuttamisesta.....	351
19. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta	352
20. Laki meripelastuslain 23 §:n muuttamisesta	355
21. Laki pelastuslain 103 §:n muuttamisesta.....	356
22. Laki poliisilain 8 luvun 4 ja 5 §:n muuttamisesta.....	357
23. Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain 84 §:n muuttamisesta.....	358
24. Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain 30 §:n muuttamisesta.....	359
25. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 11 §:n ja 14 luvun 3 §:n muuttamisesta.....	360
26. Laki eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta annetun lain muuttamisesta.....	362
27. Laki virkatehtävässä apuna olleelle henkilölle eräissä tapauksissa suoritettavasta tapaturmakorvauksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	364
28. Laki taisteluvälineiden siviilihenkilöille aiheuttamien tapaturmien korvaamisesta annetun lain 1 ja 5 §:n muuttamisesta.....	365
29. Laki käräjäoikeuslain muuttamisesta	366
30. Laki tuotevastuulain 13 a §:n muuttamisesta	368
31. Laki edustajanpalkkiosta annetun lain 5 a §:n 1 momentin kumoamisesta.....	369
32. Laki vuorotteluvapaalain 19 §:n muuttamisesta	370
33. Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta	371
34. Laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain muuttamisesta.....	373
35. Laki rikoslain 29 luvun muuttamisesta.....	379
36. Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muuttamisesta	381
37. Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta	382

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Nykyinen tapaturmavakuutuslaki (608/1948) on peräisin vuodelta 1948. Lukuisten muutosten ja lisäysten jälkeen laki ei enää rakenteeltaan ja selkeydeltään vastaa lainsäädännölle nykyisin asetettavia vaatimuksia. Työtapaturma- ja ammattitautiturvan sisällöstä säädetään kolmessa erillisessä laissa, mikä yhdessä lukuisten viittaussäännösten kanssa tekee turvan sisällöstä paikoin hankalasti hahmottuvan. Vuonna 2000 voimaan tullut perustuslaki edellyttää, että yksilön oikeudet ja velvollisuudet ilmenevät selvästi lain tasolla. Muuta sosiaalivakuutuslainsäädäntöä on selkiytetty useilla eri lainmuutoksilla vuodesta 2004 lukien. Sairausvakuutusta, kuntoutusta ja työeläkettä sekä kansaneläkettä koskeva lainsäädäntö on uudelleenkirjoitettu. Niin ikään työttömyysturvalainsäädäntö on uudistettu 2000-luvulla.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Yleistä

Lakisääteinen tapaturmavakuutus eli työtapaturma- ja ammattitautivakuutus on Suomen vanhin lakisääteisen sosiaaliturvan osa. Lakisääteinen tapaturmavakuutus on luotu työntekijän turvaksi työtapaturmien ja ammattitautien varalta. Alusta alkaen järjestelmän toimeenpano on perustunut vakuuttamiseen. Tapaturmavakuutusjärjestelmän perustamisasiakirjana on ollut 5 päivänä joulukuuta 1895 julkaistu ”Laki, koskeva työntekijän vastuunalaisuutta työntekijää kohtaavasta ruumiinvammasta”. Laki tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1898 ja se koski eräitä vaarallisimpia ruumiillisia töitä. Soveltamisalaa laajennettiin muutaman kerran 1900-luvun alkupuolella. Vuonna 1925 alettiin korvata ammattitauteja. Voimassa olevaan tapaturmavakuutuslakiin on tehty monia muutoksia ja lisäyksiä, joista merkittävimpiä ovat korvauksiin liittyvät uudistukset vuosina 1982 (HE 53/1981 vp) ja 1993 (HE 128/1992 vp ja HE 324/1992 vp). Vuonna 1982 otettiin käyt-

töön haittaraha ja tapaturmaeläke, kun aiemmin niin sanottua lääketieteellistä haittaa ja työkyvylle aiheutunutta haittaa korvattiin yhdellä korvauslajilla, elinkorolla. Vuonna 1993 päivärahassa otettiin käyttöön erityinen säännös neljän viikon ajalta maksettavasta päivärahasta (niin sanottu lyhyen ajan ansiomenetykskorvaus), alennettiin tapaturmaeläkkeen tasoa 65 ikävuoden täyttämisen jälkeen ja uudistettiin perhe-eläkejärjestelmää.

Suomen perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Perustuslain 124 §:ssä säädetään niistä edellytyksistä, joita on noudatettava, kun julkisia hallintotehtäviä luovutetaan muille kuin viranomaisille. Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksen mukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisen varmistaminen edellyttää, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla.

Tapaturmavakuutuksen toimeenpano on julkisen hallintotehtävän hoitamista, joka tarkoituksenmukaisuussyistä on lailla annettu yksityisten vakuutuslaitosten hoidettavaksi. Tapaturmavakuutuksen toimeenpanoon sisältyy myös julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä. Tapaturmavakuutuksen toimeenpanossa sovelletaan tapaturmavakuutuslain lisäksi hallinnon yleislakeja niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisen määritelmää ja yksityisen kielellistä palveluvollisuutta koskevien säännösten osalta myös yksityisiin vakuutuslaitoksiin niiden hoitaessa julkista hallintotehtävää. Tapaturmavakuutuksen toimeenpanossa sovelletaan hallinnon yleislakeista hallintolakia (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1991; julkisuuslaki), kielilakia

(423/2003), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia (13/2003) sekä henkilötietolakia (523/1999). Vakuutuslaitosten päätöksistä on muutoksenhakuoikeus. Muutoksenhakujärjestelmä on kolmiportainen. Ensiasteen muutoksenhakuelimenä toimii tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta, jonka antamasta päätöksestä voi valittaa vakuutusoikeuteen. Ylimpänä muutoksenhakuelimenä toimii korkein oikeus. Valitusoikeus on rajattu koskemaan vain sellaista vakuutusoikeuden päätöstä, jossa on ratkaistu oikeus korvaukseen tai se, kenen on korvaus suoritettava. Lisäksi vakuutusoikeuden perustealitukseen antamaan päätökseen voi hakea muutosta. Muutoksenhaku edellyttää valituslupaa. Lainkäyttötoiminnassa muutoksenhakulautakunnassa ja vakuutusoikeudessa noudatetaan hallintolainkäyttölakia (586/1996), jollei erikseen toisin säädetä. Korkeimmassa oikeudessa noudatetaan lainkäytön osalta oikeudenkäymiskaaren säännöksiä. Vakuutusyhtiöiden toiminnan lainmukaisuutta valvoo Finanssivalvonta ja Valtiokonttorin osalta valtiovarainministeriö. Kaikkien vakuutuslaitosten toiminnan lainmukaisuutta valvovat lisäksi yleiset laillisuusvalvojat, joita ovat eduskunnan oikeusasiamies ja valtioneuvoston oikeuskansleri.

Työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen tarkoitus on laissa säädettyjen korvausten maksaminen työtapaturmien ja ammattitautien kohdatessa. Korvauksilla turvataan työntekijän ja hänen omaistensa toimeentulo työkyvyttömyyden ja kuoleman varalta.

Velvollisuus turvan järjestämiseen kuuluu lain perusteella työnantajalle, jonka on otettava tätä varten vakuutus sellaisesta vakuutusyhtiöstä, jolla on oikeus myöntää tapaturmavakuutuslain mukaisia vakuutuksia. Näin työnantajat rahoittavat korvaukset maksamallaan vakuutusmaksuilla. Lakisääteinen tapaturmavakuutus koskee kaikkia työnantajan työssä kullakin hetkellä olevia työntekijöitä. Vakuutettuja työntekijöitä ei vakuutuksessa yksilöidä. Jos työnantaja on laiminlyönyt vakuuttamisvelvollisuutensa, työntekijä on silti oikeutettu korvaukseen. Korvauksen maksaa tällöin Tapaturmavakuutuslaitosten liitto. Valtiolla ei ole vakuuttamisvelvollisuutta, vaan valtioon työ- tai virkasuhteessa olevien henkilöiden työtapaturmat ja ammattitaudit

korvataan valtion varoista. Korvaukset määräytyvät tapaturmavakuutuslain mukaisesti. Korvaukset maksaa Valtiokonttori.

Lakisääteinen tapaturmavakuutus on sosiaalivakuutusta, joka perustuu tapaturmavakuutuslakiin sekä korvausten että vakuuttamisen osalta. Vakuutuksen sisällöstä ja korvauksista ei siten voida sopia vakuutusyhtiön ja työnantajan tai työntekijän välillä eikä myöskään työnantajan ja työntekijän välillä. Työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen korvaukset eivät perustu vahingonkorvausvastuuseen, vaikka tiettyjä yhtymäkohtia vahingonkorvausoikeuteen ja sen käsitteisiin onkin, kuten esimerkiksi syy-yhteyden käsitteeseen. Korvattavat vahingonkorvausvahingotapahtumat ja niistä maksettavat korvaukset sekä niiden taso on määritelty laissa riippumatta siviilioikeudellisista ja vahingonkorvausoikeudellisista periaatteista. Vahingoittuneen oikeus korvaukseen ei perustu vahingonaiheuttajan tuottamukseen. Korvauksen myöntäminen ei toisaalta ole esteenä vahingonkorvauslain (412/1974) mukaisen korvauksen saamiselle vahingonaiheuttajalta, jos aiheutunut vahinko on määrältään lakisääteistä korvausta suurempi.

Tapaturmavakuutuslain mukainen korvaus on ensisijainen suhteessa muuhun lakisääteiseen vakuutus- ja sosiaaliturvaan. Muusta järjestelmästä on mahdollista saada lisäkorvausta, jos sen korvaus on suurempi kuin tapaturmavakuutuksesta maksettava korvaus. Esimerkiksi työmatkalla tai työssä sattuva liikennevahinko käsitellään ja korvataan ensisijaisesti tapaturmavakuutuksesta. Jos liikennevakuutuksen ansionmenetykskorvaus on suurempi kuin tapaturmavakuutuksesta maksettava ansionmenetykskorvaus, liikennevakuutuksesta maksetaan korvausten välinen erotus lisäkorvauksena.

Tapaturmavakuutusjärjestelmällä on oikeus saada suorittamansa korvaus takaisin vahingon aiheuttajalta tai muulta korvausvelvolliselta. Tapaturmavakuutusjärjestelmällä voi siten olla oikeus takautumiskorvaukseen esimerkiksi liikennevakuutusjärjestelmästä.

Vaikka tapaturmavakuutuslainsäädännössä lähes kaikista korvausmuodoista, niiden saamisen edellytyksistä ja määräytymistavasta säädetään laissa, osa keskeisistä säännöksistä puuttuu kokonaan tai säännökset ovat

varsin väljiä. Säännösten väljyys on toisaalta antanut tilaa tulkinnoille. Tämä on synnyttänyt runsaasti oikeus- ja korvauskäytäntöä järjestelmän keskeisistä perusasioista. Tapaturmavakuutusta koskeva lainsäädäntö tulisi saattaa avoimemmaksi ja tarkkarajaisemmaksi. Nykyisiä oikeus- ja korvauskäytännön varassa olevia soveltamisratkaisuja ja periaatteita tulisi saattaa lain tasolle, jolloin laista ilmenisivät yksilön oikeudet ja velvollisuudet kuten perustuslaki edellyttää.

2.2 Tapaturmalainsäädännön rakenne

Lailla säädetty tapaturmaturva perustuu Suomessa lukuisiin erillisiin lakeihin. Työ- ja virkasuhteessa työtä tekevien ja yrittäjätyötä tekevien henkilöiden tapaturmaturvasta säädetään tapaturmavakuutuslaissa, ammattitautilaissa (1343/1988), ammattitautiasetuksessa (1347/1988) ja tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutukselta annetussa laissa (625/1991; kuntoutuslaki). Edellä mainittujen lakien mukainen turva, josta voidaan käyttää nimitystä lakisääteinen tapaturmavakuutus, koskee tapaturmavakuutuslain mukaan pääasiallisesti ansiotarkoituksessa tehtävää työtä. Poikkeuksia tästä ovat työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvat henkilöt sekä perhehoitajat, jotka ovat oikeutettuja tapaturmavakuutuslain nojalla lakisääteisen tapaturmavakuutuksen antamaan turvaan.

Maatalousyrittäjien ja apurahansaajien tapaturmaturvasta säädetään maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa (1026/1981), ase- ja siviilipalveluksessa olevien henkilöiden sekä vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007) mukaisiin tehtäviin osallistuvien tapaturmaturvasta sotilastapaturmalaisissa (1211/1990), ammattiuurheilijoiden turvasta urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta annetussa laissa (276/2009) sekä opiskeluun liittyvästä tapaturmaturvasta opiskeluun liittyvässä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetussa laissa (1318/2002; opiskelutapaturmalaki).

Tämän lisäksi lainsäädäntöön sisältyy lukuisia yksittäisiä säännöksiä erityisissä olosuhteissa sattuneista tapaturmista maksettavasta tapaturmakorvauksesta. Tällaisia sään-

nöksiä, joiden mukaan valtion varoista maksetaan tapaturmavakuutuslain mukainen korvaus, sisältyy julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin (916/2012), eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta annettuun lakiin (894/1946), poliisilakiin (493/1995), pelastuslakiin (379/2011), meripelastuslakiin (1145/2001), valmiuslakiin (1080/1991), kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin (1386/2010), kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annettuun lakiin (746/2011) ja käräjäoikeuslakiin (581/1993).

Lisäksi kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin (189/2001), omaishoidon tuesta annettuun lakiin (937/2005) sekä sosiaalihuoltolakiin (710/1982) sisältyy säännöksiä, joiden mukaan pakollinen tapaturmaturva on järjestettävä tapaturmavakuutuslain mukaisella vapaaehtoisella työtapaturmavakuutuksella.

Tapaturmakorvauslainsäädännön hajanainen rakenne vaikeuttaa lakisääteisen tapaturmaturvan hahmottamista. Rakenne edellyttää myös lakiviittaussäännösten käyttöä, mistä voi aiheutua tulkintavaikeuksia.

2.3 Tapaturmalainsäädännön soveltamisala

Tapaturmavakuutuslain henkilöllinen soveltamisala

Pakollinen työtapaturmaturva

Työntekijät ja virkasuhteiset

Tapaturmavakuutuslain mukaan pakolliseen vakuutukseen kuuluu se, joka sopimuksen perusteella on työntekijänä sopinut tekevänsä työtä vastiketta vastaan toiselle eli työnantajalle tämän johdon ja valvonnan alaisena. Tapaturmavakuutuslain soveltamisalaan kuuluvalta työsuhteelta edellytetään, että kaikki laissa säädetyt tunnusmerkit toteutuvat samanaikaisesti. Soveltamisalaa ei ole sidottu suoraan työsopimuslakiin (55/2001) ja soveltamiskäytäntö on samankaltaisista tunnusmerkeistä huolimatta muodostunut jossain suhteessa työsopimuslakia

laajemmaksi. Tapaturmavakuutuksen piiriin on myös tullut toimintaa, jota ei tehdä ansio-tarkoituksessa. Korkein oikeus on muun muassa ennakkoratkaisussaan (KKO 2005:16) katsonut, että lastensuojelulain (414/2007) mukaisena avohuollon tukitoimena järjestetyn harjoittelutyöpaikan saanut henkilö on tosiasiallisesti ollut tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettulla tavalla työntekijän asemassa ja hänellä on ollut tapaturmavakuutuslain mukaisen vakuutusturvan tarve, vaikka kysymyksessä ei olekaan työoikeudellisessa työsuhteessa tehtävä työ. Korkein oikeus perusteli ratkaisuaan myös sillä, että eräiden vastaavan tyyppisten toimintojen osalta on erityislaililla erikseen säädetty tapaturmaturva. Tämä ratkaisu on herättänyt kysymyksen myös kehitysvammaisten erityishuollosta annettuun lakiin (519/1977) perustuvan työtoiminnan osalta, jota ei koske lailla säädetty pakollinen vakuuttamisvelvollisuus. Tulkintavaikeuksia on aiheuttanut myös työn vastikkeellisuuden arviointi. Tapaturmavakuutuslain 1 §:n mukaan vastikkeeksi katsotaan jokainen etu, jolla on taloudellista arvoa. Tällä perusteella myös esimerkiksi vastavuoroisen työn on katsottu voivan synnyttää oikeuden korvaukseen. Työsuhteessa tehdyn työn eläketurva järjestetään työntekijän eläkelain (395/2006) mukaan. Työsuhteella tarkoitetaan mainitussa laissa työsopimuslain 1 §:n mukaista työsopimukseen perustuvaa työsuhdetta. Henkilöllisen soveltamisalan osalta lainsäädännön tulisi olla mahdollisimman selkeä. Jotta edellä korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmeneviltä tulkintavaikutuksilta voitaisiin jatkossa välttyä, tapaturmavakuutuksen henkilöllinen soveltamisala tulisi määritellä nykyistä tarkemmin. Työntekijänä tehtävä työ tulisi sitoa työntekijän eläkelain tavoin työsopimuslain työsuhteen käsitteeseen, jolloin soveltamisala tältä osin määräytyisi työsopimuslain tulkintakäytäntöä noudattaen.

Tapaturmavakuutuslain mukaiseen pakolliseen turvaan ei kuulu työnantajan taloudessa vakituisesti asuva perheenjäsen, vaikka hän tekisi työtä työnantajalle ja saisi työstään palkkaa. Perheenjäsenenä tarkoitetaan laissa työnantajan aviopuolisoa, lasta ja vanhempaa tai näiden puolisoa. Tällaiselle muusta lainsäädännöstä poikkeavalle säännökselle ei ole

perusteita, jos soveltamisala määräytyisi työ-sopimuslain tulkintakäytäntöä noudattaen.

Pakolliseen tapaturmaturvaan kuuluvat myös julkisoikeudellisessa virkasuhteessa työtä tekevät henkilöt. Virka- ja työsuhteessa valtioon olevia henkilöitä ei kuitenkaan vakuuteta, vaan Valtiokonttori maksaa tapaturmavakuutuslain mukaisen korvauksen valtion varoista. Valtion virkamiesten tapaturmaturva perustuu osin lisäksi valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annettuun lakiin (449/1990). Tälle erilliselle laille ei ole enää perusteita, koska lakiin aikoinaan sisältyneet tapaturmavakuutuslaista poikkeavat säännökset ansionmenetykskorvausten yhteensovituksista valtion virkamiehille tapaturman johdosta maksetun sairausajan palkan kanssa on kumottu.

Yrityksen osakkaat ja yhtiömiehet

Osakeyhtiön, kommandiittiyhtiön ja avoimen yhtiön osakkaat, jotka ovat työsuhteessa yhtiöön, kuuluvat pakolliseen tapaturmavakuutukseen. Johtavassa asemassa olevat enemmistöosakkaat eivät kuitenkaan kuulu pakolliseen tapaturmavakuutukseen, koska he eivät ole työsuhteessa yhtiöön. Johtavassa asemassa on katsottu olevan yhtiön toimihenkilön, joka päivittäin käyttää yhtiössä päätöksentekovaltaa ja jonka tehtävänimike ja tehtävät vastaavat tätä valtaa. Osakeyhtiössä johtavassa asemassa on esimerkiksi toimitusjohtaja. Kommandiittiyhtiön vastuunalaisen yhtiömiehen ja avoimen yhtiön yhtiömiehen katsotaan aina olevan johtavassa asemassa. Enemmistöosakas on osakeyhtiössä osakas, joka yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa omistaa yli puolet osakepääomasta. Kommandiittiyhtiössä enemmistöosakas on vastuunalainen yhtiömies, jolla on yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli puolet yhtiöosuuksista tai määräämisvallasta, ja avoimessa yhtiössä yhtiömies, jolla on yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli puolet yhtiöosuuksista tai määräämisvallasta.

Työeläkelainsäädäntöä muutettiin (HE 135/2010 vp) vuoden 2011 alussa siten, että yrittäjämääritelmiä laajennettiin koskemaan jo yli 30 %:n omistustilanteita aiemman 50 %:n sijaan. Muutoksen perusteella työelä-

kelainsäädännössä henkilöitä siirtyi työntekijän eläkelain mukaan vakuutetuista yrittäjän eläkelain (1272/2006) mukaan vakuutetuiksi, mutta tapaturmavakuutuksessa henkilöt pitää vakuuttaa edelleen työntekijöinä. Tästä on aiheutunut epäselvyyttä vakuutuksenottajien keskuudessa, mikä poistuisi yrittäjämääritelmien yhdenmukaistamisella.

Perhehoitajat ja työvoimapolitiittiseen aikuis-koulutukseen osallistuvat henkilöt

Perhehoitajalain (312/1992) mukaisen toimeksiantosopimussuhteen osapuolista on voimassa, mitä tapaturmavakuutuslaissa säädetään työnantajasta ja työntekijästä. Vastavasti työvoimapolitiittisten koulutuspalveluiden tuottajaan sovelletaan, mitä tapaturmavakuutuslaissa työnantajasta säädetään.

Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen, nykyisin työvoimakoulutus, osallistuvaa oppilasta kohdannut tapaturma korvataan työtaturmana niin, että opiskelija rinnastetaan työntekijään ja koulutuspalveluiden tuottajaan sovelletaan, mitä laissa työnantajasta säädetään. Turva järjestetään näissä tapauksissa tapaturmavakuutuslain mukaisella pakollisella vakuutuksella ja korvaus määräytyy tapaturmavakuutuslain säännösten mukaan.

Työvoimakoulutuksessa olevien henkilöiden tapaturmaturvan tarpeeseen liittyy samoja erityispiirteitä kuin opiskeluun, jonka tapaturmaturvasta säädetään erikseen opiskelutapaturmalaisissa. Samoin perhehoitajien asemaan liittyy erityispiirteitä, joista aiheutuu tulkintavaikeuksia tapaturmavakuutuslakia sovellettaessa.

Vapaaehtoisesti järjestettävä työtaturmaturva

Yrittäjien sekä yrittäjän perheenjäsenten ja muiden yrittäjän palveluksessa työtä tekevien pakolliseen vakuutukseen kuulumattomien henkilöiden turva voidaan järjestää tapaturmavakuutuslain 57 §:n 1 momentin mukaisella vapaaehtoisella työtaturmavakuutuksella. Suomessa asuvalla henkilöllä on oikeus saada vakuutetuksi itsensä sekä ne perheensä jäsenet ja muut hänen työssään olevat henkilöt, jotka mainitun lain mukaan eivät ole pa-

kollisesti vakuutuksessa, ja siten turvata itselleen ja mainituille henkilöille oikeus työssä sattuneen tapaturman johdosta tapaturmavakuutuslain mukaan myönnettäviin etuihin. Tällä hetkellä vapaaehtoisia työajan vakuutuksia on myönnetty muuhunkin kuin ansiotarkoituksessa tapahtuvaa työtä varten. Tämä ei vastaa ansioperusteisen sosiaaliturvavakuutuksen tarkoitusta.

Vapaaehtoisesti järjestettävä vapaa-ajan tapaturmaturva

Tapaturmavakuutuslain 57 §:n 2 momentin perusteella työnantajalla on oikeus saada tapaturmavakuutuslain mukaan vakuutettu henkilö vakuutetuksi myös muun tapaturman kuin lain 4 §:ssä tarkoitetun työtaturman varalta. Vakuutusta ei voi kuitenkaan saada 4 §:n 2 momentin 7 kohdassa tarkoitetun lihaksen tai jänteen kipeytymisen eikä 4 a §:ssä tarkoitetun pahoinpitelystä tai muusta toisen henkilön tahallisesta teosta aiheutuneen vamman tai sairauden varalta.

Turvan sisältöä rajoitetaan käytännössä vakuutusehdoilla siten, että ansionmenetykskorvauksena maksetaan vain sairausvakuutuspäivärahan, kansaneläkkeen ja työeläkkeen arvioidun osuuden ylimenevä määrä. Rajoituksia voi liittyä myös vuosityöansioon luettaisiin työansioihin. Lisäksi ehdoilla on rajoitettu korvattavuuden ulkopuolelle muun muassa vahingot, jotka korvataan liikennevakuutuslain (279/1959) tai potilovahingolain (585/1986) perusteella. Oikeudellisesti on kuitenkin epäselvää, missä laajuudessa vakuutusehdoissa voidaan poiketa lain säännöksistä.

Työnantajalla on tapaturmavakuutuslain 57 §:n 3 momentin perusteella oikeus saada työntekijöilleen vapaa-ajan tapaturmavakuutus, jonka perusteella korvaukseen oikeutetuista sekä korvauksista ja niiden saamisen edellytyksistä säädetään asetuksella. Turva sisältää kertakaikkisen korvauksen tapaturman aiheuttamasta ruumiinvammasta sekä korvauksen sairaalan potilaalta sairaalassa annetusta lääkärin määräämästä hoidosta perimästä hoitopäivämaksusta. Tätä vakuutusta koskeva säännös otettiin lakiin 1 päivänä tammikuuta 1969, jolloin työnantajalla oli työehtosopimukseen perustuva vapaa-ajan

vakuuttamisvelvollisuus. Vuonna 1977 voimaan tullut työntekijäin ryhmähenkivakuutus teki käytännössä tapaturmavakuutuslain 57 §:n 3 momentin mukaisen vakuutuksen tarpeettomaksi. Viimeksi mainitun vakuutuksen käytännön merkitys on nykyisin pieni verrattuna tapaturmavakuutuslain 57 §:n 2 momentin mukaiseen vakuutukseen. Vakuutuksen korvaustaso on myös alhainen verrattuna 57 §:n 2 momentin mukaiseen vapaaajan vakuutukseen.

Tapaturmavakuutuslain 57 §:n mukaisella vakuutuksella järjestettävä pakollinen tapaturmavakuutusurva

Omaishoidon tuesta annetun lain mukaan omaishoidon tuesta hoitajan kanssa sopimuksen tehneen kunnan velvollisuutena on ottaa tapaturmavakuutuslain 57 §:n 1 momentin mukainen vakuutus hoitajalle.

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaan kunnan on järjestettävä tapaturmavakuutuslain 57 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella turva kuntouttavassa työtoiminnassa sattuvan tapaturman varalta siltä osin kuin työtoimintaan osallistuvalla ei ole muulla perusteella oikeutta tapaturmavakuutuslain mukaiseen korvaukseen.

Sosiaalihuoltolain mukaan vammaisten henkilöiden työtoiminnan järjestäjän velvollisuutena on ottaa tapaturmavakuutuslain 57 §:n 1 momentin mukainen vakuutus työtoimintaan osallistuvalla. Lain mukaan vakuutuksen vuosityöansiona käytetään tapaturmavakuutuslain mukaista vähimmäisvuosityöansiota.

Tapaturmavakuutuslain mukainen korvausjärjestelmä perustuu työkyvyn menetyksestä aiheutuvan työansionmenetyksen korvaamiseen. Omaishoitajana voi toimia vanhuuseläkkeellä tai muutoin pysyvästi työelämästä poissa oleva henkilö, jonka kohdalla ei voi tulla kysymykseen työansion tai eläkeetuuden menettäminen tapaturman seurauksena. Lisäksi tapaturmavakuutukseen liittyy olennaisena osana mahdollisuus ansionmenetyksen rajoittamiseen kuntoutuksen keinoin. Se ei ole mahdollista jo työelämästä pysyvästi poissaolevan henkilön kohdalla.

Kuntoutuslain mukaan vakuutuslaitoksen on järjestettävä mainitun lain perusteella

korvatussa, kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävässä työ- ja koulutuskokeilussa, työhön valmennuksessa ja työharjoittelussa sattuvan tapaturman varalta kuntoutujalle tapaturmavakuutuslain 57 §:n mukainen vapaaehtoinen työtapaturmavakuutus. Tämä turva liittyy olennaisesti työtapaturman johdosta korvattavaan vahinkoon.

Pakollisen turvan järjestämistä edellä mainituille henkilöryhmille vapaaehtoisella vakuutuksella ei voida pitää tarkoituksenmukaisena vaan turva tulisi järjestää muulla tavoin.

Muut lailla säädetyt tapaturmakorvausjärjestelmät

Maatalousyrittäjien ja apurahansaajien tapaturmavakuutus

Maatalousyrittäjien tapaturmaturvasta säädetään maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusurvan (MATA-vakuutus) piiriin kuuluu maatalousyrittäjä, joka on velvollinen otamaan maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaisen vakuutuksen. Maatalousyrittäjällä tarkoitetaan maatalousyrittäjän eläkelain 3 §:ssä mainittua maatilatalouden harjoittajaa, kalastajaa tai poronmistajaa, lain 3 §:n 5 kohdassa tarkoitettua maatalousyrittäjän kanssa yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa jatkuvasti elävää henkilöä sekä lain 4 §:ssä tarkoitettua perheenjäsentä. Pakolliseen vakuutukseen kuuluvan maatalousyrittäjä voi ottaa vapaaehtoisen työajan MATA-vakuutuksen.

MATA-vakuutuksen sisältö määräytyy pääosin tapaturmavakuutuslain mukaan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa säädetyin poikkeuksin. Pakolliseen ja vapaaehtoiseen maatalousyrittäjän työtapaturmavakuutukseen voidaan liittää vapaaehtoisesti myös vapaa-ajan tapaturmavakuutus, jonka sisällöstä määrätään tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamilla vakuutus-ehdoilla. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuuttamisesta huolehtii Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Maatalousyrittäjien pakollinen tapaturmavakuutus rahoitetaan valtion osuudella, Kansaneläkelaitoksen ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen maksamalla perusturva-

osuudella sekä vakuutettujen vakuutusmaksusuudella.

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakiin lisättiin lailla (992/2008) vuoden 2009 alusta alkaen apurahansaajat. Suomessa asuva apurahansaaja on siten lakisääteisen tapaturmavakuutusturvan piirissä ja hänen vakuutusturvansa hoidetaan Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa.

Ammattuurheilijoiden pakollinen tapaturmaturva

Urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain mukainen tapaturmaturva sisältää tapaturmavakuutuslain mukaiset etuudet rajoitettuina. Urheiluseuran tai muun urheilutoimintaa harjoittavan yhteisön on järjestettävä turva vakuutuksella, jos urheilija saa urheilemisesta veronalaista palkkaa vuodessa tai pelikaudessa vähintään 10 870 euroa (vuoden 2014 tasossa).

Opiskelijoiden pakollinen tapaturmaturva

Opiskelutapaturmalaisissa säädetään peruskoulun yläasteen oppilaiden, lukiolaisten sekä tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevien opiskelijoiden pakollisesta tapaturmaturvasta. Turvan järjestäminen on oppilaitoksen velvollisuutena. Turva kattaa vain käytännön harjoittelutyössä sattuneet ja kysymyksessä olevalle opiskelumuodolle ominaisten olosuhteiden aiheuttamat tapaturmat ja niihin liittyvät ammattitaudit. Lisäksi turva kattaa opiskelutapaturmalain mukaiset matkat. Etuudet määräytyvät tapaturmavakuutuslain säännösten mukaan.

Sotilastapaturmajärjestelmä

Sotilastapaturmalaisissa säädetään sotilastapaturmasta ja palvelussairaudesta maksettavasta korvauksesta. Laki koskee varusmiespalvelusta suorittavia asevelvollisia, vapaaehtoista asepalvelusta suorittavia naisia, siviilipalvelusmiehiä, kertausharjoituksissa olevia reserviläisiä, sotilaalliseen kriisinhallintatoimintaan osallistuvia suomalaisia ja sotilasvirkaan koulutettavia (kadetit). Lisäksi laki koskee asevelvollisuuden suorittamiseen liittyvään kutsuntaan, palvelukelpoisuustar-

kastukseen tai sotilasopetuslaitoksen pääsykokeeseen osallistuvia sekä vapaaehtoisessa maanpuolustuskoulutuksessa olevia, silloin kun koulutus järjestetään yhteistyössä puolustusvoimien kanssa. Lain soveltamisalaan eivät sen sijaan kuulu puolustusvoimien palveluksessa olevat henkilöt, jotka kuuluvat valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annetun lain tai tapaturmavakuutuslain piiriin. Laissa säädetään erikseen olosuhteista, joissa sattuneet tapaturmat oikeuttavat korvaukseen. Palvelussairautena korvataan ammattitautilain mukainen ammattitauti, muu todennäköisesti palveluksesta aiheutunut sairaus sekä muun vamman tai sairauden palveluksesta aiheutunut pahentuminen. Korvaus määräytyy sotilastapaturmalaisissa säädetyn poikkeuksin tapaturmavakuutuslain mukaan.

Tapaturmavakuutuslain alueellinen soveltamisala

Tapaturmavakuutuslaki ei sisällä yleistä säännöstä siitä, miten tapaturmavakuutuslakia alueellisesti sovelletaan. Lähtökohtana on se, että Suomessa tehtävä työ on vakuutettava Suomessa ja lisäksi lakisääteinen turva on voimassa ulkomaillakin, jos työntekijä kuuluu suomalaisen turvan piiriin. EU-alueella, ETA-maissa ja Sveitsissä liikuttaessa EU-asetukset sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta (883/2004 ja 987/2009) sääntelevät sitä, missä maassa työntekijän sosiaaliturva on järjestettävä eri tilanteissa. Myös sosiaaliturvasopimukset sisältävät lainvalintasäännöksiä. Työtapaturmasäännöksiä sisältävät vain Quebecin ja Israelin kanssa solmitut sopimukset. EU-asetuksilla ja sosiaaliturvasopimuksilla pyritään muun muassa siihen, että henkilön sosiaaliturva järjestetään yhdessä maassa ja näin vältetään kaksinkertainen vakuuttaminen.

Sen sijaan liikuttaessa edellä mainittujen maiden ulkopuolella, eli niin sanotuissa kolmansissa maissa kaksinkertainen vakuuttaminen on mahdollista, kun sekä lähtömaa että työskentelymaa saattavat edellyttää tapaturmavakuutuksen ottamista. Vastaavasti Suomeen sopimuksettomasta maasta tuleva työntekijä on vakuutettava Suomessa tapaturmavakuutuslain mukaisella vakuutuksella, koska tapaturmavakuutuslaki ei sisällä eri-

tyissäännöksiä näistä maista tuleville työntekijöille.

Erityissäännöksen puuttuminen on aiheuttanut tulkintavaikeuksia muun muassa Suomen alueen kautta säännöllisesti kulkevan kuljetusliikenteen palveluksessa olevien ulkomaisten työntekijöiden osalta. Näiden työnantajien kotipaikka sijaitsee kolmannessa maassa ja toiminta tapahtuu pääosin Suomen ulkopuolella. Tapaturma-asiain korvauslautakunta on ottanut kantaa näiden työntekijöiden vakuuttamiseen ja katsonut, että näilläkin työnantajilla on vakuuttamisvelvollisuus Suomessa työskentelevien työntekijöiden osalta, vaikka työnteke on ollut tilapäistä. Nykyinen tulkinta on siis se, ettei pääsäännön mukaisesta tapaturmavakuuttamisvelvollisuudesta voida poiketa niin sanotuista sopimuksettomista maista tulevien työntekijöiden ja työnantajien kohdalla. Ongelmia kuitenkin aiheutuu muun muassa valvonnan että vakuutusmaksujen perinnän osalta.

2.4 Vahinkotapahtumat

Tapaturman määritelmä

Tapaturmavakuutuslaissa ei ole määritelty tapaturman käsitettä. Tapaturman käsite on kuitenkin ollut pitkään vakiintunut oikeus- ja korvauskäytännössä. Seuraava korkeimman oikeuden ratkaisussaan käyttämä tapaturman ilmaisu kuvaa perinteistä, vakiintuneena pidettyä tapaturman määritelmää: ”vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tapaturmalla tarkoitetaan äkillisen, ennalta arvaamattoman ja ulkoisen tekijän aiheuttamaa vammautumista” (KKO 2006:83).

Määritelmä sisältää viisi tunnusmerkkiä, joiden kaikkien olemassa oloa edellytetään, jotta tietty tapahtuma katsottaisiin tapaturmaksi: äkillisyys, odottamattomuus, ulkoinen tekijä, vamma sekä syy-yhteys ulkoisen tekijän ja vamman välillä.

Tapaturmavakuutuslaissa edellytetään, että ulkoisen tekijän täytyy aiheuttaa vamma tai sairaus, jotta voitaisiin puhua tapaturmasta. Aikaisemmin laissa mainittiin ainoastaan ruumiinvamma, mutta psyykkisen stressireaktion tultua oikeuskäytännössä korvatuksi

tapaturman seurauksena, terminologiaa muutettiin.

Lisäksi tapaturmavakuutuslaissa on erikseen säädetty työtapaturman aiheuttamana korvattaviksi eräitä vahingoittumisia, jotka eivät täytä edellä mainittuja tapaturman tunnusmerkkejä ja joita ei myöskään korvata ammattitautina. Tällaisia ovat hiertymä tai hankauma, syövyttävän aineen aiheuttama vamma, terveydelle vaarallisten kaasujen hengittämisestä aiheutunut vamma, ilmanpaineen huomattavan vaihtelun aiheuttama vamma, tavallisuudesta poikkeavan lämpötilan aiheuttama paleltuminen, auringonpistos tai muu sellainen vamma, jatkuvasta tai tavan takaa toistuvasta taikka työntekijälle poikkeuksellisesta puristuksesta aiheutunut kyynärpään tai polvilumpion tulehdus tai työliikkeen aiheuttama lihaksen tai jänteen kipeytyminen.

Tapaturman määritelmä on osa työtapaturman määritelmää. Työtapaturma määrittäytyy itse tapaturman lisäksi niillä laissa määritellyillä olosuhteilla, joissa korvattava tapaturma sattuu.

Perustuslaki ja tapaturmakorvauksen hakijan oikeussuoja edellyttävät, että korvauksen maksamisen perusteet ilmenevät riittävän tarkoin laista. Tapaturman määrittelemisen laissa selkeyttäisi lain soveltamisalaa suhteessa ammattitaitteihin ja toisaalta erityissäännösten perusteella korvattaviin vahinkoihin.

Työtapaturman käsite

Työtapaturman määritelmä muodostuu tapaturman käsitteestä ja niistä olosuhteista, joissa sattunutta tapaturmaa pidetään työtapaturmana. Tapaturmavakuutuslain 4 §:n 1 momentin mukaan työtapaturmalla tarkoitetaan tapaturmaa, joka aiheuttaen vamman tai sairauden on kohdannut työntekijää:

- 1) työssä,
- 2) työstä johtuvissa olosuhteissa
 - a) työpaikalla tai työpaikkaan kuuluvalla alueella,
 - b) matkalla asunnosta työpaikalle tai päinvastoin taikka
 - c) hänen ollessaan työnantajan asioilla tai

3) hänen yrittäessään varjella tai pelastaa työnantajansa omaisuutta tahi, työtoimintansa yhteydessä, ihmishenkeä.

Työssä sattuva tapaturma

Työtapaturmana korvataan työssä sattunut tapaturma. Se, mitä työntekijän työtehtäviin kuuluu, ei ole aina yksiselitteistä. Työympäristö, työvälineet, työntekotavat ja työntekopaikka voivat vaihdella huomattavastikin erilaista työtä tekevillä. Työlle ei ole asetettu laissa vaatimuksia ajan ja paikan suhteen. Työnantajan tarjoamien työtilojen ulkopuolella tehtävä työ on nyky-yhteiskunnassa voimakkaasti lisääntynyt. Erityisesti työmatkoilla tehtävän työn sekä kotona tehtävän niin sanotun etätöiden kohdalla joudutaan arvioimaan työtehtävien ja yksityiselämän piiriin kuuluvien toimintojen välistä rajaa. Korvaaminen edellyttää, että toiminnalla on näissä tapauksissa pääasiallinen ja olennainen syy-yhteys työhön.

Kaikki toiminta työpaikalla ja työajalla ei välttämättä kuulu työhön, vaikka se tapahtuu työnteon yhteydessä. Tapaturmaa ei korvata, jos tapaturma sattuu hoidettaessa työtehtävien ohella omia asioita eikä tapaturma ole syy-yhteydessä varsinaisiin työtehtäviin. Merkitystä ei ole sillä, salliiko työnantaja omien asioiden hoitamisen työajalla.

Tiettyihin ammatteihin, kuten palomiesten ja poliisien työhön, kuuluu työnantajan asettama velvoite fyysisen kunnan ylläpitämiseen. Tällaisen toiminnan katsotaan kuuluvan työtehtäviin, jos työntekijä harrastaa työnantajan järjestämää liikuntaa työajalla, ja sen yhteydessä sattunut tapaturma korvataan oikeuskäytännön mukaan työtapaturmana.

Työstä johtuva liikkuminen ja toiminta työpaikalla

Tavallisia työpaikalla sattuvia työtapaturmia ovat työpaikalla liikkumisen, peseytymisen tai pukeutumisen yhteydessä sattuvat tapaturmat. Korvattavuuden kannalta oleelliseksi on korvauskäytännössä katsottu työpaikalla liikkumisen syy-yhteys työhön. Korvauksen ulkopuolelle jäävät tapaukset, joissa liikkuminen ei selkeästi liity työhön tai työstä johtuviin muihin olosuhteisiin. Tällöin ky-

seessä katsotaan olevan niin sanottu omien asioiden hoito. Vaikka kyseessä olisikin omien asioiden hoito, työpaikalla tai työpaikkaan kuuluvalla alueella sattuneita tapaturmia on korvattu, kun tapaturma on sattunut vahingoittuneen ollessa tai liikkueena alueella, jossa työntekijät tavanomaisesti myös työnsä puolesta liikkuvat ja kun vahinkotapahtuma johtuu työnantajan laiminlyönnistä työtilojen turvallisuuden suhteen. Lisäksi on edellytetty, ettei yksityisasian hoito ole lisännyt tapaturmariskiä.

Ruokailutilanteiden korvauskysymyksissä on lähdetty siitä, onko työnantaja järjestänyt ruokailun tiettyssä paikassa ja osallistuuko työnantaja sen kustannuksiin. Molempien edellytysten täytyessä sekä ruokailumatkalla että ruokailupaikassa sattuneet tapaturmat on korvattu. Jos työntekijä käy syömässä muualla kuin työnantajan järjestämässä paikassa, vain ruokailumatkalla sattuneet tapaturmat on korvattu. Samoin vain ruokailumatkat on korvattu, jos työnantaja ei varsinaisesti järjestä ruokailua eikä osallistu sen kustannuksiin lainkaan tai osallistuu vain osittain, esimerkiksi lounassetelillä.

Omien eväiden syöminen yhteydessä sattuneita tapaturmia ei ole pääsääntöisesti katsottu korvattaviksi. Jos tapaturma kuitenkin on seurausta työnantajan laiminlyönnistä esimerkiksi sosiaalitulojen kunnan suhteen, on korvattu myös omien eväiden syönnin yhteydessä tapahtuneet tapaturmat.

Sairaanhoito työaikana

Kun työntekijä sairastuu äkillisesti kesken työpäivän ja joutuu hakeutumaan lääkärin vastaanotolle, matkan työpaikalta lääkäriin ja sieltä takaisin työpaikalle tai kotiin on katsottu kuuluvan vakuutusturvan piiriin. Työstä johtuvissa olosuhteissa sattuneena tapaturmana on korvattu myös tapaturma, joka on sattunut työntekijälle vastaanottokäynnillä tai matkalla sinne aiemmin sattuneen työtapaturman tai ammattitaudin johdosta. Lisäksi työntekijöille työhön olennaisesti kuuluvien määräaikaistarkastusten ja muiden toimenpiteiden on katsottu kuuluvan tapaturmaturvan piiriin. Tapaturma on katsottu korvattavaksi siitä huolimatta, kuuluuko lääkäriissäkäynti työnantajan järjestämään työterveyshuoltoon

tai sattuu ko työtaturma työpaikan alueella tai muualla.

Kun lääkarissäkäynti johtuu muusta kuin edellä mainituista syistä, eli niin sanotusta siviilisairaudesta, sen yhteydessä sattunut tapaturma ei ole työtaturmana korvattava, vaikka lääkarissäkäynti kuuluisi työnantajan järjestämään työterveyshuoltoon. Vastaanotokäyntiin liittyvien matkojen aikana sattuneita tapaturmia ei myöskään pääsääntöisesti korvata. Tällaiseen liikkumiseen sovelletaan samaa pääsääntöä kuin muussakin liikkumisessa työpaikalla. Merkitystä ei ole sillä, saako sairautta käydä hoitamassa työajalla tai maksaako työnantaja lääkarissäkäynnin.

Asunnon ja työpaikan välinen matka

Oikeuskäytännössä muodostuneen määritelmän mukaan työmatka on työntekijän säännöllisesti käyttämä reitti asunnolta työpaikalle ja takaisin. Oikeuskäytännön mukaan työmatka alkaa, kun työntekijä on sulkenut asuntonsa ulko-oven ja vastaavassa kohdassa se myös päättyy. Porraskäytävä on katsottu työmatkaksi, mutta asunnon sisätilaa ei ole. Työmatkasta voidaan katsoa olevan kysymys myös silloin, kun työntekijä päivittäin tulee työhön suoraan vapaa-ajan asunnoltaan. Sen sijaan, jos työntekijä on yöpynyt satunnaisesti tuttavansa asunnossa, joka ei sijaitse tavallisen työmatkareitin varrella ja matkalla sieltä työpaikalleen tapaturmaisesti vahingoittuu, tapaturman ei ole katsottu sattuneen matkalla asunnosta työpaikalle.

Säännölliseltä työmatkareitiltä poikkeamisen aikana sattuneita tapaturmia ei pääsääntöisesti korvata työtaturmina. Tiedetyt säännölliset poikkeamat tavanomaiselta työmatkareitiltä kuuluvat kuitenkin vakuutusturvan piiriin. Kun poikkeaminen johtuu lapsen viemisestä päivähoitoon tai päivittäisten ruokaostosten tekemisestä lähikaupassa, on vakuutusturvan katsottu olevan voimassa matkojen aikana, mutta ei hoitopaikan tai kaupan sisätiloissa. Korvattavaksi on katsottu myös työmatkalla käytettävää autoa tankattaessa tai korjattaessa sattunut tapaturma, kun korjaaminen on matkan jatkumisen kannalta välttämätöntä. Tankkaamisen tai korjaamisen on tullut tapahtua työmatkan aikana. Esimerkiksi työmatkaa edeltävänä päivänä työsuhteau-

ton tankkaamisen yhteydessä sattunutta tapaturmaa ei ole korvattu.

Työnantajan asialla oleminen

Erilaiset kurssit ja koulutustilaisuudet ovat työelämässä lisääntyneet ja ohjelmaan on vuosien varrella tullut mukaan myös vapaa-ajan vietolle tyypillisiä piirteitä. Samoin työaikana tapahtuva virkistäytyminen esimerkiksi urheilupäivän muodossa on nykyisin työpaikoilla yleistä. Tarkka rajanveto tämän ryhmän tilanteiden ja varsinaisen työssä sattuneen tapaturman välillä on usein tarpeellonta, kun olosuhde voidaan myös tulkita työssä olemiseksi ja työn tekemiseksi.

Kokoukset, kurssit ja koulutustilaisuudet

Työkokouksissa, kurseilla ja koulutustilaisuuksissa tai niihin liittyvillä matkoilla sattuneet tapaturmat on yleensä korvattu työtaturmina. Ongelmia liittyy kuitenkin työajan ja vapaa-ajan väliseen rajaan. Kun työntekijä on osallistunut työpaikkansa ulkopuolella järjestettyyn kokoukseen, kurssiin, koulutukseen tai muuhun vastaavaan tilaisuuteen, katsotaan työssä sattuneiksi tapaturmiksi tilaisuuden varsinaisen ohjelman mukaisessa toiminnassa sattuneet tapaturmat. Tästä pääsäännöstä on voitu poiketa, jos tilaisuuteen asiaohjelman lisäksi sisältyvä vapaamuotoisempi ohjelma, kuten liikunta, saunominen tai ruokailu, on järjestetty osallistujille yhteiseksi, ryhmässä tapahtuvaksi toiminnaksi tai se on suunniteltu nimenomaan työn johdosta tarpeelliseksi virkistystarkoituksessa, kuten katkaisemaan poikkeuksellisen pitkäksi muodostuva työpäivä. Sen sijaan vapaamuotoinen tai vapaavalintainen liikunta, johon ei ole pakko osallistua, on oikeuskäytännössä jäänyt korvattavuuden ulkopuolelle, vaikka se olisi osittain tai kokonaan työnantajan tai koulutuksen järjestäjän kustantamaa.

Käytännössä ratkaistavaksi tulee usein kysymys, milloin virallinen tilaisuus päättyi ja onko normaalia myöhäisempi kotimatka jo omilla asioilla oloa. Esimerkiksi ohjelman mukainen yhteiskuljetus viittaa vahvasti työhön kuuluvaan tilaisuuteen, jolloin matkaturmia on korvattu, vaikka ajankohta olisi ollut myöhäinenkin. Oikeuskäytännössä epä-

ämiseen on johtanut muun muassa tapaturman kovin myöhäinen ajankohta. Toisaalta tapaturman ei kuitenkaan edellytetä sattuvan niin sanotun normaalin työajan puitteissa.

Edustustilaisuudet

Jos työnantajan edustaminen kuuluu selkeästi työhön, sen yhteydessä sattuva tapaturma on korvattava. Käytännössä työtehtävien ja tilaisuuksien monimuotoisuus kuitenkin tuottaa rajanveto-ongelmia. Yhtenä periaatteena oikeus- ja korvauskäytännössä on noudatettu rajanvetoa tilaisuuden isäntien ja vieraiden välillä. Tilaisuuden isännälle kysymyksessä on paljon pidemmälti työhön kuuluva edustaminen kuin vieraan osalta. Lisäksi tilaisuuksilta on käytännössä myös edellytetty jotakin kokoustyyppistä osuutta eikä vain esimerkiksi puhdasta vapaa-ajanviettoluonteista liikuntaa tai muuta toimintaa. Markkinointihenkilöstöllä turva taas voi kattaa urheilutilaisuuksissa edustamisen ja asiakkaiden keskeytyksen tällaisissakin tilanteissa laajemmin.

Urheilu- ja virkistystapahtumat

Virkistys- ja liikuntapäivien tapaturmia on yleensä korvattu työtapaturmina. Kyseessä on työnantajan järjestämä koko henkilökunnan tai jonkin osaston tapahtuma, joka usein järjestetään tavallisen työpäivän sijaan tai muuten esimerkiksi palkallisena. Näissä tilaisuuksissa voi olla myös vapaa-aikaan verrattavia osuuksia.

Kuntoutus- ja työkykyä ylläpitävä toiminta

Työpaikoilla järjestetään monenlaista työkykyä ja kuntoa ylläpitävää toimintaa. Varsinaisen työkykyä ylläpitävä ja edistävä toiminta on määritelty työterveyshuoltolaissa (1383/2001). Oikeuskäytännössä on viime vuosina katsottu työhön liittyväksi sellainen työterveyshuollon lakisääteisen työterveyshuollon osana järjestämä kuntoutustoiminta, jossa on kyseessä työkyvyn ylläpitäminen ja johon osallistujat valikoidaan ja kurssi suunnitellaan yksilöllisesti. Tällöin kurssi tapahtuu työaikana ja työtehtävien sijaan ja työn-

antaja maksaa palkkaa kurssin ajalta sekä korvaa matka- ja muut kulut. Kela tai työeläkelaitos voi näissä osallistua kustannuksiin työnantajan ohella. Jos kuntoutuksen järjestää ja kustantaa kokonaisuudessaan Kela tai esimerkiksi työeläkelaitos ja sen ajalta Kela tai työeläkelaitos maksaa ansionmenetykskorvausta, sen ei ole yleensä katsottu kuuluvan työnantajan tapaturmavakuutukseen.

Työkykyä ylläpitävästä ja edistävästä toiminnasta ei ole kysymys tilanteissa, joissa työnantaja tukee työntekijöiden omaehtoista liikuntaa, ei myöskään, vaikka sitä voitaisiin toteuttaa työajalla. Sillä seikalla, että työnantaja kustantaa peli- tai muita harrastuksia taikka vapaa-ajan harrastuksia, ei ole ratkaisevaa merkitystä korvattavuuden kannalta.

Majoitusolosuhteet

Työmatkoilla rajanveto sen osalta, mikä on työtä ja mikä vapaa-aikaa on usein hankalaa. Pääsääntöisesti samat rajanvedot kuin kotipaikkakunnalla pätevät myös työmatkoilla. Oikeuskäytännössä joitakin asumiseen ja oleskeluun liittyviä tilanteita on korvattu työtapaturmina silloin, kun ne muodostavat erityisen riskitekijän. Tavallista yöpymistä hotellissa ei voida pitää erityisenä riskitekijänä, mutta sen sijaan esimerkiksi kivikkoisessa ulkosaaristossa pidetyn seminaarin mökkimajoituksen osalta voi olla toisin.

Tapaturma työnantajan omaisuutta varjeltaessa tai ihmishenkiä pelastettaessa

Työnantajan omaisuutta pelastettaessa tai varjeltaessa työntekijälle sattuvat tapaturmat korvataan työtapaturmina sekä työajalla että työajan ulkopuolella sattuneina. Ihmishenkeä pelastettaessa sattuneet tapaturmat korvataan työtapaturmana silloin, kun pelastaminen tapahtuu työnteon yhteydessä. Vapaa-aikana tai esimerkiksi työmatkalla henkeä pelastettaessa sattunutta tapaturmaa ei tapaturmavakuutuslain mukaan katsota työtapaturmaksi. Vakuutusturvan ulkopuolelle henkilö ei kuitenkaan jää, sillä ihmishenkeä pelastettaessa sattuvat tapaturmat korvataan valtion varoista pelastuslain nojalla, mikäli korvausta ei makseta jonkin muun lain, kuten tapaturmavakuutuslain nojalla.

Tapaturma, joka on aiheutunut sodasta tai aseellisesta selkkauksesta

Työtapaturmaksi katsotaan tapaturmavakuutuslain 4 §:n 3 momentin mukaan myös sellainen työntekijää 1 momentissa mainituissa olosuhteissa kohdannut tapaturma, joka on aiheutunut sodasta tai aseellisesta selkkauksesta. Säännös lisättiin tapaturmavakuutuslakiin vuoden 1940 alussa talvisodan aikana. Lisäykseen vaikuttivat sen aikaiset tulkinnot tapaturmasta ja sodan merkityksestä. Ensimmäisiin lakeihin sisältyi varaus siitä, ettei vastuuta synny, jos vahingon aiheuttaa ylivoimainen tapaus. Vaikka tätä rajausta ei laissa enää ollut, ymmärrettiin sodan aiheuttama vamma tulkinnanvaraiseksi ja kun tällaisten vammojen sattumismahdollisuus 1930 luvun loppupuolella lisääntyi, syntyi asiasta keskustelua. Tulkinnanvaraisuus selkeytettiin lisäämällä korvattavuudesta säännös lakiin, joka myöhemmin siirrettiin voimassa olevan lain 4 §:ään.

Säännöksen tarkoituksesta on viime vuosina keskusteltu lähinnä tilanteissa, joissa suomalaisten yritysten työntekijät ovat olleet projektitöissä sotavaara-alueilla. Käytännössä kuitenkin säännöstä on pidetty tarpeettomana, kun korvattavuuden osalta samaan lopputulokseen päädyttäisiin jo 4 §:n 1 momenttia ja vuonna 1993 voimaan tullutta 4 a §:ää soveltamalla.

Pahoinpitelystä tai muusta toisen henkilön tahallisesta teosta aiheutunut vamma

Pahoinpitelystä tai muusta toisen henkilön tahallisesta teosta aiheutunutta vammaa tai sairautta ei ole perinteisen tulkinnan mukaan pidetty laissa tarkoitettuna työtapaturmana, koska pahoinpitely suljettiin jo vuoden 1895 laissa tapaturman ulkopuolelle nimenomaisella säännöksellä. Sittemmin rajoitus jäi pois laista, mutta tulkinta säilyi ainakin osittain entisellään. Kuitenkin korvauskäytännössä on tällaisia vammautumisia korvattu henkilöille, joilla työnsä luonteen vuoksi on korostunut riski joutua pahoinpitelyn kohteeksi, kuten poliiseilla. Käytännön selkeyttämiseksi tapaturmavakuutuslakiin lisättiin vuoden 1993 alusta voimaan tullut 4 a § (1642/1992), jonka mukaan mitä työtapaturmasta sääde-

tään, sovelletaan myös sellaiseen vammaan tai sairauteen, joka on aiheutunut työntekijälle pahoinpitelystä tai muusta toisen henkilön tahallisesta teosta työssä tai muissa korvattavissa olosuhteissa. Hallituksen esityksen (HE 324/1992 vp) mukaan tarkoituksena oli myös rajoittaa pahoinpitelyn korvaamista tietyissä olosuhteissa, mutta säännöksen sanamuoto ei asettanut mitään tällaisia rajoituksia, mikä on johtanut käytännössä tulkintaongelmiin (esimerkiksi KKO 2009:6).

Säännöksen taustana oli laajentaa tapaturmaturvaa työmatkoilla erityisesti, kun työmatkan suorittamiseen liittyi kohonnut riski joutua toisen henkilön pahoinpitelyn tai muun väkivallan teon kohteeksi. Tällainen riski on olemassa erityisesti vuorotyötä tekevien ja muiden henkilöiden kohdalla, joiden työmatka tapahtuu ilta- tai yöaikaan. Samalla lakiin kirjattiin aikaisempi vakiintunut korvauskäytäntö, jonka mukaan korvattiin toisen henkilön tahallisesta pahoinpitelystä aiheutunut vamma, kun varsinaisen työn luonteeseen kuuluu korostunut riski joutua fyysisen voimankäytön kohteeksi, kuten poliisien ja vartijoiden kohdalla. Tarkoituksena oli saattaa lain säännökset vastaamaan korvauskäytännössä jo omaksuttuja korvaussuojan laajennuksia ja toisaalta ulottaa korvaussuoja kattamaan yhtenäisesti kaikki ne tilanteet, joissa vamma aiheuttaneeseen tahalliseen tekoon johtaneet seikat ovat olennaisessa syy-yhteydessä työssä käymiseen. Säännöstä koskevan hallituksen esityksen mukaan keskeistä on se, että vamma aiheuttaneeseen tahalliseen tekoon johtaneet seikat ovat olennaisessa syy-yhteydessä työssä käymiseen. Riittävä syy-yhteys on olemassa, jos esimerkiksi tarjoiluun tyytymätön asiakas pahoinpitelee tarjoilijaa, työntekijä pahoinpitelee toveriaan työtehtäviin liittyvän erimielisyyden vuoksi tai jos työpaikan tiloihin tunkeutunut varas pahoinpitelee ylitöihin jäänyttä työntekijää. Korvaussuoja on voimassa myös työntekijän liikkeessa työnantajan asioilla, jos siihen liittyy olosuhteista johtuen lisääntynyt riski joutua tahallisen teon kohteeksi. Säännöksen tulkinta on jossain määrin vaihdellut tilanteissa, joissa toisen henkilön tahallinen teko on kohdistunut henkilöön työpaikalla tai työtehtäviä suorittaessa, mutta syy tekoon ei ole liittynyt työtehtävien suoritta-

miseen tai työolosuhteisiin. Oikeuskäytännössä korvaus on eräissä tapauksissa ulotettu tapauksiin, joissa teon syynä ovat tekijän ja uhrin väliset yksityiselämään liittyvät seikat.

Teon motiivista riippumatta korvausta on maksettu, jos 1) tekijä on teon suorittaessaan ollut vahingoittuneen asiakkaana tai 2) vahingoittunut työskentelee sellaisessa ammatissa tai työssä, jonka asiakaspiiri on ennalta määrittämätön ja tekijä teon suorittaakseen tulee vahingoittuneen asiakkaaksi, tai 3) vahingoittunut työskentelee asiakaspalvelussa julkisissa tiloissa tai tiloissa, joihin potentiaalisilla asiakkailla on yleisesti pääsy. Tällöin nimenomaan kuvattujen työskentelyolosuhteiden on katsottu antavan tilaisuuden pahoinpitelyyn. Muutoin tahallisen teon ei ole katsottu sattuneen työssä tai työstä johtuvissa olosuhteissa, jos teon suorittamisen syy tai tekijän motiivi on liittynyt vahingoittuneen yksityisasioihin.

Työtapaturmakäsitteen uudistamistarve

Työtapaturman käsitteeseen ei ole vuonna 1949 tapahtuneen lain voimaantulon jälkeen tehty asiallisia muutoksia. Lain sanamuoto on mahdollistanut työelämän muutosten huomioon ottamisen työtapaturman käsitteen tulkinnassa. Toisaalta työn tekemisen muodot ja tavat sekä työelämän olosuhteet ovat muuttuneet merkittävästi viime vuosikymmenten aikana. Muualla kuin työnantajan järjestämissä työtiloissa tehtävä ja työntekijän kotona tehtävä työ on lisääntynyt. Samoin lyhytaikaiset työsuhteet ja usean rinnakkaisen työn tekeminen ovat aikaisempaa yleisempää. Työhön, työympäristöön tai työolosuhteisiin myös liittyy varsinaisen työnteon lisäksi erilaisia toimintoja, jotka tapahtuvat osin palkallisena työaikana ja osin sen ulkopuolella. Lisäksi työhön liittyvä matkustaminen on lisääntynyt. Tulkinnanvaraisten tilanteiden lisääntyessä säännöksessä ilmaistua työstä johtuvan olosuhteen edellytystä on alettu käyttää itsenäisenä korvausperusteena lain sanamuodon vastaisesti. Toisaalta tapaturmavakuutuslain 4 §:n soveltamisesta kertynyt oikeuskäytäntö on tapausten ja tulkinnanvaraisten tilanteiden lukumäärään nähden suhteellisen vähäistä. Ratkaisut ovat myös usein luonteeltaan yksittäistapauksellisia,

koska ne perustuvat kunkin tapauksen yksilöllisiin olosuhteisiin. Tämä on johtanut korvattavuuden rajojen hämärtymiseen ja osin myös epäyhtenäiseen soveltamiskäytäntöön.

Lääketieteellinen syy-yhteys

Tapaturman tunnusmerkistö sisältää olennaisen syy-yhteyden vaatimuksen vamman ja tapaturman määritelmän täyttävän tapahtuman välillä. Syy-yhteyden arviointi sisältää lääketieteellisen syy-seuraussuhteen arviointia kuvatun tapahtuman ja todetun vamman tai sairauden välillä. Tämän syy-seuraussuhteen arvioinnin perusteena on muun muassa lääketieteellinen tutkimustieto ja kokemus erilaisten vammamekanismien ja vammojen välisestä syy-yhteydestä. Vammamekanismilla tarkoitetaan tapahtumasarjaa, joka johtaa kudosvaurioon. Vamma syntyy ulkoisen väkivallan, yleensä mekaanisen energian seurauksena. Useimmissa tapauksissa voidaan osoittaa selvä lainalaisuus, jonka mukaan tietyt vammamekanismit aiheuttavat tiettyjä luonteenomaisia vammoja. Näiden tunteminen kuuluu kliiniseen traumatologiaan ja hoidon alkuvaiheessa ne ovat oleellinen osa diagnostiikkaa. Syy-yhteyden arvioinnissa voidaan ottaa huomioon myös vamman vaikeusaste: kudosvaurion laajuus riippuu vaurioittavan voiman suuruudesta ja suunnasta, kosketusalueista sekä kudosten sietokyvystä.

Syy-yhteyden arviointi on yleensä sitä helpompaa, mitä vakavammasta vammasta on kysymys. Vaikeudet liittyvät tavallisesti vähäenergisiiin, lieviin vammoihin ja erityisesti hoitoon hakeutumisviiveisiin vamman alkuvaiheessa samoin kuin työkyvyttömyyden pitkittymiseen toipumisvaiheessa.

Hoitoon hakeutumisen pitkittyminen vaikeuttaa vamman objektiivista dokumentointia. Se vaikeuttaa käsityksen saamista alkuvaiheen oirekuvasta ja taudinkulusta, jotka jäävät pitkälti vahingoittuneen subjektiivisen näkemyksen varaan. Mikäli tapaturmasta ei myöskään ole alkuvaiheessa ilmoitettu työnantajalle, kasvaa mahdollisuus vamman liittymisestä työstä johtumattomiin olosuhteisiin. Hoitoon hakeutumisen viivästyminen viittaa lääketieteellisesti useimmiten alkuvaiheen lievään oirekuvaan ja sitä kautta heiken-

tää syy-yhteyden todennäköisyyttä vamman ja tapaturman välillä. Erityisongelman muodostavat erilaiset tapaturmasta riippumattomat, kudoksia heikentävät sairaudet ja iän mukanaan tuoma kudosten rappeutuminen, jotka vaikeuttavat arvioita sekä vamman alkuvaiheessa että toipumisvaiheessa.

Lääketieteellisen syy-yhteyden osoittamiseen liittyvät korvausriidat ovat muutoksenhakuasteissa hyvin yleisiä. Ammattitautien osalta ammattitautilaki sisältää joitakin syy-yhteyttä määritteleviä erityissäännöksiä, joihin sisältyy syy-yhteysharkinnassa huomioon otettavia lääketieteellisesti arvioitavia seikkoja. Tapaturmavakuutuslain mukaan työtapaturmana korvataan vamma tai sairaus, joka on aiheutunut tapaturmasta. Syy-yhteyden arvioinnissa on käytännössä käytetty muun muassa viisiportaista asteikkoa, jossa syy-yhteyden todennäköisyysastetta kuvataan termeillä erittäin todennäköinen, todennäköinen, mahdollinen, epätodennäköinen ja erittäin epätodennäköinen. Tapaturmavakuutuslaissa ei ole tarkemmin määritelty näytön astetta, mutta käytännössä on yleensä riittänyt todennäköinen lääketieteellinen syy-yhteys vamman ja tapaturmamomentin välillä.

Lainsäädännön selkeyden ja avoimuuden kannalta laista tulisi ilmetä tapaturman ja vamman välillä vaadittavan lääketieteellisen syy-yhteyden käsite ja arvioinnissa huomioon otettavat seikat.

Ammattitaudit

Ammattitautilaissa säädetään edellytyksistä, joilla sairaus korvataan ammattitautina. Ammattitautilain 1 §:n mukaan ammattitautilla tarkoitetaan sairautta, joka työssä todennäköisesti on pääasiallisesti aiheutunut fyysikaalisista, kemiallisista tai biologista tekijöistä. Turva määräytyy tapaturmavakuutuslain säännösten mukaan lukuun ottamatta ammattitautilakiin sisältyviä vähäisiä poikkeussäännöksiä. Tapaturman sattumishetkeä vastaa ajankohta, jona ammattitauti on ilmennyt. Myös kuntoutuslain säännökset koskevat ammattitauteja.

Ammattitautilain 3 §:n 2 momentin mukaan ammattitautin ilmenemishetkenä pidetään lähtökohtaisesti sitä ajankohtaa, jona

sairastunut henkilö ensimmäisen kerran haikutui lääkärin tutkittavaksi silloin tai myöhemmin ammattitaudiksi todetun sairauden johdosta. Jollei henkilö ammattitautin ilmetessä enää ole siinä työssä, josta tauti on voinut aiheutua, pykälän 3 momentin mukaan korvausvelvollisuus määräytyy sen mukaan, mikä työ on viimeksi voinut aiheuttaa taudin.

Ammattitautilakia täydentää ammattitautiasetus, jossa on luettelo tavallisista ammattitaudeista ja niitä aiheuttavista altisteista ja olosuhteista. Fysikaalisena tekijänä luettelossa mainitaan muun muassa ääni ja melu. Kemiallisia tekijöitä luettelossa on 36 kappaletta, muun muassa lyijy, nikkeli, aldehydit ja mineraalipölyt (asbesti). Biologisia tekijöitä ovat muun muassa bakteerit ja homeiden vapauttavat itiöt ja virukset. Luettelo ei ole rajoittava, vaan muikin sairaus voidaan korvata ammattitautina, jos se todennäköisesti johtuu työstä. Lisäksi luetteloa tarkistetaan työlääketeen kehityksen mukana.

Psyykinen tekijä ei sisälly ammattitautikorvauksen perusteisiin. Asiaa on käsitelty viimeksi perusteellisesti Psykkisten sairauksien ammattitautikorvausta selvittäneen työryhmän (PSYKO) muistiossa (STM Työryhmämuistiota 2003:19). Työryhmä päätyi laajojen selvitysten jälkeen johtopäätökseen, jonka mukaan psyykkisen tekijän sisällyttämiseen ammattitautilainsäädäntöön ei sillä hetkellä ollut riittäviä edellytyksiä. Kannanotto perustui toisaalta altistuksen ja toisaalta sairauden määrittelyyn liittyviin ongelmiin sekä puutteelliseen tieteelliseen tietoon mahdollisesta syy-yhteydestä yksilötason diagnostiikan mahdollisuutta silmällä pitäen.

Lain valmistelun yhteydessä on selvitetty, onko näiden kysymysten osalta saatu uutta asiaan vaikuttavaa tieteellistä tutkimustietoa. Asiasta on lain valmistelun yhteydessä pyydetty lausunto Työterveyslaitokselta ja Kansanterveyslaitokselta. Työterveyslaitoksen antaman lausunnon mukaan työhön liittyvät psykososiaaliset kuormitustekijät voivat mahdollisesti lisätä kliinisten masennustilojen todennäköisyyttä, mutta tieteellinen näyttö on edelleen riittämätöntä. Työterveyslaitos toteaa, että PSYKO-työryhmän jälkeen ei ole saatu riittävässä määrin sellaista tieteellistä näyttöä, jonka perusteella olisi aiheellista tarkistaa PSYKO-työryhmän pää-

telmiä. Vastaavaan näkemykseen päädyttiin Kansanterveyslaitoksen lausunnossa.

Olkaluun sivunastan tulehdus ja jännetupen-tulehdus

Fysikaalisen tekijän aiheuttamana ammattitautina korvataan myös jännetupentulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus tiettyjen edellytysten täytyessä. Näiden tautien korvaaminen työstä aiheutuneena ammattitautina on ollut kiistanalainen kysymys jo vuosikymmeniä. Vaikka tieteellinen näyttö syy-yhteydestä näissä taudeissa poikkesi toisistaan, korvattavuuden edellytykset yhdenmukaistettiin maaliskuun alusta 1987 voimaan tulleella ammattitautiasetuksen muutoksella (67/1987). Sen mukaan jännetupentulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus korvattiin ammattitautina, jos sairaus oli todennäköisesti aiheutunut työssä tavan takaa toistuvan ja yksipuolisen taikka työntekijälle oudon liikkeen suorittamisesta. Kysymyksessä oli siten viime kädessä sopimus pohjainen ratkaisu.

Jännetupen tulehduksen ja olkaluun sivunastan tulehduksen ammattitautikorvausta koskevat säännökset siirrettiin ammattitautiasetuksesta ammattitautilakiin vuoden 2003 alusta ammattitautilain muuttamisesta annetulla lailla (1315/2002). Tällöin säännöksen sanamuotoa hieman muutettiin, mutta korvattavuuden olennaiset edellytykset säilytettiin ennallaan.

Olkaluun sivunastan tulehduksen ja jännetupentulehduksen korvattavuuden osalta ei ole ilmennyt olennaisesti uutta lääketieteellistä näyttöä. Yksiselitteistä tieteellistä osoitusta olkaluun sivunastan tulehduksen ja työn välisestä syy-yhteydestä ei ole edelleenkään saatu. Säännöksen sanamuotoa ei ole korvauskäytännössä kuitenkaan koettu soveltamisen kannalta riittävän selväksi. Siitä ei ilmene riittävällä tavalla korvattavuuteen vaikuttavat tekijät. Säännöksen selkeyttämisen vuoksi sanamuotoa olisi tarkennettava.

Rannekanavaoireyhtymä

Rannekanavaoireyhtymän korvaamista koskeva säännös lisättiin ammattitautilakiin vuoden 2003 alusta ammattitautilain muuttamisesta annetulla lailla. Tämä perustui pää-

asiassa suhteellisen niukkaan syy-yhteyttä koskevaan tieteelliseen aineistoon. Koska kysymyksessä oli lääketieteellisesti kiistanalainen asia, korvausedellytykset kirjattiin lakiin suhteellisen niukasti. Lain perusteluilla pyrittiin tarkentamaan jossain määrin korvattavuuden perusteita ja myös syy-yhteyttä vastaan puhuvia seikkoja.

Muun muassa sairautta hoitavien ortopedien keskuudessa vallitsi tuolloin ja vallitsee edelleenkin laajasti kielteinen näkemys työn ja rannekanavaoireyhtymän välisen syy-yhteyden olemassaolosta. Myös uusimmassa kansainvälisessä lääketieteellisessä kirjallisuudessa syy-yhteyttä on pidetty epäselvänä ja tuotu esiin mm. geneettisten tekijöiden merkitykseen viittaavia tutkimustuloksia.

Rannekanavaoireyhtymän korvaamista koskeva säännös on edellä mainituista syistä johtanut hyvin pidättyväiseen korvauslinjaan ja korvaushakemusten valtaosan hylkäämiseen. Lain valmistelun yhteydessä saadussa Työterveyslaitoksen lausunnossa on esitetty siinä mainittujen tutkimusten perusteella rannekanavaoireyhtymän riskitekijöiksi käden suuren puristusvoiman käyttö, työliikkeiden toistuvuus ja tärisevien työkalujen käyttö. Riskin on todettu lisääntyvän voimankäytön ja toistuvuuden esiintyessä samassa työssä ja voimankäytön yhdistyessä taipuneisiin ranneen asentoihin. Rannekanavaoireyhtymän osalta ei ole ilmennyt olennaisesti uutta lääketieteellistä tietoa, jonka perusteella sen ammattitautikorvattavuutta voitaisiin ainakaan laajentaa nykyisellä säännöksellä tarkoitettua. Säännöksen sanamuoto on kuitenkin osoittautunut korvauskäytännön kannalta epäselväksi, eikä siitä ilmene riittävän täsmällisesti kaikki korvattavuuden perusteet.

Kosteusvauriomikrobeihin liittyvät ammattitaudit

Kosteusvauriomikrobeihin liittyvät terveydelliset ongelmat ovat Suomessa yleisiä, eivätkä ne rajoitu työpaikalle. Erityisongelmana työhön liittyvissä kosteusvauriomikrobitapauksissa on usein, että altistuminen ei niinkään liity itse työn tekemiseen, vaan usein rakennukseen, jossa työtä tehdään. Työolojen terveydellisyydestä huolehtiminen kuuluu työnantajan työsuojeluvuoroitteisiin.

Ammattitautiasetuksen mukaan biologisilla tekijöillä tarkoitetaan muun muassa bakteereja ja homeiden vapauttamia itiöitä ja muita biologisesti aktiivisia aineita. Tyypillisinä sairauden muotoina mainitaan homepölykeuhkosairaus, homeiden aiheuttama astma ja nuha, ilmankostuttajakuume ja orgaanisen pölyn aiheuttama oireyhtymä (ODTS). Luetelo ei ole tyhjentävä, vaan myös muu sairaus voi oikeuttaa korvaukseen, jos syy-yhteys voidaan osoittaa yleisellä tasolla ja yksilötasolla. Pelkkää oireilua ei sen sijaan voida korvata, koska kysymyksessä ei ole ammattitautilain edellyttämä sairaus.

Kosteusvauriomikrobialtistukseen liittyvien sairauksien toteaminen ammattitautiksi tapahtuu periaatteessa samalla tavalla kuin muidenkin sairauksien kohdalla. Diagnostiikka on tavallista vaikeampaa ainakin kolmesta syystä: altisteen määrittäminen voi olla vaikeaa, työpaikalla ja muissa tiloissa voi esiintyä samoja altisteita ja sairaus voi ilmetä vain oireiluna työpaikalla ilman objektiivisesti mitattavia toiminnan rajoituksia. Tällöin henkilö voi olla työpaikan ulkopuolella täysin oireeton tai saada samankaltaisia oireita muissakin ympäristöissä.

Diagnostiikan lisäksi kosteusvauriomikrobisairauksiin liittyy ongelmia myös korvattavissa tapauksissa. Esimerkiksi työpaikalla oireileva, mutta sen ulkopuolella oireeton henkilö katsotaan työkykyiseksi sekä tapaturmavakuutuksen että sairausvakuutuksen työkyvyttömyyskorvauksien näkökulmasta, koska hän on kykenemätön suorittamaan entisiä työtehtäviään ainoastaan sellaisissa työtiloissa, joissa esiintyy kosteusvauriomikrobialtistusta. Tämän seurauksena henkilö voi jäädä kokonaan ilman ansionmenetykskorvauksia taudin akuuttivaiheen jälkeen.

Kosteusvauriomikrobialtistukseen liittyvät terveydelliset ongelmat ovat yleisiä, mutta tiedot niiden täsmällisistä aiheuttajista ovat edelleen puutteellisia. Asiantuntija-arvioiden mukaan pääosa tapauksista syntyy muulla kuin allergisella pohjalla. Mukana ovat homeiden lisäksi muun muassa bakteerikontaminaatioon liittyvät toksiinit. Näiden mitaamiseen liittyy toistaiseksi ratkaisemattomia ongelmia. Suuri osa tapauksista on siten sellaisia, joissa taudin aiheuttajat eivät ole yksiselitteisesti mitattavissa ja todettavissa.

Työpaikoilla esiintyvät kosteusvauriomikrobialtistukseen liittyvät ongelmat ovat sinänsä kiistattomia. Useissa tapauksissa voidaan puhua työperäisistä oireista, vaikka nykyisin kriteerein ammattitautia ei voidaakaan taudin epäspesifin luonteen johdosta diagnosoida. Kysymys on erityisesti lääketieteellisen tiedon puutteesta ja siihen liittyvästä menetelmien kehittymättömyydestä. Keuhkoputkialtistuskokeella voidaan nykyisin osoittaa syy-yhteys vain yhteen kosteushomelajiin, joten sitä ei voida pitää ammattitautidiagnostiikassa ratkaisevana seikkana. Nykyisillä välineillä toteutettu PEF -seuranta on luotettava menetelmä keuhkoputkien reaktiivisuuden tutkimuksessa. Se on kuitenkin luonteeltaan epäspesifi, eikä siten yksin täytä ammattitautilainsäädännön edellyttämien yksilötason syy-yhteyden vaatimuksia.

Kosteusvauriomikrobialtistukseen liittyvien sairauksien ammattitautidiagnostiikka perustuu siten nykyisin lääketieteelliseen kokonaisharkintaan, jossa esimerkiksi osoitettu spesifi allergia ja luotettavasti toteutettu PEF-seuranta voivat tukea diagnoosia. Epävarmuustekijöitä on kuitenkin runsaasti ja yksilödiagnostiikka vaikeaa. Käytännössä esiintyneiden ongelmien vuoksi sosiaali- ja terveysministeriön toimesta laadittiin vuonna 2009 suositus helpottamaan työpaikan kosteusmikrobialtistuksen aiheuttaman keuhkoastman ammattitautidiagnostiikkaa. Suosituksen mukaan syy-yhteyden arvioinnissa käytetään työpaikalla tapahtuvaa PEF-työpaikkaseurantatutkimusta.

Silloinkin, kun ammattitautidiagnoosi on voitu tehdä, lääketieteellisesti arvioitu toimintakyvyn alentuma on yleensä niin vähäinen, ettei pitempiaikainen ansiomenetyksen korvaaminen ole ollut perusteltua.

Työliikekipeytyminen

Työliikekipeytymisestä puhuttaessa tarkoitetaan lihaksen tai jänteen kipeytymistä, joka on säädetty korvattavaksi tapaturmavakuutuslain 4 §:n 2 momentin 7 kohdassa. Sääntöksen mukaan työliikkeen aiheuttama muusta viasta, vammasta tai sairaudesta johtumaton lihaksen tai jänteen kipeytyminen, jota ei korvata ammattitautina, voidaan kat-

soa työtapaturman aiheuttamaksi, jos vamma on syntynyt lyhyehkönä, enintään yhden vuorokauden pituisena aikana. Säännöksellä on poikettu tapaturmavakuutuslain lähtökohdasta, jonka mukaan tapaturmakorvausta maksetaan työtapaturman johdosta. Kuten edellä aikaisemmin todetaan, tapaturmaa ei ole nykyisessä laissa määritelty ja vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tapaturmalla tarkoitetaan äkillisen odottamattoman ulkoisen voiman eli tapaturmamomentin aiheuttamaa vammaa. Mitä vähäisemmäksi ulkoinen voima on kuvattu, sitä vaikeampaa käytännössä on arvioida tapahtuman ja todetun vamman välistä syy-seuraussuhdetta.

Ennen työliikekipeytymisen korvaamista koskevan säännöksen lisäämistä vuonna 1972 eräistä työtapaturmina korvattavista vammoista annettuun asetukseen (853/1948), korvattavuus edellytti, että ennen kipeytymistä voitiin osoittaa tapahtuneeksi jokin tapaturmaksi tulkittavissa oleva tapahtuma. Tällaiseksi voitiin katsoa esimerkiksi jalan lipsahdus, jolloin äkillinen selkäkipu korvattiin venähdysvammana. Mikäli mitään äkillistä tapahtumaa ennen selän kipeytymistä ei kuvattu, katsottiin, että kyseessä on sairaus eikä sitä korvattu tapaturmana.

Eriyisesti selän äkillisiin kipeytymistapauksiin liittyvien korvausongelmien välttämiseksi äkillisen selkävamman korvattavuutta päätettiin laajentaa edellä mainitulla työliikekipeytymisen korvaamista koskevalla säännöksellä perinteisen tapaturmakäsitteen ulkopuolelle. Säännöksen tarkoituksena oli korvata nimenomaan ohimenevä, venähdyksen kaltainen tila. Sellaisen katsottiin parantuvan normaalisti viimeistään kuudessa viikossa, jota pidetään kudonvaurion normaalina parantumisaikana. Mikäli vaiva tästä pitkittyi, työkyvyttömyyden katsottiin johtuvan muista syistä.

Valtaosassa tapauksista työliikekipeytyminen toimii korvauserusteena edelleen hyvin ja käytäntöä voidaan pitää valtaosin vakiintuneena. Korvattavuuden edellytyksenä pidetään työliikkeen yhteydessä tapahtunutta äkillistä kipeytymistä. Sen sijaan vähitellen työn kuluessa tapahtunutta kipeytymistä ei pidetä korvattavana. Esimerkiksi ruumiilliseen työhön tottumattomalla henkilöllä fyysisesti kuormittavan työn jälkeisinä päivinä

esiintyvää kudosten kipua pidetään lähinnä normaalina fysiologisena ilmiönä eikä ammattitauti- tai tapaturmakäsitteen piiriin kuuluvana sairautena.

Alun perin työliikekipeytymistä koskevaa säännöstä ei tarkoitettu sovellettavaksi lihasrepeämään. Muutoksenhakuilinten ratkaisut ja parantuneet kuvantamismenetelmät ovat kuitenkin tuoneet myös lihasrepeämiä korvattaviksi. Niitä on korvattu esimerkiksi voimanponnistuksen tai äkillisen liikkeen yhteydessä rajoitetun toipumisajan puitteissa. Sen sijaan normaalissa, hallitussa liikesuorituksessa tapahtuneita kipeytymisiä tai suuria lihasrepeämiä ei ole korvattu.

Tapauksissa, joissa ulkoinen tekijä on hyvin vähäinen, terveeseen kudokseen voi syntyä korkeintaan rajoitetun toipumisajan vaativa lihas- tai jännekudoksen venähdys tai repeämä, ei sen sijaan luuston tai nivelten vammaa. Eräiden lihasten ja jänteiden repeämävammojen syntyminen edellyttää lääketieteellisen näkemyksen mukaan nimenomaan tietyn tyyppistä selkeää ulkoista tapaturmamomenttia.

Nykyllä lääketieteen näkökulmasta tarkastellen äkillisen selkävamman korvattavuuden laajentaminen perinteisen tapaturmakäsitteen ulkopuolelle — eli ilman tapaturmamomentin vaatimusta — on vaikeaa. Noidannuolen tautimekanismi on edelleen epäselvä, eivätkä kehittyneetkään kuvantamismenetelmät yleensä ole diagnostiikassa avuksi. Niitä ei siksi myöskään esimerkiksi Käypä hoito -suosituksessa ehdoteta käytettäväksi. Lihasten tapaturmaisista muutoksista kuvantamistutkimuksissa ei juuri koskaan todeta. Löydökset ovat yleensä välilevyn rappeumamuutoksia, syyrystöisen renkaan (annulus fibrosus) repeämiä ja pikkunivelmuutoksia (fasettinivel), jotka nykytiedon mukaan alkavat fysiologisesti normaaleina ikääntymismuutoksina jo ennen 20 ikävuoden täyttymistä. Eriyisesti magneettitutkimuksessa todettujen löydösten tulkinta on usein erittäin vaativaa. Liukastumisissa, lipsahduksissa, äkillisessä selän yhdistyneessä kierto- ja etutaivutusliikkeessä vääjäämättä selän rakenteissa tapahtuu kudonmuutoksia, mutta niiden osoittaminen ei ole useinkaan mahdollista. Kipeytymisen oletetaan johtuvan selkärangan nivelside- tai nivelkapselivenähdyksistä, rangan pik-

kunivelissä tapahtuvista muista muutoksista, välilevyn syyrustaisen renkaan venytyksestä tai repeämästä tai lihaksen ja sen peitinkalvon venytyksestä ja venähdyksestä.

Nykyinen työliikkeen aiheuttaman lihaksen tai janteen kipeytymisen korvaamista koskeva säännös on lääketieteellisesti ajatellen epäselvä. Jos liikkeen yhteydessä kipeytymistä tapahtuu, se ei nykykäsityksen mukaan tautiopillisesti voi syntyä ilman jonkinasteista tapaturmaista kudosuutosta. Liikuntaelimistö on tarkoitettu liikkumiseen ja liikkeisiin, eivätkä luukudos, lihakset, nivelet, nivelrusto-, -siteet ja -kapselit kipeydy ilman traumaattista muutosta, lukuun ottamatta fysiologista, nähtävästi aineenvaihdunnallisista syistä johtuvaa, tottumattomuuteen liittyvää lihaskipeytymistä. Korvattavuus on siten lääketieteellisesti perusteltua, jos kudosuutio on objektiivisin menetelmin todettu ja syyseuraussuhde on olemassa. Terve lihas ei repeä itsestään. Jos sairauskertomusten ja lausuntojen mukaan vammauttava momentti puuttuu, korvattavuutta ei pitäisi syntyä, kun syy-yhteyttäkin ei ole.

Muutoksenhakuratkaisuissa työliikkeen ja vamman välistä syy-yhteyttä on eräissä tapauksissa perusteltu sillä, ettei vahingoittuneella ole todettu ikääntymiseen tai sairausperäisiin tekijöihin liittyviä kudosta heikentäviä muutoksia. Hoitavan lääkärin ensisijainen tehtävä on kuitenkin vamman hoitaminen eikä vakuutuskorvaukseen vaikuttavien löydösten etsiminen. Korvaukseen vaikuttavien löydösten riittävä kirjautuminen ei siten ole aina säännönmukaista. Rappeutumaan ja sairausperäisiin tekijöihin liittyvien muutosten toteaminen voi lisäksi olla käytännössä vaikeaa ja vaatia kudostutkimuksia, jotka eivät ole hoidollisesta näkökulmasta tarpeen. Ei ole tarkoituksenmukaista, että yksittäisen työliikkeen yhteydessä ilmenevissä kiputiloissa, joissa liikkeen mekanismi tai energia voidaan arvioida lääketieteellisesti liian vähäiseksi aiheuttamaan merkittävää vammaa, jouduttaisiin pelkästään korvauskysymyksen ratkaisemiseksi suorittamaan laajoja tutkimustoimenpiteitä ottaen huomioon edelleenkin puutteelliset kuvantamismenetelmät vähäisissä lihas-jännekudoksen vammoissa. Mikäli vamman tarkempi laatu kuitenkin ilmenee hoidon vuoksi tehdyissä tutkimuksis-

sa, se on perusteltua ottaa huomioon korvausratkaisussa.

Säännöksen aiheuttamien tulkintaongelmien poistamiseksi säännöstä tulisi tarkentaa perustuslain edellyttämällä tavalla.

Olennainen paheneminen

Tapaturmavakuutuslain 4 §:n mukaan työtapaturman seurauksena korvataan myös muun kuin työtapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden olennainen paheneminen, kun paheneminen on todennäköisesti aiheutunut työtapaturmasta. Korvausta maksetaan tällöin sairauden tai vamman pahenemisen ajalta.

Vastaavasti ammattitautilain 1 §:n 2 momentissa todetaan, että mitä 1 §:n 1 momentissa on säädetty ammattitaudista, sovelletaan myös muun kuin työtapaturmaksi tai ammattitaudiksi katsottavan vamman tai sairauden olennaiseen pahenemiseen tämän pahenemisen ajalta.

Pahenemisen korvaamista koskevat säännökset otettiin tapaturma- ja ammattitautilainsäädäntöön ammattitautilain uudistamisen yhteydessä vuoden 1988 alusta silloisen vakiintuneen korvaus- ja oikeuskäytännön mukaisesti lainsäädäntöä selventämään. Tarkoituksena oli korvata nimenomaan tunnistetun työssä olevan tekijän aiheuttama olennainen muun kuin työstä aiheutuneen sairauden tai vamman paheneminen. Esimerkkinä lain esitöissä mainittiin vähäinen nikkeli-allergia, joka on metallityössä nikkeliä käsitellessä aiheuttanut voimakkaan pahenemisen. Pahenemista koskeva säännös otettiin yhdenmukaisuuden vuoksi tapaturmien osalta tapaturmavakuutuslakiin. Myös sen perusteluissa viitattiin korvauskäytännössä jo suoritettuihin korvauksiin tällaisissa tapauksissa sekä kuvattiin niin sanotun suuntaa-antavan vamman käsitettä.

Suuntaa-antavalla vammalla tarkoitetaan vakiintuneessa korvauskäytännössä sellaista vammaa, joka yksinäänkin aiheuttaa merkittävän kudosuutuksen. Tällöin vamman jälkitila on yleensä kokonaisuudessaan korvaukseen oikeuttava riippumatta mahdollisista aiemmista nivelrikkomuutoksista. Ei-suuntaa antava vamma puolestaan aiheuttaa vain ohimenevän kudosuutuksen, joten oireiden pitkit-

tyminen aiemman nivelrikon johdosta ei oikeuta korvaukseen. Esimerkkinä suuntaa antavasta vammasta on nivelrikkoisen polven nivelensisäinen murtuma ja ei-suuntaa-antavasta samanlaisen polven venähdysvamma.

Pahenemissäännösten lähtökohtana oli vakiintuneen korvauskäytännön mukainen, soveltamisen kannalta selkeän tulkinnan kirjaaminen lakiin. Pahenemisen korvaamista koskevia säännöksiä onkin sovellettu korvauskäytännössä viime aikoihin saakka pidättyvästi. Muutoksenhakuelinten viimeaikaisissa ratkaisuissa on kuitenkin enenevästi käytetty pahenemista korvausperusteena. Lisäksi korvattavaksi on katsottu aikaisemmasta poiketen vähemmän spesifejä altiste-sairausyhdistelmiä ja tapaturmien kohdalla on esimerkiksi olkanivelen kiertäjäkalvosimen repeämiä korvattu ohimenevästi nimenomaan pahenemisena. Tapaturma-asiaain korvauslautakunta on antanut korvauskäytännön selvittämiseksi kiertokirjeen (4/2007), jossa kuvataan olkanivelen kiertäjäkalvosimen repeämien muuttunutta korvauskäytäntöä. Sen mukaan tietyissä tapauksissa on määrätty korvaamaan ennestään rappeutuneen olkanivelen vammautumisesta rajoitettu aika nimenomaan pahenemisena. Ohjeissa todetaan, että muutoksenhaussa on sovellettu puolen vuoden korvausaikaa erityisesti rajatapauksissa. Toisaalta vähäisen vammakanismin perusteella korvattaisiin vain kyseessä olevan vamman aiheuttama osuus.

Nykyisin lääketieteellisin kuvantamismenetelmin vamman aiheuttamat ja toisaalta mahdollisesti taustalla olevat kudusrappeuman aiheuttamat muutokset ovat todennettavissa esimerkiksi kiertäjäkalvosimessa, akillesjänteessä, hauislihaksen pitkän pään jänteessä, nivelissä ja selkärangassa. Tapaturman jälkeen eri kudusrakenteet, kuten rappeutunut kiertäjäkalvosin, paranevat hieinan eri nopeudella ja siksi pahenemistapauksissa tarvitaan yksilöllistä harkintaa.

Korvauskäytännön kannalta on merkityksellistä, maksetaanko korvausta jokin rajallinen aika vamman osuutena vai onko korvausperusteena paheneminen. Lainsäädännössä ei ole määritelty tarkemmin, mitä tarkoitetaan pahenemisen ajalla. Korvauskäytännössä ei myöskään ole tältä osin muodostunut

selkeää linjaa. Lääketieteellisesti on mahdollista, että paheneminen voi johtaa joissakin tapauksissa sairauden tai vamman pysyvään pahenemiseen. Käytännössä tällainen tilanne tulee kysymykseen lähinnä tapaturmien yhteydessä. Korvausperusteena on kuitenkin yleensä käytetty muun muassa suuntaa-antavan vamman käsitettä eikä pahenemista. Ammattitautien kohdalla työssä tapahtuneesta altistuksesta johtuvan pysyvän vaikutuksen osoittaminen on lääketieteellisesti vaikeaa.

Säännösten aiheuttamien tulkintaongelmien poistamiseksi säännöksiä tulisi selkeyttää perustuslain edellyttämällä tavalla.

Traumaperäinen stressireaktio

Äkilliseen työolosuhteissa sattuneeseen yksittäiseen tapahtumaan liittyvä järkytyksen aiheuttama stressireaktio on jo hyvin pitkään korvattu tapaturmana, vaikkei työntekijään itseensä ole kohdistunut varsinaista ulkoisen tekijän aiheuttamaa fyysistä tapaturmaa. Korvattavat tapaukset ovat liittyneet erityisen järkyttäviin tapahtumiin, joita työntekijä on työssään joutunut kokemaan. Tällainen tapahtuma on voinut olla esimerkiksi lapsen kuolemaan johtanut yliajotilanne, vakavan väkivallan uhan sisältävä pankkiryöstö tai panttivankitilanne.

Tällaisten tapausten korvaaminen ei varsinaisesti perustu säännöksiin, vaan vakiintuneeseen laintulkintaan. Nykyistä korvauskäytäntöä on kuvattu tapaturma-asiaain korvauslautakunnan kiertokirjeessä 11/2003. Kiertokirjeen mukaan tapaturmavakuutuksesta voidaan korvata työtapaturman aiheuttamana sairautena äkillinen stressireaktio (F43.0), traumaperäinen stressireaktio (F43.1) ja tuhoisaa kokemusta seuraava persoonallisuuden muutos (F62.0). Korvattavuus on sidottu diagnostisten kriteerien täyttymiseen. Lisäksi edellytetään, että tapahtuma on sattunut työssä tai työstä johtuvissa olosuhteissa.

Äkillistä stressireaktiota ja traumaperäistä stressireaktiota korvataan tapaturmavakuutuslain nojalla yleensä enintään puolen vuoden ajan. Jos tila pitkittyy yli puoli vuotta tai oireet ilmenevät yli kuuden kuukauden kuluessa, oireita ei pidä ilman erityisiä perusteita enää liittää tiettyyn stressiä aiheuttaneeseen tapahtumaan eikä kysymyksessä todennäköi-

sesti ole siihen syy-yhteydessä oleva stressireaktio. Äkillinen stressireaktio väistyy diagnostisen määrittelyn mukaan tavallisesti tuntien tai viimeistään päivien kuluessa. Jos stressireaktio pitkittyy, sen korvattavuus arvioidaan traumaperäisen stressireaktion kriteerien perusteella.

Tuhoisaa kokemusta seuraavan persoonallisuuden muutoksen korvaamista tapaturman seurauksena voidaan harkita silloin, kun tällainen muutos seuraa kiinteässä yhteydessä traumaperäistä stressireaktiota. Korvattavuus ratkaistaan aina yksittäistapauksittain ottaen huomioon edellä mainitut korvattavuuteen vaikuttavat tekijät.

Tautiluokkaan F43.2 kuuluvia sopeutumishäiriöitä ei ole korvauskäytännössä katsottu tapaturmana korvattaviksi.

Nykyinen vakiintunut korvauskäytäntö, jossa korvausta on maksettu työtapaturmana, on selkeän lainsäädännön puuttuessa syntynyt, koska syy-yhteyttä yksittäiseen tapahtumaan on tietyissä tapauksissa pidetty niin ilmeisenä.

Lainvalmistelun aikana on saatu asiasta lausunnot psykiatrian erikoislääkäri, dosentti Markus Henrikssonilta, Työterveyslaitokselta sekä Kansanterveyslaitokselta. Syy-yhteyttä pidetään kaikissa lausunnoissa selvästi osoitettuna. Äkillisen stressireaktion diagnostiikka katsotaan yleensä ongelmattomaksi, mutta vaikeusaste kasvaa siirryttäessä pitkäaikaisempiin psykiatrisiin häiriöihin. Tällöin huolellisen erotusdiagnoosin merkitys korostuu. Saadut lausunnot huomion ottaen nykyinen korvauskäytäntö tulisi perustuslain edellyttämällä tavalla kirjata lakiin.

2.5 Etuudet

Sairaanhoito

Tapaturmavakuutuslain 14 ja 15 §:n mukaan korvausta maksetaan vamman tai sairauden johdosta tarpeellisesta sairaanhoidosta. Sairaanhoitoon kuuluu 15 a §:n mukaan lääkärin antama tai määräämä hoito, lääkärin määräämät lääkkeet ja hoitotarvikkeet, proteesien ja muiden apuvälineiden hankkiminen, opaskoira ja laitoshoido. Lisäksi sairaanhoidona korvataan siitä aiheutuvat välttämät-

tömät matkakustannukset. Sairaanhoidon korvaamisen edellytyksenä on vahinkotapaturman ja sen seurauksena saadun vamman tai sairauden syy-yhteys annettuun sairaanhoitoon. Tapaturmavakuutuksesta korvataan sekä julkisessa että yksityisessä terveydenhuollossa annettua sairaanhoitoa.

Tapaturmavakuutuslain sairaanhoidon määritelmä ei sisällä terveydenhuoltolainsäädännön määrittelemää sairaanhoitoon kuuluvaa lääkinnällistä kuntoutusta. Tapaturmavakuutusjärjestelmässä lääkinnällisellä kuntoutuksella tarkoitetaan kuntoutuslain 7 §:n mukaista työ- tai toimintakykyä edistävää kuntoutusta. Käsitteiden eroavuudet ovat aiheuttaneet epäselvyyttä sairaanhoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämistä ja kustannuksia koskevassa vastuunjaossa.

Vuoden 2005 alussa tapaturmavakuutuksessa toteutettiin uudistus, jolla nopeutettiin työtapaturmapotilaan hoitoon pääsyä ja työhön paluuta. Vakuutuslaitokselle annettiin mahdollisuus valita vahingoittuneen hoitopaikka niin sanottujen jatkohoitajien osalta sen jälkeen, kun hoitava lääkäri on todennut hoidon tarpeen. Ensimmäisen lääkärissäkäynnin ja kiireellisen sairaanhoidon osalta vahingoittunut voi vapaasti mennä joko julkiseen tai yksityiseen terveydenhuoltoon. Julkisessa terveydenhuollossa annetun hoidon osalta alettiin korvata todellisia kustannuksia niin sanotulla täyskustannusmaksulla. Vastaava uudistus toteutettiin liikennevakuutuksessa. Jatkohoidon osalta julkisen terveydenhuollon yksikön on toimitettava ilmoitus vakuutuslaitokselle, joka 10 arkipäivän määräajassa toimitettuna oikeuttaa julkisen terveydenhuollon yksikön saamaan täyskustannusmaksun myös jatkohoidosta, ellei vakuutuslaitos ole antanut maksusitoumusta vahingoittuneelle toiseen hoitolaitokseen. Yksityisen terveydenhuollon yksikössä annetun jatkohoidon korvaaminen edellyttää maksusitoumusta. Uudistus toteutettiin siten, että osa säännöksistä sisällytettiin tapaturmavakuutuslakiin ja osa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin (734/1992; asiakasmaksulaki).

Alkuvaiheessa julkisessa terveydenhuollossa annetun hoidon ilmoittamiseen käytettiin erillistä tähän tarkoitukseen tehtyä lomaketta, mutta tämän käyttö osoittautui epätarkoituk-

senmukaiseksi. Ilmoituksissa onkin pääosin siirrytty potilasasiakirjamerkintöjen ja lääkärintulosten lähettämiseen. Hoitolaitoksilla on kuitenkin ollut ongelmia selvittää määräjassa oikea korvausvelvollinen vakuutuslaitos. Tapaturmavakuutusjärjestelmässä ei ole olemassa rekisteriä, josta työnantajan vakuutuslaitos olisi selvitettävissä. Lisäksi epäselvyyttä on ollut kunnan tai kuntayhtymän asianosaisuusasemasta näissä asioissa. Asiakasmaksulain 13 a §:ssä on säännös, jonka mukaan työtapaturmapotilaan hoidon järjestänyt kunta ei ole asianosainen asiassa, joka koskee hoitopalvelun käyttäjän oikeutta korvaukseen vammasta tai sairaudesta. Kunnat ovat vieneet täyskustannusmaksua koskevia erimielisyyksiä hallinto-oikeuksiin hallintoriita-asioina ratkaistaviksi. Tässä yhteydessä on lähdetty ratkaisemaan kunnan vaatimuksesta kysymystä siitä, onko vakuutuslaitoksella velvollisuus tapaturmakorvauksen suorittamiseen ilman, että työntekijä on mukana tässä prosessissa. Tapaturmavakuutuslain mukaista korvausvelvollisuutta, joka on tapaturmavakuutuslaissa säädetty tapahtuvaksi erityistuomioistuimessa, ei pitäisi voida kuitenkaan ratkaista hallintotuomioistuimessa.

Sairaanhoitoon liittyvien matkakustannusten korvaamisesta tapaturmavakuutuslaissa todetaan ainoastaan, että korvattavia ovat välttämättömät matkakustannukset. Oikeus ja korvauskäytännössä matkakulut on korvattu lähimpään tarpeellista hoitoa antavaan hoitolaitokseen julkisen kulkuneuvon käytöstä aiheutuvien kustannusten mukaan. Matkakulut on korvattu oman auton käytön mukaan tai taksin käytöstä aiheutuneiden kustannusten mukaan esimerkiksi, jos vamman tai sairauden tilan taikka julkisen liikenteen huonon yhteyksien vuoksi on ollut välttämätöntä käyttää niitä. Matkakuluina on korvattu myös vahingoittuneen majoituskuluja, jos hoito on edellyttänyt yöpymistä matkan aikana. Myös saattajan matka- ja majoituskulut on korvattu, jos saattaja on ollut matkalla välttämätön vamman tilan vuoksi.

Matkakulujen korvaaminen on nykyisin pitkälti tulkinnan, ohjeistuksen ja oikeuskäytännön varassa. Selkeyden ja avoimuuden vuoksi matkakulujen korvaamisesta tulisi säätää tarkemmin lain tasolla. Säätelyssä tulisi ottaa huomioon, että käytännössä sai-

raanhoitoon liittyvät matkat tehdään nykyisin useimmiten omalla autolla.

Tutkimuskulut

Tapaturmavakuutuslain 14 §:n 4 momentissa säädetään korvattaviksi työtapaturman aiheuttamaksi epäillystä vammasta tai ammattitaudin selvittämisestä aiheutuneet perustellut ja tarpeelliset kulut lääkärintutkimuksesta. Säännöksen taustana oli ammattitautitutkimusten kulujen korvaaminen tapauksissa, joissa kustannukset ovat korkeat ja jäävät työntekijän itsensä maksettaviksi silloin, kun ammattitautia ei todeta. Koska korvauksia koskevat säännökset sisältyvät tapaturmavakuutuslakiin, myös tapaturman aiheuttamaksi epäillyn vamman tutkimuskulut tulivat vastaavasti korvattaviksi.

Tutkimuskulujen korvaamista koskeva erityissäännös tulee sovellettavaksi ensisijaisesti hylkäystapauksissa, joissa korvauspäätös on muutoin kokonaisuudessaan kielteinen. Tutkimuskuluina korvataan eniten ammattitautiepäilyistä aiheutuneita kustannuksia. Korvaamisen edellytyksenä on, että tutkimus perustuu työterveyshuoltoon perehtyneen lääkärin arviointiin ja tutkittavan henkilön työolosuhdetietoihin.

Perustelluissa ammattitautiepäilyissä korvataan hoito- tai tutkimuslaitokselle lääketieteelliset tutkimukset, poliklinikka- ja hoitopäivämaksut ja lääkärinlausuntopalkkiot. Tutkimuskuluina ei korvata terveyskeskuslääkärissä käyntejä. Jos tutkimuksessa todetaan tapaturma- tai ammattitautilöydös, korvataan tutkimuksen kulut tapaturmavakuutuslain 15 §:n nojalla sairaanhoitona sekä tutkimuksista aiheutunut työkyvyttömyys päivärahalta tai tapaturmaeläkkeellä. Jos tutkimus on ollut perusteltu, mutta tutkimuslöydös on muu kuin tapaturma- tai ammattitautiperäinen, ainoastaan tutkimuskulut korvataan. Mahdollista ansionmenetystä tutkimusajalta ei korvata. Jos työntekijä on työkyvyttömyyden tutkimuksia edeltävästi joko niiden aikana tai niiden välillä, hänellä on oikeus sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaiseen sairauspäivärahaan.

Jos työntekijä ei ole työkyvyttömyyden tutkimuksia, ei myöskään työnantajalla ole perusteita maksaa sairausajan palkkaa. Jos

työntekijä on ollut tutkimuksia edeltävästi sairauslomalla, hän saa joko sairausajan palkkaa tai sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa. Jos tutkimukset toteutetaan useassa jaksossa ja väliajaksi kirjoitetaan sairauslomaa, työntekijä on oikeutettu sairauspäivärahaan.

Kodinhoidon lisäkustannukset

Tapaturmavakuutuslain 20 b §:n mukaan vahingoittuneelle, joka ei kykene hoitamaan kotiaan, voidaan maksaa kohtuullinen korvaus tästä johtuvista välttämättömistä lisäkustannuksista, ei kuitenkaan vuotta pidemmältä ajalta tapaturmasta lukien. Tapaturmavakuutuslaissa ei ole määritelty, mitä kodinhoidolla tarkoitetaan ja miten kohtuullisuutta arvioidaan. Asiasta on annettu tapaturma-asian korvauslautakunnan ohje, mutta selkeyden ja avoimuuden varmistamiseksi asiasta tulisi säätää lailla.

Haitta-, vaate- ja opaskoiralisä

Tapaturmavakuutuslain 20 §:n mukaan työntekijälle maksetaan haittalisää, jos hän on tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden johdosta joutunut niin avuttomaan tilaan, ettei hän voi tulla toimeen ilman toisen henkilön apua taikka vamman tai sairauden hoito aiheuttaa hänelle muutoin poikkeuksellista haittaa. Tapaturmavakuutukseen ei sisälly erillistä korvauslajia, jonka perusteella voitaisiin korvata henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuvia kustannuksia. Haittalisäluokkia on kolme vuonna 2003 voimaan tulleen uudistuksen (1314/2002; HE 245/2002 vp) jälkeen. Aiemmin haittalisäluokkia oli neljä. Haittalisän maksamista harkittaessa ratkaiseva tekijä on vahingoittuneen avuntarve päivittäisissä henkilökohtaisissa toiminnoissa. Korvauksen määrä on laissa säädetty vakiosumma, jota korotetaan vuosittain työeläkeindeksillä. Ylimmän haittalisän määrä vuonna 2014 on 28,96 euroa päivässä, keskimmäisen haittalisän 19,55 euroa päivässä ja alimman 8,70 euroa päivässä. Haittalisän nimi on melkein sama kuin pysyvistä haitasta maksettava haittaraha, josta aiheutuu sekaannusta.

Tapaturmavakuutuslain 20 a §:n mukaan työntekijälle maksetaan vaatelisää vaatteiden erityisestä kulumisesta, joka aiheutuu tekojäsenten, muun apuvälineen, siteen tai sidoksen pitkäaikaisesta käytöstä. Vaatelisäluokkia on kaksi ja korvauksen määrä on laissa säädetty vakiosumma, jota korotetaan vuosittain työeläkeindeksillä. Korotetun vaatelisän määrä vuonna 2014 on 2,31 euroa päivässä ja vaatelisän 0,58 euroa päivässä.

Sairaanhoitokorvauksiin sisältyy tapaturmavakuutuslaissa vahingoittuneen käyttöön annettavan opaskoiran korvaaminen. Sen ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista maksetaan niin sanottua opaskoiralisää, joka on haitta- ja vaatelisän tavoin vakiosumma, jota korotetaan vuosittain työeläkeindeksillä. Vuonna 2014 sen määrä on 5,79 euroa päivässä. Opaskoirapalveluita tuottaa esimerkiksi Näkövammaisten Keskusliitto ry, jolta sairaanhoitopiirit ostavat tämän palvelun. Opaskoirasta ei siten aiheudu vahingoittuneelle sellaisia kuluja, joita opaskoiralisällä on tarkoitus korvata. Opaskoiralisän maksamiselle ei näin ollen ole enää perusteita.

Fysikaalisen hoidon ajalta korvattava ansionmenetyt

Tapaturmavakuutuslain 17 a §:n mukaan työntekijälle maksetaan korvausta ansionmenetyksestä fysikaalisen hoidon ajalta. Säännös tuli voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1987 (192/1987; HE 237/1983 vp). Tarkoituksena on korvata ansionmenetyt, jonka syynä on työnteon estyminen tapaturmasta tai ammatitautista johtuvan fysikaalisessa hoidossa käymisen takia. Korvausta ei makseta sellaiselta päivältä, jolta henkilö saa täyttä päivärahaa tai tapaturmaeläkettä. Korvausta maksetaan enintään 30 kalenteripäivältä vuodessa.

Säännöksen merkitys on jäänyt vähäiseksi, käytännössä korvausta on maksettu vain muutamassa tapauksessa vuosittain.

Esinevahingot

Tapaturmavakuutuslain 14 §:n 3 momentin mukaan korvataan vahingoittuneen käytössä olleet työtapaturman yhteydessä särkyneet silmälasit, kuulokojeet, hammasproteesit, tu-

kisidokset ja -liivit sekä tekojäsenet ja -elimet. Lisäksi korvauskäytännössä vaatteet ja kengät on korvattu silloin, kun ne on jouduttu rikkomaan sairaanhoidon antamiseksi. Samoin on korvattu sairaanhoidon antamiseksi katkaistun sormuksen korjaus.

Ansionmenetykskorvaukset

Tapaturmavakuutuksen ansionmenetykskorvaus maksetaan päivärahana ja tapaturmaeläkkeenä. Päivärahaa maksetaan enintään vuoden ajan tapaturman sattumisesta tai ammattitaudin ilmenemisestä. Sen jälkeen ansionmenetykskorvaus maksetaan tapaturmaeläkkeenä. Ansionmenetykskorvauksen maksaminen edellyttää, että vahingoittuneen työkyky on heikentynyt vähintään 10 %. Päivärahan osalta työkykyä arvioidaan suhteessa vahingoittuneen tekemään työhön, mutta tapaturmaeläkkeen osalta työkyvyn arviointi on yleisemmällä tasolla.

Lyhyen ajan päiväraha

Päiväraha maksetaan tapaturmaa seuraavan neljän viikon ajalta työnantajan maksaman sairausajanpalkan mukaan tai jos sitä ei ole maksettu, työsuhteen tapaturmaa edeltävän enintään neljän viikon ansioiden suuruisena (lyhyen ajan päiväraha). Siltä ajalta, jolta sairausajan palkkaa ei ole maksettu koko tapaturmaa seuraavan neljän viikon työkyvyttömyyden ajalta, päiväraha maksetaan tapaturmaa edeltävän enintään neljän viikon palkan mukaan.

Jos sairausajan palkkana on maksettu vain osa palkasta taikka sairausajan palkkaa on lomautuksen tai muun vastaavan syyn takia suoritettu lyhennetyltä työajalta, maksetaan päiväraha koko tapaturmaa seuraavan neljän viikon ajalta työsuhteen tapaturmaa edeltävän enintään neljän viikon ansioiden mukaan.

Lyhyen ajan päiväraha määrätään samalla tavoin kunkin työsuhteen osalta, jos työntekijällä tapaturman sattuessa on kaksi tai useampi samanaikainen työsuhde.

Jos työntekijä tapaturman sattuessa toimii maatalousyrittäjänä tai muuna yrittäjänä, päiväraha on yrittäjätöiminnan osalta 1/360 maatalousyrittäjätöimintää koskevan maata-

lousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisen vakuutuksen tai 57 §:n 1 momentissa tarkoitetun vakuutuksen vuosityöansioista tapaturman sattuessa. Lyhyen ajan päiväraha maksetaan kuitenkin aina tapaturmavakuutuslain mukaisen vähimmäisvuosityöansion perusteella laskettuna.

Päivärahan maksaminen suoraan tapaturman aiheuttamalta työkyvyttömyysajalta maksetun sairausajan palkan suuruisena nopeuttaa korvauksen maksamista, koska vakuutuslaitoksen ei tarvitse erikseen selvittää työntekijän työansioita. Sairausajan palkkaan perustuva lyhyen ajan päiväraha on vähentänyt samalla järjestelmän toimeenpanosta aiheutuvia kustannuksia. Muun muassa näistä syistä johtuen käytäntö on tarkoituksenmukaista säilyttää.

Vuosityöansioon perustuva päiväraha ja tapaturmaeläke

Tapaturmaa seuraavan neljän viikon jälkeen päivärahan ja tapaturmaeläkkeen perusteena on vahingoittuneen vuosityöansio, josta säädetään tapaturmavakuutuslain 28 §:ssä. Vuosityöansiona pidetään työansiota, jonka työntekijä tapaturman sattuessa saamansa työansion mukaan olisi vuoden pituisen ajan jakson kuluessa todennäköisesti saanut. Vuosityöansiossa otetaan huomioon muun muassa kaikki veron ennakonpidätyksen alainen rahapalkka ja muu suoritetusta työstä vastikkeeksi katsottava veronalainen etu. Yrittäjätöiminnasta saatu työansio otetaan vuosityöansiossa huomioon, jos yrittäjätöiminta on vakuutettu maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaan tai tapaturmavakuutuslain 57 §:n 1 momentin mukaisella vapaaehtoisella työtapaturmavakuutuksella.

Tapaturmavakuutuslain 28 §:n 2 momentin mukaan vuosityöansio arvioidaan kuitenkin vakiintuneen ansiotason mukaan, jos työntekijän työansio tapaturman sattuessa oli poikkeuksellisesta syystä korkeampi tai alhaisempi kuin hänen vakiintunut ansiotasonsa. Vakiintuneen ansion käsitteellä on pyritty vähentämään satunnaisten ansiotason heilahdelujen vaikutusta ansionmenetykskorvaukseen. Vuosityöansiomäärittely lähtee ensisijaisesti tapaturman sattuessa saadusta työansioista, jollei se ole poikkeuksellisesta syystä

korkeampi tai matalampi kuin vakiintunut ansiotaso. Käytännössä vuosityöansio laskeaan muuttamalla tapaturmaa edeltävän enintään vuoden ajan ansiot tapaturmahetken tasoon laskemalla palkan korotusten vaikutus niin kuin ne olisi maksettu koko jakson ajalta. Jos ansiot sisältävät erityisiä palkan eriä, kuten ylityökorvauksia, tulospalkkioita, bonuksia, provisioita, urakkapalkkaa tai aikaan sisältyy palkattomia jaksoja, kuten sairauspoissaoloja, lomautus- tai työttömyyspäiviä tai muun syyn aiheuttamaa työstä poissaoloa, niiden jatkuvuus selvitetään.

Jos edellä tarkoitettu syy ei ole vaikuttanut ansioon säännöllisesti tapaturmaa edeltävinä vuosina, sen vaikutusta ansiotasoon ei oteta huomioon. Jos vuosittaiset ansioiden määrät ovat vaihdelleet, arvioidaan niiden vakiintunut taso. Jos tapaturmahetken työsuhde on tilapäinen ja sen ansiotaso poikkeaa tapaturman sattumista edeltävästä vakiintuneesta ansiotasosta, vuosityöansio määrätään edeltävien vuosien vakiintunutta ansiotasoa vastaavasti. Vakiintunutta ansiotasoa tarkastellaan yleensä tapaturmavuoden ja sitä edeltävän kolmen vuoden työansioiden perusteella.

Arviointia käytetään käytännössä yleensä tapauksissa, joissa työsuhteet ovat lyhytaikaisia, ansiot vaihtelevat ja työsuhteiden väliin jää työttömyyspäiviä. Tällaisia työsuhteita esiintyy aloilla, joilla työn jatkuminen usein sidoksissa työkohteiden valmistumiseen ja joilla suhdannevaihtelut vaikuttavat muita aloja voimakkaammin tarjolla olevan työn määrään.

Osa-aikaeläkkeellä olevan henkilön vuosityöansion määrittämisessä käytetään osa-aikaeläkkeen aikaisen työn ansioita.

Ammattitautien osalta on erityissäännös, jonka mukaan eläkeläisen vuosityöansio määrätään työssäoloajan ansioiden perusteella, kun ammattitauti ilmenee vasta eläkkeellä ollessa.

Vuosityöansion lähtökohtana on tapaturman sattuessa saatu ansio. Siitä voidaan poiketa ja vuosityöansio määrätä vakiintuneen ansion mukaan, jos tapaturmahetken ansio on poikkeuksellisesta syystä suurempi tai pienempi kuin tapaturmahetken ansio. Laissa ei ole tarkemmin säädetty, mitä poikkeuksellisella syyllä tarkoitetaan. Toisaalta laissa ei ole myöskään määritelty, mitä tarkoitetaan

vakiintuneella ansiolla. Säännösten tulkintamahdollisuudet heikentävät korvauksen ennakoitavuutta sekä määräytymisen täsmällisyyttä ja ymmärrettävyyttä, minkä vuoksi niitä tulisi täsmentää.

Opiskelijan ja nuoren vuosityöansio

Tapaturmavakuutuslain 28 §:n 3 momentin mukaan päätoimisesti tulevaan ammattiin tapaturman sattuessa opiskelevan henkilön vuosityöansiona käytetään työansiota, jonka hän valmistuttuaan olisi opiskelua vastaavassa työssä tapaturman sattuessa kolmen vuoden työkokemuksella todennäköisesti ansainnut (valmistumispalkka). Valmistumispalkkaa käytetään myös, jos tapaturma sattuu vuoden kuluessa opiskelun päättymisestä, jos työntekijä ei ole saanut valmistumispalkkaa vastaavia ansioita. Perusopetuslain (628/1998) ja lukiolain (629/1998) mukaisessa opetuksessa olevan henkilön vuosityöansiona pidetään vähintään tapaturmavakuutuslaissa säädetyn vähimmäisvuosityöansion kaksinkertaista määrää tapaturman sattuessa.

Päätoimisen opiskelijan osalta tapaturmavakuutuslaki sisältää myös erilliset säännökset työkyvyn heikentymän määrittämisestä.

Jos työntekijään ei voida soveltaa edellä mainittuja opiskelijasäännöksiä ja perusopetuslain mukaisen koulutuksen päättymisestä on tapaturman sattuessa kulunut enintään viisi vuotta eikä työntekijällä vielä ole työttömyyden, työn tilapäisyyden tai muun niihin rinnastettavan syyn takia vielä vakiintuneita työansioita, vuosityöansiona käytetään työansiota, jonka hän olisi tapaturman sattuessa tekemässään työssä kolmen vuoden työkokemuksella todennäköisesti ansainnut.

Yrittäjän ja ulkomaille lähetetyn työntekijän ansiot vuosityöansiossa

Tapaturmavakuutuslain 57 §:n mukaisesta vapaaehtoisesta yrittäjän työtapaturmavakuutuksesta ja ulkomaille lähetetyn pakolliseen vakuutukseen kuulumattoman työntekijän vapaaehtoisesta työtapaturmavakuutuksesta maksettavan ansionmenetykskorvauksen perusteena oleva vuosityöansio sovitaan vakuutusta haettaessa. Sovittavan ansion määrittämisperusteista säädetään tarkemmin kunkin

vakuutusyhtiön vakuutusehdoissa. Yleensä käytetään sitä ansiota, joka maksettaisiin, jos vastaavaa työtä tekemään palkattaisiin työntekijä tai ansiota, jonka muutoin voidaan katsoa vastaavan työn ansiota.

Osa yrittäjän eläkelain soveltamisalaan kuuluvista henkilöistä kuuluu tapaturmavakuutuslain nykyisten säännösten mukaan palkkiseen vakuutukseen, kuten avoimen yhtiön vastuunalainen yhtiömies, jonka omistusosuus yksin tai perheenjäsenensä kanssa ei ylitä 50 prosenttia. Nykyinen laki ei sisällä säännöksiä tällaisen henkilön vuosityöansion määräytymisestä, mikä on aiheuttanut tulkin- taongelmia.

Jos työntekijä on tapaturman sattuessa tehnyt myös maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaan vakuutettua maatalousyrittäjätyötä tai tapaturmavakuutuslain 57 §:n 1 momentin mukaan vakuutettua yrittäjätyötä, hänen vuosityöansiossaan otetaan huomioon myös tällaisen vakuutuksen mukainen vuosityöansio tapaturman sattuessa. Sen sijaan, jos tapaturma korvataan vapaaehtoisesta yrittäjän työtapaturmavakuutuksesta, ei samanaikaisia työsuhteeseen perustuvia ansioita oteta vuosityöansiossa huomioon.

Vähimmäisvuosityöansio

Vuosityöansion ollessa pienempi kuin laissa säädetty vähimmäisvuosityöansio, vuosityöansiota korotetaan vastaamaan vähimmäisvuosityöansiota. Vähimmäisvuosityöansion määrä on sidottu työntekijän eläkelain mukaiseen palkkakertoimeen (määrä 12 440 euroa vuonna 2014). Vuosityöansiota ei kuitenkaan koroteta, jos työntekijällä oli tapaturman sattuessa oikeus saada työntekijän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettujen lakien tai mainitun lain voimaanpanolain (396/2006) 1 §:n 2 mukaiseen aikaisempaan lainsäädäntöön perustuvaa täyttä työkyvyttömyyseläkettä, kansaneläkelaisissa (568/2007) tai sen voimaanpanolain (569/2007) 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua aikaisempaan lainsäädäntöön perustuvaa työkyvyttömyyseläkettä, täyttä tapaturmaeläkettä tai sitä vastaavaa liikennevakuutuslain mukaista korvausta tai edellä mainittuun lainsäädäntöön perustuvaa vanhuuseläkettä ja työntekijä oli tapaturman sattuessa täyttänyt 65 vuotta.

Ansionmenetykskorvauksen perusteeseen luettavat ansiot

Tapaturmavakuutuslain 28 a §:n mukaan vuosityöansiota ja neljän viikon päivärahaa määrättäessä työansiona pidetään työntekijän saamaa veron ennakonpidätyksen alaista rahapalkkaa tai muuta suoritetusta työstä vastikkeeksi katsottavaa veronalaista etua. Siten esimerkiksi sosiaalivakuutusetuuksia ei vuosityöansioon lueta.

Luontoisetu otetaan kuitenkin huomioon vain vuosityöansiota määrättäessä. Ulkomaantyöstä saatu työansio otetaan huomioon, vaikkei se Suomessa ole veron ennakonpidätyksen alainen.

Neljän viikon päivärahan osalta 28 a §:n säännös koskee vain niitä tilanteita, kun työntekijälle ei ole maksettu sairausajan palkkaa. Jos sairausajan palkkaa on maksettu, päiväraha on suoraan sen suuruinen.

Vakuutusmaksun perusteena olevat ansiot on määritelty toisin kuin ansionmenetykskorvauksen perusteena olevat työansiot. Tapaturmavakuutuslain mukaisen vakuutusmaksun perusteena olevien ansioiden käsite on yhdenmukaistettu tapaturmavakuutuslain muuttamisesta annetulla lailla (1234/2005) sen palkkakäsitteen kanssa, joka työeläkejärjestelmässä on työntekijän eläkelain mukaan sekä eläkkeen että eläkemaksun perusteena.

Tapaturmavakuutuksen kaksi eri palkkakäsitettä aiheuttaa työnantajalle epäselvyyttä.

Työnantajan hallinnollisen taakan vähentämiseksi voisi olla tarkoituksenmukaista yhtenäistää tapaturmavakuutuksen ansionmenetykskorvauksen perusteena käytettävä työansiokäsite ja vakuutusmaksun perusteena käytettävä työansiokäsite.

Tapaturmaeläkkeen taso

Tapaturmaeläkkeen enimmäismäärä vuodessa on 85 % työntekijän vuosityöansiosta. Vuosityöansion perusteena on tapaturman sattuessa saatu vakiintunut työansio. Tapaturmaeläkkeen enimmäismäärä laskee 65 vuoden iässä 70 %:iin vuosityöansiosta. Vuoden 2005 alusta voimaan tulleen lainmuutoksen mukaan tapaturmaeläkkeen mak- sussa olevaa määrää korotetaan vuosittain työeläkeindeksillä. Työeläkeindeksissä hinta-

tason muutoksen osuus on 80 % ja ansiotason muutoksen osuus 20 %. Ennen tätä muutosta tapaturmaeläkettä korotettiin nykyisestä poiketen 65 vuoden ikään saakka niin sanotulla TEL-indeksillä, joka määräytyi puoliksi ansio- ja puoliksi hintatason muutosten mukaan. Tapaturmaeläkkeitä korotetaan kuitenkin sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä tapaturman sattumista seuraavan kalenterivuoden alusta on kulunut viisi kalenterivuotta kertakorotuksella, joka määräytyy sen mukaan, minkä ikäinen eläkkeensaaja oli korotusvuoden alussa.

Tapaturmaeläkesäännösten tullessa tapaturmavakuutuslakiin vuonna 1982 tapaturmaeläkkeen enimmäismäärä oli iästä riippumatta 85 % vuosityöansioista. Keskeisimmät työmarkkinajärjestöt sopivat syksyllä 1985 eräiden tapaturmavakuutuslainsäädännön muutosten yhteydessä, että 65 vuotta täyttäneiden eläketaso lasketaan 70 %:iin. Lain muutos tuli voimaan vuoden 1993 alusta. Hallituksen esityksessä (HE 324/1992 vp) muutosta perusteltiin sillä, ettei vuoden 1982 laissa otettu eläketasossa huomioon yleisen vanhuuseläkeiän eli 65 vuoden iän täyttämisen vaikutusta toisin kuin esimerkiksi liikennevakuutuksessa sekä muiden pohjoismaiden tapaturmavakuutuksessa on tehty. Esityksessä todettiin, että vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen ei tapaturmaeläkkeen saajan voida olettaa enää olevan työssä. Siksi myös tapaturmaeläkkeen taso 65 vuoden iän täyttämisen jälkeen tulisi määrittää alemmaksi kuin 85 % ottaen huomioon eläkkeellä ollessa syntyvät pienemmät toimeentulokulut. Esityksen perustelujen mukaan ehdotetun korvaustason toteutumisella ei tehtyjen selvitysten mukaan myöskään työeläkejärjestelmälle siirtyisi yhteensovituksen perusteella korvausvastuuta.

Työeläke- ja tapaturmavakuutusjärjestelmässä on erilaiset tavoitteet ja lähtökohdat ja sen vuoksi myös niiden korvaustasot ja etuuksien laskentaperusteet eroavat toisistaan.

Haittaraha

Työtapaturmasta tai ammattitaudista jäänyt pysyvä yleinen haitta korvataan haittarahalla. Haittarahan maksamista koskevat säännökset

otettiin tapaturmavakuutuslakiin vuoden 1982 voimaan tulleella tapaturmavakuutuslain muuttamisesta annetulla lailla (526/1981). Yleisellä haitalla tarkoitetaan muuta vahinkoa kuin työkyvyn alentumista. Haitan arvioinnista ja haittaluokista on annettu sosiaali- ja terveysministeriön asetus (1649/2009). Siinä vammat ja sairaudet jaetaan 20 haittaluokkaan.

Haittaluokkiin 1—10 kuuluvista vammoista tai sairauksista suoritetaan haittakorvaus kertakaikkisena. Haittaluokkiin 11—20 kuuluvista vammoista tai sairauksista suoritetaan haittarahakorvaus työntekijän valinnan mukaan joko jatkuvana tai kertakaikkisena. Tästä on poikkeuksena sairaus, joille lääketieteellisen kokemuksen mukaan on ominaista tilan nopeasti kuolemaan johtava pahentuminen. Tällöin suoritetaan haittaluokkaa 10 vastaava kertakaikkinen korvaus ja haittaluokan ylittäessä 10 haittaraha suoritetaan jatkuvana.

Kertakorvaus lasketaan haittarahan pääoma-arvoa vastaavaksi pääomaksi työntekijän ikä huomioon ottaen sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Kertakaikkisena maksettava haittaraha on korvausta pysyvästä haitasta henkilön koko loppuelämän ajaksi. Haittarahakorvauksen pääomittaminen kertakaikkiseksi korvaukseksi perustuu saman ikäisten henkilöiden tilastollisesti arvioituun keskimääräiseen jäljellä olevaan elinikään. Tällöin ei oteta huomioon yksilöllisiä olosuhteita. Naisten ikäkerroin ja heille maksettava korvaus on miehiä suurempi, koska naiset tilastollisesti keskimäärin elävät miehiä pidempään.

Haittarahan suuruus määräytyy vamman haittaluokan perusteella prosentteina tapaturmavakuutuslain vuosityöansion vähimmäismäärästä.

Haittarahaa koskevia säännöksiä muutettiin vuoden 2010 alusta alkaen (1639/2009; HE 224/2009 vp), siten, että tapaturmavakuutuslakiin kirjattiin tarkemmin haittarahakorvauksen myöntämiseen ja suuruuteen vaikuttavat edellytykset. Tällöin eduskunta hyväksyi edellä mainitun miesten ja naisten eri kuolevuuskertoimien käytön, mutta sosiaali- ja terveysvaliokunta esitti haittarahasäännöksistä antamassaan lausunnossa (StVM 55/2009 vp), että tällaisesta erottelusta tulisi haittarahassa jatkossa luopua.

Euroopan Unionin tuomioistuin on sittemmin 3 päivänä syyskuuta 2014 ratkaisussaan C-318/13 todennut, että miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen asteittaisesta toteuttamisesta sosiaaliturvaa koskevista kysymyksissä 19.12.1978 annetun neuvoston direktiivin 79/7/ETY 4 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä sellaiselle kansalliselle sääntelylle, jonka perusteella työtapaturman johdosta suoritettavan lakisääteisen sosiaalietuuden vakuutusmatemaattisena laskentaperusteena käytetään naisten ja miesten erilaisia elinajanodotteita, kun tällaista perustetta käyttäen miehelle suoritettava tämän etuuden kertakorvaus muodostuu pienemmäksi kuin samanikäisen ja vastaavassa tilanteessa olevan naisen saama korvaus. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, ettei laissa enää voida määrittellä miehille ja naisille erisuuruista haittarahan kertakorvausta.

Pysyvä haitta vahvistetaan siinä vaiheessa, kun on lääketieteellisesti selvää, ettei vamman tai sairauden tila enää parane. Käytännössä haitta pyritään vahvistamaan usein varsin nopeasti sen jälkeen, kun vuosi on kulunut vahinkotapahtuman sattumisesta. Lääketieteelliset hoitomenetelmät ja apuvälineet kehittyvät jatkuvasti ja usein toimintakykyä voidaan parantaa merkittävästi uusilla hoidoilla ja apuvälineillä, joita ei ollut käytössä silloin, kun vamman tai sairauden pysyvä haitta määriteltiin. Muun muassa erilaiset tietokoneavusteiset proteesit ovat viime vuosina voimakkaasti kehittyneet. Haittaluokan muuttaminen alaspäin ei kuitenkaan ole mahdollista, jos se on jo suoritettu kertakorvauksena.

Kuntoutus

Kuntoutuslaki tuli voimaan vuonna 1991. Sen mukaista kuntoutusta on työ- ja ansiokykyyden liittyvä kuntoutus (niin sanottu ammatillinen kuntoutus) ja työ- ja toimintakykyyn liittyvä kuntoutus (lääkinnällinen kuntoutus). Kuntoutuslaissa on lueteltu näiden molempien kuntoutusmuotojen osalta niihin kuuluvat kuntoutustoimenpiteet. Vahingoittuneelle korvataan kuntoutuksesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset sekä ansionmenetyksen kuntoutuksen ajalta.

Kuntoutuslain mukaan kuntoutujalle, joka on työ- tai koulutuskokeilussa, työkliniikassa, työhön valmennuksessa tai ammattikoulutuksessa taikka sairaalassa tai kuntoutuslaitoksessa, suoritetaan tältä ajalta tapaturmavakuutuslain mukainen ansionmenetykskorvaus (päiväraha, tapaturmaeläke) työkyvyn alenemiseen katsomatta täysimääräisenä. Täysimääräistä korvausta ei kuitenkaan makseta silloin, kun kuntoutus on siten järjestetty, ettei se estä kuntoutujaa tekemästä hänelle sopivaa ansiotyötä. Korvattavaa aikaa ei ole muutoin laissa tarkasti määritelty. Täysimääräinen korvaus suoritetaan lain mukaan myös kohtuulliselta ajalta kuntoutustarvetta ja mahdollisuuksia selvitettyä sekä kuntoutuksen alkamista odotettaessa, kun on kysymys ammatillisesta kuntoutuksesta.

Kuntoutujalle maksetaan täysimääräinen korvaus myös kuntoutuksen opetusohjelmaan kuuluvan loman ajalta. Tämä säännös poikkeaa sekä työeläkepuolen että Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta.

Velvollisuus kuntoutusmahdollisuuksien selvittämiseen on laissa vakuutusjärjestelmälle kirjattu velvollisuus. Kuntoutusselvittelyn ja kuntoutuksen tarkoituksena on enemmän vahingon välttäminen ja siten se on vahingoittuneen ja korvausjärjestelmän yhteinen etu. Kuntoutuksen onnistumiselle on olennaista työkyvyttömyyden uhan ja kuntoutustarpeen riittävän aikainen tunnistaminen, nopea vahingoittuneelle soveltuvien kuntoutuskeinojen löytäminen ja kuntoutustoimenpiteiden tehokas seuranta. Laissa ei kuitenkaan ole säädetty määräaikoja selvittelyn aloittamiselle tai selvittelyn kestolle. Kuntoutuksen merkitys ei myöskään erityisesti korostu, kun sen ajalta maksettava ansionmenetykskorvaus ei erotu työkyvyttömyyden perusteella maksettavasta ansionmenetykskorvauksesta.

Korvauskäytännössä on vakiintunut käytäntö maksaa täyttä korvausta myös koulutuksen jälkeen työllistymisen tukemiseksi. Työllistymisen tukemiseksi maksettavan täyden eläkkeen maksuajan enimmäispituudeksi vakiintui 1990-luvun alun syvän laman aiheuttaman erityisen heikon työllisyystilanteen pohjalta kuusi kuukautta. Perustuslaki ja tapaturmakorvauksen hakijan oikeussuojat

edellyttävät, että korvauksen maksamisen perusteet ilmenevät tarkoin laista.

Kuolemantapauskorvaukset

Tapaturmavakuutuslain perusteella maksetaan työtapaturman tai ammattitaudin aiheuttamasta kuolemantapauksesta hautausapua ja perhe-eläkettä. Korvausta maksetaan myös, jos erityösuhteessa ollut henkilö on kadonnut tai jos selvitystä kuolemasta ei voida esittää, mutta on todennäköistä, että työntekijä on tapaturman seurauksena kuollut. Merityösuhteessa kadonnutta henkilöä koskevista tarkemmista korvauksedellytyksistä säädetään lisäksi erikseen. Kadonnutta työntekijää koskevilta osin säännöksissä tulisi ottaa huomioon kuolleeksi julistamisesta annettu laki (127/2005).

Leskeneläkkeeseen on oikeus työntekijän aviopuolisolla. Lisäksi oikeus on hakemuksesta sellaisella henkilöllä, jonka kanssa työntekijä avioliittoa solmimatta jatkuvasti eli yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa ja jonka kanssa työntekijällä on tai on ollut yhteinen lapsi taikka jonka kanssa työntekijällä on viranomaisen vahvistama sopimus keskinäisestä elatuksesta. Käytännössä on aiheutunut epäselvyyttä siitä, mikä on toimivaltainen viranomainen vahvistamaan sopimuksen.

Lapseneläkkeeseen on oikeus työntekijän lapsella, joka työntekijän kuollessa ei ollut täyttänyt 18 vuotta. Lisäksi lapseneläkkeeseen on oikeus 18—24 -vuotiaalla opiskelevalla lapsella.

Lesken- ja lapseneläkkeen määrästä tapaturmavakuutuslaissa on tarkat prosenttiosuudet työntekijän vuosityöansioista. Yhteenlaskettu enimmäismäärä on 70 %. Leskeneläke päättyy, jos leski solmii uuden avioliiton. Tällöin hän saa kolmen vuoden eläkettä vastaavan kertakorvauksen. Hautausapu on kertakorvaus, joka maksetaan yleensä kuolinpesälle. Kiinteää summaa korotetaan vuosittain työeläkeindeksillä, ja vuonna 2014 sen suuruus on 4 760 euroa. Näiltä osin korvauksen maksamisesta on riittävällä tavalla säännelty.

Korvauksen vähentäminen myötävaikutuksen perusteella

Tapaturmavakuutuslain 5 §:n mukaan korvausta ei suoriteta vammasta tai sairaudesta, jonka työntekijä on aiheuttanut itselleen tahallisesti. Päiväraha tai tapaturmaeläke voidaan lisäksi evätä tai niitä voidaan vähentää joko määrääjäksi tai toistaiseksi, jos työntekijä oli tapaturman sattuessa rikollisessa teossa eikä rikkomusta ole pidettävä vähäisenä tai, jos tapaturman syynä on ollut työntekijän päihtymys tai törkeä huolimattomuus taikka jos työntekijä on tapaturman sattuessa toiminut vastoin työn suorittamisesta annettuja ohjeita tai määräyksiä.

Korvauksen vähentämissäännöstä on sovellettu viime vuosina pääasiassa vain silloin, kun alkoholin nauttiminen on ollut syynä tapaturmaan. Vähennyksen tekeminen on käytännössä edellyttänyt suhteellisen voimakasta päihtymistilaa, koska lievissä tapauksissa syy-yhteyden osoittaminen on vaikeaa. Pelkkä alkoholin vaikutuksenalaisuus ei ole riittänyt vähennyksen tekemiseen. Vähennys on vakiintuneen käytännön mukaan tehty vain päiväraha- ja korvauksesta.

Työsuojelulainsäädäntö asettaa työnantajalle työsuojeluvuorotteita, joiden tarkoituksena on ennaltaehkäistä työtapaturmia. Myös työntekijää koskevat työturvallisuuslain (738/2002) 4 luvussa säädetyt työsuojeluvuorotteet. Työtapaturmien ja ammattitautien ehkäisyyn pyritään vaikuttamaan myös muun muassa siten, että erikoismaksuperusteisiin tapaturmavakuutusmaksuihin sisältyvä työnantajan omavastuu kannustaa työnantajaa tehokkaaseen tapaturmien ehkäisytyöhön. Erikoismaksuperusteiden piiriin kuuluvissa suuremmissa yrityksissä tapaturmasta aiheutuvat kustannukset vaikuttavat siten suoraan sen työnantajan vakuutusmaksuun, jonka vakuutusesta vahinkotapahtuma korvataan.

Tapaturmavakuutusjärjestelmä on syypereusteinen, joten mahdollisuus ansionmenetykskorvauksen vähentämiseen vahingoittuneen myötävaikutuksen perusteella on perusteltua. Jollei mahdollisuutta vahingoittuneelle maksettavan korvauksen vähentämiseen ole, työtapaturman kustannukset siirtyvät työnantajan vastattaviksi myös sellaisissa tapauksissa, joissa tapaturman syynä on työntekijän

tahallinen tapaturmien ehkäisemiseksi työpaikalla annettujen määräysten rikkominen, alkoholin tai muu huumaavan aineen vaikutuksenalaisena oleminen tai rikollinen teko. Vahingoittuneella säilyy vähentämistapauksissakin oikeus toissijaisiin sosiaalivakuutus- etuuksiin, kuten sairausvakuutuslain mukaiseen päivärahaan sekä kansaneläke- ja työeläkejärjestelmän mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, joissa oma myötävaikutus ei vaikuta etuuksiin.

Valtaosassa työtapaturmista aiheutuu enintään vuoden pituinen työkyvyttömyys. Työtapaturmien ennalta ehkäisyn kannalta olisi siten riittävää vähennysmahdollisuuden rajoittaminen laintasolla vain päivärahakorvukseen vakiintuneen käytännön mukaisesti.

2.6 Tapaturmavakuutuksen toimeenpano

Vakuutuslaitokset

Työtapaturmavakuutusta hoitavat yksityiset tapaturmavakuutusyhtiöt. Valtiokonttori hoitaa valtion työssä sattuneiden vahinkojen korvaukset ilman vakuuttamisvelvollisuutta. Myös Tapaturmavakuutuslaitosten liitto ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos ovat tapaturmavakuutusta toimeenpanevia vakuutuslaitoksia. Liitto hoitaa vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneen työnantajan ja jäljempänä 2.7 kohdassa tarkoitettua pientyönantajan työssä sattuneiden vahinkojen korvaukset. Maatalousyrittäjien eläkelaitos hoitaa maatalousyrittäjien sekä apurahansaajien tapaturmavakuutukset ja korvaukset.

Etuuksien toimeenpano

Tapaturmavakuutuksen toimeenpanossa on kyse perustuslain 124 §:n tarkoittamasta julkisen hallintotehtävän hoitamisesta. Osassa tehtävien toimeenpanoa on kysymys myös julkisen vallan käytöstä. Yleisesti ottaen julkista valtaa käytetään annettaessa yksipuolisesti lain nojalla toista velvoittava määräys tai päätettäessä yksipuolisesti toisen edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta. Esimerkiksi lakisääteiseen tapaturmavakuutukseen kuuluvien korvausten myöntämistä, vakuuttamisvelvollisuutta ja vakuutusmaksujen mää-

räämistä koskevaa ratkaisutoimintaa voidaan pitää julkisen vallan käyttönä. Tapaturmavakuutuksen toimeenpanossa noudatetaan tapaturmavakuutuslain lisäksi hallinnon yleislajeista hallintolakia, julkisuuslakia, henkilötietolakia, kielilakia sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia. Perustuslain 118 §:n 3 momentissa säädetään virkamiehen ja muun julkista tehtävää hoitavan henkilön virkavastuusta. Sen mukaan jokaisella, joka on kärsinyt oikeudenloukkauksen tai vahinkoa virkamiehen tai muun julkista tehtävää hoitavan henkilön lainvastaisen toimenpiteen tai laiminlyönnin vuoksi, on oikeus vaatia tämän tuomitsemista rangaistukseen sekä vahingonkorvausta julkisyhteisöltä taikka virkamieheltä tai muulta julkista tehtävää hoitavalta sen mukaan kuin lailla säädetään. Rikoslain (39/1889) 40 luvun 12 § sisältää säännökset julkista valtaa käyttävän henkilön rikosoikeudellisesta virkavastuusta. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa. Lain 3 luvun 2 §:n säännöstä julkisen vallan käyttäjän tuottamuksesta sovelletaan paitsi julkisyhteisöihin myös muihin yhteisöihin, kun ne lain perusteella hoitavat julkista tehtävää ja tässä tehtävässä käyttävät julkista valtaa.

Työntekijän on tapaturmavakuutuslain 39 §:n mukaan ilmoitettava viipymättä hänelle sattuneesta tapaturmasta työnantajalle ja työnantajan on tehtävä viipymättä vakuutuslaitokselle ilmoitus tietoonsa tulleesta tapaturmasta. Ilmoitus on tehtävä Tapaturmavakuutuslaitosten liiton hyväksymän kaavan mukaista lomaketta käyttäen.

Tapaturmavakuutuslain 41 a §:n mukaan vakuutuslaitoksen on huolehdittava siitä, että sillä on käytettävissä kaikki korvauksen ratkaisua varten tarvittavat asiakirjat mahdollisimman nopeasti. Vakuutuslaitoksen on siten oma-aloitteisesti ryhdyttävä selvittämään korvausasiaa ja hankkimaan korvauskäsittelyssä tarvittavia asiakirjoja. Vakuutuslaitoksella on myös velvollisuus oma-aloitteisesti maksaa vahingoittuneelle ne tapaturmavakuutuslain mukaiset korvaukset, joihin vahingoittuneella lain mukaan ja saatujen selvitysten perusteella on oikeus. Tapaturmavakuutuslain 41 d §:n mukaan laillistetun lääkärin on osallistuttava vakuutuslaitoksessa asian valmisteluun ja merkittävä kannanottonsa

asiakirjoihin, jos korvausasia koskee lääketieteellisen seikan arviointia.

Työtapaturma-asian korvauskäsittelyssä kuulemiseen sovelletaan suoraan hallintolain säännöksiä. Asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Käsittelyajasta säädetään tapaturmavakuutuslain 41 b §:ssä. Sen mukaan vakuutuslaitoksen tulee antaa korvauspäätös viipymättä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun se on saanut ratkaisemiseen tarvittavan selvityksen. Jos vakuutuslaitos laiminlyö päätöksen antamisen, vahingoittunut voi hakea Tapaturmavakuutuslaitosten liitolta korvausasian käsittelyn siirtämistä liitolle. Jos viivästymistä on tapahtunut, siirtyy asian käsittely ja korvauksen maksaminen viivästyneeltä osin liitolle ja kustannukset peritään asianomaiselta vakuutuslaitokselta jälkikäteen.

Kun vakuutuslaitokselle on tehty ilmoitus työtapaturmasta ja oikeus korvaukseen on riidaton, mutta vakuutuslaitos katsoo korvausvelvollisuuden kuuluvan toiselle vakuutuslaitokselle, on ensiksi mainittu vakuutuslaitos tapaturmavakuutuslain 43 §:n mukaan velvollinen maksamaan korvauksen ennakkoa vahingoittuneelle. Käytännössä tätä säännöstä sovelletaan asbestin aiheuttamissa ammattitautitilanteissa, joissa altistuminen on tapahtunut vuosikymmeniä sitten ja oikean korvausvelvollisen vakuutuslaitoksen selvittäminen vie aikaa. Tällöin selvittävä vakuutuslaitos maksaa häirtarahan enakkona ja perii maksamansa määrän aikanaan takaisin korvausvelvolliselta vakuutuslaitokselta.

Tapaturmavakuutuslaissa on päällekkäistä sääntelyä hallintolain kanssa. Tältä osin säännöksiä tulisi tarkistaa siten, että lakiin sisällytettäisiin ainoastaan ne säännökset, joilla on tarpeen poiketa tai täydentää hallintolain säännöksiä.

Tietosuojasäännökset

Tapaturmavakuutuksen toimeenpanoa koskevia tietosuojasäännöksiä tarkistettiin 1 päivänä lokakuuta 2002 voimaantulleilla muutoksilla (HE 42/2002 vp). Huomioon otettiin

julkisuuslain sekä henkilötietolain säännökset. Nämä yhdessä sisältävät kattavasti työtapaturmaturvan toimeenpanon tietosuojasäännökset välttämättömien tietojen saamisesta, tietojen luovuttamisesta ja sallassapidosta.

Tapaturmavakuutuslaitosten liitto

Tapaturmavakuutuslaitosten liitto hoitaa lakisääteistä tapaturmavakuutusta harjoittavien vakuutuslaitosten yhteistoimintaa edellyttäviä tehtäviä. Lakisääteistä tapaturmavakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön on oltava liiton jäsen. Tapaturmavakuutuslaitosten liitto on lailla perustettu hoitamaan julkisia hallintotehtäviä. Liiton tehtävistä ja hallinnosta sekä sen toiminnan rahoituksesta säädetään tapaturmavakuutuslaissa. Tarkemmat säännökset liiton tehtävistä ovat sen säännöissä. Liitolle on tapaturmavakuutuslailla annettu myös julkisia hallintotehtäviä, jolloin liiton toimintaa arvioidaan perustuslain 124 §:n nojalla kuten vakuutusyhtiöidenkin toimintaa. Julkista hallintotehtävää hoitaessaan liittoon sovelletaan tapaturmavakuutuslain lisäksi hallinnon yleislakeja. Siltä osin kuin kysymys on julkisen vallan käytöstä tulevat sovellettavaksi myös virkavastuusäännökset.

Liiton tehtäviä ovat muun muassa jakojärjestelmällä rahoitettaviin korvauksiin liittyvistä tehtävistä huolehtiminen sekä toimiminen sosiaaliturvasopimusten mukaisena asuin- ja oleskelupaikan laitoksena. Sen lisäksi liiton tehtäviin kuuluvat muun muassa vakuuttamattomassa työssä sattuneista työtapaturmista aiheutuvien korvausten maksaminen sekä viivästystapauksissa korvausasian käsittely ja korvauksen maksaminen veloitteensa laiminlyöneen vakuutusyhtiön sijasta. Liitolla on siten paljon samanlaisia korvaustoimintaan liittyviä tehtäviä kuin vakuutusyhtiöillä.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta

Tapaturma-asiain korvauslautakunnasta säädetään tapaturmavakuutuslain 30 c ja 30 d §:ssä. Korvauslautakunta edistää tapaturmavakuutuslain mukaisen korvaustoimen yhtenäisyyttä antamalla yleisohjeita ja lausuntoja. Vakuutuslaitoksen on ennen korvausasian ratkaisua pyydettävä päätösehdotuk-

sestaan korvauslautakunnan lausunto, jos asia sisältää periaatteellisen lääketieteellisen tai oikeudellisen kysymyksen taikka jos asian käsittely korvauslautakunnassa on muutoin tarpeen korvauskäytännön yhtenäisyyden edistämiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella (873/2002) on tarkemmin säännelty, mistä asioista lausunto on pyydettyä. Korvauslautakunnan lausunnot eivät ole vakuutuslaitosta sitovia.

2.7 Vakuuttaminen, vakuutusmaksu ja vakuuttamisen valvonta

Työnantajan on otettava tapaturmavakuutus työntekijöitään varten. Työnantaja on vapaa työntekijän vakuuttamisvelvollisuudesta, kunnes tämän kalenterivuoden aikana teettävien työpäivien lukumäärä ylittää 12. Käytännössä vapautus vakuuttamisvelvollisuudesta koskee lähinnä kotitalouksia ja luonnollisia henkilöitä (niin sanotut pientyönantajat), jotka teettävät työsuhdetyötä satunnaisesti. Jos jo työtä aloitettaessa tiedetään, että 12 päivän raja tulee ylittymään, työnantajan vakuuttamisvelvollisuus syntyy heti työn alkaessa. Työpäivää ei ole tapaturmavakuutuslaissa määritelty, mutta vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan sillä voidaan tarkoittaa esimerkiksi 15 minuutin pituista työtä tai 20 tunnin työpäivää. Raja lasketaan työnantaja-kohtaisesti kalenterivuositain siten, että 12 henkilön työskennellessä yhden päivän ajan vakuuttamisraja täyttyy. Rajaa ei siten laskea työntekijäkohtaisesti. Tapaturmavakuutuslain säännös vakuuttamisvelvollisuuden rajasta on tulkinnanvarainen. Säännöksestä ei käy selkeästi ilmi, mikä on työpäivä ja laske taanko 12 päivää työnantaja- vai työntekijäkohtaisesti. Tämä tulkinnanvaraisuus on saattanut aiheuttaa jopa tahattomia vakuuttamisen laiminlyöntejä. Vakuuttamisvelvollisuuden raja tulisi siten nykyistä tarkemmin määritellä laissa.

Työnantajan on tehtävä vakuutushakemus valitsemaansa vahinkovakuutusyhtiöön. Vakuutuksen on oltava voimassa työnteon alkaessa. Vakuutus tulee voimaan aikaisintaan siitä ajankohdasta, jolloin hakemus on todistettavasti jätetty vakuutusyhtiölle tai sen edustajalle. Vakuutusta ei voida tehdä taannehtivasti.

Tapaturmavakuutus tehdään jatkuvana, kun kysymyksessä on jatkuvan luonteinen työ. Vakuutus on tällöin voimassa vakuutuskauden kerrallaan. Vakuutuskausi on kalenterivuosi, paitsi milloin kysymyksessä on kesken vuotta voimaan tuleva vakuutus, jolloin ensimmäinen vakuutuskausi käsittää ajan vakuutuksen alkamisesta seuraavan kalenterivuoden loppuun. Sen jälkeen vakuutus jatkuu eli se uudistetaan kalenterivuodeksi kerrallaan.

Vakuutuksenottaja voi irtisanoa vakuutuksen, mutta tällöin vakuutus on siirrettävä toiseen vakuutusyhtiöön. Irtisanominen on pätevä vain, jos samalla osoitetaan, että uusi vakuutus on tehty toiseen vakuutusyhtiöön. Irtisanominen suoritetaan käytännössä erityisellä siirtohakemuksella, jonka vakuutuksenottaja allekirjoittaa ja antaa uudelle vakuutusyhtiölle. Uusi yhtiö toimittaa siirtohakemuksen nykyiseen vakuutuksenottajan yhtiöön. Vakuutuksen irtisanominen ja siirtäminen uuteen vakuutusyhtiöön on mahdollista neljänä ajankohtana vuodessa. Vakuutuksenottaja voi irtisanoa vakuutussopimuksen päättymään maaliskuu-, kesä-, syys- tai joulukuun viimeisenä päivänä. Irtisanomisen on tapahduttava viimeistään kolme kalenterikuukautta ennen mainittuja päättymispäiviä. Jos vakuutus on tullut voimaan kesken vuotta, se voidaan ensimmäisen kerran irtisanoa ja siirtää toiseen vakuutusyhtiöön vasta ensimmäisen vakuutuskauden päätyttyä.

Vakuutussopimus voidaan tehdä määräaikaisena tiettyä, kestoltaan ajallisesti rajoitettua työtä tai työkohdetta varten. Määräaikainen vakuutus päättyy ilman irtisanomista vakuutuskirjaan merkittynä päättymispäivänä.

Työnantajan ottama vakuutus on yleisvakuutus eli se kattaa kaikki yrityksen työntekijät. Yksittäisiä työsuhteita ei rekisteröidä tapaturmavakuutuksessa kuten työeläkevakuutuksessa. Työnantaja ei siis ilmoita vakuutuslaitokselle työsuhteita, vaan vuosittain vakuutuslaitokselle tehdään palkkailmoitus, johon merkitään kaikki vuoden aikana maksetut palkat ammattiryhmittäin. Palkkasummaan luettavista työansioista säädetään tapaturmavakuutuslain 35 b §:ssä, joka vastaa työntekijän eläkelain työeläkevakuutusmaksun perusteena olevaa työansiota. Tapaturmavakuutuslain mukaisen ansionmenetys-

korvauksen perusteena olevat ansiot on määriteltävä toisin, ja niistä säädetään tapaturmavakuutuslain 28 a §:ssä.

Vakuutuslaitos ei voi kieltäytyä antamasta ja pitämästä voimassa siltä haettua tapaturmavakuutuslain mukaista vakuutusta. Tämä vakuutuksen myöntämispakko koskee myös tapaturmavakuutuslain mukaisia vapaaehtoisia vakuutuksia, kuten esimerkiksi yrittäjien tapaturmavakuutusta.

Vakuutusmaksujen hinnoittelu on EU:n myötä vuodesta 1999 alkaen perustunut vapaaseen kilpailuun. Vakuutusmaksutaso on siten yhtiökohtainen. Maksusääntely, joka uudistettiin vuoden 2012 alusta alkaen (HE 55/2010 vp), perustuu lailla säädettyihin vakuutusmaksua koskeviin keskeisiin periaatteisiin sekä toisaalta Finanssivalvonnan tehtäväksi annettuun julkisuusvalvontaan. Vakuutusyhtiöllä on lisäksi oltava yhtiön hallituksen hyväksymät vakuutusmaksun laskuperusteet (maksuperusteet), joista tulee ilmetä, miten vakuutusmaksut määrätään ja miten maksuperusteita sovelletaan. Maksuperusteita tulee soveltaa yhdenmukaisesti kaikkiin vakuutuksenottajiin. Vakuutusmaksun määrittämisessä säädettyjä keskeisiä periaatteita ovat riski- ja kustannusvastaavuus, kohtuullisuus- ja turvaavuusperiaate, vakuutuksenottajien tasapuolinen kohtelu sekä työturvallisuustyön kannustaminen. Finanssivalvonnan puolestaan tulee julkaista vuosittain selvitys, josta ilmenee kunkin vakuutusyhtiön lakisäänteisen tapaturmavakuutuksen taloudellinen tulos.

Tapaturmavakuutusjärjestelmässä osa maksettaviksi tulevista korvauksista rahastoidaan ja osa on säädetty rahoitettavaksi vuosittain erikseen vahvistettavalla jakojärjestelmämaksulla. Jakojärjestelmää ei kirjata vakuutusyhtiön tuloslaskelmaan ja sen yli- ja alijäämät tasataan erikseen siten kuin tapaturmavakuutuslain 60 b §:ssä säädetään. Tapaturmavakuutuslaitosten liitto vastaa jakojärjestelmän hallinnosta. Keskeisimmän osan jakojärjestelmäkorpauksista muodostavat vanhojen vahinkojen eläkkeisiin vuosittain maksettavat indeksikorotukset sekä kymmenen vuotta tai sitä vanhempien vahinkojen kaikki sairaanhoitokorvaukset ja lääkinnällisen kuntoutuksen kulukorvaukset.

Tapaturmavakuuttamisen valvonta

Työnantajien tapaturmavakuutuslakiin perustuvan vakuuttamisvelvollisuuden valvonta kuuluu tapaturmavakuutuslain 8 §:n mukaan työsuojeluviranomaisille. Nämä tekevät ilmoituksen Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle havaittuaan tarkastuksessaan tai muutoin toiminnassaan, ettei työnantajalla ole lakisäänteistä tapaturmavakuutusta. Saatuaan tiedon mahdollisesta vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönnistä liitto käynnistää asian selvittelyn ja pyytää työnantajaa täyttämään palkkailmoituksen. Jos työnantaja on laiminlyönyt tapaturmavakuutuslain mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa, liitto määrää työnantajalle laiminlyöntimaksun. Tämä laiminlyöntimaksu vastaa työnantajalle tulevaa vakuutusmaksua, jota korotetaan enintään nelinkertaiseksi laiminlyönnin vakavuusasteesta riippuen. Vakuuttamisvelvollisuuden tahallinen laiminlyönti on säädetty tapaturmavakuutuslain 55 §:n 2 momentissa rangaistavaksi tapaturmavakuutuslain mukaisen työnantajavelvollisuuden rikkomisena. Rangaistusuhkana on sakkorangaistus. Tapaturmavakuutuksessa ei ole työeläkejärjestelmän mukaista pakkovakuuttamismenettelyä, jolla liitto voisi ottaa vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyönteelle työnantajalle tapaturmavakuutuksen jostakin tapaturmavakuutusyhtiöstä.

Tapaturmavakuutuslaitosten liitolla ei ole tapaturmavakuutuslakiin perustuvaa aktiivista vakuuttamisvelvollisuuden valvontatehtävää. Laiminlyönti tulee liiton tietoon joko edellä mainitun työsuojeluviranomaisen ilmoituksen perusteella tai vahinkotapahtuman sattua työntekijän tai työnantajan ilmoituksella. Harmaan talouden torjuntaan tähtäävä toiminta huomioon ottaen tulisi arvioida, onko tapaturmavakuuttamisen valvonta voimassa olevin säännöksin riittävän tehokasta. Valvonnan esteenä on muun muassa se, ettei tapaturmavakuutusjärjestelmässä ole rekisteriä, josta voisi tarkistaa, onko työnantaja täyttänyt vakuuttamisvelvollisuutensa.

Vakuuttamisen laiminlyönnin seuraamuksen määrittämisen osalta tulisi laissa ottaa huomioon perustuslakivaliokunnan lausunnot (PeVL 57/2010 vp ja PeVL 15/2012 vp), joissa todetaan, että silloin kun hallinnollisen seuraamuksen määrittämiseen sisältyy perus-

tuslain 124 §:ssä tarkoitettua merkittävää julkisen vallan käyttöä, tehtävää ei voi antaa muulle kuin viranomaiselle.

Työntekijällä on oikeus tapaturmavakuutuslain mukaisiin korvauksiin, vaikka hän olisi yhteistyössä työnantajansa kanssa toiminut siten, että tapaturmavakuutuslain mukainen vakuuttamisvelvollisuus jäisi täyttämättä. Tapaturmavakuutuslaissa ei ole säännöstä työtapaturmaturvan väärinkäytön varalta.

2.8 Muutoksenhaku, oikaisumenettelyt ja takaisinperintä

Muutoksenhaku

Päätökseen tyytymätön asianosainen voi hakea siihen muutosta tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Toisena muutoksenhakuasteena toimii vakuutusosoikeus. Valitusaika on molemmissa asteissa 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista. Tapaturmavakuutuslain perusteella määrätyn maksun maksuunpanoa koskeva valitus on perustevalitus, joka on tehtävä kahden vuoden kuluessa sitä seuraavan vuoden alusta, jona saaminen on määrätty tai maksuunpantu.

Muutoksenhakuun sovelletaan muutoksenhakulautakunnassa ja vakuutusosoikeudessa hallintolainkäyttölakia. Valituksen tulee olla kirjallinen ja se toimitetaan päätöksen antaneelle vakuutuslaitokselle. Vakuutuslaitos voi tässä vaiheessa oikaista päätöksensä. Jos päätöstä ei oikaista, valitus toimitetaan eteenpäin muutoksenhakuelimelle.

Vakuutusosoikeuden päätöksestä on mahdollista valittaa rajoitetusti korkeimpaan oikeuteen. Valittaa voi päätöksestä, jolla on ratkaistu kysymys siitä, oikeuttaako ruumiinvamma, sairaus tai kuolema tapaturmavakuutuslain mukaiseen korvaukseen tai siitä, kenen on korvaus suoritettava. Lisäksi perustevalituksesta on mahdollista valittaa korkeimpaan oikeuteen. Valitusaika on 60 päivää päätöksen tiedoksisaannista. Valitus edellyttää aina valitusluvan myöntämistä. Asian käsittely korkeimmassa oikeudessa on riitaasian käsittelyä ja sovellettaviksi tulevat oikeudenkäymiskaaren säännökset.

Asianosaisuus tapaturmavakuutusasioissa

Työtapaturma- ja ammattitautiasioita käsiteltäessä mukana on kolme osapuolta. Työntekijä on korvauksensaaja, työnantaja vakuutusnottaja ja vakuutuslaitos tapaturmavakuutuslain toimeenpanija. Työntekijä on korvausasiassaan asianosainen ja työnantaja on asianosainen vakuutuksen hoitoon liittyvissä asioissa.

Työnantajan asianosaisasema korvausasiassa ei ole yksiselitteinen. Kun on kyse korvausasian käsittelystä vakuutuslaitoksessa, työnantaja on mukana korvausprosessissa tekemällä tapaturmailmoituksen ja antamalla vakuutusyhtiölle sen pyytämiä tietoja muun muassa vahinkotapahtuman sattumisolosuhteista, ammattitaudille altistavista tekijöistä työssä sekä työjärjestelymahdollisuuksista työhön paluun mahdollistamiseksi. Tällöin joudutaan korvauskäsittelyssä arvioimaan, mitä tietoja työnantajalle annettava päätös voi sisältää ja mitä tietoja työnantajalle voidaan antaa ennen päätöstä. Kysymys on vahingoittuneen henkilöä koskevista tiedoista, etenkin terveydentilatiedoista. Asiaa koskevassa ohjeistuksessa (Tapaturmavakuutuslaitosten liiton kiertokirje 25/2002) on todettu, että on aina erikseen arvioitava, minkälaisia tietoja työnantajalle annettavaan päätökseen on perusteltua sisällyttää. Työnantajalla on oikeus saada itselleen muun muassa työntekijälle maksamaansa sairausajan palkkaa vastaava tapaturmavakuutuksen ansionmenetyskorvaus ja oikeus saada sairausajan palkkaa koskeva valituskelpoinen päätös. Kiertokirjeen mukaan esimerkiksi työntekijän terveydentilaa koskevien tietojen antamisen työnantajalle on perustuttava huolelliseen harkintaan siitä, onko tieto relevantti työnantajan asianosaisen oikeussuojakeinojen käyttämisen kannalta, kuten valituksen tekemisessä vakuutuslaitoksen korvauspäätöksestä.

Päätöksen antamisen jälkeen, kun on kyse valitusvaiheesta, työnantajan on katsottu vaikiintuneen oikeuskäytännön mukaan olevan asianosainen, kun päätös koskee tapaturmaetuutta, johon työnantajalla olisi tapaturmavakuutuslain mukaan oikeus maksamansa sairausajan palkan perusteella tai kun korvauspäätöksestä voisi seurata työnantajan omavastuusuuden suoritusvelvollisuus. Lisäksi

korkein oikeus on päätöksessään (KKO 2001:112) katsonut, että työnantajalla on asianosaisuuden edellyttämä välitön oikeudellinen intressi asiassa, kun työnantajalla on niin sanottu täysomavastuun sisältävä erikoismaksujärjestelmä lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessaan. Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta on ottanut vuonna 2006 täysistunnossaan kantaa samaan asiaan hieman erityyppisessä tilanteessa, jossa on tulkittu korkeimman oikeuden ratkaisua suppeasti ja katsottu, ettei erikoismaksuperusteinen työnantaja ole asianosainen, jos kysymys on vain siitä, kuinka paljon vakuutettu on oikeutettu samaan korvausta. Vakuutus-oikeus on myöhemmin päätöksessään (5414/2009) katsonut, että työnantajan lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta maksettavilla korvauksilla oli työnantajaan kohdistuva suora vakuutusmaksuvaikutus. Vakuutus-oikeus katsoi, että työnantajalla oli siihen kohdistuneen suoran vakuutusmaksuvaikutuksen johdosta välitön oikeudellinen etu korvausasiassa ja näin ollen työnantaja oli tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettu asianosainen. Viime kädessä muutoksenhakuaste ratkaisee, kuka on asianosainen.

Muutoksenhaussa nousee esiin myös se, mihin tietoihin asianosaisella on oikeus. Vakuutus-oikeuden ja tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksissä on viime vuosina otettu se linja, että asianosaisena olevalla työnantajalla on annettava samansisältöinen päätös kuin vahingoittuneellekin. Asianosaisen oikeuden oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on katsottu syrjäyttävän toisen asianosaisen oikeuden yksityiselämän suojaan, kun kysymyksessä on asiakirja, joka voi vaikuttaa asian ratkaisuun. Koska asianosaisuus on myös tiedonsaantioikeuteen liittyvä asia, voi asianosaisasema tulla ratkaistavaksi myös hallintotuomioistuimessa. Helsingin hallinto-oikeus on muun muassa katsonut, että erikoismaksuperusteinen työnantaja oli asianosainen julkisuuslain 11 §:n tarkoittamalla tavalla.

Työtapaturma- ja ammattitautilainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelun yhteydessä on kuultu asiantuntijana Helsingin yliopiston professori Olli Mäenpäätä työnantajan asianosaisasemaan liittyen. Asiantuntijan mukaan asianosaisuuden lähtökohtana on pe-

rustuslain 21 §, jonka mukaan jokaisella on oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiinsa koskeva päätös tuomioistuimen käsiteltäväksi. Korkeimman hallinto-oikeuden ja korkeimman oikeuden viimeaikaisessa oikeuskäytännössä on ollut pyrkimys tulkita asianosaisasemaa entistä laajemmin. Taustana tälle on ihmisoikeusajattelu. Työnantajan asianosaisuuteen liittyy kaksi perusoikeutta, jotka voivat olla ristiriidassa keskenään eli oikeus oikeusturvaan ja oikeus yksityiselämän suojaan. Asiantuntijan mukaan on epätodennäköistä, että yksityiselämän suoja voisi olla lainsäädännössä tai oikeuskäytännössä este oikeusturvan saamiselle.

Erikoismaksuperusteiseen omavastuuseen vakuutukseen perustuvassa korvausasiassa työnantajan asianosaisuuden perusteet ovat selvät, koska tapaturmasta aiheutuvat kustannukset vaikuttavat suoraan työnantajan vakuutusmaksun suuruuteen. Työnantajan maksettavaksi tulevan omavastuun suuruudella ei ole merkitystä. Taulustomaksuperusteiselle vakuutuksenottajalle sen sijaan ei asianosaisasemaa synny, jos työnantajalle ei aiheudu tapaturmasta kustannuksia.

Jos asia on päätynyt tuomioistuimen käsiteltäväksi, työnantajalla olisi asiantuntijan mukaan oikeus asianosaisen asemassa saada tietoa myös työntekijän terveydentilasta. Asianosaisjulkisuudesta säädetään julkisuuslaissa sekä oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetussa laissa (381/2007). Lähtökohtana on se, että asianosaisella on oikeus saada kaikki asiansa käsitteilyyn vaikuttavat tiedot, ja tästä on vain harvoja poikkeuksia. Olemassa olevia pykälä ei ole mahdollista soveltaa niin, että työntekijän terveystiedot olisivat automaattisesti asianosaisjulkisuuden ulkopuolella, vaan kyseeseen voisi tulla vain joku yksittäinen erityinen tieto. Erityisesti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen linja on ollut tiukka siinä, että asianosaisella on oikeus saada kaikki tuomioistuimella olevat tiedot ja hänen harkinnassaan on, mikä tieto on hänelle merkityksellistä. Asiantuntijan mukaan rajoituksista asianosaisjulkisuuteen pitäisi säätää erikseen lailla ja tässä yhteydessä olisi hyvin tarkkaan harkittava perusteet, miksi nimenomaan tapaturmavakuutuslaissa poikettaisiin yleisestä käytännöstä.

Korvausasian oikeudenkäyntiaineistoon sisältyy terveystietoja hyvinkin pitkältä ajalta, eivätkä ne välttämättä liity suoraan tapaturmaan tai vahingoittuneeseen. Vahingoittuneen terveydentilatietojen salassapidossa on kysymys osin myös lääkärin ja potilaan luottamuksellisesta hoitosuhteesta. Asiantuntija ei kuitenkaan nähnyt näiden seikkojen oikeuttavan oikeusturvan saatavuuden tai oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin rajoittamiseen, vaan työnantajan asianosaisuus voi jottaa hyvin laajaan tietojensaantioikeuteen.

Oikeudenkäynnin alkaminen on asiantuntijan mukaan raja, jonka jälkeen työnantajan tietojensaantioikeus laajenisi. Esimerkiksi työelämässä työntekijän yksityisyys on suojattu lailla, mutta oikeudenkäynnissä tällaiset suojat eivät ole samassa laajuudessa voimassa asianosaisten välillä. Tästä syystä terveystietojen saatavuutta on huomattavasti helpompi rajoittaa ensimmäisen asteen käsittelyssä. Asianosaisjulkisuus alkaisi asiantuntijan mukaan vasta asian tultua vireille tuomioistuimessa. Pelkkä valituksen tekemisen harjonta ei riittäisi asianosaisjulkisuuteen.

Asiantuntijan mukaan asianosaisuusasema määräytyy vakuutusyhtiössä tapahtuvassa tapaturmakorvausprosessissa hyvin eri tavoin kuin oikeudenkäynnissä. Yhtiössä tapahtuvan käsittelyn osalta on helpommin mahdollista erityissäännöksellä rajata työnantajan tiedonsaantioikeus vain tiettyihin asioihin.

Työnantajan asianosaisuusasemaan liittyy edellä mainituin kohdin monia vaikeita kysymyksiä, joita ei ole selkeästi lainsäädännöllä ratkaistu. Vahingoittuneen kannalta tällainen tulkinnanvaraisuutta sisältävä tilanne luo epävarmuutta. Työnantajan asianosaisuusasemaa ja erityisesti siihen liittyvää tietojensaantioikeutta tulisi siten selkeyttää lainsäädännön tasolla. Myös edellä sairaanhoidon yhteydessä kohdassa 2.5 mainittu kunnan asianosaisuusasema korvausasian ja muutoksenhaun yhteydessä tulisi selkeyttää.

Oikaisumenettelyt ja takaisinperintä

Tapaturmavakuutuslaissa on säännökset asia- ja kirjoitusvirheen korjaamiseksi, lainvoimaisen päätöksen oikaisemiseksi ja poistamiseksi sekä takaisinperinnästä. Säännöksiä on yhdenmukaistettu muiden sosiaalitur-

vaetuja sääntelevien lakien kanssa vuonna 2011 (HE 274/2010 vp).

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Esityksen tavoitteena on tapaturmavakuutus- ja ammattitautilainsäädännön rakenteen ja sisällön selkiyttäminen ja uudistaminen vastaamaan muuttuneita työelämän olosuhteita ja lainsäädännölle asetettuja vaatimuksia. Nykyinen tapaturmavakuutuslaki on vuodelta 1948. Vaikka tapaturmavakuutuslainsäädännössä säädetään lähes kaikista korvausmuodoista, niiden saamisen edellytyksistä ja määräytymistavasta, osa keskeisistä säännöksistä puuttuu kokonaan tai säännökset ovat varsin väljiä. Säännösten väljyys on toisaalta antanut tilaa tulkintoille ja mahdollistanut korvausratkaisuissa muun muassa lääketieteen kehityksen huomioimisen sekä työelämään muutoksiin sopeutumisen. Toisaalta säännösten väljyys tai niiden puuttuminen on synnyttänyt runsaasti oikeus- ja korvauskäytäntöä järjestelmän keskeisistä perusasioista ja käsitteistä, kuten tapaturman määritelmästä, jota nykyinen laki ei sisällä. Esityksen keskeisin tavoite on saada tapaturmavakuutusta koskeva lainsäädäntö kattavamaksi saattamalla nykyisiä oikeus- ja korvauskäytännön varassa olevia soveltamisratkaisuja ja periaatteita lain tasolle, jolloin laista kävisi ilmi yksilön oikeudet ja velvollisuudet kuten perustuslaki edellyttää. Tavoite on tärkeä paitsi vakuutettujen oikeusturvan takia myös vakuuttamisperiaatteen edellyttämän riskinarvioinnin kannalta. Toiseksi lakiin on tehty vuosien varrella lukuisia muutoksia ja lisäyksiä, jotka tekevät laista rakenteeltaan hankalasti luettavan ja tätä kautta myös turvan sisällöstä paikoitellen vaikeasti hahmottuvan. Laki ei näin enää rakenteeltaan ja selkeydeltään vastaa lainsäädännölle asetettuja vaatimuksia.

Esityksessä on pyritty ottamaan huomioon muualla lainsäädännössä tapahtunut oikeuskehitys sekä tapaturmavakuutukseen vaikuttavat muussa lainsäädännössä tehdyt muutokset. Esityksessä on pyritty yhdenmukai-

suuteen muuta sosiaalivakuutusta, etenkin työeläkevakuutusta koskevan lainsäädännön kanssa niiden säännösten kohdalla, joissa se on ollut tarkoituksenmukaista.

Tapaturmavakuutus- ja ammattitautilainsäädännön uudistamistyön tarkoituksena on ollut vakuutusperiaate huomioon ottaen tehdä ehdotukset tapaturmavakuutus- ja ammattitautilainsäädännön rakenteen ja sisällön uudistamiseksi sekä arvioida, vastaako voimassa oleva lainsäädäntö sisällöltään muuttuneita työelämän olosuhteita. Ehdotus ei sisällä tapaturmavakuutusjärjestelmän perusrakenteisiin, kuten rahoitukseen tai toimeenpanoon, liittyviä muutoksia, koska järjestelmän nykyistä perusrakennetta pidetään toimivana. Näin ollen vaihtoehtoisia malleja järjestää lakisääteinen tapaturma- ja ammattitautiturva ei ole selvitetty.

Esityksessä on perusteltu yksityiskohtaisesti lähinnä ne säännökset, joilla nykytilaan ehdotetaan muutoksia. Siltä osin kuin säännöksiä ehdotetaan asiallisesti muutettaviksi, ei enää voida nojautua voimassa olevan lain tulkintoihin korvaus- ja oikeuskäytännössä, vaan säännöksiä tulisi tulkita uusien sanamuotojen ja perustelujen pohjalta. Siltä osin kuin voimassa oleviin säännöksiin ei ole katsottu tarpeen tehdä muutoksia ja säännökset on siirretty sellaisenaan tai vain sanamuodoltaan tarkistettuina, säännösten tarkemmat perustelut löytyvät aikaisemmista hallituksen esityksistä ja myös korvaus- ja oikeuskäytännössä omaksutut tulkinnat ovat edelleen päteviä. Tapaturmavakuutuslainsäädäntöön on tehty useita muutoksia 2000-luvulla. Muun muassa vuoden 2000 alusta lakia muutettiin vastaamaan uusittua holhouslainsäädäntöä (HE 164/1999 vp). Vuonna 2001 tapaturmavakuutuslakiin ja vakuutusyhtiölakiin (521/2008) tehtiin muutoksia, joilla vahinkovakuutusta koskevat Euroopan yhteisöjen direktiivit ulotettiin koskemaan Suomen lakisääteistä tapaturmavakuutusta (HE 58/2001 vp). Tietosuojasäännökset uudistettiin vuonna 2002 (HE 42/2002 vp). Haittarahasäännökset, lisät sekä opiskelijoiden, harjoittelijoiden ja nuorten henkilöiden vuosi-työansiota ja ansionmenetykskorvauksia koskevat säännökset uudistettiin vuoden 2003 alusta (HE 245/2003 vp). Samassa yhteydessä eräiden ammattitautien säännöksiä tarkis-

tettiin sekä säädettiin opiskelutapaturmalaki (1318/2002). Vuonna 2004 tehtiin osana eräitä muita uudistuksia hallintolain voimaantuloista johtuvat tarpeelliset lakimuutokset (HE 159/2003 vp). Työtapaturmapotilaiden hoitopääsyn nopeuttamiseksi sairaanhoitokustannusten osalta otettiin käyttöön täyskustannusmaksu vuoden 2005 alusta (HE 158/2004 vp). Indeksijärjestelmää koskevat muutokset tulivat voimaan vuoden 2005 alusta (HE 250/2004 vp). Lisäksi viime vuosina on uudistettu tapaturmavakuutuksen haittarahaa (224/2009 vp) ja vakuutusmaksuja (HE 55/2010 vp) koskevat säännökset sekä säännökset muutoksenhakua ja muutoksenhaku-lautakuntaa koskien (218/2010 vp).

3.2 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi työtapaturma- ja ammattitautilaki, joka korvaisi tapaturmavakuutuslain ja muut lait, joissa työtapaturmista ja ammattitaudeista nykyisin säädetään. Keskeisissä ehdotuksissa kuvataan uuden lain rakenne sekä keskeisimmistä säännöksistä lähinnä ne, joiden osalta nykyisiin säännöksiin tai käytäntöön ehdotetaan muutoksia. Nykyisestä tapaturmavakuutuslaista on siirretty ehdotettuun lakiin useita säännöksiä sellaisenaan tai kielellisesti täsmennettyinä. Tällaisia ovat esimerkiksi järjestelmän rahoitusta ja muutoksenhakua sekä tietojen antamista, saamista ja sallassapitoa koskevat säännöskokonaisuudet.

Lain rakenne

Työ- ja virkasuhteeseen liittyvän turvan sisällöstä säädetään nykyisin kolmessa erillisessä laissa, jotka ovat tapaturmavakuutuslaki, ammattitautilaki ja kuntoutuslaki. Ammattitautilaissa säädetään edellytyksistä, joilla sairaus korvataan ammattitautina. Turva määräytyy tapaturmavakuutuslain säännösten mukaan lukuun ottamatta ammattitautilakiin

sisältyviä vähäisiä poikkeussäännöksiä. Myös kuntoutuslain säännökset koskevat ammattitaituteja. Kuntoutuslaissa puolestaan on tarkemmat tapaturma- ja ammattitautitapaussissa korvattavaa kuntoutusta koskevat säännökset, vaikka perussäännös kuntoutuksen korvaamisesta sisältyy tapaturmavakuutuslakiin. Lakien erillisuus vaikeuttaa lakisääteisen turvan hahmottamista ja edellyttää lakiviittausten käyttöä, mistä voi aiheutua tulkintavaikeuksia. Lakien erillisyydelle ei ole esitettävissä perusteita. Sen sijaan lakien yhdistäminen mahdollistaisi selkeämmän ja yksinkertaisemman lainsäädännön.

Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annettu laki (1316/2010) jäisi edelleen omaksi laikseen. Laissa säädetään muutoksenhakulautakunnan tehtävistä, kokoonpanosta, asioiden käsittelystä muutoksenhakulautakunnassa ja muutoksenhakulautakunnan rahoituksen perusteista. Sen sijaan ehdotettu laki sisältäisi muutoksenhaun perussäännökset muun muassa muutoksenhakuoikeudesta, valitustiestä, muutoksenhakuajasta, vakuutuslaitoksen itseoikaisusta, asia- ja kirjoitusvirheen korjaamisesta, lainvoimaisen päätöksen oikaisusta ja poistamisesta sekä takaisinperinnästä kuten tälläkin hetkellä.

Valtion virkamiesten tapaturma- ja ammattitautiturva perustuu osin valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annettuun lakiin. Erilliselle laille ei ole enää perusteita, koska lakiin aikoinaan sisältyneet tapaturmavakuutuslaista poikkeavat säännökset on kumottu.

Sen sijaan sotilastapaturmalain piiriin kuuluvien henkilöiden, maatalousyrittäjien ja apurahansaajien sekä urheilijoiden turvasta säädettäisiin edelleen erillislaeilla. Kunkin järjestelmän erityispiirteiden, kuten turvan sisällön ja rahoituspohjan vuoksi ei ole perusteita yhdistää näitä järjestelmiä koskevia lakeja ehdotettuun lakiin. Lain henkilöllistä soveltamisalaa koskevassa osiossa on vielä erikseen säädetty, ettei lakia sovelleta maatalousyrittäjän tai apurahansaajan taikka urheilijan työhön.

Niin ikään erillislailla säädettäväksi jäisivät edelleen ne opiskelutapaturmat, joista säädetään opiskelutapaturmalaisissa.

Voimassa olevan lainsäädännön selkeyttäminen ja lakien yhdistäminen edellyttää lain kokonaisrakenteen uudistamista. Tavoitteena

on mahdollisimman selkeä, johdonmukainen ja ymmärrettävä säädöskokonaisuus.

Lainsäädännön selkeyttä on ehdotetun lain rakenteessa pyritty toteuttamaan siten, että lain eri osat muodostaisivat yhtenäisen kokonaisuuden. Ensimmäisestä osasta ilmenisi lain keskeinen sisältö eli kenellä on oikeus turvaan, kenellä on vakuuttamisvelvollisuus, miten toimeenpano on järjestetty sekä lain alueellinen soveltamisala. Toinen osa muodostuisi korvattavia vahinkotapahtumia koskevista säännöksistä. Osaan sisältyisivät paitsi työtapaturman korvattavuutta koskevat säännökset myös nykyisestä ammattitautilaista ammattitaituteja koskevat säännökset. Kolmas osa pitäisi sisällään kaikki etuuksia koskevat säännökset. Neljännen osan säädökset koskisivat etuuksien toimeenpanoa. Vakuuttamista ja vakuutusmaksua koskevat säännökset sisältyisivät viidenteen osaan ja vapaaehtoisia vakuutuksia koskevat säännökset lain kuudenteen osaan. Seitsemänten osaan sisältyisivät toimeenpanojärjestelmää koskevat säännökset ja kahdeksanteen osaan muutoksenhakua koskevat säännökset mukaan lukien oikaisumenettelyä sekä takaisinperintää koskevat säännökset. Yhdeksännen osan erinäiset säännökset pitäisivät sisällään tietojen antamista, saamista ja salassapittoa koskevat säännökset sekä eräitä muita säännöksiä. Viimeisenä olisivat voimaantuloa koskevat säännökset.

Lain tarkempi sisältö olisi seuraava:

I OSA YLEISET SÄÄNNÖKSET

- 1 luku Yleiset säännökset
- 2 luku Henkilöllinen soveltamisala
- 3 luku Alueellinen soveltamisala

II OSA KORVATTAVAT VAHINKOTA-PAHTUMAT

- 4 luku Yleiset säännökset
- 5 luku Työtapaturmaa koskevat säännökset
- 6 luku Ammattitaituteja koskevat säännökset
- 7 luku Työliikekipeytyminen, pahoinpitely ja toisen henkilön muu tahallinen teko sekä henkinen järkytysreaktio

III OSA ETUUKSET

- 8 luku Sairaanhoidon korvaukset
- 9 luku Muut kustannusten korvaukset
- 10 luku Ansionmenetykskorvaukset

11 luku Pysyvän haitan korvaaminen
 12 luku Kuntoutuskorvaukset
 13 luku Vahingoittuneen kuoleman johdosta maksettavat korvaukset

IV OSA ETUUKSIEN TOIMEENPANO

14 luku Korvausasian vireilletulo
 15 luku Asianosaiset ja puhevallan käyttö korvausasian käsittelyssä
 16 luku Vakuutuslaitosta koskevat menettelysäännökset korvausasiassa
 17 luku Vahingoittunutta ja muuta korvauksenhakijaa koskevat menettelysäännökset korvausasiassa
 18 luku Korvauksen maksaminen
 19 luku Velvoitteiden laiminlyönnin vaikutus korvausasian käsittelyyn

V OSA VAKUUTTAMINEN JA VAKUUTUSMAKSU

20 luku Vakuuttaminen
 21 luku Vakuutusmaksun määräytyminen ja maksaminen
 22 luku Vakuuttamisen valvonta

VI OSA VAPAAEHTOISET VAKUUTUKSET

23 luku Yleiset säännökset
 24 luku Yrittäjän työajan vakuutus
 25 luku Vapaaehtoinen vapaa-ajan vakuutus
 26 luku Työntekijän vapaaehtoinen työajan vakuutus ulkomaantyössä

VII TOIMEENPANOJÄRJESTELMÄ

27 luku Vakuutuslaitokset
 28 luku Tapaturmavakuutuskeskus
 29 luku Tapaturma-asiain korvauslautakunta
 30 luku Lisämaksuvelvollisuus ja yhteistakuumaksu
 31 luku Jakojärjestelmä
 32 luku Erinäiset säännökset

VIII OSA MUUTOKSENHAKU, OIKAISUMENETTELYT JA TAKAISINPERINTÄ

23 luku Muutoksenhaku
 34 luku Oikaisumenettely, päätöksen poistaminen ja takaisinperintä

IX OSA ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

35 luku Tietojen antaminen, saaminen ja salsapito

36 luku Erinäisiä säännöksiä
 37 luku Rangaistussäännökset
 38 luku Voimaantulo

Lain soveltamisala

Lain ensimmäisessä luvussa säädettäisiin lain tarkoituksen ja määritelmien ohella järjestelmän eräistä keskeisistä perusasioista kuten työnantajan vakuuttamisvelvollisuudesta, korvausten ensisijaisuudesta sekä lakia toimeenpanevista vakuutuslaitoksista. Työnantajan vakuuttamisvelvollisuuden osalta nykyisen 12 työpäivän rajan tilalle ehdotetaan euromääräistä rajaa, josta työnantajan vakuuttamisvelvollisuus alkaisi. Työnantajalla olisi vakuuttamisvelvollisuus, jos maksettujen tai maksettavaksi sovittujen palkkojen määrä olisi suurempi kuin 1200 euroa kalenterivuoden aikana. Muutoksella pyritään selkeyttämään vakuuttamisvelvollisuuden alarajaa, jotta tahattomilta vakuuttamisen laiminlyönneiltä vältyttäisiin. Jos työnantaja on laiminlyönyt vakuuttamisvelvollisuutensa, työntekijä on silti oikeutettu korvaukseen kuten tälläkin hetkellä. Korvauksen maksaisi nykyiseen tapaan Tapaturmavakuutuskeskus. Valtiotyönantajalla ei ole vakuuttamisvelvollisuutta vaan korvaus maksetaan valtion varoista kuten tälläkin hetkellä. Toimeenpanosta huolehtisivat nykyiseen tapaan luvan saaneet vakuutusyhtiöt, Valtiokonttori valtion työssä sattuneiden vahinkojen osalta ja Tapaturmavakuutuskeskus vakuuttamattomassa työssä sattuneiden vahinkojen osalta.

Turvan ulottuvuudessa yhtenä keskeisenä kysymyksenä on sen henkilöllinen ja alueellinen soveltamisala. Henkilöllinen soveltamisala määrittelee, ketkä henkilöt voivat kuulua lain antaman turvan piiriin. Alueellinen soveltamisala puolestaan määrittelee sen, missä tehtävään työhön lain mukainen turva ulottuu. Laissa olisi erilliset luvut koskien työntekijän turvan henkilöllisestä ja alueellisesta soveltamisalasta. Työntekijän turvan alueellinen soveltamisala puolestaan käsittäisi erikseen Suomessa tehtävän työn ja ulkomailla tehtävän työn. Säännöksissä mainittaisiin erikseen säännösten suhde EU:n sosiaaliturva-asetuksiin ja Suomea sitoviin sosiaaliturvasopimuksiin, mikä helpottaa turvan hahmottamista.

Henkilöllinen soveltamisala

Esityksessä on pyritty siihen, että lain soveltamisalaa koskevat säännökset olisivat mahdollisimman selkeitä, jotta työn suorittaja tai tekijä tietää, milloin hän on turvan piirissä, ja työn teettävä, milloin hänen tulee järjestää pakollinen vakuutus. Esityksessä on pyritty myös, sikäli kuin tapaturmavakuutuksen erityispiirteet eivät toisin edellytä, yhdenmukaisuuteen ansioperusteisen työeläketurvan kanssa. Laki koskisi vain ansiotarkoituksessa tehtävää työtä. Tästä johtuen laissa ei enää rinnastettaisi työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990; nykyisin laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta) mukaiseen aikuiskoulutukseen osallistuvaa oppilasta työntekijään eikä koulutuspalveluiden tuottajaa työnantajaan. Sama koskee perhehoitajalaissa tarkoitetun toimeksiantosopimuksen osapuolia. Näiden henkilöryhmien turva säädettäisiin muualla lainsäädännössä.

Pakollisen tapaturmaturvan soveltamisalan selkeyttämiseksi ja yhtenäistämiseksi työsuhteen käsite sidottaisiin työsopimuslain mukaiseen työsopimuksen käsitteeseen. Soveltamisala määräytyisi näin työsopimuslain tulkintakäytäntöä noudattaen. Työsopimuslakia ei kuitenkaan sovelleta sellaiseen työsopimukseen, josta säädetään erikseen lailla. Tällaista ansiotyötä on merityösopimuslain (756/2011) 1 §:n ja kotitaloustyöntekijän työsuhteesta annetun lain (951/1977) 1 §:ssä tarkoitettu työ. Ehdotettavan lain soveltamisalaan esitetäänkin tästä syystä erikseen kuuluvan myös henkilön, joka tekee tällaista työtä. Työsopimuslakia ei sovelleta myöskään julkisoikeudelliseen palvelussuhteeseen. Koska nykyistä tapaturmavakuutuslain soveltamisalaa ei tältä osin ole tarkoitus kaventaa, lakia sovellettaisiin myös henkilöön, joka tekee työtä valtion virkamieslain (750/1994) mukaisessa virkasuhteessa ja kunnallisesta viranhaltijasta annetussa laissa (304/2003) tarkoitettuna viranhaltijana sekä kirkkolain (1054/1993) mukaisessa virkasuhteessa. Lain soveltamisalaan kuuluisivat lisäksi nykyisen valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annetun lain mukaan pakolliseen tapaturmaturvaan kuuluvat henkilöt, kuten kansanedustajat, valtio-

neuvoston jäsenet, tasavallan presidentin kanslian virkamiehet sekä eduskunnan oikeusasiamies ja apulaisoikeusasiamies sekä virkasuhteessa tehtävä työ eduskunnan virkamiehistä annetussa laissa (1197/2003) tarkoitettuna virkamiehenä.

Lakia sovellettaisiin yrittäjän tekemään työhön siten kuin siitä laissa erikseen säädettäisiin. Lähtökohtaisesti vain sellainen yrittäjä, jolla olisi pakollinen tai vapaaehtoinen YEL-vakuutus, voisi vakuuttaa itsensä vapaaehtoisella työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksella sekä siihen halutessaan liittämällä vapaa-ajan vapaaehtoisella tapaturmavakuutuksella.

Laissa säädettäisiin nykyiseen tapaan erikseen siitä, milloin yrityksessä johtavassa asemassa työskentelevä vähemmistöosakas rinnastettaisiin työntekijään, vaikka työtä ei tehtäisi työsuhhteessa osakeyhtiön tai muun yhteisöön. Tältä osin soveltamisala yhdenmukaistettaisiin työeläkevakuutuksen kanssa, jolloin otettaisiin huomioon myös työeläkelainsäädäntöön vuoden 2011 alusta voimaantulleet muutokset, joilla yrittäjämääritelmä laajennettiin koskemaan jo yli 30 %:n omistustilanteita aiemman 50 %:n sijaan. Omistususuuden laskemisessa otettaisiin jatkossa huomioon myös välillinen omistus toisin kuin nykyään. Laissa määriteltäisiin yrittäjän eläkelakia vastaavasti myös se, mitä johtavalla asemalla, perheenjäsenellä ja avopuolisolla säännöksessä tarkoitettaisiin. Laissa myös säädettäisiin, että avoimen yhtiön yhtiömiestä tai muun yhteisön tai yhtymän sellaista osakasta tai yhtiömiestä, joka on henkilökohtaisesti vastuussa yhteisön tai yhtymän velvoitteista ja sitoumuksista ei rinnastettaisi ehdotettua lakia sovellettaessa työntekijään. Voimassa olevan lain tulkinnan mukaan nämä henkilöt ovat voineet olla pakollisesti vakuutettavia työntekijöitä muiden edellytysten täytyessä.

Yrityksessä työskentelevä perheenjäsen kuuluisi jatkossa pakolliseen vakuutukseen, jos hän tekee työtä työsuhhteessa. Tällä hetkellä yrittäjän kanssa samassa taloudessa asuva perheenjäsen ei kuulu pakolliseen vakuutukseen, vaan hänet voidaan vakuuttaa tapaturmavakuutuslain mukaisella vapaaehtoisella työajan vakuutuksella.

Työ- tai virkasuhteen ulkopuolella erilaisen toimeksianto- ja konsulttisopimuksien perusteella tai freelancerina tehty työ ei kuuluisi pakollisen vakuutuksen soveltamisalaan. Esityksessä vapaaehtoisen työntekijän vakuutuksen saisi jatkossa henkilö, jolla on yrittäjän eläkelain mukainen vakuutus. Toimeksiantaja konsulttisopimuksen perusteella tai freelancerina tehdyn työn voisi näin vakuuttaa vapaaehtoisella työntekijän vakuutuksella, jos henkilöllä on yrittäjän eläkelain mukainen vapaaehtoinen tai pakollinen vakuutus. Tällä hetkellä toimeksianto- ja konsulttisopimuksien perusteella tai freelancerina tehdyn työn on voinut vakuuttaa 57 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella, vaikka henkilöllä ei olisi yrittäjän eläkelain mukaista vakuutusta.

Luottamushenkilöt eivät toimi työ- tai virkasuhteessa. Työ- ja virkasuhteen ulkopuolella oleva luottamushenkilö, kuten esimerkiksi yhteisön hallituksen tai jonkin lautakunnan jäsen, ei siten ehdotetun lain perusteella kuuluisi pakollisen vakuutuksen soveltamisalaan. Tällä hetkellä henkilö on voinut vakuuttaa itsensä tapaturmavakuutuslain 57 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella. Jatkossa tämä ei enää ole mahdollista, koska vapaaehtoisen työntekijän vakuutuksen voi saada vain yrittäjä, jolla on yrittäjän eläkelain mukainen vakuutus. Ansiotarkoituksessa tehdyn työn vaatimus yleensä sulkee yrittäjän eläkelain piiristä erilaisissa luottamustoimissa tehdyn työn. Luottamustoimissa sattuvan vahinkotapahtuman varalta henkilö voidaan vakuuttaa yksityisvakuutuksella.

Henkilöllisen soveltamisalan yhtenäistäminen työeläkelainsäädännön kanssa selkiyttäisi vakuuttamista sekä vakuutuksenottajien etä toimeenpanon osalta.

Alueellinen soveltamisala

Lakia sovellettaisiin pääsääntöisesti kaikkien Suomessa tehtävään työhön kuten tälläkin hetkellä. Lakia ei kuitenkaan sovellettaisi Suomessa tehtävään työhön, jos henkilö ei kuulu EU:n sosiaaliturva-asetusten tai Suomea sitovan sosiaaliturvasopimuksen perusteella Suomen lainsäädännön alaisuuteen. Nykyisestä poiketen laissa säädettäisiin erikseen edellytyksistä, joiden täytyessä kolmannelta valtiosta Suomeen tulevan työntekijän Suomessa tekemään työhön lakia ei sovellettaisi.

Esityksen mukaan lakia ei sovellettaisi, jos kysymyksessä on maanteitse tapahtuvan kuljetusliikenteen työ, jonka työntekijä tekee pääosin muualla kuin Suomessa, työntekijä ei asu Suomessa, työnantajan kotipaikka ei ole Suomessa ja työhön ei sovelleta EU:n sosiaaliturva-asetusten mukaan Suomen lainsäädäntöä. Lisäksi ehdotetaan soveltamisalan ulkopuolelle rajattaviksi Suomeen kokous- tai esiintymistarkoituksessa kolmannelta valtiosta tehtävät lyhytkestoiset työvierailut.

Ulkomailla tehtävään työhön sovellettaisiin lakia, jos henkilö on Suomen sosiaaliturvalainsäädännön alainen EU:n sosiaaliturva-asetusten tai Suomea sitovan sosiaaliturvasopimuksen koskevien säännösten perusteella. Laissa säädettäisiin nykyistä yksityiskohtaisemmin työntekijän eläkelakia vastaavasti edellytyksistä, joiden täytyessä lakia sovellettaisiin myös työhön, jota työntekijä tekee suomalaisen työnantajan lähettämänä kolmannessa valtiossa.

Korvattavat vahinkotapahtumat

Korvattavia vahinkotapahtumia koskevassa osassa säädettäisiin perustuslain edellyttämällä tavalla ja nykyistä yksityiskohtaisemmin edellytyksistä, joiden täytyessä vahinko voidaan korvata tapaturmavakuutuksesta. Korvattavia vahinkotapahtumia olisivat työtapaturma ja ammattitauti.

Laissa säädettäisiin lääketieteellisen syy-yhteyden arvioinnista. Korvaaminen edellyttäisi lähtökohtaisesti todennäköistä lääketieteellistä syy-yhteyttä vahinkotapahtuman ja vamman tai sairauden välillä. Syy-yhteyden arvioinnissa otettaisiin huomioon erityisesti lääketieteelliset löydökset ja havainnot, vahingon sattumistapa sekä aikaisemmat vammat ja sairaudet. Voimassa olevan lain sanamuoto ei ota kantaa näytön asteeseen, jolla vamma tai sairaus voidaan katsoa tapaturman aiheuttamaksi. Ehdotetussa säännöksessä syy-seuraussuhteelta edellytetty osoitus todennäköisestä lääketieteellisestä syy-yhteydestä vastaisi tapaturmavakuutuksen korvauskäytäntöä.

Työtapaturmaa koskevassa luvussa määriteltäisiin, mitä tapaturmalla tarkoitettaisiin.

Tapaturman määritelmä on pyritty kirjaamaan siten, että määritelmä mahdollisimman hyvin vastaisi oikeus- ja korvauskäytännössä vakiintunutta tapaturman tulkintaa. Voimassa olevassa laissa tapaturman sisältöä ei ole määritelty lainkaan, vaikka se on keskeinen korvausoikeuteen vaikuttava seikka. Tapaturmalla laissa tarkoitettaisiin ulkoisesta tekijästä johtuvaa äkillistä ja odottamatonta tapahtumaa, joka aiheuttaa työntekijälle vamman tai sairauden. Tapaturman käsitettä selkeytettäisiin niin, että se sisältäisi myös pahoinpitelyn tai muun tahallisen vahingoittamisen kohteeksi joutumisen. Vahingoittuneen kannalta pahoinpitely on usein äkillinen ja odottamaton tapahtuma, joka ei eroa tapaturmasta seurauksineen.

Lisäksi luvussa säädettäisiin nykyistä 4 §:n 2 momenttia vastaavasti eräistä tapaturman aiheuttamina pidettävistä vammoista ja sairauksista, jotka korvataan tapaturmina, vaikka tapahtuma ei varsinaisesti täyttäisikään tapaturman määritelmää. Säännöksellä selkiytettäisiin näiden vammojen ja sairauksien suhdetta ammattitauteihin.

Nykyiseen säännökseen sisältynyt jatkuvan tai tavan takaa toistuvan tai poikkeuksellisen puristuksen aiheuttaman kyynärpään tai polvilumpion tulehdusta ei jatkossa enää korvataisi tapaturman seurauksena vaan ammattitautina, ja sairaus sisällytettäisiin ammattitautiluetteloon.

Luvussa säädettäisiin tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden pahentumisesta nykyistä tarkemmin. Säännöksen tarkoituksena on selkiyttää pahentumisen käsitettä ja tapaturmavakuutusjärjestelmän vastuuta suhteessa muuhun sosiaalivakuutukseen. Korvausaika pahentumisen perusteella rajattaisiin enintään kuuteen kuukauteen tapaturman sattumisesta. Lääketieteellisen kokemukseräisen tiedon perusteella ilman komplikaatioita kudosaaurio paranee yleensä viimeistään kuudessa kuukaudessa.

Työtapaturmat

Luvussa säädettäisiin nykyistä yksityiskohtaisemmin niistä työntekoon liittyvistä olosuhteista ja toiminnan luonteesta, joissa sattuneet tapaturmat kuuluisivat korvaussuojan piiriin. Ehdotetun lain mukaan työtapaturmi-

na korvattaisiin työssä sattuneet tapaturmat, työntekopaikan alueella sattuneet tapaturmat sekä työntekopaikan alueen ulkopuolella sattuneet tapaturmat siten kuin niiden korvaamisesta kunkin osalta erikseen säädettäisiin.

Työssä sattuneena tapaturmana pidettäisiin tapaturmaa, joka on sattunut työntekijälle työnteon yhteydessä. Myös työtehtävästä johtuva matkustaminen rinnastettaisiin työntekoon. Työntekijän omat työtehtävät pitkälle määrittäisivät säännöksen soveltamisalan. Työntekopaikan alueella muutoin kuin työnteon yhteydessä sattunutta tapaturmaa puolestaan pidettäisiin työtapaturmana, jos tapaturma on sattunut työntekopaikalla oloon tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa. Työntekopaikan alueen ulkopuolella sattuneena korvattaisiin tapaturma asunnon ja työpaikan välisellä matkalla eli työmatkalla sekä ruokailu- tai virkistystauolla työntekopaikan alueen läheisyydessä. Työmatkaan katsottaisiin kuuluvaksi myös vähäinen poikkeaminen työmatkareitiltä lasten päivähoidon, ruoka-kaupassa käynnin tai muun näihin rinnastettavan syyn vuoksi. Laissa säädettäisiin myös yksityiskohtaisesti eräiden työhön tai työssä-oloon, kuten koulutus- tai virkistystilaisuuteen liittyvissä olosuhteista sattuneiden tapaturmien korvaamisesta työtapaturmana. Lisäksi säädettäisiin edellytyksistä, joiden täytyessä kotona tehtävässä työssä ja työssä, jonka suorittamispaikkaa ei ole määritelty, sattunut tapaturma voidaan korvata.

Ammattitaudit

Ammattitautija koskevaan lukuun on koottu nykyisen ammattitautilain ja -asetuksen säännökset. Koska laissa ehdotetaan säädettäväksi yksityiskohtaisesti olosuhteista, joissa sattunut tapaturma voitaisiin korvata työtapaturmana, myös ammattitautien osalta säädettäisiin nykyistä tarkemmin olosuhteista, joissa tapahtunut altistus voidaan korvata ammattitautina. Asetuksella säädettäisiin edelleen ammattitautiluettelosta eli sairauksista ja fysikaalisista, kemiallisista ja biologisista tekijöistä, joiden välillä katsotaan olevan tietyllä altistustasolla yleisesti tunnistetuista lääketieteellisin tutkimusmenetelmin osoitettu todennäköinen syy-yhteys.

Muut korvattavia vahinkotapahtumia koskevat säännökset

Korvattavia vahinkotapahtumia koskevassa osassa säädettäisiin myös nykyistä yksityiskohtaisemmin korvauksedellytyksistä, joiden täytyessä työliikekipeytymisen perusteella maksettaisiin korvausta. Korvausaika rajattaisiin enintään kuuteen viikkoon. Lisäksi säädettäisiin laajennuksista ja rajoituksista olosuhteissa, joissa korvattaisiin pahoinpitelyn ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttamia vahinkoja, sekä säädettäisiin tarkemmin eräiden henkisten järkytysreaktioiden korvaamisen edellytyksistä työtapaturman seurauksena. Tällä hetkellä järkytysreaktioiden korvaaminen perustuu oikeus- ja korvauskäytäntöön. Korvauksedellytysten selkeyden ja yhdenvertaisuuden varmistamiseksi säännöksessä määriteltäisiin ne tapahtumat, joiden perusteella järkytystilat voivat tulla korvattaviksi. Määrittelyt vastaisivat pääosin niitä kuvauksia, joita on liitetty diagnostisena edellytyksenä näihin järkytystiloihin nykyisessä ICD-10 tautiluokituksessa.

Etuudet

Sairaanhoito

Sairaanhoidon kustannusten korvaamisen sisältö yhdenmukaistettaisiin vastaamaan sitä, mitä sairaanhoitopalvelut terveydenhuoltolaissa (1326/2010) pitää sisällään. Koska lääkinnällinen kuntoutus on terveydenhuoltolaissa osa sairaanhoitoa, myös tapaturmavakuutuksen lääkinnällinen kuntoutus olisi jatkossa osa sairaanhoitoa. Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineistä säädettäisiin terveydenhuoltolakia tarkemmin kuitenkin niin, että apuvälineen käsite vastaisi julkisen terveydenhuollon käsitettä lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineestä. Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä korvattaisiin jatkossa muun muassa opaskoiran ylläpidosta aiheutuneet kustannukset. Erillisestä opaskoiralisästä luovuttaisiin.

Julkisen terveydenhuollon ilmoitusvelvollisuutta täyskustannusmaksun saamiseksi koskevat säännökset siirrettäisiin asiakasmaksulaista ehdotettavaan lakiin ja säännöksiä täsmennettäisiin. Laissa säädettäisiin nykyistä

yksityiskohtaisemmin, mitä tietoja vakuutuslaitokselle on toimitettava ja missä ajassa. Laissa eroteltaisiin kertaluonteiset ja jatkohoitoa vaativat tilanteet. Ensiksi mainittujen osalta vakuutuslaitokselle olisi viipymättä toimitettava hoitotiedot ja työnantajatieto. Ilman näitä tietoja vakuutuslaitos ei voi ratkaista hoidon korvattavuutta eikä maksa täyskustannusmaksua. Jälkimmäisten tilanteiden osalta terveydenhuollon toimintayksikön olisi viimeistään neljän arkipäivän kuluessa potilasasiakirjoihin tehdystä merkinnästä toimitettava hoitosuunnitelma tai -päättö vakuutuslaitokselle.

Yksityisessä terveydenhuollossa annettuun muuhun kuin kiireelliseen hoitoon säädettäisiin 300 euron raja, johon asti hoito korvattaisiin ilman maksusitoumusta. Euromäärä sidottaisiin indeksiin. Ilman maksusitoumusta annettu yksityinen hoito korvattaisiin vain, jos hoitolaitos on toimittanut vakuutuslaitokselle käyntiä koskevat käyntimerkinnot. Jos kysymys on hoidosta, johon tarvitaan maksusitoumus, hoitolaitoksen olisi jatkossa informoitava vakuutettua maksusitoumuksen tarpeellisuudesta ennen hoitoa sekä toimitettava maksusitoumuspyynnön mukana hoitosuunnitelma tai muu asiakirja vakuutuslaitokselle.

Laissa säädettäisiin selvyuden vuoksi erikseen Euroopan unionin alueella annetun hoidon korvaamisesta sekä hoidon korvaamisesta Euroopan unionin ulkopuolella, mitä koskeva säännös voimassa olevasta laista puuttuu.

Uutena asiana säädettäisiin työntekijän menettämän tai työnantajan maksaman palkan korvaamisesta tutkimusajalta ja tutkimuksen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajalta, kun vahinko ei osoittaudu korvattavaksi.

Muut kustannusten korvaukset

Matka- ja majoituskulujen korvaamisesta säädettäisiin nykyistä tarkemmin. Myös kodinhoidon lisäkustannusten ja eräiden henkilökohtaisessa käytössä olleiden esineiden korvaamista koskevia säännöksiä täsmennettäisiin. Voimassa olevan lain mukainen haittalisa muutettaisiin uudessa laissa etuuden tarkoitusta paremmin kuvaavaksi hoitotueksi. Määrä ja perusteet eivät muuttuisi.

Ansionmenetykskorvaukset

Laissa otettaisiin uutena ansionmenetykskorvauksena käyttöön päivärahan ja tapaturmaeläkkeen rinnalle kuntoutusraha. Kuntoutusrahan määrä ei muuttuisi nykyisestä korvauksesta. Kuntoutusrahaa maksettaisiin päivärahan tai tapaturmaeläkkeen sijaan ansionmenetykskorvauksena ammatillisen kuntoutuksen ajalta. Tällä hetkellä korvaus kuntoutusajalta on muodoltaan päivärahaa tai tapaturmaeläkettä.

Voimassa olevaa säännöstä korvauksen vähentämisestä vahingoittuneen myötävaikutuksen perusteella täsmennettäisiin ja muutettaisiin paremmin vastaamaan vakiintunutta korvauskäytäntöä. Vähennys tehtäisiin jatkossa vain päivärahaan, ja sen suuruus olisi enintään puolet päivärahan määrästä.

Laissa säädettäisiin erikseen oikeudesta tapaturmaeläkkeeseen, kun vahinkotapahtuma sattuu työssä, jota vahingoittunut tekee vanhuuseläkkeellä ollessaan. Säännös koskisi sellaista vahingoittunutta, jonka vanhuuseläke on alkanut hänen täytettyä 63 vuotta ja vahinkotapahtuma sattuu hänelle tässä työssä. Tapaturmaeläkettä maksettaisiin tällöin enintään kaksi vuotta tai siihen saakka, kun hän täyttää 68 vuotta. Päivärahaa maksettaisiin normaalisti ensimmäisen vuoden ajan. Työeläkelakeja ehdotetaan vastaavasti muutettavan, ettei tällaisen henkilön osalta päivärahaa ja tapaturmaeläkettä vähennettäisi henkilön työeläkkeestä. Näin tapaturmaeläke vastaisi paremmin kyseisen työn aiheuttamaa ansionmenetystä.

Opiskelijoiden osalta laissa säädettäisiin jatkossa vain niiden opiskelijoiden ansionmenetykskorvauksen maksamisesta, jotka opiskelevat päätoimisesti ja, joille sattuu vahinkotapahtuma työskennellessä opintojen ohella tai opintojen loma-aikana.

Vuosityöansio

Vuosityöansion käsitettä täsmennettäisiin ja tarkennettaisiin laissa. Vuosityöansio perustuisi nykyistä enemmän laskentaan, jolloin harkinnan ja arvioinnin osuus vuosityöansion määrittämisessä vähenee ja ennustettavuus paranee. Lähtökohta vuosityöansiota määrittäessä on vahinkohetken ansiotaso

kuten tälläkin hetkellä. Vahinkohetken ansiota verrattaisiin kolmen aikaisemman vuoden ansioiden keskiarvoon. Jos vahinkohetken ansio poikkeaisi vähintään 20 % näin saadusta keskiarvosta, vuosityöansio määräytyisi näiden neljän vuoden keskiarvon perusteella. Jos ansioiden poikkeama kuitenkin johtuu pysyväksi arvioitavasta muutoksesta, vuosityöansio määrätään vahinkohetken ansiotason mukaan. Jatkossa osa-aikaeläkkeellä olevan henkilön ansiot korotettaisiin kokoaikatyön ansioiden tasolle vuosityöansiota määrittäessä.

Erikseen säädettäisiin vuosityöansion määrittämisestä tilanteessa, kun vahinkotapahtuma sattuu työssä, jota vahingoittunut teki vanhuuseläkkeellä ollessaan. Vuosityöansio määrättäisiin tällöin vuositasolla vastaamaan sitä työansiota vahinkotapahtuman sattuessa, jonka vahingoittuneen voidaan arvioida vanhuuseläkkeellä todennäköisesti jatkuvasti saavan. Lisäksi laissa täsmennettäisiin nykyistä säännöstä vuosityön määrittämisestä tilanteessa, jossa ammattitauti ilmenee vanhuuseläkeaikana.

Vähimmäisvuosityöansion tasoon tehtäisiin noin 10 %:n korotus.

Ansionmenetykskorvauksen perusteena käytettävä työansion käsite muutettaisiin ulkomaille lähetettyjä ja paikalta palkattuja työntekijöitä lukuun ottamatta vastaamaan nykyistä vakuutusmaksun perusteena käytettävää työansioikäsitettä. Näin tapaturmavakuutuksessa siirryttäisiin yhden työansion käsitteeseen kuten työeläkevakuutuksessa. Erikseen säädettäisiin siitä, että muikin kuin ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluvassa työssä saatu ansionmenetykskorvauksen perusteena käytettävän työansioikäsitteen mukainen työansio otettaisiin huomioon vuosityöansiota ja työansion vähentymistä määrittäessä, ei kuitenkaan urheilijan työssä saatua työansiota. Käytännössä ansionmenetykskorvaus muodostuisi pitkälti samoista työansioista kuin tälläkin hetkellä.

Haittaraha

Haittarahan suuruus määräytyisi jatkossa haittarahaa koskevan perusmäärän mukaisesti eikä sitä enää sidottaisi vähimmäisvuosityöansioon. Perusmäärä olisi nykyinen vä-

himmäisvuosityöansio vuoden 2014 palkka-kertoimella tarkistettuna. Jatkossa perusmäärä tarkistettaisiin kalenterivuositain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä.

Haittaluokituksesta ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin valtioneuvoston asetuksella, kun voimassa olevan lain mukaan asetuksenantovaltuus on sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöllä. Haittaluokituksen asiallisen merkittävyyden vuoksi säädöstasoa on perusteltua korottaa. Haittaluokitusta, joka on viimeksi uudistettu vuonna 2009, ei ole arvioitu olevan tarpeen muuttaa tässä yhteydessä.

Haittaluokissa 1—5 korvaus maksettaisiin jatkossa aina kertakorvauksena. Kertakorvauksen pääomituksessa siirryttäisiin käyttämään yhtä ikäkerrointa, joka olisi naisille ja miehille sama. Haittaluokissa 6—20 korvaus maksettaisiin aina jatkuvana eikä voimassa olevan lain mukaista pääomittamista voitaisi enää tehdä.

Edellytyksistä oikaista haittaluokkaa myös alaspäin säädettäisiin laissa erikseen.

Tarkemmat säännökset vammojen ja sairauksien haitan arvioinnista ja haittaluokista ehdotetaan annettavaksi valtioneuvoston asetuksella. Tällä hetkellä asioista säädetään sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella.

Haittarahen lisäkorvaus miehille

Edellä kohdassa 2.5 mainitun Euroopan Unionin tuomioistuimen ratkaisun C-318/13 vuoksi katsotaan, että tuomion antamisen jälkeen miehelle maksettavan haittarahen kertakorvaus ei voi olla naiselle maksettava vastaava korvausta pienempi. Unionin tuomioistuimen ratkaisu osoittaa laintulkinnan muuttuneen tässä asiassa. Uutta tulkintaa sovellettaisiin tuomion antamisen jälkeen ratkaistavissa tapauksissa.

Tämän vuoksi voimassa olevaa tapaturmavakuutuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kaikki 3 päivää syyskuuta 2014 jälkeen vakuutuslaitoksissa maksuun tulevat miesten haittarahen kertakorvaukset maksettaisiin samansuuruisena kuin naisille maksettavat kertakorvaukset. Tämä toteutettaisiin maksamalla näissä tapauksissa lisäkorvauk-

sena miehen ja naisen haittarahen erotus. Lain muutos tulisi voimaan niin pian kuin mahdollista. Muutos johtaisi myös takautuvien lisäkorvausten maksamiseen tapauksissa, joissa kertakorvaus on maksettu EU-tuomioistuimen tuomion antamisen jälkeen. Lakia sovellettaisiin ennen ehdotettavan uuden työtaturma- ja ammattitautilain voimaantuloa sattuneisiin vahinkotapahtumiin. Vakuutusyhtiöiden maksamat lisäkorvaukset rahoitettaisiin vuosittain jakojärjestelmässä, koska lisäkorvausten maksamiseen ei ole voitu etukäteen varautua rahastoimalla.

Kuntoutuskorvaukset

Lukuun sisällytettäisiin nykyisen kuntoutuslain työ- ja ansiokykyyn liittyvän kuntoutuksen säännökset. Eriksään säädettäisiin ammatillisen kuntoutuksen korvaamisesta ulkomailla. Luvussa säädettäisiin myös palveluasumisesta aiheutuvien lisäkustannusten korvaamisesta, päivittäisissä toiminnoissa tarvittavien apuvälineiden korvaamisesta, asunnonmuutostöiden korvaamisesta, tulkkauspalveluiden korvaamisesta, sopeutumismennuksen korvaamisesta omaisille sekä kuntoutuksen matka- ja majoituskustannusten korvaamisesta vastaavasti mitä matkakulujen korvaamisesta säädetään sairaanhoidon (mukaan lukien lääkinnällinen kuntoutus) osalta. Lisäksi säädettäisiin ammatillisessa kuntoutuksessa olevan työtaturma- ja ammattitautiturvasta. Vakuutuslaitoksen, joka korvaa ammatillista kuntoutusta, johon sisältyy työhön rinnastettavia koulutusjaksoja, olisi vakuutettava henkilö ehdotetun lain mukaisella vakuutuksella. Vastaava säännös otettaisiin lakiin myös työeläkekuntoutuksen osalta.

Luvussa säädettäisiin myös kuntoutusrahan maksamisesta ammatillisen kuntoutuksen päätyttyä, jos vahingoittunut ei työllisty koulutuksen mukaiseen työhön tai työllistyy, mutta ansiotaso jää koulutuksen mukaista ansiotasoa alhaisemmaksi. Korvausta maksettaisiin enintään kuuden kuukauden ajalta. Tällä hetkellä vastaavan korvauksen maksaminen perustuu korvauskäytäntöön.

Työntekijän kuoleman johdosta maksettavat korvaukset

Perhe-eläkkeen maksamista tilanteessa, jossa työntekijä on kadonnut, täsmennettäisiin.

Avolesken eläkeoikeuden osalta laissa täsmennettäisiin keskinäistä elatussopimusta siten, että sopimuksen keskinäisestä elatuksesta tulisi jatkossa olla julkisen notaarin oikeaksi todistama.

Laissa säädettäisiin, ettei perhe-eläkettä maksettaisi henkilölle, joka tahallisesti on aiheuttanut edunjäntäjän kuoleman.

Etuuksien toimeenpano

Koska tapaturmavakuutuksen toimeenpanossa on kysymys julkisen hallintotehtävän hoitamisesta, hallintolakia sovelletaan yleislakina korvausasian käsittelyssä vakuutuslaitoksessa. Hallinnon yleislaeista toimeenpanossa noudatetaan myös julkisuuslakia, henkilötietolakia, kielilakia sekä sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annettua lakia. Kun tehtävän hoitamisessa on kysymys julkisen vallan käytöstä, tehtävää hoitavaan sovelletaan perustuslain 118 §:ssä säädettyjä virkavastuusäännöksiä. Virkavastuusta säädettyihin ehdotetussa laissa erikseen toimeenpanojärjestelmää koskevassa osassa.

Tapaturmavakuutuksen toimeenpanoa koskevista nykyisistä säännöksistä poistetaan tarpeettomat hallintolain kanssa päällekkäiset säännökset. Tapaturmavakuutuksen toimeenpanossa on kuitenkin piirteitä, jotka eroavat tyyppillisten hallintoasioiden käsittelystä luonteensa vuoksi, minkä vuoksi laissa on tarkoituksenmukaista edelleen eräiltä osin säilyttää hallintolaista poikkeavia ja hallintolakia täydentäviä säännöksiä. Toimeenpanoa koskevissa säännöksissä on mahdollisuuksien mukaan pyritty yhdenmukaisuuteen muun sosiaalivakuutuksen kanssa.

Korvausasian vireilletulosta säädettäisiin laissa erikseen. Korvausasia tulisi vireille, kun vahinkoilmoitus tai muun erikseen säädetty asiakirja on saapunut toimivaltaiseen eli vahingosta korvausvastuussa olevaan vakuutuslaitokseen. Jos vahinkoilmoitus tai muu asiakirja on toimitettu väärään vakuutuslaitokseen, asiakirja olisi hallintolain

säännösten mukaisesti viipymättä siirrettävä toimivaltaiseen vakuutuslaitokseen. Nykyisestä selvittävän vakuutuslaitoksen käsitteestä ja menettelystä tähän liittyen luovuttaisiin. Laissa säädettäisiin erikseen korvausasian vireilletulosta ilmoittamisesta vahingoittuneelle ja siitä, mitä tietoja tähän ilmoitukseen olisi sisällytettävä, sekä korvausasian vireille saattamista koskevasta määräajasta.

Laissa säädettäisiin erikseen korvausasian asianosaisista eikä hallintolain asianosaismääritelmää sovellettaisi. Korvausasian asianosaisia olisivat vahingoittuneet ja kuolemantapauksessa hänen edunsaajansa. Vakuutuslaitoksen päätökseen tyytymättömällä korvausasian asianosaisella olisi oikeus hakea muutosta korvauspäätökseen. Työnantaja ei olisi korvausasian asianosainen, mutta työnantajan näkemys tulisi selvitettyksi osana korvausasian käsittelyä ja vakuutuslaitokselle säädettyä selvittämisvelvollisuutta kuten tälläkin hetkellä. Päätös työnantajalle annettaisiin aina, jos työnantaja on maksanut sairausajan palkkaa tai hakenut korvausta maksamastaan palkasta tutkimusajalta tai fyysikaalisen hoidon ajalta taikka, kun maksettavalla korvauksella on vaikutuksia työnantajan vakuutusmaksuun. Näissä asioissa työnantajalla on myös hallintolainkäyttölain mukainen asianosaisasema muutoksenhaussa. Vahingoittuneen hoidosta järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä ei olisi myöskään korvausasian asianosainen, mutta kunnalle tai kuntayhtymälle annettaisiin aina päätös, jos kysymys on korvaukseen oikeuttavan hoidon perusteella maksettavan täyskustannusmaksun suuruudesta ja vakuutuslaitos maksaa maksun vaadittua pienempänä taikka maksu on evätty sillä perusteella, ettei kunta tai kuntayhtymä ole täyttänyt sille laissa säädettyä ilmoittamisvelvollisuutta. Tällaisesta vakuutuslaitoksen päätöksestä kunnalla tai kuntayhtymällä olisi muutoksenhakuoikeus ensivaiheessa tapaturma-asioiden muutoksenhakuautakuntaan.

Erikseen säädettäisiin päätöksen tiedoksiannosta, jossa noudatettaisiin tavanomaista tiedoksiannototapaa kuten tälläkin hetkellä. Päätöksen sähköiseen tiedoksiantoon sovellettaisiin sähköisestä asiointista viranomais-toiminnassa annettua lakia. Päätöksen perustelemisesta on voimassa, mitä hallintolaissa

säädetään. Laissa säädettäisiin kuitenkin erikseen päätöksen lääketieteellisestä perustelemisesta, millä on tarkoitus parantaa korvauspäätösten lääketieteellistä syy-yhteyttä koskevia perusteluita.

Korvausasian käsittelyn ja päätöksenteon joutuisuutta pyritään lisäämään muun muassa säätämällä seitsemän arkipäivän aika, jonka kuluessa vakuutuslaitoksen olisi viimeistään aloitettava korvausasian selvittäminen, sekä lyhentämällä päätöksen antamista koskevaa määräaika kolmesta kuukaudesta yhteen kuukauteen siitä, kun vakuutuslaitos on saanut asian ratkaisemiseksi tarvittavat selvitykset. Muutoksenhakuelimen päätös olisi puolestaan pantava täytäntöön viivytyksettä ja viimeistään 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on tullut lainvoimaiseksi ja vakuutuslaitos on saanut päätöksen antamiseksi riittävät selvitykset. Päätöksenannon joutuisuutta pyritään edistämään myös saattamalla eräät kustannukset, kuten matkakulut, hakemustenvaraisiksi ja säätämällä korvauksen hakemiselle määräaika. Laissa myös säädettäisiin vahingoittuneen ja työnantajan velvollisuudesta omalla toiminnallaan edistää korvausasian käsittelyä. Velvollisuuksien laiminlyönnin vaikutukset korvauskäsittelyyn ja korvaukseen on pyritty kirjoittamaan nykyistä tarkkarajaisemmin. Myös ammatillista kuntoutusta pyritään tehostamaan muun muassa säätämällä määräaika kuntoutusselvittelyn aloittamiselle sekä velvoite vakuutuslaitokselle seurata selvittelyn edistymistä.

Vapaaehtoinen vakuuttaminen

Ehdotetun lain mukaisia vapaaehtoisia vakuutuksia olisivat työajan vapaaehtoinen työtapaturma- ja ammattitautivakuutus sekä vapaa-ajan vapaaehtoinen tapaturmavakuutus. Vapaaehtoinen työajan vakuutus olisi tarkoitettu yrittäjille. Vapaaehtoisista vakuutuksista ja niiden sisällöstä säädettäisiin nykyistä yksityiskohtaisemmin laissa. Laissa säädettäisiin rajoituksista, joita turvan sisältöön ja korvattaviin vahinkotapahtumiin olisi vakuutusehdoilla jatkossa mahdollista tehdä. Koska yrittäjätyön luonne on erilainen kuin työsuhteessa tehtävän työn, laissa säädettäisiin yrittäjien osalta erikseen muun muassa vahinko-

tapahtuman sattumisolosuhteista sekä päivärahan ja tapaturmaeläkkeen määräytymisestä. Ansionmenetyskorvausta koskevilla säännöksillä pyritään selkiyttämään yrittäjän työkyvyn määrittämistä. Tarkoituksena on, ettei päivärahakaudella olisi tarvetta selvittää yrittäjätyön ansioiden mahdollista vähentämistä, vaan työkykyä arvioitaisiin vamman tai sairauden yrittäjätyölle aiheuttamien rajoitusten perusteella. Sen sijaan tapaturmaeläkevaiheessa yrittäjän työkykyä arvioitaisiin laajemmin. Lähtökohtaisesti oikeus tapaturmaeläkkeeseen määräytyisi kuten työntekijöillä, mutta työkyvyn heikentymää määritettäessä otettaisiin huomioon myös YEL-työtulo vahinkotapahtuman jälkeen. Käytännössä muun kuin tilapäisen työkyvyttömyyden tilanteissa tapaturmaeläkettä ei voitaisi myöntää, jos YEL-työtuloa ei olisi pienennetty vahinkotapahtuman jälkeen. Laki sisältäisi säännökset myös vapaaehtoisten vakuutusten myöntämisestä, irtisanomisesta ja päättämisestä. Lisäksi säädettäisiin vapaa-ajan vakuutuksen perusteella maksettavasta korvauksesta tehtävästä laskennallisesta vähennyksestä ajalta, jolta henkilöllä on oikeus saada sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa. Tällä hetkellä monista näistä asioista säädetään vakuutusyhtiökohtaisesti ehdoissa.

Keskeisin muutos nykytilaan aiheutuisi siitä, että vapaaehtoisen työajan vakuutuksen saaminen kytkettäisiin jatkossa lähtökohtaisesti yrittäjän eläkelain mukaiseen pakollisen tai vapaaehtoisen vakuutuksen olemassaoloon. Muutoksen tarkoituksena on saada tapaturmavakuutuslain tarkoittama vakuutus-turva jatkossa kattamaan ainoastaan ansiotarkoituksessa tehtävää työtä. Tällä hetkellä työajan vakuutuksella on voitu vakuuttaa kaikenlainen työ, jota ei ole pidettävä pakolliseen vakuutukseen kuuluvana. Tämä tarkoittaisi myös muutoksia eräiden erityisryhmien vakuutusturvan järjestämistapaan. Tällä hetkellä omaishoitajien sekä kuntouttavaan työtoimintaan, vammaisten henkilöiden työtoimintaan ja tapaturmakuntoutukseen osallistuvien henkilöiden tapaturmaturva on muun lainsäädännön nojalla järjestetty pakollisesti tapaturmavakuutuslain 57 §:n 1 momentin mukaisella vapaaehtoisella työajan vakuutuksella. Näiden henkilöryhmien tapa-

turmaturvasta järjestämisestä tehdään erillinen esitys.

Työajan vakuutus kattaisi jatkossa yrittäjän eläkelain mukaisen eläkevakuutuksen vakuuttaman yrittäjätyön. Myös niin sanotun ehdollisen YEL-vakuutuksen ottanut yrittäjä olisi oikeutettu saamaan heti yritystoimintansa alusta hakemuksesta vapaaehtoisen työajan vakuutuksen. Yrittäjän vuosityöansio, jota käytettäisiin ansionmenetykskorvauksen ja perhe-eläkkeen perusteena, olisi suoraan hänelle vahvistetun yrittäjän eläkelain mukaisen työtulon suuruinen. Vuosityöansio voitaisiin hakemuksesta vahvistaa myös YEL-työtuloa suuremmaksi, kuitenkin enintään yrittäjän työpanosta vastaavaksi. Jos yrittäjä täyttäessään 68 vuotta jatkaa yrittäjätyötään, vakuutuksen voimassaoloa voitaisiin hakemuksesta jatkaa. Vuosityöansioksi vahvistettaisiin määrä, joka vastaa yrittäjän työpanosta. Myös alle 18-vuotiaalla yrittäjällä olisi oikeus saada työajan vakuutus, vaikka hän ei voikaan saada YEL-vakuutusta. Vakuutuksen saadakseen hänen tulisi kuitenkin täyttää yrittäjän eläkelain 3 §:ssä säädetyt edellytykset.

Tapaturmavakuutuskeskus

Tapaturmavakuutuslaitosten liiton nimi ehdotetaan muutettavan Tapaturmavakuutuskeskukseksi. Lakiin kirjattaisiin nykyistä tarkemmin Tapaturmavakuutuskeskuksen tehtävät, jotka keskeisiltä osin vastaisivat nykyisiä Tapaturmavakuutuslaitosten liiton tehtäviä. Tapaturmavakuutuskeskuksen oikeudellista asemaa ja luonnetta ei ehdoteta muutettavaksi. Siltä osin kuin Tapaturmavakuutuskeskus hoitaa julkisia hallintotehtäviä, toimintaa sääntelevät tämän lain ohella hallinnon yleislait. Virkavastuusäännöksiä sovelletaan julkista valtaa käytettäessä.

Laissa säädettäisiin uutena Tapaturmavakuutuskeskuksen palvelutehtävistä. Palvelutehtävillä tarkoitettaisiin palvelutehtäviä, joita Tapaturmavakuutuskeskus voisi pyynnöstä antaa jäsenelleen tai muulle taholle. Tapaturmavakuutuskeskuksen hallitus määrittäisi palvelutehtävät. Tällä hetkellä Tapaturmavakuutuslaitosten liitto on esimerkiksi lain toimeenpanoon ja kehittämiseen liittyen hoita-

nut vastaavan tyyppisiä tehtäviä sääntöihinsä perustuen. Laissa säädettäisiin myös keskuksen oikeudesta periä toimintokohtaisia palvelumaksuja palvelutehtävistä aiheutuvien kustannusten kattamiseksi.

Tapaturmavakuutuskeskuksen rahoitusta koskevaa nykyistä säännöstä selkiytettäisiin. Tapaturmavakuutuskeskuksen toimintaan ja sen rahoitukseen osallistuvista tahoista säädettäisiin jatkossa vain ehdotetussa laissa. Tällä hetkellä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen osallistumisesta Tapaturmavakuutuskeskuksen toimintaan ja sen kustannuksiin säädetään maatalousyrittäjien eläkelaisissa.

Tapaturmavakuutuskeskuksen ylin päättävä elin olisi yleiskokous kuten tälläkin hetkellä ja sen päätehtävistä, päätösvaltaisuudesta, äänimääristä ja päätöksenteosta säädettäisiin jatkossa laissa. Tällä hetkellä niistä säädetään Tapaturmavakuutuslaitosten liiton säännöissä, jotka sosiaali- ja terveysministeriö on vahvistanut. Myös hallituksesta, sen tehtävistä, toimikaudesta ja päätösvaltaisuudesta säädettäisiin laissa. Laissa säädettäisiin myös hallituksen jäsenen esteellisyydestä sekä vahingonkorvausvelvollisuudesta sellaisten päätösten osalta, joissa ei ole kysymys julkisen vallan käytöstä tai julkisen hallintotehtävän hoitamisesta. Lakiin sisällytettäisiin myös säännökset edellytyksistä, jotka toimitusjohtajan ja hänen sijaisensa tulee täyttää. Sijaiseen sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin toimitusjohtajaan. Laissa säädettäisiin myös toimitusjohtajan tehtävistä. Toimitusjohtaja käyttäisi ylintä päätösvaltaa yksittäisessä asiassa, joka koskee keskukselle säädettyjä korvaustoimintaan liittyviä tehtäviä sekä asioissa, jotka liittyvät eräiden maksujen vahvistamiseen ja maksuunpanoon. Toimitusjohtajalle keskitettäisiin näin ylin päätösvalta niissä asioissa, joissa on kysymys julkisen hallintotehtävän hoitamisesta ja julkisen vallan käyttöön liittyvistä tehtävistä. Näitä tehtäviä hoitaessaan toimitusjohtajaa sitovat hallinnon yleislait niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisen määritelmää ja yksityisen kielellistä palveluvelvollisuutta koskevien säännösten nojalla. Toimitusjohtajaa sitovat myös virkavastuusäännökset. Tällä hetkellä liiton säännöissä toimitusjohtajalle ei ole määritelty itsenäistä päätösvaltaa.

Laissa säädettäisiin myös Tapaturmavakuutuskeskuksen nimenkirjoitusoikeudesta, kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä sekä tilintarkastajista. Ehdotetussa laissa säädettyjen Tapaturmavakuutuskeskuksen tehtävien johdosta annettuihin päätöksiin ja maksuunpanoihin haettaisiin muutosta ehdotetussa laissa säädettyiltä muutoksenhakuelimiltä. Tarkempia säännöksiä Tapaturmavakuutuskeskuksen hallinnosta annettaisiin säännöillä, jotka sosiaali- ja terveysministeriö nykyiseen tapaan vahvistaisi.

Tapaturmavakuutuskeskuksessa toimivasta tapaturma-asiain korvauslautakunnasta säädettäisiin kuten tälläkin hetkellä. Voimassaolevan lain säännös siitä, että tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta voi käsiteltävänä olevassa valitusasiassa pyytää korvauslautakunnan lausunnon lain soveltamiskäytäntöä koskevassa asiassa, poistettaisiin tarpeettomana.

Vakuuttaminen ja vakuutusmaksu

Vakuutuksen ottamista, voimassaoloa ja lakkaamista, työnantajan ilmoitusvelvollisuutta sekä vakuutuksen siirtämistä toiseen vakuutusyhtiöön koskevia säännöksiä selkiytettäisiin. Muutoin vakuuttamista ja vakuutusmaksua sekä sen määräytymistä ja maksamista koskeviin nykyisiin säännöksiin tehtäisiin lähinnä sanamuotojen täsmennyksiä ja teknisluonteisia korjauksia.

Vakuuttamisen valvonta, rangaistussäännökset ja vakuutusrekisteri

Osana harmaan talouden torjuntaa Tapaturmavakuutuskeskukselle säädettäisiin vakuuttamisen yleisvalvonta. Eläketurvakeskus toteuttaa jo vastaavaa valvontaa kuten myös Työttömyysvakuutusrahasto. Tarvittaessa yhteistyö olisi mahdollista eri sosiaalivakuutussektoreiden kesken. Tapaturmavakuutuskeskus pakkovakuuttaisi sellaisen työnantajan, joka ei kehotuksesta huolimatta ottaisi vakuutusta. Vastaava menettely on voimassa työeläkevakuutuksessa.

Koska vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneelle työnantajalle määrätyn laiminlyöntimaksun määräämisessä on kysymys perustuslain 124 §:n tarkoittamasta merkittävästä

julkisen vallan käytöstä, laiminlyöntimaksun määräämistä ei säädettäisi Tapaturmavakuutuskeskuksen tehtäväksi. Esityksessä ehdotetaan, että Valtiokonttori määräisi jatkossa Tapaturmavakuutuskeskuksen hakemuksesta laiminlyöntimaksun vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneelle työnantajalle. Samalla Valtiokonttori määräisi myös vakuutusmaksua vastaavan maksun ajalta, jolta vakuutus olisi tullut ottaa. Maksun määrääminen on tarkoituksenmukaista hoitaa laiminlyöntimaksun yhteydessä. Valtiokonttori ratkaisisi päätöksellään, onko kysymyksessä laiminlyönti ja velvoittaisi laiminlyönnin ollessa kyseessä työnantajan maksamaan molemmat maksut Tapaturmavakuutuskeskukselle. Valtiokonttorin antamasta päätöksestä olisi muutoksenhakuoikeus tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakuntaan. Tapaturmavakuutuskeskus toimeenpanisi Valtiokonttorin päätöksen asiassa ja huolehtisi maksujen perinnästä.

Vakuutusyhtiöille säädettäisiin velvollisuus valvoa, että vakuutuksenottaja täyttää vakuuttamiseen liittyvät velvoitteensa. Vakuutuksenottajan velvollisuutena on ilmoittaa vakuutusyhtiölle sen pyytämät vakuutusmaksun määräämistä ja vakuutuksen muuta hoitamista varten tarpeelliset tiedot sekä maksaa vakuutusmaksu. Vaikka laissa ei tällä hetkellä ole vastaavaa säännöstä valvonnasta, vakuutusyhtiöt ovat käytännössä pyrkinet saamaan oikeat tiedot, jotta vakuutusmaksu on voitu määrätä oikean suuruisena. Nyt esitettävä säännös antaisi vakuutusyhtiöille mahdollisuuden toteuttaa tarpeelliseksi katsomiaan valvontatoimenpiteitä, esimerkiksi harjoittaa vakuutuksenottajien palkkasummatietoa koskevaa massavalvontaa kuten työeläkevakuutuksessa tehdään.

Työsuojeluviranomainen valvoisi nykyiseen tapaan sitä, että työnantajat ovat täyttäneet tämän lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa. Valvonta tapahtuisi muun työsuojeluvallan yhteydessä.

Rikoslain 29 lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös tapaturmavakuutusmaksupetoksesta, josta voitaisiin tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään vuodeksi. Teon tunnusmerkistö täytyisi, jos työnantaja tai tämän edustaja aiheuttaisi tai yrittäisi aiheuttaa tapaturmavakuutusmaksun määräämättä jät-

tämisen, sen määräämisen liian alhaisena tai sen aiheuttaman palauttamisen joko 1) laiminlyömyllä ehdotetun lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden tai laiminlyömyllä työnantajalle säädetyn ilmoitusvelvollisuuden vakuutusmaksun määräämistä varten vakuutusta otettaessa, vakuutuskauden aikana ja sen päättyessä sekä määräaikaisten vakuutuksen päättyessä 2) antamalla vakuutusyhtiölle ehdotetun lain mukaan tarvittavan, vakuutusmaksuun vaikuttavan tiedon virheellisenä tai kieltäytymällä antamasta tietoja. Voimassa olevassa tapaturmavakuutuslaissa on säädetty rangaistavaksi tapaturmavakuutuslain mukaisen tietojenantovelvollisuuden sekä työnantajavelvollisuuden rikkominen. Teoista voidaan tuomita sakkoo. Rangaistus-säännöksen siirtäminen rikoslakiin ja rangaistuksen ankaroitaminen korostaisi teon paheksuttavuutta. Ehdotetulla säännöksellä olisi ennaltaehkäisevä vaikutus osana harmaan talouden torjuntaa esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, joissa työnantaja on jättämässä lakisääteisen maksun maksamatta. Ehdotetussa laissa säädettäisiin edelleen rangaistusvastuusta, kun työnantaja laiminlyö 111 §:n 1 momentin mukaisen ilmoitusvelvollisuutensa. Ehdotettavan lain 111 §:n 1 momentin mukaan työnantajan tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta työtapaturmasta tai ammattitaudista viimeistään kymmenen arkipäivän kuluessa. Rangaistava teko olisi nimeltään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen työnantajavelvollisuuden rikkominen ja teosta voitaisiin tuomita sakkorangaistus. Vastaava laiminlyönti on säädetty tapaturmavakuutuslaissa tälläkin hetkellä rangaistavaksi ja rangaistus on sama kuin ehdotettavassa säännöksessä eli sakko. Ehdotetun rikostunnusmerkistön täyttävä vakuutuksen ottaneen työnantajan menettely ei johtaisi enää muihin rangaistusluontoisiin seurauksiin.

Vakuutusyhtiön nykyisestä oikeudesta korottaa työnantajan vakuutusmaksua tilanteessa, jossa työnantaja on laiminlyönyt sille maksun määräämiseksi tarvittavien tietojen antamisen luovuttamiseen, koska korottamisessa on kysymys hallinnollisesta sanktiosta ja siten perustuslain 124 §:n tarkoittamasta merkittävästä julkisen vallan käytöstä. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä teh-

täviä ei perustuslain mukaan voida antaa kuin viranomaisille.

Tapaturmavakuutuskeskuksen tehtäväksi säädettäisiin velvollisuus ylläpitää vakuutusrekisteriä niistä työnantajista, joilla on tämän lain mukainen vakuutus työntekijöitään varten. Rekisteriin merkittäisiin vakuutuskohtaisesti tiedot, joita olisivat vakuutuksenottajan eli työnantajan nimi, Y-tunnus, henkilötunnus, vakuutusyhtiö sekä vakuutuksen voimassaoloaika. Rekisteriä käytettäisiin hyväksi harmaan talouden torjunnassa, vakuuttamisen valvonnassa ja korvausvastuussa olevan vakuutusyhtiön selvittämisessä.

Laissa säädettyjen valvontatehtävien täyttämiseksi lainsäädäntöön tehtäisiin tarvittavat muutokset tietojen antamista ja saamista koskeviin säännöksiin.

Vakuutuslaitoksen ja Tapaturmavakuutuskeskuksen takautumisoikeus

Nykyistä säännöstä vakuutuslaitoksen ja Tapaturmavakuutuskeskuksen oikeudesta saada maksamansa korvaus takaisin siltä, joka on korvausvastuussa vahingoittuneelle vahingonkorvauslain tai muun lain nojalla täsmennettäisiin. Vakuutuslaitoksen ja Tapaturmavakuutuskeskuksen takautumisoikeus ulotettaisiin jatkossa myös tuotevastuulain mukaisiin vahinkoihin. Tuotevastuulain 13 a §:n säännöstä ehdotetaan tältä osin muutettavaksi.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Lainuudistuksessa on pyritty kokonais kustannusten osalta mahdollisimman neutraaliin lopputulokseen. Yksittäisten etuuksien osalta korvausmeno joidenkin osalta nousee ja joidenkin osalta laskee. Uudistus nostaa jonkin verran järjestelmän toimeenpanon hoitokuluja (korvauksen hoidon kulut ja liikekulut). Kustannuksia aiheutuisi alussa etenkin kertaluonteisten hoitokulujen muodossa johtuen esimerkiksi vakuutuslaitosten tietojärjestelmämuutoksista.

Vähimmäisvuosityöansioon ehdotettava noin 10 %:n korotus nostaa Tapaturmavakuutuslaitosten liiton tilastoaineiston perus-

teella kokonaiskorvausmenoa arviolta 0,3 %. Rahamäärässä tämä tarkoittaisi arviolta yhden miljoonan euron kasvua korvausmenoon, kun sattumisvuosittainen korvausmenon on arvioitu olevan 400 miljoonaa euroa. Tällä hetkellä päivärahoista ja eläkkeistä reilut kaksi prosenttia määräytyy minimivuositöansion perusteella.

Tapaturmavakuutuskeskukseen perustettavaksi ehdotettavan vakuutusrekisterin perustamiskustannuksiksi on arvioitu 325 000 euroa. Ylläpitokustannukset kuukausitasolla on arvioitu 5 000—10 000 euron ja vuositasolla 60 000—120 000 euron suuruisiksi. Rekisterin käyttöönotto aiheuttaa järjestelmäkustannuksia myös Tapaturmavakuutuskeskuksen jäsenlaitoksina oleville vakuutusyhtiöille. Kokonaiskustannuksiksi on arvioitu 450 000 euroa, joka jakautuu yhdentoista vakuutusyhtiön kesken. Vakuutusrekisterin kustannukset on arvioitu ilman arvonnalisäveroä. Järjestelmän kustannuksia lisää myös Tapaturmavakuutuskeskuksen tarkentuva vahinkotapahutumien tilastointivelvoite. Tämä edellyttää Tapaturmavakuutuskeskuksen tilastointijärjestelmien uudistamista. Työnantajan työtaturma- ja ammattitautivahingosta tehtävän ilmoituksen uudistaminen lisää myös jonkin verran Tapaturmavakuutuskeskuksen hoitokustannuksia.

Haittarahan perusmäärä tarkistettaisiin jatkossa työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä. Eläketurvakeskuksen pitkän välin ennusteen mukaan palkkakertoimen keskimääräinen vuosimuutos on kolme prosenttia ja työeläkeindeksin vastaavasti kaksi prosenttia. Tämä pienentäisi jatkossa haittarahan tasoa vuosittain noin prosentin verran. Korvausmeno vähenisi nykytasossa runsas 100 000 euroa vuodessa. Nykyiseen tasoon verrattuna haittarahan perusmäärä 10 vuoden kuluttua olisi noin yhdeksän prosenttia pienempi ja kolmenkymmenen vuoden kuluttua noin 25 % pienempi.

Tapaturmavakuutuslain muutos, jolla miesten haittarahan kertakorvauksiin maksetaan lisäkorvausta ennen työtaturma- ja ammattitautilain voimaantuloa sattuneissa vahinkotapahtumissa, aiheuttaa ennakoimatonta korvausmenoa, joka ehdotetaan rahoitettavaksi jakojärjestelmästä. Tapaturmavakuutuslaitosten liiton tilastoaineiston perusteella voidaan

arvioida kokonaiskorvausmenon lisäyksen olevan noin 12 000 000 euroa. Korvausmeno lisääntyy haittarahan lisäkorvauksen vuoksi myös maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain, sotilastapaturmalain ja urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain mukaisissa tapauksissa, joissa sovelletaan tapaturmavakuutuslain haittarahasäännöksiä. Korvausmenon lisäyksellä ei voida kuitenkaan arvioida olevan merkittäviä valtiontaloudellisia vaikutuksia.

Esityksellä ei arvioida olevan vaikutuksia julkiseen talouteen. Hallinnollisen seuraamusmaksun siirtyminen Tapaturmavakuutuslaitosten liitolta Valtiokonttorille ei aiheuttaisi lisäkustannuksia valtiontalouteen. Valtiokonttorin päätös olisi valtion maksuperusteissa (150/1992) tarkoitettu hakemuksesta tehtävä päätös, josta Valtiokonttori perisi Tapaturmavakuutuskeskukselta maksuperustelain mukaisen omakustannusarvon suuruisen maksun. Valtiolla perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvia kokonaiskustannusten määrää.

4.2 Vaikutukset työntekijöiden ja yrittäjien kannalta

Vakuutusturvan sisältö ja eri toimijoiden roolit hahmottuvat nykyistä helpommin lain rakenteen ja sisällön uudistamisen myötä. Säädetäväksi ehdotettavan yhden lain ansiosta lain luettavuus paranee, minkä voidaan arvioida lisäävän yksilön oikeusturvaa.

Lain henkilöllistä soveltamisalaa koskevis- sa säännöksissä säädettäisiin yksityiskohtaisesti siitä, milloin henkilö kuuluu työntekijänä lain soveltamisalaa. Tapaturmavakuutus- sessa työsuhteella tarkoitettaisiin jatkossa samaa, mitä työsuhteella tarkoitetaan. Tämä yhtenäistäisi ja selkiyttäisi työsuhteen tulkintakäytäntöjä sosiaaliva- kuutuksessa, kun myös työeläkevakuutukses- sa on sama työsuhteen käsite. Yrittäjän osalta vapaaehtoinen vakuuttaminen säilyisi, mutta oikeus saada vakuutus kytkettäisiin yrittäjän eläkelain mukaisen vakuutuksen voimassa- oloon. Säännösten myötä raja työntekijänä tehtävän työn ja yrittäjänä tehtävän työn välillä selkiytyisi. Työeläkelakien yrittäjämääri-

telmää muutettiin vuoden 2011 alusta lukien siten, että yrittäjämääritelmä ulotettiin koskemaan jo yli 30 %:n omistustilanteita aiemmin 50 %:n sijaan. Muutoksen perusteella työeläkelainsäädännössä henkilöitä siirtyi työntekijän eläkelain mukaan vakuutetuista yrittäjän eläkelain mukaan vakuutetuiksi, mutta tapaturmavakuutuksessa henkilöt on tullut edelleen vakuuttaa työntekijöinä. Ehdotettavassa laissa otettaisiin huomioon työeläkelainsäädännön puolella toteutettu yrittäjämääritelmän muutos. Tämä tarkoittaisi sitä, että edellä mainitut henkilöt eivät olisi jatkossa enää pakollisesti vakuutettavia vaan voisivat tulla vakuutetuiksi yrittäjinä. Työeläkelainsäädännön muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä (HE 135/2010 vp) arvioitiin, että yrittäjämääritelmän muutos kasvattaisi yrittäjän eläkelain mukaan vakuutettavien henkilöiden määrää 8 000. Lisäksi noin 10 000 tuolloin työntekijän eläkelain mukaisesti vakuutetun henkilön arvioitiin siirtyvän yrittäjän eläkelain piiriin vuonna 2014. Eläketurvakeskuksen tilastotietokannan mukaan vuonna 2013 yrittäjän eläkelain mukaan vakuutettuja henkilöitä on ollut yhteensä 207 435 kun henkilöitä vuonna 2010 oli 191 579 eli 15 856 henkilö vähemmän. Tieto tukee hallituksen esityksessä tehtyä arviota.

Uudistustyön yhtenä keskeisenä tavoitteena on, että lakia sovellettaisiin jatkossa ainoastaan työhön, jota tehdään ansiotarkoituksessa. Yrittäjän vakuutuksen kytkeminen yrittäjän eläkelain mukaisen vakuutuksen voimassaoloon korostaisi tätä tavoitetta. Tällä hetkellä vapaaehtoisella työajan vakuutuksella on voitu vakuuttaa kaikenlainen työ, jota ei ole pidettävä pakollisesti vakuutettavana. Tämä tarkoittaisi muutoksia eräiden erityisryhmien nykyisen vakuutusturvan järjestämistapaan. Tällä hetkellä omaishoitajien sekä kuntouttavaan työtoimintaan, vammaisten henkilöiden työtoimintaan ja tapaturmakuntoutukseen osallistuvien henkilöiden tapaturmaturva on muualla lainsäädännössä säädetty järjestettäväksi pakollisesti tapaturmavakuutuslain mukaisella vapaaehtoisella työajan vakuutuksella. Jatkossa myös työ- tai virkasuhteen ulkopuolella erilaisten toimeksianto- ja konsulttisopimusten perusteella tai freelancerina tehty työ voitaisiin vakuuttaa

vapaaehtoisella työajan vakuutuksella vain, jos henkilöllä on yrittäjän eläkelain mukainen pakollinen tai vapaaehtoinen vakuutus. Työ- ja virkasuhteen ulkopuolella oleva luottamushenkilö, kuten yhteisön hallituksen tai lautakunnan jäsen, on tällä hetkellä voinut vakuuttaa itsensä vapaaehtoisella työajan vakuutuksella. Jatkossa tämä ei enää ole mahdollista, koska vapaaehtoisesta työajan vakuutuksesta voisi saada vain henkilö, jolla on yrittäjän eläkelain mukainen vakuutus. Ansio- tarkoituksessa tehdyn työn vaatimus yleensä sulkee yrittäjän eläkelain piiristä erilaisissa luottamustoimissa tehdyn työn. Näiden luottamushenkilöiden tapaturmaturvasta voidaan huolehtia yksityisvakuutuksella.

Lakiin on perustuslain edellyttämällä tavalla kirjattu korvauseuudet, joihin henkilö työtapaturman ja ammattitaudin kohdatessa olisi oikeutettu sekä korvauseuoksien saamista koskevat etuuskohtaiset edellytykset. Laissa säädettäisiin vahingoittuneelle myös eräitä velvoitteita, jotka ovat välttämättömiä, jotta korvausasia voitaisiin ratkaista. Osa velvoitteista koskee korvausoikeuteen liittyvistä olennaisista olosuhteiden muutoksista ilmoittamista. Laissa säädettävillä määräajoilla pyritään jouduttamaan korvausasian käsittelyä ja päätöksenantoa. Vakuutuslaitosten päätösten lääketieteellisiä perusteluita pyritään parantamaan nimenomaisella säännöksellä. Laista ilmeni jatkossa myös nykyistä tarkemmin velvoitteiden laiminlyöntien vaikutukset korvauskäsittelyyn ja korvausten maksumuutokseen.

Ansionmenetykskorvauksen perusteena käytettävän vuosityöansion määrääminen perustuisi jatkossa nykyistä enemmän laskentaan, jolloin arvioinnin osuus vuosityöansion määräämisessä vähenisi. Laskentaan painottuva vuosityöansion määrääminen lisää ennustettavuutta ja vuosityöansion määräytymisen perusteet olisivat nykyistä paremmin perusteltavissa korvauspäätöksiin. Tämä lisäisi vakuutettujen oikeusturvaa.

Vähimmäisvuosityöansion nosto parantaisi niiden pienituloisten henkilöiden toimeentuloa, joiden ansionmenetykskorvauksen perusteena käytetään vähimmäisvuosityöansiota. Lisäksi säädettäisiin uutena asiana työntekijän menettämän tai työnantajan maksaman palkan korvaamisesta tutkimusajalta ja tut-

kimuksen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajalta, kun vahinko ei osoittaudu korvattavaksi.

4.3 Vaikutukset työnantajien kannalta

Monet edellä työntekijän ja yrittäjän kohdalla kuvailluista vaikutuksista ulottavat vaikutuksensa myös työnantajiin. Työnantajan kannalta on keskeistä säätää selvästi siitä, minkälainen työ kuuluu vakuuttamisvelvollisuuden piiriin.

Työnantajan vakuuttamisvelvollisuuden osalta nykyisen 12 työpäivän rajan tilalle ehdotetaan euromääräistä rajaa, josta työnantajan vakuuttamisvelvollisuus alkaisi. Työnantajalla olisi vakuuttamisvelvollisuus, jos maksettujen tai maksettavaksi sovitujen palkkojen määrä olisi suurempi kuin 1 200 euroa kalenterivuoden aikana. Muutoksella pyritään selkeyttämään vakuuttamisvelvollisuuden alarajaa, jotta tahattomilta vakuuttamisen laiminlyönneiltä vältyttäisiin. Riippuen palkan suuruudesta ja siitä, paljonko työtä tehtäisiin päivää kohti, vakuuttamisvelvollisuuden raja joko nousisi tai laskisi nykytilaan verrattuna tapauskohtaisesti.

Niin ikään työnantajan osalta laissa on pyritty selkeästi tuomaan esiin työnantajan asema korvausprosessissa oikeuksineen ja velvoitteineen. Työnantaja ei olisi korvausprosessin asianosainen, mutta työnantajan näkemys tulee selvitettyksi osana vakuutuslaitokselle säädettyä korvausasian selvittämismenettelyä. Työnantajalle annettaisiin päätös niissä asioissa, joissa sillä on hallintolainkäyttölain mukainen asianosaisasema. Päätös annettaisiin esimerkiksi aina, kun työnantaja on maksanut sairausajan palkkaa tai korvauksella on vakuutusmaksuvaikutuksia. Työnantajan muutoksenhakuoikeus määräytyisi hallintolainkäyttölain mukaisesti, kuten tälläkin hetkellä.

Työnantajan tulisi uusien säännösten myötä toimittaa vahinkoilmoitus vakuutuslaitokselle viipymättä ja viimeistään 10 arkipäivän kuluessa siitä, kun se on saanut tiedon vahinkotapahtumasta. Laissa säädetyillä määrärajoilla

pyritään jouduttamaan korvausasian käsitteilyä ja päätöksenantoa.

Tapaturmavakuutuksen ansionmenetykskorvauksen perusteena käytettävän ja vakuutusmaksun perusteena käytettävän työansiokäsittelyn yhtenäistäminen keventäisi työnantajan hallinnollista taakkaa, kun samat ansiotiedot voidaan toimittaa tapaturmavakuutukseen, työeläkevakuutukseen ja verottajalle.

Työnantajalle korvattaisiin jatkossa myös työnantajan vahingoittuneelle maksama palkka vahingoittuneen tutkimusajalta ja tutkimuksen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajalta, kun vahinko ei osoittaudu korvattavaksi.

4.4 Vaikutukset sukupuolten kannalta

Tapaturmavakuutuksen korvaukset määräytyvät henkilöille sukupuolesta riippumatta samoin perustein. Korvauksuuksia maksetaan tilastollisesti miehille naisia enemmän sen vuoksi, että miehille keskimäärin sattuu tapaturmia ja ammattitautia naisia enemmän. Tämä puolestaan selittyy sillä, että miehiä työskentelee keskimäärin suurempi riskisillä toimialoilla kuin naisia. Ansionmenetykskorvauksen määrään puolestaan vaikuttaa olennaisilta osin kunkin alan palkkataso.

Haittaraha määräytyy niin ikään samoin perustein miehille ja naisille. Koska naisille maksettava kertakorvaus on muodostunut rahamääräisesti miesten korvausta suuremmaksi johtuen maksutavasta ja haittarahan luonteesta elinaikaisena etuutena, jatkossa haittarahan kertakorvauksen pääomituksessa siirryttäisiin käyttämään kerrointa, joka on sama miehille ja naisille. Keskimäärin kustannusneutraaliin pääomakertoimeen päästäisiin yhteisellä pääomakertoimella, jossa miesten pääomakertoimen paino olisi 72 % ja naisten pääomakertoimen vastaavasti 28 %. Tällöin miesten haittarahan kertakorvaus haittaluokissa 1—5 kasvaisi nykyiseen lakiin verrattuna keskimäärin noin kolme prosenttia ja naisten vastaavasti pienenesi keskimäärin noin seitsemän prosenttia. Miesten ja naisten keskinäiset muutosprosentit riippuisivat kui-

tenkin oleellisesti henkilön iästä. Arviossa on sovellettu diskonttaus korkoa 3,5 % ja vuoden 2011 lopussa julkaistua lakisääteisen vahinkovakuutuksen kuolevuusreferenssimallia.

4.5 Vaikutukset tapaturmavakuutusjärjestelmän toimeenpanoon ja viranomaisten toimintaan

Ehdotetusta laista aiheutuu korvaus- ja menettelysäännösten muutosten vuoksi toimeenpanijoille menettelytapojen ja tietojärjestelmien muutostarpeita, mistä aiheutuisi hallinnollisia kustannuksia. Esimerkiksi vahinkotapahtumien nykyistä tarkemmalle tilastoinnille on todennäköisesti tarvetta. Toimeenpano edellyttäisi myös mittavaa koulutustoimintaa, jotta uudet säännökset saataisiin kaikkien asiantuntijoiden sekä korvaus- ja vakuutuskäsittelijöiden tietoon. Myös tiedotustoiminta etenkin vakuutuksenottajille vaatisi lisäresursseja. Koska ennen lain voimaantuloa sattuneisiin vahinkotapahtumiin sovellettaisiin edelleen nykyistä lakia, toimeenpanijoiden täytyisi ylläpitää vielä pitkään nykyisiä korvausjärjestelmiä ja tietotaitoa myös vanhojen korvaustapausten käsitelyssä.

Toisaalta pitkällä aikavälillä uuden lain entistä selkeämmät säännökset vähentäisivät hallinnollista taakkaa toimeenpanossa. Tähän on pyritty muun muassa käsitteiden määrittelyillä ja selkeillä määrärajoilla. Vuosityöansiön määrittelyn muuttuminen entistä selkeämmin laskennaksi olisi omiaan yksinkertaistamaan menettelyä.

Koko sosiaalivakuutuksen kannalta työansioikäsihteen yhdenmukaistaminen entistä paremmin työeläkevakuutuksen kanssa edesauttaisi pyrkimystä yhdenmukaiseen työansioiden määrittelyyn, mikä mahdollistaisi jatkossa esimerkiksi yhteisen tulorekisterin käyttämisen. Muutenkin soveltamisalan yhdenmukaistaminen mahdollisimman pitkälti työeläkevakuutuksen kanssa lisäisi järjestelmän selkeyttä.

Laiminlyöntimaksujen määräämisen siirtäminen Valtiokonttorille aiheuttaisi sille vähäistä hallinnollista lisätyötä, mutta nämä kustannukset katettaisiin Tapaturmavakuutuskeskukselta perittävällä valtion maksupe-

rustelain mukaisella omakustannusarvon suuruisella maksulla.

4.6 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Yhteen lakiin koottu säännöstö sekä säännösten selkiyttäminen ja tarkentaminen parantavat vakuutuksenottajien ja vakuutettujen mahdollisuutta saada tietoa ja ymmärtää oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan tapaturmavakuutusjärjestelmässä.

Esitys vahvistaisi harmaan talouden torjuntaa tuomalla laajamittaisen ja systemaattisen valvonnan tapaturmavakuutusjärjestelmään nykyistä työeläkevakuutuksen ja työttömyysvakuutuksen valvontaa vastaavalla tavalla. Tapaturmavakuutuskeskus valvoisi yleisen vakuuttamisvelvollisuuden noudattamista ja vakuutusyhtiöt omien vakuutuksenottajiensa maksuvelvollisuuden täyttämistä.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 4 päivänä tammikuuta 2007 tapaturmavakuutus- ja ammattitautilainsäädännön uudistamistyöryhmän, jonka tehtävänä oli vakuutusperiaate huomioon ottaen tehdä ehdotukset tapaturmavakuutus- ja ammattitautilainsäädännön rakenteen ja sisällön uudistamiseksi. Samalla työryhmän tuli arvioida, vastaako nykyinen tapaturmavakuutus- ja ammattitautilainsäädäntö sisällöltään muuttuneita työelämän olosuhteita.

Työryhmä päätti toimintansa 6 päivänä lokakuuta 2008 ja julkaisi muistionsa 14 päivänä lokakuuta 2008 (Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008:46). Muistiossaan työryhmä ehdotti muun muassa, että tapaturmavakuutuslain, ammattitautilain, valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta ja tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain säännökset yhdistettäisiin samaan lakiin. Työryhmä katsoi, että uuden tapaturma- ja ammattitautilain soveltamisalan tulisi olla yhdenmukainen ansioperusteisen työeläketurvan kanssa sikäli kuin tapaturmavakuutuksen erityispiirteet eivät toisin edellytä. Lain tulisi koskea ansio-

tarkoituksessa tehtävää työtä. Pakollisen tapaturmaturvan soveltamisala tulisi sitoa työsopimuslain mukaiseen työsopimuksen käsitteeseen. Yrittäjätöön tapaturmaturva tulisi edelleen järjestää vapaaehtoisella työtapaturmavakuutuksella, jolla tulisi voida vakuuttaa kaikki ansiotarkoituksessa tehtävä työ, joka ei kuulu pakolliseen tapaturmavakuutukseen. Työryhmässä käsiteltiin myös kosteusvauriomikrobeihin liittyvien sairauksien korvaamista. Lisäksi muistioon sisältyivät ehdotukset harmaan talouden ja tapaturmaturvan väärinkäytösten ehkäisemiseksi, lääketieteellisen syy-yhteyden osoittamisesta, ammatillisen kuntoutuksen tehostamisesta ja vakuutuksenottajan asianosaisuudesta.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman mukaisesti valmistelua on jatkettu työryhmän ehdotusten pohjalta sosiaali- ja terveysministeriössä yhdessä keskeisten työnantaja- ja palkansaajakeskusjärjestöjen, keskeisten yrittäjäjärjestöjen ja tapaturmavakuutusjärjestelmää edustavien tahojen kanssa.

Lainvalmistelun yhteydessä on erillisessä kolmikantaisessa valmisteluryhmässä käsitelty myös työpaikan vaihdoksen tukemista tilanteissa, jossa työpaikan kosteusvauriomikrobien aiheuttama oirekokonaisuus estää työskentelyn. Tämän osalta ei kuitenkaan päästy yhteisymmärrykseen, jonka pohjalta olisi voitu valmistella lakiehdotus.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö pyysi esityksestä lausunnon oikeusministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, Finanssivalvonnalta, tietosuojavaltuutetulta, Valtiokonttorilta, Verohallinnolta, Akava ry:ltä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:lta, Kirkon työmarkkinalaitokselta, KT Kuntatyönantajalta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä, Suomen Yrittäjiltä, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:ltä, Eläketurvakeskukselta, Finanssialan keskusliitto FK:lta, Kansaneläkelaitokselta, Kevalta, Liikennevakuutuskeskukselta, Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta, Potilasvakuutuskeskukselta, Suomen Kuntaliitolta, Tapaturma-

vakuutuslaitosten liitolta, Työeläkevakuuttajat TELA ry:ltä, Työttömyysvakuutusrahastolta, Vakuutus- ja rahoitusneuvonta FINEL:ltä, Vakuutuskuntoutus VKK ry:ltä, korkeimmalta oikeudelta, tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalta, vakuutusosikeudelta, Invalidiliitto ry:ltä, Oikeutta vakuutetuille ry:ltä, Suomen Kuntaliitolta, Suomen Lääkäriliitto ry:ltä, Suomen Potilasliitto ry:ltä, Suomen vakuutuslääkärien Yhdistys ry:ltä sekä Vammaisfoorumi ry:ltä.

Lausuntoja saapui kaiken kaikkiaan 36 ja niistä on laadittu yhteenveto. Monet lausunnonantajat pitivät tärkeänä, että työtapaturma- ja ammattitautilainsäädäntö uudistetaan kokonaisuudessaan ja että lainsäädäntö ehdotetaan yhdistettäväksi yhdeksi laiksi. Lausunnonantajat kannattivat lain selkiyttämistä ja täsmentämistä perusteluiden avaamisella ja määritelmien tuomisella lainsäädäntöön. Useimmat lausunnonantajat pitivät ehdotettavan lain rakennetta selkeänä ja toteavat, että osapuolten oikeudet ja velvollisuudet käyvät laista ilmi huomattavasti selkeämmin kuin voimassaolevasta laista. Useampien lausunnonantajien mielestä sisällölliset täsmentykset ja tarkistukset vastaavat hyvin työelämän muuttuneita olosuhteita.

Sairaanhoidon kustannusten korvaamisen sisällön yhdenmukaistamista terveydenhuoltolain sisällön kanssa pidettiin yleisesti positiivisena asiana. Myös vakuuttamisen valvonnan ja harmaan talouden torjumisen tehostamista pidettiin hyvänä. Erityisen paljon positiivisia mahdollisuuksia lausunnonantajat näkivät ehdotettavassa vakuutusrekisterissä, jota Tapaturmavakuutuskeskus ylläpitäisi. Kokonaisuudessaan uudistusta pidettiin lähtökohtaisesti positiivisena ja kriittiset huomiot kohdistuivat lähinnä ehdotettujen säännösten yksityiskohtiin.

Lausuntojen perusteella esityksen yksityiskohtia on tarkennettu muun muassa korvattavia vahinkotapahtumia koskevien säännösten osalta. Myös etuuksien toimeenpanosäännöksiin on tehty toimeenpanoa selkiyttäviä muutoksia. Vapaaehtoisia vakuutuksia koskeviin säännöksiin on yrittäjätöön luonteesta johtuen lisätty eräitä säännöksiä ja Tapaturmavakuutuskeskusta koskevia säännöksiä on tarkennettu. Rangaistussäännökset on kirjoitettu uudestaan sekä perustuslakivaliokunnan lau-

suntokäytännön mukaisesti säädetty erikseen virkavastuusta julkista valtaa käytettäessä.

Esitys on ollut tarkastettavana oikeusministeriön tarkastustoimistossa.

6 Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Tarkoituksena on, että tämän hallituksen esityksen jälkeen eduskunnalle annetaan työtapaturma- ja ammattitautilakiin liittyvä hallituksen esitys maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki, jonka liitelaissa on samoja viittaussäännöksiä kuin tässä hallituksen esityksessä. Myöhemmin tullaan antamaan hallituksen esitykset kriisinhallintajoukkojen työtapaturma- ja ammattitautilaki ja laki sotilastapaturmalain muuttamisesta sekä eräiden erillislakien mukaisten henkilöryhmien tapaturmavakuuttamisesta. Lait tulisivat voimaan samaan aikaan kuin tämä laki eli 1 päivänä tammikuuta 2016.

Eduskunnalle on 3 päivänä heinäkuuta 2014 annettu hallituksen esitys kotitaloustyöntekijöiden ihmisarvioista työtä koskevan

Kansainvälisen työjärjestön vuoden 2011 yleissopimuksen hyväksymiseksi ja laiksi yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 93/2014 vp), joka vaikuttaa tämän esityksen 8 §:n 1 momentin 2 kohtaan. Mainitussa kohdassa on viittaus kotitaloustyöntekijän työsuhteesta annettuun lakiin, joka ehdotetaan kumottavaksi.

Eduskunnalle on 25 päivänä syyskuuta 2014 annettu hallituksen esitys säätiölaki ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (166/2014 vp), jossa ehdotetaan muutosta samaan Harmaan talouden selvittämisyksiköstä annetun lain 6 §:ään kuin myös tässä esityksessä.

Eduskunnalle syysistuntokaudella 2014 annettava sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämistä koskeva lakiesitys saattaa vaikuttaa tämän esityksen useampaan lukuun siltä osin kuin tässä esityksessä sairaanhoidon järjestämisvastuussa olevasta tahosta käytetään nimitystä kunta ja kuntayhtymä sekä 143 §:n säännökseen, jossa viitataan nykyisen sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuun toimielimeen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Työtapaturma- ja ammattitautilaki

I Osa Yleiset säännökset

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Lain tarkoitus. Pykälässä todettaisiin työtapaturma- ja ammattitautilain keskeinen tarkoitus, joka on säätää työntekijän oikeudesta korvaukseen työtapaturman ja ammattitaudin johdosta sekä yrittäjän oikeudesta saada itsensä vakuutetuksi työtapaturman ja ammattitaudin varalta vapaaehtoisella vakuutuksella. Lisäksi laissa säädetään yrittäjän ja työntekijän vapaaehtoisesta vapaa-ajan vakuutuksesta.

2 §. Määritelmät. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin, mitä tietyillä käsitteillä tarkoitetaan tässä laissa. Läpi lain käytetään käsitettä työntekijä, jolla tarkoitettaisiin sellaista henkilöä, johon sovelletaan tätä lakia 8 ja 9 §:n nojalla. Keskeinen käsite on myös vahinko, joka tarkoittaisi lain nojalla korvaukseen oikeuttavan 15 §:ssä todetun vahinkotapahtuman seurausta. Vahinkoina lain nojalla korvataan vamma, sairaus, niiden seurauksena aiheutunut kuolema sekä tietyissä poikkeustapauksissa esinevahinko. Vakuuttamattomalla työllä tarkoitettaisiin sekä työtä, jota muu työnantaja kuin valtio ei ole velvollinen vakuuttamaan, että työtä, jonka vakuuttamisen työnantaja on laiminlyönyt. Laissa pakollinen vakuutus tarkoittaisi työnantajan 3 §:n nojalla työntekijöitään varten ottamaa vakuutusta. Sen vastinpari käsitteellisesti on vapaaehtoinen vakuutus, joka määritellään 187 §:ssä. Vahingoittuneella tarkoitettaisiin henkilöä, jolle on sattunut vahinkotapahtuma.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta (EY) N:o 883/2004 ja sen täytäntöönpanomenettelystä annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 987/2009 kutsuttaisiin laissa yhteisellä ter-

millä EU:n sosiaaliturva-asetukset, koska laissa ei käytetä viittauksia mainittujen asetusten yksittäisiin artikloihin. Kolmas valtio tarkoittaisi jo melko vakiintuneenkin kielenkäytön mukaisesti sellaista valtiota, johon ei sovelleta mainittuja EU:n sosiaaliturva-asetuksia eikä Suomea sitovaa sosiaaliturvasopimusta. Työtapaturmia ja ammattitauteja koskevia sopimuksia on tällä hetkellä ainoastaan kaksi, Israelin ja Quebecin kanssa solmitut sopimukset. Vanhuuseläke ja työkyvyttömyyseläke tarkoittaisivat voimassa olevaa lakia vastaavasti tiettyjä työeläke- ja kansaneläkelainsäädännön mukaisia eläkkeitä sekä niitä vastaavia ulkomailta maksettavia eläkkeitä. Viittaamalla työntekijän eläkelain voimaanpanolain 24 §:n 2 momenttiin ulotetaan työkyvyttömyyseläkkeen määritelmä koskemaan myös maatalousyrittäjän luopumistukea.

Pykälän 2 momentin mukaan lakisäateisiin eli tapaturmaeläkkeeseen ja liikennevakuutuslain mukaisiin sekä vastaaviin ulkomaisiin pysyviin eläkkeisiin sovellettaisiin, mitä tässä laissa säädettäisiin täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä.

Pykälän 3 momentin mukaan Euroopan talousalueeseen kuuluvaan valtioon ja Sveitsiin sovelletaan mitä laissa säädetään Euroopan unionin jäsenvaltiosta.

3 §. Työnantajan vakuuttamisvelvollisuus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työnantajan velvollisuudeksi vakuuttaa työntekijänsä työtapaturman ja ammattitaudin varalta. Voimassa olevassa laissa vakuuttamisvelvollisuus on säädetty 8 §:ssä. Vakuuttamisesta säädettäisiin tarkemmin lain V osassa. Mitä työntekijällä tarkoitetaan tässä laissa, säädettäisiin 8 ja 9 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuuttamisvelvollisuutta ei kuitenkaan olisi sellaisella työnantajalla, jonka kalenterivuoden aikana teettämästään työstä maksamat tai maksettavaksi sovitut palkat olisivat yhteensä enintään 1 200 euroa. Tämä olisi muutos voimassa olevaan lakiin, jossa vakuuttamisvelvolli-

suuden raja on määritelty niiden päivien perusteella, joina työnantaja on teettänyt työtä. Vakuutus on pitänyt ottaa, jos työpäiviä on enemmän kuin 12. Työpäivien laskeminen on ollut tulkinnanvaraista ja herättänyt epä tietoisuutta siitä, milloin vakuuttamisvelvollisuus alkaa, mikä on saattanut johtaa tahattomiin laiminlyönteihin esimerkiksi kotitalouksien ja muiden tilapäisten pientyönantajien kohdalla. Euromääräinen raja olisi käytännön soveltamisen kannalta selvempi peruste määrittellä vakuuttamisvelvollisuuden raja. Raja ei olisi työntekijäkohtainen vaan se laskettaisiin työnantajakohtaisesti eli kaikki työnantajan saman kalenterivuoden aikana maksamat palkat laskettaisiin yhteen. Myös maksettavaksi sovitut palkat otettaisiin huomioon, koska vahinkotapahtuma voi sattua jo ennen palkanmaksua. Jos työsuhteen alkaessa on selvää, että sovitut palkat ylittävät 1 200 euroa, vakuutus tulisi ottaa jäljempänä ehdotettavan 156 §:n mukaisesti ennen työn alkamista. Ehdotettava 1 200 euron raja tarkoittaisi, että esimerkiksi 15 euron tuntipalkalla vakuuttamisvelvollisuus täyttyisi yli 80 tunnin työllä. Nykytilaan verrattuna se tarkoittaisi esimerkiksi kuuden tunnin työpäivillä 13 työpäivää, mutta kahden tunnin työpäivillä 40 työpäivää. Riippuen palkan suuruudesta ja siitä, paljonko työtä tehdään päivää kohti, vakuuttamisvelvollisuuden raja siten joko nousisi tai laskisi nykytilaan verrattuna tapauskohtaisesti.

Vaikka työnantajalla ei olisi vakuuttamisvelvollisuutta, työntekijällä olisi silti oikeus korvaukseen häntä kohdanneen työtapaturman ja ammattitaudin johdosta kuten tälläkin hetkellä. Korvausasian käsittelee ja korvaukset maksaa Tapaturmavakuutuskeskus siten kuin jäljempänä säädettäisiin.

Pykälän 3 momentin mukaan valtiolla ei olisi tässä laissa säädettyä vakuuttamisvelvollisuutta, vaan korvaus maksettaisiin valtion varoista tämä lain säännösten mukaisesti. Tältäkin osin säilytettäisiin nykytila. Laki valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta kumottaisiin samalla tarpeettomana.

4 §. Vapaaehtoinen vakuutus. Pykälä koski vapaaehtoista vakuuttamista tämän lain nojalla. Pykälän mukaiset vapaaehtoiset vakuutukset vastaisivat pääsääntöisesti voimassa olevan lain nojalla otettavia vapaaehtoisia

vakuutuksia. Pykälän 1 momentin nojalla yrittäjällä olisi oikeus saada itsensä vakuutettua sekä työtapaturmien ja ammattitautien että vapaa-ajan tapaturmien varalta. Yrittäjän vapaaehtoisesta vakuutuksesta säädettäisiin tarkemmin lain VI osassa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työnantajalle oikeus vakuuttaa työntekijöidensä vapaa-aika tämän lain mukaisella vakuutuksella sekä vakuuttaa vapaaehtoisella työajan vakuutuksella ulkomaille työhön lähtevän työntekijänsä, joka ei kuuluisi pakolliseen vakuutukseen ulkomailla työskentelyn osalta. Tarkemmin näistä vakuutuksista säädettäisiin lain VI osassa.

Vapaaehtoisiiin vakuutuksiin sovellettaisiin kaikkia tämän lain säännöksiä, jollei VI osassa toisin säädettäisi.

5 §. Korvausten ensisijaisuus. Pykälässä säädettäisiin lakisääteisen työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen ensisijaisuudesta muihin lakisääteisiin etuusjärjestelmiin nähden. Aikaisemmin ei tätä voimassa olevankin lain mukaista periaatetta ole ilmaistu yhdessä säännöksessä, vaan periaate on välillisesti ilmennyt eri etuuslakien säännöksistä. Ensisijaisuus tarkoittaa, ettei muun lain mukainen korvaus vähennä tämän lain mukaista korvausta. Se, miten muun lain mukainen korvaus käyttäytyy suhteessa tämän lain mukaiseen korvaukseen, säännellään muissa etuuslaeissa. Ensisijaisuudesta voitaisiin poiketa vain tämän lain säännöksillä. Tällainen säännös on 104 §:n 7 momentissa, jonka mukaan lapseneläkkeestä vähennetään kansaneläkelain mukaisen lapseneläkkeen määrä.

6 §. Toimeenpano. Pykälässä todettaisiin tämän lain toimeenpanojärjestelmä, joka säilytettäisiin nykyisellään. Toimeenpanosta huolehtisivat edelleen tämän lain mukaista vakuutusta harjoittavat vahinkovakuutusyhtiöt, Valtiokonttori ja Tapaturmavakuutuskeskus, joista käytettäisiin laissa yhteisnimitystä vakuutuslaitos. Jäljempänä 205 §:ssä säädettäisiin, millä edellytyksillä vakuutusyhtiö voi harjoittaa tämän lain mukaista vakuutusta. Valtiokonttori vastaisi valtion palveluksessa olevien työntekijöiden ja virkamiesten vakuutusturvasta.

Pykälän 2 momentin nojalla Tapaturmavakuutuskeskus käsitelisi korvausasian, jos vahinkotapahtuma sattuu vakuuttamisvelvol-

lisuutensa laiminlyöneen työnantajan työssä tai sellaisen työnantajan työssä, joka ei ole vakuuttamisvelvollinen. Nykytila säilytettäisiin siten tältäkin osin ennallaan.

7 §. Ratkaisu lain soveltamisesta. Pykälän mukaan Tapaturmavakuutuskeskus ratkaisisi työntekijän, työn suorittajan, työnantajan, työn teettäjän tai vakuutuslaitoksen hakemuksesta, sovelletaanko työhön tätä lakia, jollei kysymys ole vireillä olevasta korvausasiasta. Työn suorittajalla tarkoitettaisiin tässä sitä, joka tekee työtä olematta tässä laissa tarkoitettu työntekijä, ja työn teettäjällä sitä, joka teettää työtä olematta työnantaja. Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 11 a §:ää muilta osin, mutta siitä on poistettu tarpeettoman rajaavana vaatimus asian periaatteellisesta merkityksestä. Jos siis muun kuin vireillä olevan korvausasian yhteydessä olisi epäselvyyttä siitä, onko työhön sovellettava tätä lakia, joku asian osapuolista voisi hakea asiasta soveltamisalaratkaisua Tapaturmavakuutuskeskukselta. Kysymys voisi olla henkilöllisestä tai alueellisesta soveltamisalasta. Tapaturmavakuutuskeskuksen ratkaisusta olisi 211 §:n mukainen muutoksenhakuoikeus edellä mainituilla asianosaisilla. Jos soveltamisalasta syntyisi kiista korvausasian vireilletulon jälkeen, vakuutuslaitos joutuisi ottamaan siihen kantaa korvausasiaa koskevassa päätöksessään.

2 luku **Henkilöllinen soveltamisala**

8 §. Työntekijänä tehtävä työ. Pykälässä säädettäisiin lain keskeisestä henkilöllisestä soveltamisalasta. Voimassa olevan lain 1 §:n mukaan soveltamisala koskee työsuhteen tunnusmerkit täyttävässä tilanteessa työskenteleviä henkilöitä. Lisäksi voimassa oleva laki ulottuu virkasuhteessa työtä tekeviin henkilöihin. Pykälässä ehdotetaan lähtökohdaksi otettavaksi työsopimuslain mukaisessa työsuhteessa tai julkisoikeudellisessa palvelusuhteessa työskentelevän henkilön kuuluminen lain soveltamisalaan. Erilaisissa sopimus- tai virkasuhteissa työskentelevät henkilöt olisi lueteltu kahdeksankohtaisessa luettelossa. Tarkoituksena on, että lakia sovelletaan kaikkiin henkilöihin, jotka tekevät työtä ansiotarkoituksessa jonkun toisen lukuun.

Omaan lukuunsa työtä tekevät olisivat sitä vastoin yrittäjiä, jotka voisivat vakuuttaa itsensä vapaaehtoisella vakuutuksella siten kuin siitä erikseen säädettäisiin tässä laissa. Muussa kuin ansiotarkoituksessa tehty työ, esimerkiksi harrastustoiminta, luottamustehtävien hoitaminen, talkoo- ja muu vapaaehtoistyö ei siten pääsääntöisesti kuuluisi lain soveltamisalaan. Opiskeluun liittyvästä työharjoittelusta, jota ei tehdä työsuhteessa, säädettäisiin edelleen opiskelutapaturmalaisissa.

Pykälän 1 kohdan mukaan lakia sovellettaisiin henkilöön, joka tekee työtä työsopimuslain mukaisessa työsuhteessa. Henkilöllisen soveltamisalan lähtökohta olisi siten sama kuin työntekijän eläkelaisissa, jossa käytetään myös viittausta työsopimuslain 1 §:ään. Työsopimuslain 1 §:n mukaan työsuhte perustuu työsopimukseen, jolla työntekijä tai työntekijät yhdessä työkuntana sitoutuvat henkilökohtaisesti tekemään työtä työnantajan lukuun tämän johdon ja valvonnan alaisena palkkaa tai muuta vastiketta vastaan. Vastikkeen osalta mainitussa lainkohdassa on vielä erityisesti todettu, että lakia sovelletaan, vaikka vastikkeesta ei ole sovittu, jos toiseikoista käy ilmi, että työtä ei ole tarkoitettu tehtäväksi vastikkeetta. Työsuhteen tulkinta olisi siten jatkossa sidoksissa työsopimuslain tulkintaan. Nykyisin laissa on sinänsä sama työsuhteen tunnusmerkistö kirjattu itsenäisenä tunnusmerkistönä, mutta ei voida pitää tarkoituksenmukaisena enää säätää tässä laissa omaa työsuhteen tunnusmerkistöä, jota voisi tulkita eri tavalla kuin työsopimuslain ja sitä kautta esimerkiksi työntekijän eläkelain mukaisen työsuhteen käsitettä. Työsuhteen käsitettä ei enää voitaisi tulkita työoikeudellista tulkintaa laajemmin, kuten voimassa olevan lain aikana on tehty. Esimerkiksi oikeuskäytännössä (KKO 2005:16) tapaturmavakuutusturva on ulotettu lastensuojelulain mukaiseen avohoidon tukitoimenpiteenä järjestettyyn harjoitteluun, joka ei täytä työsuhteen tunnusmerkistöä. Muiden kuin työsuhteessa työtä tekevien henkilöiden osalta olisi erikseen kussakin tapauksessa harkittava, kuinka työtapaturmien ja ammatitautien korvaaminen olisi järjestettävä. Tämä koskee omaishoitajan ja perhehoitajan työtä, kuntouttavaa työtoimintaa ja vammaisten henkilöiden työtoimintaa. Näiltä osin tul-

laan erillisessä hallituksen esityksessä ehdotamaan säännöksiä siitä, miten näiden henkilöiden työtaturma- ja ammattitautiturva järjestettäisiin. Voimassa olevan lain 2 §:n 1 momentissa säädetystä soveltamisalan rajoituksesta luovuttaisiin. Työntekijän turva koskisi jatkossa myös työnantajan kanssa samassa taloudessa asuvaa perheenjäsentä, joka tekee työtä työsuhteessa.

Pykälän 2 kohdassa ulotettaisiin lain soveltaminen erityyppisissä työsuhteissa lain 1 §:ssä ja kotitaloustyöntekijän työsuhteesta annetun lain 1 §:ssä tarkoitettuun työntekijään.

Erilaisissa julkisoikeudellisissa virka- tai palvelussuhteissa työskentelevien osalta ei esitetä muutosta nykytilaan. Pykälän 3 kohdan mukaan lakia sovellettaisiin valtion virkamieslain (750/1994) mukaisessa virkasuhteessa työskentelevään henkilöön ja 4 kohdan mukaan kunnallisesta viranhaltijasta annetussa laissa (304/2003) tarkoitettuna viranhaltijana työskentelevään henkilöön. Valtion virkamiesten korvausasioista huolehtisi Valtiokonttori 3 §:n nojalla. Kunnallisten virkamiesten osalta kunnilla on 3 §:n nojalla vakuuttamisvelvollisuus kuten kunnan työntekijöiden osalta. Pykälän 5 kohdan mukaan vastaavasti lakia sovellettaisiin kirkkolain (1054/1993) mukaisessa virkasuhteessa työtä tekevään, mikä kattaisi evankelis-luterilaisen kirkon virkasuhteiset työntekijät. Ortodoksisen kirkon palveluksessa olevat ovat kaikki työsuhteen tarkoittamassa työsuhteessa ortodoksisesta kirkosta annetun lain (985/2006) nojalla.

Pykälän 6 kohdassa mainitaan eduskunnan virkamiehistä (1197/2003) annetussa laissa tarkoitettu virkamies ja 7 kohdassa kansanedustaja, eduskunnan oikeusasiamies ja apulaisoikeusasiamies sekä valtioneuvoston jäsen ja tasavallan presidentti. Kohdissa 6—7 mainittujen henkilöiden korvausasioista huolehtisi Valtiokonttori. Jotta voitaisiin aukottomasti ulottaa lain soveltaminen kaikkiin julkisoikeudellisiin virkasuhteisiin, joita ei edellä olevissa kohdissa mainita, 8 kohdan mukaan lakia sovellettaisiin myös muussa lakiin perustuvassa julkisoikeudellisessa virkasuhteessa. Tämän kohdan on siis tarkoitus estää aukkojen syntyminen soveltamisalaan. Tällä hetkellä tällainen lakiin perustuva julkisoikeudellinen virkasuhde on ainakin Suo-

men Pankin virkamiehistä annetun lain (1166/1998) tarkoittamilla virkamiehillä.

9 §. Johtavassa asemassa tehtävä työ. Pykälässä säädettäisiin nykyistä tarkemmin siitä, milloin osakeyhtiössä tai muussa yhteisössä johtavassa asemassa työskentelevä henkilö rinnastetaan tämän lain 8 §:ssä tarkoitettuun työntekijään, vaikka hän ei ole työsuhteessa osakeyhtiöön tai muuhun yhteisöön. Pykälässä henkilöllinen soveltamisala säädettäisiin näiden henkilöiden osalta vastaamaan työeläkevakuutuksen soveltamisalaa. Olennaisena muutoksena nykytilaan tapaturmavakuutuksessakin tulisi sovellettavaksi sama 30 %:n yksinomistuksen raja kuin työeläkevakuutuksessa on ollut voimassa vuoden 2011 alusta alkaen, kun raja nyt on 50 %. Lisäksi omistusosuuden laskemisessa otettaisiin huomioon myös välillinen omistus toisin kuin nykyään. Muilta osin johtavassa asemassa työskentelevien henkilöiden osalta ei ole tarkoitus muuttaa nykytilaa. Johtavassa asemassa työskentelevän henkilön edellytettäisiin saavan vastiketta työskentelystään. Vastikkeella tarkoitettaisiin 81 §:n mukaista työansiota.

Pykälän 1 momentin mukaan osakeyhtiössä johtavassa asemassa työskentelevä henkilö kuuluisi lain soveltamisalaan, jos hän yksin omistaisi enintään 30 % osakeyhtiön osakepääomasta, tai, jos hän ja hänen perheenjäsenensä yhdessä omistavat enintään 50 % yhtiön osakkeista ja tästä hänen oma omistusosuutensa on enintään 30 % taikka hänellä on yksin enintään 30 %, tai, jos hänellä ja hänen perheenjäsenillään on yhdessä enintään 50 % yhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä ja tästä hänen oma äänimääränsä on enintään 30 %. Vastaavasti soveltamisalaan kuuluu muussa yhteisössä kuin osakeyhtiössä johtavassa asemassa työskentelevä henkilö, jolla on yksin tai hänellä ja hänen perheenjäsenillään yhdessä enintään edellä tarkoitettua vastaava määräämisvalta yhteisössä. Niillä osakkailta ja yhtiömiehiltä, jotka jäisivät työntekijöitä koskevan vakuutuksen ulkopuolelle, olisi mahdollisuus ottaa itselleen 4 §:n 1 momentin ja VI osan säännösten mukaisesti vapaaehtoinen vakuutus.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin yrittäjän eläkelain 3 §:n 4 momenttia vastaavasti,

mitä tarkoitetaan johtavalla asemalla osakeyhtiössä tai muussa yhteisössä. Johtavassa asemassa työskentelevänä pidettäisiin toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä sekä muussa vastaavassa asemassa olevaa tai vastaavaa tosiasiallista määräämisvaltaa käyttävää henkilöä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työntekijän eläkelain 7 §:n 3 momenttia vastaavasti, että avoimen yhtiön yhtiömiestä tai muun yhteisön tai yhtymän sellaista osakasta tai yhtiömiestä, joka on henkilökohtaisesti vastuussa yhteisön tai yhtymän velvoitteista ja sitoumuksista, ei rinnastettaisi tätä lakia sovellettaessa työntekijään. Voimassa olevan lain tulkinnan mukaan nämä henkilöt ovat voineet olla pakollisesti vakuutettavia työntekijöitä muiden edellytysten täytyessä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, mitä perheenjäsenellä tarkoitetaan tässä pykälässä. Momentin mukaan perheenjäsen olisi avio puoliso ja avopuoliso sekä henkilö, joka on 1 momentissa tarkoitetulle johtavassa asemassa työskentelevälle henkilölle sukua suoraan ylenevässä tai alenevässä polvessa ja asuu henkilön kanssa samassa taloudessa. Avopuolisolla tarkoitettaisiin yrityksessä johtavassa asemassa työskentelevän kanssa yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa asuvaa henkilöä. Määritelmät vastaisivat yrittäjän eläkelain 3 §:n 5 momentissa säädettyä.

Pykälän 5 momentissa todettaisiin se työeläkevakuutuksessa sovellettava laskusääntö, jonka mukaan 1 momentissa tarkoitettua omistusosuutta laskettaessa otetaan huomioon myös välillinen, toisten yhteisöjen tai yhtymien kautta tapahtuva omistaminen, jos henkilö yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa omistaa sanotusta toisesta yhteisöstä tai yhtymästä yli puolet tai heillä on vastaava määräämisvalta. Voimassa olevan lain tulkinta on ollut, että vain suora omistus otetaan huomioon.

10 §. Yrittäjän työ. Pykälässä todettaisiin, että tätä lakia sovellettaisiin yrittäjään siten kuin yrittäjän vakuutusta koskevassa lain osassa säädettäisiin.

11 §. Maatalousyrittäjätyö ja apurahansaajan työ. Selvyyden vuoksi laissa säädettäisiin kuten tälläkin hetkellä siitä, ettei lakia sovellettaisi maatalousyrittäjien tapaturma-

vakuutuslaissa tarkoitettuun maatalousyrittäjän tai apurahansaajan työhön. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa olisi kuitenkin edelleen viittaussäännökset tarpeellisilta osiltaan tähän lakiin.

12 §. Urheilijan työ. Pykälän mukaan lakia ei sovellettaisi urheilemiseen. Sitä koskevista tapaturmaturvasta säädetään urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetussa laissa. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 2 §:n 3 momentin säännöstä. Urheilemisella tarkoitettaisiin työsuhteessa tehtävää tai muutoin ammattimaista urheilemistä. Urheilijatyötä koskeva poissulkusäännös on tarpeen, koska ilman sitä työsuhteessa oleva urheilija, jonka ansiot eivät ylitä urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetussa laissa vakuuttamisvelvollisuudelle säädettyä ansiorajaa (10 870 euroa vuonna 2014), kuuluisi tämän lain soveltamisalaan.

3 luku Alueellinen soveltamisala

13 §. Suomessa tehtävä työ. Lain 3 luvussa olisi säännökset lain alueellisesta soveltamisesta. Pykälässä säädettäisiin pääsääntö, jonka mukaan tätä lakia sovellettaisiin kaikkeen Suomessa tehtävään työhön, jollei tässä laissa toisin säädettäisi. Säännös olisi uusi, mutta voimassa olevan lain nykyinen tulkinta ei muuttuisi. Pääsääntö olisi, että kaikki työ riippumatta työntekijän kotipaikasta tai kansalaisuudesta taikka työntäjän kotipaikasta kuuluisi lähtökohtaisesti tämän lain soveltamisalaan eli sen mukaisen turvan piiriin. Myöskään ajallista rajausta työn kestolle Suomessa ei olisi. Tästä pääsäännöstä voitaisiin poiketa vain tämän lain säännöksellä. Suomessa tehtävällä työllä tarkoitettaisiin ensinnäkin Suomen maantieteellisellä alueella tehtävää työtä. EU:n sosiaaliturva-asetusten mukaan lentohenkilökunnan jäsenet tulee vakuuttaa siinä jäsenvaltiossa, jossa henkilön kotiasema sijaitsee. Myös merimiehistä on erityissäännökset sosiaaliturva-asetuksessa. Työeläkevakuutuksessa noudatetun tulkinnan mukaan Suomessa tehtävää työtä voisi olla myös suomalaisen kuljetusyrityksen palveluksessa suomalaisella aluksella eli lentokoneessa tai laivassa tehtävä työ Suomen rajojen ulkopuolella kolmansissa maissa. Vastaavaa tulkintaa on perusteltua noudattaa

myös tämän lain soveltamisessa. Esimerkiksi suomalaisen lentoyhtiön kolmannesta valtiosta vuokraamat työntekijät, jotka tekevät työtä suomalaisessa lentokoneessa ulkomailla, kuuluisivat lain soveltamisalaan.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan 1 momentin pääsäännöstä poikkeusta, jonka mukaan tätä lakia ei sovelleta sellaiseen Suomessa tehtyyn työhön, johon EU:n sosiaaliturva-asetusten tai Suomea sitovien kansainvälisten sosiaaliturvaa koskevien sopimusten määräysten perusteella ei ole sovellettava Suomen, vaan jonkin muun valtion sosiaaliturvalainsäädäntöä. Tämä vastaa nykytilaa ja tarkoituksena on sulkea lain soveltamisalasta pois ne työntekijät, jotka kuuluvat jonkin muun EU-jäsenvaltion tai sosiaaliturvasopimusmaan lainsäädännön alaisuuteen. Tällaisia ovat EU-asetuksen tai muun sopimuksen mukaiset lähetetyt työntekijät, jotka työskentelevät Suomessa, sekä ne kahdessa tai useammassa maassa työskentelevät henkilöt, joiden osalta lainvalinta osuu muualle kuin Suomeen.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan uutta poikkeusta soveltamisalaan ja 1 momentin pääsääntöön. Sen mukaan lakia ei sovellettaisi kolmannesta valtiosta Suomeen tulevan työntekijän Suomessa tekemään työhön, jos kysymyksessä on maanteitse tapahtuvan kuljetusliikenteen työ momentissa todetuin edellytyksin, joiden kaikkien täytyisi yhtä aikaa toteutua. Kuljetusliikenteellä tarkoitettaisiin tiekuljetuksia sekä rahti- että henkilöliikenteen osalta. Kolmannella valtiolla tarkoitettaisiin muuta kuin EU/ETA-maata tai Sveitsiä taikka sosiaaliturvasopimusvaltiota. Ensinnäkin edellytettäisiin, että työntekijä tekisi työtään pääosin eli yli puolet työstään Suomen ulkopuolella. Toiseksi edellytettäisiin, ettei työntekijä asu Suomessa. Asuminen tulokinnon tarkoitettaisiin olevan sama kuin asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetussa laissa (1573/1993) eli Suomessa asuva olisi henkilö, jolla on Suomessa varsinainen asunto ja koti ja joka jatkuvasti pääasiallisesti oleskelee täällä. Kolmanneksi myös työnantajan kotipaikan olisi oltava Suomen ulkopuolella. Yrityksen osalta kotipaikan Suomessa osoitaisi se, että yhteisö on kaupparekisteriin rekisteröity Suomessa. Neljänneksi edellytet-

täisiin, ettei työhön sovellettaisi EU:n sosiaaliturva-asetusten mukaan Suomen lainsäädäntöä. Tämän suppean rajoituksen tarkoituksena on rajata lain ulkopuolelle kuljetusliikenteen työ, jossa työntekijällä ja työnantajalla ei ole kiinteitä siteitä Suomeen ja jossa työ kohdistuu vain vähäisemmässä määrin Suomeen. Kuljetusliikenteen osalta työntekijän työtapaturmaturva olisi lähinnä kolmannen maan lainsäädännön varassa. Liikenneonnettomuuksien osalta turva tulisi kuitenkin aina liikennevakuutuksen kautta eikä erilliselle suomalaiselle työtapaturmavakuutukselle olisi olennaista tarvetta.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan poikkeusta 1 momentin pääsäännöstä. Momentin mukaan sellaiset lyhyet Suomessa vierailut jätettäisiin pois lain soveltamisalasta, joissa matkan tarkoitus on osallistua kokoukseen tai seminaariin, kouluttaa taikka muutoin esiintyä Suomessa. Vierailun Suomessa tulisi liittyä ulkomailla tehtävään työhön. Lisäksi edellytettäisiin, että työntekijä ei asuisi Suomessa eikä työnantajan kotipaikka olisi Suomessa. Siten Suomessa asuvan työntekijän tekemä tai suomalaisen työnantajan teettämä lyhytkestoinenkin työ tulisi aina vakuuttaa, jos työnantajan teettämän työn osalta ylittyisi 3 §:n 2 momentissa säädetty 1 200 euron palkkaraja. Lisäksi luonnollisesti edellytettäisiin, ettei työhön sovellettaisi EU:n sosiaaliturva-asetusten mukaan Suomen lainsäädäntöä.

Momentissa tarkoitetuilla henkilöillä on vakuutusturva pääsääntöisesti järjestetty lähtömaassa, yleensä myös matkavakuutuksella. Ei olisi tarkoituksenmukaista, että tällaisella lyhyellä vierailulla oleva työntekijä saisi korvaukset myös tämän lain nojalla, kun työnantajalla ei usein olisi vakuuttamisvelvollisuuttakaan. Toisaalta ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, että ulkomaisen työnantajan olisi vakuutettava työntekijänsä myös Suomessa tällaisen lyhyen työvierailun vuoksi.

Momentissa tarkoitettuna vierailuna ei voitaisi pitää muita kuin kokous-, koulutus- tai esiintymismatkoja. Esimerkiksi koneen tai laitteen taikka tietojärjestelmän asennus- tai korjaustöihin, messujen rakenteiden kokoonpanotöihin tai mihin tahansa töihin, joita ei voida pitää kokous- tai esiintymisluonteisina

töinä, Suomessa osallistuvat työntekijät tulisi vakuuttaa Suomessa heti töiden alkamisesta lukien, jos mainittu työnantajakohtainen 1 200 euron palkkaraja ylittyisi. Säännöksen pääsääntöä rajoittava luonne huomioon ottaen sitä olisi tulkittava suppeasti työn luonteen osalta.

Työvierailun kestolle ei ole tarkoituksenmukaista säätää tarkkaa aikarajaa, vaan se määrittyisi vierailun luonteen perusteella. Kokousten ja seminaarien kesto jää tyypillisesti alle yhden viikon. Työmatkaa ei voitaisi lähtökohtaisesti pitää enää momentissa tarkoitettuna lyhytkestoisena vierailuna, jos sen kesto ylittäisi 10 päivää. Esimerkiksi kaksi viikkoa kestävä koulutus- tai luentokiertue kuuluisi jo lain soveltamisalaan.

14 §. Ulkomailla tehtävä työ. Pykälässä säädettäisiin sellaisesta muualla kuin Suomessa tehtävästä työstä, joka kuuluisi lain soveltamisalaan. Pykälän 1 momentissa todettaisiin, että lain mukaisen turvan piiriin kuuluisivat ne työntekijät, joiden osalta lainvalinta osuu Suomeen EU:n sosiaaliturva-asetusten tai muun sopimuksen perusteella. Säännös vastaisi nykytilaa. Yleisimmin heitä olisivat joko EU-asetuksen tai sosiaaliturvasopimusten tarkoittamat Suomesta ulkomaille lähetetyt työntekijät tai kahdessa tai useammassa maassa työskentelevät henkilöt, joihin EU-asetuksen nojalla sovelletaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä. Suomen osalta soveltamisalaa koskevat ratkaisut tekee Eläketurvakeskus. Tarkoituksena on myös, että vain lyhyellä työmatkalla EU-alueella tai sopimusmaassa käyvät henkilöt pysyisivät lain soveltamisalan piirissä, vaikka he eivät olisi varsinaisia lähetettyjä työntekijöitä.

Pykälän 2 momentti vastaisi voimassa olevan lain 1 a §:ää. Siinä säädetään tilanteista, joissa suomalainen työnantaja lähettää työntekijän kolmanteen maahan eli muuhun kuin EU- tai ETA- maahan, Sveitsiin taikka sosiaaliturvasopimusmaahan. Lakia sovellettaisiin ulkomailla työskentelyyn, jos työntekijä työskentelee lähettävän yrityksen palveluksessa tai sen kanssa samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvassa ulkomaisessa yrityksessä ja työntekijän työsuhde lähettäneeseen yritykseen jatkuu ulkomailla työskentelyn ajan. Lisäksi säännös edellyttäisi, että

työntekijä lähtiessään kuuluu Suomen sosiaaliturvalainsäädännön alaisuuteen.

Suomalaisella työnantajalla tarkoitetaan yhteisöä tai luonnollista henkilöä, jolla on kotipaikka Suomessa. Luonnollisen henkilön tulee myös tosiasiallisesti asua Suomessa. Yhteisön osalta kotipaikan Suomessa osoittaisi se, että yhteisö on rekisteröity kaupparekisteriin Suomessa. Jos yhteisön perustaminen ei vaatisi rekisteröintiä, se katsottaisiin suomalaiseksi, jos sen hallinto on Suomessa tai se pääasiallisesti toimii Suomessa. Suomalaisena työnantajana pidettäisiin myös ulkomaisen yrityksen tai eurooppayhtiön Suomessa toimivaa kaupparekisteriin rekisteröityä sivuliikettä sekä eurooppayhtiötä, jonka sääntömääräinen kotipaikka on Suomessa.

Pykälän 3 momentin mukaan työnantaja voisi hakea vakuutusyhtiöltä vapautusta 2 momentin mukaisesta lähetettyjen työntekijöiden vakuuttamisvelvollisuudesta sen jälkeen, kun työskentely ulkomailla ei ole enää tilapäistä ja työskentely ulkomailla on jatkunut yli kaksi vuotta. Vakuutusyhtiö ratkaisisi asian päätöksellään. Tätä vastaava säännös on voimassa olevan lain 34 §:ssä. Oleskelun tilapäisyyden arviointi tehtäisiin kokonaisarviointin perusteella, jossa otettaisiin huomioon ulkomaisen työkomennuksen määräaikaisuus ja pituus, useiden peräkkäisten työkomennusten merkitys, oleskelun kokonaiskesto, työntekijän perhe- ja muut siteet kotimaahan ja työntekijän oma näkemys asiasta. Jos työnantaja katsoisi, että kysymyksessä ei ole enää tilapäinen oleskelu, asia voitaisiin sopia työntekijän kanssa, kun määräaikaista oleskelua seuraavan kerran jatkettaisiin. Tällöin voitaisiin sopia myös sosiaaliturvasta oleskelumaassa.

II Osa **Korvattavat vahinkotapahtumat**

4 luku **Yleiset säännökset**

15 §. Korvattavat vahinkotapahtumat. Pykälän 1 momentin mukaan tämän lain nojalla korvattavia vahinkotapahtumia olisivat työtapaturma ja ammattitauti, mikä vastaa voimassa olevaa lakia. Niistä edellytyksistä, joi-

den täytyessä vahinkotapahtumista suoritetaan korvausta, säädettäisiin tarkemmin 16—35 §:ssä.

Vahinkotapahtuma käsitteenä on erotettava vahingon käsitteestä. Vahinko on vahinkotapahtuman seuraus eli tämän lain tarkoittama vamma tai sairaus. Vahingon käsitteeseen sisältyy myös vahinkotapahtumasta aiheutuva kuolema. Korvattavia vahinkoja ei siten sisälly tähän luetteloon. Työtaturman seurauksena eli vahinkona ehdotetaan korvattavaksi nimenomaisen säännöksen nojalla tapaturman aiheuttama muun kuin tämän lain mukaan korvattavan vamman tai sairauden olennainen paheneminen (19 §). Lisäksi ehdotetaan säännöstä, jossa luetellaan eräät tapaturman aiheuttamana pidettävät vammat ja sairaudet, vaikka tapaturman määritelmä ei sinänsä täytyisi (18 §). Samoin lihaksen tai jänteen äkillisen kipeytymisen, joka on tapahtunut ilman tapaturmaa (työliikekipeytyminen), korvaamisen edellytyksistä säädettäisiin nykyiseen tapaan erikseen (33 §). Työtaturmana korvattavan tapaturman käsitteeseen sisältyy myös erikseen säädettävät tahallaan aiheutetun vahingon korvaaminen (34 §) sekä henkisen järkytysreaktion korvaaminen (35 §). Ammattitautina puolestaan korvattaisiin myös muun kuin tämän lain mukaan korvattavan vamman tai sairauden olennainen paheneminen tietyin edellytyksin.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin käsite vahinkopäivä, jolla tarkoitettaisiin työtaturman sattumispäivää ja ammattitaudin ilmenemispäivää. Ammattitaudin ilmenemispäivästä säädettäisiin tarkemmin 31 §:ssä.

16 §. Lääketieteellisen syy-yhteyden arviointi. Pykälässä säädettäisiin lääketieteellisen syy-yhteyden arvioinnista. Niin työtaturman seurauksena korvattavan vamman tai sairauden kuin työperäisestä altistuksesta johtuvan ammattitaudin osalta lääketieteellinen syy-yhteys on välttämätön edellytys korvaamiselle. Syy-seuraussuhteen arvioinnin täsmentämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi ehdotetaan säädettäväksi, että korvaukseen oikeuttava syy-seuraussuhde sisältää todennäköisen lääketieteellisen syy-yhteyden vaatimuksen, jollei jäljempänä laissa toisin säädetä. Lääketieteellisen syy-yhteyden arviointia koskevia erityismääräyksiä sisältyy muun muassa eräiden jäljempänä ammattitautina

korvattaviksi ehdotettavien sairauksien korvausperusteisiin.

Todennäköisellä lääketieteellisellä syy-yhteydellä tarkoitetaan, että vamman tai sairauden aiheutumista vahinkotapahtuman seurauksena voidaan pitää kaikki arviointiin vaikuttavat tekijät huomioon ottaen todennäköisempänä kuin sen aiheutumista muusta syystä. Syy-yhteyden puolesta puhuvien seikkojen tulee siten olla painavampia kuin syy-yhteyttä vastaan puhuvien seikkojen. Pelkkä mahdollinen lääketieteellinen syy-seuraussuhde ulkoisen tekijän ja vamman välillä ei siten ole riittävä peruste korvaamiselle, vaikka muita selittäviä tekijöitä ei olisi-kaan selvitetty tai osoitettavissa. Tämä todennäköisen lääketieteellisen syy-yhteyden vaatimus vastaa nykyistä tulkintaa.

Pykälässä mainitaan lääketieteellisen syy-yhteyden arvioinnissa erityisesti huomioon otettavia seikkoja: lääketieteelliset löydökset ja havainnot, vahingon sattumistapa sekä aikaisemmat vammat ja sairaudet. Kyseessä ei ole asian luonteen vuoksi tyhjentävä luettelo vaan kaikki syy-yhteyden arviointiin vaikuttavat seikat on luonnollisesti otettava huomioon.

Lääketieteellisen syy-seuraussuhteen arviointi edellyttää, että vakuutuslaitoksen käytettävissä on luotettava selvitys vahingosta ja sen sattumistavasta ja -ajasta. Syy-yhteyden arviointiin kuuluu myös mahdollisten muiden syytekijöiden poissulkeminen. Tässä suhteessa on tärkeää, että vakuutuslaitoksen tietoon tulevat kaikki lääketieteelliset löydökset, jotka voivat vaikuttaa asian arviointiin.

Lääketieteellistä syy-yhteyttä arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota tapahtumakuvaukseen hoitoon hakeutumisen yhteydessä ja sen yhdenmukaisuuteen eri asiakirjoissa. Tapahtumakuvaukseen kuuluvat tiedot vammamekanismista ja vammaenergian laadusta ja määrästä, vahinkotapahtuman sattumisajankohdasta, oireiden laadusta ja ajallisesta yhteydestä vahinkotapahtumaan. Syy-yhteyden arviointiin vaikuttavat myös tiedot hoitoon hakeutumisesta ja ilmoituksesta työnantajalle, vamman ulkoisista merkeistä tai niiden puuttumisesta sekä tutkimuslöydösten sopivuudesta kuvattuun vammamekanismiin, oireisiin ja todettuun vammaan. Syy-yhteyttä arvioitaessa on myös kiinnitettävä huomiota

vamman tai sairauden määrittelyyn vaikuttaviin löydöksiin lääketieteellisissä asiakirjoissa, kuten tapaturmaperäisyyttä puoltaviin ja sitä vastaan puhuviin merkintöihin.

Syy-yhteyden todennäköisyyttä voivat vähentää esimerkiksi ristiriitaiset tapahtumakuvaukset sekä vamman tai sairauden laadun huomioon ottaen merkittävä ajallinen viive hoitoon hakeutumisen ja ilmoitetun vahinkotapahtuman välillä. Merkittävä ajallinen viive vaikeuttaa muissa kuin korvattavissa olosuhteissa sattuneen vahingon mahdollisuuden poissulkemista mahdollisena syytekijänä. Hoitoon hakeutumisen viive saattaa antaa myös viitteitä vammaenergian ja -mekanismien laadusta sekä vamman tai sairauden vakavuudesta. Todennäköinen lääketieteellinen syy-yhteys edellyttää myös, että vamma tai sairaus sopii lääketieteellisesti arvioiden kuvatun vahinkomekanismin aiheuttamaksi.

Jos todettu vamma tai sairaus ei lääketieteellisen kokemuksen ja tutkimusnäytön mukaan sovi todennäköisesti kuvatun vahinkotapahtuman aiheuttamaksi tai sen vaikeusaste on epäsuhteessa kuvattuun vammaenergiaan tai -mekanismiin, todennäköisen syyseuraussuhteen vaatimus ei täyty. Muun mahdollisen syytekijän, kuten kudusrappautumisen toteaminen ei yksinään voi poistaa syy-yhteyttä vahinkotapahtumaan, vaan se on otettava huomioon yhtenä arviointiin vaikuttavana tekijänä, mikäli löydöksellä voi sen laatu ja vaikeusaste huomioiden olla lääketieteellisesti katsoen merkitystä.

Lääketieteellisen syy-yhteyden arviointi on vakuutuslaitoksen lääkärin tehtävä ja hänen olisi merkittävä 121 §:n mukaisesti perusteltu arvionsa korvausasiakirjoihin. Jos vakuutuslaitos epää korvauksen, sillä olisi 124 §:n 2 momentin mukaisesti korostettu perusteluvelvollisuus päätökseen johtaneiden lääketieteellisten seikkojen osalta.

Korvauksen edellytyksenä olevan syyseuraussuhteen toteaminen on järjestelmää toimeenpanevan vakuutuslaitoksen tehtävänä. Jos hoidon yhteydessä ja tarvittaessa vamman tai sairauden työperäisyyden selvittämiseksi perustelluissa lisätutkimuksissa ei tule esille löydöksiä, jotka osoittaisivat kysymyksessä olevan tämän lain piiriin kuuluvan vahinkotapahtuman aiheuttamasta vammasta tai sairaudesta, vakuutuslaitoksen olisi

evättävä korvaus. Tapaturmavakuutusjärjestelmän sosiaaliturvaluonteen huomioon ottaen sitä toimeenpanevan vakuutuslaitoksen ei sinänsä tarvitse osoittaa, mikä muu kuin kuvattu vahinkotapahtuma voisi olla vamman tai sairauden aiheuttaja. Vakuutuslaitoksella on kuitenkin velvollisuus ehdotettavan 119 §:n nojalla huolehtia korvausasian riittävästä selvittämisestä. Vakuutuslaitoksen tulee siten huolehtia muun muassa, että hoitavalta lääkäriltä ja hoitolaitoksilta saadaan vamman tai sairauden tutkimuksia ja hoitoa koskevat potilasasiakirjat. Vakuutuslaitos voi myös tarvittaessa ohjata vahingoittuneen lääkärin tutkittavaksi tai pyytää vahingoittunutta toimittamaan vammasta tai sairaudesta uuden lääketieteellisen kannanoton, jos se katsoo selvitykset puutteellisiksi.

5 luku **Työtapaturmaa koskevat säännökset**

17 §. Tapaturma. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tapaturman määritelmä. Tapaturmalla tarkoitettaisiin ulkoisesta tekijästä johtuvaa äkillistä ja odottamatonta tapahtumaa, joka aiheuttaa työntekijälle vamman tai sairauden. Tapahtumalla tarkoitetaan esimerkiksi työkalun aiheuttamaa iskua, kompastumista epätasaisella pinnalla, betonielementin kaatumista, työkoneen alle jäämistä, käden osumista neulaan tai koneen terään, horjahtamista alas rakennustelineiltä tai aseella uhkaamista ryöstö- tai asiakaspalvelutilanteissa.

Ulkoista tekijää ei ole pykälässä tarkemmin määritelty joustavan tulkinnan mahdollistamiseksi. Ulkoisella tekijällä tarkoitetaan vahingoittuneesta riippumattonta seikkaa, joka aiheuttaa vahinkotapahtuman, esimerkiksi kadun liukkaus, kuoppa tiessä, päälle kaatuva esine, käteen osuva terävä esine. Ulkoinen tekijä voi olla muun muassa mekaaninen energia, kuten työkoneen aiheuttama isku, jolloin puhutaan usein tapaturmamomentista. Ulkoinen tekijä voi olla happoa, viruksia tai bakteereja sisältävä aine, joka roiskahtaa horjahtamisen seurauksena iholle tai limakalvolle, mistä seuraa ihon syöpymävamma tai tartuntatauti. Tapahtuman ulkoisuuden vaatimus merkitsee toisaalta sitä, että kysymys ei voi

olla niin sanotusta sisäsyntyisestä sairaudesta.

Ulkoisen tekijän aiheuttaman tapahtuman tulee olla äkillinen. Äkillisyydellä tarkoitetaan lähtökohtaisesti hyvin lyhytkestoista tapahtumaa. Puhutaan myös yhtäkkisestä ja nopeasta tapahtumasta. Esimerkiksi katolta putoaminen on äkillinen tapahtuma. Kuitenkin äkillisyys on arvioitava aina tapauskohtaisesti, eikä mitään aikarajaa voida tapahtuman kestolle säätää. Rajanveto-ongelmien välttämiseksi jäljempänä 18 §:ssä säädetään vielä tarkemmin eräistä vammoista ja sairauksista, jotka voivat aiheutua enintään vuorokauden pituisena aikana tapahtuvasta altistumisesta ulkoiselle tekijälle.

Tapahtuman odottamattomuudella tarkoitetaan, että ulkoisen tekijän aiheuttaman tapahtuman pitää olla työntekijälle ennalta arvaamaton. Kyseessä on siis työntekijän tahdosta riippumaton tapahtuma. Odottamattomasta tapahtumasta ei ole kysymys, kun työntekijä aiheuttaa itselleen vammautumisen vahingoittamistarkoituksessa. Kysymys ei ole itsensä vahingoittamistarkoituksesta, jos työntekijä pakkotilanteessa hengen, terveyden tai omaisuuden suojelemiseksi joutuu aiheuttamaan itselleen vamman, esimerkiksi pelastautuakseen itse palavasta rakennuksesta hyppää ikkunasta ja vahingoittuu. Kyseessä on vakiintuneen tulkinnan mukaan tapaturmattaan huomioon tapahtuman kokonaisarviointi.

Ulkoisena tekijänä voi olla myös toisen henkilön tahallisesti suorittama teko. Tapaturmasta on siten kysymys, jos työntekijä käynnistää tehtaan pysähtyneen valmistuslinjan tietämättä, että työtoveri on sitä pudistamassa, mistä seuraa työtoverin vahingoittuminen. Myös pahoinpitely tai muu tahallinen vahingoittaminen on vahingoittuneen kannalta lähtökohtaisesti hänestä riippumaton äkillinen ja odottamaton tapahtuma. Tappeluun osallistuminen on sen sijaan tapaturman käsitteen kannalta tulkinnanvarainen tilanne ja jää tapauskohtaisen harkinnan varaan, voiko sellaisessa tilanteessa vahingoittuminen olla odottamatonta ja tapaturmana korvattavaa. Pahoinpitelyn tai muun tahallisen vahingoittamisen korvaamisen edellytyksistä ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin jäljempänä 34 §:ssä.

Vamma tai sairaus on pykälässä mainitun tapahtuman seuraus. Työtapaturmana tai ammattitautina korvattavaa vammaa tai sairautta nimitetään tässä laissa vahingoksi. Vamma tai sairaus todetaan aina lääketieteellisessä tutkimuksessa ja se ilmaistaan diagnoosina. Vamma tai sairaus voi olla fyysinen tai psyykinen ja siltä edellytetään aina todennäköistä lääketieteellistä syy-yhteyttä vahinkotapahtumaan, mistä säädettäisiin 16 §:ssä. Psykkisten vammojen ja sairauksien syy-yhteyden arviointiin liittyvien erityisten vaikeuksien vuoksi jäljempänä 35 §:ssä ehdotetaan erikseen säädettäväksi eräiden järkytysreaktioiden korvaamisen edellytyksistä.

18 §. *Muut tapaturman aiheuttamana pidettävät vammat ja sairaudet.* Pykälässä säädetään eräistä vammoista ja sairauksista, joihin sovellettaisiin tapaturmaa koskevia säännöksiä, vaikka niissä ei yleensä ole kyse tapaturman määritelmän mukaisesta vammautumisesta. Tapaturman käsitteelle on ominaista, että vamman tai sairauden aiheuttanut ulkoinen tapahtuma on äkillinen ja kertaluontoinen, jonka seuraukseksi vamma tai sairaus voidaan muun muassa ajallisessa suhteessa helposti yksilöidä. Tämä merkitsee, että vamma tai sairaus syntyy yleensä heti tai hyvin lyhyessä ajallisessa yhteydessä ulkoiseen tapahtumaan. Ammattitaudille puolestaan on tyypillistä sairauden syntyminen vähitellen työntekijän altistuessa toistuvasti, usein hyvin pitkänkin ajan kuluessa haitalliselle ulkoiselle fysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle. Sairauden aiheutumista ei voida tällöin yhdistää yksittäiseen altistuskertaan, vaan olennaista on toistuvan altistumisen yhteisvaikutus.

Työtapaturmia ja ammattitauteja koskevat korvaussäännökset osin poikkeavat toisistaan tässä laissa. Sen vuoksi työtapaturman ja ammattitaudin välisen rajan tulisi olla selkeä.

Tätä raja-aluetta säännellään nykyisen lain 4 §:n 2 momentissa. Tapaturmaksi katsotaan myös eräät vammautumisesta, joissa ne aiheuttanut ulkoinen tapahtuma ei ole välttämättä äkillinen, yksittäinen ja kertaluontoinen tapahtuma. Niissä voi olla kysymys useamman altistumistapahtumasta, jotka kuitenkin tapahtuvat niin lyhyen ajan sisällä, ettei niiden aiheuttamaa vammaa voi luontevasti pitää

ammattitautina. Ammattitaudin ja tapaturman välisen rajanvedon selkeyden vuoksi pykälään kirjattaisiin edelleen nykyisen kaltainen säännös eräistä tapaturmaan rinnastettavista vahingoittumisista, joissa poiketaan ulkoisen tapahtuman kertaluontoisuuden ja äkillisyyden vaatimuksesta. Säännöksellä tarkennettaisiin nykyisen vastaavan säännöksen sanamuotoa. Muutoksilla ei ole tarkoitus muuttaa nykyisen säännöksen pohjalta syntynyttä korvauskäytäntöä.

Pykälän 1 momentissa luetellut vammautumiset ja sairastumiset voivat syntyä paitsi kertaluontoisen äkillisen, ulkoisen tapahtuman seurauksena, myös vuorokauden pituisen ajan kuluessa tapahtuvan toistuvan altistumisen seurauksena. Pykälän mukaan korvattaisiin hankauksen aiheuttama ihon hierymä sekä vamma tai sairaus, joka on aiheutunut syövyttävän aineen kosketuksesta, kaasun, höyryn tai huurun hengittämisestä tai säteilystä. Samoin korvattaisiin tavanomaisesta poikkeaville lämpöolosuhteille altistumisesta aiheutunut paleltuma, palovamma, hypotermia ja lämpösairus sekä fysikaalisen paineen huomattavalle vaihtelulle altistumisesta aiheutunut vamma.

Pykälän 2 momentin mukaan edellytyksenä on, että sekä altistuminen momentissa mainitulle ulkoiselle aiheuttajalle että vamman tai sairauden syntyminen ovat tapahtuneet saman, enintään vuorokauden pituisen ajan kuluessa. Mikäli altistus tapahtuisi ja vamma seuraisi tätä pidemmän ajan kuluessa, korvattavuus tulisi arvioitavaksi ammattitautia koskevien korvauserusteiden mukaan.

Säännökseen ei sisälly enää nykyisen tapaturmavakuutuslain 4 §:n 2 momentin 6 kohdassa mainittu jatkuvasta tai tavan takaa toistuvasta tai poikkeuksellisesta puristuksesta aiheutunut kyynärpään tai polvilumpion tulehdus. Tällaisena sairautena korvataan polvilumpion tai kyynärpään limapussin tulehdus. Sairaus ehdotetaan korvattavaksi jatkossa ammattitautina ja polvilumpion limapussin tulehdus lisättäväksi myös ammattitautiastuksen ammattitautiluetteloon. Jos kuitenkin tällainen sairaus on syy-yhteydessä 17 §:ssä tarkoitettuun tapaturmaan, se korvattaisiin tapaturman aiheuttamana vammana. Tällä muutoksella ei ole tarkoitus muutoin muuttaa vallitsevaa korvauskäytäntöä.

Nykyisen tapaturmavakuutuslain 4 §:n 2 momentin 7 kohdassa mainittu työliikekipeytyminen ehdotetaan korvattavaksi oman 33 §:ään sisältyvän erityissäännöksen nojalla.

19 §. *Tapaturman aiheuttama vamman tai sairauden olennainen paheneminen.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan tapaturman seurauksena korvattavaksi myös tapaturman aiheuttama muun kuin tässä laissa tarkoitettun vamman tai sairauden olennainen paheneminen. Kysymyksessä ei siten olisi korvattavasta työtapaturmasta erillinen vahinkotapahtuma, vaan sen seuraus.

Säännös vastaisi nykyisen lain 4 §:n 3 momenttia, mutta siinä ehdotetaan säädettäviksi pahenemisen korvauserusteista nykyistä yksityiskohtaisemmin. Tarkoituksena on selkeyttää pahenemisen käsitettä ja tapaturmavakuutusjärjestelmän vastuuta suhteessa muihin sosiaalivakuutusjärjestelmiin. Säännös koskee tilanteita, joissa sekä työtapaturmalla että työntekijällä jo vahinkotapahtuman sattuessa olleella aikaisemmalla vammalla tai sairaudella on osuutta työtapaturman jälkeiseen terveydentilan muutokseen.

Säännöksessä tarkoitetuissa tilanteissa on usein kysymys myös piilevien, sairauseräisiksi katsottavien kudosuutosten syyosuuden arvioinnista. Tällaiset kudosuutokset sisältyvät vamman tai sairauden käsitteeseen. Aikaisemman kudovaurion osuuteen vetoaminen edellyttää yleensä merkityksellisen kudovaurion osoittamista. Esimerkiksi kudorapheetumisen osuuteen ei siten voida vedota pelkästään vahingoittuneen iän perusteella.

Ehdotettavan pykälän mukaan olennaisen pahenemisen korvaus tulee määritellä siten, että se vastaa työtapaturman syyosuutta pahenemisessa. Syyosuutta arvioitaessa otetaan huomioon tapaturman sattumismekanismi, mikä on sen aiheuttaman vammaenergian voimakkuus, minkälainen ajallinen yhteys tapaturman ja tilan pahenemisen välillä on ja mikä on aikaisemman vamman tai sairauden aiheuttama myötävaikutus. Arvioinnin tulee perustua yleiseen lääketieteelliseen kokemukseen ja vallitsevaan tutkimustietoon siitä, minkälainen syyosuus erityyppisillä ja eri voimakkuusasteen vammamekanismeilla voi yleensä olla kysymyksessä olevan kaltaisen vammautumisen aiheuttajana.

Vamman tai sairauden pahenemisen tulee olla olennaista. Korvausta ei suoriteta, jos tapaturman aiheuttaman ulkoisen vammaenergian merkitys on vamma tai sairaus kokonaisuudessa lääketieteellisesti arvioiden hyvin vähäinen suhteessa työntekijällä jo tapaturman sattuessa olleen vamman tai sairauden myötävaikuttavaan osuuteen. Tällainen voi olla tilanne esimerkiksi silloin, kun työntekijällä todetaan jo tapaturman sattuessa pitkälle edennyt kudოსvaurio ja työtapaturman aiheuttama ulkoinen vammaenergia on ollut vähäinen. Esimerkiksi olkapään kiertäjäkalvosimen repeämän kohdalla tapaturman aiheuttaman vammaenergian osuutta voidaan yleensä pitää vähäisenä, kun rappeutunut jännekudos repeää henkilön ottaessa kädellä tukea seinästä kompastumisen aiheuttaman horjahduksen seurauksena ilman kaatumista käden varaan tai kun henkilö tällaisessa tilanteessa horjahduksen seurauksena lyö olkapään seinään tai kun olkapää nytkähtää kuoppaan astumisen seurauksena.

Jos tapaturma on vammaenergialtaan, vammamekanismitaan ja kohdentumiseltaan sellainen, että se voi aiheuttaa todetun vamman tai sairauden yksinkin ilman muiden tekijöiden myötävaikutusta, kysymys ei ole tässä säännöksessä tarkoitettua pahenemisesta, vaan työtapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden korvaamisesta. Jos kuitenkin toipuminen tällaisessa tapauksessa pitkittyy selvästi yli kysymyksessä olevan vamman tai sairauden tavanomaisen toipumisajan tai kokonaan, joudutaan arvioimaan, onko kysymys myös osin pahenemisesta ja mikä osuus aikaisemmalla vammalla, sairaudella tai kudოსvauriolla tai -muutoksella on siihen.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan korvauksen rajaamista enintään kuuteen kuukauteen tapaturman sattumisesta. Pahenemisen korvaamisessa on lähtökohtaisesti kysymys ohimenevän tilan korvaamisesta. Jos komplikaatioita ei synny, normaalin kudoksen tapaturmavamma paranee lääketieteellisen kokemuksen mukaan yleensä viimeistään kuudessa kuukaudessa, useimmiten kuitenkin huomattavasti tätä lyhyemmässä ajassa. Jos toipuminen kuitenkin pitkittyy, siihen todennäköisemmin vaikuttavat enemmän muut kuin tapaturmaperäiset syytekijät. Koska ratkaisun tekeminen yksittäisessä tapauksessa

on usein vaikeaa asiaan liittyvien tulkintaongelmien vuoksi, korvausaika on perusteltua rajata ehdotetulla tavalla.

Pahenemistilanteessa toipuminen voi kuitenkin joskus pitkittyä hoidollisista syistä. Näin voi tapahtua silloin, kun hoito viivästyy hoidon odottamisen vuoksi tai kun pitempi toipumisaika liittyy valittuun asianmukaiseen hoitomenetelmään. Näin voi olla silloin, kun hoitosuosituksen mukaan ensisijainen hoitomuoto on konservatiivinen hoito ja operatiiviseen hoitoon päädytään vasta sen jälkeen, kun asianmukainen konservatiivinen hoito ei johda tavoiteltuun hoitotulokseen. Tämän vuoksi edellä tarkoitettua pääsääntöisestä enimmäiskorvausajasta voidaan poiketa ja korvauksen maksamista voidaan jatkaa niin kauan kuin on ilmeistä, että kysymys on pääasiassa korvattavan pahenemisen hoidon jatkumisesta. Ilmeisyys ja pääasiallisuus edellyttävät todennäköisyyttä vahvempaa osoitusta hoidon jatkumisen syy-yhteydestä pahenemiseen.

Korvausta pahenemisesta maksetaan vain tapaturman seurauksena. Siksi sitä ei voida maksaa 33 §:ssä tarkoitettua ilman tapaturmaa tapahtuvan lihaksen tai janteen äkillisen kipeytymisen perusteella. Yksittäisen työliikkeen sisältämä vähäinen ulkoinen vammaenergia ei mahdollista eri tekijöiden syy-yhteyden ja syyosuuksien erittelemistä. Siksi pahenemisen korvaamista ei ole perusteltua ulottaa 33 §:n tarkoittamaan työliikekipeytymiseen.

20 §. Työtapaturma. Pykälä sisältäisi korvaussuojan alueellista ulottuvuutta koskevan jaottelun työssä, työntekopaikan alueella ja sen ulkopuolella sattuviin työtapaturmiin. Tähän perustuen jäljempänä 21—25 §:ssä määriteltäisiin tarkemmin olosuhteet ja sen toiminnan luonne, jossa aiheutuneet vahingot voivat kuulua korvaussuojan piiriin. Varsinaista työhön kuuluvien tehtävien suorittamista koskee 21 §. Se, missä työtehtävät on tarkoitettu suoritettaviksi, määräytyy työtä koskevien määräysten ja käytäntöjen mukaan. Työtehtävien suorittamisen kautta määrittyy samalla myös työntekopaikan alue. Työntekopaikalla tarkoitetaan paikkaa, jossa työ tehdään. Yleisin työntekopaikka on työpaikka, jolla tarkoitetaan niin sanottua vakiuista työntekopaikkaa ja jota koskee asun-

non ja työpaikan välistä matkaa koskeva säännös. Se, mikä kuuluu työntekopaikan alueeseen, rajaa puolestaan sen, mistä alkaa työntekopaikan ulkopuolinen alue.

21 §. Työssä sattunut tapaturma. Pykälässä säädettäisiin, mitä työssä sattuneella tapaturmalla tarkoitetaan. Työntekijälle työntöön yhteydessä sattunutta tapaturmaa pidettäisiin työssä sattuneena eli työntekijän omat työtehtävät ja niiden tekemistavat määrittävät pykälän soveltamisalan. Työtehtävä voi olla koneella työskentelyä, laitteen ääressä työskentelyä tai liikkuen tehtävää työtä. Toisaalta työtehtävien hoitaminen voi edellyttää kokouksiin osallistumista tai edustamista, jolloin korvaussuojaan kuulumista tulee arvioida myös siitä näkökulmasta, onko kysymys momentin toisessa virkkeessä tarkoitettua työstä johtuvasta työnantajan asian hoitamisesta. Kun työn sisältö, työntekotavat ja työvälineet vaihtelevat huomattavastikin eri työntekijöillä, yksittäisessä tapauksessa arviointi tehdään sen mukaan, mitä työn tekemisestä ja työtehtävien sisällöstä on sovittu tai katsottava sovituksi.

Työtehtävien tekemisen lisäksi työhön liittyy muutakin toimintaa, esimerkiksi taukoja tai osallistumista erilaisiin tilaisuuksiin kuten koulutukseen tai työnantajan järjestämään virkistyspäivään. Näissä ei ole kyse tämän pykälän tarkoittamasta työnteosta vaan, jos tapaturma sattuu tällaisessa työhön liittyvässä toiminnassa, sen korvattavuus arvioitaisiin 22—24 §:n perusteella. Esimerkiksi koulutustilaisuus on luennoitsijalle työtehtävä, mutta koulutukseen osallistujalle koulutustilaisuudessa sattuneen tapaturman korvattavuus arvioidaan joko 22 § tai 24 §:n perusteella riippuen siitä, missä tilaisuus pidetään.

Pykälän mukaan työntekoon rinnastettaisiin lakiin tai työehtosopimukseen perustuva luottamusmiehen, työsuojeluvaltuutetun tai muun henkilöstön edustajan tehtävän hoitaminen. Tällaisessa toiminnassa on kysymys lähtökohtaisesti työpaikalla varsinaisten työtehtävien sijaan suoritettavista tehtävistä, joiden suorittamisesta työnantaja suorittaa palkan tai muun korvauksen. Työsuojeluvaltuutetulla tarkoitetaan työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006) tarkoitettua yhteistoimintaedustajaa. Muulla lakiin perustuvalla

henkilöstön edustajalla tarkoitetaan esimerkiksi työsuojeluvaltuutettua. Työpaikan työsuojelupäällikkö ei ole tässä tarkoitettu henkilö. Hän toimii työnantajan edustajana ja on tehtäviään suorittaessaan työssään.

Samoin työntekoon rinnastettaisiin työstä johtuva työnantajan asian hoitaminen. Pykälässä tarkoitettua asian hoitamisen täytyisi liittyä henkilön työntekijäasemaan. Työstä johtuvalla asian hoitamisella tarkoitetaan sellaista hyvän tavan mukaisen toimen tai tehtävän suorittamista, joka ei selvästi kuulu työntekijän omaan työtehtäviin, mutta josta työntekijä ei työntekijäasemastaan johtuen voi tosiasiallisesti käytännössä kieltäytyä. Esimerkkinä työnantajan asian hoitamisesta voidaan mainita kahvin tai kukkien noutaminen työpaikalle työnantajan pyynnöstä ja kustannuksella, ja auttaminen työpaikan muutossa. Sama koskee esimerkiksi työhuoneen lampun vaihtamista, kun tällainen toiminta ei kuulu työntekijän varsinaisiin työtehtäviin. Nimenomaista työnantajan pyyntöä ei kuitenkaan edellytettäisi, jos kysymyksessä on työpaikalla vakiintunut käytäntö, jonka työnantajan on katsottava hyväksyneen.

Pykälän 2 momentin mukaan työntekoon rinnastettaisiin myös työtehtävästä johtuva matkustaminen. Säännös kattaisi työtehtävien edellyttämän liikkumisen eri työntekopaikkojen välillä, mutta matkustaminen voi alkaa myös työntekijän asunnolta. Kyse voi olla matkustamisesta asunnolta työkohteeseen tai työkohteesta toiseen samalla paikkakunnalla tai toiselle paikkakunnalle tai ulkomaille kohteeseen, jossa työntekijän on tarkoitus tehdä työtään. Edellytyksenä on, että matka on välttämätön, jotta työntekijä pystyy tekemään kyseisen työtehtävän.

Koska momentissa tarkoitettu matkustaminen rinnastettaisiin 1 momentin mukaiseen työntekoon, matkustamiseen sovellettaisiin vastaavasti 22 §:n mukaista alueperiaatetta ja 23 §:n 2 kohdan mukaista ruokailu- tai virkistystaukoa koskevaa säännöstä. Sen sijaan 23 §:n 1 kohdan säännös ei sovellu matkustamiseen, koska siinä on kyse työpaikan ja asunnon välisestä matkasta. Tämän vuoksi on tarpeen säätää matkustamiseen kuuluvista vähäisistä poikkeamista erikseen tässä momentissa, jotta korvaussuoja matkan osalta

olisi samanlainen työntekijän matkustaessa asunnoltaan asiakkaan luo kuin se olisi hänen mennessään asunnoltaan niin sanottuun vakinaiseen työntekopaikkaan.

Korvattavan tapaturman tulisi sattua matkustettaessa. Matkustamiseen kuuluisi matkantekoon tavanomaisesti liittyvä toiminta esimerkiksi pysähdyksineen kulkuneuvon vaihtoa varten. Matkustamiseen katsottaisiin kuuluvan myös 23 §:n 1 kohdassa tarkoitettu vähäinen poikkeaminen matkareitiltä. Vähäinen poikkeaminen koskisi siten poikkeamista matkareitiltä lasten päivähoidon, ruokakaupassa käynnin tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi. Säännöksen tarkoittamasta matkustamisesta ei olisi enää kyse, kun työntekijä on saapunut työntekopaikkaan tai työkohteessa sijaitsevaan yöpymispaikkaan.

Työnteon yhteydessä sattuneen tapaturman korvattavuutta ei rajoittaisi se, että työntekijä työtä tehdessään syyllistyy työturvallisuusmääräysten rikkomiseen esimerkiksi jättämällä käyttämättä suojavälinettä tai kulkeamalla työpisteestä toiseen kiellettyä reittiä pitkin.

22 §. Tapaturma työntekopaikan alueella. Pykälässä säädettäisiin tapaturmasuojasta oltaessa työntekopaikan alueella. Säännös sisältäisi niin sanotun alueperiaatteen. Sen mukaan korvaussuoja koskisi muuta toimintaa kuin työtehtävien tekemistä oleskeltaessa työstä johtuen työntekopaikkaan kuuluvalla alueella. Toiminnan täytyisi kuitenkin olla työnteosta johtuvaan työntekopaikalla olemiseen tavanomaisesti liittyvää toimintaa. Työssä johtuvasta työntekopaikalla olemisesta ei ole kysymys esimerkiksi silloin, kun työntekijä menee viikonloppuna työpaikalleen käyttääkseen työpaikan tiloissa olevaa kuntosalia.

Työntekopaikalla tarkoitetaan paikkaa, jossa työ tehdään. Se määrittyy kunkin työntekijän yksilöllisten työtehtävien luonteen ja sisällön sekä työntekopaikan olosuhteiden mukaan. Työn tekemisen paikan tai alueen osoittaa työnantaja tai se voi määräytyä hyvinkin itsenäisesti työtehtävien ja työn luonteen mukaan. Työntekopaikalla ei tarkoitetaisi siten pelkästään kiinteää työtilaa, kuten tehdasta, toimistoa, liikettä tai rakennustyömaata, vaan ylipäätään mitä tahansa työntekopaikkaa eli sitä paikkaa, jossa työntekijän

on lupa suorittaa työtehtäviään. Yleisin työntekopaikka on kuitenkin työpaikka, jolla tarkoitetaan niin sanottua vakituista työntekopaikkaa ja jota koskee asunnon ja työpaikan välistä matkaa koskeva säännös.

Jos työn tekemisen paikka vaihtelee, työntekopaikan alue on aina siellä, missä työntekijä kulloinkin työtään tekee. Työntekopaikka voi vaihdella päivittäin tai saman työpäivänkin aikana, kuten asiakkaiden luona käyvällä huoltokorjaajalla tai konsultilla. Autonkuljettajan työntekopaikkana on kuljettajan tehtäviään hoitaessaan auto ja toisaalta alue, jolla hänen on työtehtäviensä vuoksi kuljetettava autoaan. Hänen katsottaisiin olevan työssä myös silloin, kun hänen edellytetään yöpyvän autossaan sen vartioinnin vuoksi. Autonkuljettajan työtehtäviin voi sisältyä myös muuta työtä kuin auton kuljetusta, jolloin työntekopaikan alue määräytyy viime kädessä myös näiden muiden työtehtävien tekemispaikkojen mukaan.

Työntekopaikan alueeseen kuuluu tällöin paitsi alue, jolla työntekijä joutuu varsinaisten työtehtäviensä tekemiseksi liikkumaan, myös se alue, jolla hän joutuu liikkumaan työn tekemiseen tavanomaisesti liittyvien, kuten sosiaalisten toimien vuoksi. Työntekopaikan alueeseen kuuluisivat siten esimerkiksi työntekijöiden käytössä olevat ruokailu-, kahvi- ja virkistystaukotilat, pukuhuone-, peseytymis- ja WC-tilat sen paikan läheisyydessä, jossa työtehtävää tehdään samoin kuin muut tilat, joissa työntekijän on lupa työntekopaikan alueella liikkua ja oleskella.

Kun rekan kuljettaja joutuu yöpymään autossaan, hän on pykälässä tarkoitettu tavoin työnsä vuoksi työntekopaikkansa alueella. Säännöstä on tarkoitettu sovellettavaksi siten, että tällöin kuljettajan työntekopaikan alueeseen tulkittaisiin kuluvaksi myös auton välitömässä läheisyydessä oleva alue esimerkiksi silloin, kun kuljettaja joutuu poistumaan autosta käydäkseen liikenteen taukopaikalla olevassa sosiaalitallassa. Kun kysymys on liikkumisesta pitemmälle etäisyydelle rekasta, tapaturmasuojan ulottuvuutta on arvioitava myös jäljempänä ehdotettavan 23 §:n soveltuvuuden kannalta sen suhteen, onko kysymyksessä siinä tarkoitettu työntekopaikan alueen läheisyydessä pidetty tavanomainen ruokailu- tai virkistystauko. Vastaava arvio

tehdään myös sellaisessa työssä, jossa työtehtävien vuoksi liikutaan työntekopaikkojen välillä ja ruokailemaan mennään siirryttäessä toisen työntekopaikkaan.

Pykälän mukaan kaikkia työntekopaikan alueella sattuvia tapaturmia ei pidettäisi työtapaturmina. Korvauksen piiriin kuuluisivat vain sellaiset tapaturmat, jotka sattuvat työntekopaikan alueella työntekopaikalla oloon tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa. Tavanomaisuutta arvioidaan ensinnä yleisestä näkökulmasta eli mikä on yleensäkin tavanomaista toimintaa työntekopaikalla samoin kuin, onko toimintaa pidettävä tavanomaisena myös asianomaisen työntekopaikan olosuhteiden ja käytäntöjen perusteella. Tavanomaisella tarkoitetaan toimintaa, joka liittyy normaalisti esimerkiksi työntekopaikan alueella pidettäviin virkistys-, ruokailu- ja kahvitaukoihin. Samoin tavanomaisena toimintana pidettäisiin työnantajan työntekopaikan alueella järjestämää koulutustoimintaa. Koulutukseen ja virkistystilaisuuteen osallistumista koskevasta korvaussuojasta säädettäisiin vielä erikseen 24 §:ssä niiden tilanteiden varalta, joissa koulutus- tai virkistystilaisuus tapahtuisi työntekopaikan alueen ulkopuolella. Tämä on tarpeen, jotta korvaussuoja olisi mahdollisimman yhtenäinen samanlaisen toiminnan osalta riippumatta siitä, järjestetäänkö koulutus- tai virkistystilaisuus työntekopaikan alueella tai sen ulkopuolella.

Työntekopaikalla oloon liittyvänä tavanomaisena toimintana pidettäisiin myös niin sanottua taukoliikuntaa. Sillä tarkoitetaan liikuntaa, joka tapahtuu välittömässä yhteydessä työntekoon taikka siihen läheisessä ajallisessa ja paikallisessa yhteydessä työntekopaikalla työn lomassa noudatetulla virkistys- tai lepotauolla. Säännöksessä tarkoitettua tavanomaista toimintaa ei olisi sen sijaan niin sanottu pakollinen kuntoliikunta, jota suoritetaan erikseen sitä varten varatuissa tiloissa ja jossa ei ole siihen käytettävän ajan tai liikunnan luonteen huomioon ottaen kysymys työn lomassa tapahtuvasta virkistäytymisestä. Tällainen liikunta olisi korvaussuojan piirissä vain jäljempänä 24 §:n 6 kohdassa mainituin edellytyksin. Säännöksessä tarkoitettua tavanomaista toimintaa ei olisi myöskään liikunta, jossa on kysymys työnantajan järjestämästä hyvän työterveyshuoltokäytännön

mukaisesta työkykyä ylläpitävästä toiminnasta. Sitä koskevasta korvaussuojasta säädettäisiin erikseen 24 §:n 3 kohdassa.

Säännöksessä tarkoitettua tavanomaista toimintaa ei olisi myöskään toiminta, jonka työntekijä tiesi kielletyksi. Jos kysymys on toiminnasta, joka on kielletty vain asianomaisella työntekopaikalla, sen tulee olla työntekopaikalla yksiselitteisesti ja selkeästi ilmaistu, jotta työntekijän voitaisiin katsoa tienneen siitä. Kiellon tulee olla sellainen, jonka noudattamista edellytetään ja myös valvotaan. Mikäli kieltoa työntekopaikalla yleisesti rikotaan eikä työnantaja ole siihen puuttanut, ei toimintaa voida katsoa työntekopaikalla kielletyksi ja siten asianomaisella työntekopaikalla työssööloon tavanomaisesti kuulumattomaksi toiminnaksi.

Tavanomaisena ei myöskään pidettäisi tietoista ja tahallista riskinottoa, vaikka toimintaa ei olisi selvästi kielletty. Tahallisella riskinotolla tarkoitettaisiin esimerkiksi erityistä tapaturman vaaraa aiheuttavaa toimintaa, kuten kiipeilyä tai temppuilua työmaalla olevilla korkeilla telineillä virkistystauon aikana.

23 §. Tapaturma työntekopaikan alueen ulkopuolella. Pykälässä säädettäisiin olosuhteista, joissa työntekopaikan alueen ulkopuolella sattunut tapaturma korvattaisiin työtapaturmana. Suojan piiriin kuuluvan toiminnan tulisi olla pykälässä mainituille olosuhteille tavanomaista. Tarkoituksena on, että tavanomaisuutta arvioitaisiin lähtökohtaisesti yleiseltä kannalta, mutta myös yksilölliset työpaikkakohtaiset käytännöt tulisi ottaa huomioon. Siten kaikki toiminta, joka mainituissa olosuhteissa tapahtuu, ei kuuluisi suojan piiriin.

Ensimmäisenä olosuhteena pykälän 1 kohdassa mainitaan tavanomainen työssäkäynnistä johtuva matka asunnon ja työpaikan välillä. Sillä tarkoitettaisiin matkaa työpäivän alkaessa asunnolta työpaikalle ja työn päätyttyä takaisin. Työpaikalla tarkoitettaisiin sitä työnantajan osoittamaa työtilaa, jossa työntekijä muutoin kuin satunnaisesti tekee töitä eli käytännössä niin sanottu vakituinen työntekopaikka. Jos työntekijä ei ole matkalla tässä pykälässä tarkoitettuun työtilaan, työntekijän liikkuminen eri työntekopaikkoihin käsitellään 21 §:n mukaisena matkustamisena. Toisin sanoen matka asunnolta kokoukseen tai

asiakkaan luo on 21 §:n mukaista matkustamista.

Turvan piiriin voisi kuulua myös useampi vastaava matka työpäivän aikana, jos työpäivä koostuu esimerkiksi kahdesta erillisestä työvuorosta. Työssäkäynnistä johtuvalla matkalla ei sen sijaan tarkoiteta käyntiä kotona kesken työpäivän omien asioiden hoidon tai muun syyn vuoksi. Säännös on tarkoitettu sovellettaviksi myös tilanteissa, joissa työntekijä lähtee työpaikaltaan työn päätyttyä jatkamaan työntekoa toisen työntekijän työhön.

Tavanomaisella työssäkäynnistä johtuvalla matkalla tarkoitettaisiin sellaista asunnon ja työpaikan välistä työmatkareittiä, jonka käyttäminen on perusteltua ottaen huomioon muun muassa kulkuyhteydet, käytettävä kulkuväline, liikenneolosuhteet sekä matkan pituus ja siihen kuluva aika. Vaikka lähtökohdiana on lyhimmän reitin periaate, työssäkäynnistä johtuvalla matkalla ei tarkoiteta välttämättä matkallisesti lyhintä tai suorinta matkareittiä. Esimerkiksi liikennemuutosten vuoksi voi olla perusteltua käyttää matkallisesti pitempää, mutta siinä tilanteessa ajallisesti selvästi lyhyempää matkareittiä. Toisaalta pidemmän matkareitin käyttö voi johtua vaarallisista liikenneolosuhteista. Tavanomainen kulkutie voi myös olla suljettu esimerkiksi tien kunnostustoimenpiteiden takia.

Työssäkäynnistä johtuva matkareitti voisi myös vaihdella sen mukaan, mitä kulkuvälineitä työntekijä kulloinkin käyttää työmatkansa tekemiseen tai mitä kulkuvälineitä hänellä on käytettävissä. Julkisia kulkuvälineitä käytettäessä matka on sidoksissa niiden reitteihin, eikä läheskään aina ole kysymys matkallisesti lyhimmästä reitistä. Tavanomaisena pidettävä työssäkäynnistä johtuva matka asunnon ja työpaikan välillä voisi siten vaihdella jopa päivittäin edellä tarkoitetuista syistä johtuen. Tämä vaihtelu ei saa kuitenkaan johtua selvästi työmatkan tekemiseen liittyvästä vaihtelusta.

Asunnon ja työpaikan väliseen matkaan luettaisiin myös vähäinen poikkeaminen edellä kuvatulta tavanomaiselta matkareitiltä, kun poikkeaminen tapahtuu lasten päivähoitoon viennin tai sieltä noudon, ruokakaupassa käynnin tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi. Lähtökohdiana arvioinnissa olisi se ta-

vanomainen matkareitti, jota työntekijä käyttäisi työssä käydessään ilman edellä tarkoitettua syytä. Vähäisenä ei pidettäisi poikkeamaa, jossa on pikemminkin kysymys erillisestä matkasta lapsen viemiseksi hoitopaikkaan kuin poikkeamasta asunnon ja työpaikan väliseltä matkalta.

Vähäinen poikkeaminen ei olisi kysymyksessä, kun poikkeaminen asunnon ja työpaikan väliseltä reitiltä on ajallisesti tai matkallisesti huomattava. Näin on yleensä silloin, kun työntekijä asioi ostoskeskuksessa useissa liikkeissä tai käy matkalla syömässä ravintolassa.

Kohdassa mainitulla muulla syyllä tarkoitettaisiin esimerkiksi lapsen vientiä ja noutoa koulusta, poikkeamista tavanomaisen työmatkareitin varrella olevalla huoltoasemalla auton tankkaamiseksi tai auton vientiä työmatkareitin varrella olevaan korjaamoon.

Kun poikkeaminen ei ole huomattava, korvaussuoja koskisi sitä aikaa, jona työntekijä kulkee poikkeavaa matkareittiä pitkin. Turva ei ulottuisi itse sen tehtävän tai toiminnan tekemiseen, jonka vuoksi poikkeaminen tavanomaiselta reitiltä tapahtuu, kuten asiointiin ruokakaupassa, ostoskeskuksessa tai päiväkodissa. Suoja jatkuisi, kun työntekijä päiväkodissa tai kaupassa asioituaan jälleen jatkaa matkaansa. Näin ei kuitenkaan olisi silloin, kun kysymys on ajallisesti niin huomattavasta poikkeamasta, ettei matkaa voida enää pitää työstä johtuvana, vaan muusta syystä tehtynä matkana.

Asunnolla tarkoitettaisiin paitsi työntekijän vakinaista asuntoa, myös tilapäistä asuntoa tai majoitusta samoin kuin vapaa-ajan asuntoa, josta työntekijä kulkee työn vuoksi työpaikalle tai takaisin.

Tarkoituksena on, että pykälässä tarkoitettun turvan piirissä olisi työntekijä, joka asuu tilapäismajoituksessa työntekopaikkakunnalla, kun hän matkustaa viikonlopuksi kotipaikkakunnalleen. Jotta kysymyksessä voitaisiin katsoa olevan pykälässä tarkoitettu matka, sen tulisi tapahtua sellaiseen aikaan, että sen voidaan katsoa olevan kiinteässä ja läheisessä ajallisessa yhteydessä työn päätymiseen tai alkamiseen. Vastaavasti tilapäismajoituksessa yöpymisen jälkeistä kotimatkaa työntekopaikkakunnalta kotipaikkakunnalle voitaisiin pitää pykälässä tarkoitettuna.

tuna asunnon ja työpaikan välisenä matkana, jos olosuhteet huomioon ottaen ei voida edellyttää, että matka olisi pitänyt tehdä heti työn päätyttyä.

Tapaturmasuoja edellyttäisi lisäksi, että tapaturma on sattunut edellä tarkoitettulle matkalle ominaisessa toiminnassa. Asunnon ja työpaikan välisen matkan tekemiselle ominaista toimintaa olisi esimerkiksi tiellä eteen juuttuneen auton työntäminen silloin, kun se on edellytyksenä sille, että pääsisi itse jatkaamaan matkaansa.

Pykälän 2 kohta koskee työntekoon liittyvää taukoa, jonka aikana työntekijä voi poistua työntekopaikaltaan sen läheisyyteen ruokailemaan tai virkistäytymään. Se, mitä työntekopaikalla tarkoitetaan, on kuvattu tarkemmin edellä 22 §:n perusteluissa. Ehdotettava kohta koskee siten myös työtä, jossa liikutaan työtehtävien vuoksi työntekopaikkojen välillä. Sitä, mitä työntekopaikan läheisyydellä tarkoitetaan, ei tässä kohdassa tarkemmin määriteltäisi, jotta säännöstä voitaisiin soveltaa joustavasti ottaen huomioon työntekopaikkojen yksilölliset ruokailuolosuhteet, työnantajan määräykset ja työpaikkakohtainen käytäntö. Lähtökohtana on kuitenkin, että vakuutusturva kattaisi sellaisella etäisyydellä pidettävän ruokailu- tai virkistystauon, jonka voi pitää matkoineen etukäteen sovitussa tai ohjeistetussa ajassa.

Korvaussuoja rajattaisiin näihin olosuhteisiin tavanomaisesti liittyvään toimintaan, jolla tarkoitettaisiin vain ruokailu- tai virkistystauon pitämiseksi ominaista toimintaa. Toiminnan, jossa tapaturma ruokailu- tai virkistystauolla sattuu, täytyisi olla sekä yleiseltä kannalta että asianomaisen työntekopaikan olosuhteet huomioon ottaen ominaista tavanomaiselle ruokailu- ja virkistystauolle. Mainituille olosuhteille ominaisena toimintana pidettäisiin ruokailua, kahvilla käyntiä ja sen edellyttämää liikkumista sekä virkistäytymistä, kuten kävelyä tai muuta ulkoilua.

24 §. *Tapaturma erityisissä olosuhteissa.* Pykälässä säädettäisiin tapaturman korvaamisesta eräissä työhön tai työssäoloon liittyvissä olosuhteissa myös muussa toiminnassa kuin 21 §:n tarkoittamassa työssä tai 22 §:n tarkoittamalla tavalla työntekopaikan alueella. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädetään työhön liittyvässä koulutustilaisuudessa

sattuvan tapaturman korvaamisesta. Selvästi työhön kuulumaton, kuten työntekijän omiin harrastuksiin liittyvä koulutus ei ole tällainen koulutus. Koulutustilaisuuden tulee olla joko työnantajan järjestämä tai työnantajan on pitänyt hyväksyä siihen osallistumisen. Käytännössä työpaikoilla ei aina edellytetä työnantajan nimenomaista hyväksyntää. Osallistuminen työntekijän työhön selvästi kuuluvaan tai liittyvään kouluttautumiseen on voitu jättää työntekijän itsensä harkintaan työnantajan nimenomaisella toimintaohjeella tai ajan kuluessa on muodostunut käytäntö, jonka työnantajan voidaan katsoa hiljaisesti hyväksyneen.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin virkistystilaisuuksissa on lähtökohtaisesti kysymys muusta kuin työtehtävien tekemisestä tai siihen liittyvästä koulutuksesta. Käytännössä voi joskus olla vaikeata vetää rajaa sen välille, onko kysymyksessä koulutus- vai virkistystilaisuus, tai tilaisuus voi olla järjestetty osin molempia tarkoituksia varten. Siksi on perusteltua, että molemmissa tapauksissa korvausedellytykset ovat pääsääntöisesti samat. Korvattavuudessa olisi eroja vain 26 §:n mukaisen ammattitaidin, 34 §:n mukaisen pahoinpitelyn tai muun tahallisen teon aiheuttaman vahingon ja 35 §:n mukaisen henkisen järkytysreaktion korvaamisen osalta.

Jos työntekijä osallistuu tilaisuuteen työtehtävänsä tehdäkseen, kuten kouluttajana tai tilaisuuden isäntänä, kysymys voi olla 21 tai 22 §:n mukaan korvattavasta työnteon yhteydessä tai työntekopaikan alueella sattuneesta vahingosta, jolloin sovelletaan mainittuja säännöksiä.

Momentin 1 ja 2 kohdassa ei edellytetä, että tilaisuus pidetään työntekijän tavallisena työaikana tai että tilaisuuden ajalta maksettaisiin palkkaa. Koulutustilaisuus ja virkistystilaisuus voidaan siten pitää myös viikonloppuna. Tällöin on kuitenkin arvioitava tilaisuuden liittyminen työhön: onko tilaisuuteen osallistumisen syynä esimerkiksi enemmän oman harrastuksen toteuttaminen tai omaehtoinen koulutus kuin työtehtävistä johutuva työnantajan intressissä tapahtuva virkistys tai kouluttautuminen. Tapaturmasuoja koskee vain sitä toimintaa, joka kuuluu koulutus- tai virkistystilaisuuteen. Se, mikä on

tällaiseen tilaisuuteen kuuluvaa toimintaa, tulee arvioida ensisijaisesti tilaisuuden ohjelman ja tilaisuuden luonteen perusteella ja viime kädessä sen mukaan, minkä työpaikan tai yleisen käytännön mukaan voidaan katsoa kuuluva tällaiseen tilaisuuteen. Suojan piiriin kuuluu siten myös tilaisuuden yhteyteen järjestettyyn ruokailuun tai virkistykseen tavanomaisesti kuuluva toiminta. Sen sijaan turva ei kata toimintaa ruokailu- tai virkistystauon aikana, kun työntekijä on poistunut tilaisuuden pitopaikalta tai sen välittömästä läheisyydestä omaehtoisien ruokailun tai yksityisasioiden vuoksi. Korvaussuoja ei myöskään kata oleskelua kokonaisuudessaan yöpymistä tai majoittumista edellyttävässä koulutus- tai virkistystilaisuudessa. Siten hotellissa tai koulutuskeskuksessa yöpymiseen liittyvä vapaa-aikaan kuuluva toiminta jää suojan ulkopuolelle.

Turva koskisi myös erilaisten liikunnan muotojen yhteydessä sattuneita vahinkoja, jos tällainen toiminta sisältyy tilaisuuden ohjelmaan. Korvaamisen edellytyksenä olisi, että vahinkotapahtuma on syy-yhteydessä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuun koulutus- tai virkistystilaisuuteen kuuluvaan toimintaan. Momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua toimintaa ei ole selvästi kielletty toiminta eikä myöskään toiminta, jossa on kysymys erityistä tapaturman vaaraa aiheuttavasta, tilaisuuden ohjelmaan kuulumattomasta toiminnasta. Tällaista voi olla omaehtoinen kiipeily tai tempuilu, johon työntekijä ryhtyy tietoisena siihen liittyvästä erityisestä riskistä. Suojan piiriin erityistä riskinottoa sisältävä toiminta voisi kuitenkin kuulua, jos se sisältyisi koulutus- tai virkistystilaisuuden ohjelmaan.

Pykälän 3 kohta koskee työkykyä ylläpitävää toimintaa. Sillä tarkoitetaan työterveyshuoltolaissa tarkoitettua työnantajan järjestämisvastuulle kuuluvaa toimintaa, joka järjestetään yhdessä työpaikan työterveyshuollon kanssa. Siten muu työnantajan järjestämä tai työntekijöiden omaehtoisesti työpaikalla tai työaikana järjestämä toiminta ei täyttäisi pykälän 3 kohdassa säädettyjä edellytyksiä, vaikka sillä olisi vastaava tarkoitus. Suoja ei myöskään koskisi vahinkoja, jotka sattuvat ajallisesti tai alueellisesti tässä kohdassa tarkoitettuun toimintaan liittyen, mutta joissa on

asiallisesti kysymys selvästi muusta kuin kohdassa tarkoitettusta toiminnasta.

Pykälän 4 ja 5 kohta koskevat tapaturmasuojaa, kun työntekijä on vastaanotokäynnillä terveydenhuollossa. Edellytyksenä olisi, että käynti johtuu pykälässä mainituista syistä. Työnantajan järjestämisvelvollisuuteen kuuluu työterveyshuoltolaissa tarkoitettu ennalta ehkäisevää toimintaa, mutta eivät sairaanhoitopalvelut. Kysymys voi olla myös työnantajan järjestämästä määrävuosittaisesta terveystarkastuksesta, johon työntekijän tulee osallistua. Työnantajan järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluu myös työterveyshuoltolain 12 §:n 1 momentin 5a kohdassa tarkoitettu sairauspäivärahan myöntämisen edellytyksenä oleva työterveyshuollon toteuttama työkykyarviointi. Tarkoituksena on, että 4 ja 5 kohdassa tarkoitettu turva rajautuu siihen aikaan, kun työntekijä on vastaanottotiloissa ja siihen toimintaan, joka kuuluu vastaanotokäyntiin. Tapaturmaturva ulotetaan vastaanotokäyntiin liittyvään matkaan jäljempänä momentin 7 kohdassa.

Momentin 4 kohdassa todettaisiin turvan ulottuminen terveydenhuoltokäyntiin, jonka syynä on tämän lain nojalla korvattava vahinko tai sen epäily. Turva koskee vain tämän lain nojalla vakuutettua työntekijää, ei siis eläkkeellä tai muutoin työelämän ulkopuolella olevaa henkilöä, joka ei ole enää vakuutettu.

Jos kysymyksessä on muusta kuin 4 kohdassa mainitusta syystä riippumaton äkillinen sairastuminen, kuten äkillinen hammassarvy, käynti kuuluu turvan piiriin vain, jos sairastuminen tapahtuu kesken työpäivän ja työntekijä on lähtenyt vastaanotolle kesken työpäivän työntekopaikaltaan. Mitä työntekopaikalla tarkoitetaan, ilmenee tarkemmin edellä 22 §:n perusteluissa. Työnantajan määräyksestä on kysymys silloin, kun työnantaja haluaa lääkärin arvion työntekijän kykenevyydestä työhönsä.

Momentin 6 kohdassa kuntoliikunnalla tarkoitettaisiin harjoittelua tai muuta fyysistä toimintaa, jonka tarkoituksena on työntekijän fyysisen kunnon ylläpitäminen siten, että hän täyttää fyysistä suorituskkyä koskevat työnsä erityismääräykset. Tällainen määräys voi perustua joko lakiin tai viranomaismääräykseen. Edellytyksenä on lisäksi, että kuntoli-

kunta on työnantajan hyväksymää ja että se tapahtuu työntekijän työaikana. Fyysistä suorituskykyä koskevia erityisvaatimuksia voi liittyä muun muassa sotilaan, poliisin tai palomiehen työhön. Turva koskee varsinaista kuntoliikuntaa ja siihen tavanomaisesti liittyviä toimia, kuten pukeutumista ja peseytymistä kuntoliikuntapaikan tiloissa, mutta ei muuta kuntoliikuntaan selvästi kuulumatonta omaehtoista toimintaa. Tässä tarkoitettua kuntoliikuntaa ei ole työntekopaikan alueella työn lomassa tapahtuva virkistystaukoliikunta eikä työntekijän omaehtoinen liikunta, vaikka se tapahtuisi työaikana ja työnantaja osallistuisi liikunnan kustannuksiin tai se tapahtuisi työntekopaikan tiloissa. Virkistystilaisuuteen kuuluvaa liikuntaa koskee pykälän 2 kohta.

Pykälän 1 momentin 7 kohdassa ulotettaisiin korvaussuoja koskemaan myös matkaa asunnolta tai työntekopaikalta pykälän 1—6 kohdassa tarkoitettuun toimintaan. Edellä tarkoitettu matka määrittyisi samoin edellytyksin kuin asunnon ja työpaikan välinen tavanomainen matka. Tulkinnan kohteena voi olla muun muassa, onko kysymyksessä tavanomaisena pidettävä reitti ottaen huomioon sen ajallisen ja matkallisen pituuden ja matkalta mahdollisesti tehtävien poikkeaminen syy ja vähäisyys. Kun kysymys on äkillisestä sairastumisesta muun kuin 4 kohdassa tarkoitettun syyn vuoksi kesken työpäivän, matkaa koskeva korvaussuoja koskisi luonnollisesti vain matkaa työntekopaikalta terveydenhuollon vastaanottopaikkaan ja sieltä asunnolle tai takaisin työntekopaikalle. Suojan piiriin kuuluisivat 23 §:n 1 kohtaa koskevan viittauksen perusteella sellaiset vahingot, jotka sattuvat tällaiselle matkalle ominaisessa toiminnassa.

Momentin 8 kohta koskee korvaussuojaa tilanteessa, jossa työntekijä joutuu työtehtäviensä vuoksi majoittumaan muualla kuin asunnossaan poikkeuksellista tapaturman vaaraa aiheuttavissa majoitusolosuhteissa. Turva koskisi tällöin vain sellaisia majoittumisen aikana sattuneita vahinkoja, jotka johduvat majoitusolosuhteisiin liittyvistä syistä, kuten huonosta paloturvallisuudesta. Poikkeuksellinen tapaturman vaara voi aiheutua myös siitä, että majoitustila sijaitsee sotatoumaalueella.

Pykälän 2 momentissa rajattaisiin tämän lain ulkopuolelle korvaus niistä potilasvahingoista, jotka sattuvat 1 momentin 5 kohdassa mainituissa tilanteissa. Siten terveydenhuollon vastaanotolla sattuva potilasvahinko ei olisi tämän lain nojalla korvattava, kun vastaanotolla käynnin syynä on äkillinen sairastuminen kesken työpäivän, työterveyshuolto-lain perusteella työnantajan järjestettäväksi kuuluva työterveyshuolto, muu työstä johtuva velvoite tai työnantajan määräys. Jos käynti on 1 momentin 4 kohdan mukainen, vastaanotolla sattunut tapaturma olisi tämän lain nojalla korvattava, vaikka se olisi samalla myös potilasvahinko.

25 §. *Tapaturma kotona ja määrittelemättömässä paikassa.* Pykälässä säädettäisiin rajoituksista edellä säädettyyn tapaturmasuojaan sellaisen työn kohdalla, jota työntekijä tekee asunnossaan. Sama koskee työtä, jonka suorittamispaikkaa työnantaja ei ole määritellyt. Viimeksi mainittu voi olla esimerkiksi työtä, jota työntekijä tekee kannettavan tietokoneen avulla kaupungilla valitsemassaan kahvilassa. Jos taas kahvilaan on sovittu asiakastapaaminen, työntekijä on 21 §:n tarkoittamassa työssä. Työntekijällä voi pykälän tarkoittamassa tilanteessa olla työnantajan osoittama työtila, mutta työnantaja sallii työn tekemisen muuallakin määrittelemättä sen tarkemmin, missä työ on tehtävä. Työntekijä on siis tämän säännöksen piirissä, jos hän voi työnantajansa suostumuksella tehdä töitä muuallakin kuin työnantajansa osoittamassa työtilassa eikä kyseessä ole muutoinkaan työtehtävän edellyttämästä tietystä työntekopaikasta.

Pykälässä tarkoitettu työ voi olla niin sanottua etätyötä. Etätyön käsitettä ei ole lain-säädännössä määritelty. Työmarkkinaosapuolet ovat Euroopan tasolla määritelleet etätyöksi työn, jota voitaisiin tehdä työnantajan tiloissa, mutta joka on organisoitu tehtäväksi tai tehdään tietotekniikkaa käyttäen säännöllisesti muualla. Säännöstä sovellettaisiin tällaiseen etätyöhön.

Säännös ei sovellu esimerkiksi palkatun taksinkuljettajan työhön. Tällaisen työntekijän työntekopaikkana voidaan pitää autoa ja sitä aluetta, jossa hän joutuu liikkumaan asiakkaiden tilaamien kyytien vuoksi. Kulloinenkin työntekopaikka ei siten ole kuljettajan

vapaasti määrättävissä. Säännöstä ei myöskään ole tarkoitettu sovellettavaksi tilanteessa, jossa työntekijä siirtyessään työntekopaikasta toiseen käy kahvilla tai ruokailemassa. Tällöin tilannetta arvioitaisiin 23 §:n 2 kohdan mukaisesti.

Korvaussuoja rajattaisiin pykälässä tarkoitettun työskentelyn osalta vain 21 §:ssä tarkoitettuun työnteeseen. Työnteon yhteydessä sattunut tapaturma korvattaisiin siis aina. Kyseisen pykälän 2 momentin mukainen matkustaminen ei kuitenkaan sovellu sillä hetkellä, kun työtä tehdään kotona tai itse pääteytissä työntekopaikassa. Matkustamista koskevan säännöksen soveltamisen edellytyksenä on, että matka johtuu työtehtävästä ja on välttämätön, jotta työntekijä pystyy tekemään työtään.

Työntekopaikan aluetta (22 §) tai asunnon ja työpaikan välistä matkaa ja ruokailu- ja virkistystaukoa (23 §) koskeva korvaussuojaa ei ulotettaisi pykälässä tarkoitettuihin työntekijöihin. Ehdotetut rajoitukset ovat tarpeen, koska kotona työtään tekevän asunto on alue, jonne työnantajan oikeus välittömään työn johtoon ja valvontaan ei ulotu, ja usein työntekijä voi tällaisessa tapauksessa myös itse päättää työympäristöstään ja siitä, miten hän työnsä tekee. Sama koskee myös toista pykälässä mainittua työntekijäryhmää. Pykälän rajoituksesta seuraa, että esimerkiksi työntekijällä, joka tekee töitä kannettavalla tietokoneella kahvilassa, ei ole korvaussuojaa matkalla kahvilaan. Hänellä ei myöskään ole työntekopaikan aluetta koskevaa korvaussuojaa eli kahvilassa ruokailemisen tai WC-käynnin yhteydessä sattunutta tapaturmaa ei korvata työtapaturmana.

Käytännössä pykälän tarkoittamien työntekijöiden osalta voi olla vaikeuksia objektiivisesti todeta, onko tapaturma sattunut työnteon yhteydessä eli työtehtävää tehtäessä. Esimerkiksi perhepäivähoitaja, jonka työhön kuuluu huolehtia ja valvoa hoidettavanaan olevia lapsia koko hoitoajan, joutuu usein valmistamaan lapsille ruoan hoidon aikana ja aterioimaan myös itse työnsä yhteydessä ilman, että hänen lapsia koskeva valvontavollisuutensa katkeaisi. Tällaisen toiminnan yhteydessä sattuneen tapaturman tarkoitetaan kuuluvan suojan piiriin. Mainittu toiminta tapahtuu samalla, kun perhepäivähoitaja tekee

työtään, minkä vuoksi hänen katsottaisiin esimerkiksi aterioidessaan samalla tekevän työtään. Perhepäivähoitaja olisi siis aina turvan piirissä, kun hän tekee työtään. Sen sijaan puhelinmyyjän, joka tekee kotonaan työtään, katsottaisiin olevan turvan piirissä vain työtä tehdessään, mutta ei enää lounastauolla.

Jos tässä pykälässä tarkoitettu työntekijä käy työnantajan työtiloissa työnsä vuoksi tai tekee osan työstä työnantajan järjestämässä työtiloissa, häneen sovellettaisiin kyseisen työskentelyn osalta 22 ja 23 §:ää. Myös 21 §:n 2 momentti soveltuisi, jos tässä pykälässä tarkoitettulla henkilöllä on myös sellaisia työtehtäviä, jotka edellyttävät matkustamista. Vastaavasti erityisiä olosuhteita koskevaa 24 §:ää sovellettaisiin työntekijään silloin, kun hän osallistuu sen mukaiseen tilaisuuteen.

6 luku **Ammattitauteja koskevat säännökset**

26 §. Ammattitauti. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ammattitautin yleisestä määritelmästä nykyistä ammattitautilain 1 §:ää vastaavasti. Sairauden korvaaminen ammattitautina edellyttäisi, että se on todennäköisesti pääasiallisesti aiheutunut työntekijälle altistumisesta fyysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle 21 §:ssä tarkoitettuihin tavoin työtä tehdessä tai hänen oleskellessaan 22 §:ssä tarkoitettuihin tavoin työntekopaikan alueella taikka 24 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa koulutuksessa. Säännöksellä ei ole tarkoitus muuttaa voimassa olevan ammattitautilain mukaista ammattitautin määritelmää tai soveltamisalaa.

Todennäköisellä aiheutumisella tarkoitetaan niin sanottua yleistä syy-yhteyttä tietyn sairauden ja tietyn altistustekijän välillä. Se merkitsee, että yleisesti hyväksytyin lääketieteellisin tutkimusmenetelmin on saatu tieteellinen osoitus siitä, että tietyn tasoinen altistuminen määrätyleiselle altistustekijälle voi aiheuttaa tietyn yksilöidyn sairauden. Todennäköisyyden vaatimus edellyttää myös riittävää selvitystä ajallisesta ja määrällisestä altistumisesta mainitulle altistustekijälle laissa säädetyissä työhön liittyvissä olosuhteissa. Pääasiallisella aiheutumisella tarkoitetaan, että sairaus on aiheutunut pääasiallisesti työssä

eikä sen ulkopuolella tapahtuneesta altistumisesta, jos altistumista on ollut sekä työssä että sen ulkopuolella.

Edellä 25 §:ssä tarkoitetuilla henkilöillä, jotka tekevät työtään asunnossaan tai joiden työn suorittamispaikkaa ei ole määritelty, altistumisen edellytetään liittyvän itse varsinaiseen työn tekemiseen. Lain tarkoittamasta altistuksesta on siten kysymys esimerkiksi silloin, kun työntekijän asunnossaan työskentelyyn sisältyy tavan takaa toistuvia ja yksipuolisia työliikkeitä. Sen sijaan lain tarkoittamasta altistuksesta ei ole kysymys tällaisen työntekijän kohdalla, kun hän asunnossaan työtä tehdessään altistuu asunnossaan oleville kosteusvauriomikrobeille. Työnantajan vastuulle ei ole perusteltua asettaa vastuuta työntekijän asuinympäristön terveellisyydestä tai olosuhteiden riskittömyydestä silloin, kun työntekijä ei tee työtään työnantajan järjestämissä tiloissa.

Pykälään sisältyisi ammattitaudin yleinen määritelmä, jonka perusteella arvioitaisiin sairauden korvattavuutta ammattitautina. Näistä arviointiperusteista ehdotetaan kuitenkin jäljempänä 28 ja 29 §:ssä poikettavaksi eräiden yläraajasairauksien osalta, joissa lääketieteellinen tutkimustieto syy-seuraussuhteesta on osin puutteellista, mutta joiden korvaamista tietynlaiseen työssä tapahtuvaan altistumiseen liittyen voidaan pitää perusteltuna.

Pykälän 2 momentti vastaisi nykyisen ammattitautiasetuksen 1 §:n säännöstä, jonka mukaan sairauden toteaminen ammattitautiksi edellyttää sellaista lääketieteellistä tutkimusta, jossa on käytettävissä riittävä tieto työssä olevasta altistuksesta ja josta ammattitautilain 2 §:ssä tarkoitetuissa ammattitaudeissa vastaa asianomaiseen alaan perehtynyt lääkäri. Nyt ehdotetaan säädettäväksi, että sairauden toteaminen ammattitautiksi edellyttää sellaista lääketieteellistä tutkimusta, jossa on käytettävissä riittävä tieto työntekijän työolosuhdetiedoista sekä työssä olevasta altistuksesta. Olennaista on, että lääkärillä on ammattitautidiagnoosin tekemistä varten riittävät altistustiedot.

27 §. Ammattitautiluettelo. Pykälässä säädettäisiin valtuutuksesta nykyiseen tapaan säätää valtioneuvoston asetuksella tarkemmin 26 §:ssä tarkoitetuista sairauksista ja fy-

sikaalisista, kemiallisista ja biologisista tekijöistä, joiden välillä katsotaan olevan tietyllä altistustasolla yleisesti tunnustetuin lääketieteellisin tutkimusmenetelmin osoitettu todennäköinen syy-yhteys. Tällaisissa tapauksissa ei ole siten tarpeen enää osoittaa niin sanottua yleisen tason todennäköisyyttä sairauden ja tietyn tasaisen altistumisen välillä. Sairauden korvaaminen vaatii ainoastaan, että työntekijän osoitetaan altistuneen työssään tai muissa 26 §:ssä tarkoitetuissa olosuhteissa, ottaen huomioon myös viimeksi mainitussa pykälässä altistumisolosuhteille tiettyjen työntekijöiden kohdalla asetetut rajoitukset, siinä määrin asetuksessa mainittavalle altisteelle, että se voi lääketieteellisen tutkimustiedon perusteella aiheuttaa luettelossa altisteen kohdalla mainittavan sairauden.

Luettelossa mainitun sairauden korvaaminen sairauden kohdalla mainitun altisteen perusteella edellyttää lisäksi, ettei sairauden syynä ole 26 §:ssä mainittujen työhön liittyvien olosuhteiden ulkopuolinen altistuminen tälle altistustekijälle tai muu, esimerkiksi sisäsyntyinen syy. Luettelon ajanmukaisuuden tarkistaminen säännöllisin väliajoin on tarpeen huomioon ottaen työlääkätieteessä tapahtuva kehitys.

Luettelo ei ole tyhjentävä. Muu kuin luettelossa mainittu sairaus voidaan todeta ammattitautiksi, jos se 26 §:n 1 momentin mukaisesti on todennäköisesti pääasiallisesti aiheutunut työntekijälle altistumisesta fyysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle.

28 §. Ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus. Pykälässä säädettäisiin yläraajan jännetulehdusten ja olkaluun sivunastan tulehduksen korvaamisesta työstä aiheutuneena ammattitautina. Tämä on ollut pitkään kiistanalainen kysymys, koska lääketieteellinen tutkimusnäyttö näiden sairauksien syy-yhteydestä työhön on ollut puutteellista. Toistuvien korvausräätöiden välttämiseksi yläraajan jännetupentulehduksille ja olkaluun sivunastan tulehdukselle säädettiin yhtenäiset ammattitaudin korvausperusteet. Maaliskuun alusta 1987 voimaan tulleen ammattitautiasetuksen 2 §:n mukaan jännetupentulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus säädettiin korvattaviksi ammattitautina, jos sairaus oli todennäköisesti aiheutunut työssä tavan takaa

toistuvan ja yksipuolisen taikka työntekijälle oudon liikkeen suorittamisesta. Jännetupen tulehduksella tarkoitettiin tuolloin ranteen jännetupentulehdusta. Vakiintuneen korvauskäytännön mukaan samoilla perusteilla kuin ranteen jännetupentulehdus, korvattaviksi on kuitenkin katsottu myös sormien ja kyynärvarren jännetulehdus ja janteen ympärystulehdus. Kysymyksessä oli siten viime kädessä sopimusperustainen ratkaisu.

Jännetupen tulehduksen ja olkaluun sivunastan tulehduksen ammattitautikorvausta koskevat säännökset siirrettiin vuoden 2003 alusta ammattitautilain muuttamisesta annetulla lailla (1315/2002) ammattitautilakiin. Tällöin säännöksen sanamuotoa hieman muutettiin, mutta korvattavuuden olennaiset edellytykset säilytettiin ennallaan.

Olkaluun sivunastan tulehduksen ja jännetupen tulehduksen korvattavuuden suhteen ei ole ilmennyt olennaisesti uutta lääketieteellistä tietoa. Yksiselitteistä tieteellistä osoitusta erityisesti olkaluun sivunastan tulehduksen ja työn välisestä syy-yhteydestä ei ole edelleenkaan saatu. Tietynlaisen työliikerasituksen lisäksi myös työhön liittymättömillä sairausperäisillä tekijöillä on merkitystä edellä mainittujen sairauksien synnyssä. Riittävän tiedon puuttuessa mainittujen sairauksien korvausperusteet jäävät edelleen osin sopimusperusteiseksi. Koska korvauskäytäntö on näiden sairauksien korvaamisen suhteen kuitenkin vakiintunut, ne ehdotetaan edelleen korvattaviksi.

Jännetulehduksella tarkoitettaisiin ehdotettavassa säännöksessä paitsi jännetupentulehdusta myös janteen tulehdusta ja janteen ympärystulehdusta, mikä vastaa nykyistä tulkintaa. Korvattavuus rajattaisiin vakiintunutta korvauskäytäntöä vastaavasti koskemaan sormien, ranteen ja kyynärvarren jännetulehduksia. Nykyinen tutkimustieto ei puolla säännöksen ulottamista koskemaan olkapään ja olkavarren jännerakenteita. Olkavarren ja olkapään jännerakenteiden tulehduksen korvaamista fysikaalisen tekijän aiheuttamana ammattitautina voidaan kuitenkin arvioida edellä 26 §:ssä säädetyn yleissäännöksen perusteella, mikäli riittävää näyttöä tulehduksen todennäköisistä, pääasiallisesta aiheutumisesta tietyn työssä suoritettun työliikkeen seurauksena yksittäisessä tapauksessa saadaan.

Korvauksen edellyttämää altistusta tarkennettaisiin myös siten, että työliikkeen tulisi olla yläraajaa kuormittava. Tavan takaa toistuvien työliikkeiden tulisi lisäksi olla samalla yksipuolisia tai työntekijälle outoja. Päinvastoin kuin jäljempänä korvattavaksi säädettyä rannekanavaoireyhtymän kohdalla, tässä pykälässä tarkoitetuille sairauksille on tyypillistä, että ne useimmiten syntyvät suhteellisen pian suoritetuissa työliikkeissä tapahtuneen muutoksen jälkeen.

Pykälän toisen virkkeen perusteella korvausta ei kuitenkaan maksettaisi, vaikka työ olisi sinänsä sisältänyt kuvattun altistuksen, jos sairauden syynä kuitenkin ovat työstä riippumattomat tekijät, esimerkiksi sisäsyntyinen sairaus tai muualla kuin työssä tapahtunut altistus. Säännökseen ehdotetuilla tarkennuksilla ei ole tarkoitus muuttaa olennaisesti tähän saakka noudatettua korvauskäytäntöä.

29 §. *Ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä.* Pykälässä säädettäisiin rannekanavaoireyhtymän korvaamisesta ammattitautina. Rannekanavaoireyhtymää koskeva säännös lisättiin ammattitautilain muuttamisesta annetulla lailla ammattitautilakiin vuoden 2003 alusta. Muutos perustui pääasiassa suhteellisen niukkaan syy-yhteyttä koskevaan tieteelliseen aineistoon. Koska kysymyksessä oli lääketieteellisesti kiistanalainen asia, korvausedellytykset kirjattiin lakiin suhteellisen niukasti. Lain perusteluilla pyrittiin tarkentamaan jossain määrin korvattavuuden perusteiden tulkintaa ja myös syy-yhteyttä vastaan puhuvia seikkoja.

Uusimmassa kansainvälisessä lääketieteellisessä kirjallisuudessa syy-yhteyttä on pidetty epäselvänä ja tuotu esiin muun muassa geneettisten tekijöiden merkitykseen viittaavia tutkimustuloksia. Nykyinen rannekanavaoireyhtymän korvaamista koskeva säännös on tästä syytä johtanut hyvin pidättyväiseen korvauslinjaan ja korvaushakemusten valtaosan hylkäämiseen. Lain valmistelun yhteydessä saadussa Työterveyslaitoksen lausunnossa on esitetty siinä mainittujen tutkimusten perusteella rannekanavaoireyhtymän riskitekijöiksi käden suuren puristusvoiman ja tarisevien työkalujen käyttö sekä työliikkeiden toistuvuus. Riskin on todettu lisääntyvän voimankäytön ja toistuvuuden esiintyessä

samassa työssä ja voimankäytön yhdistyessä taipuneisiin ranteen asentoihin. Rannekanavaoireyhtymän osalta ei ole ilmennyt olennaisesti uutta lääketieteellistä tietoa, jonka perusteella sen ammattitautikorvattavuutta voitaisiin ainakaan laajentaa nykyisellä säännöksellä tarkoitettua. Säännöksen sanamuoto on kuitenkin osoittautunut korvauskäytännön kannalta epäselväksi eikä siitä ilmene riittävän täsmällisesti kaikki korvattavuutta koskevat perusteet, minkä vuoksi säännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi.

Pykälän mukaan rannekanavaoireyhtymä korvattaisiin ammattitautina, kun työntekijä on suorittanut työssään ennen oireiden ilmaantumista pitkäaikaisesti toistuvia merkittävää puristusvoimaa vaativia ja rannekanavaa ahtauttavia työliikkeitä. Tällaisilla liikkeillä tarkoitettaisiin ranteen taipuneita asentoja yhdistyneenä puristusliikkeeseen. Riittäväällä toistuvuudella tarkoitettaisiin sitä, että rannetta ahtauttavien liikkeiden osuus työstä on keskeinen, vaikka työ sisältäisi lisäksi muita työliikkeitä. Syy-yhteyttä puoltaisi se, että työhön on liittynyt pitkäaikaisesti ja toistuvasti käsiin tärinää aiheuttavien työkalujen käyttöä ja että rannekanavaoireyhtymä esiintyy vain kuormittuneessa ranteessa. Korvattavaksi voisi tulla myös molempien ranteiden rannekanavaoireyhtymä, mikäli altistus täyttää molempien yläraajojen kohdalla vaadittavat edellytykset.

Korvausta ei toisaalta maksettaisi silloin, kun rannekanavaoireyhtymän syynä ovat todennäköisesti työstä riippumattomat tekijät. Tällaisia tekijöitä ovat muun muassa rannekanavaoireyhtymälle altistavat sairaudet, kuten työntekijän sairastama diabetes, nivelreuma, munuaissairaudet ja hypotyreoosi samoin kuin ylipaino ja raskaus. Korvausta ei maksettaisi myöskään silloin, kun syynä on todennäköisemmin työn ulkopuolinen altistus.

30 §. *Työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden olennainen paheneminen.* Pykälässä säädettäisiin ammattitautina korvattavasta muun kuin tämän lain nojalla korvattavan sairauden olennaisesta pahenemisesta. Voimassa olevan ammattitautilain 1 §:n 2 momentin mukaan mitä ammattitautilain 1 §:n 1 momentissa säädetään ammattitaudista, sovelletaan myös muun kuin työtapaturmaksi

tai ammattitaudiksi katsottavan vamman tai sairauden olennaiseen pahenemiseen tämän pahenemisen ajalta. Säännöksellä on tarkoitettu korvata esimerkiksi työn ulkopuolisesta altistuksesta aiheutuneen nikkeliallergian paheneminen sen seurauksena, että työntekijä on altistunut työssään nikkelille tai jauhoallergiaa sairastavan allergian paheneminen työssä tapahtuneen jauhoaltistuksen seurauksena. Tällaisessa tilanteessa jo olemassa olevan sairauden olennaisen pahenemisen korvaaminen on perusteltua, koska sama altiste voisi aiheuttaa kyseisen sairauden terveellekin ihmiselle, jolloin kyseessä olisi korvattava ammattitauti. Sen sijaan epäspesifisten tekijöiden aiheuttamia pahenemistapauksia ei tarkoitettu kuuluviksi pahenemiskäsitteen piiriin. Korvattavaksi ei siten katsota astman tilan pahenemista astmaattikon joutuessa pölyiseen työhön. Sairautena yleisen astman normaaliin taudinkuvaan kuuluvat sairauden tilan muutokset usein ilman selittävää ulkoista tekijää.

Nykyisestä spesifin altisteen vaatimuksesta pahenemisen korvaamisen edellytyksenä ei ole lääketieteellisiä perusteita luopua. Tapaturmavakuutusjärjestelmälle kuuluvan korvausvastuun selkeyden vuoksi pahenemisen korvaamisen tulee edelleenkin edellyttää, että sairaus on täsmällisesti määritelty ja työntekijä altistuu työssään samalle aiheuttajalle, josta olemassa oleva sairaus johtuu. Nykyistä laajempi tulkinta voisi johtaa syy-perusteisen tapaturmavakuutusjärjestelmän ja sairautta korvaavan sairausvakuutuksen välisen soveltamisalan hämärtymiseen. Vaarana olisi tavallisten sairauksien laaja-alainen siirtyminen työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksesta korvattavaksi. Säännöksessä edellytetty saman altisteen vaatimus käytännössä rajoittaa esimerkiksi nivelrikkosairauden pahenemisen korvaamisen pykälän perusteella.

Työssä tapahtuneesta altistuksesta johtuvan pysyvän vaikutuksen osoittaminen on lääketieteellisesti vaikeaa. Pysyvän pahenemisen korvaus voisi tulla kysymykseen vain edellyttäen, että pysyvyys voidaan lääketieteellisesti kiistattomasti osoittaa yksilöidyn työssä esiintyvän altisteen aiheuttamaksi. Työssä tapahtuneen altistuksen aiheuttaman muun sairauden aiheuttaman pahenemisen osalta ei ole siten tarpeen asettaa enimmäiskorvausai-

kaa, kun pahenemisen korvaaminen edellyttää, että aiheuttava tekijä on tiedossa ja sitä esiintyy työpaikalla. Lisäksi pahenemisjakso voi toistua, jos altistus työssä vielä jatkuu.

Pykälä vastaisi nykyisen ammattitautilain 1 §:n 2 momenttia. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että ammattitautina korvataan myös muun kuin tämän lain mukaan korvattavan vamman tai sairauden olennainen paheneminen, joka on todennäköisesti pääasiallisesti aiheutunut työntekijän altistumisesta fyysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle siten kuin ammattitaudin osalta säädetään 26—29 §:ssä. Kysymys on ammattitaudin erityismuodosta, joka myös tilastoidaan varsinaisten ammattitautien ryhmään.

Altistumisen tulee siten tapahtua 21 §:ssä tarkoitettussa työssä, 22 §:ssä tarkoitettulla työntekopaikan alueella tai 24 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa koulutuksessa. Myös 26 §:n 1 momentin toisessa virkkeessä säädetyt altistumista koskevat edellytykset tulevat sovellettaviksi ehdotettavan pykälän kohdalla.

Syy-yhteyden osoittamiseksi edellytetään nykyisen lain tapaan, että paheneminen johtuu työntekijän altistumisesta työssään samalle altistustekijälle, josta pahentunut vamma tai sairaus on aikoinaan syntynyt. Korvausta maksettaisiin ainoastaan aikaisemman vamman tai sairauden olennaisen pahenemisen ajalta. Lähtökohtana on, että työssä tapahtuvan altistuksen päätyttyä muun vamman tai sairauden tila paranee ennalleen. Säännöksen sanamuoto kuitenkin mahdollistaa myös pysyvän korvauksen, jos voidaan lääketieteellisesti osoittaa, että mainituissa työolosuhteissa tapahtunut altistus on todennäköisesti pääasiallisesti aiheuttanut työstä riippumattoman vamman tai sairauden tilan pysyvän heikentymisen.

31 §. Ammattitaudin ilmenemisaika. Pykälässä säädettäisiin ammattitaudin ilmenemisaikojen määrittämisestä. Ilmenemisaika vastaisi lakia sovellettaessa tapaturman sattumispäivää. Siten esimerkiksi korvausten määrittämisen perusteena on ammattitaudin ilmenemisaikakohta. Korvausta voidaan maksaa ilmenemispäivästä alkaen ja ansionmenetykskorvauksen perusteena olevan vuosityöansion määrittämisen lähtökohtana ovat eräin

poikkeuksin ammattitaudin ilmenemisaikojen työansiot.

Voimassa olevaa lakia vastaavasti ilmenemisaika olisi se päivä, jona vahingoittunut ensimmäisen kerran hakeutui lääkärin tutkittavaksi sairauden takia, joka sittemmin todetaan vakuutuslaitoksen päätöksellä ammattitaudiksi. Erityisestä syystä johtuen voitaisiin ilmenemisaika määritellä muulla perusteella. Erityisenä syynä on pidetty sitä, että käytännössä on ongelmallista selvittää, milloin lääkäriä käynti on tapahtunut juuri ammattitaudiksi sittemmin katsotun sairauden johdosta. Näin voi olla esimerkiksi kuulon aleneman kohdalla, kun kuulomittauksia tehdään tietyissä ammateissa työsuhteen alussa ja määräajoin työterveyshuoltoon kuuluvien lääkäriäkäyntien yhteydessä. Meluvamman ilmenemisaikakohta on korvauskäytännössä määrittynyt yleensä sen kuulontutkimuksen perusteella, jossa ensimmäistä kertaa todetaan meluvammaan sopiva löydös. Ihottumien kohdalla työntekijällä on saattanut esiintyä jo vuosia ennen ammattitaudiksi katsottua ihottumaa muuta ihottumaa, jonka vuoksi hän on voinut olla lääkärin hoidossa ja tutkimuksissa. Korvauskäytännössä ilmenemisaikakohtana on pidetty yleensä sitä lääkäriäkäyntiä, jonka perusteella jatkotutkimukset allergian toteamiseksi on käynnistetty ja lähete tutkimuksiin tehty. Vastaavan tyyppisiä tilanteita voi esiintyä myös hengityselinsairauksissa. Näissä tilanteissa ilmenemisaika on yleensä kytketty siihen kuvantamistutkimukseen, jossa voidaan ensimmäisen kerran todeta ammattitautiin viittaava löydös.

32 §. Ammattitaudin korvausvelvollisuuden määrittäminen. Pykälässä säädettäisiin siitä, minkä työn perusteella korvausvelvollisuus määrittyy, kun työntekijä ei ole ammattitaudin ilmetessä enää siinä työssä, josta ammattitauti on voinut aiheutua. Korvausvelvollisuus määrittäisi silloin sen työn perusteella, jossa altistuminen on pääasiallisesti tapahtunut. Jollei pääasiallista altistusta voitaisi selvittää, korvausvelvollisuus määrittäisi sen työn perusteella, jossa tapahtunut altistus olisi voinut viimeksi aiheuttaa ammattitaudin. Säännös poikkeaa voimassa olevan ammattitautilain 3 §:n 3 momentista, jonka mukaan korvausvelvollisuus määrittyy sen mukaan,

mikä työ on viimeksi voinut aiheuttaa taudin. Muutoksella halutaan vahvistaa korvauksen syyperusteisuutta niissä tapauksissa, joissa pääasiallinen altistus on selvitetävissä.

7 luku **Työliikekipeytyminen, pahoinpitely ja toisen henkilön muu tahallinen teko sekä henkinen järkytysreaktio**

33 §. Työliikekipeytyminen. Pykälässä säädetäisiin työliikekipeytymisestä. Tällä tarkoitetaan lihaksen tai jänteen kipeytymistä, joka on nykyisin säädetty korvattavaksi tapaturmavakuutuslain 4 §:n 2 momentin 7 kohdassa. Tulkintaongelmiin liittyvien korvausriitojen välttämiseksi lainsäädännössä on perusteltua säilyttää edelleen säännös, johon perustuen voidaan maksaa kohtuullinen ohimenevä korvaus lievistä työnteolle ominaisten, kuormitusta aiheuttavien liikkeiden yhteydessä syntyneistä lihaksen tai jänteen kiputiloista, vaikkei selkeää ulkoista tapaturmamomenttia voida osoittaa. Sen sijaan korvattaviksi ei ole perusteltua edelleenkään kuulua luu- ja rustokudoksen vammat. Niiden kohdalla lääketieteellinen syy-yhteys edellyttää merkittävää ulkoista tapaturmamomenttia. Myöskään vähitellen syntyneet kipeytymiset eivät kuuluisi säännöksen piiriin.

Pykälässä säädetäisiin korvattavaksi eitäpaturmaperäinen lihaksen tai jänteen kipeytyminen, joka on aiheutunut työntekijän suorittaessa yksittäistä kuormittavaa työliikettä 21 §:ssä tarkoitettussa työssä. Työhön rinnastettaisiin säännöksessä myös 24 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettu kuntoliikunta, joka on pakollista esimerkiksi sotilaille tai palomiehille. Säännöksen sanamuoto poikkeaa nykyisen lain sanamuodosta ja sillä pyritään tarkentamaan korvausperusteita. Erityisinä kriteereinä korvattavalle työliikkeelle mainitaan sen yksilöitävyys ja kuormittavuus.

Jotta säännös olisi sopusoinnussa nykylääketieteen tiedon kanssa ja toisaalta syyseuraussuhde kipeytymisen ja työliikkeen välillä säilyisi, korvattavuudelta tulee edellyttää, että kipeytyminen sopii ajallisesti ja syn-

tymekanismiltaan kipeytyneeseen lihakseen tai jänteeseen kuormitusta aiheuttaneeseen yksittäiseen työliikkeeseen. Korvausratkaisujen kannalta on keskeistä, että lääkärinlausunnoissa olisi riittävän tarkka kuvaus yksittäisestä työliikkeestä, sen liikesuunnasta ja sen aiheuttamasta kuormituksesta kipeytyneeseen lihakseen tai jänteeseen samoin kuin kipeytymisen äkillisyydestä. Syy-yhteyttä arvioitaessa hoitoon hakeutumisen viivästyminen yleensä heikentää syy-yhteyden osoittamista työhön.

Työliikkeen kuormittavuutta ei voida arvioida pelkästään esimerkiksi käsiteltävän taakan painon perusteella, vaan arviointi tulee tehdä kokonaisuutena. Kuormituksen synty-miseen vaikuttaa myös työliikkeen mekani-smi. Paino yhdistyneenä hankalaan työasen-toon, kuten kiertoliikkeeseen, kurkotukseen tai painon siirtymiseen voi aiheuttaa kuormi-tuksen sellaisen taakan käsittelyn yhteydessä, jonka painon ei yksinään voitaisi katsoa aiheuttavan kuormitusta.

Pykälän nojalla tulisivat edelleen tavallimmin korvattaviksi työnteolle tyypillisiä yksittäisiä nosto-, taivutus-, kierto-, vääntö- ja ojennusliikkeitä suoritettaessa tapahtuneet lihas- ja jännekudosten ohimenevät venäh-dys- ja revähdystyypiset kipeytymiset, jois-sa ulkoinen vammaenergia on korkeintaan vähäinen tai joissa sellaista ei voida selkeästi osoittaa.

Pykälässä tarkoitettussa työliikkeessä voi olla kysymys myös kuormitusta aiheuttavasta nosto- tai kannatusliikkeestä taakkaa nostet-taessa. Jos tällöin on kysymys pikemmin yli-voimaisesta ponnistuksesta, kuten tilanteessa, jossa kahden työntekijän yhdessä kannattama painava taakka jää äkillisesti ja ennalta ar-vaamatta pelkästään toisen työntekijän va-raan aiheuttaen kudosten kestokyvyn ylittä-vän ponnistuksen, korvattavuutta tulee arvi-oida ensisijaisesti tapaturmana.

Korvauksen maksaminen ei säännöksen luonteesta johtuen edellytä lihas- tai jänne-kudoksen vaurion osoittamista objektiivisin tutkimusmenetelmin. Riittävää olisi kliinises-ti todettu lihaksen tai jänteen kiputila yksit-täisen työliikkeen yhteydessä.

Korvausta tämän pykälän nojalla ei kuiten-kaan maksettaisi, jos ilmenee, että kysymys on työntekijällä jo aikaisemmin olleen vam-

man tai sairauden esiintulosta tai oireilusta työsuorituksen yhteydessä. Korvausta tämän säännöksen perusteella ei myöskään ole tarkoitettu maksettavaksi, jos oirekuva jo alkuvaiheessa sopii sellaiseen kudოსvaurioon, jonka syntyminen terveessä kudoksessa edellyttäisi lääketieteellisen kokemuksen mukaan selkeää äkillisen, ulkoisen väkivallan kohdistumista kipeytyneelle alueelle. Tällaisia kudოსvaurioita ovat muun muassa olkapään kiertäjäkälvosimen, akillesjänteen ja hauislihaksen pitkän päään jänteen repeämät sekä nivustyrä. Korvausta ei myöskään jatkettaisi, kun tutkimusten perusteella kipeytymisen syyksi osoittautuu sen tyyppinen vamma, joka ei voi aiheutua pelkän työliikkeen suorittamisen seurauksena.

Säännös on tarkoitettu luonteensa vuoksi sovellettavaksi lähinnä lihas- ja jännekudoksen venähdys- ja revähdystyyppeihin vammoihin. Koska lääketieteellisen kokemuksen mukaan tällainen vamma paranee yksilölliset tekijätkin huomioon ottaen viimeistään kuudessa viikossa, korvausaika rajoitettaisiin säännöksessä nykykäytännön mukaisesti enintään kuuteen viikkoon kipeytymisestä lukien. Jos toipuminen jatkuu tätä pitempään, kysymys on todennäköisemmin kudოსvauriosta, jonka syntyy vähäisen ulkoisen tekijän muodostavalla työliikkeellä ei voida katsoa olevan enää merkittävää osuutta.

Kipeytymistä koskevaan säännökseen ei olisi enää tarpeen ottaa nykyistä vuorokauden aikarajoitusta, koska korvattavuus säännöksessä sidotaan selkeästi yksilöityyn yksittäiseen työliikkeeseen. Jos kipeytyminen liittyy toistuviin työliikkeisiin, korvattavuutta tulisi arvioida ammattitautia koskevien säännösten perusteella.

34 §. *Pahoinpitelyn ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttama vahinko.* Tapaturman käsitettä ehdotetaan edellä 17 §:ssä selkiytettäväksi niin, että se sisältäisi myös pahoinpitelyn tai muun tahallisen vahingoittamisen kohteeksi joutumisen. Vahingoittuneen kannalta pahoinpitely on usein äkillinen ja odottamaton tapahtuma, joka ei eroa tapaturmasta seurauksineen. Pahoinpitelyn tai muun tahallisen vahingoittamisen korvaamisen edellytyksistä eräissä tapauksissa ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi omalla säännöksellään, jossa sekä rajoitetaan että

laajennetaan tällaisen vahingoittumisen korvattavuutta suhteessa niihin olosuhteisiin, joissa työtaturmat yleensä korvattaisiin. Tämä on tarpeen pahoinpitelyn muista työtaturmista poikkeavan luonteen vuoksi.

Pykälässä säädettäisiin laajennuksista ja rajoituksista pahoinpitelyn ja muun toisen henkilön tahallaan aiheuttaman vahingon korvaamisessa. Muilta osin pahoinpitelyn ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttamaan vahinkoon sovellettaisiin työtaturmia koskevia säännöksiä. Pykälän 1 momentin mukaan pahoinpitelyn aiheuttama vahinko tai muu toisen henkilön tahallaan aiheuttama vahinko korvattaisiin riippumatta siitä, mitä edellä ehdotetuissa 21—25 §:ssä on säädetty korvaukseen oikeuttavista olosuhteista, jos tahallisen teon syynä olisi työntekijän työtehtävä. Työtehtävän vuoksi tapahtunut pahoinpitely tai muu tahallinen vahingoittaminen olisi siten sattumisolosuhteista ja -ajasta riippumatta aina korvattavaa. Siten esimerkiksi myös työntekijän työtehtävästä johtuva pahoinpitely vapaa-aikana olisi korvattava työtaturmana. Myöskään jäljempänä ehdotavassa 3 momentissa säädetyt rajoitukset tahallisen vahingoittamisen korvaamiselle eivät pätsi, kun tahallisen vahingoittamisen syynä on työntekijän työtehtävä.

Työtehtävällä tarkoitetaan momentissa jotakin kyseisen työntekijän nimenomaista työtehtävän suorittamista. Esimerkiksi pankki-toimihenkilön pahoinpitely lounastauolla työpaikan ulkopuolella tai vapaa-aikana olisi 1 momentin nojalla korvattava, kun hän on aiemmin työssään evännyt pahoinpitelijän lainahakemuksen. Vastaavia sattumisajasta ja -paikasta riippumatta korvaukseen oikeuttavia pahoinpitelyjä olisivat esimerkiksi sellainen, jossa pahoinpidelty sosiaalityöntekijä on osallistunut pahoinpitelijän perheen asioiden käsittelyyn työssään tai jossa pahoinpidelty poliisi on osallistunut pahoinpitelijään kohdistuneeseen rikostutkintaan ennen pahoinpitelyn sattumista. Pahoinpitelyn ja työtehtävän välinen syy-yhteys tulee voida osoittaa esimerkiksi esitutkintapöytäkirjalla tai muulla luotettavalla tavalla. Korvattavuuteen ei riittäisi pelkästään se, että työntekijä edustaa tekijälle jotakin työnantajaa tai instituutiota.

Pykälän 2 momentissa toisaalta rajattaisiin pahoinpitelyn tai toisen henkilön muun tahal-

lisen teon aiheuttama vahinko korvattavuuden ulkopuolelle, jos vahingoittamisen pääasiallisena syynä olisi työntekijän perhesuhteisiin tai muuhun yksityiselämään liittyvä seikka. Siten esimerkiksi perheväkivalta ja muut yksityiselämän riidoista johtuvat pahoinpitelyt eivät olisi työtapaturmana korvattavia, vaikka tapahtuma olisi sattunut 21—25 §:n mukaisissa olosuhteissa, joissa työtapaturma muutoin korvattaisiin.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan rajattavaksi korvattavuuden ulkopuolelle toisen henkilön tahallaan aiheuttama vahinko, joka on kohdannut työntekijää 23 §:n 2 kohdassa tai 24 §:n 1 momentin 2—8 kohdissa tarkoitettuna toiminnassa. Siten pahoinpitelyä tai muuta tahallaan aiheutettua vahinkoa ei korvattaisi mainittujen lainkohtien nojalla ruokatai virkistystauolla työpaikan läheisyydessä, virkistystilaisuudessa tai sille tehtävällä matkalla, työkykyä ylläpitävässä toiminnassa tai siihen liittyvällä matkalla, terveydenhuollon käynnillä tai siihen liittyvällä matkalla, niin sanotussa pakollisessa kuntoliikunnassa tai siihen liittyvällä matkalla tai työntekijän ollessa majoittuneena poikkeuksellista tapaturman vaaraa aiheuttavissa olosuhteissa. Muilta osin pahoinpitelyn ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttama vahinko olisi korvattavissa samoissa 21—25 §:n mukaisissa olosuhteissa tapahtuneena kuin työtapaturma. Jos kuitenkin pahoinpitelyn syynä olisi tässä momentissa mainituissa olosuhteissa työntekijän työtehtävä, se korvattaisiin tämän pykälän 1 momentin nojalla.

35 §. Henkinen järkytysreaktio työtapaturman seurauksena. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin eräiden henkisten järkytysreaktioiden korvaamisen edellytyksistä. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin ne henkiset järkytysreaktiot, jotka voitaisiin korvata työtapaturman seurauksena. Näitä ovat akuutti stressireaktio, traumaperäinen stressihäiriö ja tuhoisaa kokemusta seuraava persoonallisuuden muutos. Järkytysreaktioiden nimikkeet vastaavat ICD-10-tautiluokituksen mukaisia tautinimikkeitä. Mainitut järkytysreaktiot on vakiintuneesti korvattu myös nykyisen korvaus- ja oikeuskäytännön perusteella, jossa korvaaminen on kytketty diagnostisten kriteerien toteutumiseen.

Korvusedellytysten selkeyden ja yhdenvertaisuuden varmistamiseksi säännökseen kirjattaisiin niiden tapahtumien määrittely, joiden perusteella säännöksessä mainitut järkytystilat voisivat tulla korvattaviksi. Nämä tapahtumien määrittelyt vastaavat pääosin niitä kuvauksia, joita tapahtumaan on näihin järkytystiloihin nykyisessä ICD-10 tautiluokituksessa diagnostisena edellytyksenä liitetty. Näin ollen, kun tapahtuma täyttää säännöksessä asetetut edellytykset, järkytystilan lääketieteellinen diagnosointi tapahtuu muutoin tautiluokituksen määrittelyjen perusteella. Korvusedellytyksiä arvioitaessa tulisi siten ottaa huomioon myös luokitukseen sisältyvä erotusdiagnostiikka. Koska korvusedellytysten täyttymistä arvioidaan tapahtuman yleisen henkisen kuormittavuuden ja potilaan oireiden perusteella, korvausratkaisun tekeminen edellyttää riittävän tarkkaa kuvausta tapahtuman luonteesta ja olosuhteista sekä sellaisia hoitavan lääkärin potilasasiakirjoihin tekemiä havaintoja ja löydöksiä potilaan oireistosta, joiden perusteella diagnostisten edellytysten voidaan arvioida täyttyvän.

Momentin 1 kohdassa esitetään akuutin stressireaktion määritelmä: se seuraa reaktiona sellaiseen poikkeuksellista fyysistä tai psyykkistä rasitusta aiheuttavaan tapahtumaan, johon liittyy vakava turvallisuuden tai fyysisen koskemattomuuden menetyks tai menettämisen uhka. Akuutti stressireaktio on tautiluokituksen mukaan ohimenevä, mutta vaikea-asteinen häiriö, joka kehittyy oireetomalle henkilölle reaktiona poikkeukselliseen fyysiseen tai psyykkiseen stressiin ja joka tavallisesti häviää muutaman tunnin tai päivän kuluessa. Oireet laukaisevana tapahtumana kuvataan muun muassa luonnonkatastrofi, onnettomuus tai rikoksen uhriksi joutuminen. Oireet alkavat yleensä minuuttien kuluessa traumaattisesta tapahtumasta ja kestävät 2—3 päivää. Usein tila kestää vain muutamia tunteja. Tautiluokituksen mukaan ohimenevään henkiseen rasitustekijään liittyvän äkillisen stressireaktion oireet vaimenevat enintään 8 tunnin kuluessa.

Momentin 2 kohdassa mainittu traumaperäinen stressihäiriö seuraa reaktiona sellaiseen rasittavaan, poikkeuksellisen uhkaavaan tai tuhoisaan tapahtumaan, joka todennäköi-

sesti aiheuttaisi voimakasta ahdistuneisuutta melkein kenessä tahansa. Traumaperäinen stressihäiriö kehittyy tautiluokituksen mukaan viivästyneenä tai pitkittyneenä vasteena rasittavaan, lyhyt- tai pitkäkestoiseen poikkeuksellisen uhkaavaan tai tuhoisaan tapahtumaan tai tilanteeseen, joka todennäköisesti aiheuttaisi voimakasta ahdistuneisuutta melkein kenessä tahansa. Esimerkkeinä mainitaan ihmisen aiheuttamat tuhot tai luonnonkatastrofit, sotatila, vakava onnettomuus, väkivaltaisen kuoleman näkeminen, kidutuksen, terrorismin, raiskauksen tai muun rikoksen uhriksi joutuminen. Häiriötä ei yleensä pidä diagnosoida, mikäli näyttöä ei ole siitä, että oireet ovat alkaneet kuuden kuukauden sisällä poikkeuksellisen vaikeasta traumasta.

Suomen lääkäri-seura Duodecimin ja Suomen Psykiatriyhdistys ry:n asettaman työryhmän julkaiseman Käypä hoito -suosituksen mukaan vaikeaoireinen traumaperäinen stressihäiriö saattaa heikentää huomattavasti työkykyä, joten sairausloma voi olla joskus erityisterapian aikana välttämätöntä. Kohtalaisen nopean työhön paluun tukemisella on traumaperäisen stressihäiriönkin kohdalla myös hoidollista merkitystä. Suosituksen mukaan olisi myös pyrittävä siihen, että potilas saisi stressitapahtumaan liittyvän mahdollisen rahallisen korvauksen aktiivisen hoidon ja kuntoutuksen korvauksena eikä pysyvän haitan korvauksena.

Momentin 3 kohdassa mainittu tuhoisaa kokemusta seuraava persoonallisuuden muutos seuraa pitkäaikaisena tai pysyvänä reaktiona äärimmäisen voimakasta henkistä rasitusta synnyttävään tapahtumaan. Tuhoisaa kokemusta seuraavalla persoonallisuuden muutoksella tarkoitetaan ainakin kaksi vuotta kestävää persoonallisuuden muutosta, joka seuraa altistumista tuhoisalle rasitukselle. Rasituksen täytyy olla niin äärimmäistä, että sen syvällistä vaikutusta persoonallisuuteen ei ole tarpeen selittää yksilöllisellä haavoittuvuudella. Esimerkkinä tällaisesta rasituksesta mainitaan keskitysleirikokemukset, kidutus, suuronnettomuudet tai pitkäaikainen altistuminen hengenvaaralle, kuten panttivankitilanteissa ja pitkäaikaisessa vankeudessa, johon liittyy välitön tapetuksi tulemisen uhka. Traumaperäinen stressireaktio voi edeltää mainittua persoonallisuuden muutos-

ta. Tuhoisaa kokemusta seuraava persoonallisuuden muutos ei sen sijaan liity tautiluokituksen mukaan lyhytaikaiseen henkeä uhkaavaan tilanteeseen, kuten auto-onnettomuuteen.

Pykälän 2 momentin mukaan traumaperäisen stressireaktion ja tuhoisaa kokemusta seuraavan persoonallisuuden muutoksen korvaaminen edellyttäisi myös, että työntekijällä on todettu traumaperäiseen stressireaktioon sopiva oireisto ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut tapahtumasta. Säännös on tarpeen syy-yhteyden arvioinnin mahdollistamiseksi. Kuten edellä todettiin, traumaperäistä stressihäiriötä ei yleensä pidä diagnosoida, mikäli näyttöä ei ole siitä, että oireet ovat alkaneet kuuden kuukauden sisällä poikkeuksellisen vaikeasta traumasta. Momentissa oireiston toteamisella tarkoitetaan sitä, että lääkäri on potilaan tavattuaan kirjannut potilasasiakirjoihin tapahtumaan liittyen löydökset tällaisesta oireistosta potilaskäynnin yhteydessä.

Mainitut järkytysreaktiot korvattaisiin siis työtapaturman seurauksena. Tapaturman määritelmään sisältyvän ulkoisesta tekijästä johtuvan tapahtuman tulee täyttää 1—3 kohdassa mainitut kriteerit. Lisäksi tapahtuman tulee liittyä niihin 21—25 §:ssä säädettyihin olosuhteisiin, joissa työtapaturma korvataan. Korvattavien olosuhteiden osalta säädettäisiin kuitenkin eräitä poikkeuksia jäljempänä 4 momentissa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin erityisistä juridisista edellytyksistä henkisen järkytystilan korvaamiselle työtapaturman seurauksena. Momentin mukaan henkisen järkytysreaktion korvaaminen edellyttäisi, että vahingoittunut on ollut välittömästi osallisena 1 momentissa tarkoitettussa tapahtumassa ja että tapahtuma on kiinteässä ja asiallisessa yhteydessä niihin olosuhteisiin, joissa työtapaturma korvataan.

Välittömällä osallisuudella tapahtumaan tarkoitettaisiin henkilökohtaiseen vaaraan joutumista, esimerkiksi konkreettista hengen tai vakavan vammautumisen uhkaa. Osallisuudella tarkoitettaisiin myös silminnäkijänä olemista silloin, kun tapahtuma täyttää paitsi tässä pykälässä asetetun välittömyyden edellytyksen myös 1 momentissa kuvatut kuormittavuuden edellytykset. Välittömyydellä tarkoitetaan sellaista omakohtaista kokemista

tapahtuman välittömässä läheisyydessä, mikä mahdollistaa omakohtaisen havainnoinnin.

Asiallinen yhteys korvattaviin olosuhteisiin, jotka säädettäisiin 21—25 §:ssä, olisi olemassa esimerkiksi silloin, kun työntekijä näkee työtä tehdessään lähellä työskentelevän työtoverinsa kuolevan tapaturmaisesti. Tapahtumalla ei olisi asiallista yhteyttä työpaikan alueelle kuuluvaan toimintaan, kun työntekijä järkyttyy nähdessään kahvitauolla työpaikan alueella ollessaan taukotilan ikkunasta ulkona kadulla tapahtuvan liikenneonnettomuuden. Sen sijaan liikenneonnettomuus voi muodostaa tällaisen tapahtuman asunnon ja työpaikan välisellä matkalla. Kiinteää ja asiallista yhteyttä korvattaviin olosuhteisiin ei olisi esimerkiksi silloin, kun työntekijä ollessaan työssä tai työpaikalla järkyttyy saatuaan tiedon lähiomaisen äkillisestä kuolemasta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin erityistä rajoituksista korvattavien olosuhteiden osalta. Poiketen siitä, mitä edellä on työtapahtuman korvaamisesta säädetty, henkistä järkytysreaktiota ei kuitenkaan korvattaisi, jos se on kohdannut työntekijää 23 §:n 2 kohdassa tai 24 §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tarkoitetussa toiminnassa, paitsi jos kyseessä olisi edellä 34 §:n 1 momentin mukainen toisen henkilön tahallaan aiheuttama vahinko, jonka syynä on työntekijän työtehtävä.

Korvattavuus rajattaisiin sellaiseen toimintaan, johon työntekijä on yleensä velvoitettu osallistumaan ja jonka olosuhteisiin myös työnantajalla on lakiin perustuva oikeus vaikuttaa. Korvaussuoja koskisi tapahtumaa, joka sattuu 21 §:ssä tarkoitettuun tavoin työssä ja 22 §:ssä tarkoitettussa toiminnassa työtekoalueella. Lisäksi se koskee 23 §:n 1 kohdassa tarkoitettua toimintaa asunnon ja työpaikan välisellä matkalla ja 24 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua koulutusta, jota voidaan järjestää paitsi työnantajan tiloissa, myös sen ulkopuolella. Korvattavuuden ulkopuolelle jäisivät samat olosuhteet kuin tahallisen vahingoittamisen osalta lukuun ottamatta 24 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaista tilannetta. Jos siis työntekijä on työnsä vuoksi majoittuneena poikkeuksellista tapaturman vaaraa aiheuttavissa olosuhteissa ja järkytysreaktio johtuu näihin olosuhteisiin liittyvästä syystä, esimerkiksi sotatilasta tai

terroriteosta, järkytysreaktio korvataan muiden tässä pykälässä säädettyjen edellytysten täyttyessä.

Ehdotetun 34 §:n 1 momentin nojalla myös vapaa-aikana tahallaan aiheutettu järkytysreaktio korvattaisiin, jos sen syynä olisi työntekijän työtehtävä. Siten korvattavaksi tulisi tilanne, jossa työntekijä saisi henkisen järkytysreaktion häneen kohdistuneen rikollisen teon tai uhkauksen vuoksi. Vastaavasti 34 §:n 2 momentin nojalla ei korvattaisi järkytysreaktiota, joka johtuisi perhesuhteisiin tai muuhun yksityiselämään liittyvän syyn vuoksi tehdystä pahoinpitelystä tai muusta tahallisesta vahingoittamisesta.

III Osa **Etuudet**

8 luku **Sairaanhoidon korvaukset**

Yleiset säännökset

36 §. *Sairaanhoidon kustannusten korvaaminen.* Pykälässä säädettäisiin sairaanhoidon kustannusten korvaamisen yleisistä edellytyksistä. Korvattavuuden yleisenä edellytyksenä olisi 1 momentin mukaan, että sairaanhoitoa on annettu vahingon vuoksi ja että kyse on tarpeellisesta sairaanhoidosta. Vastaava säännös on voimassa olevan lain 15 §:n 1 momentissa. Sairaanhoidon korvattavuutta arvioitaisiin nykyiseen tapaan kunkin kustannuksen osalta erikseen. Vahinkotapahtuman ja sen seurauksena saadun vamman tai sairauden syy-yhteys annettuun sairaanhoitoon on edellytyksenä sen korvaamiselle. Jokaisen sairaanhoitoon kuuluvan toimenpiteen kohdalla arvioidaan, onko kyseessä ollut korvattavan vahingon vuoksi tarpeellinen hoito.

Sairaanhoitoa annetaan Suomessa sekä julkisen terveydenhuollon palveluna että yksityisen terveydenhuollon palveluna. Näitä säännellään kansanterveyslaissa (66/1972), erikoissairaanhoitolaissa (1062/1989), terveydenhuoltolaissa, yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa

laissa (559/1994). Pykälän 2 momentin mukaan korvausta maksettaisiin sellaisesta sairaanhoidosta, jota on annettu edellä mainittujen lakien perusteella. Lähtökohtana näissä säännöksissä on, että suomalaisen terveydenhuollon toiminnan on perustuttava arvioituun lääketieteelliseen näyttöön ja hyviin hoito- ja toimintakäytäntöihin.

Korvattavan sairaanhoidon kustannusten sisällöstä säädettäisiin 37 §:ssä. Lisäksi ulkomailla annetun sairaanhoidon korvaamisesta säädettäisiin erikseen 46 ja 47 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin selvyyden vuoksi nimenomaisesti, että oikeudesta saada sairaanhoitoa ja sairaanhoidon järjestämistä vastuusta säädetään muussa laissa. Ehdotettavan lain mukaista vakuutusta toimeenpanevat vakuutuslaitokset eivät järjestä sairaanhoitoa, vaan ainoastaan korvaavat sairaanhoidon kustannuksia. Sairaanhoidon järjestämistä vastuusta ja oikeudesta saada sairaanhoitoa säädetään terveydenhuollon lainsäädännössä, esimerkiksi terveydenhuolto-laissa, erikoissairaanhoitolaissa, kansanterveyslaissa, potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (785/1992) sekä eräissä erityislaeissa kuten esimerkiksi työterveyshuoltolaissa, mielenterveyslaissa, päihdehuoltolaissa ja tartuntatautilaissa.

37 §. Korvattava sairaanhoito. Pykälässä säädettäisiin korvattavan sairaanhoidon kustannusten sisällöstä. Sairaanhoidon kustannusten korvaamisen sisältöä ehdotetaan täsmennettäväksi vastaamaan terveydenhuoltolain mukaista sairaanhoidon käsitettä. Ehdotettavalla muutoksella ei olisi vaikutuksia korvauksen sisältöön tai korvauksen määrään.

Pykälän 1 momentin mukaan sairaanhoitoon kuuluisivat ensihoito, vamman tai sairauden tutkimus, määritys ja hoito, lääkkeet ja hoitotarvikkeet sekä sairaanhoitona annettava lääkinällinen kuntoutus. Säännös vastaisi terveydenhuoltolain mukaista sairaanhoidon määrittelyä.

Lakisääteistä tapaturmavakuutusjärjestelmää ja terveydenhuoltoa koskevassa voimassa olevassa lainsäädännössä sairaanhoidon ja lääkinällisen kuntoutuksen käsitteet eroavat toisistaan. Sairaanhoidosta säädetään voimassa olevan lain 15 a §:ssä, mutta siihen ei sisälly lääkinällinen kuntoutus. Tapaturma-

vakuutusjärjestelmässä lääkinällisellä kuntoutuksella tarkoitetaan kuntoutuslain 7 §:n mukaista työ- tai toimintakykyä edistävää kuntoutusta. Lisäksi apuvälineiden osalta ongelmia on aiheuttanut se, että niitä koskevia säännöksiä sisältyy sekä voimassa olevaan tapaturmavakuutuslakiin että kuntoutuslakiin. Käsitteiden eroavuudet ovat aiheuttaneet epäselvyyttä sairaanhoidon ja lääkinällisen kuntoutuksen järjestämistä ja kustannuksia koskevassa vastuunjaossa. Sen vuoksi tapaturmavakuutusjärjestelmän korvaama lääkinällinen kuntoutus ehdotetaan uudessa laissa luettavaksi korvattavaan sairaanhoitoon terveydenhuoltolakia vastaavalla tavalla. Siten kaikista niistä toimenpiteistä, jotka annettaisiin terveydenhuoltolain mukaisena sairaanhoitona, aiheutuvat kustannukset olisivat tämän lain mukaisena sairaanhoitona korvattavissa.

Vahingon vuoksi tarpeellisen sairaanhoidon kustannuksen korvattavuutta arvioitaisiin voimassa olevan lain tapaan kunkin kustannuksen osalta erikseen. Esimerkiksi lääkemenneiden tarpeellisuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon viitehintajärjestelmän mukainen lääkevaihto reseptillä määrättyä halvempaan niin sanottuun rinnakkaislääkkeeseen. Jos vahingoittunut kieltäytyisi apteekin tarjoamasta halvemmasta lääkkeestä, korvaus maksettaisiin viitehinnan mukaan ja vahingoittuneen itsensä maksettavaksi jäisi viitehinnan ylittävä osuus. Korvausperiaate vastaisi tällöin sairausvakuutuslain mukaista lääkekorvausperiaatetta. Jos apteekilla ei olisi halvempaa lääkettä tarjolla, korvattaisiin lääkemääräyksen mukainen viitehintaa kalliimpi lääke.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lääkinällisen kuntoutuksen toimenpiteistä, jotka vastaavat lääkinällisen kuntoutuksen osalta voimassa olevan kuntoutuslain 7 §:ssä säädettyjä työ- ja toimintakykyä edistäviä toimenpiteitä. Momentissa lueteltaisiin muutoin aivan samat toimenpiteet kuin terveydenhuoltolain 29 §:n 1 momentissa, mutta 6 kohdan apuvälinepalvelu olisi määrittelytarkemmin kuin terveydenhuoltolaissa. Lääkinälliseen kuntoutukseen kuuluisivat momentin mukaan 1) kuntoutusneuvonta ja kuntoutusohjaus, 2) toiminta- ja työkyvyn ja kuntoutustarpeen arviointi, 3) kuntoutustut-

kimus, jonka avulla selvitetään potilaan kuntoutusmahdollisuudet, 4) toimintakyvyn parantamiseen ja ylläpitämiseen tähtäävät terapiat sekä muut tarvittavat kuntoutumista edistävät toimenpiteet, 5) lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet mukaan lukien apuvälineiden sovitus, muutostyöt, kokeilu, käytön opetus ja seuranta, perustellusta syystä apuvälineen kuljetus, apuvälineen huolto ja korjaus, 6) sopeutumisvalmennus sekä 7) 1—6 kohdissa tarkoitetuista toimenpiteistä koostuvat kuntoutusjaksot laitospai- tai avohoidossa. Lääkinnällisen kuntoutuksen osalta pätee sama 36 §:n 2 momentissa mainittu periaate kuin muunkin sairaanhoidon osalta: järjestämisvastuu määräytyy terveydenhuollon lainsäädännön mukaisesti ja vakuutuslaitokset korvaavat vahinkotapahtuman vuoksi tarpeellisista toimenpiteistä aiheutuneet kustannukset.

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineistä säädettäisiin tarkemmin pykälän 3 momentissa. Jäljempänä 94 §:ssä säädettäisiin sellaisten päivittäisissä toiminnoissa tarvittavien apuvälineiden kustannusten korvaamisesta, jotka eivät ole lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineitä. Säännöksen olisi tarkoitus vastata julkisen terveydenhuollon käsitettä lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineestä. Lääkinnällistä apuvälinettä ei ole täysin yhdenmukaisesti määritelty terveydenhuollossa, mutta sairaanhoitopiirien apuvälineiden saatavuuserusteet vastaavat pitkälti toisiaan. Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineellä tarkoitettaisiin laitetta, tarviketta, ohjelmaa tai vastaavaa ratkaisua, joka tukee, ylläpitää tai parantaa vahingoittuneen työkykyä tai toimintakykyä päivittäisissä toiminnoissa tai ehkäisee työ- tai toimintakyvyn heikentymistä. Korvattavia olisivat tavanomaisen tasoiset apuvälineet. Tätä tasoa paremmasta apuvälineestä aiheutuneet kustannukset voitaisiin korvata, jos sen käyttäminen mahdollistaisi työkyvyn palautumisen tai henkilökohtaisen avun tarpeen olennaisen vähentymisen. Tavanomaista tasoa arvioitaessa otettaisiin huomioon lääketieteen ja apuvälinetekniikan kehittyminen. Lääkinnällisen kuntoutuksen korvattavia apuvälineitä olisivat esimerkiksi kyynärsauvat, pyörätuolit, ortoosit ja proteesit, suihkutuoli, ruuanlaitossa tarvittavat leikku- ja pilkkomisvälineet, ruokailemiseen

tarvittavat apuvälineet ja opaskoira. Opaskoiran osalta ehdotetaan samalla luovuttavaksi voimassa olevan lain 20 a §:n 4 momentin mukaisesta korvauksesta, jota maksetaan opaskoiran ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista. Sairaanhoitopiirit ostavat opaskoirapalvelut Näkövammaisten Keskusliitto ry:ltä tai muilta opaskoiria kouluttavilta organisaatioilta. Nämä tuottavat palvelut sopimuksen perusteella. Opaskoiran hankinnasta, kouluttamisesta, ruokinnasta ja eläinlääkinnästä aiheutuvat kulut korvattaisiin kuten muistakin apuvälineistä aiheutuvat kulut täyskustannusmaksuna kunnalle tai kuntayhtymälle, joka vastaa opaskoirapalvelusta. Käytännössä ostopalvelun tuottaja maksaa koiran käyttäjälle kulut opaskoirasta. Siten erillistä korvausta koiran ylläpidosta ei tarvittaisi, koska ylläpidosta ei aiheudu vahingoittuneelle kuluja.

Asuntoon kuuluvien apuvälineiden ja laitteiden korvaamisesta kuntoutuksena säädettäisiin 95 §:ssä. Työtehtävien suorittamisesta tarvittavien apuvälineiden korvaamisesta kuntoutuksena säädettäisiin ammatillista kuntoutusta koskevassa 89 §:ssä.

38 §. Korvattavat tutkimuskulut. Pykälässä säädettäisiin tutkimuskulujen korvaamisesta tilanteessa, jossa vahinko eli vamma tai sairaus ei osoittaudu korvattavaksi. Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 14 §:n 4 momenttia. Tutkimusten edellytettäisiin edelleen olevan tarpeellisia eli perusteltuja nimenomaan vamman tai sairauden työperäisyyden selvittämiseksi, minkä vuoksi korvauskäytännössä käytetään termiä perusteltu epäily erotukseksi tapauksista, joissa on selvää, ettei kyse ole korvattavasta vammasta tai sairaudesta. Vamman tai sairauden työperäisyyden selvittämisestä johtuvat lääkäri- ja käynnit sekä lääkärin tekemät tai määräämät tutkimukset olisivat 36 ja 37 §:n tarkoittamaa sairaanhoitoa, joten niistä maksettaisiin julkiselle terveydenhuollolle täyskustannusmaksu siten kuin 39—42 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi. Siten myös tutkimuksista johtuvat matkat korvattaisiin vahingoittuneelle kuten sairaanhoidosta johtuvat matkat 50 §:n mukaisesti. Lääkärinlausuntopalkkion ja terveydentilätietojen toimittamisesta aiheutuneiden muiden kustannusten korvaamiseen sovellettaisiin 266 §:n säännöstä.

Julkisessa terveydenhuollossa annetun hoidon korvaaminen

39 §. *Korvaus vahingoittuneelle sairaanhoidosta aiheutuneista kustannuksista.* Pykälässä säädettäisiin sairaanhoidon kustannusten korvaamisesta vahingoittuneelle, kun hoitoa on annettu julkisen terveydenhuollon palveluna. Vahingoittuneelle korvattaisiin asiakasmaksu, joka määrätään hänelle asiakasmaksulain mukaan. Pykälän 1 momentti vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 15 b §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sen kustannuksen korvaamisesta, joka aiheutuu vahingoittuneelle sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain (569/2009; palvelusetelilaki) mukaisen palvelusetelin käytöstä. Jos vahingoittuneelle on annettu palveluseteli hoitoa varten, häneltä ei peritä asiakasmaksua. Sen sijaan hänelle voi jäädä maksettavaksi palvelusetelilain 3 §:n 4 kohdassa ja 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu omavastuu eli se osuus yksityisen palvelujen tuottajan palvelun hinnasta, jota kunnan myöntämän palvelusetelin arvo ei kata. Momentin mukaan vahingoittuneelle korvattaisiin tämä omavastuuosuus.

Palvelusetelilain 7 §:n 2 momentin mukaan lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineen hankkimiseksi annettavan palvelusetelin arvon tulee olla sellainen, että sillä voi hankkia asiakkaan yksilöllistä tarvetta vastaavan tavanomaisen apuvälineen. Koko kustannus sisältyy tällöin kuntalaskutuskustannukseen, eikä asiakkaalle synny omavastuuosuutta, jota pitäisi korvata vahingoittuneelle itselleen. Vahingoittunut saa kuitenkin halutessaan hankkia palvelusetelin arvoa kalliimman apuvälineen, jolloin hänen tulee itse maksaa valitsemansa apuvälineen hinnan ja palvelusetelin arvon välinen hinnanero. Tällöin kyseessä ei ole 2 momentin mukainen, palvelusetelilain tarkoittama omavastuuosuus, vaan hinnanero, joka syntyy, kun vahingoittunut haluaa hankkia perustasoa paremman apuvälineen maksamalla itse erotuksen. Tätä erotusta ei korvattaisi tämän lain nojalla.

40 §. *Kunnan tai kuntayhtymän oikeus täyskustannusmaksuun.* Pykälässä säädettäisiin vakuutuslaitoksen velvollisuudesta maksaa julkisessa terveydenhuollossa annetusta

korvattavasta sairaanhoidosta kunnalle tai kuntayhtymälle täyskustannusmaksu. Pykälän 1 momentin mukaan maksun maksamisen edellytyksenä olisi, että vahingoittuneella on oikeus korvaukseen saamastaan hoidosta ja lisäksi edellytettäisiin, että julkisen terveydenhuollon yksikkö on täyttänyt 41 §:ssä ehdotetun mukaisen ilmoitusvelvollisuutensa.

Täyskustannusmaksujärjestelmä on toteutettu tapaturmavakuutuslain ja asiakasmaksulain muutoksilla (1358/2004) vuodesta 2005 alkaen. Täyskustannusmaksulla katetaan julkiselle terveydenhuololle työtapaturma- ja ammattitautipotilaiden hoidosta aiheutuvat kustannukset.

Vakuutuslaitoksen velvollisuus maksaa täyskustannusmaksu seuraa siitä, että vakuutusjärjestelmälle on tämän lain mukaisen vahingon perusteella syntynyt lakiin perustuva velvollisuus korvata kysymyksessä oleva hoito vahingoittuneelle. Vakuutuslaitos voi antaa päätöksen täyskustannusmaksun maksamisesta vasta sen jälkeen, kun vahingoittuneen oikeus korvaukseen sairaanhoidosta on ratkaistu.

Pykälän 2 momentin mukaan täyskustannusmaksua ei maksettaisi pitkäaikaisesta laitoshoidosta. Säännös vastaisi sanamuodoltaan tarkistettuna voimassa olevan lain 15 b §:n 7 momenttia.

Pykälän 3 momentin mukaan täyskustannusmaksu olisi samansuuruinen kuin terveydenhuoltolain 58 §:n määräytyvä potilaan kotikunnan vastuu hoidon kustannuksista. Säännös vastaisi tältä osin voimassa olevan asiakasmaksulain 13 a §:n 2 momenttia. Momentissa ei säädettäisi siitä, mitä sairaanhoitoa korvataan tämän lain nojalla, vaan se määräytyisi 36 ja 37 §:n mukaisesti. Siten esimerkiksi tuotteistukseen perustuva hinta voi sisältää kustannuksia, jotka aiheutuvat hoidosta, jota ei korvata tapaturmavamman hoitona tai jota ei ole annettu. Siten laskutuksessa olisi pystyttävä tarvittaessa erittelemään kustannusten muodostuminen. Laskuun ei saa sisällyttää esimerkiksi laskutuslisää, koska laskutusmenettely sisältyy jo kuntalaskutukseen. Mainittua asiakasmaksulain säännöstä on tarkennettu ottamalla huomioon tilanne, jossa hoitoa varten on annettu palveluseteli, jolloin täyskustannusmaksu olisi

momentin mukaan palvelusetelin arvon suuruinen.

41 §. *Julkisen terveydenhuollon toimintayksikön ilmoitusvelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin julkisen terveydenhuollon toimintayksikön ilmoitusvelvollisuudesta täyskustannusmaksun saamiseksi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tiedoista, jotka julkisen terveydenhuollon toimintayksikön tulee toimittaa jokaisesta hoitokäynnistä täyskustannusmaksun saamiseksi. Ehdotettavan lain 40 §:n mukaan kunnan tai kuntayhtymän oikeus täyskustannusmaksuun edellyttäisi, että vahingoittuneella on oikeus korvaukseen saamastaan hoidosta. Vakuutuslaitos voi siis maksaa hoitoa koskevan täyskustannusmaksun vasta sen jälkeen, kun on selvillä, onko kyse korvattavan vahinkotapahtuman vuoksi annetusta hoidosta ja onko kyse korvattavasta sairaanhoidosta. Vakuutuslaitos ei voi tehdä hoidon osalta korvattavuusratkaisua, ellei sillä ole käytettävissään vahingoittuneen hoitokäyntiä koskevia merkintöjä. Terveydenhuollon toimintayksikkö tekee potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) mukaiset merkinnät potilasasiakirjoihin. Näin ollen ehdotetaan säädettäväksi, että terveydenhuollon toimintayksikkö antaa hoitokäyntiä koskevat merkinnät vakuutuslaitokselle. Kun tiedot on toimitettu ja vakuutuslaitos on ratkaissut, että kyseessä on korvattava vahinkotapahtuma ja korvattava sairaanhoito, maksetaan kunnalle tai kuntayhtymälle täyskustannusmaksu kyseisestä hoidosta.

Tiedot olisi momentin mukaan annettava viipymättä vahingoittuneen hakeuduttua hoitoon ja samalla vakuutuslaitokselle olisi ilmoitettava työnantaja, jonka työssä vahinkotapahtuman on ilmoitettu sattuneen. Työnantajatieto on vakuutuslaitokselle välttämätön, sillä työtaturmavakuutuksessa ei rekisteröidä yksittäisiä työntekijöitä. Näin ollen vain työnantajatiedon kautta on mahdollista selvittää, missä työntekijä on vakuutettu. Jos hoidosta tehdään 2 momentin mukainen suunnitelma, 1 momentin mukaiset tiedot voisi ilmoittaa kyseisen suunnitelman mukana. Tällöin ei siis tarvitse tehdä kahta erillistä ilmoitusta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niin sanottua jatkohoitoa koskevasta ilmoitusvel-

vollisuudesta ja siihen liitetystä määräajasta. Toimenpiteestä, josta laaditaan potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 4 a §:n mukainen suunnitelma, on lähetettävä vakuutuslaitokselle suunnitelma viimeistään neljän arkipäivän kuluessa päivästä, jona suunnitelmaa koskevat merkinnät on tehtävä potilasasiakirjoihin. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (298/2009) 8 §:n 1 momentin mukaan potilasasiakirjamerkinnot on tehtävä viimeistään viiden vuorokauden kuluessa siitä, kun potilas poistuu vastaanotolta taikka palvelutapahtuma muutoin päättyy. Tällaisessa niin sanotussa jatkohoidossa vakuutuslaitos voisi antaa 42 §:n mukaisen maksusitoumuksen vakuutuslaitoksen valitsemaan hoitopaikkaan.

Pykälän 2 momentin säännöstä sovellettaisiin toimenpidekohtaisesti eli jos suunnitelmaan, joka koskee tutkimusta, hoitoa tai lääkinnällistä kuntoutusta, sisältyy erilaisia toimenpiteitä, ilmoitusvelvollisuuden täyttämistä arvioidaan toimenpidekohtaisesti. Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöminen alkuvaiheen toimenpiteiden osalta ei siten estäisi täyskustannusmaksun maksamista niistä suunnitelmaan sisältyvistä toimenpiteistä, jotka annetaan vasta myöhemmin niin, että vakuutuslaitoksella on vielä niiden osalta mahdollisuus antaa maksusitoumus.

Suuronnettomuuden, sairausepidemian tai muun niihin rinnastettavan ylivoimaisen esteen sattuessa ilmoitus olisi tehtävä heti, kun este on lakannut. Ylivoimainen este voisi olla esimerkiksi rajusta infektioepidemiasta tai työtaistelutoimenpiteestä aiheutunut terveydenhuollon resurssien ennakoimaton ja hetkellinen riittämättömyys, mutta ei tavanomaisessa tilanteessa lääkäri- ja hoitohenkilökunnan pysyvä tai tilapäinen vajuus.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin niistä tilanteista, joita 2 momentin mukainen ilmoitusvelvollisuus ei koskisi. Säännöksessä luetellut toimenpiteet vastaisivat täsmennettynä niitä toimenpiteitä, joista julkisen terveydenhuollon toimintayksikön ei voimassa olevan lain 15 §:n 3 momentin ja 15 a §:n 3 momentin sekä asiakasmaksulain 13 b §:n 1 momentin nojalla tarvitse tehdä ilmoitusta vakuutuslaitokselle täyskustannusmaksun saadakseen. Näitä toimenpiteitä olisivat kiireellinen sairaanhoito tai vastaanottokäynti ja sen yhtey-

dessä tehtävä vähäinen tutkimus- ja hoito-toimenpide. Kiireellisellä sairaanhoidolla tarkoitettaisiin välittömän hoidon tarpeen arviointia ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman vamman tai sairauden olennaista pahenemista. Välitön hoidon tarve tarkoittaa saman ensimmäisen hoitokäynnin yhteydessä annettavan hoidon tarpeen arviointia. Hoitona, jota ei voida siirtää, ei pidetä hoitoa, joka voidaan antaa julkisessa terveydenhuollossa noudatettavien lääketieteellisten perusteiden myötä myöhemmän kuin ensimmäisen hoitokäynnin yhteydessä ilman, että hoidon lykkääntymisestä aiheutuisi hoidon lopputulokselle olennaista heikentymistä.

Kiireellisen hoidon tarpeen arviointi voi sisältää erilaisia tutkimustoimenpiteitä. Tällaisia ovat muun muassa röntgen-, ultraääni- ja MRI-tutkimus sekä artroskopia. Toimenpiteiden kuuluminen kiireelliseen hoitoon arvioidaan vamman tai sairauden vaikeusasteesta riippuen lääketieteellisesti. Pykälän 3 momentissa säädettyjä toimenpiteitä koskisi kuitenkin 1 momentin mukainen ilmoitusvelvollisuus eli näidenkään osalta täyskustannusmaksua vakuutuslaitos ei voisi maksaa ennen kuin se on saanut potilasasiakirjamerkinnät ja korvattavuusratkaisu on tehty.

Myös ostopalveluprosessissa ilmoitusvelvollisuus on aina kunnalla. Kunta ja ostopalvelun antaja voivat kuitenkin sopia, että ostopalvelun antaja tekee ilmoituksen kunnan puolesta. Kunnan on ilmoitettava vakuutuslaitokselle ostopalvelun samoin kuin palvelusetelin käytöstä samalla, kun se ilmoittaa 2 momentin mukaisesta suunnitelmasta. Kunnan tulee tehdä ilmoitus hoitopäätöksestä niin ajoissa, että vakuutuslaitoksella on käytännössä mahdollisuus tarjota vaihtoehtoisia hoitopaikkaa ennen hoidon antamista. Toisaalta odotusaikaa vakuutuslaitoksen ohjausoikeuden käytölle ei ole perusteita asettaa, koska se voisi johtaa hoidon viivästymiseen. Laiminlyöntitilanteissa vastuu on viime kädessä kunnalla. Laskun pitää tulla aina kunnalta tai kuntayhtymältä eikä vakuutuslaitoksella ole oikeutta maksaa täyskustannusmaksua ostopalvelun antajalle.

Jos toimintayksiköllä ei olisi tiedossaan se vakuutusyhtiö, jossa työnantaja on vakuuttanut vahingoittuneen, sen olisi kysyttävä sitä 113 §:n 1 momentin mukaisesti Tapaturma-

vakuutuskeskuksesta. Jos vakuutusta ei löytyisi, tämän pykälän tarkoittamat ilmoitukset ja tiedot toimitettaisiin Tapaturmavakuutuskeskukselle 113 §:n 3 momentin nojalla.

Jos tämän pykälän mukaisia ilmoituksia ei ole tehty, kunnalla tai kuntayhtymällä ei ole ehdotettavan lain 40 §:n mukaan oikeutta täyskustannusmaksuun.

42 §. *Vakuutuslaitoksen oikeus ohjata vahingoittunut hoitopaikkaan.* Pykälässä säädetäisiin vakuutuslaitoksen oikeudesta ohjata maksusitoumuksella vahingoittunut vakuutuslaitoksen valitsemaan hoitopaikkaan silloin, kun on kyse julkisella sektorilla annettavasta niin sanotusta jatkohoidosta. Yksityisellä sektorilla hoidossa olevan vahingoittuneen ohjaamisesta vakuutuslaitoksen valitsemaan hoitopaikkaan säädetäisiin 45 §:ssä. Säännös vastaisi sanamuodoltaan täsmennettyä voimassa olevan lain 15 §:n 3 momenttia. Vakuutuslaitoksen ohjausoikeuden tarkoituksena on nopeuttaa hoitoon pääsyä ja työhönpaluuta sekä vähentää korvauskustannuksia.

Pykälän 1 momentin mukaan ohjausoikeus koskisi niin sanottua jatkohoitoa eli ainoastaan niitä toimenpiteitä, joista julkisen terveydenhuollon toimintayksiköllä on 41 §:n 2 momentin mukainen ilmoitusvelvollisuus. Siten maksusitoumusta ei voisi antaa 41 §:n 3 momentissa tarkoitettuun kiireelliseen sairaanhoitoon tai vähäiseen hoitotoimenpiteeseen.

Momentin mukaan hoitopaikan olisi oltava sellainen, jossa vahingoittunut saa korvattavan vahingon edellyttämän hoidon. Tämä tarkoittaa, että hoidon on täytettävä kaikelle korvattavalle sairaanhoidolle asetetut kriteerit eli sen on perustuttava arvioituun lääketieteelliseen näyttöön ja hyviin hoito- ja toimintakäytäntöihin. Hoitopaikan valinnassa vakuutuslaitos voisi ottaa huomioon esimerkiksi myös hoitopaikan etäisyyden asuinpaikkaan, kun potilas on perheellinen. Jäljempänä 133 §:ssä säädetäisiin, että vahingoittunut on korvauksen saamiseksi velvollinen ottamaan vastaan tarpeellisen hoidon, joka todennäköisesti parantaisi hänen työ- tai toimintakykään. Vakuutuslaitoksen ohjausoikeus ei kuitenkaan rajoita potilaan itsemääräämisoikeutta hoidon ja hoitopaikan valinnassa.

Vakuutuslaitoksen oikeus tarjota muuta hoitoa ei vaikuta julkisen sektorin velvollisuuteen järjestää työtapaturmapotilaan hoito samoin perustein kuin muille potilaille. Julkisen terveydenhuollon toimintayksikkö ei voi jäädä odottamaan antaako vakuutuslaitos maksusitoumuksen, vaan hoito on annettava sen kiireellisyyden edellyttämässä ajassa.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutuslaitoksen olisi annettava päätös maksusitoumuksesta viipymättä vahingoittuneelle ja ilmoitettava asiasta ilmoituksen tehneelle terveydenhuollon toimintayksikölle ja sille terveydenhuollon toimintayksikölle, jonne vahingoittunut on ilmoituksen mukaan siirretty tai tarkoitus siirtää. Jos kunta on järjestänyt hoitopalvelun ostamalla sen yksityiseltä terveyspalvelujen tuottajalta, ilmoitus tehdään aina julkisen terveydenhuollon yksikölle, joka on tehnyt hoitosuunnitelmaa koskevan ilmoituksen, jollei mainittu yksikkö ole toisin ilmoittanut vakuutuslaitokselle.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain 15 b §:n 5 momentin säännöstä vastaavasti, ettei täyskustannusmaksua maksettaisi, jos hoito on annettu julkisessa terveydenhuollossa, vaikka vakuutuslaitos on ohjannut vahingoittuneen maksusitoumuksella yksityiseen terveydenhuoltoon. Vahingoittuneelle korvattaisiin asiakasmaksulain mukainen asiakasmaksu.

Yksityisessä terveydenhuollossa annetun sairanhoidon korvaaminen

43 §. *Korvaus yksityisessä terveydenhuollossa annetun sairanhoidon kustannuksista.* Pykälässä säädettäisiin sairanhoidon kustannusten korvaamisesta vahingoittuneelle, kun hoitoa on annettu yksityisessä terveydenhuollossa. Tämän perussäännöksen mukaan vahingoittuneelle korvattaisiin yksityisessä terveydenhuollossa tarpeettomia kustannuksia välttämättä annetusta sairanhoidosta aiheutuneet kustannukset siten kuin 44 ja 45 §:ssä säädetään. Sama kustannusten korvaamisen periaate on ilmaistu voimassa olevan lain 15 §:ssä. Pykälässä määritellään tässä laissa tarkoitetuksi yksityiseksi terveydenhuollossa se sairaanhoito, joka on annettu yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain mukaisena palveluna tai terveydenhuollon

ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettuna itsenäisen ammatinharjoittajan palveluna. Säännös vastaisi tältä osin voimassa olevan lain 15 §:ää.

44 §. *Ilman maksusitoumusta annetun sairanhoidon kustannusten korvaaminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä yksityisessä terveydenhuollossa annetusta sairanhoidosta, joka korvattaisiin vahingoittuneelle ilman vakuutuslaitoksen maksusitoumusta. Maksusitoumusta ei tarvittaisi, kun kyse olisi kiireellisestä sairanhoidosta tai yksittäisestä vastaanottokäynnistä ja sen yhteydessä tehdystä röntgentutkimuksesta, ultraäänitutkimuksesta tai muusta niihin rinnastettavasta vähäisestä tutkimus- ja hoitotoimenpiteestä, jonka kustannus on enintään 300 euroa. Kiireellisellä hoidolla säännöksen mukaan tarkoitettaisiin välittömän hoidon tarpeen arviointia ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman vamman tai sairauden olennaista pahenemista. Säännös vastaisi julkista terveydenhuoltoa koskevaa 41 §:n 3 momenttia sillä erotuksella, että vähäiselle hoitotoimenpiteelle ehdotetaan yksityisessä terveydenhuollossa säädettäväksi euromääräinen raja 300 euroa, jota korotettaisiin palkkakertomella vuosittain. Euromääräisen rajan asettaminen on tarpeen säännöksen yksiselitteisen tulkinnan kannalta. Vastaavasti säännöksessä luetellut toimenpiteet vastaisivat niitä yksityisessä terveydenhuollossa tehtyjä toimenpiteitä, jotka voimassa olevan lain 15 §:n 3 momentin ja 15 b §:n 3 momentin nojalla korvataan ilman maksusitoumusta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yksityisen terveydenhuollon palvelun antajalle velvollisuus antaa salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä vakuutuslaitokselle potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 12 §:ssä tarkoitettut tiedot 1 momentissa tarkoitetuista hoitokäynnistä. Nämä tiedot ovat välttämättömiä korvausasian ratkaisemiseksi. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä, vaan vastuu hoitotietojen toimittamisesta on vahingoittuneella, vaikka käytännössä tiedot toimitetaan potilaan suostumuksella useimmiten suoraan hoitopaikasta vakuutuslaitokselle. Samoin laskutus hoidetaan käytännössä yleensä vakuutusyhtiön ja hoitopaikan kesken. Hoitotietojen toimittamisvelvollisuuden

asettaminen yksityisen terveydenhuollon toimijalle selkeyttäisi tältä osin tilannetta ja saattaisi sen nykyistä paremmin vastaamaan käytännön toimintatapaa.

45 §. Maksusitoumusta edellyttävän sairaanhoidon kustannukset. Yksityisessä terveydenhuollossa annetusta muusta kuin 44 §:ssä tarkoitetusta hoidosta vahingoittuneelle aiheutuneiden kustannusten korvaaminen edellyttää, että vakuutuslaitos on antanut vahingoittuneelle hoitoon maksusitoumuksen. Vakuutuslaitoksella on oikeus maksusitoumuksella ohjata vahingoittunut valitsemaansa hoitopaikkaan. Hoitopaikan on oltava sellainen, jossa vahingoittunut saa korvattavan vahingon edellyttämän hoidon.

Jos 1 momentissa tarkoitettu hoito annetaan muualla kuin maksusitoumuksen osoittamassa hoitopaikassa tai vakuutuslaitos ei ole antanut 1 momentin mukaista maksusitoumusta, hoidosta korvataan vahingoittuneelle enintään asiakasmaksu, jonka vahingoittunut olisi joutunut asiakasmaksulain mukaan itse maksamaan vastaavasta hoidosta julkisessa terveydenhuollossa.

Hoitoa yksityisenä terveydenhuoltona antavan on ilmoitettava hoitoon hakeutuvalla vahingoittuneelle ennen hoidon alkamista maksusitoumuksen tarpeellisuudesta sekä toimitettava vakuutuslaitokselle maksusitoumuspyynnön mukana potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 4 a §:n mukainen suunnitelma.

Ulkomailla annetun sairaanhoidon korvaaminen

46 §. Euroopan unionin alueella annetun sairaanhoidon kustannusten korvaaminen. Pykälässä säädettäisiin informatiivisesti toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa annetun sairaanhoidon kustannusten korvaamisesta. EU-asetuksissa sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta (883/2004 ja 987/2009) säädetään sairaanhoidon osalta erityisestä toimintamallista työtapaturmissa ja ammattitaupeissa, kun hoitoa on annettu toisessa jäsenvaltiossa kuin missä toimivaltainen laitos sijaitsee. EU-asetukset ovat Suomessa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä henkilöiden liikkeessä EU-alueella. Toimintamallin mukaan sairaanhoito korvataan asuin- ja oleske-

lupaikan laitoksen lainsäädännön mukaisesti ja toimivaltainen laitos korvaa kustannukset täysimääräisesti asuin- ja oleskelupaikan laitokselle. Korvaamisen edellytyksenä on, että asuin- ja oleskelupaikan laitos on saanut toimivaltaiselta laitokselta maksuluvan eli todistuksen, jossa mainitaan työtapaturmana tai ammattitautina korvattava vamma tai sairaus. Vahingoittunut voi pyytää todistuksen etukäteen lähtiessään toiseen jäsenvaltioon tai asuin- ja oleskelupaikan laitos voi pyytää todistuksen saatuaan laskun hoitolaitokselta. Jos vahingoittunut on maksanut kustannukset itse hoitolaitoksessa ja perii niitä suoraan toimivaltaiselta laitokselta, toimivaltainen laitos tiedustelee asuin- ja oleskelupaikan laitokselta, miten hoito olisi siellä korvattu ja korvaa hoidon sen mukaisesti.

Toimintamalli koskee kaikkea vamman tai sairauden vuoksi annettua sairaanhoitoa siitä riippumatta, onko henkilö tilapäisesti kyseisessä maassa vai asuuko hän siellä. Tältä osin työtapaturmia ja ammattitaupeja koskevat EU-asetuksien säännökset eroavat muun sairaanhoidon säännöksistä, joiden mukaan vain välttämätön hoito korvataan, jos henkilö tilapäisesti oleskelee toisessa jäsenvaltiossa.

Esimerkiksi, jos Saksassa vakuutettu henkilö saa työtapaturman vuoksi sairaanhoitoa Suomessa, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto maksaa hoitolaitokselle tapaturmavakuutuslain mukaisesti korvauksen hoidosta — täyskustannusmaksu mukaan lukien — ja perii kustannukset täysimääräisesti takaisin Saksasta toimivaltaiselta laitokselta. Edellytyksenä on, että Tapaturmavakuutuslaitosten liitto on saanut edellä mainitun maksuluvan Saksasta. Vastaavasti Suomessa sijaitseva toimivaltainen vakuutuslaitos maksaa täysimääräisesti sairaanhoidon kustannukset esimerkiksi Ranskaan, jos siellä on hoidettu työtapaturmavammaa. Korvaus määräytyy tällöin Ranskan lainsäädännön mukaisesti.

Potilaan oikeuksien soveltamisesta rajat ylittävässä terveydenhuollossa annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/24/EU (potilasdirektiivi) lähtökohtana on, että potilas saa hakea vapaasti terveyspalveluja toisesta EU-valtiosta. Potilasdirektiiviä sovelletaan myös, jos potilas hakeutuu toiseen jäsenvaltioon hoitoon työtapaturman tai ammattitaudin vuoksi. Potilasdirektiivin

mukaisessa toimintamallissa vahingoittuneen tulisi ensin itse maksaa hoidon kustannukset kokonaisuudessaan hoitolaitoksessa ja peria jälkikäteen toimivaltaiselta laitokselta. Tällöin vahingoittuneella on direktiivin mukaan oikeus kustannusten korvaukseen samoin perustein kuin, jos kustannus olisi aiheutunut vahingoittuneen kotimaassa.

Potilasdirektiiviä sovelletaan rinnakkain EU-asetusten kanssa ja vahingoittuneen kannalta edullisempi säännöstö on ensisijainen, jos molempia olisi mahdollista tilanteessa soveltaa. Käytännössä direktiivin tarkoittaman hoitoon hakeutumistilanteen erottaminen EU-asetuksen mukaisesta tilapäisestä oleskelusta on vaikeaa, kun kumpikaan säännöstö ei edellytä asian ilmoittamista etukäteen.

Edellä kerrottu huomioon ottaen direktiivin ei katsota sisältävän sellaisia säännöksiä, jotka edellyttäisivät erillisten säännösten sisällyttämistä lakiin. Työtapaturmien ja ammattitautien osalta EU-asetusten soveltaminen on vahingoittuneelle edullisempaa.

47 §. *Kolmannessa valtiossa annetun sairanhoidon kustannusten korvaaminen.* Pykälässä säädettäisiin sairanhoidon kustannusten korvaamisesta tilanteessa, jossa hoitoa on annettu kolmannessa valtiossa eli käytännössä EU/ETA-alueen ulkopuolella. Voimassa olevassa laissa tällaista tilannetta ei ole erikseen säädetty ja käytännössä korvaus on maksettu 15 ja 15 a §:ää tulkitsemalla.

Lähtökohtaisesti EU/ETA-alueen ulkopuolella annettu sairaanhoito korvattaisiin samojen periaatteiden mukaan kuin Suomessa yksityisessä terveydenhuollossa annettu hoito. Korvattavaa olisi 1 momentin mukaan sairaanhoito, joka on annettu tarpeettomia kustannuksia välttämällä ja että sairaanhoitoon on saatu vakuutuslaitokselta maksusitoumus. Ilmaisua ”tarpeettomia kustannuksia välttämällä” on tarkoitus tulkita suhteessa hoidon antamisvaltion järjestelmään ja kustannuksiin eli momenttia sovellettaisiin huomioiden sairaanhoitojärjestelmien ja kustannuksien eroavaisuudet maiden välillä. Kun kustannukset vaihtelevat maittain, vahingoittuneen edunmukaista on, että hänellä on maksusitoumus hoidon korvaamisesta vakuutuslaitokselta. Tällöin on myös varmistunut, että kyseessä on korvattava vahinkotapahtuma.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa maksusitoumusta ei edellytetä. Tällöin vahingoittuneelle korvattaisiin hänelle hoidosta aiheutuneet kustannukset kokonaisuudessaan. Säännös vastaisi asiassisällöltään 44 §:n 1 momenttia. Kiireellinen sairaanhoito voi sisältää muun muassa vahingoittuneen kuljettamisen sellaiseen hoitopaikkaan, jossa vamman edellyttämä hoito on annettavissa. Se, ettei momenttiin sisälly 44 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaista euro-määräistä rajaa, liittyy edellä mainittuun sairaanhoitojärjestelmien ja kustannuksien eroavaisuuksien huomioon ottamiseen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin sairanhoidon korvaamisesta, jos maksusitoumusta ei ole annettu eikä kyseessä ole 2 momentissa tarkoitettu sairaanhoito. Tällöin vahingoittuneelle korvattaisiin asiakasmaksulain mukaan vastaavasta hoidosta määräytyvä asiakasmaksu.

Palkan korvaaminen tutkimusajalta ja fyysikaalisen hoidon ajalta

48 §. *Palkan korvaaminen tutkimusajalta.* Pykälässä säädettäisiin työntekijän menettämän tai työnantajan maksaman palkan korvaamisesta tutkimusajalta ja tutkimuksen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajalta, kun vahinko ei osoittaudu korvattavaksi. Lain 38 §:n mukaan korvataan sairaanhoitona vahingon selvittämistä aiheutuneet tutkimuskulut, vaikka korvausasian selvittämisessä ilmenee, ettei kyseessä ole tämän lain mukaan korvattava vahinko. Voimassa olevan lain mukaan tutkimusajalta tai sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajalta aiheutunutta ansionmenetystä ei ole korvattu eli ehdotettava pykälä on uusi.

Pykälän tarkoituksena on korvata työntekijälle todellinen ansionmenetys eli korvauksena maksettaisiin määrä, jonka työntekijä olisi palkkana saanut tutkimuksen tai sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajalta. Näin ollen jos henkilöllä ei ole työsuhdetta voimassa mainitulla ajalta, työntekijälle ei ole aiheutunut ansionmenetystä eikä pykälää sovellettaisi. Korvausta maksettaisiin enintään seitsemältä päivältä. Toisaalta työnantajalle, joka on maksanut palkkaa tutkimuksen tai sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajalta, makset-

taisiin korvauksena se määrä, jonka työnantaja on maksanut palkkaa tältä ajalta.

Sen varalta, että vahinko myöhemmin korvataan esimerkiksi muutoksenhaun seurauksena, säädettäisiin 2 momentissa, että 1 momentin mukaan maksettu korvaus vähennetään samalta ajalta maksettavasta ansionmenetykskorvauksesta. Työntekijän ja työnantajan tulisi hakea korvausta 128 §:n mukaisesti.

49 §. *Palkan korvaaminen fyysikaalisen hoidon ajalta.* Pykälässä säädettäisiin työntekijän menettämän tai työnantajan maksaman palkan korvaamisesta fyysikaalisen hoidon ajalta. Asiasta säädetään voimassa olevan lain 17 a §:ssä, jota ehdotuksessa on tarkoitus täsmentää siten, että korvattavaa olisi ainoastaan todellinen ansionmenetykset. Näin ollen jos henkilöllä ei ole työsuhdetta voimassa tutkimuksen ajalta, työntekijälle ei ole aiheutunut ansionmenetyksiä eikä pykälää sovellettaisi. Toisaalta työnantajalle, joka on maksanut palkkaa fyysikaalisen hoidon ajalta, maksettaisiin korvauksena se määrä, jonka työnantaja on maksanut palkkaa tältä ajalta. Korvattavaan aikaan kuuluisi myös matkantekoon käytetty aika työpaikalta hoitoon ja takaisin eli koko se aika, johon palkan menetys kohdistuu.

Korvausta maksettaisiin voimassa olevaa lakia vastaavasti enintään 30 päivältä kalenterivuodessa eikä korvausta maksettaisi, jos vahingoittunut saa samalta ajalta 10 luvun mukaista ansionmenetykskorvausta. Vahingoittuneen ja työnantajan tulisi hakea korvausta 128 §:n mukaisesti.

9 luku **Muut kustannusten korvaukset**

50 §. *Matka- ja majoituskulujen korvaaminen.* Pykälässä säädettäisiin tyhjentävästi sairaanhoidosta aiheutuneiden matka- ja majoituskulujen korvaamisesta vahingoittuneelle. Pykälässä olisi tarkemmin ja täsmällisemmin säännelty matkakulujen korvaaminen kuin voimassa olevan lain 15 a §:n 2 momentissa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin matkakulujen korvaamisen pääsääntö, jonka mukaan korvattavasta sairaanhoidosta johtuvat välttämättömät matkakulut korvattaisiin. Säännös vastaisi voimassa olevan lain

15 a §:n 2 momentin säännöstä. Välttämättömillä matkakuluilla tarkoitettaisiin momentin mukaan kustannuksia, jotka aiheutuvat edestakaisesta matkasta lähimpään hoitolaitokseen tai vakuutuslaitoksen antaman maksusitoumuksen mukaiseen hoitopaikkaan julkisella liikennevälineellä. Tämä vastaisi voimassa olevan lain tulkintaa. Kun käytännössä kuitenkin sairaanhoidon matkat useimmiten tehdään omalla autolla, ehdotetaan lisäksi säädettäväksi, että yksityisen auton käyttö rinnastuu julkiseen liikennevälineeseen, mutta tällöin matkakuluina korvataan puolet Verohallinnon tuloverolain (1535/1992) 73 §:n ja 75 §:n 2 momentin nojalla vuosittain päätöksellään vahvistamasta verovapaasta kilometrikorvauksesta. Voimassa olevan lain tulkinnassa on lähdetty siitä, että oman auton käytön välttämättömyys on harkittu tapauskohtaisesti. Jos oman auton käyttö on katsottu välttämättömäksi, on vahingoittuneelle korvattu verottajan vuosittain vahvistaman verovapaan kilometrikorvauksen määrä täysimääräisenä. Ehdotettavan korvaustason katsotaan riittävästi vastaavan muuttuvia kustannuksia, esimerkiksi polttoaine- ja rengaskuluja, jotka huomioidaan Verohallinnon vahvistamassa verovapaan kilometrikorvauksen määrätymisessä. Verohallinto huomioi laskelmissaan muuttuvien kustannusten lisäksi kiinteitä kustannuksia, esimerkiksi pääoma- ja vakuutuskustannuksia, jotka ovat riippumattomia sairaanhoidon matkoista. Korvauksen katsotaan kattavan myös pysäköinnistä aiheutuvat kulut, joten niitä ei erikseen korvattaisi.

Lähimmällä hoitopaikalla tarkoitetaan sitä lähimpänä olevaa hoitopaikkaa, jossa vahingoittunut voi saada tässä laissa tarkoitettua tarpeellisen hoidon. Jos vahingoittunut oma-toimisesti hakeutuu kauemmaksi hoitoon, matka korvataan niiden kustannuksien mukaan, jotka olisivat syntyneet matkasta lähimpään tarpeellisenä pidettävään hoitopaikkaan. Tämä koskee myös tilanteita, joissa vahingoittunut käyttää terveydenhuoltolain mukaista valinnanvapauttaan ja hakeutuu lähintä hoitopaikkaa kauemmaksi hoitoon. Ulkomailta annetun hoidon osalta sovellettaviksi voivat tulla potilasdirektiivi tai EU-asetukset. Kun sovelletaan potilasdirektiiviä, hoitoon liittyvien matkakustannusten kor-

vaaminen on jäsenvaltion harkittavissa, mutta korvausperiaatteiden tulee olla yhdenvertaiset valtion sisäisissä ja rajat ylittävissä tilanteissa. Jos siis henkilö käyttää potilasdirektiivin mukaista valinnanvapautta ja hakeutuu toiseen EU-maahan hoitoon, sovelletaan 1 momentin mukaista periaatetta eli matka korvataan niiden kustannuksien mukaan, jotka olisivat syntyneet matkasta lähimpään tarpeellisenä pidettävään hoitopaikkaan. Henkilön liikkua EU-alueella EU-asetusten tarkoittamissa tilanteissa matkakustannuksia, jotka aiheutuvat maasta toiseen liikuttaessa, ei korvata. Sovellettavaksi tulee tällöinkin 1 momentin mukainen periaate. Poikkeukset edellä sanottuun koskee EU-asetusten ja potilasdirektiivin ennakkoluullisen hoidon tilanteita, jolloin matkakustannukset korvataan siihen hoitopaikkaan, jossa ennakkoluvan mukainen hoito annetaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muun ajoneuvon kuin julkisen kulkuneuvon tai yksityisauton käytöstä aiheutuneiden kulujen korvaamisesta. Muulla ajoneuvolla tarkoitetaan esimerkiksi taksia tai sairaankuljetusajoneuvoa. Vahingoittuneelle aiheutuneet kulut korvattaisiin, jos vamma tai sairaus edellyttää kyseisen ajoneuvon käyttöä. Taksin käyttö voi olla esimerkiksi välittömästi tapaturman sattumisen jälkeen välttämätöntä vamman tilan vuoksi tai muutoinkin lääketieteellisen arvion perusteella vahingoittunut ei voi käyttää julkisia liikennevälineitä. Samoin kulut korvattaisiin, jos julkisen liikenteen huonon saatavuuden vuoksi esimerkiksi taksin käyttö on välttämätöntä. Matkakuluna voitaisiin korvata myös nykyisen korvauskäytännön mukaisesti taksin kohtuullinen odotusaika, jonka taksi joutuu odottamaan potilasta esimerkiksi edestakaisella matkalla tai nouto-osoitteessa. Sairaankuljetusajoneuvolla tehdystä sairaankuljetuksesta korvattaisiin vahingoittuneelle maksu, joka häneltä on peritty asiakasmaksuasetuksen (912/1992) perusteella. Kunnan tai kuntayhtymän oikeus täyskustannusmaksuun sairaankuljetuksen osalta määräytyisi 41 §:n perusteella.

Pykälän 3 momentin perusteella korvattaisiin vahingoittuneelle myös välttämättömät majoituskustannukset, jos vahingoittunut tutkimuksen, hoidon tai liikenneolosuhteista johtuen joutuu yöpymään matkalla. Korvat-

tavia olisivat siten majoituskustannukset, jotka aiheutuvat siitä, että pitkän matkan vuoksi sairaanhoitopaikkakunnalle on jouduttu saapumaan edellisenä iltana, kun hoito alkaa sairaalassa seuraavana aamuna kahdeksalta.

Pykälän 4 momentin perusteella korvattaisiin saattajan matka- ja majoituskulut vastaavien perustein kuin vahingoittuneen matka- ja majoituskulut. Edellytyksenä olisi, että saattaja on ollut matkan aikana välttämätön. Korvattavaa olisivat saattajalle aiheutuneet välttämättömät matka- ja majoituskulut. Saattajalle aiheutunutta ansionmenetystä ei korvattaisi.

Korvausta matka- ja majoituskuluista olisi ehdotettavan lain 128 §:n mukaan haettava määräajassa vakuutuslaitokselta.

51 §. Hoitotuki. Pykälässä säädettäisiin hoitotuen myöntämisperusteista ja suuruudesta. Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 20 §:ää, jossa säädetään haittalisän myöntämisperusteista ja suuruudesta. Korvausperusteita tai määrää ei ehdoteta muutettavaksi. Haittalisän sijaan ehdotetaan uudessa laissa otettavaksi käyttöön uusi nimitys, hoitotuki. Uuden termin käyttöönottamisella halutaan poistaa korvauslajin sekoittaminen haittarahakorvaukseen ja tällä tavoin selkeytettäisiin eri korvauslajien osalta sitä, mitä vahingon aiheuttamaa menetystä on tarkoitus korvata. Hoitotuen maksamista harkittaessa ratkaiseva tekijä on vahingoittuneen avuntarve päivittäisissä henkilökohtaisissa toiminnoissa. Vahingoittunut voi käyttää saamaansa hoitotukea esimerkiksi henkilökohtaisen avustajan palkkaamiseen. Tästä aiheutuvia kuluja ei siis tapaturmavakuutuksesta erikseen korvata.

Voimassa olevan lain 20 §:n 1 momentissa on säädetty, että haittalisään on oikeus, jos vahingoittunut on vahingon johdosta joutunut niin avuttomaan tilaan, ettei hän voi tulla toimeen ilman toisen henkilön apua tai jos vamman tai sairauden hoito aiheuttaa muutoin poikkeuksellista haittaa. Tämä virke on poistettu merkityksettömänä ehdotetun säännöksen 1 momentista. Voimassa olevan pykälän 1 momentin sanamuoto on tältä osin sisällöllisesti tyhjä, koska hoitolisän edellytykset on tyhjentävästi säädetty 2—4 momentissa. Virkkeen poisjättäminen ei muuta säännöksen asiasisältöä.

Tarkemmista myöntämisperusteista säädetäisiin nyt 1 momentissa, joka on edellytysten osalta täysin samansisältöinen kuin voimassa olevan 20 §:n 2—4 momentin säännökset. Alimman haittalisän nimitys muuttuisi perushoitotueksi, keskimmäisen haittalisän korotetuksi hoitotueksi ja ylimmän haittalisän ylimmäksi hoitotueksi. Rahamäärät on ilmaistu laissa vuoden 2014 tasolla ja ne korotetaan vuosittain työeläkeindeksillä.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin sokealle maksettavasta hoitotuesta voimassa olevan lain 20 § 5 momenttia vastaavasti. Pykälän 3 momentin säännös vastaa voimassa olevan lain 20 §:n 6 momentin säännöstä, jonka mukaan hoitotukea ei makseta laitoshoidon ajalta.

52 §. Vaatelisä. Pykälässä säädetäisiin vaatelisän myöntämisperusteista ja suuruudesta. Säännös vastaisi sanamuodoltaan täsmennettynä voimassa olevan lain 20 a §:ää. Voimassa olevan lain 1 momentti on jätetty merkityksettömänä pois ehdotettavasta säännöksestä. Vaatelisän korvauserusteita tai määrää ei ehdoteta muutettavaksi. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin vaatelisän edellytyksistä ja määrästä. Momenttiin kirjattaisiin korvauskäytännössä noudatettu kolmen kuukauden yhdenjaksoisen käytön edellytys.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin korotetun vaatelisän edellytyksistä ja määrästä voimassa olevaa lakia vastaavasti.

53 §. Kodinhoidon lisäkustannusten korvaaminen. Pykälässä säädetäisiin kodinhoidosta aiheutuneiden vahingon vuoksi välttämättömien lisäkustannusten kohtuullisesta korvaamisesta. Voimassa olevassa laissa asiasta säädetään 20 b §:ssä. Uutena asiana ehdotetaan säädettaväksi, miten kohtuullisuutta arvioidaan ja mitä kodinhoidolla tarkoitetaan. Nämä tarkennukset vastaisivat voimassa olevasta säännöksestä annettua tapaturma-asiain korvauslautakunnan ohjeistusta eli korvauksen nykytila säilyisi ennallaan.

Pykälän 1 momentin mukaan korvauksen kohtuullisuutta arvioitaessa lähtökohtana pidettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen mukaisia kotona annettavasta palvelusta perittäviä maksuja. Säännöksen sanamuoto ei kuitenkaan estäisi korvaamasta yksityisestä avusta aiheutuneita kustannuksia, vaikka ne olisivat

suurempiakin kuin asetuksen mukaiset asiakasmaksut, jos kustannuksia on sinänsä pidettävä välttämättöminä ja kohtuullisina.

Pykälän 2 momentin mukaan kodinhoidolla tarkoitettaisiin siivousta, pyykinpesua, kauppassakäyntiä, lasten hoitoa ja muita näihin rinnastettavia kodin tavanomaisia ylläpito-toimintoja. Tällaisia muita kodin tavanomaisia ylläpito-toimintoja voisivat olla esimerkiksi ruohonleikkuu, lumenluonti tai asunnon lämmittäminen. Sen sijaan seuraeläimen ulkoiluttamista ei pidettäisi nykyisen korvauskäytännön mukaisesti pykälän tarkoittamana kodinhoitona.

Korvaus maksettaisiin joko kuittia vastaan vahingoittuneelle tai laskua vastaan suoraan palvelun tuottajalle. Korvausta olisi 128 §:n mukaan haettava määräajassa vakuutuslaitokselta.

54 §. Eräiden henkilökohtaisessa käytössä olleiden esineiden korvaaminen. Pykälässä säädetäisiin vahinkotapahtuman yhteydessä särkyneiden esineiden korvaamisesta. Asiasta säädetään voimassa olevan lain 14 §:n 3 momentissa. Uutena asiana ehdotetaan lakiin kirjattavaksi vakiintunut käytäntö vaatteen ja sormuksen korjauksen korvaamisesta, kun ne on jouduttu rikkomaan sairaanhoidon antamiseksi. Korvauskäytäntö säilyisi siis tältä osin ennallaan. Esinevahingon korvaaminen edellyttäisi korvattavan työtapaturman sattumista eli myös vammaa tai sairautta sen seurauksena. Pykälässä ehdotettu luettelo on tyhjentävä eikä siten muita esineitä ehdotetun lain nojalla voitaisi korvata.

10 luku **Ansionmenetyskorvaukset**

Yleiset säännökset

55 §. Ansionmenetyskorvaukset. Pykälässä lueteltaisiin ansionmenetyskorvaukset, joita olisivat päiväraha, tapaturmaeläke ja kuntoutusraha. Päiväraha ja tapaturmaeläke vastavat nykyisessä laissa käytettyjä korvauslajeja. Uutena otettaisiin käyttöön kuntoutusraha, jota maksettaisiin päivärahan tai tapaturmaeläkkeen sijaan ansionmenetyskorvauksena silloin, kun vahingoittunut on 89 §:n mukaisessa ammatillisessa kuntoutuksessa. Nykyisin kuntoutuksen ajalta ansionmenetyskorvauksena maksetaan päivärahaa tai tapaturma-

eläkettä. Kuntoutus on kuitenkin tärkeä osa korvausjärjestelmää ja käsitteen kuntoutusraha käyttöön ottamisella halutaan korostaa kuntoutuksen ensisijaisuutta ja siten myös selkeyttää sen asemaa.

Päiväraha

56 §. *Oikeus päivärahaan.* Pykälässä säädetäisiin päivärahan saamisen ja maksamisen edellytyksistä. Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 17 §:n 1 ja 3 momenttia. Pykälän 1 momentin mukaan ansionmenetykskorvaus olisi päivärahaa yhden vuoden ajan vahinkopäivästä lukien ja vahingoittuneella olisi oikeus päivärahaan, jos hän on vahingon johdosta kykenemätön tekemään työtään kokonaan tai osittain. Työllä tarkoitettaisiin vahingoittuneen tavanomaisia työtehtäviä vahinkotapahtuman sattuessa. Kun päivärahasa on kyse lyhytaikaisen työkyvyttömyyden ajalta maksettavasta korvauksesta, vahingoittuneen ei katsota olevan velvollinen opettelemaan uutta työtä tai vastaanottamaan sellaista työtä, johon ei ole koulutusta. Jos vahingoittunut ja työnantaja ovat kuitenkin sopineet, että vahingoittunut työskentelee osittain työkyvyttömyysaikana, päivärahaa maksettaisiin osittaisen työkyvyttömyyden perusteella, jonka laskemisesta säädetäisiin 57 §:ssä. Ammatillisen kuntoutuksen tarve tulisi 120 §:n mukaan arvioida viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työkyvyttömyyden alkamisesta, mikä voi johtaa uuteen työhön sijoittumiseen jo päiväraha-kauden aikana 89 §:n mukaisten ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteiden seurauksena.

Pykälän 2 momentin mukaan työkyvyn tulisi olla heikentynyt vähintään 10 % ja lisäksi edellytettäisiin ansioiden vähentymistä, jonka tulee olla vähintään vähimmäisvuosityöansion kahdeskymmenesosa.

Pykälän 3 momentin mukaan päivärahaa maksettaisiin jokaiselta kalenteripäivältä. Vahinkopäivältä päivärahaa ei maksettaisi. Lisäksi maksamisen edellytyksenä olisi, että vahingoittunut on ollut työkyvyttömyyden vähintään kolmena peräkkäisenä päivänä vahinkopäivää lukuun ottamatta. Esimerkiksi, jos vahinkopäivä on maanantai ja vahingoittunut on työkyvyttömyyden maanantain, tiistain ja keski-

viikon, päivärahaa ei maksettaisi. Jos vahingoittunut myöhemmin on saman vahinkotapahtuman johdosta työkyvyttömyyden kolme peräkkäistä päivää, esimerkiksi seuraavan viikon maanantain, tiistain ja keskiviikon, maksettaisiin päivärahaa näiden kolmen päivän lisäksi edellisen viikon tiistailta ja keskiviikolta.

Pykälän 4 momentissa säädetäisiin päivärahan määräytymisestä silloin, kun ammattitauti ilmenee vasta vahingoittuneen ollessa vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeellä. Kun vahingoittunut ei ole enää työelämässä ammattitautin ilmetessä, työkyvyn arvioinnin perusteena olevaa ilmenemishetken työtä ei ole. Tämän vuoksi säädetäisiin, että henkilön työkyky arvioitaisiin sen työn perusteella, jota hän viimeksi teki ennen eläkkeelle siirtymistään. Lisäksi päiväraha määräytyisi alusta alkaen vuosityöansion perusteella. Vastaava säännös on voimassa olevan ammattitautilain 3 a §:ssä. Oikeus tapaturmaeläkkeeseen määräytyisi 63 §:n mukaisesti.

57 §. *Päiväraha osittaisen työkyvyttömyyden perusteella.* Päivärahan saamisen yleisistä edellytyksistä säädetäisiin 56 §:ssä ja niitä sovellettaisiin myös osittaisen työkyvyttömyyden tilanteissa. Tässä pykälässä säädetäisiin tarkemmin, miten päiväraha lasketaan, kun sitä maksetaan osittaisen työkyvyttömyyden perusteella.

Pykälän 1 momentin mukaan päiväraha olisi työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa päivärahan täydestä määrästä, jos vahingoittunut on osittain kykenemätön tekemään työtään. Työllä tarkoitettaisiin 56 §:n tavoin vahingoittuneen tavanomaisia työtehtäviä vahinkotapahtuman sattuessa. Jos vahingoittunut ja työnantaja ovat sopineet, että vahingoittunut työskentelee osittain työkyvyttömyysaikana, vahingoittuneen työkyvyn katsottaisiin heikentyneen vahinkotapahtumaa ennen olevan työansion ja työssäoloaikaisen ansion välisen erotuksen verran. Lähtökohtaisesti vahingoittunut tällöinkin tekee tavanomaisia työtehtäviään tai osaa niistä osa-aikaisesti. Myös muunlaisista työtehtävistä voidaan sopia.

Pykälän 2 momentin mukaan työkyvyn heikentymä määräytyisi vahingoittuneen työansioiden aleneman perusteella. Tällä tarkoitetaan ansiovertailun mukaan määräytyvää

työkyvyn heikentymää. Jos vahingoittunut kykenee osittain työskentelemään, hänen siitä työstä saamiaan ansioita verrataan hänen päivärahan perusteena oleviin ansioihin. Ansioiden erotus muutetaan prosenteiksi, jota käytetään kuvaamaan työkyvyn heikentymistä.

Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 17 §:n 3 momenttia. Tarkennuksena säännökseen ehdotetaan lisättäväksi vakiintunut käytäntö, että ansiovertailun perusteella määräytyvä päiväraha pyöristetään lähimpään viiteen prosenttiin.

58 §. Sairausajan palkan perusteella määräytyvä päiväraha. Pykälässä säädettäisiin päivärahan määrästä ensimmäisen neljän viikon aikana vahinkopäivästä lukien. Säännös vastaisi sanamuodoltaan tarkistettuna voimassa olevan lain 16 a §:ää. Siten pääsääntönä olisi 1 momentin mukaan voimassa olevan lain tapaan, että päiväraha neljän viikon pituiselta ajalta vahinkopäivästä lukien sitä lukuun ottamatta on samansuuruinen kuin vahingoittuneelle maksettu sairausajan palkka. Samoin voimassa olevan lain tapaan päiväraha määräytyisi 2 momentin mukaan vahinkopäivää edeltävän 28 päivän ansioiden perusteella, jos vahingoittuneelle ei ole maksettu lainkaan sairausajan palkkaa, sairausajan palkkana on maksettu vain osa palkasta tai sitä on maksettu lomautuksen tai muun vastaavan syyn takia vain lyhennetyltä työajalta. Esimerkiksi jos neljän viikon aikana olisi maksettu vain osalta jaksolta sairausajan palkkaa ja osalta ei, päiväraha määräytyisi vastaavasti ensin mainitulta jaksolta 1 momentin nojalla sairausajan palkan suuruisena ja jälkimmäiseltä jaksolta 2 momentin nojalla edeltävän neljän viikon ansioiden perusteella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin päivärahan laskemisesta tilanteessa, jossa vahingoittuneella on kaksi tai useampia työsuhteita samanaikaisesti. Päiväraha laskettaisiin jokaisen työsuhteen osalta erikseen. Momentissa säädettäisiin myös yrittäjätoiminnan huomioon ottamisesta päivärahan määrässä. Vastaava säännös on voimassa olevan lain 16 a §:n 5 momentissa. Pykälän 3 momentin viimeinen virke liittyy 60 §:ään, jossa säädettäisiin päivärahan vähimmäismäärästä. Momentin mukaan päivärahan määrällä 3 momentissa tarkoitettaisiin erikseen laskettujen

päivärahojen yhteenlaskettua määrää. Näin ollen vertailua vähimmäisvuosityöansion perusteella laskettuun päivärahaan ei tehtäisi kunkin työsuhteen osalta erikseen, vaan vertailussa käytettäisiin päivärahojen yhteenlaskettua määrää. Vastaava säännös on voimassa olevan lain 16 a §:n 6 momentissa.

59 §. Vuosityöansioon perustuva päiväraha. Pykälässä säädettäisiin vuosityöansioon perustuvasta päivarahasta. Kun vahinkopäivän jälkeisestä päivästä laskettuna on kulunut 28 päivää, päivärahan määrä perustuisi vuosityöansioon. Päiväraha olisi 1/360 vahingoittuneen vuosityöansiosta. Vastaava säännös on voimassa olevan lain 16 §:n 1 momentin 1 kohdassa. Vuosityöansion määrittämisestä säädettäisiin jäljempänä.

60 §. Päivärahan vähimmäismäärä. Pykälässä säädettäisiin päivärahan vähimmäismäärästä. Säännöksen mukaan vahingoittuneelle maksettaisiin 79 §:n mukaisen vähimmäisvuosityöansion perusteella laskettua päivärahaa, jos se on suurempi kuin ehdotetun lain 58—59 §:n mukaan määräytyvä täysimääräinen päiväraha. Päivärahan määrää ei kuitenkaan korotettaisi, jos vahingoittunut vahinkotapahtuman sattuesssa sai vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä lukuun ottamatta 56 §:n 4 momentissa tarkoitettuja tapauksia. Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 16 a §:n 6 momenttia ja 28 a §:n 6 momenttia.

61 §. Päivärahan vähentäminen vahingoittuneen myötävaikutuksen perusteella. Pykälässä säädettäisiin päivärahan vähentämisestä vahingoittuneen myötävaikutuksen perusteella. Asiasta säädetään voimassa olevan lain 5 pykälässä. Sen mukaan päiväraha tai tapaturmaeläke voidaan evätä tai niitä voidaan vähentää joko määrääjäksi tai toistaiseksi, jos työntekijä oli tapaturman sattuesssa rikollisessa teossa eikä rikkomusta ole pidettävä vähäisenä tai, jos tapaturman syynä on ollut työntekijän päihtymys tai törkeä huolimattomuus taikka jos työntekijä on tapaturman sattuesssa toiminut vastoin työ suorittamisesta annettuja ohjeita tai määräyksiä. Käytännössä vähentämissäännöksiä on sovellettu viime vuosina pääasiassa vain silloin, kun alkoholin nauttiminen tai suuri ylinopeus on ollut syytä tapaturmaan. Lievissä tapauksissa, esimerkiksi vähäinen ylinopeus liikenneonnet-

tomuudessa, syy-yhteyden osoittaminen on ollut vaikeaa. Vakiintuneen käytännön mukaan vähennys on tehty vain päiväraha korvauksesta.

Voimassa olevaa pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälän sanamuoto vastaisi vähennyksen tekemisen osalta muodostunutta vakiintunutta käytäntöä. Valtaosassa vahinkotapahtumia aiheutuu enintään vuoden pituinen työkyvyttömyys. Ennalta ehkäisyn kannalta on siis riittävää vähennysmahdollisuuden rajoittaminen vain päiväraha korvaukseen.

Pykälän 1 momentin mukaan vähennys tehtäisiin vain päivärahaan. Vähennyksen tekeminen olisi mahdollista, jos vahinkotapahtuman pääasiallisena syynä on ollut vahingoittuneen alkoholin tai huumausaineen vaikutuksenalaisuus tai lääkeaineen väärinkäyttö tai tahallinen tai törkeän huolimaton menettely työssä työturvallisuusmääräysten vastaisesti taikka muu menettely, jossa on ollut kysymys törkeästä huolimattomuudesta tai rikollisesta toiminnasta. Tahallinen tai törkeän huolimaton menettely työssä työturvallisuusmääräysten vastaisesti olisi kyseessä, jos työntekijää on useaan kertaan kielletty toimimasta tietyllä tavalla ja hän tästä huolimatta tekee vastoin kieltoa ja kiellon vastaisesta työtavasta aiheutuu vahinko. Työturvallisuusmääräysten vastainen menettely ei siis yksistään riitä, vaan lisäksi edellytetään, että menettely on ollut vahinkotapahtuman pääasiallisena syynä.

Vähennyksen tekeminen olisi edelleen harkinnanvaraista 2 momentissa säädettävien edellytyksin, mutta vähennys pääsääntöisesti tehtäisiin, jos laissa säädetyt edellytykset täyttyvät. Pykälän 2 momentin nojalla vähennystä ei tehtäisi, jos sitä ei voitaisi pitää kohtuullisena ottaen huomioon vahingoittuneelle aiheutuneen vamman tai sairauden laatu ja muu erityisen painava syy. Vähennyksen määrä arvioidaisiin ottaen edellä mainitut seikat huomioon. Vähennyksen suuruus olisi enintään puolet päivärahan määrästä.

62 §. Päivärahasta tehtävä palkansaajamaksujen vähennys. Pykälässä säädettäisiin päivärahasta tehtävästä palkansaajamaksujen vähennyksestä. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 16 b §:ää. Vähennys tehdään etuuslajeissa, joissa maksetaan päivärahaa ja

sen tarkoituksena on työntekijämaksujen ansiotasoa alentavan vaikutuksen huomioon ottaminen päivärahan määrässä. Päiväraha määräytyy bruttoansioiden perusteella. Jos etuudessa ei otettaisi huomioon pykälässä mainittujen työntekijämaksujen ansiotasoa alentavaa vaikutusta, etuuden taso ei vastaisi palkasta saatavaa tuloa. Päivärahan bruttokorvaus, josta veron ennakonpidätys tehdään, on se rahamäärä, josta vähennys on tehty. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tyhjentävästi ne tilanteet, jolloin vähennystä ei tehdä.

Tapaturmaeläke

63 §. Oikeus tapaturmaeläkkeeseen. Pykälässä säädettäisiin tapaturmaeläkkeen saamisen edellytyksistä. Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 18 §:ää. Pykälän 1 momenttiin sisällytettäisiin käytännössä vakiintunut käsite, vahinkopäivän vuosipäivä, josta alkaen tapaturmaeläkettä aikaisintaan maksetaan. Esimerkiksi, jos vahinkopäivä on ensimmäinen päivä helmikuuta 2013, niin vuosipäivä on ensimmäinen päivä helmikuuta 2014 eli sama kalenteripäivä vuoden päästä vahinkopäivästä. Momentin nojalla työkyvyn heikentymän tulisi olla vähintään 10 %, jotta tapaturmaeläkettä voitaisiin myöntää.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa lakia vastaavasti, mitä seikkoja otetaan huomioon työkyvyn heikentymää arvioitaessa. Kyseessä ei ole pelkästään lääketieteellinen toimintakyvyn arviointi vaan olennaista on arvioida työansioden menetystä. Tällöin arvioidaan momentin mukaan vahingoittuneen kykyä hankkia ansiotuloja sellaisella saatavissa olevalla työllä, jota hänen voidaan kohtuudella edellyttää tekevän. Jos vahingoittunutta pidettäisiin osittain työkyvyttömänä, tapaturmaeläkkeen suuruus määriteltäisiin 64 §:n mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tarkemmin työkyvyn heikentymän arvioinnista työansioden vähentymisen kannalta. Olennaista olisi selvittää työansioden vähentymisen syy-yhteys korvattavaan vahinkoon. Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 18 §:n 4 momenttia. Jos vahingoittunut kykenisi vahinkotapahtuman jäl-

keen työskentelemään, hänen siitä työstä saamiaan ansioita verrattaisiin hänen vuositöansiönsä. Ansioiden erotus muutettaisiin prosenteiksi, jota käytetään kuvaamaan työkyvyn heikentymistä.

64 §. *Tapaturmaeläke osittaisen työkyvyttömyyden perusteella.* Tapaturmaeläkkeen saamisen yleisistä edellytyksistä säädettäisiin 63 §:ssä ja niitä sovellettaisiin myös osittaisen työkyvyttömyyden tilanteissa. Tässä pykälässä säädettäisiin tarkemmin, miten tapaturmaeläke määräytyy, kun on kyse osittaisesta työkyvyttömyydestä. Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 18 §:n 3 momenttia. Tarkennuksena säännökseen ehdotetaan lisättäväksi vakiintunut käytäntö, että ansiovertailun perusteella määräytyvä tapaturmaeläke pyöristetään lähimpään viiteen prosenttiin. Tapaturmaeläke olisi 1 momentin mukaan työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa tapaturmaeläkkeen täydestä määrästä. Osuus määräytyisi vahingoittuneen työansioiden vähentymisen perusteella. Tällä tarkoitettaisiin ansiovertailun mukaan määräytyvää työkyvyn heikentymää. Osittainen työkyvyn heikentymä määritettäisiin viiden prosenttiyksikön tarkkuudella.

65 §. *Tapaturmaeläkkeen myöntäminen määrääjäksi tai toistaiseksi.* Lain 136 §:ssä säädettäisiin korvauksen myöntämisestä määrääjäksi. Jos vamman tai sairauden tilan kehitystä tai työkyvyn heikentymisen kestoa ei voida riittävällä varmuudella arvioida, korvaus myönnetään määrääjäksi. Jos tila arvioidaan pysyväksi, tapaturmaeläke myönnetään toistaiseksi.

Pykälässä säädettäisiin toistaiseksi myönnettävän tapaturmaeläkkeen edellytykseksi, että kuntoutuksen tarve ja mahdollisuudet on selvitetty. Säännös vastaisi voimassa olevan kuntoutuslain 11 §:ää. Kuntoutusselvittelyn ja kuntoutuksen tarkoituksena on välttää enenaikaista eläkkeelle jäämistä, mikä on vahingoittuneen ja korvausjärjestelmän yhteinen etu. Näin ollen päätöstä pysyvästä eläkkeestä ei annettaisi, selviä tapauksia lukuun ottamatta ennen kuin kuntoutusmahdollisuudet on selvitetty.

Vakuutuslaitoksen toimimisvelvollisuudesta ja vahingoittuneen velvollisuudesta edistää kuntoutuksen toteutumista säädettäisiin ehdotettavassa laissa jäljempänä.

66 §. *Tapaturmaeläkkeen määrä.* Pykälässä säädettäisiin tapaturmaeläkkeen määrästä. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 16 §:ää. Pykälän 1 momentin mukaan tapaturmaeläkkeen enimmäismäärä olisi 85 prosenttia vahingoittuneen vuositöansiönsä siihen asti, kunnes vahingoittunut täyttää 65 vuotta. Tämän jälkeen tapaturmaeläkkeen määrä olisi 70 prosenttia.

Pykälän 2 momentin mukaan tapaturmaeläkkeen määrää tarkistettaisiin vuosittain työeläkeindeksillä. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 60 §:ää.

67 §. *Tapaturmaeläkkeen kertakorotus.* Pykälässä säädettäisiin tapaturmaeläkkeeseen tehtävästä kertakorotuksesta. Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 16 §:n 5 momenttia. Kertakorotus säädettiin voimassa olevaan lakiin kompensoimaan vuoden 2005 alussa voimaan tulleen indeksitarkistusmenettelyn aiheuttamaa korvaustason alentumista.

68 §. *Oikeus tapaturmaeläkkeeseen vanhuuseläkkeellä sattuneen vahinkotapahtuman perusteella.* Pykälässä säädettäisiin oikeudesta tapaturmaeläkkeeseen, kun vahinkotapahtuma sattuu työntekijälle työssä, jota hän tekee vanhuuseläkkeellä ollessaan. Tapaturmaeläkettä maksettaisiin enintään kaksi vuotta tai enintään siihen saakka, kun hän täyttää 68 vuotta. Pykälässä rajoitetaan ajallisesti 63 ja 64 §:n mukaista oikeutta tapaturmaeläkkeeseen. Perhe-eläkkeen maksamisesta on vastaava rajoitus 103 §:ssä. Muihin etuuksiin ajallista rajoitusta ei sisällytetä. Tässä pykälässä tarkoitettulla vahingoittuneella olisi siten ennen tapaturmaeläkettä oikeus saada vuoden ajalta päivärahaa. Ansionmenetystä korvattaisiin yhteensä enintään kolmen vuoden ajan.

Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa rajoitussäännöstä. Sen sijaan tällaisessa tilanteessa henkilön työeläkkeestä vähennetään tapaturmavakuutuslain mukaan maksettu päiväraha ja tapaturmaeläke vaikka vastaavaa vähennystä ei tehdä työstä saatujen ansioiden osalta. Työeläkelakeihin ehdotetaan tässä yhteydessä muutosta siten, että pykälässä tarkoitettua henkilöä ei vähennettäisi hänelle maksettua tämän lain mukaista päivärahaa eikä tämän pykälän nojalla maksettua tapaturmaeläkettä. Näin säänneltynä,

rajoitus huomioon ottaen, korvaus vastaisi kyseisen työn aiheuttamaa ansionmenetystä. Vanhuuseläkkeellä työskentely on yleensä satunnaista eikä kovin pitkäaikaista ja henkilön toimeentulo on jo turvattu vanhuuseläkkeellä.

Pykälää sovellettaisiin vain henkilöihin, joiden vanhuuseläke on alkanut 63 ikävuo- den täyttämisen jälkeen eli työeläkelakien mukaisessa vanhuuseläkeiässä. Henkilöt, joilla on tätä alhaisempi eläkeikä, esimerkiksi sotilaat, jäisivät siten pykälän soveltamisalan ulkopuolelle. Eli henkilöllä, joka jatkaa työelämässä jäätyään vanhuuseläkkeelle esimerkiksi 55-vuoden iässä ja joka loukkaantuu kyseisessä työssä, on oikeus tapaturmaeläkkeeseen 63 ja 64 §:n mukaisesti niin kauan kuin pykälässä säädetyt edellytykset täyttyvät.

Kuntoutusraha

69 §. Kuntoutusraha. Pykälässä säädettäisiin kuntoutusrahan maksamisesta. Pykälän 1 momentin nojalla vahingoittuneelle maksettaisiin päivärahan ja tapaturmaeläkkeen sijaan kuntoutusrahaa siltä ajalta, kun hän on ammatillisessa kuntoutuksessa. Oikeus kuntoutusrahan määräytyisi päiväraha- ja tapaturmaeläkesäännösten mukaisesti. Säännös on uusi vain kuntoutusraha -nimen osalta. Nykyisin kuntoutuksen ajalta maksetaan kuntoutuslain 8 §:n mukaisesti päivärahaa tai tapaturmaeläkettä. Kuntoutusrahan käyttöönottamisella halutaan korostaa kuntoutuksen ensisijaisuutta.

Pykälän 2 momentin mukaan kuntoutusraha olisi nykytilaa vastaavasti lähtökohtaisesti täysimääräisen päivärahan tai tapaturmaeläkkeen suuruinen työkyvyn heikentymisestä riippumatta. Jos kuntoutus ei kuitenkaan estä ansiotyön tekemistä, kuntoutusraha määräytyisi ansionmenetyksen perusteella 56 ja 57 tai 63 ja 64 §:n mukaisesti.

Pykälän 3 momentin säännös vastaa nykyistä kuntoutuslain 8 §:n 3 momenttia. Säännöksen mukaan kuntoutuksena myönnetyn ammatillisen koulutuksen opetusohjelmaan kuuluvan loman ajalta kuntoutusraha maksettaisiin 2 momentin suuruisena eli samansuuruisena kuin varsinaisen koulutuksen aikana. Työansiot, joita kuntoutuja saisi vain

loma-aikana, eivät siten vaikuttaisi kuntoutusrahan määrään.

Opiskelijan ansionmenetyskorvaus opiskelun estyessä

70 §. Päätoimisen opiskelun estyminen. Pykälässä säädettäisiin ansionmenetyskorvauksen maksamisesta, kun vahinko estää opiskelun. Pykälä koskee päätoimisesti opiskelevaa, jolle sattuu vahinkotapahtuma opintojen ohella työskennellessä tai opintojen loma-aikana työskennellessä. Oikeus päivärahaan 59 §:n mukaisesti 28 päivän jälkeen ja oikeus tapaturmaeläkkeeseen arvioitaisiin tällaiselle vahingoittuneelle ensisijaisesti sen perusteella estääkö vahinko opiskelun. Päiväraha 28 päivän ajalta määräytyisi 58 §:n nojalla kuten muillakin työntekijöillä sairausajan palkan tai vahinkotapahtumaan edeltävien ansioiden perusteella eli opiskelun opistymistä ei tänä aikana arvioitaisi lainkaan. Jos vahinko estäisi pääasiallisesti opiskelun, päivärahaa tai tapaturmaeläkettä maksettaisiin täyden työkyvyttömyyden mukaan. Jos vahinko merkittävästi rajoittaisi opiskelua, päiväraha tai tapaturmaeläke olisi puolet täydestä ansionmenetyskorvauksesta. Säännös vastaisi tältä osin voimassa olevan lain 17 §:n 4 momenttia ja 18 §:n 5 momenttia. Jos vahinko ei estä tai rajoita opiskelua, mutta estää kokonaan tai osittain opiskelun aikaisen työn suorittamisen, sovellettavaksi tulisivat pääsäännön mukaiset ansionmenetyskorvauspykälät 56, 57, 63 ja 64 eli päiväraha tai tapaturmaeläke määräytyisi laskennallisen ansionaleneman mukaisesti. Sääntely vastaisi tältä osin voimassa olevan lain 17 §:n 5 momenttia ja 18 §:n 5 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin selvyuden vuoksi, ettei opiskelun aikaisen työstä saatujen ansioiden menetystä erikseen korvattaisi 1 momentin tarkoittamissa tapauksissa.

Vuosityöansion määrittäminen

71 §. Vuosityöansio. Pykälässä säädettäisiin ansionmenetyskorvausten perusteena käytettävän vuosityöansion määrittämisestä. Vuosityöansion käsitettä ehdotetaan täsmennettäväksi ja tarkennettavaksi. Tarkoitus on

saada vuosityöansio nykyistä enemmän laskentaan perustuvaksi ja siten vähentää harjunnan ja arvioinnin osuutta vuosityöansion määrittämisessä. Tarkoituksena on varmistaa, että samanlaisissa tapauksissa vuosityöansio määrittyisi samansuuruiseksi, kun tapauskohtaisen arvioinnin osuus vähenisi nykyisestä. Ehdotettavilla muutoksilla pyritään kuitenkin säilyttämään vuosityöansion taso mahdollisimman pitkälle voimassa olevan lain ja korvauskäytännön mukaisena.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vuosityöansion lähtökohdaksi vahingoittuneen ansiotaso vuositasolla vahinkotapahtuman sattuessa. Tämä ansiotaso laskettaisiin vahingoittuneen vahinkotapahtuman aikaisista työsuhteista vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden ajalta saatujen työansioiden perusteella. Tältä osin noudatettaisiin nykyisen korvauskäytännön mukaista laskentatapaa, mistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa. Jos työansioita olisi alle vuoden ajalta, ne korotettaisiin siltä osin vuositasolle. Myös kesken vuotta tapahtuneet palkankorotukset otettaisiin huomioon koko vuoden tasolla. Lomautukset ja muut työstä poissaolot eivät vaikuttaisi vähentävästi ansiotasoon.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 1 momentissa tarkoitetun ansiotason vertailusta vahinkotapahtumaan edeltävän kolmen kalenterivuoden (vertailuaika) työansioiden keskiarvoon. Vertailuajan työansioiden laskennasta säädettäisiin jäljempänä 3 momentissa. Jos 1 momentin mukaan laskettu ansiotaso poikkeaisi vähintään 20 % vertailuajan ansioiden keskiarvosta, vuosityöansiona pidettäisiin vertailuajan työansioiden ja 1 momentin mukaan lasketun ansiotason keskiarvoa. Keskiarvo laskettaisiin laskemalla vertailuajan kolmen kalenterivuoden ansiot ja 1 momentin mukainen ansiotaso yhteen ja jakamalla näin saatu summa neljällä. Laskennasta annettaisiin tarkemmat tekniset säännökset valtioneuvoston asetuksella. Jos 1 momentin mukaan laskettu ansiotaso poikkeaisi vähemmän kuin 20 % vertailuajan työansioiden keskiarvosta, vuosityöansiona pidettäisiin 1 momentin mukaan laskettua ansiotasoa. Vuosityöansion laskeminen edellyttäisi siis aina 2 momentin mukaisen vertailun tekemistä. Jos henkilön työansiot kehittyvät suhteellisen tasaisesti, vuosityöansio määrit-

tyisi vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden ansioiden perusteella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tarkemmin, kuinka 2 momentissa tarkoitetun vertailuajan työansiot lasketaan. Vertailuaika olisi siis vahinkotapahtumaa edeltävät kolme kalenterivuotta. Näiden vuosien työansiot huomioitaisiin vuositasolla kunkin vuoden osalta sen suuruisina kuin ne olisivat ilman niiden määrään vaikuttavia poikkeuksellisia syitä ja ne korotettaisiin vahinkotapahtumavuoden tasolle palkkakertoimella. Tällä tavoin voidaan laskelmassa ottaa huomioon palkkakehitys. Poikkeuksellisella syyllä tarkoitettaisiin ehdotettavan säännöksen mukaan perhevapaata, vuorotteluvapaata, varusmies- tai siviilipalvelusta, osa-aikaeläkkeellä oloa, sairauspoissaoloa, tilapäistä työttömyyttä sekä muuta näihin rinnastettavaa ansioihin ohimenevästi vaikuttavaa syytä. Tältä osin noudatettaisiin nykyisen korvauskäytännön mukaista laskentatapaa. Työttömyyttä ei pidettäisi tilapäisenä sen työttömyyden määrän osalta, joka vahingoittuneella on vähintään ollut jokaisena vahinkotapahtumaa edeltävänä kolmena kalenterivuonna. Jos työttömyyttä olisi esimerkiksi ollut vertailuajaksi sisältyvinä vuosina 37, 105 ja 68 työttömyysetuuden suorituspäivää, jokaisen vertailuajaksi sisältyvän vuoden osalta laskelmassa otettaisiin huomioon 37 palkkattoman päivän vaikutus. Jos taas työttömyyttä olisi ollut vain kahtena kyseisistä kolmesta vuodesta, laskelmassa ei työttömyydestä johtuvia palkattomia päiviä lainkaan huomioitaisi vuosiansiota vähentävänä. Laskennasta annettaisiin tarkemmat tekniset säännökset valtioneuvoston asetuksella.

72 §. Pysyvän muutoksen perusteella määrittyvä vuosityöansio. Vuosityöansioon perustuvalla ansionmenetykskorvauksella pyritään vastaamaan mahdollisimman hyvin vahingoittuneen työtaturman tai ammattitautin vuoksi kärsimää ansionmenetystä. Koska 71 §:n mukainen vuosityöansion laskenta ei kaikissa niissä tilanteissa, joissa 71 §:n 2 momentin mukainen työansioiden poikkeama on vähintään 20 %, johtaisi tältä kannalta oikeaan tulokseen, tarvitaan sitä täydentävä säännös. Pykälässä säädettäisiin siten tilanteesta, jossa vahingoittuneen ansiotaso on vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden aikana

muuttunut sillä tavoin pysyväksi arvioitavalla tavalla, ettei olisi enää kohtuullista laskea vuosityöansiota lainkaan edeltävien vuosien ansiotason perusteella. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin niistä seikoista, jotka olisi otettava huomioon, kun arvioidaan muutoksen pysyvyyttä. Tällöin olisi pyrittävä arvioimaan vahingoittuneen vahinkotapahtuman sattuessa tekemän työn ja siitä saadun ansiotason todennäköistä jatkumista, jos vahinkoa ei olisi sattunut. Huomioon otettavia seikkoja olisivat siten vahinkotapahtuman sattuessa tehdyn työn kesto ja sen todennäköinen jatkuminen sekä muut työansioiden jatkuvuuteen vaikuttavat seikat. Toistaiseksi voimassa olevan työsuhteen saaminen, jossa koeaika on ohi, on yleensä merkki pysyvistä muutoksesta, vaikkakin olosuhteet voivat joskus antaa aiheen toisenlaiseen arvioon. Työn ja ansiotason todennäköisen jatkumisen arvioimista varten tarvitaan esimerkiksi työnantajan selvitys siitä, millainen työsuhte on ja miten työtä olisi jatkossa riittänyt. Myös edeltävien vuosien työhistoria saattaa joissakin tapauksissa antaa viitteitä siitä, onko kyseessä tilanteen muutos vai aikaisempia vuosia vastaava vaihtelu työnteossa ja ansioissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, kuinka vuosityöansio laskettaisiin 1 momentissa tarkoitetun pysyvän muutoksen tilanteissa. Pääsäännön mukaan vuosityöansio laskettaisiin 71 §:n 1 momentin mukaisesti vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden ajalta saatujen työansioiden perusteella. Tästä pääsäännöstä poikettaisiin tilanteissa, joissa työansiot perustuvat merkittävässä määrin työntekijän suoritukseen. Tällä tarkoitettaisiin esimerkiksi palkkiopalkkausta tai muuta työntekijän suoritukseen tai työn tulokseen perustuvaa palkkausta, jossa työansiot tyypillisesti vaihtelevat. Tällöin enintään vuoden ajan työansiot eivät useinkaan anna riittävän oikeaa kuvaa ansiotasosta. Ansioiden voitaisiin katsoa perustuvan merkittävässä määrin työntekijän suoritukseen, jos suoritusperusteisen palkkauksen osuus olisi yli puolet kokonaisansioista.

Vuosityöansio arvioitaisiin näissä tilanteissa vastaavaa työtä tekevän henkilön keskimääräistä ansiotasoa vastaavaksi. Keskimääräinen ansiotaso selvitetäisiin pyytämällä työnantajalta selvitys vastaavaa työtä tekevi-

en työntekijöiden keskimääräisestä ansiotasosta. Tällöin tulisi ottaa huomioon myös vahingoittuneen työntekijän kokemus alalta. Jos työnantajalta ei voitaisi saada riittävän luotettavaa selvitystä keskimääräisestä ansiotasosta kyseisessä työssä, ansiotaso määritettäisiin palkkatilastojen perusteella. Palkkatilastoja käytettäisiin nykyisen korvauskäytännön mukaisesti vastaavasti kuin opiskelijan ja nuoren henkilön vuosityöansion määrittämisessä. Opiskelijan vuosityöansion määrittämisestä säädettäisiin lain 76 §:ssä ja nuoren henkilön vuosityöansion määrittämisestä lain 78 §:ssä. Vuosityöansion laskemisesta annettaisiin tältäkin osin tarkemmat tekniset säännökset valtioneuvoston asetuksella.

73 §. *Vuosityöansio vanhuuseläkkeellä satuneen vahinkotapahtuman perusteella.* Pykälässä säädettäisiin vuosityöansiota vahinkotapahtuman sattuessa työssä vanhuuseläkeaikana. Pykälää sovellettaisiin henkilöihin, joiden vanhuuseläke on alkanut 63 ikävuo- den täyttämisen jälkeen eli työeläkelakien mukaisessa vanhuuseläkeiässä. Vanhuuseläkkeellä työskentely on yleensä satunnaista eikä kovin pitkäaikaista, joten on tarkoituksenmukaista ottaa vuosityöansion määräytymisessä huomioon tällaisen tilanteen poikkeuksellisuus.

Pykälän mukaan vuosityöansio määritettäisiin vuositasolla vastaamaan sitä työansiota vahinkotapahtuman sattuessa, jonka vahingoittuneen voidaan arvioida vanhuuseläkkeellä todennäköisesti jatkuvasti saavan. Huomioon otettaisiin työnteon ja työn luonne, kesto ja ansiot, työn jatkuminen sekä muut työnteon jatkuvuuteen vaikuttavat seikat. Nämä asiat selvitetään lähtökohtaisesti työnantajalta.

Esimerkiksi, jos henkilö on ilmoittanut olevansa valmis työskentelemään niin paljon kuin työtä on tarjolla ja henkilö on ehtinyt työskennellä vuoden, kyseisen vuoden ansiota käytetään vuosityöansiona.

74 §. *Vuosityöansio ammattitaudin ilmetessä eläkeaikana.* Pykälässä säädettäisiin vuosityöansion määräytymisestä ammattitaudin ilmetessä vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkeaikana. Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan ammattitautilain 3 a §:ää. Mitä vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeellä tarkoitetaan, määriteltäisiin edellä 2 §:ssä.

Tällaisessa tilanteessa vuosityöansiota määrättäessä vahinkotapahtuman sattumisajan kohtana pidettäisiin eläkkeelle jäämisen ajankohtaa. Vuosityöansio laskettaisiin 71 ja 72 §:n mukaisesti. Oikeus päivärahaan määräytyisi 56 §:n 4 momentin mukaan ja tapaturmaeläkkeeseen 63 §:n mukaan.

75 §. Yrittäjätöön ansioiden laskeminen vuosityöansioon. Pykälässä säädettäisiin yrittäjätöön sekä maatalousyrittäjän ja apurahansaajan ansioiden huomioon ottamisesta vuosityöansiossa. Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 28 §:n 5 momenttia.

76 §. Päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansio. Pykälässä säädettäisiin päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansiosta. Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 28 §:n 3 momenttia.

77 §. Koululaisen vuosityöansio. Pykälässä säädettäisiin koululaisen vuosityöansiosta. Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 28 §:n 3 momenttia.

78 §. Nuoren henkilön vuosityöansio. Pykälässä säädettäisiin nuoren henkilön vuosityöansiosta. Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 28 §:n 4 momenttia.

79 §. Vähimmäisvuosityöansio. Pykälässä säädettäisiin vähimmäisvuosityöansiosta. Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 28 §:n 6 momenttia kuitenkin siten, että vähimmäisvuosityöansion tasoa ehdotetaan korotettavaksi noin kymmenellä prosentilla. Korotus tehtäisiin, koska vähimmäisvuosityöansion taso on jäänyt jälkeen yleisestä ansiotason kehityksestä.

Vuosityöansio olisi edelleen pyöristämätön rahamäärä eli se ilmoitettaisiin sentin tarkkuudella. Ansionmenetykskorvauksen laskemisessa nykyisin käytettävästä pyöristämisestä lähimpään täyteen kymmeneen euroon luovuttaisiin tarpeettomana toimenpiteenä.

80 §. Asetuksenantovaltuutus. Pykälän mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä vuosityöansion teknisestä laskennasta.

Ansionmenetykskorvauksen perusteena oleva työansio

81 §. Ansionmenetykskorvauksen perusteena oleva työansio. Pykälässä säädettäisiin ansi-

onmenetykskorvauksen perusteena käytettävistä työansioista, joista voimassa olevassa laissa säädetään 28 a §:ssä. Pykälässä etuuden perusteena käytettävä työansiokäsité saatettaisiin vastaamaan nykyistä vakuutusmaksun perusteena käytettävää työansiota, josta tällä hetkellä säädetään lain 35 b §:ssä. Nykyisen 35 b §:n 5 momentin säännöstä ei kuitenkaan sisällytettäisi pykälään vaan lähetettyjen ja paikalta palkattujen työntekijöiden osalta ansionmenetykskorvaus määräytyisi todellisen palkan mukaan kuten tälläkin hetkellä. Sen sijaan vakuutusmaksun perusteena käytettävä työansio määräytyisi näillä henkilöillä nykyisen 35 b §:n 5 momentin vakuutusmaksun mukaisesti, mikä vastaa nykytilaa. Vakuutusmaksun perusteena käytettävästä työansiosta säädettäisiin jäljempänä 168 §:ssä erikseen.

Pykälässä ei säädettäisi siitä, missä työssä saadut työansiot otetaan huomioon. Se määräytyisi lähtökohtaisesti lain soveltamisalasäännösten perusteella, joihin ehdotetaan 82 §:ssä poikkeusta, jotta nykyiseen tapaan voitaisiin ottaa huomioon myös muussa kuin työ- tai virkasuhteessa saadut työansiot. Yrittäjän ja maatalousyrittäjän työansiot otettaisiin huomioon siten kuin 75 §:ssä säädettäisiin. Ammattiuurheilijan työansiot olisi suljettu pois 12 §:n soveltamisalasäännöksen nojalla.

Käytännössä 81 ja 82 §:n ehdotukset eivät aiheuttaisi muutoksia nykytilaan eli ansionmenetykskorvauksen peruste muodostuisi samoista työansioista mistä tälläkin hetkellä. Työtaturma- ja ammattitautivakuutuksessa siirryttäisiin käyttämään yhtä työansiokäsitettä kuten työntekijän eläkelaiassa eli etuuden ja maksun perusteena käytettävä työansiokäsité olisi lähetetyt ja paikalta palkatut työntekijät pois lukien sama. Yhtenäisestä työansiokäsitteestä huolimatta tapaturmavakuutuksessa, toisin kuin työeläkevakuutuksessa, etuus ja työnantajan maksama vakuutusmaksu eivät kaikissa tilanteissa täysin vastaa toisiaan. Tämä johtuu siitä, että tapaturmavakuutuksen ansionmenetykskorvauksen tarkoituksena on korvata aiheutunutta ansionmenetystä, jolloin etuuden perusteeksi voi tulla huomioiduksi työansioita, joita ei ole saatu vakuutusnotattajan työssä kuten muista työsuhteista saadut ansiot tai vakuutetusta yrittäjätöystä saadut

ansiot tai työansioita, joiden saaminen ei ole perustunut lainkaan työ- tai virkasuhteeseen kuten esimerkiksi luottamusmiespalkkiot tai freelancereiden saamat työkorvaukset. Ehdotettu työansioikäsitteiden muutos ei muuttaisi asiaa tältä osin.

Pykälän 1 momentin mukaan ansionmenetykskorvauksen perusteena olevaa työansiota määrättäessä otettaisiin huomioon palkka, tulospalkkio tai muu vastike, joka on maksettu tai sovittu maksettavaksi korvauksena työstä. Keskeistä olisi sen ratkaiseminen, onko tuloerän osalta kysymys vastikkeesta, joka on maksettu tai sovittu maksettavaksi korvauksena työstä. Voimassa olevan lain 28 a §:n erityissäännöstä, jonka mukaan ulkomaantyöstä saatu työansio otetaan huomioon, vaikkei se Suomessa ole veron ennakonpidätyksenalainen, ei enää tarvittaisi, koska ehdotetussa säännöksessä työansiota ei enää sidota veron ennakonpidätyksenalaisuuteen. Ansionmenetykskorvauksen perusteena käytettävä työansio ulkomaantyössä määrittyisi näin samoin perustein kuin muunkin työn osalta eli ehdotetun 1 ja 3 momentin mukaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykyistä vastaavasti siitä, että luontoisetuja ei oteta huomioon 58 §:n 2 momentin mukaista päivärahaa määrättäessä. Lain 58 §:n 2 momentissa säädetään lyhytaikaisen työkyvyttömyyden perusteella maksettavan päivärahan määräämisestä silloin, kun vahingoittuneelle ei ole maksettu sairausajan palkkaa tai sitä on maksettu vain osittain taikka lyhennetyltä työajalta. Luontoisedut huomioitaisiin kuitenkin vuosityöansiossa kuten tälläkin hetkellä.

Pykälän 3 momentissa mainittaisiin nykyistä 35 b §:n 2 momentin säännöstä vastaavasti eräitä eriä, joita ei pidettäisi 1 momentissa tarkoitettuna vastikkeena työstä. Nykyisen 28 a §:n tulkintakäytännön mukaisesti näitä eriä ei lueta työansioikäsitteen piiriin tälläkään hetkellä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin 3 momentin 11 kohdassa tarkoitettuihin eriin liittyvistä lisäedellytyksistä. Säännös vastaisi nykyistä 35 b §:n 3 momentin säännöstä.

82 §. *Lain soveltamisalaan kuulumattomassa työssä saadut työansiot.* Pykälässä ehdotetaan, että vuosityöansiota ja työansion vähenemistä määritettäessä otettaisiin huo-

mioon muukin kuin tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa työssä saatu 81 §:n mukainen työansio. Säännös koskisi esimerkiksi luottamustoimesta saatuja palkkioita tai freelancerin toimeksiantosuhteessa saamia työkorvauksia. Tämä vastaa nykytilaa kuten 81 §:nkin perusteluissa todetaan. Sen sijaan 12 §:n mukaisessa urheilijan työssä saatua työansiota ei kuitenkaan otettaisi huomioon. Säännös on tarpeen, koska voimassa olevassa lain 28 a §:ssä huomioon otettavan työansion määritelmä on sidottu veron ennakonpidätyksenalaisuuteen, mikä on samalla määrittänyt lain soveltamisalaa muiden kuin työsuhteessa saatujen työansioiden osalta.

11 luku Pysyvän haitan korvaaminen

83 §. *Haittaraha.* Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 18 a §:n säännöstä. Ehdotetussa pykälässä ei enää olisi viittausta kuntoutuslakiin, koska kuntoutuksesta säädettäisiin jatkossa ehdotetussa työtaturma- ja ammattitautilaissa eikä kuntoutuslaissa kuten tällä hetkellä.

84 §. *Haittaluokan määrittäminen.* Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 18 b §:n säännöstä.

85 §. *Haittaluokitus.* Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 18 c §:n säännöstä.

86 §. *Haittarahan määrä.* Pykälässä säädettäisiin haittarahan perusmäärästä. Pykälässä mainittu perusmäärä 12 440 euroa vastaisi nykyistä 28 §:n 6 momentissa säädettyä minimivuosityöansiota (9 211,76 euroa) vuoden 2014 palkkakertoimella tarkistettuna. Haittarahan suuruus ei kuitenkaan enää jatkossa määräytyisi vähimmäisvuosityöansion mukaan, vaan erillisen haittaraha koskevan perusmäärän mukaan. Haittarahan perusmäärä tarkistettaisiin kalenterivuositain jatkossa työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitettulla työeläkeindeksillä, kun nykyisin se tarkistetaan palkkakertoimella. Nykyiseen tapaan pykälässä on säilytetty taulukko, jossa haittaluokan suuruus määräytyy haittaluokan perusteella prosentteina perusmäärästä.

87 §. *Haittarahan maksaminen.* Pykälän 1 momenttia muutettaisiin voimassa olevan lain 18 e §:n 1 momentista siten, että haittaraha luokissa 1—5 maksettaisiin aina kerta-

kaikkisena. Haittaluokat 6—20 puolestaan maksettaisiin aina jatkuvana. Nykyisin haittaraha maksetaan luokissa 1—10 kertakaikkisena ja luokissa 11—20 työntekijän valinnan mukaan joko kertakaikkisena tai jatkuvana. Muutokset johtuvat ehdotetuista muutoksista pykälän 3 ja 4 momenttiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain 18 e §:n 2 momenttia vastaavasti korvauksen maksamisesta nopeasti kuolemaan johtavissa sairauksissa. Kertakaikkisena korvauksena maksettavalla haittaluokkaa 10 vastaavalla haittarahalla pyritään turvaamaan vahingoittuneen itsensä käyttöön hänen elinaikanaan riittävä korvaus sairauksissa, jotka lähes poikkeuksetta johtavat nopeasti kuolemaan. Säännös on tarkoitettu sovellettavaksi ammattitautina korvattaviin, työn aiheuttamiin sairauksiin, kuten mesoteliomaan ja muihin siihen rinnastettaviin keuhkojen syöpiin, joissa sairauden etenemisen ennuste on vastaavanlainen. Korvaus on siten tarkoitettu nimenomaan vahingoittuneen omaan käyttöön hänen elinaikanaan.

Pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että kertakaikkisen haittarahan laskennassa käytettävä pääomakerroin olisi sama miehille ja naisille. Yhtenäistä kerrointa käytettäisiin myös pykälän 2 momentissa tarkoitettua kertakorvausta pääomitettaessa. Kun haittarahasäännökset vuoden 2010 alusta uudistettiin, eduskunta hyväksyi miesten ja naisten kohdalla eri kertoimien käytön, mutta sosiaali- ja terveystieteiden esitti haittarahasäännöksistä (HE 224/2009 vp) tuolloin antamassaan lausunnossa (StVM 55/2009 vp), että sukupuoleen perustuvista laskentaperusteista olisi kuitenkin hyvä ajanoloon luopua.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin haittaluokan oikaisusta, jos vamman tai sairauden aiheuttama toiminnanvaja myöhemmin pahenee tai paranee vähintään yhdellä haittaluokalla. Muutos tehtäisiin siitä ajankohdasta lukien, jolloin muutoksen on luotettavasti osoitettu tapahtuneen. Oikaisu alaspäin voitaisiin tehdä vain jatkuvana korvauksena maksettavan haittaluokan osalta. Haittaluokkaa ei voitaisi oikaista, jos haittaraha on maksettu kertakorvauksena, koska jo maksetun korvauksen jälkikäteen takaisinperintä ei ole perusteltua. Pysyvän haitan korvaus perustuu toimintakyvyn heikentymiseen

muualla kuin työelämässä ja haitan arviointi tapahtuu apuvälineen mukanaan tuoma toimintakyvyn parannus huomioiden. Tämä arviointi tehdään kuitenkin sen hetkisen tilanteen mukaan, kun vamman tai sairauden tilan vakiintuneisuutta arvioidaan. Lääketieteelliset hoitomenetelmät ja apuvälineet kehittyvät jatkuvasti ja usein toimintakykyä voidaan parantaa merkittävästi uusilla hoidoilla ja apuvälineillä, joita ei ollut käytössä silloin, kun vamman tai sairauden pysyvä haitta määriteltiin. Muun muassa erilaiset tietokoneavusteiset proteesit ovat olleet viime vuosina voimakkaassa kehitysvaiheessa. Voimassa olevassa laissa oikaisu on ollut mahdollista 46 §:n 1 momentin säännöksen perusteella. Lähtökohtana on, että pysyvä haitta tulisi vahvistaa vasta siinä vaiheessa, kun lääketieteellisesti on selvää, ettei vamman tai sairauden tila enää parane. Käytännössä haitta kuitenkin pyritään vahvistamaan usein varsin nopeasti vahinkotapahtuman sattumisen jälkeen. Kun pysyvä haitta vahvistetaan vahvistamisajankohtana käytettävissä olevat apuvälineratkaisut huomioiden, ei myöhemmin käyttöön tulevien yhä parempien apuvälineiden tai hoitomenetelmien mukanaan tuomaa toimintakyvyn parantumista voida enää myöhemmin haittarahassa nykysäännöksiin huomioida. Ristiriita tulee esille tilanteessa, jossa olisi sinänsä ainakin kohtuullisuusperusteita korvata kalliimpi, mutta selvästi paremman toimintakyvyn antava apuväline. Jos näin tehtäisiin, haittarahakorvaukseen ei kuitenkaan voitaisi puuttua, vaikka toimintakyky selvästi paranisi. On myös huomioitava, että nyt maksettavia haittarahakorvauksia voidaan maksaa vielä jopa 80—90 vuoden päästä, jolloin apuvälineet ja hoitomenetelmät voivat olla ratkaisevasti parempia kuin nykyisin. Ehdotetussa säännöksessä oikaisumahdollisuus koskisi haittaluokkia luokasta kuusi alkaen, jonka asteisissa vammoissa tai sairauksissa uusilla apuvälineillä ja hoitomenetelmillä voidaan ehkä saada suurimmat toimintakyvyn parannukset tulevaisuudessa. Jatkuvana maksettava haittarahakorvaus johtaisi sukupuolesta riippumatta yksilökohtaisesti oikeaan korvaukseen ja kuvaisi vammasta tai sairaudesta kulloinkin todellisuudessa aiheutuvaa toimintakyvyn rajoitusta.

Voimassa olevan lain 18 e §:n 5 momentti poistettaisiin 1 ja 3 momentteihin ehdotetuista muutoksista johtuen.

12 luku **Kuntoutuskorvaukset**

88 §. Kuntoutuksen yleiset edellytykset. Pykälässä säädettäisiin kuntoutuksen yleisiä edellytyksistä. Ehdotettu säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan kuntoutuslain 3 §:ssä säädettyjä kuntoutuksen korvaamisen yleisiä edellytyksiä.

89 §. Ammatillinen kuntoutus. Pykälässä säädettäisiin ammatillisen kuntoutuksen korvaamisesta ja sisällöstä. Asiasta säädetään työ- ja ansiokykyyn liittyvänä kuntoutuksena voimassa olevan kuntoutuslain 5 ja 6 §:ssä. Ammatillisen kuntoutuksen tavoitteena olisi kuten voimassa olevassa kuntoutuslaissakin, että vahingoittunut kykenee jatkamaan omaa entisessä työssään tai ammatissaan taikka siirtymään sellaiseen työhön tai ammattiin, josta hän voi saada pääasiallisen toimeentulonsa. Ammatillisena kuntoutuksena korvattaisiin kohtuulliset kustannukset 3 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä.

Kuntoutustoimenpiteitä suunniteltaessa otettaisiin huomioon vahingoittuneen ikä, ammatti, aikaisempi toiminta, koulutus, asuolosuhteet, vammasta tai sairaudesta aiheutuvat rajoitukset sekä hänen mahdollisuutensa sijoittua kuntoutuksen päätyttyä työhön tai ammattiin työmarkkinoilla yleisesti noudatettavin ehdoin. Luettelo vastaa voimassa olevan kuntoutuslain 5 §:n 2 momenttia muutoin paitsi, että siihen on lisätty ammatti kuvaamaan sitä kokonaisuutta, jota koulutuksella ja aikaisemmalla toiminnalla tarkoitetaan. Huomioon otettavissa tekijöissä kyse on samoista kriteereistä, jotka vaikuttavat työkyvyn heikentymisen arviointiin 63 §:ssä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ammatillisen kuntoutuksen sisällöstä. Asiasta säädetään voimassa olevan lain 6 pykälässä ja ehdotettavat toimenpiteet 1—8 vastaisivat voimassa olevan lain toimenpiteitä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin kuntoutusarpeen ja -mahdollisuuksien selvittelyajasta ja kuntoutuksen alkamisen odotusajasta. Niitä pidettäisiin ammatilliseen kuntoutukseen kuuluvana silloin, kun ne johduvat edellä 3 momentissa luetelluista toi-

menpiteistä. Säännös liittyy kuntoutusrahaa koskevaan 69 §:ään, jonka mukaan ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksetaan kuntoutusrahaa. Jotta kuntoutusrahaa voitaisiin maksaa myös selvittely- ja odotusajalta, on tarpeen säätää, että nämä ajat ovat osa ammatillista kuntoutusta. Säännös yhdessä 69 §:n kanssa vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan kuntoutuslain 8 pykälän 2 momenttia.

Voimassa olevassa kuntoutuslaissa ei ole tarkemmin määritelty, mitä ja miten paljon opiskelusta ja opintovälineistä aiheutuvia kustannuksia sekä matkakustannuksia korvataan. Asiasta on annettu tapaturma-asiain korvauslautakunnan ohjeita ja lisäksi Vakuutus kuntoutus VKK r.y. on julkaissut vuosittain opinto-ohjeita, joihin on sisältynyt muun muassa korvattavia euromääriä. Näiden kustannusten osalta ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset niiden korvaamisesta. Matkakustannusten osalta asetuksenantovaltuus on säädetty 98 §:ssä.

90 §. Ammatillinen kuntoutus ulkomailla. Pykälässä säädettäisiin ammatillisen kuntoutuksen korvaamisesta ulkomailla. Voimassa olevassa kuntoutuslaissa ei vastaavia säännöksiä ole, mutta säännökset eivät myöskään ole estäneet kuntoutuksen korvaamista ulkomailla. Käytännössä opiskelua ulkomailla voi olla vaikea seurata tai tukea ja lisäksi koulutusjärjestelmissä ja koulutuksen tarjoajien tasossa on eroja eri maiden välillä. Tämän vuoksi ehdotetulla pykälällä halutaan tämentää ammatillisen kuntoutuksen korvaamisen edellytyksiä ja korvauksen määrää silloin, kun kuntoutus järjestetään ulkomailla.

Pykälän lähtökohtana on, että Suomessa on riittävästi koulutusmahdollisuuksia ja -vaihtoehtoja ja siten ensisijaisesti korvataan vain Suomessa tapahtuvaa opiskelua. Kuitenkin tilanteessa, jossa ammatillinen kuntoutus Suomessa ei onnistu esimerkiksi kielellisten vaikeuksien vuoksi, on tarkoituksenmukaista korvata vahingoittuneelle soveltuva kuntoutus sellaisella kielellä, jonka hän hallitsee. Euroopan unionin alueella annettu ammatillinen kuntoutus korvattaisiin 1 momentin mukaan samoin perustein kuin Suomessa annettava kuntoutus. Sen sijaan kolmannessa valtiossa eli käytännössä EU/ETA-alueen ulkopuolella annettu ammatillinen kuntoutus

korvattaisiin vain, jos kuntoutusta ei ole voitu antaa Suomessa tai sen antamiseen ulkomailla on muu erityinen syy. Esimerkiksi, jos vahingoittuminen on tapahtunut työsuhteessa, jossa työskentely Suomessa on alun pitäen ollut lyhytaikaista, eikä tarkoituksena ole ollut jäädä Suomen työmarkkinoille, voi olla tarkoituksenmukaisempaa korvata kuntoutus vahingoittuneen kotimaassa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin korvausten määrästä. Aiheutuneet kustannukset korvattaisiin enintään samansuuruisena kuin Suomessa annettu kuntoutus. Korvausta ei kuitenkaan maksettaisi siltä osin kuin vahingoittunut saa samoista kustannuksista korvausta toisessa maassa. Tällainen etuuskien päällekkäinen tilanne voi syntyä esimerkiksi EU-maissa, kun vahingoittuneeseen sovelletaan EU:n sosiaaliturva-asetuksia. EU-asetusten mukaan henkilö on oikeutettu luontoisetuuksiin asuin- ja oleskelupaikan laitoksen lainsäädännön mukaisesti ja rahaetuuksiin toimivaltaisen laitoksen lainsäädännön mukaisesti. Kukin jäsenvaltio harkitsee oman lainsäädäntönsä osalta, mitkä etuuksista ovat luontoisetuuksia ja mitkä rahaetuuksia. Suomessa ammatillinen kuntoutus on katsottu rahaetuudeksi ja siten vahingoittunut on oikeutettu ammatillisen kuntoutuksen korvauksiin Suomen lainsäädännön mukaisesti, vaikka kuntoutusta annettaisiin toisessa EU/ETA-maassa. On kuitenkin mahdollista, että siinä jäsenvaltiossa, jossa kuntoutus annetaan, vastaava toimenpide tai jokin osa siitä katsotaan kyseisessä jäsenvaltiossa luontoisetuudeksi, jolloin etuuskien päällekkäisyyksiä saattaa syntyä.

91 §. *Ammatillisessa kuntoutuksessa olevan työtapaturma- ja ammattitautiturva.* Pykälässä säädettäisiin työ- ja koulutuskokeilussa, työhön valmennuksessa ja työharjoittelussa olevan vakuutusturvasta. Vakuutusyhtiön ja Tapaturmavakuutuskeskuksen, joka korvaa ammatillista kuntoutusta, johon sisältyy edellä mainittuja työhön rinnastettavia koulutusjaksoja, on vakuutettava vahingoittunut koulutusjaksojen aikana mahdollisesti sattuvien vahinkotapahtumien varalta. Kyseessä olisi tämän lain mukainen vakuutus. Voimassa olevan kuntoutuslain mukaan vakuutuslaitoksen on järjestettävä vastaavasti kuntoutujalle tapaturmavakuutuslain 57 §:n

1 momentin mukainen vapaaehtoinen vakuutus. Valtiokonttori korvaisi edelleen vastaavasti sen korvaamassa kuntoutuksessa kuntoutujalle sattuneet vahinkotapahtumat 3 §:n 3 momentin nojalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin koulutusjakson aikana sattuneen vahinkotapahtuman korvaamisessa käytettävästä vuosityöansioista. Se määräytyisi sen vahinkotapahtuman vuosityöansion perusteella, jonka perusteella ammatillista kuntoutusta korvataan. Tämä vuosityöansio tarkistettaisiin vahinkotapahtumavuoden tasoon työntekijän eläkelain mukaisella palkkakertoimella. Poikkeuksena pääsääntöön päiväraha määräytyisi 3 momentin nojalla alusta alkaen vuosityöansion perusteella.

Säännös vastaisi vakuuttamisvelvollisuuden osalta voimassa olevan kuntoutuslain 8 a §:ää.

92 §. *Kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen jälkeen.* Pykälässä säädettäisiin ammatillisen kuntoutuksen jälkeen maksettavasta kuntoutusrahasta. Vastaavaa säännöstä ei ole voimassa olevassa laissa. Tapaturmasiain korvauslautakunnan ohjeen mukaisesti on kuitenkin vakiintuneesti maksettu täyttä tapaturmaeläkettä koulutuksen jälkeen työllistymisajalta, jos vahingoittunut ei ole työllistynyt koulutuksen päättyessä. Maksuajan pituudeksi on vakiintunut kuusi kuukautta 1990-luvun alun syvän laman aiheuttaman erityisen heikon työllistymistilanteen pohjalta. Pykälän tarkoituksena on saattaa vakiintunut käytäntö lain tasolle.

Pykälän mukaan kuntoutusrahan olisi oikeus enintään kuuden kuukauden ajan ammatillisen kuntoutuksen päättyessä, jos vahingoittunut ei saavuta vuosityöansionsa mukaista ansiotasoa tänä aikana. Tarkoituksena on tukea vahingoittuneen siirtymistä työelämään koulutuksen päättyessä. Vahingoittunut ei välttämättä heti koulutuksen päätyttyä onnistu saamaan työtä tai ansiotasoa voi jäädä selvästi koulutuksen mukaista ansiotasoa alhaisemmaksi. Kuntoutusrahan maksamisella tuettaisiin koulutuksen mukaisen työn hakemista varmistamalla vahingoittuneen toimeentulo. Tämä mahdollistaisi vahingoittuneen keskittymisen työpaikan hakemiseen.

Pykälän mukaan kuntoutusrahan suuruus laskettaisiin vertaamalla vahingoittuneen

työansioita hänen vuosityöansioonsa, joka on korotettu vertailuajankohdan tasoon palkkakertoimella. Kuntoutusrahan suuruus olisi työansioiden vähentymistä vastaava suhteellinen osa täysimääräisestä päivärahasta tai tapaturmaeläkkeestä.

Kuuden kuukauden jälkeen työkyvyn heikentyminen määräytyy 63 ja 64 §:n mukaisesti eli työkyky arvioidaan sen mukaisesti, että vahingoittunut kykenisi koulutuksensa mukaiseen työhön.

93 §. Palveluasuminen. Pykälässä säädetäisiin palveluasumisesta aiheutuvien lisäkustannusten korvaamisesta. Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan kuntoutuslain 7 §:n 2 momentin 7-kohtaa, mutta siinä ei enää viitattaisi hoitotuen kaksinkertaiseen määrään, vaan sitä vastaava euromäärä 46,82 euroa (vuoden 2014 tasolla) kirjattaisiin pykälään. Kyseessä on normikorvaus, jota korotetaan vuosittain työeläkeindeksillä. Jos palveluasumisesta aiheutuu tämän ylittäviä kustannuksia, niitä ei korvata.

94 §. Päivittäisissä toiminnoissa tarvittava apuväline. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin päivittäisissä toiminnoissa tarvittavien apuvälineiden kustannusten korvaamisesta. Kyseeseen tulisivat apuvälineet, jotka eivät ole 43 §:ssä säädettyjä lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineitä. Korvattavia olisivat apuvälineet, joita vaikeasti vahingoittunut tarvitsee vammansa tai sairautensa johdosta liikkumisessa, henkilökohtaisessa suoriutumisessa kotona tai vapaa-ajan toiminnassa. Korvattavuuden edellytyksenä olisi, että vaikeasti vahingoittunut välttämättä tarvitsee apuvälineen suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Apuvälineen hankkimisesta korvattaisiin tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset. Korvattavia olisivat esimerkiksi autoon tarvittavat muutostyöt ja lisälaitteet, mutta ei auton hankinnasta aiheutuvat kustannukset. Lisäksi korvattaisiin harrastusvälineiden lajikohtaisista apuvälineistä aiheutuvat erityiskustannukset. Korvattavina apuvälineinä ei pidettäisi tavanomaisia kotitalouden käyttöesineitä, kuten pesukonetta tai mikroaaltouunia. Myöskään kiinteistönhoidon apuvälineitä ei pidettäisi tämän lainkohdan tarkoittamana henkilökohtaiseen suoriutumiseen liittyvänä apuvälineenä. Kiinteistöhoito liittyy kodinhoitamiseen ja siitä sää-

dettäisiin erikseen ehdotettavan lain 53 §:ssä kodinhoidon lisäkustannusten korvaamisen muodossa.

Ehdotetulla säännöksellä on tarkoitus tämentää kuntoutuslain 7 §:n 3 -kohdan perusteella korvattavia apuvälineitä. Kyseisen lainkohdan perusteella korvataan nykyisin myös lääkinnälliseen kuntoutukseen luettavia apuvälineitä. Ne korvattaisiin jatkossa 37 §:n mukaan lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineinä.

95 §. Asunnonmuutostyöt. Pykälässä säädetäisiin asunnon muutostöiden korvaamisesta ja asuntoon kuuluvien apuvälineiden ja laitteiden kustannusten korvaamisesta. Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan kuntoutuslain 7 §:n 2 momentin 4 kohtaa. Korvattavia asunnon muutostöitä olisivat esimerkiksi ovien leventäminen, kiinteiden luiskien rakentaminen, kaapistojen asentaminen oikealle korkeudelle ja korkeussäädettävien lauteiden asentaminen. Lisäksi asunnon muutostöiksi katsottaisiin muutostöiden suunnittelu ja esteiden poistaminen asunnon välittömästä lähiympäristöstä. Asunnon muutostöinä ei korvattaisi normaaleja asumistasoon liittyviä perusparannustoimenpiteitä, vaan muutostarpeen tulee johtua korvattavasta vahinkotapahtumasta ja vamma aiheuttamista rajoituksista.

Asuntoon kuuluvia apuvälineitä ja laitteita olisivat esimerkiksi nostolaitteet, hälytyslaitteet tai vastaavat muut asuntoon kiinteästi asennettavat välineet ja laitteet.

96 §. Tulkkauspalvelut vahinkotapahtuman aiheuttaman näkö-, kuulo- tai puhevamman johdosta. Pykälässä säädetäisiin tulkkauspalvelujen korvaamisesta tilanteessa, jossa vahingoittunut vahinkotapahtuman aiheuttaman vaikean näkö-, kuulo- tai puhevamman johdosta tarvitsee tulkkauspalveluja. Tulkki- palvelujen korvaamisesta säädetään voimassa olevan kuntoutuslain 7 §:n 2 momentin 8 kohdassa. Käytännössä tulkkipalveluja on tullut korvattaviksi vain hyvin harvoissa tapauksissa. Tarpeellinen ja kohtuullinen määrä on ratkaistu erikseen kussakin yksittäistapauksessa.

Voimassa olevaa tulkinnanvaraista säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi korvattavan määrän osalta vastaamaan vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista annetun lain

(133/2010) sisältöä. Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista (133/2010) on ollut voimassa ensimmäisestä päivästä syyskuuta 2010 alkaen ja siinä säädetään vammaisen henkilön oikeudesta Kansaneläkelaitoksen järjestämään tulkkauspalveluun. Laki on toissijainen ja Kansaneläkelaitoksella on lain mukaan oikeus periä järjestämänsä tulkkauspalvelun kustannukset tulkkauspalvelusta vastuussa olevalta taholta. Ehdotettavan säännöksen mukaan tulkkauspalveluista aiheutuvat kustannukset korvattaisiin ensisijaisesti tämän lain nojalla. Jos palvelut on hankittu Kansaneläkelaitoksen kautta, maksetaan kustannukset Kansaneläkelaitokselle. Muullakin tavoin järjestetty tulkkauspalvelu korvataan, mutta korvattava enimmäismäärä määräytyy Kansaneläkelaitoksen järjestämän palvelun mukaan.

97 §. Korvaus omaisen sopeutumisvalmennuksessa mukanaolosta. Pykälässä säädettäisiin omaiselle sopeutumisvalmennuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta. Vastaava säännös on voimassa olevan kuntoutuslain 7 §:n 2 momentin 5 kohdassa. Sopeutumisvalmennus vahingoittuneelle korvataan 37 §:n perusteella.

98 §. Kuntoutuksen matka- ja majoituskustannusten korvaaminen. Pykälässä säädettäisiin kuntoutukseen liittyvien matka- ja majoituskustannusten korvaamisesta. Voimassa olevassa laissa matkakustannukset on mainittu korvattavia kustannuksia koskevassa luettelossa, jota vastaa ehdotettavassa laissa ammatillisen kuntoutuksen osalta 89 §:n luettelo. Sairaanhoidon, johon kuuluu myös lääkinnällinen kuntoutus, osalta matkakustannuksista ehdotetaan säädettäväksi voimassa olevaa lakia tarkemmin 50 §:ssä. Vastaava säännös on tarpeen myös muun kuin lääkinnällisen kuntoutuksen osalta eli 89 §:n mukaisen ammatillisen kuntoutuksen, 94 §:n mukaisten apuvälineiden ja 97 §:n mukaisen omaisen sopeutumisvalmennuksen osalta, joista voi aiheutua matkakustannuksia. Tämän pykälän mukaiseen kuntoutuksen matka- ja majoituskustannusten korvaamisen periaatteet vastaisivat 50 §:ssä säädettyjä sairaanhoidon matka- ja majoituskustannusten korvaamisen periaatteita, jotka edellä on seostettu mainitun pykälän perusteluissa.

13 luku

Vahingoittuneen kuoleman johdosta maksettavat korvaukset

99 §. Perhe-eläke ja hautausapu. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa lakia vastaavasti perhe-eläkkeen ja hautausavun myöntämisestä, kun vahingoittuneen kuolema on aiheutunut työtapaturmasta tai ammattitaudista. Perhe-eläke maksettaisiin nykyiseen tapaan lesken- ja lapseneläkkeenä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin perhe-eläkkeen maksamisesta määräaikaisena niissä tilanteissa, joissa vahingoittuneen kuolemasta ei voida esittää selvitystä ruumiin katoamisen vuoksi, mutta on todennäköistä, että kuolema on johtunut tässä laissa tarkoitettusta vahinkotapahtumasta. Perhe-eläkettä maksettaisiin tällöin katoamispäivän jälkeisestä päivästä alkaen yhden vuoden ajan kuitenkin enintään siihen asti, kun kuolleeksi julistamisesta annettuun lakiin (127/2005) perustuva tuomioistuimen päätös on lainvoimainen. Kun tuomioistuimen päätös kuolleeksi julistamisesta on lainvoimainen, perhe-eläkettä maksettaisiin 1 momentin mukaisesti siitä ajankohdasta lukien, kun määräaikainen perhe-eläke on päättynyt. Kuolleeksi julistamisesta annetun lain 3 §:n mukaan, jos kadonnut henkilö on kadotessaan ollut välittömän hengenvaaran aiheuttaneessa onnettomuudessa tai muussa siihen rinnastettavassa tilanteessa eikä ole syytä olettaa hänen pelastuneen, hänen kuolleeksi julistamistaan voidaan hakea välittömästi katoamisen jälkeen. Voimassa olevan lain 59 §:n säännös, jossa säädetään erityyppisissä kadonneen osalta tarkemmista korvausedellytyksistä, poistettaisiin tarpeettomana.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin syyhteyden näyttövelvollisuuden jakautumisesta voimassa olevaa 23 §:n 3 momentin säännöstä vastaavasti. Säännöksen mukaan sellaisen vahingoittuneen kuolema, jonka haittaluokka oli vähintään 18, katsottaisiin tässä laissa tarkoitettuna vahinkotapahtuman seuraukseksi, jollei voida pitää todennäköisenä, että vahinkotapahtuman aiheuttamalla vammalla tai sairaudella ei ollut siihen olennaista vaikutusta.

100 §. Lesken oikeus eläkkeeseen. Pykälän 1 momentti vastaisi asiasisällöltään voimassa

olevan lain 23 a §:n 1 momentin säännöstä. Aviopuolisolla tarkoitetaan avioliittolain mukaisen avioliiton osapuolia. Avioliiton tulee olla voimassa vahingoittuneen kuolinhetkellä. Laki rekisteröidystä parisuhteesta (950/2001) tuli voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2002. Lain 8 §:n perusteella rekisteröity parisuhde rinnastetaan avioliittoon. Laissa tai asetuksessa olevaa säännöstä, joka koskee avioliittoa, sovelletaan myös rekisteröityyn parisuhteeseen, jollei toisin säädetä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin avopuolison oikeudesta leskeneläkkeeseen nykyistä 23 a §:n 2 momentin säännöstä vastaavasti. Avopuolisolla ei ole lakiin perustuvaa keskinäistä elatusvelvollisuutta. Avopuolisoiden oletetaan näin lähtökohtaisesti elättävän itsensä. Avioliiton aikana puolisoitten välillä on kuitenkin voinut vallita taloudellinen yhteisyys ja avioliitossa eläneellä saattaa avopuolison kuollessa olla vastaavanlainen tarve toimeentulon turvaamiseen kuin aviopuolisolla. Toisin kuin avioliiton, avioliiton syntymiseen ei ole lainsäädännössä liitetty muotovaatimuksia, jonka vuoksi avioliiton olemassaolon toteaminen ja sen luonne saattaa käytännössä olla vaikeaa. Muun muassa näistä syistä avopuolison oikeus eläkkeeseen on perusteltua nykyiseen tapaan sitoa selkeään ulkoisesti todettavissa olevan edellytyksen täyttymiseen. Säännöksessä ehdotetaan, että avopuolisolla olisi oikeus leskeneläkkeeseen, jos hänellä ja vahingoittuneella on tai on ollut yhteinen lapsi. Lisäksi avopuolisolla olisi oikeus leskeneläkkeeseen, jos hänellä on vahingoittuneen kanssa julkisen notaarin oikeaksi todistama sopimus keskinäisestä elatuksesta. Yhteinen lapsi tai sopimus keskinäisestä elatuksesta muodostaisi oletuksen puolisoitten taloudellisesta yhteisyydestä. Kuten tälläkin hetkellä edellytettäisiin molemmissa tapauksissa lisäksi, että henkilö eli vahingoittuneen kanssa avioliittoa solmimatta jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa. Avioliitonomaisissa olosuhteissa elämisellä tarkoitettaisiin parisuhteessa elämistä. Pykälässä yhteisellä lapsella tarkoitettaisiin myös lasta, jonka kohdalla lapseksiottaminen on vahvistettu adoptiolain mukaisesti.

Nykyisen säännöksen sanamuodon mukaan on edellytetty viranomaisen vahvistamaa so-

pimusta, mutta käytännössä on ollut epäselvyyttä, mikä olisi toimivaltainen viranomaisen vahvistamaan sopimuksen. Sen vuoksi ehdotetaan riittäväksi edellytykseksi tältä osin sitä, että julkinen notaari on todistanut oikeaksi sopimuksen keskinäisestä elatuksesta. Julkisesta notaarista annetun lain (287/1960) nojalla julkisia notaareita ovat maistraatin päällikkö ja hänen määräämänsä maistraatin virkamies. Mainitun lain 4 §:ssä säädetään julkisen notaarin tehtävistä. Sen 2 momentin mukaan julkisen notaarin on suoritettava ne tehtävät, jotka ovat erikseen laissa tai asetuksessa julkisen notaarin velvollisuudeksi säädetty. Julkinen notaari todistaisi sopimuksen oikeellisuuden, mutta vakuutuslaitoksen tehtävänä olisi arvioida, onko sopimus sisällöllisesti säännöksessä tarkoitettu sopimus eli voidaanko sen perusteella tehdä päätelmä puolisoitten keskinäisestä elatusvelvollisuudesta.

Pykälän 3 momentin säännös vastaisi asiassällöllisesti voimassa olevan lain 23 a §:n 3 momentin säännöstä.

101 §. Lapsen oikeus eläkkeeseen. Pykälään siirrettäisiin sanamuodoltaan täsmennettynä voimassa olevan lain 23 b §:n lapseneläkeoikeutta koskevat säännökset. Pykälässä säädettäisiin siitä, kuka on oikeutettu lapseneläkkeeseen ja kuinka kauan oikeus eläkkeeseen jatkuu.

Pykälän 1 momentin mukaan oikeus eläkkeeseen on vahingoittuneen kuollessa alle 18-vuotiaalla lapsella. Lisäksi 18 vuotta täytäneellä lapsella, joka päätoimisesti opiskelee tai on ammatillisessa koulutuksessa taikka vahingoittuneen kuollessa oli sairaudesta, viasta tai vammasta aiheutuvan työkyvyttömyyden vuoksi kykenemätön itsensä elättämiseen, on oikeus eläkkeeseen niin kauan kuin mainittu olosuhde jatkuu, enintään kuitenkin siihen asti, kunnes hän täyttää 25 vuotta. Päätoiminen opiskelu kattaisi normaalin lukio-opiskelun ja ammattiin valmistavat jatko-opinnot kuten opiskelun ammatillisessa oppilaitoksessa, korkeakoulussa tai yliopistossa. Opiskelun ja ammatillisen koulutuksen tulee olla päätoimista siten, että se estää lasta saamasta elatustaan säännöllisellä työllä. Jos henkilö opiskelee iltaisiin esimerkiksi iltalukiossa ja on päivät ansiotyössä, opiskelun päätoimisuus arvioitaisiin tapaus-

kohtaisesti. Mikäli työssäkäynti on säännöllistä ja siitä saadut ansiot huomattavia, kysymys ei välttämättä ole päätoimisesta opiskelusta.

Pykälän 2 momentissa oikeus eläkkeeseen ulotettaisiin myös sellaisiin vahingoittuneen avio- tai avopuolison lapsiin ja ottolapsiin, joiden elatuksesta vahingoittunut kuollessaan huolehti. Vahingoittuneen ja lapsen välillä on tullut olla kuolinhetkellä tosiasiallinen elatussuhde. Eläkeoikeuden arviointi tehtäisiin aina kokonaisharkinnan perusteella. Eläkeoikeutta puoltavana voitaisiin pitää sitä, jos vahingoittunut on huolehtinut lapsen elatuksesta kuten biologinen vanhempi. Lapsen oikeus eläkkeeseen ratkaistaisiin kuitenkin kokonaistilanteen perusteella huomioiden myös muun muassa puolisoitten tulot sekä lapsen toiselta biologiselta vanhemmaltaan saama elatus. Avopuolison lapsesta ollessa kyseessä avopuolison osalta on täyttyvä 100 §:n 2 momentin edellytykset.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että lapsella on aina oikeus eläkkeeseen oman vanhemman jälkeen. Lapseneläkettä ei kuitenkaan voida maksaa kuin kahden edunjättäjän jälkeen samanaikaisesti. Jos kahden edunjättäjän jälkeen lapseneläkettä saavalle lapselle myönnetään myöhemmin lapseneläke oman vanhemman jälkeen, muun edunjättäjän jälkeen ensiksi myönnetty lapseneläke lakkaa siitä ajankohdasta, josta oman vanhemman jälkeen myönnettävä lapseneläke alkaa. Eli lapsen eläke tulee aina ensisijaisesti omien vanhempien jälkeen, vaikka muu edunjättäjä tosiasiallisesti olisi huolehtinut lapsen elatuksesta.

102 §. *Oikeus perhe-eläkkeeseen vahinkotapahtuman jälkeen alkaneen avioliiton tai avoliiton perusteella.* Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 23 c §:n säännöstä oikeudesta perhe-eläkkeeseen niissä tapauksissa, joissa avioliitto tai avoliitto on alkanut vasta vahingoittuneen kuolemaan johtaneen työtaturman tai ammattitaudin ilmenemisen jälkeen.

103 §. *Perhe-eläkeoikeuden alkaminen ja päättymisen.* Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 23 d §:n säännöstä. Eläkettä maksettaisiin 1 momentin mukaan kuolin- tai katoamispäivän jälkeisestä päivästä tai myöhemminkin, jos 18 vuotta täyttä-

neelle lapselle syntyy oikeus lapseneläkkeeseen opiskelun aloittamisen vuoksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin leskeneläkkeen päättymisestä ja 3 momentissa lapsen eläkkeen päättymisestä.

Pykälän 4 momentissa perhe-eläkkeen maksamiseen tehtäisiin 68 §:ää vastaava rajoitus. Rajoitus on tarpeen, koska perhe-eläkkeensaaja ei voi saada parempaa oikeutta mitä vahingoittuneella itsellään olisi ollut. Momentin mukaan, jos vahinkotapahtuma on sattunut työssä, jota vahingoittunut on tehnyt, kun vanhuuseläke on alkanut 63 vuoden jälkeen, oikeus perhe-eläkkeeseen päättyisi kuitenkin viimeistään, kun vahinkotapahtuman sattumisesta on kulunut kolme vuotta tai vahingoittunut olisi täyttänyt 68 vuotta.

104 §. *Perhe-eläkkeen määrä.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin perhe-eläkkeen enimmäismäärästä, josta voimassa olevassa laissa säädetään 16 §:n 1 momentin 3 kohdassa. Perhe-eläkkeen enimmäismäärä olisi vuodessa 70 % vahingoittuneen vuosityöansiosta kuten tälläkin hetkellä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain 24 §:n 1 momentin säännöstä vastaavasti leskeneläkkeen enimmäismäärästä. Leskeneläkkeen määrä riippuu siitä kuinka monta lapseneläkkeeseen oikeutettua perhe-eläkettä on jakamassa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain 24 §:n 2 momentin säännöstä vastaavasti siitä, että leskeneläkkeeseen oikeutetun työ- tai eläketulo otetaan huomioon leskeneläkkeen suuruutta määrättäessä siten kuin siitä erikseen laissa säädetään.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain 24 §:n 3 momentin säännöstä vastaavasti lapseneläkkeen yhteismäärästä. Lapseneläkkeen määrää ei vähennä leskeneläkkeeseen oikeutettujen lukumäärä.

Pykälän 5—7 momentit vastaisivat asiasisällöltään voimassa olevan lain 24 §:n 4—6 momenttia.

105 §. *Perhe-eläkkeen maksamisen estävä seikka.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, että perhe-eläkettä ei makseta henkilölle, joka on tahallisesti aiheuttanut vahingoittuneen kuoleman. Voimassaolevassa laista säännös on puuttunut. Vastaava säännös on jo työntekijän eläkelain 54 §:n 4 momentissa. Myös kansaneläkelain 50 §:ssä on säännös,

jonka mukaan perhe-eläkkeeseen ei ole oikeutta henkilöllä, joka on rikoksella tahallisesti aiheuttanut edunjättäjän kuoleman. Ehdotettu säännös koskisi vain perhe-eläkettä, hautausapu ja vainajan kuljetuskustannukset maksettaisiin 109 §:n mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että 1 momentin mukaisesti evätty perhe-eläke ei vaikuta muiden perhe-eläkkeeseen oikeutettujen eläkkeen määrään, eli muiden perhe-eläkkeiden määrä laskettaisiin kuin evätty perhe-eläke olisi myönnetty.

106 §. Leskeneläkkeen lakkaaminen ja kertaasuoritus. Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 24 a §:n säännöstä.

107 §. Leskeneläkkeen tulosovitus. Leskeneläkkeen tulosovituksesta säädetään voimassa olevan lain 24 b §:ssä. Nykyisen pykälän 2 momentissa viitataan tulosovituksessa huomioon otettavan eläketulon osalta vanhaan työntekijän eläkelain (395/1961) 8 §:n 4 momentissa mainittuihin eläkkeisiin ja niitä vastaaviin perhe-eläkkeisiin. Ehdotetun pykälän 3 momentissa viitattaisiin nykyisen työeläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien mukaisiin eläkkeisiin ja niitä vastaaviin perhe-eläkkeisiin. Koska työntekijän eläkelain 3 § ei pidä sisällään vanhan työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentin 10 kohdan sisältämiä maatalousyrittäjien luopumistukien mukaisia perusmääriä, säännökseen lisättäisiin nämä erikseen, jotta säännös vastaisi asiallisesti voimassa olevaa säännöstä. Maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) mukaisia eläkkeitä sekä maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/1992) mukaisia luopumiskorvauksia ei enää lisättäisi säännökseen, koska kyseisiä etuuksia saavia ei enää ole eikä uusia etuudensaajia voi tulla. Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin säännös myös siitä, että leskeneläkkeeseen oikeutetun saama osa-aikaeläke otetaan huomioon tulosovituksessa täyden etuuden määräisenä. Toinen vaihtoehto olisi laskea osa-aikaeläke ja työansio yhteen, mutta tämä ei noudattaisi pykälän pääsääntöä, jonka mukaan tulosovituksessa huomioidaan, 4 momentin poikkeuksia lukuun ottamatta, joko työ- tai eläketulo. Osa-aikaeläkettä kohdeltaisiin tältä osin jatkossa kuten leskeneläkkeeseen oikeutetun saamaa osatyökyvyttömyyseläkettä. Osa-aikaeläkettä

koskeva lisäys on tarpeen, koska nykyinen säännös on tältä osin tulkinnanvarainen.

Nykyistä säännöstä vastaten pykälän 4 momentissa säädettäisiin poikkeus pääsäännöstä, jonka mukaan työtuloja ei oteta eläketulon tai sitä vastaavan etuuden lisäksi huomioon tulosovituksessa. Jotta myös lesken ansiotulot voidaan ottaa huomioon, eläketulon tulee olla momentissa erikseen mainittua eläketuloa. Eläketulo näissä tapauksissa huomioidaan sellaisenaan eikä sitä nosteta täyteen määrään. Momentista poistettaisiin viittaus maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) mukaiseen eläkkeeseen, koska eläkettä saavia ei enää ole eikä uusia voi tulla. Viittaus luopumiseläkelain mukaiseen eläkkeeseen on tarpeen edelleen säilyttää, koska näitä etuudensaajia vielä on. Momenttiin lisättäisiin 3 momenttiin tehdyistä lisäyksistä johtuen maininnat luopumistuen perusmäärästä sekä osa-aikaeläkkeestä.

Pykälän 5 momentti vastaisi nykyistä säännöstä.

108 §. Leskeneläkkeen tulosovituksen ajankohta. Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 24 c §:n säännöstä.

109 §. Hautausapu ja vainajan kuljetuskustannukset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain 16 §:n 3 momentin tavoin hautausavun perusmäärästä. Perusmäärä tarkistettaisiin vuosittain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain 25 §:n 1 momentin säännöstä vastaavasti hautausavun maksamisesta kuolinpesälle, jos hautauskustannukset on maksettu sen varoista. Jos kustannuksia ei ole maksettu kuolinpesän varoista, hautauksesta aiheutuneet kustannukset maksetaan säädetyn hautausavun määrään saakka niille, jotka ovat vastanneet hautajaiskustannuksista. Hautausavun määrä olisi hautauskustannusten aiheutumisvuoden mukainen.

Hautausavun maksaminen edellyttäisi kuolleeksi julistamista, kun kyseessä on 99 §:n 2 momentissa tarkoitettu kadonnut henkilö.

Pykälän 3 momentissa säädetään korvattavaksi myös vainajan kuljettamisesta aiheutuneet välttämättömät ja kohtuulliset kuljetus-

kustannukset. Myös ulkomailta Suomeen tai päinvastoin suuntautuva kuljetus voitaisiin korvata.

IV Osa **Etuuksien toimeenpano**

14 luku **Korvausasian vireilletulo**

110 §. *Vahingoittuneen velvollisuus ilmoittaa vahinkotapahtumasta.* Pykälässä säädettäisiin vahingoittuneen velvollisuudesta ilmoittaa työnantajalle hänelle sattuneesta vahinkotapahtumasta. Ilmoitus olisi tehtävä heti, kun se on olosuhteet huomioon ottaen mahdollista. Vastaava säännös on voimassa olevan lain 39 §:n 1 momentissa. Säännöksessä otettaisiin näin huomioon, että ilmoitusta ei voida aina tehdä välittömästi, koska vahingoittunut voi olla vakavasti vammautunut tai hänet on viety hoitoon. Ilmoituksesta olisi nykyiseen tapaan pyynnöstä annettava todistus vahingoittuneelle.

111 §. *Työnantajan velvollisuus ilmoittaa vahinkotapahtumasta.* Pykälässä säädettäisiin työnantajan velvollisuudesta toimittaa ilmoitus työtapaturmasta ja ammattitaudista. Työnantajan velvollisuudesta toimittaa tapaturmailmoitus säädetään voimassa olevan lain 39 §:ssä. Uutena asiana pykälän 1 momentissa säädettäisiin ilmoituksen toimittamista koskevasta täsmällisestä määräajasta. Työnantajan olisi toimitettava ilmoitus viipymättä ja viimeistään kymmenen arkipäivän kuluessa siitä, kun työnantaja sai tiedon vahinkotapahtumasta. Yleensä työnantaja saa tiedon vahinkotapahtumasta vahingoittuneelta itseltään, mutta tieto voi tulla työnantajalle myös muuta kautta, esimerkiksi vakuutuslaitokselta. Sillä, että ilmoituksen toimittamiselle säädetään laissa määräaika, pyritään jouduttamaan korvausasian käsittelyä ja päätöksenantoa. Ilmoitus on siinä annettavien tietojen johdosta keskeinen asiakirja korvausasian käsittelyssä eikä korvausasia useinkaan voida ratkaista ilman sitä.

Työnantajan laiminlyöntiin voitaisiin tarvittaessa soveltaa rangaistussäännöstä, joka edellyttää tahallista laiminlyöntiä. Työnantaja koskevista rangaistusmääräyksistä säädetään voimassa olevan lain 55 §:ssä. Laiminlyönnin rangaistavuudesta ehdotetaan säädettäväksi rikoslain 29 luvussa.

Pykälän 2 momentin mukaan Tapaturma-vakuutuskeskus vahvistaisi nykyiseen tapaan ilmoituksen kaavan. Momentissa säädettäisiin myös ilmoitukseen sisällytettävistä tiedoista, miltä osin säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 39 §:n 2—3 momentin säännöstä ottaen huomioon uuden lain käsitteistö.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriölle valtuus antaa ase- tuksella tarkempia säännöksiä ilmoitukseen merkittävistä tiedoista.

112 §. *Korvausasian vireilletulo.* Pykälän 1 momentin mukaan korvausasia tulisi vireille vakuutuslaitoksessa, kun se on saanut työnantajan 111 §:n mukaisesti tekemän ilmoituksen. Vakuutuslaitoksella tarkoitetaan nimenomaan sitä vakuutuslaitosta, joka tämän lain nojalla olisi korvausvastuussa kyseisestä vahingosta. Vakuutuslaitos olisi siis toimivaltainen käsittelemään korvausasiaa. Jäljempänä 113 §:ssä säädettäisiin, mikä vakuutuslaitos on toimivaltainen. Tämän vuoksi momentissa viitattaisiin 113 §:n 1 ja 2 momenttiin, jossa määritellään tarkemmin, mille vakuutuslaitokselle ilmoitus tulisi tehdä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vahingoittuneen mahdollisuudesta omalla ilmoituksellaan saattaa korvausasia vireille. Ilmoituksen on oltava kirjallinen ja sen tulee sisältää ehdotetussa säännöksessä mainitut yksilöintitiedot. Vahinkotapahtumasta annettaviin tietoihin tulisi sisällyttää tiedot vahinkotapahtuman sattumistavasta, -olosuhteista, -ajasta ja -paikasta. Vahingoittunut voisi saattaa asian vireille esimerkiksi toimittamalla vakuutuslaitokselle itseään koskevan lääkärintausannon tai potilasmerkinnät. Korvausasia ei tule vireille, mikäli ilmoitus on puutteellinen esimerkiksi siten, että siitä puuttuvat riittävät yksilöintitiedot. Vakuutuslaitoksen olisi tällöin kehotettava vahingoittunutta täydentämään asiakirja ja neuvottava, miltä osin asiakirjaa tulisi täydentää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että korvausasia tulee vireille myös, kun julkisen terveydenhuollon toimintayksikkö toimittaa vakuutuslaitokselle lain 41 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tai, kun yksityisen terveydenhuollon toimintayksikkö toimittaa vakuutuslaitokselle vahingoittuneen hoitokäyn-

tiä koskevat potilasmerkinnät sisältävän ilmoituksen. Vireilletulon edellytyksenä on, että terveydenhuollon toimintayksikön toimittama ilmoitus sisältää 2 momentissa tarkoitettut yksilöintitiedot. Yksityisen terveydenhuollon toimintayksikkö ei salassapitoa koskevien säännösten mukaan kuitenkaan voi toimittaa vakuutuslaitokselle potilaan terveydentilätietoja ilman, että sillä on kyseisen henkilön lupa tietojen luovutukseen. Hoitolaitoksen tulee näin olla huolehtinut siitä, että sillä on oikeus luovuttaa tiedot.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että vakuutuslaitoksen olisi aina pyydettävä työnantajaa toimittamaan viipymättä 111 §:n mukainen ilmoitus, jos korvausasia on tullut muulla tavoin kuin työnantajan ilmoituksella vakuutuslaitokseen vireille. Työntajalla olisi 111 §:n momentin mukainen velvollisuus ilmoituksen tekemiseen, vaikka korvausasia olisikin tullut vireille muuta kautta. Ilmoituksen saaminen työnantajalta ei ole tässä tapauksessa vireilletulon edellytys, mutta se on välttämätön, jotta vahingoittuneen oikeus tämän lain mukaiseen korvaukseen voidaan ratkaista. Työnantaja tulee tässä yhteydessä myös viimeistään tietoiseksi korvausasian vireilletulosta. Ilmoituksessa työnantajalla on myös mahdollisuus esittää oma näkemyksensä asiassa muun muassa vahinkotapahtuman sattumisolosuhteista. Ilmoituksen pyytäminen toteuttaa osaltaan työnantajan oikeusturvaa korvauskäsittelyssä.

113 §. Ilmoittaminen vakuutuslaitokselle. Pykälässä säädettäisiin mille vakuutuslaitokselle 111 ja 112 §:ssä säädetty ilmoitus tehtäisiin. Asiasta säädetään vastaavasti voimassa olevan lain 39 §:ssä. Pykälän 1 momentin nojalla ilmoitus työtapaturmasta tai ammattitaudista tehtäisiin nykyiseen tapaan sille vakuutuslaitokselle, jossa työnantajan tämän lain mukainen vakuutus oli tapaturman satumishetkenä tai ammattitaudin ilmenemishetkenä voimassa. Tämä vakuutuslaitos olisi siis vastuussa vahinkotapahtuman korvaamisesta ja siten hallintolain mukaisesti toimivaltainen käsittelemään korvausasiaa. Momentin mukaan terveydenhuollon toimintayksikön olisi kysyttävä työnantajan vakuutusyhtiötä Tapaturmavakuutuskeskuksesta, jos toimintayksikkö ei olisi saanut sitä tietoonsa vahingoittuneelta vakuutustodistuk-

sesta tai muutoin. Tapaturmavakuutuskeskuksen tehtävä olisi selvittää työnantajatie- don avulla, mikä vakuutuslaitos on asiassa korvausvastuussa. Työnantajatie- to on keskeinen, jotta Tapaturmavakuutuskeskus voi selvittää korvausvastuussa olevan vakuutusyhtiön. Tapaturmavakuutuskeskuksen ylläpitämän 178 §:n mukaisen vakuutusrekisterin avulla olisi mahdollisuus nykyistä nopeammin selvittää tämä vakuutustieto. Tiedon saatuaan toimintayksikkö voisi tehdä ilmoituksen oikealle vakuutuslaitokselle ja asioida muutenkin suoraan sen kanssa eikä ilmoitusta tarvitsisi kierrättää Tapaturmavakuutuskeskuksen kautta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ilmoituksen tekemisestä Valtiokonttorille, kun vahinkotapahtuma sattuu valtion työssä, sekä Tapaturmavakuutuskeskukselle, jos vahinkotapahtuma sattuu vakuuttamattomassa työssä. Työ on vakuuttamatonta, kun kysymyksessä on työnantaja, jolla ei ole vakuuttamisvelvollisuutta, tai kun vakuuttamisvelvollisuus on laiminlyöty. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 9 §:n säännöstä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin uutena asiana siitä, että ilmoitus vahinkotapahtumasta tehtäisiin Tapaturmavakuutuskeskukselle, jos vahingoittunut tai terveydenhuollon toimintayksikkö ei ole saanut tietoonsa 1 momentissa mainittua vakuutuslaitosta edes sitä ensin Tapaturmavakuutuskeskuksesta kysytyään. Tällöin kysymyksessä olisi yleensä vakuuttamaton työ, jota koskevan korvausasian käsittely kuuluu Tapaturmavakuutuskeskukselle.

Korvausasia tulisi vireille vasta, kun ilmoitus on saapunut toimivaltaiseen vakuutuslaitokseen. Vireilletulon osalta noudatettaisiin näin hallintolain 20 §:n säännöstä, jonka mukaan hallintoasia tulee vireille, kun asian vireille panemiseksi tarkoitettu asiakirja on saapunut toimivaltaiseen viranomaiseen. Koska korvausasiaa ei hallintolaista poiketen ole mahdollista saattaa vireille suullisesti, hallintolain 20 §:ään sisältyvää säännöstä tältä osin ei kuitenkaan sovellettaisi. Tapaturmavakuutuksessa toimivaltaisella vakuutuslaitoksella tarkoitettaisiin sitä vakuutuslaitosta, joka olisi korvausvastuussa vahingosta.

Jos ilmoitus olisi tehty väärälle vakuutuslaitokselle, sen tulisi hallintolain 21 §:n no-

jalla viipymättä siirtää ilmoitus toimivaltaiseksi katsomalleen vakuutuslaitokselle. Ilmoitus olisi siirrettävä niin pian kuin mahdollista, jotta korvausasian käsittelyn joutuisuus toteutuu. Siirrosta olisi hallintolain 21 §:n mukaisesti ilmoitettava ilmoituksen tehneelle. Siirrosta olisi myös aina ilmoitettava vahingoittuneelle. Lähtökohtana olisi vakuutuslaitoksen velvollisuus selvittää, minkä vakuutuslaitoksen korvausvastuulle asia kuuluisi. Ammattitautiasioissa joudutaan tällöin usein selvittämään ammattitaudin ilmenemisaika, jotta löydetään vastuussa oleva vakuutuslaitos. Ilmenemisaikaa varten joudutaan hankkimaan erilaisia selvityksiä kuten lääketieteellisiä selvityksiä, työhistoriatietoja, sekä altistus- ja työolosuhdetietoja. Näiden jälkeen vielä itse vakuutustietojen hankkiminen voi viedä aikaa.

Jos näyttäisi siltä, että vastuussa olevan vakuutuslaitoksen selvittämiseen kuluu aikaa, ilmoituksen saanut vakuutuslaitos voisi näissä tilanteissa vahingoittuneen toimeentulon turvaamiseksi tarvittaessa antaa Kansaneläkelaitokselle viivästymistodistuksen, jonka perusteella Kansaneläkelaitos voi maksaa vahingoittuneelle sairauspäivärahaa. Sairausvakuutuslain 12 luvun 2 §:n mukaan Kansaneläkelaitos maksaa päivärahaa täysimääräisenä, jos muun korvauksen saaminen viivästyy vakuutetusta riippumattomasta syystä. Yleensä näissä tapauksissa vahingoittunut on eläkkeensaaja, jolloin ansionmenetykskorvauksen maksamiselle ei ole kiireellistä tarvetta vahingoittuneen toimeentulon turvaamisen kannalta.

Siirtyminen hallintolain mukaiseen menettelyyn merkitsisi toimintatavan muutosta vakuutuslaitoksissa. Selvittävä vakuutuslaitos ei voisi maksaa enää ennakkokorvausta vaan mahdollisen korvauksen ja ennakkokorvauksen maksaminen alkaisi vasta, kun asia on siirtynyt korvausvastuussa olevalle vakuutuslaitokselle. Useimmissa tapauksissa korvauksen maksamisen edellytykset eivät ole selvillä ennen kuin korvausvastuussa oleva vakuutuslaitoskin selviää. Ehdotettu muutos ei siten aiheuttaisi olennaista viivettä korvausten maksamiseen.

114 §. Toimivaltakysymyksen ratkaiseminen. Pykälässä säädettäisiin asian alistamisesta tapaturma-asioiden muutoksenhakulau-

takunnan ratkaistavaksi, jos vakuutuslaitokset eivät pääse yksimielisyyteen toimivaltaisesta vakuutuslaitoksesta. Ilmoituksen saaneen vakuutuslaitoksen olisi tällöin alistettava asia lautakunnan ratkaistavaksi. Vastaavaa menettelyä noudatetaan voimassa olevan lain 43 §:n 1 momentin nojalla. Tarvittaessa vakuutuslaitos voisi vahingoittuneen toimeentulon turvaamiseksi antaa Kansaneläkelaitokselle viivästymistodistuksen, jonka perusteella Kansaneläkelaitos voi maksaa vahingoittuneelle sairauspäivärahaa. Tällaiset alitustasiat ovat poikkeuksellisia, tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnassa on ollut ratkaistavana kaksi alitustasiata vuosina 2000—2012. Säännös on kuitenkin edelleen tarpeellinen siltä varalta, että vakuutuslaitokset eivät pääse yhteisymmärrykseen korvausvastuullisesta vakuutuslaitoksesta. Ennen asian altistamista muutoksenhakulautakunnan ratkaistavaksi, asiassa tulisi nykyiseen tapaan pyytää tapaturma-asiain korvauslautakunnan lausunto. Tapaturma-asiain korvauslautakunnan tulisi ratkaista asia viipymättä.

115 §. Korvausasian vireilletulosta ilmoittaminen vahingoittuneelle. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vakuutuslaitoksen velvollisuudesta viipymättä ilmoittaa vahingoittuneelle häntä koskevan korvausasian vireilletulosta. Säännös on uusi. Vireilletulosta olisi ilmoitettava vahingoittuneelle aina. Erilistä ilmoitusta vireilletulosta ei kuitenkaan tarvitsisi tehdä silloin, jos ilmoituksen perusteella vahingoittuneelta on heti tarpeen pyytää oma selvitys korvausoikeuden käsittelyä varten ja vireilletulosta voidaan ilmoittaa tässä samassa yhteydessä. Momentissa säädettäisiin myös siitä, mitä tietoja vahingoittuneelle tehtävään ilmoitukseen olisi sisällytettävä. Ilmoitukseen sisällytettävä tieto vahinkotapahtumasta pitäisi sisällään tiedot ilmoitetun vahinkotapahtuman sattumistavasta, -olosuhteista, -ajasta ja -paikasta. Säännös täyttäisi osaltaan velvoitteita, joita lainsäädännössä on asetettu henkilötietojen asianmukaiselle käsittelylle. Säännös on tarpeen, koska vahingoittunutta koskeva korvausasia voi tulla vireille vahingoittuneen tietämättä esimerkiksi julkisen terveydenhuollon toimintayksikön toimittamalla 41 §:ssä tarkoitettulla ilmoituksella.

Pykälän 2 momentissa velvoitettaisiin vakuutuslaitos sisällyttämään 1 momentissa tarkoitettuun ilmoitukseen henkilötietolain 24 §:n 1 momentissa tarkoitettu selvitys vahingoittuneen henkilötietojen käsittelystä tämän lain mukaisen korvausasian yhteydessä.

116 §. *Korvausasian vireille saattamista koskeva määräaika.* Pykälässä säädettäisiin korvausasian vireille saattamista koskevasta määräajasta. Pykälän 1 momentin mukaan korvausasia olisi saatettava vireille viiden vuoden kuluessa vahinkopäivästä eli vahinkotapahtuman sattumispäivästä. Voimassa olevan lain 41 §:n mukaan korvausta on haettava tai tapaturmasta on ilmoitettava vakuutuslaitokselle yhden vuoden kuluessa tapaturman sattumispäivästä, mutta säännöstä ei ole korvaus- ja oikeuskäytännössä sovellettu. Ammattitautina korvattavien sairauksien osalta määräaika ehdotetaan laskettavan päivästä, jolloin lääkäri on ensimmäisen kerran arvioinut sairauden johtuvan työstä eli käytännössä asettanut ammattitautidiagnoosin. Tällöin määräaikaa ei kytkettäisi ammattitautin ilmenemisaikaan eli päivään, jolloin vahingoittunut ensimmäisen kerran hakeutui lääkärin tutkittavaksi sittemmin ammattitautiksi todetun sairauden johdosta. Sairauden toteaminen ammattitautiksi voi joissakin tapauksissa kestää pitkään. Usein esimerkiksi ihottumien ja hengitystieoireilun kohdalla saatetaan tutkia jopa vuosia, mikä sairaus on kysymyksessä ja vielä sairauden laadun selvittyä, johtuuko sairaus jostakin työssä tapahtuneesta altistumisesta. Ammattitautina korvattavia sairauksia koskien voimassa olevan ammattitautilain 3 §:n 2 momentin mukaan määräaika korvauksen hakemista varten lasketaan sairauden toteamisesta tai työkyvyyttömyyden alkamisesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta saattaa korvausasia vireille myös edellä 1 momentissa säädetyin viiden vuoden määräajan jälkeen, jos vireilletulon viivästyminen ei ole aiheutunut vahingoittuneesta johtuvasta syystä ja korvausoikeuden tutkimatta jättäminen olisi olosuhteet huomioon ottaen kohtuutonta. Tietämättömyys lain asettamista velvoitteista on lähtökohtaisesti vahingoittuneesta johtuva syy. Sen sijaan vahingoittuneesta johtuva viivästyminen ei ole kysymyksessä esimerkiksi silloin, kun va-

hingoittuneella todetun vamman syy-yhteys vahinkoon on selvinnyt vasta viiden vuoden kuluttua vahingosta tai tilanteesta, jossa vahinkotapahtumasta työnantajalle ilmoittaminen on viivästynyt sen vuoksi, että vamma tai sairaus alkaa oirehtia vasta myöhemmin. Arvioitaessa tutkimatta jättämisen kohtuuttomuutta seuraukset. Kysymys on usein tapauskohtaisesta harkinnasta ja näytön arvioinnista esimerkiksi tilanteesta, jossa vahingoittunut väittää heti tehneensä ilmoituksen työnantajalle, mutta työnantaja ei ole toimittanut ilmoitusta vahinkotapahtumasta vakuutuslaitokselle määräajassa.

Kun asiaa ei ole saatettu vireille säädetyssä määräajassa, asiasta olisi annettava päätös siten kuin päätöksen antamisesta jäljempänä säädettäisiin. Kuulemisesta noudatettaisiin mitä hallintolaissa säädetään.

15 luku **Asianosaiset ja puhevallan käyttö korvausasian käsittelyssä**

117 §. *Asianosaiset.* Pykälä on uusi ja siinä säädettäisiin korvausasian asianosaisista, kun asiaa käsitellään vakuutuslaitoksessa. Säännös on erityissäännös suhteessa hallintolain 11 §:n säännökseen asianosaisuudesta. Pykälässä ei säädettäisi muutoksenhaun asianosaisuudesta vaan siitä säädettäisiin ehdotetussa laissa erikseen muutoksenhakusäännösten yhteydessä. Pykälän mukaan asianosainen korvausasiassa sitä vakuutuslaitoksessa käsiteltäessä olisi vahingoittunut tai hänen edunsaajansa. Selvyyden vuoksi pykälässä säädettäisiin, etteivät asianosaisia sen sijaan olisi työnantaja, vahingoittuneelle sairaanhoitoa antanut terveydenhuollon ammattihenkilö tai hoitolaitos eikä hoidon järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä. Asianosainen ei myöskään olisi muu taho, jolle vakuutuslaitos ehdotetun lain mukaan maksaa korvausta. Tällaisia tahoja ovat esimerkiksi Kansaneläkelaitos, eläkelaitos tai liikennevakuutuslaitos.

Voimassa olevassa laissa sana asianosainen esiintyy muutoksenhakua sekä tietojen saantia ja luovuttamista koskevissa säännöksissä, mutta laissa ei ole tarkemmin määritelty mitä asianosaisella tarkoitetaan. Hallintolain asi-

anosaisuutta koskevan 11 §:n säännöksen mukaan asianosainen on se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee. Sama asianosaisen määritelmä on myös viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa sen 11 §:ssä. Hallintolain asianosaismääritelmä on tietoisesti säädetty laajaksi ottaen huomioon hallintoasioiden laajan kirjon. Lainkäyttöä sääntelevän hallintolainkäyttölain mukaan päätöksestä puolestaan saa valittaa se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa. Laissa edellytetään välitöntä oikeudellista intressiä.

Vuonna 2005 työtaturma- ja liikennevahinkopotilaiden hoidon korvaamisessa otettiin käyttöön niin sanottu täyskustannusvastuujärjestelmä. Tuolloin lainmuutoksen yhteydessä asiakasmaksulain 13 a §:n 3 momenttiin otettiin säännös, jonka mukaan työtaturmapotilaalle sairaanhoitopalvelun antanut julkisen terveydenhuollon toimintayksikkö tai sairaanhoitopalvelun järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä ei ole asianosainen asiassa, joka koskee hoitopalvelun käyttäjän oikeutta korvaukseen vammasta tai sairaudesta tapaturmavakuutuslain perusteella.

Tapaturmavakuutusasioiden korvauskäsittelyyn hallintolain mukainen laaja asianosaismääritelmä soveltuu huonosti ja aiheuttaa tulkintaongelmia muun muassa hallintolain kuulemissäännöksen ja päätöksen perusteluvelvollisuuden osalta sen arvioimisessa, mitä tietoja, erityisesti vahingoittunutta koskevat terveydentilätiedot, työnantajalle annettava päätös voi sisältää ja kuinka laajalti työnantaja olisi asiassa kuultava. Muutoksenhaun osalta asianosaisasemaa ei voida perustella syistä kaventaa, mutta vakuutuslaitoksessa tapahtuvassa korvauskäsittelyssä ei ole kysymys oikeudenkäynnistä eikä siihen liittyvästä tietojensaantioikeudesta. Vaikka työnantaja suljetaan pykälässä asianosaiskäsitteen ulkopuolelle, työnantajan näkemys käsiteltävänä olevassa asiassa tulee selvitetäväksi osana vakuutuslaitokselle 119 §:ssä säädettyä ehdotettavaa selvittämiselvöllisyyttä.

118 §. Puhevallan käyttö. Pykälässä säädettyihin puhevallan käytöstä. Säännös sisältäisi voimassa olevan lain 42 §:n niin sanotun

väliaikaista puhevallan käyttöä koskevan säännöksen. Koska voimassa olevan 42 §:n mukainen säännös on edelleen tarpeen säilyttää eikä hallintolaissa ole vastaavaa säännöstä, asiasta säädettäisiin ehdotetussa laissa erikseen. Sen sijaan voimassa olevan lain alle 15 vuotiaan puhevaltaa koskeva erityissäännös 41 a §:n 3 momentista poistettaisiin tarpeettomana ja puhevallan osalta sovellettaisiin jatkossa hallintolain 14 ja 15 §:n säännöksiä.

16 luku **Vakuutuslaitosta koskevat menettelysäännökset korvausasian käsittelyssä**

119 §. Selvittämiselvöllisyys. Pykälässä säädettyihin vakuutuslaitoksen selvittämiselvöllisyydestä, joka alkaisi sen jälkeen, kun korvausasia on tullut vakuutuslaitoksessa vireille. Säännös on erityissäännös suhteessa hallintolain 31 §:n säännökseen. Korvausasia tulee vireille, kun ilmoitus vahinkotapahtumasta on saapunut toimivaltaiseen vakuutuslaitokseen eli siihen vakuutuslaitokseen, joka olisi korvausvastuussa vahingosta. Korvausasia voi tulla vireille 111 §:n mukaisella työnantajan ilmoituksella tai muilla 112 §:ssä säädettyillä ilmoituksilla. Vakuutuslaitoksen selvittämiselvöllisyydestä säädetään voimassa olevan lain 41 a §:ssä.

Vakuutuslaitoksella olisi pykälän 1 momentin nojalla edelleen velvollisuus huolehtia korvausasian riittävästä selvittämisestä. Sen olisi huolehdittava, että sillä on käytettävissä kohtuullisiksi katsottavat selvitykset korvausasian ratkaisemiseksi. Asian huolellinen selvittäminen edesauttaa päätöksen asianmukaista perustelemista. Jos tarvittavaa selvitystä ei saataisi vahingoittuneelta, mutta se olisi saatavissa muulla tavoin, vakuutuslaitoksen olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin tämän selvityksen saamiseksi.

Vakuutuslaitoksen olisi selvitetävä, onko sille ilmoitetussa vahinkotapahtumassa kysymys ehdotetun lain mukaan korvaukseen oikeuttavasta vahinkotapahtumasta ja mihin korvauksiin se oikeuttaa. Vakuutuslaitoksen selvittämiselvöllisyys pitäisi sisällään paitsi vahinkotapahtuman sattumisolosuhteiden selvittämisen myös riittävän selvityksen hankkimisen siitä, onko vahinkotapahtuman

ja todetun vamman tai sairauden välillä lääketieteellisesti arvioiden todennäköinen syy-yhteys. Tapaturmavammojen ja ammattitautien kohdalla kysymys on usein vaikeasti osoitettavista lääketieteellisistä syy-seuraussuhteista, joista on vaikeaa esittää parhaimmillaan tutkimusmenetelmillä täyttä lääketieteellistä näyttöä. Lisäksi erityisesti lievien ja useimmiten nopeasti parantuvien tapaturmavammojen kohdalla, joista valtaosassa työtapaturmista on kysymys, hoito ei useimmiten edellytä tutkimuksia, joiden yhteydessä saataisiin syy-yhteyttä selventäviä löydöksiä. Ei ole myöskään tarkoituksenmukaista ja kohtuullista edellyttää vahingoittuneen alistamista lääketieteellisiin tutkimuksiin pelkästään syy-yhteyksikysymyksen selvittämiseksi. Tämän vuoksi syy-yhteyttä tulee voida arvioida paitsi löydösten ja niiden puuttumisen, myös sen yleisen lääketieteellisen tutkimustiedon perusteella, joka vallitsee erilaisten vammamekanismien ja vamma-tyyppien välisistä syy-seuraussuhteista. Mikäli asiassa saatu selvitys on puutteellinen, vakuutuslaitos on velvollinen huolehtimaan, että sille toimitetaan riittävä selvitys. Vakuutuslaitoksen tulee siten huolehtia muun muassa, että hoitavalta lääkäriltä ja hoitolaitoksilta saadaan vamman tai sairauden tutkimuksia ja hoitoa koskevat potilasasiakirjat. Vakuutuslaitos voi myös, siten kuin 132 §:ssä ehdotetaan, tarvittaessa ohjata vahingoittuneen menemään terveydentilansa ja työ- ja toimintakykynsä selvittämistä koskevaan tutkimukseen, joka on tarpeen korvausoikeuden selvittämistä varten. Lausunnon pyytäminen 123 §:n mukaisesti tapaturmasiain korvauslautakunnalta sisältyy selvittämisvelvollisuuteen.

Momentissa säädettäisiin myös vakuutuslaitoksen velvollisuudesta huolehtia korvausasian joutuisasta käsittelystä. Joutuisaan käsittelyyn kuuluu muun muassa se, että kaikki tarvittavat selvitykset hankitaan mahdollisuuksien mukaan samalla kertaa. Selvittely voi kuitenkin viivästyä hyväksyttävän esteen takia, kuten siksi, että vahinkotapahtuman sattumisolosuhteiden selvittämiseksi joudutaan suorittamaan poliisitutkimus. Tällöin sitä, oikeuttaako vahinkotapahtuma korvaukseen, ei voida ratkaista ennen poliisitutkimuksen valmistumista. Vakuutuslaitoksen

olisi näissäkin tilanteissa kuitenkin ryhdyttävä niihin selvittämistoimenpiteisiin, jotka ovat tilanteessa mahdollisia.

Momentissa säädettäisiin uutena asiana nykyiseen lakiin verrattuna määräajasta, milloin vakuutuslaitoksen viimeistään olisi aloitettava asian selvittäminen. Vakuutuslaitoksen olisi aloitettava selvittäminen viipymättä ja viimeistään seitsemän arkipäivän kuluessa korvausasian vireilletulosta. Tällä pyritään jouduttamaan päätöksen antamista korvausasiassa.

Vakuutuslaitoksen selvittämisvelvollisuuden sisältyä hallintolain mukainen asianosaisen kuulemisvelvoite. Asianosaisen kuuleminen on erityisen tärkeää silloin, kun vakuutuslaitos on hylkäämässä korvausta joko kokonaan tai osittain. Näissä tilanteissa asianosaista olisi aina kuultava ennen päätöksen antamista. Asianosaiselle tulee antaa mahdollisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä selityksensä sellaisista asian ratkaisuun vaikuttavista selvityksistä kuten esimerkiksi lääkärinlausunnoista tai potilasmerkinnöistä, joita asianosainen ei itse ole vakuutuslaitokselle toimittanut. Vakuutuslaitoksen asiantuntijalääkärin näkemys puolestaan sisältyy vakuutuslaitoksen sisäiseen asian valmisteluun eikä siitä ole tarpeen erikseen kuulla työntekijää. Jos sen sijaan vakuutuslaitos pyytää lääkärinlausunnon ulkopuoliselta asiantuntijalta, lausunnosta olisi kuultava asianosaista, jos lausunto saattaa vaikuttaa korvauksen hylkäämiseen kokonaan tai osittain.

Vaikka työnantaja ei ole korvausasian asianosainen vakuutuslaitoksessa tapahtuvan käsittelyn osalta, tulee työnantajan näkemys asiassa selvitettyksi osana normaalia korvausasian selvittämistä. Työnantajan näkemys tulee useimmiten selvitettyksi 111 §:n mukaisella ilmoituksella, mutta tämän lisäksi se saattaa olla tarpeen selvittää erikseen esimerkiksi vahinkotapahtuman sattumisolosuhteisiin liittyen, jos asiakirjoissa on asian suhteen epäselvyyttä tai ristiriitaista tietoa. Myös ansionmenetykskorvausta maksettaessa tai kun työntekijän kuntoutus- ja työjärjestelymahdollisuuksia selvitetään työnantajan näkemys saattaa olla tarpeen erikseen selvittää.

Mikäli korvausasian selvittäminen vahingoittuneesta riippumattomasta syystä pitkitty, vakuutuslaitos voisi antaa Kansaneläke-

laitokselle viivästymistodistuksen, jonka perusteella Kansaneläkelaitos voi suorittaa vahingoittuneelle sairauspäivärahaa. Kun korvausasia on vakuutuslaitoksessa ratkaistu, vakuutuslaitos suorittaa Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutuslain säännösten mukaan regressinä sen osuuden ansionmenetyskorvauksesta, joka vastaa Kansaneläkelaitoksen samalta ajalta maksamaa päivärahaa. Korvausasian käsittelyä saattavat viivästyttää esimerkiksi korvausoikeuden selvittämiseksi pyydettyjen lisäselvitysten hankkiminen. Lääketieteellistä lisäselvitystä tarvitaan usein vahinkotapahtuman ja aiheutuneen vamman tai sairauden välisen syy-yhteyden selvittämiseksi. Myös ansionmenetyskorvauksen maksamista varten voidaan tarvita lisäselvityksiä.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutuslaitoksen olisi ilmoitettava vahingoittuneelle korvauksen hakemista koskevasta 128 §:n mukaisesta vuoden määräajasta. Tämä olisi luontevaa tehdä ensimmäisen korvauspäätöksen yhteydessä.

120 §. Ammatillisen kuntoutuksen tarpeen selvittäminen. Pykälässä säädettäisiin ammatillista kuntoutusta koskevan selvittelyn aloittamisesta ja selvittelyn joutuisuudesta. Tavoitteena on kuntoutustarpeen mahdollisimman aikainen tunnistaminen sekä aktiivinen seuranta. Ammatillisesta kuntoutuksesta säädettäisiin tarkemmin 89 §:ssä. Voimassa olevan kuntoutuslain 11 §:n mukaan vakuutuslaitoksen tulee omasta aloitteestaan viipymättä saattaa kuntoutusasia vireille ja huolehtia kuntoutustarpeen selvittämisestä ja kuntoutukseen ohjaamisesta, jos korvattavasta vammasta aiheutuu pitkäaikaisia rajoituksia työ- ja toimintakyvyille ja ansiomahdollisuuksille. Kuntoutuksen tarve ja mahdollisuudet tulee tarvittaessa selvittää vakuutuslaitoksen toimesta ennen kuin vahingoittuneelle voidaan myöntää pysyvä eläke.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vakuutuslaitoksen velvollisuudesta arvioida tarve kuntoutuksen aloittamiseen viimeistään kolmen kuukauden kuluttua työkyvyttömyyden alkamisesta ja tämän jälkeen vähintään kolmen kuukauden välein. Korvausasiakirjoihin olisi tehtävä näitä koskevat merkinnät. Tavoitteena on, että työkyvyttömyyden uhka ja kuntoutustarve tunnistettaisiin mahdollisim-

man varhaisessa vaiheessa ja vahingoittuneelle löydettäisiin soveltuvat kuntoutuskeinot ja, että kuntoutustoimenpiteiden toteuttamista seurattaisiin tehokkaasti. Tämä edesauttaisi vahingoittuneen nopeampaa paluuta työelämään vamman tai sairauden kannalta soveltuvaan työhön. Voimassa olevan kuntoutuslain 11 §:n mukaan vakuutuslaitoksen tulee käynnistää kuntoutus selvittely heti, kun korvattavasta vammasta aiheutuu pitkäaikaisia rajoituksia työ- ja toimintakyvyille ja ansiomahdollisuuksille. Usein kuntoutus selvittely voidaan kuitenkin aloittaa jo siinä vaiheessa, kun toipuminen on vielä kesken. Säännöksellä pyritään siihen, että kuntoutus selvittelyn käynnistäminen arvioitaisiin nykyistä aikaisemmassa vaiheessa ja säännöllisiin väliajoin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vakuutuslaitoksen yleisestä velvollisuudesta huolehtia kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien selvittelyn joutuisasta toteutumisesta. Tämä edellyttää muun muassa sitä, että vakuutuslaitos seuraa aktiivisesti kuntoutusasian selvittelyn edistymistä Vakuutuskuntoutus VKK ry:ssä.

Vakuutuslaitoksen velvollisuudesta selvittää kuntoutuksen tarve ja mahdollisuudet ennen pysyvän tapaturmaeläkkeen myöntämistä säädettäisiin 65 §:ssä.

121 §. Lääkäriasiantuntijan osallistuminen korvausasian käsittelyyn. Pykälässä säädettäisiin korvausasian käsittelyyn osallistuvasta vakuutuslaitoksen lääkäriasiantuntijasta. Voimassa olevassa laissa asiasta säädetään lain 41 d §:ssä. Sen mukaan, jos vakuutuslaitoksessa käsiteltävä korvausasia koskee lääketieteellisen seikan arviointia, laillistetun lääkärin on osallistuttava asian valmisteluun ja merkittävä kannanottonsa asiakirjoihin. Lisäksi säädetään, että vakuutuslaitoksen lääkäri voi merkitä kannanottonsa asiakirjoihin noudattamatta terveydenhuollon ammatihenkilöistä annetun lain säädettyjä lääkintölaillisia todistuksia ja lausuntoja koskevia muotovaatimuksia.

Ehdotettuun pykälään lisättäisiin maininta siitä, että vakuutuslaitoksen asiantuntijalääkärin tulisi kirjata perusteltu arvionsa asiakirjoihin. Muilta osin pykälä vastaisi voimassa olevan tapaturmavakuutuslain 41 d §:ää. Perusteltua arviota koskevalla kirjausvaatimuk-

sella pyritään parantamaan vakuutuslaitoksen päätöksen lääketieteellisiä perusteluita. Asianosaiselle annettavan päätöksen perusteleminen säädetäisiin erikseen lain 124 §:ssä. Vakuutuslaitoksen asiantuntijalääkäri voi merkitä arvionsa asiakirjoihin noudattamatta ammattihenkilölain 23 §:ssä säädettyjä lausuntojen muotovaatimuksia (ks. StVM 11/2004). Kun lausunto pyydetään vakuutuslaitoksen ulkopuoliselta lääkäriltä, lausunto tulisi sen sijaan laatia mainitun pykälän edellyttämiä muotovaatimuksia noudattaen.

Vakuutuslaitoksen asiantuntijalääkäri osallistuu asian käsittelyyn yhtenä asiantuntijana muiden joukossa. Asiantuntijalääkärin tehtävänä on osaltaan huolehtia siitä, että keskeiset ratkaisuun vaikuttaneet lääketieteelliset seikat sisällytetään ratkaisun perusteluihin oikein ja perusteellisesti. Muiden asian ratkaisuun osallistuvien kannalta olisi tärkeää, että asiantuntijalääkäri perustelisi tekemänsä johtopäätökset ja oman arvionsa ymmärrettävällä tavalla. Lääkärin kirjoittamat perustelut olisivat avuksi lopullisen päätöksen perustelujen laatimisessa.

122 §. Asiakirjan saapumismerkintä. Pykälässä säädetäisiin vakuutuslaitokseen saapuviin asiakirjoihin tehtävistä merkinnöistä voimassa olevan lain 41 e §:n 2 momenttia vastaavasti. Saapumismerkinnän kirjaaminen asiakirjoihin on tärkeä säädettyjen määräaikojen vuoksi.

123 §. Lausunnon pyytäminen tapaturma-asiaain korvauslautakunnalta. Pykälässä säädetäisiin vakuutuslaitoksen velvollisuudesta pyytää lausunto tapaturma-asiaain korvauslautakunnalta voimassa olevan lain 30 c §:n säännöstä vastaavasti. Pykälässä säädetäisiin nykyiseen tapaan siitä, että sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset niistä asioista, joista lausunto on pyydettävä. Vakuutuslaitoksella olisi myös edelleen oikeus pyytää lausunto myös muissakin asioissa.

124 §. Korvausta koskevan päätöksen antaminen ja perustelevinen. Pykälässä säädetäisiin päätöksen antamisesta asianosaiselle ja päätöksen lääketieteellisestä perustelevisesta. Pykälän 1 momentin mukaisesti vakuutuslaitos ratkaisee oikeuden korvaukseen antamalla siitä asianosaiselle kirjallisen päätöksen. Päätös olisi annettava myös esimerkiksi

silloin, kun korvaus maksetaan määräaikaisena tai sitä tarkistetaan taikka hylätään, jos korvausasiaa ei ole saatettu vireille säädetyssä määräajassa. Korvausasian asianosaisia olisivat 117 §:n mukaisesti vahingoittunut tai hänen edunsaajansa. Momentissa säädetäisiin myös päätöksen tiedoksiantotavasta nykyistä 41 e §:n säännöstä vastaavasti. Tiedoksianto toimitettaisiin hallintolain 59 §:ssä tarkoitettuna tavallisena eikä lain 60 §:ssä tarkoitettuna todisteellisena tiedoksiantona. Päätöksen sähköiseen tiedoksiintoon sovellettaisiin lakia sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa.

Riittävien perusteluiden avulla vahingoittunut voi arvioida, onko hänen syytä hakea päätökseen muutosta. Perusteluilla tehostetaan pyrkimystä oikeellisuuteen ja niillä edistetään luottamusta tasapuolisuuteen ja puolueettomuuteen. Oikeus saada perusteltu päätös kuuluu jokaisen perusoikeuksiin perustuslain 21 §:n 2 momentin nojalla. Perusteluvollisuudella onkin keskeinen merkitys asianosaisen oikeusturvan kannalta. Asianosaisen on saatava tietää, mitkä seikat ovat johtaneet häntä koskevan ratkaisun tekemiseen. Yleinen perusteluvollisuus koskee kaikkia ehdotetun lain nojalla annettuja päätöksiä. Päätöksen sisällölle asetettavista vaatimuksista säädetään hallintolain 44 §:ssä.

Pykälän mukaan epäävän korvauspäätöksen perusteluihin olisi erityisesti merkittävä ne lääketieteelliset seikat, joihin päätös keskeisiltä osin perustuu. Lisäksi perusteluista olisi ilmentävä näiden seikkojen perusteella tehty arviointi ja johtopäätökset. Säännöksellä pyritään siihen, että vakuutuslaitokset kirjaisivat nykyistä selkeämmin päätöksen perusteena olevat lääketieteelliset seikat ja niiden pohjalta tehdyn arvioinnin ja johtopäätökset.

Tapaturmavakuutusasioissa päätöksessä tulisi tuoda esille erityisesti ne lääketieteellistä syy-yhteyttä koskevat perustelut, joilla korvaus evätään kokonaan tai myönnetään vain osittain. Syy-yhteyden edellytys on tapaturmavakuutuksessa keskeinen. Syyperusteisuudesta johtuen tapaturmavakuutuksesta ei myönnetä korvausta työtapaturmavammasta tai sairaudesta taikka ammattitaudista riippumattoman syyn kuten muun sairauden johdosta. Lääketieteellisestä syy-yhteydestä ja

sen arvioinnista säädettäisiin 16 §:ssä. Vakuutuslaitoksen päätöksestä olisi käytävä ilmi korvausoikeuden lääketieteelliseen arviointiin keskeisesti vaikuttaneet olosuhdetiedot, tutkimuslöydökset ja niiden perusteella tehdyt johtopäätökset.

Riittävien ja ymmärrettävien perusteluiden merkitys korostuu silloin, kun asiassa annetaan kielteinen korvauspäätös. Päätöksen perusteluihin tulisi kiinnittää erityistä huolellisuutta silloin, kun vakuutuslaitos poikkeaa hoitavan lääkärin arviosta. Jos korvaus evätään niukoin perusteluin, vahingoittuneelle voi syntyä käsitys siitä, ettei kaikkea hänen ja hoitavan lääkärin toimittamaa terveydentilätietoa ole otettu riittävällä tavalla huomioon korvausasiaa ratkaistaessa.

Korvauskäsittelyyn yhtenä asiantuntijana osallistuvan vakuutuslaitoksen asiantuntijalääkärin potilasasiakirjojen merkintöjen perusteella tekemä lääketieteellinen arvio on osa korvausasian kokonaisharkintaa ja käy ilmi vakuutuslaitoksen perustellusta päätöksestä, josta vahingoittuneella on oikeus valittaa. Valitusta tutkiessaan muutoksenhakuelin tarkastaa, että vakuutuslaitos on päätöstä antaessaan noudattanut laissa säädettyjä edellytyksiä. Tähän arviointiin sisältyvät myös vakuutuslaitoksessa tehdyt lääketieteelliset arviot.

125 §. Päätöksen antaminen työnantajalle. Pykälä on uusi. Siinä säädettäisiin erikseen päätöksen antamisesta työnantajalle, koska työnantaja ei ole korvausasiassa asianosainen eikä työnantajalle siten tarvitse antaa kaikkia korvauspäätöksiä. Päätöksen antaminen työnantajalle on edellytyksenä sille, että työnantaja voisi hakea muutosta sellaisessa asiassa, jossa sillä on muutoksenhakuoikeus. Työnantajalla on muutoksenhakuoikeus silloin kun sillä välitön oikeudellinen intressi asiassa. Pykälän 1 momentin mukaan ansionmenetykskorvauksen maksamisesta tai epäamisestä on annettava työnantajalle päätös siltä ajalta, jolta työnantaja on maksanut työntekijälle palkkaa. Näissä tapauksissa työnantajalla on välitön oikeudellinen intressi korvausasiassa. Lisäksi päätös olisi annettava työnantajalle myös silloin, kun työnantajalle maksetaan 48 ja 49 §:n nojalla korvausta palkanmaksusta tutkimusajalta tai fyysikaalisen hoidon ajalta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että korvauksesta tai täyskustannusmaksusta tulisi antaa päätös työnantajalle, jolla on 166 §:n 4 momentissa tarkoitettu erikoismaksuperusteinen vakuutus. Erikoismaksuperusteisen vakuutuksenottajan vakuutuksista aiheutuneet korvaukset tulee ottaa huomioon vakuutusmaksua määrättäessä. Kaikissa tilanteissa korvaukset eivät kuitenkaan vaikuta vakuutusmaksuun, jolloin työnantajalla ei ole oikeudellista intressiä korvausasiassa. Sen vuoksi momentissa ehdotetaan säädettäväksi, ettei päätöstä kuitenkaan annettaisi, jos korvaus tai täyskustannusmaksu ei vaikuttaisi vakuutusmaksuun.

Näissä 1 ja 2 momentissa mainituissa tilanteissa työnantajalla olisi hallintolainkäyttölain mukainen asianosaisasema ja siten oikeus hakea muutosta korvausasiassa. Työnantajan muutoksenhakuoikeuden ratkaisee kuitenkin viime kädessä aina muutoksenhakuelin. Kun vakuutuslaitos antaa päätöksen samasta asiasta myös vahingoittuneelle tai täyskustannusmaksun saajalle, on tärkeää antaa päätös samanaikaisesti työnantajalle, jotta myös mahdolliset muutoksenhaut käsiteltäisiin samanaikaisesti.

Pykälän 3 momentin mukaan päätös olisi annettava kirjallisesti ja siihen olisi aina liitettävä muutoksenhakuosoitus. Työnantaja ei 117 §:n mukaisesti olisi korvausasian asianosainen, jolloin edellä ehdotettua 124 §:n säännöstä asianosaiselle annettavan päätöksen perusteleminen ei sovellettaisi työnantajaan. Myös hallintolain perusteluvollisuutta koskeva asianomainen säännös koskee asianosaista. Lähtökohtaisesti työnantajalla ei ole myöskään oikeutta vahingoittunutta koskeviin terveydentilätietoihin ja muihin salassa pidettäviin tietoihin. Sen vuoksi momentissa ehdotetaan lueteltavaksi nimenomaisesti ne tiedot, jotka työnantajalle annettavassa päätöksessä salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä ilmoitetaan. Päätöksestä tulisi käydä ilmi vahingoittuneen nimi ja henkilötunnus, vahinkopäivä, asian ratkaisu, korvattava etuus ja korvauksen määrä. Päätökseen ei sisällytettäisi siten vahingoittunutta koskevia terveydentilätietoja. Mikäli työnantaja valittaa päätöksestä ja muutoksenhakuelin katsoo työnantajalla olevan valitusoikeuden, työnan-

taja saa oikeuden kaikkiin tietoihin muutoksenhaun asianosaisen tavoin.

126 §. Päätöksen antaminen eräistä maksuista ja kustannuksista. Pykälä on uusi. Sen 1 momentin mukaan kunnalle annettaisiin päätös 40 §:n mukaisesta täyskustannusmaksusta, jos kysymys on korvaukseen oikeuttavan hoidon perusteella maksettavan täyskustannusmaksun suuruudesta ja vakuutuslaitos suorittaa maksun vaadittua pienempänä taikka maksu on hylätty sillä perusteella, ettei kunta tai kuntayhtymä ole täyttänyt sille 41 §:ssä säädettyä ilmoittamisvelvollisuutta. Päätös maksusta olisi annettava myös, jos kunta tai kuntayhtymä sitä erikseen pyytää vakuutuslaitokselta. Päätös annettaisiin näin tilanteissa, joissa hoito on tämän lain nojalla korvattavaa ja kunnalla olisi jäljempänä 238 §:n 2 momentissa säädettyä muutoksenhakuoikeus. Kunnan ja kuntayhtymän oikeus 40 §:ssä säädettyyn täyskustannusmaksuun syntyy aina vahingoittuneen korvausoikeuden kautta. Jos vahingoittuneelle annettu hoito ei ole tämän lain nojalla korvattavaa, kunnalle ja kuntayhtymälle annettaisiin päätös hoitoa koskevan täyskustannusmaksun osalta vain pyynnöstä. Asiasta ilmoitettaisiin kunnalle tai kuntayhtymälle muulla tavoin, esimerkiksi kirjeitse. Mikäli vakuutuslaitos katsoisi hoidon korvattavaksi vain joltain osin, täyskustannusmaksu voitaisiin korvausoikeutta vastaavalla osin maksaa kunnalle tai kuntayhtymälle, vaikka vahingoittuneelle asiassa annettu päätös ei vielä olisikaan lainvoimainen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin päätöksen antamisesta tässä laissa tarkoitettujen tietojen luovutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta tietojen luovuttajalle, jos vakuutuslaitos maksaa maksun vaadittua pienempänä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että päätös olisi annettava kirjallisesti ja siihen olisi aina liitettävä muutoksenhakuosioitus. Muutosta päätökseen haettaisiin siten kuin jäljempänä säädetään. Sen, onko päätöksen saaneella taholla muutoksenhakuoikeus, ratkaisee viime kädessä aina muutoksenhakuvelin.

127 §. Päätöksen antamisen ja täytäntöönpanon määräaika. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin päätöksen antamisesta koskevasta

määräajasta. Vakuutuslaitoksen olisi annettava asiassa päätös viivytyksettä ja viimeistään 30 päivän kuluessa siitä, kun se on saanut asian ratkaisemiseksi riittävät selvitykset ja asiakirjat. Päätöksen antamista koskeva määräaika lyhenisi huomattavasti voimassa olevan lain 41 b §:n mukaisesta kolmesta kuukaudesta. Muutoksella on tarkoitus jouduttaa käsittelyä ja päätöksenantoa vakuutuslaitoksessa, mikä on myös vakuutuslaitoksen korvausmenettelyssä tavoitteena. Tämä lyhentäisi myös muutoksenhakutapauksissa asian kokonaiskäsitelyaikaa. Momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain 41 b §:n 1 momenttia vastaavasti, että päätös leskeneläkkeen tulosoituksesta olisi kuitenkin annettava vuoden kuluessa siitä, kun vakuutuslaitokselta on haettu korvausta kuoleman tai katoamisen johdosta, koska tulosoitus tehdään kuolemaa seuraavan kolmannentoista kalenterikuukauden alusta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin määräajasta, jossa muutoksenhakuasteen myönteinen päätös on pantava täytäntöön. Voimassa olevan lain 41 b §:n 3 momentin mukaan muutoksenhakuvelimen päätökseen perustuva korvaus on maksettava 30 päivän kuluessa siitä, kun päätös tuli lainvoimaiseksi ja vakuutuslaitos on saanut korvauksen maksamiseksi tarvittavan selvityksen. Ehdotettava sanamuoto vastaa tarkemmin oikeaa menettelyä, koska muutoksenhakuvelimen päätös pannaan täytäntöön vakuutuslaitoksen päätöksellä. Korvauksen maksaminen tapahtuu käytännössä aina päätöksellä. Sen vuoksi muutoksenhakuvelimen päätös tulisi panna täytäntöön viivytyksettä ja viimeistään 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on tullut lainvoimaiseksi ja täytäntöönpanoa varten mahdollisesti tarvittavat selvitykset on saatu.

17 luku **Vahingoittunutta ja muuta korvauksenhakijaa koskevat menettelysäännökset korvausasiassa**

128 §. Eräiden kulukorvausten hakeminen. Ehdotettu pykälä on uusi ja siinä säädettäisiin eräiden kulukorvausten hakemisesta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin 48 ja 49 §:ssä tarkoitettujen korvauksen, matka- ja lääkekulujen sekä kodinhoidon kustannusten hakemisesta.

Säännös toisi nämä kustannukset jatkossa hakemuksenvaraisiksi. Tapaturmavakuutuksessa korvauksia ei perinteisesti ole tarvinnut erikseen hakea, poikkeuksena avoliittoon perustuva leskeneläke, vaan vakuutuslaitoksen tehtävänä on selvittää mihin etuuksiin vahingoittunut on oikeutettu. Hakemusmenettelyyn siirtyminen pykälässä mainittujen etuuksien osalta selkiyttäisi nykyistä korvausmenettelyä, koska vakuutuslaitoksella ei useinkaan ole tietoa aiheutuneista kustannuksista. Korvauksen maksamista myös nopeutettaisiin asettamalla määräaika korvausten hakemiselle. Korvausta olisi haettava vuoden kuluessa kustannusten syntymisestä. Mikäli vakuutuslaitos on evännyt oikeuden korvaukseen vahingosta, määräaika laskettaisiin siitä, kun kyseisiä kustannuksia koskeva muutoksenhakuilmen päätös tuli lainvoimaiseksi. Jos vahinkoa ei ole vireillä vakuutuslaitoksessa kustannusten syntymisajankohtana, määräaika laskettaisiin aikaisintaan vahinkoasian vireilletulosta. Korvausasia vireille saattamista koskevasta viiden vuoden määräajasta säädettäisiin edellä 116 §:ssä.

Vakuutuslaitoksella on hallintolain mukainen neuvontavelvollisuus koskien muun muassa korvausten hakemista. Vakuutuslaitoksen olisi 119 §:n 2 momentin nojalla ilmoitettava vahingoittuneelle korvauksen hakemisesta ja hakemista koskevasta yhden vuoden määräajasta esimerkiksi korvauspäätöksessään. Vakuutuslaitoksella on myös velvollisuus pyytää lisäselvitystä, milloin toimitetut selvitykset eivät ole riittäviä. Jos vahingoittunut hakee kuluista korvausta, mutta korvausasia ei ole vielä vireillä, vakuutuslaitoksen on neuvottava vahingoittunutta siinä, miten ja missä ajassa korvausasia saatetaan vireille.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta 1 momentissa säädettyyn hakuaikaan. Painava syy voi olla esimerkiksi sairaus tai vaikea elämäntilanne, josta johtuva toimintakyvyttömyys estää vahingoittunutta hakemasta korvausta määräajassa. Korvausta olisi kuitenkin haettava viimeistään vuoden kuluessa syyn lakkaamisesta. Jos vahingoittuneelle on ehditty määrätty edunvalvoja, edunvalvojan on haettava korvausta 1 momentissa säädettyssä määräajassa. Jos vahingoittuneelle ei ole määrätty edunvalvojaa

1 momentissa säädetyn määräajan sisällä, edunvalvojan on haettava korvausta viimeistään vuoden kuluessa edunvalvontaa koskevasta määräyksestä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin miten 1 momentissa tarkoitetuista kustannuksista haetaan korvausta. Korvausta haettaisiin toimittamalla vakuutuslaitokselle selvitys aiheutuneista kustannuksista, kustannusten perusteista sekä siitä, mihin vahinkotapahtumaan kustannukset liittyvät. Lähtökohtaisesti riittäisi, että vakuutuslaitokselle toimitetaan maksukuitti tai lasku, josta ilmenee, mistä kustannuksesta on kysymys, mihin vahinkotapahtumaan kustannus liittyy sekä hakijan yhteystiedot. Korvauksen hakeminen ei siten edellyttäisi määrämuotoisen hakemuslomakkeen käyttöä.

129 §. *Leskeneläkkeen hakeminen.* Pykälässä säädettäisiin, että 100 §:n 2 momentissa tarkoitettun henkilön olisi erikseen haettava leskeneläkettä saadakseen korvausta. Menetely vastaa voimassa olevan lain 23 a §:n 2 momentin säännöstä. Vakuutuslaitoksella on hallintolain mukainen neuvontavelvollisuus, jos asiakirjojen perusteella näyttää siltä, että leskeneläkkeeseen mahdollisesti oikeutettu henkilö ei ole hakenut eläkettä. Vakuutuslaitoksella on niin ikään velvollisuus pyytää täydentämään puutteelliseksi osoittautunutta asiakirjaa.

130 §. *Velvollisuus edistää korvausasian selvittämistä.* Pykälä on uusi ja siinä säädettäisiin asianosaisen velvollisuudesta myötävaikuttaa korvausasian selvittämiseen. Vahingoittunut olisi velvollinen korvauksen saamiseksi antamaan vakuutuslaitokselle pyynnöstä tiedot, jotka ovat välttämättömiä korvausasian selvittämiseksi. Vastaavasti vahingoittuneen edunsaaja olisi korvauksen saamiseksi velvollinen antamaan perhe-eläkeoikeuden ratkaisemista varten välttämättömät tiedot. Säännöksen tarkoituksena on edistää korvausasian käsittelyä. Vakuutuslaitoksen olisi huolehdittava, että selvityspyynnöt ovat selkeitä ja asianosainen ymmärtää, mitä tietoja hänen on asian ratkaisemiseksi toimitettava.

131 §. *Velvollisuus edistää ammatillisen kuntoutuksen toteutumista.* Pykälä on uusi ja siinä säädettäisiin vahingoittuneen velvollisuudesta myötävaikuttaa ammatillista kun-

toutusta koskevan selvittelyn ja kuntoutustoimenpiteiden toteutumiseen. Tavoitteena on saada vahingoittunut osallistumaan aktiivisesti työkykynsä palauttamiseen ja nopeuttaa hänen työllistymistään.

132 §. *Velvollisuus mennä tutkimuksiin.* Pykälässä säädettäisiin vahingoittuneen velvollisuudesta mennä tutkimuksiin. Voimassa olevassa laissa asiasta säädetään lain 41 §:n 5 momentissa ja 46 §:n 2 momentissa. Voimassa oleva säännös ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi sairausvakuutuslain ja työeläkelakien vastaavien säännösten kanssa. Pykälän mukaan vahingoittunut olisi korvauksen saamiseksi velvollinen menemään viivytyksettä vakuutuslaitoksen osoittamaan vamman tai sairautensa taikka työ- ja toimintakykynsä selvittämistä koskevaan tutkimukseen, joka on tarpeen korvausoikeuden selvittämistä varten. Tutkimusten tulee perustua lääketieteellisesti hyväksytyyn hyvään hoito- ja toimintakäytäntöön. Vakuutuslaitos korvaisi selvityksen kustannukset siten kuin 36—38 §:ssä sairaanhoito- ja tutkimuskulujen korvaamisesta säädettäisiin.

Nykyisten säännösten mukaan työntekijällä ei ole velvollisuutta mennä tutkittavaksi Suomen ulkopuolelle, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Tällaista säännöstä ei enää ehdotettaisi otettavaksi lakiin. Tällaista voimassa olevassa laissa olevaa säännöstä ei ole myöskään sairausvakuutuslain tai työeläkelakien vastaavissa säännöksissä. Perustelut muutoksen osalta on mainittu 133 §:n yhteydessä.

133 §. *Velvollisuus ottaa vastaan sairaanhoitoa.* Pykälässä säädettäisiin vahingoittuneen velvollisuudesta ottaa vastaan sairaanhoitoa. Voimassa olevassa laissa asiasta säädetään lain 22 §:ssä.

Pykälässä ei puututa potilaan itsemääräämisoikeuteen, vaan kyse on korvauksen määrään vaikuttavasta säännöksestä. Jos vahingoittunut haluaa saada korvausta tapaturmavakuutuksesta, olisi hänen otettava vastaan lääkärin määräämää tarpeellista sairaanhoitoa, jos hoito todennäköisesti parantaisi hänen työ- tai toimintakykyään. Jos vahingoittunut ei ota tällaista hoitoa vastaan ja siitä aiheutuu vamman tai sairauden paranemisen olennaista pitkittymistä tai tilan heikentymistä, korvausta ei 151 §:n mukaan maksettaisi

tällaiselta ajalta. Sairaanhoidolla tarkoitettaisiin 37 §:n mukaista lääketieteellisesti hyväksytyä ja hyvään hoito- ja toimintakäytäntöön perustuvaa hoitoa. Joissakin vammoissa tai sairauksissa hoitosuosituksen mukainen ensisijainen hoitomuoto voi olla konservatiivinen hoito ja operatiiviseen hoitoon päädytään vasta sen jälkeen, kun asianmukainen konservatiivinen hoito ei johda tavoiteltuun hoitotulokseen.

Voimassa olevan 22 §:n 1 momentin mukaan velvollisuus ei koske hengenvaarallista toimenpidettä eikä ilman erityistä syytä Suomen ulkopuolella annettavaa hoitoa tai kuntoutusta. Ehdotettu pykälä ei enää sisältäisi tällaista säännöstä. Lääkärin määräämä tarpeellinen sairaanhoito voi siis olla saatavilla myös Suomen ulkopuolella. Työntekijöiden liikkuvuuden lisääntyessä tilanteet, joissa työntekijä työskentelee tai asuu muualla kuin Suomessa ovat lisääntyneet ja tulevat oletettavasti lisääntymään edelleen. Tästä johtuen ei ole tarkoituksenmukaista sitoa velvollisuutta pelkästään Suomessa annettavaan hoitoon, jos tarpeellinen ja asianmukainen hoito voidaan antaa vahingoittuneen asuin-, oleskelu- tai työntekopaikan maassa.

134 §. *Velvollisuus ilmoittaa korvaukseen vaikuttavista muutoksista.* Pykälässä säädettäisiin korvausasian asianosaisen velvollisuudesta ilmoittaa korvaukseen vaikuttavista olosuhdemuutoksista. Pykälän 1 momentin 1 kohtaan lisättäisiin, että myös päivärahaa saavan olisi ilmoitettava korvaukseen vaikuttavista terveydentilansa, työkykynsä, työnteconsa ja työansionsa olennaisesta muutoksesta vakuutuslaitokselle. Muutoin momentti vastaisi sanamuodoltaan täsmennettynä nykyistä 45 §:n säännöstä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vahingoittuneelle ja perhe-eläkettä saavalle velvollisuus toimittaa vakuutuslaitokselle sen pyynnöstä virkatodistus tai muu luotettava selvitys, josta ilmenee korvauksensaajan olleen elossa aikana, jolta korvausta maksetaan. Säännös olisi tarpeen erityisesti ulkomailla asuvien korvauksensaajien osalta.

18 luku **Korvauksen maksaminen**

135 §. *Korvauksen erääntyminen ja maksutapa.* Pykälässä säädettäisiin korvauksen

maksamista koskevasta määräajasta, josta voimassa olevassa laissa säädetään lain 41 b §:n 3 momentissa. Voimassa olevan lain mukaan vakuutuslaitoksen on maksettava päätökseensä perustuva korvaus 14 päivän kuluessa päätöksen antamisesta. Käytännössä korvaukset maksetaan pääsääntöisesti korvauspäätöksellä eli korvaussuoritus pannaan maksuun päätöksen antamisen yhteydessä. Sen vuoksi erityiselle maksamista koskevalle määräajalle ei ole tarvetta. Pykälän 1 momentin mukaan korvaus olisi maksettava viivytyksettä, mikä vastaisi nykyistä käytäntöä. Sitä ei voisi siis enää lain nojalla maksaa esimerkiksi 14 päivän kuluttua päätöksen antamisesta, vaan se olisi maksettava niin nopeasti kuin se korvausjärjestelmän puolesta on tietoteknisesti mahdollista.

Korvaus olisi momentin mukaan maksettava korvaussensaajan ilmoittamalle tilille vakuutuslaitoksen kustannuksella. Voimassa olevassa laissa asiasta säädetään lain 47 §:n 3 momentissa. Korvaus maksettaisiin vakuutuslaitoksen kustannuksella korvaussensaajan ilmoittamalle tilille mihin tahansa maahan, kun nykyinen säännös koskee vain EU-alueella sijaitsevaa tilia.

Säännös koskisi myös jäljempänä 152 §:ssä säädettyä viivästyskorotusta, koska viivästyskorotusta on pidettävä tämän lain mukaisena korvauksena. Viivästyskorotuksen maksaminen voi perustua vakuutuslaitoksen omaan päätökseen tai muutoksenhakuelimen päätökseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sanamuodoltaan täsmennettynä voimassa olevan lain 47 §:n 1 momenttia vastaavasti korvauksen erääntymisestä eli maksuajankohdasta. Momentin mukaan päiväraha tai sen suuruisena maksettava kuntoutusraha maksettaisiin ainakin kerran kuukaudessa jälkikäteen. Tappaturmaeläke tai sen suuruisena maksettava kuntoutusraha, jatkuvana maksettava haittaraaha ja määräajaksi tai toistaiseksi myönnetty hoitotuki ja vaatelisä sekä perhe-eläke maksettaisiin kuukausittain etukäteen niin, että maksu olisi nostettavissa korvaussensaajan tilillä viimeistään maksukuukauden ensimmäisenä pankkipäivänä.

Pykälän 3 momentin säännös on uusi. Siinä säädettäisiin päätökseen tehtävistä merkinnöistä koskien korvauksen määrää ja myö-

hempien korvauserien erääntymistä maksettaviksi.

Voimassa olevan lain 47 §:n 5 momentin erityissäännös poistetaan tarpeettomana samoin lain 50 §:n 1 momentti, joka käytännössä ei ole tullut sovellettavaksi. Voimassa olevan lain 50 §:n 1 momenttia vastaavaa säännöstä ei ole myöskään muualla sosiaalivakuutusta koskevissa etuuslaeissa.

136 §. *Korvauksen myöntäminen määräaikaisena.* Pykälässä säädettäisiin määräaikaisen korvauksen myöntämisestä. Korvaus voitaisiin sen mukaan myöntää määräaikaisena, jos vamman tai sairauden tilan kehitystä tai työkyvyn heikentymisen kestoa ei voida riittävällä varmuudella arvioida. Jatkokorvauksen saamista varten korvaussensaajan olisi esitettävä uusi selvitys korvauksen suuruuteen myöhemmin vaikuttavista seikoista. Vakuutuslaitos korvaisi selvityksen hankkimisesta aiheutuneet tarpeelliset kustannukset 36—38 §:n mukaisesti. Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 44 §:n säännöstä.

137 §. *Korvauksen tarkistaminen olosuhdemuutoksen takia.* Pykälässä säädettäisiin korvauksen tarkistamisesta olosuhdemuutoksen johdosta. Pykälän 1 momentin säännös vastaisi muutoin voimassa olevaa 46 §:n 1 momentin säännöstä, mutta sanamuotoa on muutettu niin, että se kattaisi kaikki korvauslajit. Tarkistaminen tulisi kysymykseen lähinnä ansiomenetykskorvauksissa ja muissa korvauksissa, joita maksetaan jatkuvana tai pidemmältä ajalta.

Muutos tehtäisiin siitä ajankohdasta, jolloin muutoksen on saadun selvityksen perusteella luotettavasti osoitettu tapahtuneen. Terveystilan ja työkyvyn kohdalla tällainen on lähtökohtaisesti ajankohta, jolloin tilan muutos on lääkäritutkimuksella todettu. Muutos voi kuitenkin perustua ansionmenetykskorvaustapauksissa esimerkiksi siihen, että henkilö on palannut työhönsä korvauksen maksun aikana tai hänen terveystilansa muutoksen voidaan arvioida toteutuneen selvästi jo lääkäriäkäyntiä aikaisempaan ajankohtana. Kun tieto korvausedellytysten lakkaamisesta tulee takautuvasti, se johtaa usein takaisinperintätilanteisiin. Vakuutuslaitos voisi 148 §:n 2 momentin nojalla kuitenkin keskeyttää korvauksen maksun heti muutoksesta

tiedon saatuaan. Vakuutuslaitoksen olisi annettava tarkistamisesta päätös siten, kuin päätöksen antamisesta asianosaiselle 124 §:ssä säädetään.

Tarkistamista koskeissa tilanteissa on kysymys niin sanotusta jälkiseikasta. Korvaus tarkistetaan, jos korvaus on alun perin ollut oikea, mutta olosuhteissa on korvausta koskevan päätöksen antamisen jälkeen tapahtunut muutoksia. Päätöstä ei tällöin tarvitse poistaa, vaan korvaus tarkistetaan vastaamaan muuttuneita olosuhteita. Tilanteista tulee näin erottaa asiavirheen korjaamista ja lainvoimaisen päätöksen poistamista koskevat tilanteet, joista säädetäisiin muutoksenhakun yhteydessä.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että edellytyksistä, joilla haittaraha voidaan oikeista, säädetäisiin erikseen 87 §:n 4 momentissa.

138 §. Korvauksen ennakon maksaminen ilman päätöstä. Pykälässä säädetäisiin korvauksen maksamisesta enakkona, jota koskeva säännös voimassa olevasta laista puuttuu. Riidattoman korvauksen maksaminen enakkona, silloin kun päätöstä ei voida asiassa vielä antaa, perustuu tällä hetkellä korvauskäytäntöön ja korvauksesta ilmoitetaan asianosaisille, mutta muutoksenhakuosoitusta ei ole liitetty oheen. Kysymys ei ole muutoksenhakuun liittyvästä niin sanotusta väliaikaisesta päätöksestä, jolla vakuutuslaitos valituksen johdosta oikease aikaisempaa päätöstään valittajan eduksi. Enakkokorvaus on koettu tarpeelliseksi etenkin vuosityöansioon perustuvan päivärahan ja haittarahan maksamisessa. Sitä on käytetty myös silloin, kun valituskelpoinen päätös joudutaan antamaan vasta myöhemmin esimerkiksi sen vuoksi, että valitus on vireillä aikaisemmin maksettua korvausta koskevasta vakuutuslaitoksen päätöksestä, jossa asiassa annettava ratkaisu voi vaikuttaa myös myöhempään korvaukseen.

Koska enakkokorvauksesta ei säädetä nykyisessä laissa, sellaisen perusteella maksettua etuutta ei eräässä muutoksenhakuasteessa olleessa tapauksessa pidetty takaisinperintäkelpoisena lakiin perustuvana etuutena. Edellä kerrotuista syistä asiasta säädetäisiin jatkossa laissa. Korvauksesta annettava ilmoitus ei olisi muutoksenhakukelpoinen, vaan muutoksenhaku olisi mahdollinen vasta vakuutus-

laitoksen korvauksesta myöhemmin antamaan muutoksenhakuosoituksen sisältävään päätökseen. Selvyyden vuoksi pykälässä säädetäisiin myös, että ennako on vähennettävä myöhemmin myönnettävästä korvauksesta.

139 §. Korvauksen maksaminen työnantajalle ja sairauskassalle. Pykälässä säädetäisiin korvauksen maksamisesta työnantajalle ja sairauskassalle. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin korvauksen maksamisesta työnantajalle voimassa olevan lain 26 §:n 1 momenttia vastaavasti sanamuodoltaan täsmennettynä. Pykälän mukaan, jos vakuutuslaitos on myöntänyt vahingoittuneelle tässä laissa tarkoitettua ansionmenetykskorvausta ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta lain tai sopimuksen perusteella palkkaa, ansionmenetykskorvaus maksettaisiin tältä ajalta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä. Jos useampi työnantaja on maksanut vahingoittuneelle edellä tarkoitettua palkkaa, jaetaan työnantajalle maksettava korvaus työnantajien kesken heidän samalta ajanjaksolta maksamiensa palkkojen suhteessa.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin korvauksen maksamisesta työnantajalle voimassa olevan kuntoutuslain 8 §:n 4 momenttia vastaavasti silloin, kun työnantaja on maksanut vahingoittuneelle palkkaa oppisopimuskoulutuksen perusteella.

Pykälän 3 momentissa säädetäisiin korvauksen maksamisesta sairauskassalle, kun se on maksanut vahingoittuneelle työnantajan sijasta sairausajan palkkaa vastaavaa etuutta. Tätä etuutta nimitetään yleensä täydennyspäivärahaksi ja se rinnastettaisiin tässä työnantajan maksamaan palkkaan. Vakuutuslaitos maksaisi ansionmenetykskorvauksen siten sairauskassalle enintään samalta ajalta maksetun etuuden määräisenä. Voimassa olevasta laista vastaava säännös puuttuu. Korvauksen maksaminen sairauskassalle on perustunut korvauskäytäntöön. Sairauskassa on vakuutuskasalain (1164/1992) alainen, sairausvakuutuslain 16 luvussa tarkoitettu työpaikkakassa, jolla on oikeus myöntää sairausvakuutuslaisa säädettyjä korvauksia ja etuuksia toimintapiiriinsä kuuluville jäsenille. Täydennyspäiväraha on aikanaan työmarkkinaosapuolten sopima järjestely sairausajan palkan mak-

samisesta kassan jäsenille täydennyspäivärahana. Kassa maksaa täydennyspäivärahaa säännöissä määrätyn ajan, joka yleensä vastaa työehtosopimuksessa määriteltyä sairausajan palkan maksuaikaa. Tämä säännös ei koskisi sairauskassan maksamaa sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, johon sovellettaisiin sairausvakuutuslain 1 luvun 3 §:n 2 momentin nojalla samoja säännöksiä kuin Kansaneläkelaitoksen maksamaan sairauspäivärahaan. Korvauksen maksaminen sairauskassalle edellyttää, että sairauskassa on ilmoittanut vakuutuslaitokselle oikeudestaan korvaukseen ennen kuin vakuutuslaitos on ehtinyt maksaa korvausta vahingoittuneelle.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin sairaanhoidon kustannusten korvaamisesta työnantajalle, jos työnantaja on laissa säädetyn velvollisuuden nojalla maksanut työntekijän sairaanhoidokustannuksia. Tällainen velvollisuus on työnantajalle säädetty meriyösopimuslain 2 luvun 13 §:ssä.

140 §. *Takautuvan korvauksen maksaminen eläkelaitokselle.* Pykälä on uusi. Siinä säädettäisiin takautuvan korvauksen maksamisesta eläkelaitokselle. Voimassa olevasta laista vastaava säännös on puuttunut. Etuuk-sien yhteensovitus on perustunut työeläkelakeihin sisältyviin säännöksiin eläkelaitoksen takautuvasta oikeudesta ensisijaista etuutta koskevaan korvaukseen esimerkiksi työntekijän eläkelain 95 ja kunnallisen eläkelain 130 §:n säännöksiin. Ehdotetussa pykälässä eläkelaitoksella tarkoitettaisiin mitä työntekijän eläkelain 2 §:ssä eläkelaitoksella tarkoitetaan. Korvauksen maksaminen eläkelaitokselle edellyttää, että se on ilmoittanut vakuutuslaitokselle oikeudestaan korvaukseen ennen kuin vakuutuslaitos on ehtinyt maksaa korvausta vahingoittuneelle tai edunsaajalle.

141 §. *Takautuvan korvauksen maksaminen työttömyysetuuden ajalta työttömyyskassalle ja Kansaneläkelaitokselle.* Pykälässä säädettäisiin takautuvan korvauksen maksamisesta työttömyyskassalle ja Kansaneläkelaitokselle voimassa olevan lain 61 a §:n 1 momentin säännöstä vastaavasti sanamuodoltaan täsmennettynä. Korvauksen maksaminen työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle edellyttää, että se on ilmoittanut vakuutuslaitokselle oikeudestaan korvauk-

seen ennen kuin vakuutuslaitos on ehtinyt maksaa korvausta vahingoittuneelle.

142 §. *Muun takautuvan korvauksen maksaminen Kansaneläkelaitokselle.* Takautuvan korvauksen maksamisesta Kansaneläkelaitokselle muun kuin työttömyysetuuden ajalta säädetään voimassa olevan lain 61 a §:n 2 momentissa. Säännös koskee tilanteita, joissa työntekijä on tapaturmaeläkettä, elin-korkoa, perhe-eläkettä tai huoltoeläkettä koskevan muutoksenhaun ollessa vireillä saanut väliaikaisesti Kansaneläkelaitoksen takuu-eläkettä tai kansaneläkettä samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti edellä mainittu tapaturmakorvaus. Tällöin vakuutuslaitoksen olisi maksettava takautuvasti maksettava korvaus Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksamaa eläkkeen määrää. Lisäksi voimassa olevassa pykälässä säädetään, että samoin voidaan menetellä, jos työntekijä on saanut takuu-eläkettä tai kansaneläkettä samalta ajalta, jolta vakuutuslaitos oikaisee tai muutoin tarkistaa edellä mainitun tapaturmakorvauksen määrän.

Pykälän 1 momentti koskisi rahaetuuksia kuten nykyinenkin 61 a §:n 2 momentti, mutta olisi soveltamisalaltaan nykyistä säännöstä laajempi. Sen mukaan vakuutuslaitoksen olisi maksettava takautuva työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen ansionmenetykskorvaus, jolla uudessa laissa tarkoitettaisiin päivärahaa, tapaturmaeläkettä ja kuntoutusrahaa, tai perhe-eläke Kansaneläkelaitokselle sen vaatimuksesta siltä osin kuin ansionmenetykskorvaus tai perhe-eläke vastaa Kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksamaa etuutta. Säännöksessä takautuvan korvauksen maksaminen ulotettaisiin nimenomaisesti koskemaan muitakin etuuksia kuin vain takuu-eläkettä ja kansaneläkettä. Säännöksessä ei myöskään enää erikseen mainitaisi Kansaneläkelaitoksen takautumisoikeuden koskevan vain muutoksenhaku-, oikaisu- ja tarkistamistilanteita vaan lähtökohtaisesti säännös tulisi sovellettavaksi paitsi edellä mainituissa tilanteissa myös kaikissa muissa Kansaneläkelaitoksen liikamaksutilanteissa, jos tapaturmavakuutus säännöksessä luetelluissa etuudenmaksutilanteissa on korvaajana ensisijainen eikä kyseistä Kansaneläkelaitosta sitovassa kyseistä etuutta koskevassa lain-

säännössä ole säädetty estettä Kansaneläkelaitokselle periä liikamaksua vakuutuslaitokselta.

Tällä hetkellä takautumissäännöksiä on hajanaisesti eri etuuslaeissa. Tapaturmavakuutuslain 61 a §:n säännöstä täydentävät Kansaneläkelaitoksen maksamia etuuksia koskevan muun etuuslainsäädännön yksittäiset säännökset. Nykyistä tilannetta selittää osaltaan se, että nykyisestä tapaturmavakuutuslaista puuttuu säännös tapaturmakorvausjärjestelmän ensisijaisuudesta suhteessa muihin etuusjärjestelmiin. Ehdotettavassa uudessa työtapaturma- ja ammattitautilaissa tapaturmavakuutuskorvausten ensisijaisuudesta säädettäisiin lain I osassa osana yleisiä säännöksiä. Tästä huolimatta laissa on edelleen selvyden vuoksi tarpeen säilyttää nykyisen kaltainen takautumissäännös ehdotetulla tavalla laajentaen, vaikkakin se johtaa joidenkin Kansaneläkelaitoksen maksamien etuuksien osalta kahdenkertaiseen sääntelyyn. Ehdotetulla säännöksellä ei puututtaisi tapaturmavakuutuksen ansionmenetykskorvauksen tai perhe-eläkkeen asemaan Kansaneläkelaitoksen etuuslainsäädännössä, toisin sanoen siihen, onko ansionmenetykskorvaus tai perhe-eläke Kansaneläkelaitoksen soveltamassa lainsäädännössä etuutta estävä tai sen määrää vähentävä etuus. Kansaneläkelaitosta koskevassa etuuslainsäädännössä voitaisiin myös edelleen säätää rajoituksia ja täydentäviä säännöksiä Kansaneläkelaitoksen takautumisoikeudesta. Esimerkiksi vammaisetuuksista annetussa lain (570/2007) 12 §:n mukaan vammais- ja hoitotuen määrässä otetaan huomioon saman sairauden, vian tai vamman perusteella henkilölle maksettava jatkuva lakisääteiseen tapaturmavakuutukseen perustuva haittalisä, avuttomuuslisä tai hoitotuki. Vammaistuen ja hoitotuen myöntämisestä väliaikaisesti ja niiden perimisestä puolestaan säädetään kyseisen lain 29 ja 30 §:ssä. Jos Kansaneläkelaitos ei ole esittänyt vakuutuslaitokselle takautumisvaatimusta, mutta vakuutuslaitoksella on tieto tai epäily siitä, että henkilö on sanalta ajalta saanut Kansaneläkelaitoksen myöntämää muuta etuutta, vakuutuslaitoksen on ennen tapaturmakorvauksen maksamista selvitettävä asia Kansaneläkelaitokselta ja tarvittaessa pyydyttävä takautumisvaatimus, jotta välttyttäisiin päällekkäisten

korvausten maksamiselta ja takaisinperinnöiltä vahingoittuneelta itseltään. Korvauksen maksaminen Kansaneläkelaitokselle edellyttää, että se on ilmoittanut vakuutuslaitokselle oikeudestaan korvaukseen ennen kuin vakuutuslaitos on ehtinyt maksaa korvausta vahingoittuneelle.

Pykälän 2 momentissa säädetään Kansaneläkelaitoksen mahdollisuudesta vaatia järjestämästään kuntoutuksesta työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista korvausta. Edellytyksenä korvauksen maksamiselle on, että kuntoutus on työtapaturma- ja ammattitautilain mukaan korvattavaa. Kansaneläkelaitoksen järjestämä kuntoutus voi olla työtapaturma- ja ammattitautilain mukaan korvattavaa ammatillista kuntoutusta tai lääkinnällistä kuntoutusta. Lääkinnällinen kuntoutus on uudessa laissa osa korvattavaa sairaanhoitoa. Vastaava säännös on voimassa olevan kuntoutuslain 10 §:n 3 momentissa.

143 §. *Korvauksen maksaminen kunnalle.* Pykälässä säädettäisiin korvauksen maksamisesta kunnalle. Pykälän 1 momentin säännös vastaisi voimassa olevan lain 61 a §:n 3 momentin säännöstä sanamuodoiltaan täsmennettynä. Pykälän 2 momenttiin on siirretty voimassa olevan kuntoutuslain 10 §:n 1 momentin säännös. Pykälän 3 momenttiin on siirretty voimassa olevan lain 26 §:n 2 momentin säännös sanamuodoltaan täsmennettynä. Korvauksen maksaminen kunnalle 1 ja 3 momentin mukaisissa tapauksissa edellyttää, että kunta on ilmoittanut vakuutuslaitokselle oikeudestaan korvaukseen ennen kuin vakuutuslaitos on ehtinyt maksaa korvausta vahingoittuneelle.

144 §. *Ansionmenetykskorvauksen maksun keskeyttäminen vankeusrangaistuksen ajalta.* Pykälän 1 momentin mukaan ansionmenetykskorvauksen maksaminen keskeytettäisiin siltä ajalta, kun korvauksensaaja on suorittamassa hänelle tuomittua vankeusrangaistusta ja rangaistuksen suorittaminen kestää yli kuukauden. Voimassa olevan säännöksen mukaan korvauksensaajalle ei ilman erityistä syytä makseta päivärahaa, tapaturmaeläkettä, niihin liittyviä lisiä eikä perhe-eläkettä siltä ajalta, jonka vapausrangaistuksen suorittaminen, vapausrangaistuksen vähennyksenä huomioon otettu tutkintavankeudessa olo kestää kolmea kuu-

kautta kauemmin. Uudella sanamuodolla on tarkoitus sen nykyaikaistamisen lisäksi selkeyttää korvauksen maksamisen keskeyttämisen perusteita. Ansionmenetykskorvauksen maksamisen keskeyttäminen on perusteltua, koska ansionmenetyksen vankeusaikana ei pääsääntöisesti aiheudu tämän lain nojalla korvattavasta vahinkotapahtumasta. Vankeusrangaistuksella tarkoitettaisiin tuomioistuimen määräämää vankeusrangaistusta rikoksesta, johon henkilön on todettu syyllistyneen. Valvottu koevapaus, pidätys, tutkintavankeus, tai yhdyskuntapalvelu ei ole tällainen vankeusrangaistus.

Vankeuslain (767/2005) 8 luvun 6 ja 7 §:n mukaisesti vangille voidaan antaa lupa tehdä työtä vankilan ulkopuolella tai tehdä omaan lukuunsa vankilassa sellaista hyväksyttävää työtä, joka soveltuu vankilassa tehtäväksi. Niissä tilanteissa, joissa vangilla olisi mahdollisuus tällä tavoin työskennellä, mutta hänelle sattunut tapaturma estää tai vähentää hänen mahdollisuuksiaan tähän työhön, ansionmenetykskorvauksen maksamista voitaisiin jatkaa. Korvauksen maksamisen jatkaminen edellyttäisi hakemusta. Käytännössä tällainen tilanne olisi todennäköisesti useimmiten sellainen, jossa korvauksensaaja on jo vankeuden alkaessa osaeläkkeellä ja osa-aikaisesti työssä. Täysin työkyvyttömän ja täyttäneen tapaturmaeläkettä saavan ei voitane olettaa voivan työskennellä myöskään vankilassa ollessa. Tapaturmaeläkkeen keskeyttämisellä on myös vaikutusta työeläkkeen maksamiseen. Kun tapaturmaeläke katkaistaisiin vankilasaoloajalta yhden kuukauden jälkeen, niin työntekijän eläkelain 92 ja 94 §:n nojalla työeläkkeensaajalle maksettaisiin työeläke vähentämättä siitä tapaturmaeläkettä, jos keskeytys jatkuisi yli neljä kuukautta.

Pykälän 2 momentin mukaan keskeytettyä ansionmenetykskorvausta alettaisiin maksaa uudelleen, kun rangaistuksen suorittaminen on päättynyt, käytännössä siis silloin, kun korvauksensaaja pääsee koevapauteen tai ehdonalaan. Korvauksen maksamisen jatkamista olisi haettava ja vakuutusyhtiöiden tulisi tiedottaa tästä siinä yhteydessä, kun se antaa päätöksen korvauksen maksamisen keskeyttämisestä.

Pykälän 3 momentin mukaan ansiomenetykskorvausta voitaisiin keskeytyksestä huo-

limatta maksaa vahingoittuneen aviopuolisolle, 100 §:n 2 momentin mukaisesti perhe-eläkkeeseen oikeutetulle avopuolisolle ja alaikäiselle lapselle heidän elatuksensa turvaamiseksi. Edellytyksenä on, että korvauksensaaja on ennen vankilaan joutumistaan eläntänyt heitä.

145 §. *Korvausten maksamisen etusijajärjestys.* Pykälä on uusi ja siinä säädettäisiin korvausten maksamisen etusijajärjestyksestä. Lähtökohtaisesti korvaus maksetaan sille, jolle se on myönnetty, jollei laissa toisin säädetä. Korvauksen maksamisen etusijajärjestyksellä tarkoitetaan sitä, missä järjestyksessä vakuutuslaitoksen olisi maksettava takautuva korvaus silloin, kun takautuvaan korvaukseen on lain mukaan oikeus useammalla taholla. Voimassa olevasta laista vastaava säännös on puuttunut. Korvausten maksamisessa on korvauskäytännössä noudatettu Tapaturmavakuutuslaitosten liiton ohjetta etusijajärjestyksestä (kiertokirje 22/2003, päivätty 18.9.2003).

19 luku **Velvoitteiden laiminlyönnin vaikutus korvausasian käsitteeseen**

146 §. *Korvausasian vireilletulon viivästyminen vahingoittuneen laiminlyönnin johdosta.* Pykälässä säädettäisiin vahingoittuneeseen kohdistettavasta seuraamuksesta, jos hän laiminlyö 110 §:ssä säädetyn ilmoittamisvelvollisuuden ja korvausasian vireilletulo on tästä johtuen olennaisesti viivästynyt. Korvaus voitaisiin tällöin evätä vahingoittuneelta viivästymisajalta kokonaan tai osittain, jos epäminen on olosuhteet huomioon ottaen kohtuullista. Säännöstä voitaisiin soveltaa vain viivästyminen, joka tapahtuu sen määräjän kuluessa, jona vahinkoasia on saatettava vireille. Korvausasian vireille saattamista koskee 116 §:ssä säädetty viiden vuoden määräaika. Korvausta ei tulisi evätä tilanteissa, jossa vahinkotapahtumasta ilmoittaminen työnantajalle on viivästynyt sen vuoksi, että vamma tai sairaus alkaa oirehtia vasta myöhemmin tai vamman tai sairauden syy-yhteys työhön on epäselvä tai selviää vasta pitkän ajan kuluttua. Kysymys on usein tapauskohtaisesta harkinnasta ja viime kädessä näytön arvioinnista esimerkiksi sellaisessa tilantees-

sa, jossa vahingoittunut väittää tehneensä heti ilmoituksen työnantajalle. Epäselvässä tapauksessa korvausta ei tulisi evätä. Jos korvausasian vireilletulo viivästyy hyvin pitkälle vahinkotapahtuman sattumisesta, korvaus voi jäädä käytännössä maksamatta myös sen vuoksi, ettei syy-yhteyttä tapaturman ja vamman tai sairauden välillä voida enää luottavasti osoittaa.

Voimassa olevan lain 41 §:n 1 momentin mukaan vahingoittuneelta on voitu evätä korvaus viivästymisajalta, jos korvausasian vireille tulo on työntekijästä johtuvasta syytä kohtuuttomasti viivästynyt, ei kuitenkaan vireilletuloa edeltävän vuoden ajalta.

147 §. *Korvausasian vireilletulon tai käsittelyn viivästyminen työnantajan laiminlyönnin johdosta.* Pykälässä säädettäisiin seuraamuksesta työnantajalle, jos työnantaja laiminlyö 111 §:ssä sille säädetyn velvollisuutensa ja korvausasian vireilletulo tai korvausasian käsittely tästä syystä olennaisesti viivästyy. Tällöin työnantajalle 139 §:n nojalla maksettava korvaus voitaisiin evätä viivästymisajalta. Työnantajan laiminlyönti voi viivästyttää paitsi korvausasian vireilletuloa myös korvausasian käsittelyä niissä tapauksissa, joissa asia on jo tullut vireille muulla tavoin kuin työnantajan ilmoituksella, jota tarvitaan korvauskäsittelyä varten ilmoituksessa olevien tietojen vuoksi.

148 §. *Korvausasian käsittelyn ja maksamisen keskeyttäminen sekä asian ratkaiseminen.* Pykälän 1 momentin mukaan, jos työntekijä tai hänen edunsaajansa laiminlyö 130 §:ssä säädetyn tietojen antamisvelvollisuuden tai työntekijä laiminlyö 132 §:ssä säädetyn velvollisuutensa mennä tutkimuksiin korvausasian selvittämiseksi taikka 133 §:ssä säädetyn velvollisuutensa ottaa vastaan sairaanhoitoa, vakuutuslaitoksella olisi oikeus keskeyttää korvausasian käsittely siihen saakka, kunnes työntekijä tai edunsaaja täyttää velvoitteensa. Kun vahingoittuneelta esimerkiksi pyydetään tietoja, tietojen toimittamiselle tulisi asettaa kohtuullinen määräaika. Vahingoittuneelle tulisi myös ilmoittaa, että asian käsittely keskeytetään siihen saakka, kunnes tiedot toimitetaan ja oikeus korvaukseen ratkaistaan päätöksellä käytettävissä olevien tietojen perusteella, jos hän ei toimita pyydettyjä tietoja. Jos näin on toimit-

tu, vahingoittuneen kuuleminen erikseen ennen päätöksen antoa on tarpeetonta. Sama periaate koskisi myös 132 ja 133 §:n laiminlyöntitilanteita. Näissä tilanteissa saattaa olla, että vakuutuslaitos ei erikseen ole yhteydessä vahingoittuneeseen, jolloin kuuleminen ennen asian ratkaisua on tarpeen. Tällöin kerrottaisiin, miksi käsittely on keskeytetty, ja keskeytyksen jatkumisesta siihen saakka, kunnes velvoite täytetään. Vahingoittuneelle varattaisiin mahdollisuus vielä täyttää velvollisuus kohtuullisessa määräajassa. Vahingoittuneelle olisi kerrottava, että jos hän ei täytä velvollisuutta määräajassa, oikeus korvaukseen ratkaistaisiin käytettävissä olevien selvitysten perusteella päätöksellä. Työnantajan laiminlyönnin perusteella korvausasian käsittelyä ei voitaisi keskeyttää, koska kysymys on työntekijän korvauksesta. Näissä tilanteissa vakuutuslaitoksen tulisi selvittää asiaa muulla tavoin. Vakuutuslaitos voi esimerkiksi selvittää asiaa pyytämällä poliisilta virkapuuta, tilanteessa, jossa työnantaja ei toimita 111 §:n mukaista ilmoitusta. Puuttuvia palkkatietoja vakuutuslaitos voisi puolestaan yrittää selvittää työntekijältä itseltään tai verottajalta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin korvauksen maksun väliaikaisesta keskeyttämisestä tilanteessa, jossa korvausta saava laiminlyö 134 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuutensa tai muutoin on ilmeistä, että edellytykset myönnetyn korvauksen maksun jatkamiselle eivät enää täyty. Korvauksen maksu voidaan keskeyttää paitsi 137 §:ssä myös esimerkiksi 132 ja 133 §:ssä säädetyn velvoitteen laiminlyönnin johdosta, jos on ilmeistä, että edellytykset myönnetyn korvauksen maksun jatkamiselle eivät enää täyty. Säännöksen tarkoituksena on välttyä tarpeettomilta korvausten takaisinperinnöiltä. Maksun keskeyttämisestä olisi välittömästi ilmoitettava vahingoittuneelle tai hänen edunsaajalleen. Ennen asian ratkaisemista vahingoittuneelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi määräajassa. Vahingoittuneelle on tässä yhteydessä ilmoitettava keskeytyksen syy sekä kerrottava, että oikeus korvaukseen ratkaistaan käytettävissä olevien selvitysten perusteella päätöksellä, jos vahingoittunut ei määräajassa vastaa kuulemista koskevaan tiedusteluun.

Pykälän 3 momentin mukaan, jos korvausasian käsittely tai korvauksen maksu on edellä 1 tai 2 momentin tilanteissa keskeytetty, vakuutuslaitos ratkaisisi oikeuden korvaukseen käytettävissä olevien selvitysten perusteella. Päätös olisi annettava viivytyksettä eikä 127 §:ssä säädetty 30 päivän aika tulisi näin sovellettavaksi. Jos vahingoittunut valittaa päätöksestä, vakuutuslaitoksella on aina mahdollisuus itseoikaisuun. Vahingoittunut voi myös milloin tahansa saattaa asian uudelleen käsittelyyn toimittamalla uuden selvityksen vakuutuslaitokselle. Tällöin vakuutuslaitos ratkaisisi asian antamalla siitä uuden päätöksen. Muodollista tutkimatta jättämispäätöstä ei voitaisi antaa 1 ja 2 momentin tarkoittamissa tilanteissa, vaan vakuutuslaitoksen olisi näissä tapauksissa aina tehtävä asiaratkaisu.

149 §. Ammatillisen kuntoutuksen keskeytyminen. Pykälässä säädettäisiin ammatillisen kuntoutuksen keskeytymisen vaikutuksesta kuntoutusrahan maksamiseen. Asiasta säädetään vastaavansisältöisesti voimassa olevan kuntoutuslain 9 §:ssä. Jos kuntoutus keskeytyisi, kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien selvittäminen keskeytyisi tai kuntoutuksen alkaminen viivästyisi vahingoittuneesta riippuvasta syystä, joka ei ole korvattavan vamman tai sairauden seurausta, keskeytymisen tai viivästymisen ajalta ei pykälän mukaan maksettaisi kuntoutusrahaa. Säännöksen tarkoituksena on edistää vahingoittuneen kuntoutumista ja paluuta työelämään. Kuntoutusraha on 69 §:n 2 momentin mukaisesti täysimääräisen päivärahan tai tapaturmaeläkkeen suuruinen työkyvyn heikentymisestä riippumatta. Säännös tarkoittaisi, että vahingoittuneelle ei maksettaisi keskeytymisen tai viivästymisen ajalta täysimääräistä kuntoutusrahaa, vaan ansionmenetykskorvausta maksettaisiin tältä ajalta työkyvyn heikentymisen perusteella siten kuin tässä laissa siitä erikseen säädetään. Kysymyksessä olisi 137 §:n 1 momentissa tarkoitettu korvauksen tarkistaminen olosuhdemuutoksen johdosta. Tieto kuntoutuksen keskeytymisestä voi tulla vakuutuslaitokselle esimerkiksi kuntoutuslaitoksesta. Ehdotetun lain 134 §:n nojalla kuntoutuskorvausta saavan vahingoittuneen on myös itse ilmoitettava kuntoutuksen keskeytymisestä tai olennaisesta viivästymisestä.

Päätös annettaisiin siten kuin päätöksen antamisesta 124 §:ssä säädettäisiin.

150 §. Takautuvan korvauksen maksaminen keskeyttämisen jälkeen. Pykälässä säädettäisiin siitä miten pitkältä ajalta korvausta voitaisiin takautuvasti maksaa, jos 148 §:n nojalla keskeytettyä korvausasian käsittelyä jatkettaisiin tai keskeytettyä korvausta ryhdyttäisiin uudelleen maksamaan. Säännöksen mukaan korvausta ei ilman erityistä syytä voitaisi maksaa vuotta pidemmältä ajalta takautuvasti. Erityisellä syyllä tarkoitettaisiin esimerkiksi tosiasiallista estettä velvollisuuden täyttämiseen kuten sitä, että vahingoittunut ei vakavan sairauden vuoksi pystynyt täyttämään hänelle säädettyä velvollisuutta. Voimassa olevassa laissa asiasta säädetään lain 50 §:n 2 momentissa. Sen mukaan milloin korvausta ryhdytään uudelleen maksamaan sen oltua keskeytyneenä työntekijästä johtuvasta syystä, korvausta ei ilman erityistä syytä makseta vuotta pitemmältä ajalta takautuvasti.

151 §. Sairaanhoidon koskevan velvoitteen laiminlyönnin vaikutus korvaukseen. Pykälän 1 momentin mukaan, jos vamma tai sairaus olennaisesti pitkittyy tai sen tila olennaisesti heikentyy vahingoittuneen 133 §:ssä säädetyn velvollisuuden laiminlyönnin johdosta, korvausta ei makseta siltä osin kuin se aiheutuu mainitusta syystä. Lain 133 §:ssä säädettäisiin vahingoittuneen velvollisuudesta ottaa vastaan lääkärin määräämää korvattavan vamman tai sairauden vuoksi tarpeellista lääketieteellisesti hyväksyttyä ja hyvään hoito- ja toimintakäytäntöön perustuvaa sairaanhoidon, joka todennäköisesti parantaisi hänen työ- ja toimintakykyään. Konservatiivinen hoito on joissakin vammoissa tai sairauksissa hoitosuosituksen mukaista hoitoa varsinkin hoidon alkuvaiheessa. Säännös tulisi sovellettavaksi esimerkiksi tilanteessa, jossa vahingoittuneen kieltäytyminen hoidosta, merkitsisi työkyvyttömyysajan pitkittymistä kuukausilla.

152 §. Viivästyskorotus. Pykälässä säädettäisiin viivästyskorotuksen maksamisesta. Nykyinen termi korvauksen korotus on muutettu viivästyskorotukseksi. Voimassa olevassa laissa asiasta säädetään lain 60 a §:ssä. Vakuutuslaitoksen velvollisuus viivästyskorotuksen maksamiseen edellyttäisi, että pää-

töksen antaminen tai korvauksen maksaminen määräajassa on laiminlyöty. Viivästyskorotusta tulisi näin maksaa myös viivästyneelle viivästyskorotukselle, koska korotuksessa on kysymys tämän lain mukaisesta korvauksesta. Velvollisuus viivästyskorotuksen maksamiseen ei kuitenkaan koskisi vakuutus- ja eläkelaitosten yhteensovitukseen eikä takautumisoikeuteen perustuvia suorituksia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin korotuksen laskemisesta ja 3 momentissa takautuvasta maksamisesta sekä niin sanotun ylivoimaisen esteen tilanteesta. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin euromääräisestä rajasta, jonka alittavaa korotusta ei maksettaisi. Määrä tarkistettaisiin vuosittain työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Säännökset vastaisivat voimassa olevaa lakia.

153 §. Korvausasian siirtäminen Tapaturmavakuutuskeskukselle vakuutusyhtiön viivästymisen johdosta. Pykälässä säädettäisiin vahingoittuneen mahdollisuudesta hakemuksella saada korvausasia siirrettyä Tapaturmavakuutuskeskukselle, jos vakuutusyhtiö ei ole käsitellyt korvausasiaa tai antanut päätöstä 119 ja 127 §:ssä säädettyssä määräajassa. Voimassa olevassa laissa asiasta säädetään 41 b §:ssä, jossa mainitaan myös korvauksen maksaminen määräajassa. Korvauksen maksamista ei tarvitse enää mainita pykälän sanamuodossa, koska korvausasian siirtyminen Tapaturmavakuutuskeskukselle edellyttää käytännössä aina päätöksenteon viivästyistä. Pelkän maksamisen siirtyminen Tapaturmavakuutuskeskukselle ilman sitä koskevan päätöksen viivästyistä ei ole mahdollista eikä tarpeellista.

154 §. Viivästyneen korvausasian käsittely. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Tapaturmavakuutuskeskuksen velvollisuudesta käsitellä edellä 153 §:ssä tarkoitettu hakemus kiireellisenä. Tämä on perusteltua, jotta mahdollisesti jo viivästynyt korvausasia ei viivästyisi enää tarpeettomasti. Tapaturmavakuutuskeskuksen olisi hakemuksen johdosta kuultava asianomaista vakuutusyhtiötä. Jotta Tapaturmavakuutuskeskus pystyisi käsittelemään viivästystä koskevan hakemuksien, vakuutusyhtiön olisi toimitettava kuulemiseen antamansa lausunnon mukana viipymättä sen hallussa olevat asian selvittä-

miseen tarvittavat asiakirjat. Jos lausuntoa tai asiakirjoja ei toimiteta Tapaturmavakuutuskeskukselle sen toimittamiselle asettamassa kohtuullisessa määräajassa, voidaan korvausasian selvittäminen tai päätöksen antaminen pelkästään tällä perusteella katsoa laiminlyödyksi. Tästä niin sanotusta korvaustakuumenettelystä säädetään voimassa olevan lain 41 b §:ssä.

Pykälän 2 momenttiin täsmennettäisiin, keille päätös annetaan. Tapaturmavakuutuskeskuksen olisi annettava hakemuksen johdosta päätös sekä vahingoittuneelle että vakuutusyhtiölle. Lisäksi säädettäisiin siitä, että Tapaturmavakuutuskeskuksen päätöstä noudatettaisiin, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä toisin ratkaistu.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että Tapaturmavakuutuskeskuksen olisi huolehdittava viivästyneen korvausasian käsittelystä ja maksettava laissa edellytetty korvaus, jos se päätöksellään katsoo korvausasian viivästyneen 153 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Vastaavasti säädetään voimassa olevan lain 41 b §:ssä. Toimeenpanossa sovellettaisiin mitä tässä laissa muun muassa korvausasian käsittelystä, tietojensaannista, korvauksen maksusta ja päätöksen antamisesta säädettäisiin.

Jos vakuutusyhtiö olisi ennen 2 momentissa tarkoitettua päätöksen antamista, antanut valituskelpoisen päätöksen hakemuksen kohteena olevasta asiasta, asian käsittely ei siirtyisi Tapaturmavakuutuskeskukselle, vaikka viivästys olisi tapahtunut.

155 §. Viivästyneen asian käsittelystä aiheutuneiden kustannusten maksaminen. Pykälässä säädettäisiin vakuutusyhtiön velvollisuudesta maksaa Tapaturmavakuutuskeskukselle takaisin kohtuulliset käsittelykulut, jotka viivästyneen asian käsittelystä ovat aiheutuneet, sekä Tapaturmavakuutuskeskuksen asiassa maksamat korvaukset. Voimassa olevassa laissa säädetään, että sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa Tapaturmavakuutuslaitosten liiton hakemuksesta käsittelykustannusten perusteet. Tästä luovuttaisiin ja jatkossa Tapaturmavakuutuskeskus määritteli ne kohtuulliset käsittelykustannukset, joiden voidaan katsoa aiheutuvan viivästyneen asian käsittelystä. Viivästyneen johdosta maksettavat korvauskustannukset perit-

täisiin vakuutusyhtiöltä täysimääräisesti kuten tälläkin hetkellä. Sen sijaan voimassa olevan lain mukaisesta seuraamusmaksusta vakuutusyhtiölle luovuttaisiin, koska Tapaturmavakuutuskeskus ei voi perustuslain 124 §:n mukaan käyttää merkittävää julkista valtaa, joksi sanktioluonteisen seuraamusmaksun määrääminen katsotaan.

V Osa **Vakuuttaminen ja vakuutusmaksu**

20 luku **Vakuuttaminen**

156 §. Vakuutuksen ottaminen. Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan lain 8 §:n säännöstä vastaavasti, että työnantajan tulee täyttää lain 3 §:ssä säädetty vakuuttamisvelvollisuutensa ottamalla sitä varten tämän lain mukainen vakuutus. Pykälän 1 momenttiin kirjattaisiin se voimassa olevan lain mukainen sääntö, että vakuutus tulee ottaa ennen vakuutettavan työnteon aloittamista. Vakuutuksen tulee siten olla jo voimassa, kun vakuutettava työntekeä alkaa, muuten työnantaja syyllistyy vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyöntiin. Jos työnteon alkaessa on selvää, että maksettavat palkat tulevat olemaan enemmän kuin 1 200 euroa kyseisen kalenterivuoden aikana, vakuutuksen tulisi olla voimassa jo työnteon alkaessa. Momentin mukaan vakuutus tulisi ottaa lain 205 §:n tarkoittamasta vakuutusyhtiöstä, jolla on oikeus harjoittaa vakuutusyhtiölain (521/2008) tai ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain (398/1995) mukaan vakuutusluokista annetun lain (526/2008) 2 §:n 1 momentissa mainittua vahinkovakuutusluokan 1 mukaista vakuutusta Suomessa. Lain 3 §:n nojalla työnantajalla ei ole vakuuttamisvelvollisuutta, jos työnantajan kalenterivuoden aikana maksamat tai maksettavaksi sovitut palkat ovat enintään 1 200 euroa, eikä myöskään valtiolla ei ole tässä laissa säädettyä vakuuttamisvelvollisuutta, vaan tämän lain mukainen korvaus maksetaan valtion varoista siten kuin tässä laissa säädetään. Vaikka työnantajalla ei olisi vakuuttamisvelvollisuutta, työntekijällä on silti oikeus korvaukseen häntä kohdanneen työtapaturman ja ammattitaudin johdosta kuten tälläkin hetkellä. Korvausasian käsittelee

ja korvaukset maksaa Tapaturmavakuutuskeskus kuten tälläkin hetkellä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että vakuutus koskee kaikkia työnantajan työntekijöitä, jollei yrityksen määrättyä osaa tai määrättyä työtä varten ole otettu eri vakuutusta. Tätä kutsutaan yleisvakuutuksen periaatteeksi, joka on voimassa olevassa laissa ilmaistu sen 34 §:ssä. Sen mukaan vakuutuksen ottaneella työnantajalla ei voi olla työntekijää, joka jäisi vakuutuksen ulkopuolelle. Jos työnantajalla on useita vakuutuksia, yksi niistä on aina yleisvakuutus, joka kattaa ne työntekijät, jotka eivät kuulu määrättyyn osavakuutukseen. Edelleen olisi nykyiseen tapaan mahdollista ottaa osavakuutuksia, mikäli osavakuutuksen kohde voidaan tarkoin määritellä erotukseksi yleisvakuutuksesta tai muista osavakuutuksista. Osavakuutusta ei voitaisi ottaa 166 §:n 4 momentissa säädettyä erikoismaksuperusteisen vakuuttamisen kiertämiseksi. Momentissa säädettäisiin myös usean vakuutuksen tilanteista. Jos kävisi ilmi, että työnantaja olisi ottanut vakuutuksen samaa työtä varten useammasta vakuutusyhtiöstä, on ensiksi otettu vakuutus pätevä. Vakuutusten siirtomenettelyn osalta vastaavasta tilanteesta säädettäisiin 162 §:n 2 momentissa.

Vakuuttamisvelvollinen työnantaja on luonnollinen tai juridinen henkilö ja työnantaja yksilöidään siten pääsääntöisesti Y-tunnuksella tai henkilötunnuksella. Esimerkiksi jos yksityinen elinkeinonharjoittaja on ottanut elinkeinotoimintaansa varten työntekijöilleen vakuutuksen, se kattaa myös henkilön yksityistalouttaan varten palkkaaman työntekijän yleisvakuutuksen periaatteen mukaisesti. Vaihtoehtoisesti elinkeinonharjoittaja voisi ottaa osavakuutuksen yksityistaloutta varten palkkaamalleen työntekijälle.

157 §. Vakuutuksen myöntäminen ja alkaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vakuutuksen myöntämispakosta eli sopimuspakosta, josta säädetään voimassa olevan lain 31 §:n 1 momentissa. Vakuutusyhtiö ei voi kieltäytyä myöntämästä siltä haettua pakollista työtapaturma- ja ammattitautivakuutusta. Vakuutusyhtiöllä tarkoitetaan edellisen pykälän viittauksen mukaisesti 205 §:n tarkoittamaa vakuutusyhtiötä, jolla on oikeus harjoittaa vakuutusyhtiölain tai ulkomaisista

vakuutusyhtiöistä annetun lain mukaan vakuutusluokista annetun lain 2 §:n 1 momentissa mainittua vahinkovakuutusluokan I mukaista vakuutusta Suomessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain 33 §:ää vastaavasti, että vakuutus alkaa siitä ajankohdasta lukien, jolloin vakuutusyhtiö on todistettavasti vastaanottanut vakuutushakemuksen. Vakuutushakemukselle ei ehdoteta säädettäväksi määrämuotoa vaan nykyisen tulkinnan mukaisesti sen voisi tehdä myös suullisesti. Pääsääntöisesti vakuutukset tehdään kirjallisen hakemuksen perusteella. Vakuutusturva alkaisi siitä hetkestä, josta on dokumentoitu tieto hakemuksen vastaanottamisesta. Joissain tapauksissa tieto vakuutuksen alkamisesta on käytännössä tarpeen selvittää jopa kellonajan tarkkuudella.

Pykälän 3 momentin mukaan vakuutusnottajalle olisi annettava kirjallinen vahvistus vakuutuksen voimassaolosta. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 31 §:n 2 momentin säännöstä kirjallisesta todistuksesta. Vahvistukselle ei säädettäisi tarkempaa määrämuotoa, kirjallisen vahvistuksen vaatimuksen täyttäisi myös sähköinen asiakirja. Se voisi olla niin sanottu vakuutuskirja ja sen tarkempi sisältö olisi vakuutusyhtiön harkittavissa. Vahvistuksen luonteen vuoksi se olisi annettava viipymättä vakuutuksen tultua voimaan.

158 §. Jatkuva ja määräaikainen vakuutus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin jatkuvan vakuutuksen vakuutuskaudesta voimassa olevan lain 32 §:n 1 momenttia vastaavasti. Momentissa ilmaistaisiin se pääsääntö, että vakuutus tehdään jatkuvaksi, jolloin vakuutuskausi on kalenterivuosi. Kuitenkin kesken vuotta voimaan tulevan vakuutuksen ensimmäinen vakuutuskausi päättyisi vakuutuksen alkamista seuraavan kalenterivuoden viimeisenä päivänä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykyistä tarkemmin määräaikaisesta vakuutuksesta, joka päättyisi ilman irtisanomista. Määräaikainen vakuutus olisi mahdollista tehdä vain enintään vuoden kestävä työtä tai työkohdetta varten, jolloin vakuutuskausi olisi vakuutuksen voimassaoloaika. Jos siis vakuutusta tehtäessä olisi tiedossa, että työ jatkuu yli vuoden, vakuutus olisi tehtävä jatku-

vana. Jos vakuutettava työ kuitenkin kestäisi yli määräajan ja vakuutuksenottaja ilmoittaisi vakuutusyhtiölle työn jatkumisesta ennen määräajan päättymistä, määräaikaisen vakuutuksen voimassaoloa jatkettaisiin vakuutusnottajan ilmoittamaan uuteen määräaikaan saakka, kuitenkin enintään 12 kuukautta. Jos työnantaja ei ilmoittaisi työn jatkumisesta, työntekijä syöllistyisi vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyöntiin vakuutuksen määräajan päätyttyä.

Kausiluonteisen yrityksen työ, jota tehdään vain tietyn määräajan kunakin kalenterivuonna, vakuutettaisiin jatkuvana, kun kyseessä on jatkuva, vuosittain toistuva työ.

159 §. Vakuutusnottajan ilmoitusvelvollisuus vakuutusta otettaessa. Pykälässä säädettäisiin vakuutusnottajan velvollisuudesta ilmoittaa vakuutusta otettaessa vakuutusyhtiölle tarpeelliset tiedot vakuutusmaksun määrittämistä varten. Pykälän 1 momentissa luetteltaisiin esimerkinomaisesti olennaisimmat tiedot, joita vakuutusyhtiö yleensä tarvitsee voidakseen laskea maksuperusteidensa mukaisen vakuutusmaksun. Näitä olisivat toimiala, teetetyn työn määrä ja laatu, työn alkamisaika, yrityksen omistussuhteet sekä 166 §:n 5 momentissa tarkoitettu työturvallisuustyö. Työn määrää ja laatua eli työn riskiä arvioidaan yleensä maksettujen palkkojen ja ammattialojen mukaan. Säännös vastaa siinä mainittujen tietojen osalta voimassa olevan lain 37 §:n 1 momentin säännöstä. Koska kukin vakuutusyhtiö päättää omista maksuperusteistaan itsenäisesti, luettelo ei voi olla tyhjentävä, vaan vakuutusyhtiö määrittelee, mitä tietoja se tarvitsee. Vakuutusnottajan tulisi siten ilmoittaa vakuutusyhtiölle sen pyytämät tiedot.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin määräajasta 1 momentissa tarkoitettujen tietojen ilmoittamiselle. Vakuutusnottajan olisi ilmoitettava tiedot vakuutusta haettaessa tai viimeistään 14 päivän kuluessa vakuutuksen alkamisesta. Jos vakuutusnottaja ei ilmoittaisi tietoja mainitussa ajassa, vakuutusyhtiö saisi määrätä vakuutusmaksun 161 §:n nojalla sillä käytettävissä olevien tietojen perusteella. Vakuutusyhtiö joutuisi silloin käytännössä arvioimaan ne seikat, joiden perusteella vakuutusmaksu määräytyy. Vakuutusmaksun määräytymisestä säädettäisiin 21 luvus-

sa. Jos vakuutuksenottaja ilmoittaisi tarvittavat tiedot vasta määräajan jälkeen, vakuutusyhtiön olisi tarkistettava vakuutusmaksu vastaamaan oikeita tietoja.

160 §. *Vakuutuksenottajan ilmoitusvelvollisuus vakuutuksen voimassa ollessa ja päättyessä.* Pykälässä säädettäisiin vakuutuksenottajan ilmoitusvelvollisuudesta vakuutuskauden aikana ja sen päättyessä sekä määräaikaisen vakuutuksen päättyessä. Pykälän 1 momentti täsmentää voimassa olevan lain 37 §:n 1 momentin mukaista ilmoitusvelvollisuutta. Sen mukaan vakuutuksenottajan olisi ilmoitettava edellisessä 159 §:ssä tarkoitetut tiedot vakuutusyhtiölle vuosittain tammikuun loppuun mennessä. Tätä vuosi-ilmoituksen jättämisen ajankohtaa ei ole aikaisemmin säädetty laissa, vaan se on ollut vakuutusyhtiökohtainen, käytännössä juuri tammikuun loppu.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan uutta säännöstä vakuutuksenottajan velvollisuudesta ilmoittaa vakuutuskauden eli kalenterivuoden aikana tapahtuvista olennaisista muutoksista, jotka vaikuttavat riskin arviointiin ja vakuutusmaksuun. Tällaisia tietoa voisivat olla esimerkiksi toimialaa, työn määrää ja laatua sekä yrityksen omistussuhteita koskevat tiedot. Säännös on tarpeellinen, jotta vakuutusyhtiö voisi oikaista vakuutusmaksua oikean tasoiseksi jo vakuutuskauden aikana, jottei lopullinen vakuutusmaksu poikkeaisi kohtuuttoman paljon ennakkoon peritystä maksusta. Jotta ilmoitusvelvollisuus toimisi, olisi vakuutusyhtiön informoitava vakuutuksenottajaa tästä velvollisuudesta.

Pykälän 3 momentin mukaan vakuutuksenottajan olisi ilmoitettava 1 momentissa mainitut tiedot 30 päivän kuluessa vakuutuksen päättymisestä. Kyseessä on uusi säännös, joka on tarpeen vakuutuksen päättämisen ja loppulaskutuksen hoitamiseksi ilman tarpeetonta viivytystä.

161 §. *Vakuutusmaksun määrääminen.* Pykälässä säädettäisiin siitä peruseriaatteesta, että vakuutusyhtiö määrää vakuutusmaksun sillä käytettävissä olevien tietojen perusteella. Jos vakuutuksenottaja laiminlyö kokonaan tai osittain 159—160 §:ssä säädettäväksi ehdotettavan ilmoitusvelvollisuutensa, vakuutusyhtiö määrää vakuutusmaksun niiden tietojen perusteella, jotka se kykenee itse hank-

kimaan. Vastaavaa säännöstä ei ole voimassa olevassa laissa. Ehdotettava pykälä korostaa sitä, että vakuutusyhtiö joutuu määräämään maksun, vaikka vakuutuksenottaja ei tekisi yhteistyötä maksun määräämistä varten tarpeellisten tietojen osalta. Vakuutusyhtiö joutuu silloin arvioimaan vakuutuksenottajan riskin suuruuden maksuperusteidensa mukaisesti. Vakuutusmaksun määräytymistä koskevat säännökset sisältyisivät lain 21 lukuun.

Voimassa olevan lain 37 §:n nojalla vakuutusyhtiö voi määrätä arvioidun korotetun vakuutusmaksun, jos vakuutuksenottaja laiminlyön ilmoitusvelvollisuutensa. Tästä sanktiointimahdollisuudesta ehdotetaan luovuttavaksi, koska perustuslakivaliokunnan noudattaman perustuslain 124 §:n tulkinnan mukaan sanktioluonteisen maksun määrääminen on merkittävää julkisen vallan käyttöä, jota ei voida siirtää yksityiselle. Sanktiomaksun siirtäminen viranomaiselle olisi epätarkoituksenmukaista ottaen huomioon erityisesti sellaisen menettelyn hallinnollinen raskaus suhteessa sillä saavutettavaan etuun. Suuri osa vakuutusmaksun korjausta vaativista tilanteista on myös jollain tavoin tulkinnanvaraisia sen suhteen, onko kysymys tahallisuudesta tai tuottamuksellisesta laiminlyönnistä. Joka tapauksessa ennen lopullisen maksun määräämistä vakuutusmaksuihin tehdään usein korjauksia vakuutuksenottajan olosuhteiden muutosten vuoksi, eikä näissä tilanteissa ole kyse laiminlyönneistä, joita olisi syytä sanktioida. Vakuutusyhtiöille ehdotetaan toisaalta 179 §:ssä uutta nimenomaista valvontatehtävää, joka mahdollistaisi kattavan palkkasummatietojen massavalvonnan. Tämän tehokkaan valvonnan avulla vakuutusyhtiöt saisivat käyttöönsä mahdollisimman ajantasaiset verotiedot maksetuista palkoista, jolloin tämä olennainen vakuutusmaksuun vaikuttava tieto olisi nykyistä paremmin vakuutusyhtiön käytettävissä eikä vakuutuksenottajan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnillä olisi niin suurta merkitystä.

162 §. *Jatkuvan vakuutuksen siirtäminen toiseen vakuutusyhtiöön.* Pykälässä säädettäisiin vakuutuksen siirtämisestä toiseen vakuutusyhtiöön. Termi siirtäminen on laissa uusi, mutta sitä on vakiintuneesti käytetty vakuustustoiminnassa. Vakuutuksenottajan kannalta kysymys on vakuutuksen siirtämisestä, koska

vakuutuksen on oltava koko ajan voimassa, jos vakuutuksenottaja teettää tämän lain nojalla vakuutettavaa työtä. Voimassa olevan lain 32 §:n 1 momentissa, jota ehdotettava pykälä pääkohdiltaan asiallisesti vastaa, käytetään sanamuotoa ”vakuutus sopimuksen irtisanominen”. Saman pykälän 2 momentin mukaan pakollisen vakuutuksen irtisanominen on pätevä vain, jos samalla näytetään, että uusi vakuutus tulee voimaan toisessa vakuutusyhtiössä silloin, kun irtisanotun vakuutuksen voimassaolo päättyy. Käytännön vakuutustoiminnassa irtisanominen on perinteisesti toteutettu erityisellä siirtohakemuksella, joka tehdään uuden vakuutusyhtiön (vastaanottava yhtiö) kanssa ja toimitetaan irtisanomisena vanhaan yhtiöön (luovuttava yhtiö). Käytännössä erillistä vakuutus sopimusasiakirjaa ei tehdä. Vakuutusyhtiöt ovat keskinäisellä sopimuksella toteuttaneet siirtomenettelyn sähköisellä tiedonsiirtojärjestelmällä vuoden 2013 alusta alkaen. Vakuutuksenottajan on vakuutuksensa irtisanomista varten allekirjoitettava siirtohakemus. Siirtohakemuslomake on kunkin yhtiön oman lomakemallin mukainen ja sisältää yhtiön itse omia tarpeita varten määrittelemiä tietoja. Vakuutusyhtiöt ovat sopineet, mitä tietoja siirtohakemuksen on vähintään sisällettävä, ja nämä niin sanotut siirtotiedot vastaanottava yhtiö toimittaa luovuttavaan yhtiöön, jonka kannalta kyseessä on irtisanomisilmoituksen vastaanottaminen. Siirtotietojen toimittaminen on samalla vastaanottavan vakuutusyhtiön vahvistus siitä, että vakuutus alkaa siellä päättymispäivää seuraavasta päivästä. Pykälään kirjattaisiin voimassa olevan lain peruseräatteen ja noudatettu käytäntö. Käytännön yksityiskohdista ei kuitenkaan olisi tarkoituksenmukaista säätää laissa, vaan joustavan menettelyn toimeenpano jäisi edelleen vakuutusyhtiöiden keskinäisen sopimuksen varaan.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain sisältöä vastaavasti, että vakuutus voidaan siirtää siten, että se päättyy maaliskuis-, kesä-, syys- tai joulukuun viimeisenä päivänä, ei kuitenkaan ennen ensimmäisen vakuutuskauden päättymistä. Momentin mukaan vakuutuksenottaja tekisi siirtoilmoituksen uudelle eli vastaanottavalle vakuutusyhtiölle, jonka on toimitettava se vanhaan eli

luovuttavaan vakuutusyhtiöön viimeistään kolme kalenterikuukautta ennen edellä mainittuja päiviä. Näitä niin sanottuja siirtokieroksia olisi siis edelleen neljä vuodessa.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin ensin nykytilaa vastaavasti, että vakuutus tulee voimaan uudessa vakuutusyhtiössä sitä ajankohdasta, kun aikaisemman vakuutuksen voimassaolo päättyy. Momenttiin ehdotetaan myös kirjattavaksi se vakuuttamiskäytännössä noudatettu periaate, että päällekkäisten siirtojen tilanteessa ensin tehty siirto on pätevä, jollei toisin sovittaisi vakuutuksenottajan ja vakuutusyhtiöiden kesken. Käytännössä ilmenee tilanteita, joissa vakuutuksenottaja on tehnyt siirtohakemuksen kahden tai useamman vakuutusyhtiön kanssa samasta ajankohdasta lukien. Siltä varalta, ettei tällaisessa konfliktitilanteessa päästä sopimukseen vakuutuksenottajan ja kyseisten vakuutusyhtiöiden kesken siitä, mihin yhtiöön vakuutus siirtyy, tarvitaan sääntö, jolla tilanne ratkaistaan. Ehdotettava sääntö vastaa voimassa olevaa käytäntöä.

Siirtomenettely olisi edelleen ainoa lainmukainen tapa siirtää vakuutuksia yhtiöstä toiseen. Tämä koskisi myös osavakuutuksia. Siirtomenettelyä tulisi noudattaa myös silloin, kun vain rajattu osa vakuutuksen kohteesta haluttaisiin vakuuttaa toisessa yhtiössä.

Pykälän 3 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annettuihin tarkempia säännöksiä vakuutuksen siirtomenettelystä. Nykyisin on asetuksella säädetty vakuutusten siirtoon olennaisesti liittyvän 167 §:ssä mainitun tilastohistorian toimittamisesta. Käytännössä vakuutusyhtiöt käyttävät samaa menettelyä siirtotietojen välittämisessä kuin tilastohistorian välittämisessä, minkä vuoksi myös siirtomenettelyn sisällyttämiselle asetukseen olisi olla tarvetta.

163 §. *Vakuutuksenottajan varattomuus tai olinpaikan tuntemattomuus.* Pykälässä säädettäisiin vakuutuksen päättymisestä vakuutuksenottajan varattomuuden tai olinpaikan tuntemattomuuden vuoksi. Vakuutus katsottaisiin päättyneeksi siitä päivästä alkaen, kun vakuutuksenottaja asetetaan konkurssiin. Voimassa olevan lain 32 §:n 4 momentin mukaan tapaturmavakuutus raukeaa niissä tapauksissa, joissa yritys tai työ lakkaa tai vakuutuksenottaja ei ole enää vakuuttamis-

velvollinen. Saman lainkohdan 6 momentin mukaan työnantajan tapaturmavakuutukseen perustuvat velvollisuudet siirtyvät konkurssin alkamisesta konkurssipesälle. Riippuen työn- teon jatkumisesta, on käytännössä ollut tilan- teita, joissa ei ole ollut selvyyttä vakuutuksen jatkumisesta ja konkurssipesän vakuuttamis- velvollisuudesta. Tämän vuoksi sääntelyn selkeyttämiseksi ehdotetaan, että konkurssin asettaminen katkaisisi vakuutuksen, ja sa- masta ajankohdasta lukien vakuuttamisvel- vollisuus siirtyisi konkurssipesälle. Konkurs- sipesän vakuuttamisvelvollisuudesta säädet- täisiin seuraavassa pykälässä.

Toinen vakuutuksen päättymisperuste olisi pykälän mukaan se, että ulosottomies on an- tanut ulosottokaaren (705/2007) 95 §:n mu- kaisen estetodistuksen vakuutuksenottajan varattomuudesta tai olinpaikan tuntematto- muudesta. Tämä vastaa asiasisällöltään voi- massa olevan lain 32 §:n 5 momentin sään- nöstä.

164 §. *Konkurssipesän vakuuttamisvelvol- lisuus.* Pykälässä selkeytettäisiin vakuutta- misvelvollisuutta työnantajan konkurssitilan- teessa. Edeltävän pykälän mukaan vakuutus katsottaisiin päättyneeksi konkurssiin aset- tamispäivästä alkaen. Jos työntekeo jatkuisi konkurssipesän lukuun, konkurssipesän olisi siten pykälän mukaan otettava uusi vakuutus konkurssin alkamisesta lukien. Jos vakuutus- ta ei otettaisi, kyseessä olisi vakuuttamisvel- vollisuuden laiminlyönti, mutta työntekijät olisivat edelleen lain mukaisen turvan piiris- sä.

165 §. *Vakuutuksen päätyminen vakuutus- yhtiön konkurssin johdosta.* Pykälä vastaa si- sällöltään voimassa olevan lain 38 a §:n 1 momentin säännöstä vakuutuksen päätty- misestä vakuutusyhtiön selvitystilan tai kon- kurssin johdosta ja vakuutuksenottajan vel- vollisuudestaan ottaa uusi vakuutus.

21 luku **Vakuutusmaksun määräyty- minen ja maksaminen**

166 §. *Vakuutusyhtiön maksuperusteet.* Py- kälään siirrettäisiin voimassa olevan lain 35 §:n vakuutusyhtiön maksuperusteita kos- kevat säännökset, pykäläviittaukset ja kie- liasu korjattuina. Tapaturmavakuutuksen

maksusääntelyä koskevat pykälät uudistettiin kokonaisuudessaan jo vuoden 2012 alusta voimaan tulleella lailla tapaturmavakuutus- lain muuttamisesta 647/2010 (HE 55/2010 vp).

167 §. *Tilastohistoria.* Pykälään siirrettäi- siin voimassa olevan lain 35 a §:n vakuutus- maksun perusteena käytettävien tietojen vä- littämistä koskevat säännökset sanamuodol- taan tarkennettuna ja pykäläviittaus korjattu- na. Pykälän 1 momentissa tarkennettaisiin nykyisen sanamuodon vahinkotiedoilla tar- koitettavan vahinkotapahtuma- ja korvaustie- toja. Säännös on osa vuoden 2012 alusta voimaantullutta tapaturmavakuutuksen mak- susääntelyä koskenutta uudistusta.

168 §. *Vakuutusmaksun perusteena oleva työansio.* Pykälässä säädettäisiin vakuutus- maksun perusteena käytettävistä työansioista. Säännös ei sisällä asiallista muutosta voimas- sa olevan lain 35 b §:n säännökseen, jossa tällä hetkellä säädetään vakuutusmaksun pe- rusteena käytettävistä työansioista. Pykälän 1 momentin mukaan vakuutusmaksun perus- teena olevaan palkkasummaan luettavat va- kuutuksenottajan maksamat työansiot mää- räytyisivät siten kuin 81 §:ssä säädettäisiin ansionmenetykskorvauksen perusteena käytet- tävästä työansiosta. Palkkasummaan luetta- siin kaikki vakuutetuille työntekijöille mak- setut työansiot.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lähete- tyn ja paikalta palkatun työntekijän työansi- osta nykyistä 35 b §:n 5 momentin säännöstä vastaavasti.

169 §. *Vakuutusmaksu.* Pykälän 1 ja 2 momenttiin siirrettäisiin voimassa olevan lain 35 c §:n vakuutusmaksun määräämistä, tarkistamista ja erääntymistä koskevat sään- nökset sellaisenaan. Säännökset ovat osa ai- emmin mainittua tapaturmavakuutuksen maksusääntelyä koskenutta uudistusta.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan uutta säännöstä, jossa vakuutusyhtiö velvoitetta- siin informoimaan vakuutuksenottajaa siitä, miten vakuutusmaksun maksuunpanoon voi hakea muutosta. Jäljempänä 240 §:ssä sää- dettäisiin voimassa olevaa lakia vastaavasti, että vakuutusmaksuun tyytymätön voisi ha- kea siihen muutosta erityisellä perustevali- tuksella, joka pitäisi tehdä kahden vuoden kuluessa sitä seuraavan vuoden alusta, jona

maksu on määrätty tai maksuunpantu. Vakuutusyhtiön tulisi kertoa perustevalitusmahdollisuudesta silloin, kun se panee maksuun vakuutuskauden päätyttyä tarkistetun vakuutusmaksun eli niin sanotun lopullisen maksun. Ennakkomaksun yhteydessä informointivollisuutta ei vielä olisi, koska siitä ei voi tehdä perustevalitusta. Jos vakuutusmaksu on sellainen kiinteä maksu, jota ei tarkisteta vakuutuskauden päätyttyä, perustevalitusmahdollisuudesta tulisi kertoa vakuutusmaksun maksuunpanon yhteydessä.

170 §. Vakuutuksenottajan oikeus saada tietoa vakuutusmaksun perusteista ja kehityksestä. Pykälään siirrettäisiin voimassa olevan lain 35 d §:n säännös vakuutuksenottajan tiedonsaantioikeudesta vakuutusmaksun perusteista ja kehityksestä sellaisenaan.

171 §. Tapaturmavakuutuskeskuksen ylläpitämä riskiluokitus. Pykälään siirrettäisiin voimassa olevan lain 35 e §:n säännös Tapaturmavakuutuslaitosten liiton ylläpitämästä riskiluokituksesta sellaisenaan, ainoastaan liiton nimenmuutos huomioituna ja pykäläviitaukset korjattuina.

172 §. Viivästyskorko ja perintäkulut. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 38 §:n 1 momentin säännöstä vakuutusmaksun perinnässä käytettävästä korkolain 4 a §:n 1 momentin mukaisesta viivästyskorosta. Säännökseen lisättäisiin tulkinnan selventämiseksi maininta vakuutuksenottajan velvollisuudesta maksaa myös perintäkuluja, jos maksu on viivästynyt, sekä tältä osin informatiivinen viittaus perintälakiin. Saatavien perinnästä annettu lakia (513/1999, perintälaki) sovelletaan yleislakina myös tapaturmavakuutusmaksun perintään. Perintälain 10 e §:n nojalla velkojalla on oikeus saada 40 euron suuruinen vakiokorvaus perintäkuluista, jos kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain (30/2013) 1 §:ssä tarkoitettu maksu on viivästynyt siten, että velkojalla on oikeus viivästyskorkoon. Tapaturmavakuutusmaksu on kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain soveltamisalaan kuuluva maksu, joten mainittu vakiokorvaus on vakuutusyhtiöiden käytävissä. Nykyisessä säännöksessä olleesta mahdollisuudesta käyttää viivästyskoron sijasta vakuutusmaksun kertakaikkista 10 %:n korotusta luovutettiin tarpeettomana.

173 §. Vakuutusmaksun vanhentuminen. Pykälässä säädettäväksi ehdotettava viiden vuoden vanhentumisaika vastaa voimassa olevan lain 38 §:n 2 momentissa säädettyä määräaika. Pykälän mukaan määräajan laskeminen alkaisi kuitenkin sen kalenterivuoden päättymisestä, jona vakuutuskauden taositusvakuutusmaksu on erääntynyt, eikä taositusvakuutusmaksun erääntymispäivästä kuten nykyään.

174 §. Vakuutusmaksun ulosottokelpoisuus. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 38 §:n 2 momentin säännöstä vakuutusmaksun ulosottokelpoisuudesta. Perintälain 10 e §:n mukainen 40 euron suuruinen vakiokorvaus perintäkuluista on mainitun lain 10 f §:n mukaan suoraan ulosottokelpoinen. Sitä suurempien perintäkulujen pakkoperintä täytyisi toteuttaa tuomioistuimen päätöksellä.

175 §. Aiheettomasti maksetun vakuutusmaksun palautuksen vanhentuminen. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 38 §:n 3 momentin säännöstä aiheettomasti maksetun vakuutusmaksun palautuksen vanhentumisesta, mutta vanhentumisaikaa on lyhennetty kymmenestä viiteen vuoteen yhdenmukaisesti työeläkevakuutuksen kanssa. Lisäksi pykälään on lisätty viittaus velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 ja 11 §:ään, jossa säädetään vanhentumisen katkaisemisesta.

176 §. Osakkaan tai yhtiömiehen vastuu vakuutusmaksusta. Pykälässä säädettäisiin tulkinnan selkeyttämiseksi, että osakas tai yhtiömies olisi vastuussa myös yhteisön tai yhtymän tämän lain mukaisista vakuutusmaksuista, jos hän vastaa yhteisön tai yhtymän velvoitteista kuin omasta velastaan. Vastaava säännös on työntekijän eläkelain 156 §:ssä.

22 luku Vakuuttamisen valvonta

177 §. Vakuuttamisen yleisvalvonta ja pakkovakuuttaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi Tapaturmavakuutuskeskukselle uudeksi tehtäväksi valvoa yleistä vakuuttamisvelvollisuuden täyttämistä. Pykälän 1 momentin mukaan Tapaturmavakuutuskeskus valvoisi, että työnantaja täyttää tämän lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa. Valvonnan toimeenpanosta ei säädettäisi

laissa, vaan Tapaturmavakuutuskeskus toimeenpanisi valvonnan tarkoituksenmukaiseksi harkitsemallaan tavalla. Säännöksen tarkoituksena on kuitenkin, että valvonta olisi tosiasiallista ja tehokasta, esimerkiksi laajaan kaikkia työnantajia koskevaan massavalvontaan perustuvaa. Eläketurvakeskus toteuttaa jo vastaavaa valvontaa kuten myös Työttömyysvakuutusrahasto, joten tarvittaessa yhteistyö olisi mahdollista eri sosiaalivakuutussektoreiden kesken. Valvonnassa olisi tarkoituksena käyttää hyväksi myös 178 §:ssä ehdotettavaa vakuutusrekisteriä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan pakko- vakuuttamisen käyttöönottoa laiminlyöntitapauksissa. Momentin mukaan Tapaturmavakuutuskeskus pakkovakuuttaisi sellaisen työnantajan, joka ei kehotuksesta huolimatta ottaisi vakuutusta vakuutusyhtiöstä. Tällaista mahdollisuutta ei nykyisin ole. Ehdotettava menettely vastaisi työeläkevakuutuksessa noudatettua. Tältäkin osin ei toimeenpanosta annettaisi yksityiskohtaisia säännöksiä, vaan Tapaturmavakuutuskeskus toteuttaisi menettelyn tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla.

178 §. Vakuutusrekisteri. Pykälässä säädettäisiin Tapaturmavakuutuskeskuksen tehtäväksi ylläpitää vakuutusrekisteriä niistä työnantajista, joilla on tämän lain mukainen vakuutus työntekijöitään varten. Säännös ei koskisi tämän lain mukaisia vapaaehtoisia vakuutuksia. Rekisterin käyttötarkoitus ilmaistaisiin pykälässä yleisellä tasolla: rekisteriä käytettäisiin hyväksi harmaan talouden torjunnassa, vakuuttamisen valvonnassa ja korvausvastuussa olevan vakuutusyhtiön selvittämisessä.

Valvonnalla tarkoitettaisiin 177 §:ssä säädettyväksi ehdotettavan Tapaturmavakuutuskeskuksen valvontatehtävän ja 180 §:ssä säädettyväksi ehdotettavan työsuojeluviranomaisten valvontatehtävän hoitamista. Tapaturmavakuutuskeskus voisi käyttää rekisteriä omassa valvonnassaan ja työsuojeluviranomaisilla olisi oikeus 180 §:n nojalla saada välttämättömät tiedot valvonnan suorittamista varten. Rekisterin tieto voisi olla tarvittaessa käytössä myös muussa harmaan talouden ehkäisyyn ja selvittelyyn liittyvässä toiminnassa viranomaisyhteistyön puitteissa. Esimerkiksi Harmaan talouden selvitysyksi-

köllä on Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 4 ja 7 §:n nojalla oikeus saada tapaturmavakuutusyhtiöltä tai Tapaturmavakuutuslaitosten liitolta salassapitovelvollisuuden estämättä ilmiöselvityksen tai velvoitteidenhoitoselvityksen laatimiseksi välttämättömät tiedot lakisääteisiin tapaturmavakuutusmaksuihin liittyvistä velvoitteista sekä niiden hoitamisesta ja valvonnasta. Tapaturmavakuutuskeskuksella olisi 256 §:n nojalla oikeus oma-aloitteisesti antaa epäillyissä laiminlyöntitapauksissa valvontaa varten välttämättömiä tietoa myös Eläketurvakeskukselle ja Työttömyysvakuutusrahastolle. Vastaavasti Eläketurvakeskukselle ehdotetaan oikeutta antaa valvontaa varten tietoa sen valvonnassa havaituista epäillyistä laiminlyönneistä. Työttömyysvakuutusrahastolla on jo työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1988) 22 b §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla oikeus antaa Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle lainkohdassa määritellyt tiedot, kun on syytä epäillä, ettei työnantaja ole täyttänyt vakuuttamis- ja vakuutusmaksuvelvollisuuttaan. Vastavuoroiset tietojensaantioikeudet antavat edellytykset tehokkaaseen yhteistoimintaan vakuuttamisen valvonnassa ja harmaan talouden torjunnassa.

Korvausvastuussa olevan vakuutuslaitoksen selvittämisessä rekisteri olisi tarpeellinen ja nopea keino selvittää, missä vakuutusyhtiössä on vahingoittuneen työnantajan vakuutus. Nykyisin vakuutuksen olemassaolo joudutaan kysymään jokaiselta vakuutusyhtiöltä aina erikseen. Korvausvastuullisen vakuutusyhtiön selvittäminen on usein tarpeen ammattitautitapauksissa tai kun ilmoitus vahinkotapahtumasta on tehty väärään yhtiöön. Vakuutuslaitos voisi saada tiedot Tapaturmavakuutuskeskukselta 264 §:n nojalla myös teknisen käyttöyhteyden avulla.

Julkisen terveydenhuollon toimintayksiköissä selvitetään päivittäin niille 41 §:ssä säädetyn ilmoittamisvelvollisuuden täyttämiseksi, mikä on korvausvelvollinen vakuutuslaitos. Tämän tiedon saaminen nopeutuisi useissa tapauksissa, kun hoitolaitos voisi kysyä tiedon Tapaturmavakuutuskeskuksen vakuutusrekisteristä.

Pykälän mukaan rekisteriin merkittäisiin vakuutuskohtaisesti tiedot, joita olisivat vakuutuksenottajan eli työnantajan nimi, Y-

tunnus, henkilötunnus, vakuutusyhtiö sekä vakuutuksen voimassaoloaika.

Koska työnantaja voi olla myös yksittäinen luonnollinen henkilö, rekisteristä muodostuisi tältä osin henkilötietolain tarkoittama henkilörekisteri, johon sovellettaisiin henkilötietolain säännöksiä. Henkilötietolain 8 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla henkilötietoja saa käsitellä, jos käsittelystä säädetään laissa tai jos käsittely johtuu rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tai sen nojalla määrätystä tehtävästä tai velvoitteesta. Vakuutusrekisterissä olevien henkilötietojen käsittelyn tulee täyttää kaikki henkilötietolaissa asetetut vaatimukset, kuten käyttötarkoitussidonnaisuus, virheettömyys- ja tarpeellisuusvaatimus. Henkilötietolaissa säädetään myös rekisteröidyn oikeuksista esimerkiksi tarkistaa omat tietonsa sekä rekisterin pitäjän velvollisuudesta. Vakuutusrekisteri ei sisällä henkilötietolain mukaisia arkaluontoisia tietoja. Henkilötunnuksen käsittelystä säädetään henkilötietolain 13 §:ssä, jonka 2 momentin mukaan henkilötunnusta saa käsitellä sosiaaliturvan toteuttamisessa ja 1 momentin nojalla muutoinkin, jos sen käyttö henkilön yksilöimiseksi on tärkeää laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Rekisterissä oleva tieto säilytettäisiin 275 §:ssä säädettyä ehdotetun mukaisesti 50 vuoden ajan. Näin ollen rekisteriin muodostuisi vakuutusten historiatieto, jonka avulla voitaisiin nopeasti selvittää korvausvastuussa oleva vakuutuslaitos esimerkiksi niissä ammattitautitapauksissa, joissa ammattitauti ilmenee ja asia tulee vireille vasta useita vuosia työssä tapahtuneen altistuksen jälkeen. Rekisterin käyttötarkoitus edellyttäisi siten riittävän pitkää tietojen säilytysaikaa.

Vakuutusyhtiöiden velvollisuudesta luovuttaa tiedot vakuutusrekisteriin säädetäisiin 258 §:ssä.

179 §. *Vakuutusyhtiön valvontavelvollisuus.* Pykälässä ehdotetaan vakuutusyhtiöille uutta valvontatehtävää. Vakuutusyhtiön tulisi valvoa, että siltä vakuutuksen ottanut työnantaja täyttäisi tässä laissa säädetty vakuuttamiseen liittyvät velvoitteensa. Näistä velvollisuuksista säädetäisiin tässä luvussa. Vakuutuksenottajan velvollisuutena on 159 ja 160 §:n mukaisesti ilmoittaa vakuutusyhtiölle sen pyytämät vakuutusmaksun määräämistä

ja vakuutuksen muuta hoitamista varten tarpeelliset tiedot sekä maksaa vakuutusmaksu. Vaikka voimassa olevassa laissa ei ole säädetty vastaavaa valvontatehtävää, vakuutusyhtiöt ovat käytännössä pyrkineet saamaan oikeat tiedot, jotta vakuutusmaksu voitaisiin määrätä oikean suuruisena. Nyt ehdotettava säännös antaa vakuutusyhtiöille mahdollisuuden toteuttaa tarpeelliseksi katsomiaan valvontatoimenpiteitä, esimerkiksi harjoittaa vakuutuksenottajien palkkasummatietoa koskevaa massavalvontaa kuten työeläkevakuutuksessa tehdään. Poiketen työeläkevakuutuksen keskitetystä valvonnasta pykälän nojalla valvonnasta huolehtisi kukin vakuutusyhtiö itse. Yhtiöt voisivat suorittaa palkkasummien säännönmukaista valvontaa vertaamalla niitä verottajan tietoihin, jolloin yhtiöt selvittäisivät nykyistä paremmin todelliset palkkasummat. Nykyisin niiden työnantajien, jotka laiminlyövät vuosi-ilmoitusten teon, vakuutusmaksut arvioidaan ilman verotietoja ja ne sisältävät sanktioluonteisen korotuksen. Kuten 161 §:n perusteluissa edellä on todettu, ilmoitusvelvollisuutensa laiminlyönyt vakuutuksenottaja ei enää joutuisi maksamaan korotettua vakuutusmaksua. Jos laiminlyönti olisi törkeä, se saattaisi täyttää uuden ehdotettavan rikosnimikkeen, tapaturmavakuutusmaksupetoksen tunnusmerkit. Seuraamus jäisi siten rikosoikeudellisen sanktion varaan.

180 §. *Työsuojeluviranomaisen valvontavelvollisuus.* Pykälässä säädetäisiin nykyisen lain 8 §:n 3 momentin tapaan työsuojeluviranomaisen velvollisuudesta valvoa, että työnantajat ovat täyttäneet tämän lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa. Valvonta tapahtuisi muun työsuojeluvalvonnan yhteydessä eikä siten olisi samanlaista massavalvontaa kuin Tapaturmavakuutuskeskuksen 177 §:n mukainen yleisvalvonta. Valvontatehtävää varten työsuojeluviranomaisella olisi oikeus saada perustettavaksi ehdotettavasta vakuutusrekisteristä tietoja sellaisesta työnantajasta, jonka työpaikkaan valvonta kohdistuu. Tietoja voisi pyytää yksittäisestä työnantajasta tai rajatusta työnantajajoukosta, johon on päätetty kohdistaa valvontatoimia. Oikeus saada tietoja liittyisi siihen vakuuttamisvelvollisuuden valvontaan, joka tapahtuisi osana työpaikalla toteutettavaa työsuojelu-

valvontaa eikä tästä erillisenä toimintana. Työsuojeluviranomainen yksilöisi tietopyynnössään sen työnantajan, jossa valvontatoimi tehdään. Jos työsuojeluviranomaisen valvonnan yhteydessä nousisi epäily siitä, että työnantaja ei ole täyttänyt vakuuttamisvelvollisuuttaan, työsuojeluviranomainen ilmoittaisi siitä Tapaturmavakuutuskeskukselle.

Tehokkaana valvonnan toteuttaminen edellyttäisi työsuojeluviranomaisten ja Tapaturmavakuutuskeskuksen välistä yhteistyötä. Koska työnantajilla voi olla hyvin erilaisia vakuutuksia eri työpaikoilleen ja eri henkilöstöryhmilleen, sen arvioiminen, mitä vakuutukset kattavat tarkastettavana olevalla työpaikalla, tehtäisiin Tapaturmavakuutuskeskuksessa. Jos vakuuttaminen olisi laiminlyöty, Tapaturmavakuutuskeskus voisi toteuttaa 177 §:ssä säädetyllä tavalla pakkovakuuttamisen.

181 §. Vakuutusmaksua vastaava maksu. Pykälässä säädettäisiin siitä maksusta, jonka vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyönyt työnantaja joutuisi maksamaan siltä ajalta, jona vakuutus olisi tullut ottaa. Kyseessä ei olisi sanktioluonteinen seuraamusmaksu vaan maksu, joka vastaa saamatta jäänyttä vakuutusmaksua. Voimassa olevan lain 36 §:n mukaan vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyönyt työnantaja on velvollinen suorittamaan Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle maksun, joka vastaa kohtuulliseksi katsottavaa vakuutusmaksua enintään nelinkertaisena siltä ajalta, jota laiminlyönti koskee, ei kuitenkaan pitemmältä ajalta kuin kulumassa olevalta ja kolmelta viimeksi kuluneelta kalenterivuodelta. Tässä pykälässä säädetty maksu vastaisi nykyistä maksua ilman korotusta. Korotuksesta tehtäisiin erillinen maksu, josta säädettäisiin seuraavassa pykälässä.

Koska vakuutus ei voi tulla voimaan takautuvasti, kyseessä ei olisi varsinainen vakuutusmaksu samassa mielessä kuin vakuutusyhtiön perimä vakuutusmaksu. Vakuutusmaksua vastaava maksu ei olisi millään tavoin korotettu suhteessa maksamatta jääneeseen vakuutusmaksuun. Koska vakuutusyhtiöillä on oman maksuperusteensa mukaan määräytyvät erisuuruiset vakuutusmaksut, maksu ei voi olla tarkasti tietyn vakuutusmaksun suuruinen. Pykälän mukaan maksun suuruus

vastaisi kohtuulliseksi katsottavaa vakuutusmaksua laiminlyöntiajalta. Säännöksen tarkoittama kohtuullinen maksu määräytyisi Tapaturmavakuutuskeskuksen oman maksuperuste mukaisesti. Tapaturmavakuutuskeskuksen maksuperuste perustuisi Tapaturmavakuutuskeskuksen tekemään riskimaksututkimukseen, jolloin maksu vastaisi mahdollisimman hyvin keskimääräistä vakuutusmaksua. Maksu määräytyisi tältä osin samalla tavalla kuin voimassa olevan lain 36 §:n mukainen maksu määräytyy nykyisin.

Maksua ei voitaisi määrätä pidemmältä ajalta takautuvasti kuin kulumassa olevalta ja viideltä viimeksi kuluneelta kalenterivuodelta. Tätä määräaikaa pidennettäisiin nykyisestä kolmesta vuodesta viiteen vuoteen, koska se vastaisi 173 §:n mukaista vakuutusmaksun vanhentumisaikaa. Työeläkevakuutuksessa noudetaan vastaavasti samaa viiden vuoden määräaikaa.

182 §. Laiminlyöntimaksu. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi uusi sanktioluonteinen seuraamusmaksu (laiminlyöntimaksu). Laiminlyöntimaksu korvaisi voimassa olevan lain 36 §:n mukaisen korotetun maksun korotusosan. Pykälän 1 momentin mukaan laiminlyöntimaksu olisi enintään kolme kertaa sen suuruinen kuin edellisessä pykälässä ehdotettu vakuutusmaksua vastaava maksu. Sanktion suuruus sidottaisiin siis tältä osin vakuutusmaksua vastaavan maksun tasoon. Enimmillään laiminlyöntimaksu ja vakuutusmaksua vastaava maksu olisi siis samansuuruinen kuin nykyinen nelinkertainen maksu. Laiminlyöntimaksulle ei ehdoteta säädettäväksi vähimmäismäärää, mutta sanamuodon mukaan maksun tulisi olla aina suurempi kuin nolla euroa muissa kuin 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin laiminlyöntimaksun suuruuden arviointiin vaikuttavista seikoista. Näitä seikkoja olisivat laiminlyöntiajan pituus, laiminlyönnin tahallisuus ja toistuvuus sekä vakuuttamatta jääneen työn määrä ja riski. Muut seikat kuten esimerkiksi laiminlyöjän taloudellinen asema, eivät olisi harkinnassa huomioon otettavia. Harkinta olisi aina tapauskohtaista. Se, miten mainitut seikat vaikuttaisivat maksun suuruuteen, jäisi soveltamiskäytännössä ratkaistavaksi. Nykyisin korotetun maksun harkinta-

perusteet ovat Tapaturmavakuutuskeskuksen hallinnon vahvistamat ja ne vastaavat periaatteiltaan nyt ehdotettavia. Säännös vastaisi pitkälti myös työntekijän eläkelain 163 §:n 2 momentissa säädettyä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kohtuullisuusarviointiin perustuvasta poikkeuksesta laiminlyöntimaksun määräämisessä. Vastaavaa säännöstä ei ole voimassa olevassa laissa. Momentin mukaan laiminlyöntimaksu voitaisiin jättää määräämättä luonnolliselle henkilölle, jos laiminlyöntiä ei voitaisi pitää tahallisenä ja laiminlyöntimaksun määrääminen olisi edellä 2 momentissa mainitut seikat huomioon ottaen kohtuutonta. Esimerkiksi ilmeiseen tietämättömyyteen perustuva, vähäinen laiminlyönti, jossa laiminlyöjä itse on ilmoittanut laiminlyönnistään, voisi olla tapaus, jossa voitaisiin jättää tämän säännöksen perusteella laiminlyöntimaksu määräämättä. Kuitenkaan tietämättömyyteen vetoaminen ei voisi olla säännönmukainen anteeksiantoperuste.

Pykälän 4 momentissa olisi kaksoisrangaistavuuden kiellon huomioon ottava säännös. Koska vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönti saattaisi olla rangaistava teko rikoslain 29 luvun ehdotettavan uuden säännöksen perusteella, momentin mukaan laiminlyöntimaksua ei voitaisi määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jota vastaan samasta teosta nostettu syyte on tuomioistuimessa lainvoimaisesti ratkaistu. Vastaavasti rikoslakiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan rikoskeudellisista toimenpiteistä voitaisiin luopua, jos laiminlyöntimaksu harkitaan riittäväksi seuraamukseksi. Tuomiota ei voitaisi antaa, jos henkilölle on jo määrätty laiminlyöntimaksu.

183 §. *Vakuutusmaksua vastaavan maksun ja laiminlyöntimaksun määrääminen.* Pykälässä säädettäisiin siitä menettelystä, jossa 181 §:n mukainen vakuutusmaksua vastaava maksu ja 182 §:n mukainen laiminlyöntimaksu määrättäisiin. Koska laiminlyöntimaksun määrääminen on sanktion vahvistamista ja siten perustuslain 124 §:n tarkoittama merkittävää julkisen vallan käyttöä, sitä ei voitaisi enää säätää Tapaturmavakuutuskeskuksen tehtäväksi. Sopiva viranomainen

tätä tehtävää toteuttamaan on katsottu olevan Valtiokonttori.

Pykälän 1 momentin mukaan aloite laiminlyöntimaksun määräämisestä tulisi Tapaturmavakuutuskeskukselta, jonka tehtävänä olisi vakuuttamisvelvollisuuden valvonta. Kun Tapaturmavakuutuskeskus havaitsisi epäillyn laiminlyönnin, se tekisi Valtiokonttorille hakemuksen 181 §:ssä tarkoitettun vakuutusmaksua vastaavan maksun sekä 182 §:ssä tarkoitettun laiminlyöntimaksun määräämisestä.

Tapaturmavakuutuskeskus esittäisi hakemuksen yhteydessä Valtiokonttorille dokumentoidusti kaikki ne seikat, joihin se perustaa laiminlyöntiepäilynsä. Vakuutusmaksua vastaavan maksun suuruus laskettaisiin 181 §:n mukaisesti Tapaturmavakuutuskeskuksessa. Tapaturmavakuutuskeskus voisi myös tehdä ehdotuksen laiminlyöntimaksun suuruudesta.

Valtiokonttori tutkisi hakemuksen ja tekisi pykälän 2 momentin nojalla päätöksen asiassa. Laiminlyönnistä epäiltyä työnantajaa tulisi kuulla hakemuksen johdosta. Jos Valtiokonttori katsoisi, että kysymyksessä on vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönti, se velvoittaisi työnantajan maksamaan vakuutusmaksua vastaavan maksun ja laiminlyöntimaksun Tapaturmavakuutuskeskukselle. Jos Valtiokonttori katsoisi esitetyn selvityksen perusteella, ettei työnantaja ole laiminlyönyt vakuuttamisvelvollisuuttaan, se antaisi asiasta sensisältöisen päätöksen. Työnantajalla olisi muutoksenhakuoikeus Valtiokonttorin päätökseen kummankin maksun osalta. Valitus tehtäisiin tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalle. Muutoksenhakumenettely olisi sama kuin muissakin tämän lain mukaisissa valitusasioissa. Maksuista ei siten voitaisi tehdä erillistä perustevalitusta kuten vakuutusmaksuista.

Laiminlyöntimaksu ja vakuutusmaksua vastaava maksu maksettaisiin Tapaturmavakuutuskeskukselle, joka siten toimeenpanisi Valtiokonttorin päätöksen asiassa ja huolehtisi maksujen perinnästä. Pykälän 3 momentin nojalla vakuutusmaksua vastaavaan maksuun ja laiminlyöntimaksuun sovellettaisiin vakuutusmaksua koskevia säännöksiä viivästyskorosta ja perintäkuluista, vakuutusmaksun palautuksen vanhentumisesta, ulosotto-

kelpoisuudesta sekä osakkaan ja yhtiömiehen henkilökohtaisesta vastuusta.

Valtiokonttorin päätös olisi valtion maksuperustelain (150/1992) 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu hakemuksesta tehty päätös. Valtiokonttori perisi mainitun lain 6 §:n mukaisesti Tapaturmavakuutuskeskuksetta valtion maksuperustelain mukaisen omakustannusarvon suuruisen maksun. Valtiolla perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää.

184 §. *Vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneen työnantajan omavastuu.* Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan lain 11 §:n säännöstä vastaavasti vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneen työnantajan omavastuusta maksetuista korvauksista. Työnantajalla olisi laiminlyönnin aikana sattuneen vahinkotapahtuman perusteella maksetuista korvauksista omavastuu 5 000 euroon saakka. Voimassa olevan lain mukainen omavastuu on vuoden 2014 tasolla 2 260 euroa. Omavastuuta on perusteltua korottaa, koska korvausmeno on vuodesta 2005 alkaen kasvanut sairaanhoitokustannusten täyskustannusvastuuseen siirtymisen myötä. Nykyinen omavastuun perustaso on säädetty vuonna 1971. Pykälän 2 momentin nojalla maksuun sovellettaisiin vakuutusmaksua koskevia säännöksiä viivästyskorosta ja perintäkuluista sekä ulosottokelpoisuudesta.

185 §. *Korvausoikeuden menettäminen.* Pykälässä ehdotetaan lakiin lisättäväksi säännös korvausoikeuden menettämisestä, kun vakuuttaminen on laiminlyöty työnantajan ja työntekijän yhteisymmärryksessä osana muun sosiaaliturvan järjestämisvelvoitteiden järjestelmällistä laiminlyöntiä. Jotta laiminlyöntiä voitaisiin pitää järjestelmällisenä, sillä tulisi olla tietty ajallinen jatkuvuus. Kertaluontoinen laiminlyönti ei täyttäisi lain vaatimusta. Laiminlyönnin tulisi myös koskea useiden työntekijävollisuuksien laiminlyöntiä sekä työntekijän maksuosuuden laiminlyöntiä eläkevakuutuksessa ja työttömyysvakuutuksessa. Säännös edellyttäisi, että työntekijä ja työnantaja olisivat yhteisymmärryksessä siitä, ettei palkasta suoriteta lakisääteisiä työnantajan ja työntekijän maksuja. Tämä edellyttäisi siten työntekijän aktiivista toimintaa yhteistyössä työnantajan

kanssa laiminlyönnin onnistumiseksi, mikä tarkoittaa, että työntekijän tulisi olla tietoinen työntekijävollisuuksien laiminlyönneistä. Näistä korvausoikeuden menettämisen edellytyksistä olisi korvausasian käsittelystä vastaavalla Tapaturmavakuutuskeskuksella oltava riittävän selvä näyttö. Käytännössä säännös koskisi lähinnä sellaisia tapauksia, jotka ilmenevät viranomaisen suorittaman harmaan talouden torjunnan yhteydessä, jolloin laiminlyönneistä on saatavissa kiistaton näyttö. Tällaisessa tapauksessa työnantaja olisi syyllistynyt työntekijävollisuuksien laiminlyönnin osalta rikolliseen toimintaan, joka säädetään nykyisin rangaistavaksi työeläkevakuuttamisen osalta rikoslain 29 luvun 4a ja 4 b §:ssä ja ehdotetaan nyt säädettäväksi rangaistavaksi myös tapaturmavakuuttamisen osalta

186 §. *Vakuuttamisvelvollisuuden kiertäminen ja väärinkäyttö.* Pykälässä ehdotettaisiin uutta säännöstä, jolla pyrittäisiin estämään vakuuttamista koskevien säännösten kiertäminen erilaisin järjestelyin. Vastaavansisältöinen säännös on nykyisin työntekijän eläkelain 189 §:ssä. Jos työnantaja pyrkii välttämään tämän lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden tai vähentämään vakuutusmaksuaan keinotekoisin järjestelyin toiminnassaan, asiaa olisi käsiteltävä asian todellisen luonteen tai tarkoituksen mukaisesti. Samoin jos yritetään perusteettomasti järjestää tämän lain mukainen vakuutusurva jollekin, joka ei soveltamisalan piiriin kuuluisi, tilannetta tulisi tarkastella sen todellisen luonteen tai tarkoituksen mukaisesti. Säännöksen perusteella voitaisiin puuttua esimerkiksi tapauksiin, joissa työnantaja on ilmoittanut maksaneensa tosiasialliseen työskentelyyn perustumatonta palkkaa tai toisaalta tosiasiallinen työsuhte on esitetty toimeksiantosuhteeksi, joka jäisi tämän lain mukaisen vakuutuksen ulkopuolelle.

VI Osa Vapaaehtoiset vakuutukset

23 luku Yleiset säännökset

187 §. *Vapaaehtoiset työajan ja vapaaajan vakuutukset.* Pykälän 1 momentissa todettaisiin tämän lain mukaiset vapaaehtoiset vakuutukset. Näitä olisivat työajan ja vapaa-

ajan vakuutus. Tältä osin nykytila ehdotetaan säilytettäväksi. Merkittävin työajan vapaaehtoinen vakuutus on yrittäjän työtapaturma- ja ammattitautivakuutus. Jäljempänä 188—204 §:ssä säädettäisiin, kenelle ja mitä tarkoitusta varten näitä vakuutuksia myönnettäisiin.

Pykälän 2 momentin mukaan kaikkia tämän lain pakollista vakuutusta koskevia säännöksiä sovellettaisiin vapaaehtoiseen vakuutukseen, jos nimenomaan toisin ei säädetä. Voimassa olevan laissa ei ole vastaavaa säännöstä ja vakuutusehdoissa onkin poikettu pakollista vakuutusta koskevista säännöksistä. Oikeudellisesti on kuitenkin ollut epäselvää, missä laajuudessa vakuutusehdoissa voidaan poiketa lain säännöksistä. Ehdotettu säännös poistaisi tämän tulkinnallisen epäselvyyden. Siten kaikki pakollista vakuutusta koskevat säännökset korvattavista vahinko- tapaturmista, etuuksista, etuuksien toimeenpanosta, vakuutuksesta ja vakuutusmaksusta, toimeenpanojärjestelmästä sekä muutoksenhausta, oikaisumenettelyistä ja takaisinperinnästä kuten myös lain IX osan erinäiset säännökset koskisivat myös vapaaehtoisia vakuutuksia, jollei tässä lain osassa toisin säädetäisi.

Pykälän 3 momentissa annettaisiin yhtiöille mahdollisuus yhtiökohtaisin ehdoin muokata vapaa-ajan tapaturmavakuutusten sisältöä, esimerkiksi säilyttää nykyiset vapaa-ajan yksilölliset vakuutukset ja yksinomaan harraste- liikuntaa koskevat urheiluvakuutukset. Lisäksi olisi mahdollista rajata riskialttiita urheilulajeja pois vapaa-ajan turvasta. Urheilulla ei tässä tarkoiteta sellaista ammattimaista urheilua, joka on 12 §:ssä on suljettu lain soveltamisalasta pois. Vapaaehtoista työajan turvaa ei voisi rajata ehdoilla. Laissa säädettyä laajempaa turvaa ei olisi mahdollista tarjota tämän lain mukaisella vakuutuksella.

24 luku Yrittäjän työajan vakuutus

188 §. *Yrittäjän vapaaehtoinen työajan vakuutus.* Pykälän 1 momentissa yrittäjän vapaaehtoinen työajan vakuutus kytkettäisiin yrittäjän eläkelakiin — toisin sanoen vapaaehtoisen työajan vakuutuksen voisi ottaa pää-

säännön mukaan vain sellainen henkilö, jolla on yrittäjän eläkelain mukainen vakuutus (jäljempänä YEL-vakuutus), joko pakollinen tai vapaaehtoinen YEL-vakuutus. Tästä pääsäännöstä olisi kaksi poikkeusta, joista säädettäisiin 189 ja 190 §:ssä.

Jos aloittava yrittäjä olisi ottanut niin sanotun ehdollisen YEL-vakuutuksen heti yrittäjätoiminnan alusta alkaen, myös vapaaehtoinen työajan tapaturmavakuutus voisi alkaa siitä ajankohdasta, kun sitä haetaan.

Pykälän 2 momentin mukaan yrittäjän vuosityöansio, jota käytetään ansionmenetykskorvauksen ja perhe-eläkkeen perusteena, olisi hänelle vahvistetun yrittäjän eläkelain 112 §:n mukaisen työtulon (jäljempänä YEL-työtulo) suuruinen. Tapaturmavakuutuksessa ei siten määritettäisi enää omaa vuosityöansiota eikä myöskään 197 ja 198 §:n mukaan sovellettaisi vähimmäisvuosityöansiota koskevaa 79 §:n säännöstä. Momentin nojalla YEL-työtulon enimmäismäärä voitaisiin kuitenkin vuosityöansiossa ylittää enintään todellista työpanosta vastaavaksi. Yrittäjän, jolle on vahvistettu enimmäismääräinen YEL-työtulo, tulisi hakea sitä suuremman vuosityöansion vahvistamista. Vakuutusyhtiö voisi vahvistaa vuosityöansion enintään työpanosta vastaavan suuruiseksi, mutta yrittäjä voisi hakea myös sitä pienempää vuosityöansiota. Työpanosta vastaava työtulo määritettäisiin noudattaen YEL-työtulon vahvistamisperiaatteita. Yrittäjän eläkelain 112 §:n 1 momentin mukaan työtulo on se palkka, joka kohtuudella olisi maksettava, jos hänen tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoimintaansa suorittamaan olisi palkattava vastaavan ammattitaidon omaava henkilö, tai se korvaus, jonka muutoin voidaan katsoa keskimäärin vastaavan sanottua työtä. Jos yrittäjällä on useita yritystoimintoja, hänen työtulonsa lasketaan näihin yritystoimintoihin yhteensä käytetyn työpanoksen perusteella.

Yrittäjällä olisi vakuuttamista koskevien säännösten nojalla velvollisuus antaa yhtiölle kaikki vakuutuksen hoitamista varten tarpeelliset tiedot, mukaan lukien YEL-vakuutusta koskevat tiedot. Yrittäjällä olisi myös velvollisuus ilmoittaa vakuutuskauden aikana tapahtuvista olennaisista muutoksista, kuten YEL-työtulon muuttamisesta tai YEL-vakuutuksen päättymisestä.

189 §. *68 vuotta täyttäneen yrittäjän vapaaehtoinen työajan vakuutus.* Pykälässä sallittaisiin työajan vakuutuksen jatkaminen vielä yrittäjän täytettyä 68 vuotta YEL-vakuutuksen päättymisestä huolimatta, jos yrittäjän työ jatkuisi. Vuosityöansio olisi tällöin tarkistettava enintään todellista työpanosta vastaavaksi, koska vahvistettua YEL-työtuloa ei enää olisi. Jos yrittäjän työskentelyssä ei tapahtuisi muutosta hänen täyttäessä 68 vuotta, vuosityöansiota ei muutettaisi. Tapaturmaeläkettä ei 68 §:n nojalla maksettaisi 68 vuotta täyttäneelle vanhuuseläkkeensaajalle, mikä soveltuisi myös yrittäjään, jos hän olisi vanhuuseläkkeellä. Muut korvaukset maksettaisiin myös 68 vuotta täyttäneelle.

190 §. *Alle 18-vuotiaan yrittäjän vapaaehtoinen työajan vakuutus.* Alle 18-vuotias yrittäjä ei voi saada YEL-vakuutusta. Pykälän 1 momentin nojalla hänellä olisi kuitenkin oikeus vakuuttaa itsensä tässä laissa tarkoitettujen vahinkotapahtumien varalta. Yrittäjänä vakuuttamisen edellytyksenä olisi, että henkilö täyttää yrittäjän eläkelain 3 §:ssä säädetty yrittäjän kriteerit.

Pykälän 2 momentin mukaan vuosityöansio määräytyisi työpanosta vastaavan työtulon suuruiseksi, jolloin sen suuruus määritettäisiin noudattaen YEL-työtulon määrittämisperiaatteita, jotka on säädetty yrittäjän eläkelain 112 §:n 1 momentissa.

191 §. *Yrittäjän vapaaehtoisen työajan vakuutuksen myöntäminen.* Yrittäjän vapaaehtoista työajan vakuutusta koskisi lain 157 §:ssä säädetty vakuutuksen myöntämispakko. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin poikkeus vakuutuksen myöntämispakosta. Vakuutusyhtiön ei olisi pakko myöntää yrittäjälle työajan vakuutusta, jossa vuosityöansio vahvistetaan YEL-työtulon enimmäismäärää suuremmaksi tai joka myönnetään 68 vuotta täyttäneelle yrittäjälle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeus myöntämispakkoon myös tilanteessa, jossa vakuutuksenottajalla olisi riidattomia maksamattomia velkoja sille vakuutusyhtiölle, josta vakuutusta haetaan. Viittaussäännöksen nojalla 2 momenttia sovellettaisiin myös 204 §:n mukaiseen vapaaehtoiseen työajan vakuutukseen ulkomaille lähetetyille työntekijälle

192 §. *Vakuutusyhtiön oikeus irtisanoa yrittäjän vapaaehtoinen työajan vakuutus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vakuutusyhtiön oikeudesta irtisanoa yrittäjän vapaaehtoinen työajan vakuutus kahdella perustella: 1) vakuutuksenottaja on jättänyt kyseistä vakuutusta koskevan vakuutusmaksunsa maksamatta tai 2) vakuutuksenottaja on antanut tahallisesti väärää tai puutteellista tietoa korvausasiassa tai vakuutusmaksun määräämistä varten ja menettelyllään pyrkinyt hankkimaan itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä. Vastaavaa irtisanomisoikeutta ei ole voimassa olevassa laissa, mutta etenkin vakuutuksen vapaaehtoisen luonteen huomioon ottaen vakuutusyhtiön irtisanomisoikeus on perusteltu mainituissa tilanteissa, joissa vakuutuksenottaja ei täytä velvoitteitaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin irtisanomismenettelystä ja siitä, että vakuutuksen päättymisen voisi edellä ensin mainitussa tapauksessa estää maksamalla vakuutusmaksun irtisanomisaikana. Vakuutuksen päättämisestä olisi annettava päätös, josta olisi normaali valitusoikeus.

Viittaussäännöksen nojalla pykälää sovellettaisiin myös 204 §:n mukaiseen vapaaehtoiseen työajan vakuutukseen ulkomaille lähetetyille työntekijälle.

193 §. *Vakuutuksen päätyminen yrittäjän eläkelain mukaisen vakuutuksen päättyessä.* Pykälän 1 momentissa todettaisiin sinänsä jo 188 §:stä ilmenevä periaate, että yrittäjän työajan vakuutus päättyy, kun YEL-vakuutus päättyy. Yrittäjän vakuutus olisi sidoksissa YEL-vakuutukseen. Tästä pääsäännöstä poikkeuksena olisi se 189 §:n mukainen tilanne, jolloin yrittäjä voisi jatkaa vakuutusta 68 vuotta täytettyäänkin. Momentissa säädettäisiin myös tilanteesta, jossa niin sanottu ehdollinen YEL-vakuutus peruuntuu, koska yrittäjän toiminta ei ole jatkunut yhdenjaksoisesti neljää kuukautta eikä henkilö ei siten olisi lainkaan ollut YEL-vakuuttamisvelvollinen. Tällöin vakuutus olisi voimassa siihen saakka, kun yritystoiminta päättyi eli enintään neljän kuukauden ajan toiminnan alkamisesta.

Vakuutusyhtiö ei voisi päättää vakuutusta vaikka sillä olisi tieto yritystoiminnan lakkaamisesta ennen kuin YEL-vakuutus on

lakkautettu. Vakuutuksen päättymisestä olisi annettava vakuutuksenottajalle päätös, josta olisi muutoksenhakuoikeus 238 §:n mukaisesti.

Vakuutuksen päätyttyä takautuvasti vakuutusyhtiön olisi palautettava vakuutuksenottajalle aiheettomasti suoritettut vakuutusmaksut. Aiheettomasti maksetun vakuutusmaksun palautus vanhentuisi 173 §:n mukaan viiden vuoden kuluttua vakuutusmaksun maksupäivästä, jollei vanhentumista olisi sitä ennen katkaistu. Vakuutusyhtiö antaa vakuutuksen päättymisestä päätöksen vakuutuksenottajalle.

194 §. Yrittäjän oikeus irtisanoa vapaaehtoinen vakuutus. Pykälässä säädettäisiin yrittäjän oikeudesta irtisanoa vapaaehtoinen työajan vakuutus. Säännös vastaisi nykytilaa, vaikka voimassa olevassa laissa ei ole asiasta nimenomaista säännöstä. Yrittäjä voisi irtisanoa vakuutuksen päättymään haluamastaan ajankohdasta, kuitenkin aikaisintaan siitä, kun irtisanomisilmoitus on saapunut vakuutusyhtiölle.

195 §. Vahinkotapahtumasta ilmoittaminen. Pykälässä säädettäisiin 111 §:n 2 momentissa säädetyin ilmoituksen tekemisestä. Yrittäjällä olisi 1 momentin mukaan velvollisuus ilmoittaa työajan vakuutuksen perusteella korvattavasta vahinkotapahtumasta. Ilmoitus olisi tehtävä vakuutusyhtiölle viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä vahinkopäivästä. Yrittäjälle on perusteltua säätää ilmoitusvelvollisuus, koska yrittäjän työajan vakuutukseen perustuva korvaus on lakisääteinen korvaus, joka on ensisijainen muihin sosiaalivakuutusetuksiin nähden. Ensisijainen korvaus vaikuttaa muihin sosiaalivakuutusetuksiin. Siten yrittäjä ei voisi esimerkiksi itse päättää, hakeeko korvausta tapaturman aiheuttamasta työkyvyttömyydestä sairausvakuutuslain vai tämän lain perusteella. Myös julkisen terveydenhuollon oikeus täyskustannusmaksuun järjestämästään sairaanhoidosta edellyttää korvausasian ratkaisemista. Tämän lain mukaisen vapaaehtoisen vapaa-ajan vakuutuksen korvaukset eivät ole ensisijaisia korvauksia eikä niiden perusteella makseta täyskustannusmaksua, joten niiden osalta ei ole tarpeen säätää vastaavaa ilmoitusvelvollisuutta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin seuraamuksesta, jos yrittäjä laiminlyö ilmoituksen tekemisen. Korvaus voitaisiin evätä viivästymisajalta, mutta epäamisessä käytettäisiin kuitenkin kohtuusharkintaa. Jos yrittäjä ei olisi voinut tehdä ilmoitusta esimerkiksi vamman tai sairauden luonteen tai tilan vuoksi, korvauksen epäminen ei olisi kohtuullista.

196 §. Vahinkotapahtuman sattumisolosuhteet. Pykälässä tarkennettaisiin työtapaturman sattumisolosuhteita koskevia 22—25 §:n säännöksiä yrittäjän osalta, koska yrittäjätöön luonne on osin erilainen kuin työsuhteessa tehtävän työn luonne. Muutoin työntekijää koskevia 21—25 §:n säännöksiä korvattavista olosuhteista sovellettaisiin myös yrittäjään. Yrittäjälle työssä eli työnteon yhteydessä sattunut tapaturma korvattaisiin 21 §:n mukaisesti, työntekopaikan alueella muutoin kuin työnteon yhteydessä sattunut tapaturma korvattaisiin 22 §:n mukaisesti.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin 22 §:ää tarkentavasti, mitä olisi pidettävä yrittäjän työntekopaikan alueena. Yrittäjän työntekopaikan alueeseen kuuluisi alue, jossa yrittäjä kulloinkin tekee yrittäjätöitään. Tällä työntekopaikan alueella olisi yrittäjällä 22 §:n mukainen turva voimassa muussakin toiminnassa kuin työtehtävien tekemisessä vastaavalla tavalla kuin työntekijällä.

Työntekopaikan alueeseen eivät kuitenkaan momentin mukaan kuuluisi yrittäjän asunto tai muut pääasiallisesti yksityiskäytössä olevat alueet. Viimeksi mainittu rajoittava säännös on tarpeen, koska yrittäjätoimintaa harjoitetaan myös yrittäjän kotona ja siihen liitetyillä alueella, samassa kiinteistössä, jolloin työajan ja vapaa-ajan toimintojen erottaminen voi olla vaikeaa. Ehdotettava rajaus helpottaa tulkintaa tilanteissa, joissa kyseessä ei ole työtehtävien tekeminen. Asunnossa ja yksityiskäytössä olevilla alueilla tehtävä yrittäjätö olisi turvan piirissä 21 §:n nojalla, eikä työpaikan alueen rajaaminen säännöksessä ehdotetulla tavalla vaikuttaisi työnteon yhteydessä sattuneiden vahinkotapahtumien korvaamiseen. Asunnolla tarkoitettaisiin lähtökohtaisesti koko rakennusta, jossa yrittäjä asuu, vaikka siellä olisi huoneita tai tiloja, joita käytetään myös työssä. Pääasiallisesti yksityiskäytössä olevalla alueella tarkoitet-

taisiin esimerkiksi kodin pihapiiriä ja vapaa-ajan asuntoa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin turvasta 24 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua koulutustilaisuudessa. Momentin mukaan koulutuksen tulisi liittyä yrittäjätyöhön. Yrittäjätyöhön liittyvänä voitaisiin pitää sellaista koulutusta, jota kyseisessä yritystoiminnassa vaadittava osaaminen edellyttäisi ja joka liittyisi yrittäjän omaan yrittäjätoimintaan. Koulutustilaisuus tarkoittaisi tietyille kohderyhmälle suunnattua tilaisuutta, jossa olisi ulkopuolinen järjestävä organisaatio sekä tietty ohjelma, johon yrittäjä osallistuisi.

Momentin mukaan yrittäjään ei sovellettaisi 24 §:n 1 momentin 2 kohtaa eli työntekopaikan alueen ulkopuolella pidettävissä virkistystilaisuuksissa yrittäjällä ei ole vastaava turvaa kuin työntekijöillä. Soveltamisalan supistus on tarpeen, koska yrittäjän osalta rajanveto laissa tarkoitettujen virkistystilaisuuksien ja vapaa-ajan osalta olisi niin tulkinnanvaraista, ettei selviä korvauserusteita olisi löydettävissä. Toisaalta yrittäjillä vastaisuudessakin olisi todennäköisesti lähes aina vakuutukseen liitettynä tämän lain mukainen vapaa-ajan vakuutus, jolloin turva ulottuisi virkistykseen sitä kautta. Jos yrittäjä järjestäisi työntekijöilleen virkistystilaisuuden, hänen voitaisiin katsoa olevan silloin yrittäjätyössään ja sitä kautta turvan piirissä.

Ehdotettu 25 §:n sanamuoto ei sellaisenaan sovellu yrittäjätyöhön. Tämän vuoksi pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että 25 §:ää sovellettaisiin vastaavasti silloin, kun yrittäjä tekee työtään asunnossaan tai muualla kuin työtehtävän edellyttämässä työntekopaikassa. Näissä tilanteissa ei siten sovellettaisi, mitä 22 ja 23 §:ssä säädetään tapaturman korvaamisesta työntekopaikan alueella, asunnon ja työpaikan välisellä matkalla sekä ruokailu ja virkistystauolla. Työtehtävän edellyttämällä työntekopaikalla tarkoitettaisiin esimerkiksi asennuskohdetta tai muuta vastaava paikka, jossa työ on välttämättä tehtävä työn kohteen vuoksi. Muulla kuin työtehtävän edellyttämällä paikalla tarkoitettaisiin siten sellaista paikkaa, jossa yrittäjä oman valintansa perusteella voi tehdä työtään. Asunnossa tai muussa momentin tarkoittamassa paikassa turva kattaisi siis vain 21 §:ssä tarkoitettua työntee-

on. Yrittäjän turvan laajuus vastaisi siten työntekijän turvaa vastaavissa tilanteissa.

197 §. Yrittäjän päiväraha. Pykälässä säädettäisiin, miten yrittäjälle maksettava päiväraha määräytyisi. Pykälän 1 momentissa todettaisiin, mitä päivärahaa koskevia säännöksiä ei sovellettaisi yrittäjään. Lähtökohtaisesti yrittäjää koskisivat samat ansionmenetykskorvauksia koskevat säännökset kuin työntekijää, mutta yrittäjätyön ja tulojen määrääntymisen osalta vakuutus poikkeaa selvästi työntekijän vakuutuksesta, minkä vuoksi tarvitaan yrittäjää koskevia erityissäännöksiä. Momentin mukaan yrittäjään ei sovellettaisi 56 §:n 2 momentissa säädettyjä päivärahan edellytyksiä. Tämän korvaisi 2 momentin säännös. Yrittäjään ei sovellettaisi myöskään 57—60 §:n säännöksiä osittaisesta työkyvyttömyydestä, neljän viikon päivarahasta ja päivärahan vähimmäismäärästä eikä 70 §:n säännöstä päätoimisen opiskelun estymisestä.

Yrittäjällä olisi 56 §:n 1 momentin mukaisesti oikeus päivärahaan yhden vuoden ajan vahinkopäivästä lukien, jos hän on vahingon johdosta kykenemätön tekemään työtään kokonaan tai osittain. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, miten yrittäjän työkyvyn heikentymä määritettäisiin. Yrittäjätyön osalta on usein vaikea täsmällisesti määrittellä työkyvyn heikentymää ja työansioiden menetyksen suuruutta, etenkin tilanteissa, joissa korvattava vahinko ei estä kokonaan työskentelyä. Yrittäjä joutuu jo käytännön pakosta usein vähäisessä määrin huolehtimaan yrityksensä asioista vaikka olisikin sairauslomalla. Vähäisen työnteon selvittämistä päivärahaudella ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Sen vuoksi säännöksessä ehdotetaan päivärahan porrastamista kahteen tasoon, jos vahinko rajoittaa yrittäjätyön tekemistä. Jos vahinko estäisi pääasiallisesti työnteon, päiväraha maksettaisiin täysimääräisenä. Yrittäjän ei siten tarvitsisi erityisesti osoittaa, ettei hän lainkaan kykenisi osallistumaan yrittäjätyöhönsä, kun vahingon aiheuttamien rajoitusten voitaisiin arvioida aiheuttavan täyden tai lähes täyden työkyvyttömyyden. Jos työkyvyn rajoitusten arvioitaisiin selvästi aiheuttavan vain osatyökyvyttömyyden eli yrittäjä kykenisi edelleen vähäistä suurempaan osaan yrittäjätyöstään, päiväraha olisi puolet täydestä päivarahasta.

Voimassa olevan lain aikana noudatettua korvaus- ja oikeuskäytäntöä voidaan pitää osittaisen työkyvyttömyyden tilanteissa täsmentymättömänä. Useissa tapauksissa noudatetaan karkeaa porrastusta työkyvyn heikentymän arvioinnissa, esimerkiksi 30—50—100 %. Jos yrittäjälle on kirjoitettu sairauslomaa, käytännössä ensimmäiseltä jaksolta myönnetään päiväraha aina täysimääräisenä. Työkyvyttömyyden pitkittyessä viikkojen mittaiseksi, aletaan selvittämään tarkemmin, mitä työtä yrittäjä mahdollisesti vielä tekee tai kykenisi tekemään yrityksessään. Ehdotettavalla säännöksellä pyritään siten selkiyttämään työkyvyn heikentymän määrittämistä. Tarkoitus on, ettei päiväraha-kaudella olisi tarvetta selvittää yrittäjätöyden ansioiden mahdollista vähenemistä, vaan työkykyä arvioidaisiin vamman tai sairauden yrittäjätöylle aiheuttamien rajoitusten perusteella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että päivärahan määrä on 1/360 tämän luvun säännösten mukaisesta yrittäjän vuosityöansiosta. Työntekijää koskevat vuosityöansiosäännökset eivät koskisi yrittäjää, mikä selvyyden vuoksi todettaisiin myös tässä momentissa.

198 §. Yrittäjän tapaturmaeläke. Yrittäjän oikeus tapaturmaeläkkeeseen määräytyisi lähtökohtaisesti tapaturmaeläkettä koskevien säännösten perusteella. Siltä osin kuin 63 §:n 2—3 momentissa säädetään työkyvyn heikentymän arvioinnista, tarvittaisiin kuitenkin yrittäjää koskeva täydentävä säännös. Kuten edellisen pykälän perusteluissa todetaan, yrittäjän työkyvyn heikentymisen ja työansioiden vähentymisen arviointi on yleensä selvästi vaikeampaa kuin työntekijän kohdalla. Yrittäjän vuosityöansion kytkeminen YEL-työtuloon vaikuttaisi olennaisesti myös työkyvyn heikentymän määrittämiseen. Momentissa säädettäisiin, että työkyvyn heikentymää määritettäessä olisi otettava huomioon myös yrittäjän YEL-työtulo vahinkotapahtuman jälkeen. Tämä tarkoittaisi, että verrattaessa 63 §:n 3 momentin mukaisesti yrittäjän vuosityöansiota vahinkotapahtuman jälkeiseen tilanteeseen, vuosityöansiota tulisi verrata YEL-työtuloon. Momentin mukaan pysyvää tapaturmaeläkettä ei voitaisi myöntää, jos YEL-työtuloa ei olisi pienennetty va-

hinkotapahtuman jälkeen. Jos YEL-työtuloa ei olisi pienennetty, niin vuosityöansioon verrattuna ansionmenetystä ei ole lainkaan aiheutunut. Tapaturmaeläkevaiheessa - toisin kuin päiväraha-kaudella - edellytettäisiin siis YEL-työtulossa muutosta, jotta pysyvää ansionmenetystä voitaisiin korvata. Myös pitkäkestoisen työkyvyn heikkenemisen tilanteissa, vaikka tilanteen ei voitaisi arvioida olevan vielä pysyvä, tulisi arvioida YEL-työtulon merkitys yrittäjän työkyvyn heikkenemisen ja työansioiden vähentymisen kannalta. Työkyvyttömyyden pitkittyessä sen täytyisi näkyä yrittäjän työansioissa ja sitä kautta YEL-työtulossa.

Työkyvyn heikentymistä ei kuitenkaan arvioida pelkästään YEL-työtulon perusteella. Muutoin yrittäjän työkyvyn heikentymistä arvioidaisiin 63 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen seikkojen perusteella. Huomioon otettavia seikkoja yrittäjällä olisivat tilanteesta riippuen esimerkiksi yrityksen toiminnan jatkuminen, yrittäjän työtehtävien luonne ennen vahinkotapahtumaa, vahingon aiheuttamat rajoitukset työtehtävien osalta, yrittäjän työtehtävien tosiasiallinen muuttuminen vahinkotapahtuman jälkeen ja yrittäjän mahdollisuudet muuttaa työtehtäviään.

Tilapäistä työkyvyttömyyttä ei siis eläkevaiheessa arvioisi samalla tavoin kuin pitkäaikaista työkyvyn heikentymää eikä tapaturmaeläkkeen saamiseksi edellytettäisi YEL-työtulon muutosta. Esimerkiksi leikkauksen jälkeinen työkyvyttömyys tai muu vielä tilapäiseksi arvioitava työkyvyn heikkeneminen korvattaisiin täydellä tapaturmaeläkkeellä kuten nykyisinkin.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että tapaturmaeläke määräytyy tämän luvun mukaisesta yrittäjän vuosityöansiosta. Momentin mukaan työntekijää koskevat vuosityöansiosäännökset eivät koskisi yrittäjää myöskään tapaturmaeläkkeen osalta. Myöskään 70 §:n säännöstä päätoimisen opiskelun estymisestä ei sovellettaisi yrittäjän tapaturmaeläkkeeseen.

25 luku **Vapaaehtoinen vapaa-ajan vakuutus**

199 §. Vapaaehtoinen vapaa-ajan vakuutus työntekijöille. Pykälässä säädettäisiin työnan-

tajan työntekijöilleen ottamasta vapaa-ajan vakuutuksesta. Pykälän 1 momentin mukaan työntekijöiden vapaa-ajan vakuutuksen voisi liittää pakolliseen vakuutukseen eli se olisi otettava samasta yhtiöstä kuin pakollinen vakuutus. Tämä vastaisi nykytilaa, vaikka nimenomaista säännöstä ei nykyisin ole. Vapaa-ajan vakuutus olisi liitännäinen päävakuutukseen eli työntekijän pakolliseen tapaturmavakuutukseen, jolloin sitä ei voisi myöntää muuta kuin päävakuutuksen voimassa ollessa ja se päättyisi samalla, kun päävakuutus päättyy.

Momentissa vapaa-aikana korvattavaksi määriteltäisiin vahinkotapahtuma, joka ei ole sattunut 21—25 §:ssä tarkoitetuissa olosuhteissa. Mainitut lainkohdat viittaisivat työtaturmana korvattavien vahinkotapahtumien olosuhteisiin. Lisäksi momentissa olisi nykyisiä vakuutusehtoja vastaava säännös, jonka mukaan vapaa-ajan vakuutusturva ei ulotu tilanteisiin, joissa työnteko ja työntekijän palkanmaksuvelvollisuus ovat olleet vahinkotapahtuman sattumisen yhteydessä yhdenjaksoisesti keskeytyneenä yli 30 päivää. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi perhe- tai vuorotteluvapaa taikka lomautus.

Nykyisin on vapaa-ajan vakuutuksia sekä ryhmävakuutuksina että yksilöllisinä vakuutuksina. Ryhmävakuutuksissa vakuutusmaksun perusteena oleva palkkasumma on yleensä sama kuin kyseisellä ryhmällä pakollisessa vakuutuksessa. Yksilöllisessä vakuutuksessa nimetyille henkilölle sovitaan vuosityöansio, jota käytetään vakuutusmaksun ja ansionmenetykskorvauksen perusteena. Ehdotetussa laissa ei olisi tällaista erityissäännöstä, joten myös yksilöllisen vakuutuksessa korvaus ja maksu määräytyisivät tämän pykälän ja pakollista vakuutusta koskevien pykäliden nojalla. Vakuutusmaksun perusteena olisi vakuutettujen työntekijöiden osalta sama työansio kuin pakollisessa vakuutuksessa.

Pykälän 2 momentin nojalla vapaa-ajan vakuutuksen perusteella maksettava 58 §:n mukainen 28 päivän päiväraha määräytyisi yksinomaan vakuutuksen ottaneen työntekijän työssä maksetun sairausajan palkan perusteella tai mainitun työntekijän työssä saadun työansion perusteella. Vuosityöansioon perustuva päiväraha, tapaturmaeläke, kuntoutusraha ja perhe-eläke määräytyisivät vastaa-

vasti vain mainitun työntekijän työssä saadun työansion mukaan määritetyn vuosityöansion perusteella. Muissa työsuhteissa tai yrittäjätyössä saatuja ansioita ei otettaisi huomioon toisin kuin pakollisessa vakuutuksessa. Kyseessä on siten erityissäännös suhteessa ansionmenetykskorvaussäännöksiin. Jos vakuutuksen ottanut työntekijä on maksanut sairausajan palkkaa, ansionmenetykskorvaus maksettaisiin 139 §:n mukaisesti työntekijälle. Mahdolliselle toiselle työntekijälle, joka on maksanut sairausajan palkkaa, ansionmenetykskorvausta ei kuitenkaan maksettaisi, koska korvaus ei perustu muun kuin vakuutetun työn ansioihin.

Nykyisin vakuutusehdot poikkeavat toisistaan siten, että joidenkin ehtojen mukaan päiväraha määräytyy aina vuosityöansion perusteella eikä lyhyen ajan päivärahan säännöksiä sovelleta. Ehdotus yhdenmukaistaisi tältä osin päivärahan määräytymisperusteet. Momentissa myös selvytyden vuoksi säädettäisiin, ettei vuosityöansioon ei sovelleta, mitä 74—79 §:ssä säädetään.

Vahingoittunut voi olla usean tämän lain mukaisen vapaa-ajan vakuutuksen nojalla vakuutettu, jos hänellä on useita työntekijä samanaikaisesti. Tämä ei saisi johtaa kuitenkaan tämän lain nojalla ylikompensatioon. Vahingoittuneella ei olisi oikeutta saada esimerkiksi tämän lain mukaista kulukorvausta tai haittakorvausta kahteen tai useampaan kertaan samasta vapaa-ajan vahingosta. Ansionmenetykskorvaus määräytyisi kunkin vapaa-ajan vakuutuksen osalta erikseen.

Pykälän 3 momentin mukaan vakuutusyhtiöllä ei olisi velvollisuutta myöntää 1 momentissa tarkoitettua vakuutusta. Vakuutusyhtiöllä ei siten olisi vakuutuksen myöntämispakkoa kuten pakollisessa vakuutuksessa tai vapaaehtoisessa työajan vakuutuksessa olisi. Vakuutuksenottajalla ei olisi subjektiivista oikeutta saada tämän lain mukaista vapaa-ajan vakuutusta. Momentin mukaan vakuutusyhtiöllä olisi myös oikeus irtisanoa vapaa-ajan vakuutus vakuutusehdoissa määrättyjen hyvän vakuutustavan mukaisten perusteiden nojalla. Vapaa-ajan vakuutukseen ei siten tältäkin osin sovellettaisi vakuutus-sopimuslakia. Vakuutuksenottajalla olisi puolestaan oikeus irtisanoa vakuutus päättyneeseen haluamastaan ajankohdasta, kuitenkin

aikaisintaan siitä, kun irtisanominen on saapunut vakuutusyhtiöön. Tämä vastaisi nykytilaa.

200 §. Yrittäjän vapaaehtoinen vapaa-ajan vakuutus. Pykälän 1 momentin mukaan yrittäjän vapaa-ajan vakuutuksen voisi liittää vapaaehtoiseen työajan vakuutukseen, mikä vastaa nykytilaa. Vapaa-aika olisi määritelty kuten 199 §:ssä eli korvaukseen oikeuttais vahinkotapahtuma, joka ei ole sattunut 21—25 §:ssä tarkoitetuissa työtapaturomaa määrittelevissä olosuhteissa. Vapaa-ajan vakuutus olisi liitännäinen päävakuutukseen eli yrittäjän vapaaehtoiseen työajan tapaturmavakuutukseen, jolloin sitä ei voisi myöntää muuta kuin päävakuutuksen voimassa ollessa ja se päättyisi samalla, kun päävakuutus päättyy.

Pykälän 2 momentin mukaan ansionmenetykskorvauksen ja perhe-eläkkeen perusteena käytettäisiin samaa yrittäjän vuosityöansiota, josta 188 §:n 2 momentissa, 189 §:ssä ja 190 §:n 2 momentissa säädettäisiin. Momentin mukaan päivärahaan ja tapaturmaeläkkeeseen sovellettaisiin yrittäjän työajan vakuutusta koskevia säännöksiä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin 199 §:n 3 momenttia vastaavasti, ettei vakuutusyhtiöllä ole vakuutuksen myöntämispakkoa ja että vakuutusyhtiöllä olisi oikeus irtisanoa vakuutus vakuutusehtojensa mukaisesti. Yrittäjällä olisi puolestaan oikeus irtisanoa vapaa-ajan vakuutus päättymään haluamastaan ajankohdasta, kuitenkin aikaisintaan siitä, kun irtisanominen on saapunut vakuutusyhtiöön. Tämä vastaisi nykytilaa.

201 §. Korvattavuuden rajoitukset. Pykälän 1 momentin mukaan vapaaehtoisesta vapaa-ajan vakuutuksesta ei voitaisi korvata tämän lain mukaista ammattitautia, ammattitautina korvattavaa muun sairauden olennaista pahenemista eikä työliikekipeytymistä, koska nämä ovat luonteeltaan vain työhön liittyviä vahinkotapahtumia. Momentin mukaan myöskään toisen henkilön tahallaan aiheuttamaa vahinkoa, esimerkiksi pahoinpitelyn aiheuttamaa vahinkoa, ei voitaisi korvata vapaa-ajan vakuutuksesta. Säännös vastaisi nykytilaa, koska mainittujen tilanteiden korvattavuus on nykyisin rajattu pois joko korvauskäytännössä tai vakuutusehdoissa.

Pykälän 2 momentissa rajattaisiin vapaa-ajan vakuutuksen korvattavuuden ulkopuo-

lelle potilasvahinkolain mukainen potilasvahinko sekä liikennevakuutuslain (279/1959) tai muun Euroopan talousalueen maan vastaavan lain tarkoittama liikennevahinko. Vastaavasti korvausta ei maksettaisi raideliikennevakuutuslain (113/1999) tai muun Euroopan talousalueen maan vastaavan lain tarkoittamasta raideliikennevahingosta eikä lento- tai merionnettomuudessa aiheutuneesta vahingosta. Liikennevahinkoja koskevan rajoituksen alueellinen rajoittaminen ETA-valtioihin perustuu siihen käytännölliseen näkökohtaan, että näistä maista vahingoittunut saa korvauksen pakollisesta liikennevakuutuksesta. Liikennevahinko korvataan pääsääntöisesti vahingon tapahtumamaan säännösten mukaan. Suomalainen autoilija voi ETA-maissa valita, käyttääkö syyllisenä ollessaan oman ajoneuvon liikennevakuutusta, joka kattaa myös ajoneuvon kuljettajan ja omistajan mahdolliset henkilövahingot. Myöskään raideliikenteen osalta korvauksen saaminen ETA-maissa ei tuottane vaikeuksia.

Korvattavuuden ulkopuolelle rajattaisiin myös vahinkotapahtuma, jonka johdosta on oikeus tämän lain mukaiseen korvaukseen muun lain nojalla. Viimeksi mainittu tilanne olisi kyseessä, jos vakuutetulla olisi vapaa-aikana sattuneen vahingon johdosta oikeus korvaukseen esimerkiksi pelastuslain (379/2011) nojalla. Muita vastaavia lakeja ovat muun muassa meripelastuslaki (1145/2011), sotilastapaturmalaki (1211/1990), valmiuslaki (1080/1991) ja poliisilaki (493/1995). Nämä vahingot eivät luonteensa puolesta aina muutoinkaan kuuluisi vapaa-ajan vahingon käsitteen alle, mutta tulkintaongelmien välttämiseksi on perusteltua ottaa lakiin nimenomainen säännös asiasta. Lisäksi korvattavuuden ulkopuolelle selvytyden vuoksi rajattaisiin myös maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaiset työtapaturomat ja ammattitaudit. Säännös vastaa pitkälti nykyisten vakuutusehtojen määräyksiä. Vakuutusehdoilla ei voitaisi enää tehdä rajoituksia korvattavuuteen lukuun ottamatta 187 §:n 3 momentissa mainittuja rajoituksia. Ammattiurheilu, johon sovelletaan urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annettua lakia, jää vapaaehtoisen vakuutuksen ulkopuolelle jo lain 12 §:n nojalla.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin meri- ja sisävesiliikenteessä työskenteleviä työntekijöitä koskevista työehtosopimuksissa sovitua vapaa-ajan vakuutusta eli niin sanottua laivaväen vapaa-ajan vakuutusta koskevasta erityisehdosta, jollainen sisältyy voimassa oleviin vakuutuksiin. Momentin nojalla mainittujen vakuutusten ehdoissa voitaisiin rajoittaa korvattavuuden ulkopuolelle sodan, kapinan tai muun vastaavan aseellisen selkkauksen aiheuttamat tapaturmat. Vastaavaa rajoitusehtoa ei ole muissa voimassa olevan lain mukaisissa vapaa-ajan vakuutuksissa.

202 §. Korvauksesta tehtävät vähennykset. Pykälän nojalla vapaa-ajan vakuutuksesta maksettavat korvaukset olisivat toissijaisia suhteessa sairausvakuutuslain mukaisiin korvauksiin sekä työeläkelakien ja kansaneläkelain mukaisiin eläkkeisiin, jotka johtuvat samasta vahingosta. Tämä vastaisi pitkälti käytännössä nykytilaa, joka perustuu vakuutusehtoihin. Kansaneläkelaitoksen tai työeläkelaitoksen ei siten tarvitsisi ottaa huomioon vapaa-ajan vakuutuksen korvauksia mainituissa etuuksissa.

Kansaneläkelaitoksen maksamiin eläkkeensaajan hoitotukeen ja vammaistukeen nähden vapaa-ajan vakuutuksen perusteella maksettava hoitotuki (nykyinen haattalisä) olisi edelleen ensisijainen etuus, joka vähennetään hoitotuesta ja vammaistuesta vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) 12 §:n mukaisesti.

Vapaaehtoisen työajan vakuutuksen korvaukset olisivat pakollista vakuutusta koskevan pääsäännön mukaisesti ensisijaisia etuuksia suhteessa muihin sosiaalivakuutusetuksiin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin päivärahan tehtävästä laskennallisesta vähennyksestä siltä ajalta, jolta vahingoittuneella olisi oikeus saada sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa saman vahinkotapahtuman perusteella. Nykyisten vakuutusehtojen mukaan on tehty vastaavanlainen vähennys, jonka suuruus ei kuitenkaan ole enää vastannut sairauspäivärahan ja tapaturmapäivärahan välistä suhdetta. Momentissa olisi viiden prosenttiyksikön tarkkuudella määritelty vähennyksen suuruus. Vähennyksen ei olisi tarkoitus täsmällisesti vastata sairauspäivärahan määrää vaan laskennallista keskimääräistä arviota sairauspäivärahan ja tapaturmapäivärahan

suhteesta tietyllä ansiotasolla. Vähennyksen määrää ei voida tällä tavoin laskea täsmällisesti, koska tapaturmapäivärahan perusteena oleva työansio ei ole sama kuin sairauspäivärahan perusteena oleva työansio, ne voivat koostua jopa eri vuosien ansioista.

Pykälän 2 momentin nojalla tapaturmaeläkkeestä vähennettäisiin vahingoittuneelle samalta ajalta maksettava sairauspäiväraha, muun lain nojalla maksettava työkyvyttömyyseläke tai työkyvyttömyyseläkettä seuraava vanhuuseläke. Perhe-eläkkeestä vähennettäisiin muun lain nojalla saman vahinkotapahtuman johdosta maksettava perhe-eläke. Tämä vastaa myös nykyistä vakuutusehtojen mukaista menettelyä.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin, että kuntoutusraahan sovellettaisiin 1 ja 2 momentin säännöksiä.

Pykälän 4 momentin mukaan sairaanhoitokorvauksesta vähennettäisiin saman vahinkotapahtuman johdosta maksettava sairausvakuutuslain mukainen korvaus. Käytännössä vakuutuslaitos voisi niin halutessaan valtakirjalla hakea sairausvakuutuskorvauksen vahingoittuneen puolesta.

203 §. Korvattava sairaanhoito. Pykälässä rajattaisiin täyskustannusvastuun soveltaminen pois vapaa-ajan vakuutuksista, muutoin sovellettaisiin sairaanhoidon korvaamista koskevia säännöksiä.

26 luku **Työntekijän vapaaehtoinen työajan vakuutus ulkomaan-työssä**

204 §. Vapaaehtoinen työajan vakuutus ulkomailla työskentelevälle työntekijälle. Pykälässä säädettäisiin työnantajan oikeudesta ottaa vapaaehtoinen työajan vakuutus ulkomailla työskentelevälle työntekijälle. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan vakuutuksen myöntämisedellytysten kytkemistä suoraan viittaussäännöksellä työntekijän eläkelain 150 §:n 2—4 momentissa säädettyihin edellytyksiin. Asiallisesti voimassa olevan lain 57 §:n 4 momentin säännös on jo vastannut työntekijän eläkelain mainittua säännöstä. Vapaaehtoisen vakuutuksen järjestämiseen voi olla tarvetta esimerkiksi silloin, jos lakisääteinen tai pakollinen työeläketurva työntekomaassa on puutteellinen. Vapaaehtoinen

vakuutus on mahdollinen, vaikka työoikeudellisena työnantajana ulkomaantyössä on ulkomainen yritys. Vakuutuksenottajan on kuitenkin aina oltava suomalainen yritys, joka vastaa vakuutusmaksuista. Momentin mukaan vakuutuksen myöntämiseen ja irtisanomiseen sovellettaisiin, mitä 191 §:n 2 momentissa ja 192 §:ssä säädetään yrittäjän vapaaehtoisesta työajan vakuutuksesta. Tämä tarkoittaisi, että vakuutusta koskisi myöntämispakko 191 §:n 2 momentissa säädettyä poikkeusta lukuun ottamatta. Vakuutusyhtiöllä olisi myös 192 §:ssä säädettyin edellytyksin oikeus irtisanoa vakuutus.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutuksen perusteella maksettava 28 päivän päiväraha määräytyisi yksinomaan vakuutuksen otta- neen työnantajan työssä maksetun sairaus- ajan palkan perusteella tai mainitun työnanta- jan työssä saadun työansion perusteella. Vuosityöansion perustuva päiväraha, tapa- turmaeläke, kuntoutusraha ja perhe-eläke määräytyisivät vastaavasti vain mainitun työnantajan työssä saadun työansion mukaan määritetyn vuosityöansion perusteella. Muis- sa työsuhteissa tai yrittäjätyössä saatuja ansi- oita ei otettaisi huomioon. Kyseessä on siten erityissäännös suhteessa ansionmenetyskor- vaussäännöksiin. Säännös olisi sama kuin vapaa-ajan vakuutuksia koskeva 238 §:n 2 momentti. Tämä olisi poikkeus vastaavaan voimassa olevan lain 57 §:n 4 momentin mu- kaiseen vakuutukseen, jossa sovitaan työntekijälle vakuutusmaksun ja korvauksen perus- teena käytettävä vuosityöansio. Momentissa myös selvyuden vuoksi säädettäisiin, ettei vuosityöansioon ei sovelleta, mitä 75— 79 §:ssä säädetään.

VII Osa Toimeenpanojärjestelmä

27 luku Vakuutuslaitokset

205 §. *Vakuutuksen myöntämiseen oikeute- tut vakuutusyhtiöt.* Pykälä vastaa asiasisällöl- tään voimassa olevan lain 29 §:n 1 ja 3 mo- menttia. Työnantajan tulisi 156 §:n mukaan vakuuttamisvelvollisuuden täyttääkseen ottaa vakuutus ennen työnteon aloittamista. Pykä- län 1 momentin mukaan tällaisen vakuutuk- sen voisi myöntää vakuutusyhtiö, jolla on oi- keus harjoittaa vakuutusyhtiölain (521/2008)

tai ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain (398/1995) mukaan vakuutusluokista annetun lain (526/2008) 2 §:n 1 momentissa mainittua vahinkovakuutusluokan I mukaista vakuutustoimintaa Suomessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vakuu- tusyhtiölain ja ulkomaisista vakuutusyhtiöis- tä annetun lain soveltamisesta. Ehdotettu laki olisi ensisijainen vakuutusyhtiön tämän lain mukaisessa vakuutustoiminnassa.

206 §. *Virkavastuu.* Pykälässä säädettäisiin virkavastuusta tämän lain toimeenpanossa. Perustuslain 118 §:ssä säädetään vastuusta virkatoimista. Virkavastuu sisältää sekä va- hingonkorvausoikeudellisen että rikosoikeu- dellisen vastuun. Kun julkinen hallintotehtä- vä annetaan hoidettavaksi muulle kuin viran- omaiselle, tulee perustuslakivaliokunnan kannanottojen mukaan säädösperusteisesti huolehtia siitä, että tehtävää hoitavaan sovel- letaan tässä tehtävässä samoja säännöksiä kuin viranomaisvastuulla vastaavaa tehtävää hoitavaan (PeVL 5/2010 vp, PeVL 3/2009 vp, PeVL 1/2008 vp). Sen vuoksi pykälässä säädettäisiin, että vakuutusyhtiön ja Tapa- turmavakuutuskeskuksen palveluksessa ole- vaan henkilöön ja hallituksen jäsenen sovel- letaan rikosoikeudellista virkavastuuta kos- kevia säännöksiä. Rikosoikeudellisesta vir- kavastuusta säädetään rikoslain 40 luvussa, jonka 12 §:n 1 momentin mukaan virkamies- tä koskevia säännöksiä sovelletaan myös jul- kista valtaa käyttävään henkilöön.

Lisäksi pykälään otettaisiin informatiivinen viittaus vahingonkorvauslakiin (412/1974). Vahingonkorvauslain 3 luvun 2 §:n säännös- tä julkisen vallan käyttäjän tuottamuksesta sovelletaan paitsi julkisyhteisöihin myös muihin yhteisöihin, kun ne lain, asetuksen tai lakiin sisältyvän valtuutuksen perusteella hoitavat julkista tehtävää ja tässä tehtävässä käyttävät julkista valtaa. Pykälän mukaan julkisyhteisö on velvollinen korvaamaan jul- kista valtaa käytettäessä virheen tai laimin- lyönnin johdosta aiheutuneen vahingon. Vas- tuu on kuitenkin vain, milloin toimen tai teh- tävän suorittamiselle sen laatu ja tarkoitus huomioon ottaen kohtuudella asetettavia vaa- timuksia ei ole noudatettu. Julkisen hallinto- tehtävän hoitamiseen liittyvä työntekijän va- hingonkorvausvastuu määräytyy vahingon- korvauslain 4 luvun säännösten mukaisesti.

207 §. Valtiokonttori. Pykälä vastaa asiassällöltään voimassa olevan lain 30 §:ää. Valtiolla ei olisi 3 §:n mukaan vakuuttamisvelvollisuutta, vaan tämän lain mukainen korvaus maksettaisiin valtion varoista. Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan lain tapaan, että korvauksen maksaisi tällöin Valtiokonttori.

Valtiokonttoriin ei sovellettaisi lain vakuutusyhtiötä koskevia säännöksiä, kuten 153—155 §:n säännöksiä, jotka liittyvät korvausasian siirtymiseen Tapaturmavakuutuskeskukselle vakuutusyhtiön viivästymisen johdosta. Valtiokonttorin asema viranomaisena eroaa vakuutusyhtiöistä myös siinä, että siihen sovelletaan koko tämän lain toimeenpanoon liittyvän toiminnan osalta julkisuuslakia, kun taas vakuutusyhtiöihin sovelletaan julkisuuslakia vain julkisen vallan käytön osalta.

208 §. Vakuutuskannan luovutus. Pykälässä säädettäisiin vakuutusyhtiölakia täydentävästi Finanssivalvonnan oikeudesta kieltää tämän lain mukaista vakuutustoimintaa harjoitettavan suomalaisen vakuutusyhtiön sulautuminen, jakautuminen, kotipaikan siirto ja vakuutuskannan luovutus.

Pykälän 1 momentin mukaan suostumusta ei saisi antaa ulkomaiselle vakuutusyhtiölle, jonka kotipaikka ei ole Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, jos tällainen toimenpide olennaisesti heikentää vakuutettujen turvaa taikka vaarantaa tämän lain mukaisen vakuutusjärjestelmän toimintaedellytykset tai kyvyn suoriutua velvoitteistaan. Vastaava säännös on voimassa olevan lain 29 a §:ssä, jota tässä ehdotetaan muutettavaksi siltä osin, että suostumusta ei saisi antaa sellaiselle ulkomaiselle vakuutusyhtiölle, jonka kotipaikka ei ole Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Tällaista alueellista viittausta ei voimassa olevassa laissa ole, vaan suostumuksen antamiskielto on koskenut myös EU-aluetta. Tällaiselle EU-alueeseen kohdistuvalle sääntelylle ei ole tarvetta.

Suostumuksen antamiskielto ehdotetaan Euroopan talousalueen ulkopuolelle tapahtuvien siirtojen osalta säilytettäväksi. Työtapaturmavakuutuksen ominaispiirteistä johtuen työtapaturmavakuutusta harjoittavan vakuutusyhtiön sulautumiseen, jakautumiseen ja

kotipaikan siirtoon voi liittyä työntekijöiden tapaturmaturvan sekä tapaturmavakuutusjärjestelmän toimintaedellytysten ja vastuunkantokyvyn kannalta häittävaikutuksia. Työtapaturmavakuutuksessa edunsaajana olevalla työntekijällä ei ole mahdollisuutta estää vakuutusyhtiön sulautumisesta, jakautumisesta tai kotipaikan siirrosta mahdollisesti seuraavaa vakuutusturvan heikentymistä.

Pykälän 2 ja 3 momentti vastaavat voimassa olevan lain 29 a §:n 2 ja 3 momenttia. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työnantajien, työntekijöiden ja toimihenkilöiden keskeisimmiltä keskusjärjestöiltä pyydetävästä lausunnosta ennen asian ratkaisemista. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että 1 ja 2 momenttia sovellettaisiin soveltuvin osin myös ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 64—66 §:ssä tarkoitetun suostumuksen edellytyksiin.

28 luku Tapaturmavakuutuskeskus

209 §. Tapaturmavakuutuskeskuksen tehtävät. Pykälässä säädettäisiin Tapaturmavakuutuskeskuksesta ja sen tehtävistä. Ehdotettavalla lailla Tapaturmavakuutuslaitosten liiton nimi muutettaisiin Tapaturmavakuutuskeskukseksi, mutta sen oikeudellista asemaa ja luonnetta ei muutettaisi. Lakiin myös nykyistä tarkemmin kirjattaisiin Tapaturmavakuutuskeskuksen tehtävät, jotka keskeisiltä osin vastaavat Tapaturmavakuutuslaitosten liiton nykyisiä tehtäviä.

Pykälän 1 momentin mukaan Tapaturmavakuutuskeskus toimisi tämän lain mukaisen vakuutuksen toimeenpanon ja kehittämisen yhteiselimenä.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin Tapaturmavakuutuskeskuksen tehtävistä. Tehtävät on jaoteltu siten, että 2 momentissa säädettäisiin Tapaturmavakuutuskeskuksen sellaiset tehtävät, joista ei säädetä muualla laissa (yleiset tehtävät) ja 3 momentissa lueteltaisiin ne erityiset tehtävät, jotka Tapaturmavakuutuskeskus tekee tämän tai muun lain säännöksen perusteella.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan Tapaturmavakuutuskeskus edistäisi lain yhdenmukaista toimeenpanoa ja toimeenpanojärjestelmän kehittämistä. Tällä tarkoitettai-

siin muun muassa juridisten ja matemaattisten selvitysten tekemistä lainvalmistelun tueksi sekä lausuntojen antamista viranomaisille tämän lain mukaista vakuutusta ja sen kehittämistä koskevissa asioissa.

Momentin 2 kohdan mukaan Tapaturmavakuutuskeskus edistäisi yhteistyötä lain toimeenpanoa koskevissa asioissa, jotka edellyttävät vakuutuslaitosten yhteistoimintaa, ja hoitaa tästä johtuvia tehtäviä. Tällä tarkoitettaisiin muun muassa Tapaturmavakuutuskeskuksessa tai sen toimeksiannosta tehtävää riskimaksututkimusta, jonka tarkoituksena on antaa tietoa tämän lain mukaisten vahinkotapahtumien valtakunnallisesta riskitasosta. Lisäksi lain toimeenpanossa on asioita, joissa edellytetään sujuvia ja yhtenäisiä toimintatapoja vakuutuslaitosten välillä. Esimerkiksi vakuutusten siirron sähköinen välityspalvelu edellyttää vakuutusyhtiöiden kesken yhteisten standardien sopimista.

Momentin 3 kohdan mukaan Tapaturmavakuutuskeskus edistäisi lakia toimeenpanevien vakuutuslaitosten yhteistyötä muiden laitosten ja viranomaisten välillä. Tällä tarkoitettaisiin esimerkiksi yhtenäisten toimintatapojen luomista tietojen välittämisessä muille sosiaalivakuutusta harjoittaville tahoille. Lisäksi lain toimeenpano edellyttää yhteistyötä muun muassa Verohallinnon ja Työterveyslaitoksen kanssa. Säännös mahdollistaisi yhteistyön myös esimerkiksi yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa, jos tällaiseen olisi tarvetta esimerkiksi 1 momentissa säädettävän kehittämistehtävän vuoksi.

Momentin 4 kohdassa säädettäisiin suosittelun antamisesta. Tapaturmavakuutuskeskus antaisi suosituksia lain yhdenmukaisen toimeenpanon edistämiseksi asioissa, jotka eivät kuulu tapaturma-asiain korvauslautakunnan tehtäviin. Tapaturma-asiain korvauslautakunta antaisi 226 §:n mukaan yleisohjeita, jotka edistävät korvaustoimen yhtenäisyyttä. Tavoitteena on nykytilan kirjaaminen selkeämmin lakiin. Toimeenpanoa koskevat suositukset liittyvät esimerkiksi vakuuttamisen yhdenmukaisiin käytäntöihin.

Momentin 5 kohdassa säädettäisiin Tapaturmavakuutuksen tehtävästä huolehtia lain toimeenpanon edellyttämästä tiedotustoiminnasta. Tällä tarkoitettaisiin esimerkiksi Tapaturmavakuutuskeskuksen ylläpitämää Inter-

net-sivustoa työtapaturmavakuutuksesta, erilaisten esitteiden tuottamista vakuuttamisvelvollisuudesta, korvauksista ja korvausmenettelystä sekä tiedotusta tilastojulkaisusta.

Pykälän 3 momenttiin on koottu ne tehtävät, jotka Tapaturmavakuutuskeskus tekee tämän tai muun lain säännöksen perusteella.

Pykälän 4 momentissa olisi viittaussäännös vakuutusyhtiölain 31 luvun 13 §:ään, jossa säädetään poikkeusoloihin varautumisesta.

210 §. Tapaturmavakuutuskeskuksen palvelutehtävät. Pykälässä säädettäisiin Tapaturmavakuutuskeskuksen palvelutehtävistä. Pykälä on uusi. Tapaturmavakuutuslaitosten liiton sääntöihin perustuen liitto on esimerkiksi toimeenpanoon ja kehittämiseen liittyen hoitanut myös ulkopuolisten tahojen pyytämiä tehtäviä. Säättämällä asiasta lain tasolla selkeytettäisiin tätä tehtävää ja määritettäisiin siitä perittävästä maksusta. Palvelutehtävällä tarkoitettaisiin palvelua, jota Tapaturmavakuutuskeskus antaa pyynnöstä jollekin jäsenelleen tai muulle taholle. Tapaturmavakuutuskeskus voisi esimerkiksi toimia suurvahinkojen tasoittamiseksi sitä haluavien vakuutuslaitosten yhteiselimenä. Palvelusta perittävän maksun tulisi kattaa tehtävästä aiheutuvat kustannukset. Tällaisesta tehtävästä aiheutuva kustannus ei siten jäisi sellaisen jäsenen rahoitettavaksi, joka palvelua ei ole pyytänyt.

211 §. Muutoksenhakua ja oikaisumenettelyjä koskevien säännösten soveltaminen. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhakumenettelystä ja oikaisumenettelystä silloin, kun Tapaturmavakuutuskeskus on antanut päätöksen tai maksuunpanon. Säännös on uusi. Korvausta ja vakuuttamisvelvollisuutta koskevien tehtävien osalta Tapaturmavakuutuskeskus rinnastuu vakuutuslaitokseen ja siihen sovelletaan ehdotettavan lain säännöksiä. Tapaturmavakuutuskeskuksella on edellä mainittujen tehtävien lisäksi muitakin julkisia hallintotehtäviä, joista asianosaisilla on oltava käytettävissä tarvittavat oikeussuojakeinot. Muutoksenhakua ja oikaisua koskevia lain VII osan säännöksiä sovellettaisiin siten muun muassa 7 §:n mukaiseen soveltamisalaratkaisuun, 229 §:n mukaiseen päätökseen lisävaluutusmaksusta sekä Tapaturmavakuutuskeskuksen jäsenmaksuun ja jakojärjestelmämaksuun.

Ehdotetun 238 §:n mukaan asianosainen, joka ei tyydy vakuutuslaitoksen päätökseen, saa hakea siihen muutosta tapaturmasioiden muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Asianosainen, joka ei tyydy muutoksenhakulautakunnan päätökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutusoi-keudelta kirjallisella valituksella. Muutok- senhakuoikeus määräytyisi siten asianosai- suusaseman perusteella. Esimerkiksi vakuu- tusyhtiö olisi asianosainen Tapaturmavakuu- tuskeskuksen toiminnan tai jakojärjestelmän rahoittamiseksi perittäviä maksuja koskevis- sa asioissa.

Jäsen- tai jakojärjestelmämaksusta ei annea päätöstä vaan se pannaan maksuun vakuu- tuslaitokselle ilman päätöstä, joten siitä teh- dään perustevalitus. Työeläkejärjestelmässä käytetään Eläketurvakeskuksesta annetun lain (397/2006) mukaan vastaavassa maksus- sa samoin maksuunpanoa ja perustevalitusta.

Muilta osin Tapaturmavakuutuskeskuksen hallintoa koskevaan hallituksen tai yleisko- kouksen päätökseen ei saisi hakea muutosta tämän pykälän nojalla, vaan näiden päätösten moitteenvarauuteen, mitättömyyteen ja täy- täntöönpanokieltoon sovellettaisiin mitä 223 §:ssä säädetäisiin.

212 §. *Tapaturmavakuutuskeskuksen jäse- net.* Pykälässä säädetäisiin Tapaturmavakuu- tuskeskuksen jäsenistä. Säännös vastaisi voimassaolevan lain 30 b §:n 3 momenttia. Pykälän 1 momentin mukaan tämän lain mu- kaista vakuutustoimintaa harjoittavan vakuu- tusyhtiön olisi kuuluttava Tapaturmavakuu- tuskeskukseen. Nämä olisivat Tapaturmava- kuutuskeskuksen jäsenvakuutusyhtiöitä. Momentissa säädetäisiin lisäksi, että vakuu- tusyhtiön jäsenyys jatkuu niin kauan kuin sil- lä on lakiin perustuvia korvausveloitteita. Tästä säädetään voimassa olevan 29 §:n 2 momentissa, jota tässä täsmennettäisiin. Esimerkiksi sellainen yhtiö, joka ei enää merkitse uusia vakuutuksia, vaan hoitaa ai- noastaan aiemmin merkittyä vakuutuskantaa, eli niin sanottu run off-yhtiö, tai yhtiö, joka on selvitystilassa, säilyisi Tapaturmavakuu- tuskeskuksen jäsenenä ja osallistuisi siten edelleen muun muassa jakojärjestelmän mu- kaiseen rahoitukseen.

Pykälän 2 momentin mukaan Tapaturma- vakuutuskeskukseen kuuluisivat myös Val-

tiokonttori ja maatalousyrittäjien tapaturma- vakuutuslaitos, jona toimii Maatalousyrittäji- en eläkelaitos. Nämä laitokset osallistuisivat Tapaturmavakuutuskeskuksen toimintaan vain siltä osin kuin se liittyisi tämän lain toi- meenpanoon. Tämä vastaisi nykytilaa.

Pykälän 3 momentissa säädetäisiin, että ilmoitus tämän lain mukaisen toiminnan aloittamisesta on tehtävä Tapaturmavakuu- tuskeskukselle viimeistään kaksi kuukautta ennen toiminnan aloittamista. Säännös vas- taisi voimassa olevan lain 29 §:n 2 moment- tia.

213 §. *Tapaturmavakuutuskeskuksen toi- mintakustannusten kattaminen.* Pykälässä säädetäisiin Tapaturmavakuutuskeskuksen toimintakulujen rahoituksesta. Sen 1 momen- tin mukaan jäsenvakuutusyhtiöt, Valtiokont- tori ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuu- tuslaitos olisivat velvollisia suorittamaan vuosittain maksun Tapaturmavakuutuskes- kuksen toimintakustannusten kattamista var- ten. Asiasta säädetään voimassa olevan lain 30 b §:n 3 momentissa, 58 §:ssä ja sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessä. Ministeri- ön päätös annetaan 58 §:n nojalla enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Ehdotuksessa rahoituksesta säädetäisiin tarkemmin lain ta- solla. Sisällölliset muutokset olisivat vähäi- siä. Toimintakustannuksilla tarkoitettaisiin kaikkia niitä Tapaturmavakuutuskeskuksen toiminnasta aiheutuvia kustannuksia, joita ei katettaisi 210 §:ssä mukaisesti toimintokohtaisilla palvelumaksuilla. Myös tapaturma- asiain korvauslautakunnan toiminnasta ai- heutuvat kustannukset ovat Tapaturmavakuu- tuskeskuksen kustannuksia, jotka siten kate- taan siten tämän pykälän mukaisesti. Maata- lousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen osallistumisesta Tapaturmavakuutuskeskuk- sen toimintaan ja sen kustannuksiin säädet- täisiin tässä laissa. Nyt siitä on säädetty maata- lousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 22 §:ssä, jonka mukaan maatalousyrittäjien ta- paturmavakuutuslaitos on velvollinen osallis- tumaan Tapaturmavakuutuslaitosten liiton toimintaan ja kustannuksiin siltä osin kuin ne liittyvät tämän lain toimeenpanoon. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa nykyisin maata- lousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen hakemuksesta ne perusteet, joiden mukaan tarkoitettut kustannukset lasketaan.

Pykälän 2 momentin mukaan vuosittainen maksu jakaantuisi nykytilaa vastaavasti kahteen osaan: peruskustannusosuuteen ja sitä täydentävään kustannusosuuteen. Peruskustannusosuus on voimassa olevan sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaan 11 800 euroa vuosina 2011—2013. Tätä ehdotetaan korotettavaksi 12 000 euroon. Liittymisvuonna peruskustannusosuus olisi normaali perusmaksu nelinkertaisena. Tämän lain mukaisen vakuutuksen harjoittamista suunnitteleva ja valmisteleva vakuutusyhtiö joutuu toteuttamaan toiminnassaan erityiset lakisääteiset velvoitteet. Velvoitteet koskevat esimerkiksi tilastointia, jakojärjestelmää ja lausunnon pyytämistä tapaturma-asiain korvauslautakunnalta. Uusi jäsenyhtiö joutuu ottamaan muun muassa näihin liittyvät prosessit ja järjestelmät käyttöön ja se edellyttää yhteydenottoja Tapaturmavakuutuskeskukseen. Tapaturmavakuutuskeskus neuvoo ja ohjaa työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen harjoittamisen aloittamista suunnittelevaa tai harkitsevaa vakuutusyhtiötä lain mukaisista velvoitteista. Nelinkertainen peruskustannusosuus liittymisvuonna kattaisi Tapaturmavakuutuskeskukselle aiheutuvat lisäkustannukset toiminnoista, jotka kyseinen yhtiön tarvitsee saattaakseen toimintansa tämän lain mukaiseksi.

Peruskustannusosuuksien jälkeen kattamatta jääneet toimintakustannukset katettaisiin ensin valtiokonttorilta ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokselta perittävällä kustannusosuudella, joka määräytyisi sen mukaan, kuinka suuren osuuden kustannuksista arvioitaisiin kohdistuvan näille laitoksille. Jäljelle jäävä osuus perittäisiin jäsenvakuutusyhtiöiltä niiden vakuutusmaksutulon mukaisessa suhteessa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että Tapaturmavakuutuskeskus määräisi maksettavaksi kustannusosuudet ja sillä olisi oikeus periä ennakkoa. Tämä toimintatapa vastaa nykyistä käytäntöä, joka saatettaisiin lain tasolle.

Pykälän 4 momentin mukaan jäsenvakuutusyhtiöiden, Valtionkonttorin ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen kustannusosuuksien laskemisesta ja täytäntöönpanosta annettaisiin tarkemmat määräykset sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamisissa

kustannusjakoperusteissa. Tapaturmavakuutuskeskus tekisi tästä esityksen.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että kustannusosuus saataisiin periä ilman tuomiota ja päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta laissa säädetään. Maksamattomalle pääomalle olisi mahdollista periä viivästyskorkoa.

214 §. *Tapaturmavakuutuskeskuksen toimielimet.* Pykälässä säädettäisiin Tapaturmavakuutuskeskuksen toimielimistä, joita olisivat yleiskokous, hallitus ja toimitusjohtaja. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 30 b §:ää.

215 §. *Yleiskokous ja sen tehtävät.* Pykälä on uusi. Yleiskokous on Tapaturmavakuutuskeskuksen ylin päättävä elin, joten sen päätehtävät ehdotetaan siirrettäväksi lain tasolle. Voimassa olevassa laissa ei ole säännöstä yleiskokouksen tehtävistä vaan niistä säädetään Tapaturmavakuutuslaitosten liiton säännöissä, jotka sosiaali- ja terveysministeriö on voimassa olevan lain 30 b §:n perusteella vahvistanut. Lakiin siirrettäisiin säännöissä olevia määräyksiä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin äänioikeudesta. Jokaisella Tapaturmavakuutuskeskuksen jäsenellä olisi äänioikeus yleiskokouksessa. Säännös vastaisi voimassa olevien sääntöjen 3 §:ää. Momentin mukaan yleiskokouksessa valittaisiin puheenjohtaja, joka johtaisi asian käsittelyä kokouksessa.

Pykälän 2 momentissa lueltaisiin yleiskokouksen tehtävät. Näitä olisivat Tapaturmavakuutuskeskuksen säännöistä päättäminen, tilinpäätöksen ja tilintarkastajien lausunnon käsitteleminen, edellisen vuoden hallinnon ja tilien edellyttämistä toimenpiteistä päättäminen ja seuraavan vuoden talousarviosta päättäminen. Lisäksi tehtäviin kuuluisivat hallituksessa ja tapaturma-asiain korvauslautakunnassa toimivien henkilöiden palkkioista päättäminen, hallituksessa olevien jäsenten edustajien lukumäärästä päättäminen ja vaalin toimittaminen sekä tilintarkastajien vaalin toimittaminen. Tehtävät vastaavat voimassa olevissa säännöissä lueltuja tehtäviä.

216 §. *Yleiskokouksen päätösvaltaisuus, äänimäärät ja päätöksenteko.* Pykälässä olisi nykyisistä säännöistä lakiin otettavia yleiskokousta koskevia säännöksiä. Pykälän

1 momentin mukaan yleiskokous olisi päätösvaltainen, jos vähintään puolet jäsenistä on edustettuina kokouksessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin jäsenen äänimäärästä yleiskokouksessa. Säännös vastaisi nykyisin Tapaturmavakuutuslaitosten liiton säännöissä määriteltyä äänten jakautumista. Jäsenvakuutusyhtiön äänimäärä määräytyisi sen vakuutusmaksutulon perusteella suhteessa yhteenlaskettuun vakuutusmaksutuloon. Suurin äänimäärä olisi seitsemän, pienin yksi. Pykälän 3 momentin mukaan Valtiokonttorilla ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksella olisi kummallakin viisi ääntä, mikä vastaa nykytilaa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin äänestysmenettelystä päätöksenteossa ja vaaleissa. Säännös vastaisi nykyistä sääntöjen mukaista menettelyä.

217 §. Hallitus, sen toimikausi ja päätösvaltaisuus. Pykälässä säädettäisiin Tapaturmavakuutuskeskuksen hallituksen kokoonpanosta, toimikaudesta ja päätösvaltaisuudesta. Pykälän 1 momentin mukainen hallituksen kokoonpano vastaisi voimassa olevassa laissa säädettyä. Momenttiin lisättäisiin uutena hallituksen jäsenen kelpoisuutta koskeva säännös, jonka mukaan hallituksen jäsen ei voisi olla vajaavaltainen, konkurssissa oleva tai liiketoimintakielttoon määrätty henkilö.

Pykälän 2 momentin mukaan hallituksen toimikausi olisi kolme vuotta. Hallitus myös valitsisi edelleen itse puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan, mutta puheenjohtajan valinnan vahvistamisesta sosiaali- ja terveysministeriössä ehdotetaan luovuttavaksi tarpeettomana muodollisena päätöksenä. Uutena säännöksenä momentissa säädettäisiin uuden jäsenen nimeämisestä, jos jäsen eroaisi hallituksesta tai menettäisi kelpoisuutensa jäseneksi kesken hallituksen toimikauden.

Pykälän 3 momentin mukaan hallituksen päätösvaltaisuus edellyttäisi kokouksen puheenjohtajan ja vähintään puolten muista jäsenistä läsnäoloa. Hallituksen koollekutsumisesta säädettäisiin Tapaturmavakuutuskeskuksen säännöissä.

218 §. Hallituksen tehtävät, päätöksenteko ja esteellisyys. Pykälä on uusi. Hallituksen päätehtävät ehdotetaan siirrettäväksi Tapaturmavakuutuslaitosten liiton säännöistä lain tasolle, jolloin suoraan laista ilmenisi Tapa-

turmovakuutuskeskuksen eri toimielinten vastuualueet ja valtuudet.

Pykälän 1 momentin 1 kohta sisältäisi yleissäännöksen hallituksen toimivallasta. Sen mukaan hallitus käyttäisi ylintä päätösvaltaa asioissa, jotka eivät kuulu yleiskokouksen tai toimitusjohtajan päätösvaltaan. Momentin 2 kohdan mukaan hallitus valmistelisi yleiskokouksessa käsiteltävät asiat. Tähän kuuluisivat muun muassa toiminta- ja taloussuunnitelman sekä tilinpäätöksen laatiminen. Momentin 3 kohdan mukaan hallitus ottaisi ja erottaisi toimitusjohtajan sekä toimitusjohtajalle raportoivat johtajat sekä sopisi heidän palkkauksestaan ja muista toimenhoidon ehtoista. Lisäksi momentin 4 kohdan mukaan hallitus määräisi 210 §:n mukaisista palvelutehtävistä perittävistä maksuista.

Tehtävät vastaavat voimassa olevissa säännöissä lueteltuja päätehtäviä. Säännöissä säädettäisiin edelleen tarkemmin hallituksen tehtävistä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin päätöksenteosta hallituksen kokouksessa. Säännös on uusi ja vastaisi voimassa olevissa säännöissä määriteltyä menettelyä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin hallituksen jäsenen esteellisyydestä. Säännös on uusi. Sen mukaan hallituksen jäsen olisi esteellinen asiassa, joka koskee hänen yksityistä etuaan tai sellaisen yhteisön yksityistä etua, jonka hallituksen jäsen, toimitusjohtaja tai toimihenkilö hän on. Yhteisön yksityisellä edulla tarkoitettaisiin yksinomaan yhteisön ja Tapaturmavakuutuskeskuksen keskinäiseen suhteeseen liittyvää asiaa erotuksena kaikkia Tapaturmavakuutuskeskuksen jäseniä koskeviin asioihin, joita hallitus käsittelee.

Pykälän 4 momentin mukaan hallitus voisi siirtää toimivaltaansa toimitusjohtajalle, johtajille sekä toimihenkilöille.

219 §. Toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa. Pykälässä säädettäisiin edellytyksistä, jotka toimitusjohtajan ja hänen sijaisenaan toimivan henkilön tulee täyttää. Pykälä on uusi. Nykyisin toimitusjohtajasta säädetään Tapaturmavakuutuslaitosten liiton säännöissä. Nyt ehdotettavaan pykälään siirrettäisiin säännöissä luetellut edellytykset ja lisäksi säädettäisiin uutena asiana, että toimitusjohtajan sijaiseen sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin toimitusjohtajaan. Ehdotetulla säännök-

sellä ei muuteta nykyisin noudatettua käytäntöä. Toimitusjohtajalta edellytettäisiin tämän lain mukaisen vakuutuslajin tuntemusta sekä hyvämaineisuutta. Hyvämaineisusedellytys olisi vastaava kuin vakuutusyhtiön johtoa koskeva vakuutusyhtiölain 6 luvun mukainen edellytys. Henkilöä ei pidettäisi hyvämaineisena, jos hänet esimerkiksi olisi tuomittu rangaistukseen rikoksesta, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen olevan ilmeisen sopimaton toimimaan tässä tehtävässä, tai, jos hän on muutoin aikaisemmalla toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton toimimaan tässä tehtävässä.

Pykälän 2 momentissa tarkennettaisiin esteellisyysvaatimusta suhteessa jäsenlaitokseen. Toimitusjohtaja ei saisi olla sellaisessa suhteessa jäsenlaitokseen, että luottamus hänen puolueettomuuteensa vaarantuisi.

Pykälän 3 momentin mukaan toimitusjohtajana ei voisi olla vajaavaltainen eikä konkurssissa oleva eikä myöskään henkilö, joka on määrätty liiketoimintakieltoon. Pykälän 4 momentin mukaan hallitus nimeäisi toimitusjohtajan sijaisen, johon sovellettaisiin, mitä toimitusjohtajasta säädetään.

220 §. Toimitusjohtajan tehtävät. Pykälä on uusi ja siinä säädettäisiin toimitusjohtajan tehtävistä. Liiton säännöissä toimitusjohtajalle ei ole määritelty itsenäistä päätösvaltaa. Pykälän mukaan toimitusjohtaja käyttäisi ylintä päätösvaltaa yksittäisessä asiassa, joka koskee Tapaturmavakuutuskeskukselle säädettyä korvaustoimintaan liittyvää tehtävää. Näitä olisivat 4 §:ssä säädettävä vakuuttamattomassa työssä sattuneen vahinkotapahuman korvaaminen sekä 154 §:ssä säädettävä viivästystakouuseen liittyvä tehtävä. Lisäksi toimitusjohtaja käyttäisi ylintä päätösvaltaa asiassa, joka koskee 231 §:ssä säädettävää jakojärjestelmämaksua sekä 213 §:ssä säädettävää jäsenmaksua.

Tapaturmavakuutuskeskuksen toimitusjohtajalle olisi siten keskitetty ylin päätösvalta niissä asioissa, joissa on kysymys julkisen hallintotehtävän ja julkisen vallan käyttöön liittyvistä tehtävistä. Näitä tehtäviä hoitaessaan toimitusjohtajaa sitovat tämän lain säännösten ohella hallinnon yleislait niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisen määritelmää ja yksityisen kielellistä palveluvollisuutta koskevien säännösten nojalla.

Toimitusjohtajaa sitovat myös virkavastuusäännökset julkista valtaa käytettäessä.

Pykälän 2 momentin mukaan toimitusjohtaja voisi siirtää toimivaltaansa kuuluvia tehtäviä Tapaturmavakuutuskeskuksen johtajille ja muille toimihenkilöille.

221 §. Nimenkirjoitusoikeus, kirjanpito ja tilinpäätös sekä tilintarkastajat. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Tapaturmavakuutuskeskuksen nimenkirjoitusoikeudesta nykyisiä sääntöjä vastaavasti.

Pykälän 2 momentin mukaan Tapaturmavakuutuskeskuksen kirjanpidossa ja tilinpäätöksen laadinnassa olisi noudatettava kirjanpitolakia (1336/1997) sekä kirjanpitoasetusta (1339/1997).

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Tapaturmavakuutuskeskuksen tilintarkastajista. Nykyisin niistä on määräykset Tapaturmavakuutuslaitoksen säännöissä.

222 §. Tapaturmavakuutuskeskuksen säännöt. Pykälässä säädettäisiin Tapaturmavakuutuskeskuksen säännöistä, jotka sisältäisivät tarkemmat määräykset hallinnosta. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaisi säännöt Tapaturmavakuutuskeskuksen esityksestä. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 30 b §:n 4 momenttia. Vahvistaminen ei sisältäisi tarkoituksenmukaisuusharkintaa, vaan sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaisi säännöt, jolleivät ne olisi lain vastaisia.

223 §. Hallituksen ja yleiskokouksen päätöksen moitteenvaraisuus ja mitättömyys. Tapaturmavakuutuskeskuksen tässä laissa säädettyjen tehtävien johdosta annettuihin päätöksiin ja maksuunpanoihin haettaisiin muutosta 211 §:n perusteella normaalin muutoksenhakujärjestelmän mukaisesti. Pykälässä säädettäisiin muiden Tapaturmavakuutuskeskuksen hallintoa koskevien hallituksen ja yleiskokouksen päätösten moitteenvaraisuudesta ja mitättömyydestä. Voimassa olevien sääntöjen mukaan sovelletaan yhdistyslain säännöksiä, mutta ne eivät täysin soveltuisi Tapaturmavakuutuskeskuksen osalta, minkä vuoksi tarvitaan omat säännökset.

Pykälän 1 momentin mukaan Tapaturmavakuutuskeskuksen jäsen voisi nostaa kanteen Tapaturmavakuutuskeskusta vastaan päätöksen julistamiseksi pätemättömäksi, jos hallituksen tai yleiskokouksen päätös ei olisi syntynyt asianmukaisessa järjestyksessä tai

jos se muutoin olisi lain tai Tapaturmavakuutuskeskuksen sääntöjen vastainen. Sama oikeus olisi hallituksella tai hallituksen jäsenellä, joka ei kokouksessa ole myötävaikuttanut päätöksen tekemiseen. Pykälän 2 momentin nojalla kanne olisi pantava vireille kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä.

Pykälän 3 momentin mukaan päätös olisi mitätön, jos se loukkaa sivullisen oikeutta. Se, joka katsoo päätöksen loukkaavan oikeuttaan, voisi nostaa kanteen päätöksen mitätömyyden vahvistamiseksi.

224 §. Täytäntöönpanokielto. Pykälän 1 momentin mukaan tuomioistuin voisi kieltää hallituksen tai yleiskokouksen päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi, kun 223 §:n mukainen kanne on vireillä.

225 §. Hallituksen jäsenen vahingonkorvausvelvollisuus. Pykälän säännös koskisi hallituksen jäsenen vahingonkorvausvelvollisuutta sellaisten päätösten osalta, joissa ei ole kysymys julkisen vallan käytöstä tai julkisten hallintotehtävien hoitamisesta. Hallituksen jäsen olisi velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimessaan tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut Tapaturmavakuutuskeskukselle tai Tapaturmavakuutuskeskuksen sääntöjä rikkomalla sen jäsenelle tai muulle.

Julkisen vallan käytön ja julkisen hallinto tehtävän hoitamisen osalta myös hallituksen jäsenen vahingonkorvausvastuu määräytyy kuten virkamiehillä. Virkavastuusta ehdotetaan säädettäväksi 206 §:ssä.

29 luku Tapaturma-asiain korvauslautakunta

226 §. Tapaturma-asiain korvauslautakunta. Pykälässä säädettäisiin tapaturma-asiain korvauslautakunnasta. Pykälän 1 momentin mukaan tapaturma-asiain korvauslautakunta toimii Tapaturmavakuutuskeskuksessa ja sen tehtävänä on edistää tämän lain mukaisen korvauskäytännön yhtenäisyyttä antamalla yleisohjeita ja lausuntoja. Momentti vastaisi sanamuodoltaan tarkistettuna voimassa olevan lain 30 c §:n 1 momenttia. Korvauslautakunnan toiminnasta aiheutuvat kustannukset ovat Tapaturmavakuutuskeskuksen kustan-

nuksia ja katettaisiin siten 213 §:n mukaisesti. Voimassa olevan lain mukaan korvauslautakunnan kustannukset katetaan kullekin vakuutuslaitokselle annettujen lausuntojen kapalemäärän perusteella. Jatkossa vakuutusyhtiöt osallistuisivat lautakunnan rahoitukseen vakuutusmaksutulonsa mukaisessa suhteessa. Tällainen rahoitusrakenne olisi oikeudenmukainen ja lausuntopyynnöistä riippumaton.

227 §. Kokoonpano. Pykälässä säädettäisiin tapaturma-asiain korvauslautakunnan kokoonpanosta. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 30 d §:n 1—3 momenttia muilta osin, mutta lääkäriasiantuntijoiden määrää ei enää rajoitettaisi viiteen.

228 §. Lausuntopyyntömenettely. Pykälässä säädettäisiin, että Tapaturma-asiain korvauslautakunnassa noudatettava lausuntopyyntömenettely on kirjallinen. Pykälän 2 momentin mukaan asian ratkaisemisesta, päätösvaltaisuudesta ja hallinnosta sekä lausuntopyynnön ja lausunnon muodosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

30 luku Lisämaksuvelvollisuus ja yhteistakuu

229 §. Vakuutuksenottajan lisävakuutusmaksuvelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin yhteistakuujärjestelmään liittyvästä lisävakuutusmaksusta. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 38 b §:ää.

230 §. Vakuutusyhtiöille määrättävä yhteistakuumaksu. Pykälässä säädettäisiin yhteistakuujärjestelmään liittyvästä yhteistakuumaksusta. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 38 c §:ää.

31 luku Jakojärjestelmä

231 §. Jakojärjestelmä. Pykälässä säädettäisiin vakuutusyhtiöiden osallistumisesta pykälässä tarkoitettujen kustannusten rahoitukseen vakuutusmaksutulon mukaisessa suhteessa eli niin sanotusta jakojärjestelmästä. Säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 60 b §:ää.

232 §. Vakuutuskannan siirron tai luovutuksen vaikutus jakojärjestelmämaksuun. Pykälässä säädettäisiin vakuutuskannan siirron tai luovutuksen vaikutuksesta jakojärjestel-

mämaksuun. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 60 c §:ää.

32 luku Erinäiset säännökset

233 §. Työsuojelumaksu. Pykälässä säädettäisiin työsuojelumaksusta, joka käytetään työsuojelun edistämiseen. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 35 g §:ää.

234 §. Tilastotutkimus. Pykälässä säädettäisiin Finanssivalvonnan julkaisemasta selvityksestä, josta ilmenee tämän lain mukaisen vakuutuksen toteutunut tulos kunkin vakuutusyhtiön osalta. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 35 f §:ää.

235 §. Työtaturma- ja ammattitautirekisteri. Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan lain 64 §:n 2 momentin mukaisesti Tapaturmavakuutuskeskuksen tehtäväksi työtaturma- ja ammattitautirekisterin pitäminen. Vakuutuslaitosten velvollisuudesta luovuttaa tietoja Tapaturmavakuutuskeskukselle tämän tehtävän hoitamista varten säädettäisiin 257 §:ssä.

236 §. Tapaturmavakuutuskeskuksen tilasto- ja tutkimustoiminta. Pykälässä säädettäisiin Tapaturmavakuutuskeskuksen tilasto- ja tutkimustehtävästä voimassa olevan lain 64 §:n 1 momenttia vastaavasti. Pykälän mukaan tehtävä sisältäisi työtaturma- ja ammattitautitilaston laatimisen sekä vahinkojen ehkäisyyn liittyvien tutkimusten ja selvitysten tekemisen. Selvityksiä tehtäisiin myös vakuutusmaksujen ja työn aiheuttaman tapaturma- ja ammattitautiriskin välisestä yhteydestä. Lisäksi Tapaturmavakuutuskeskus voisi tehdä myös muita tämän lain toimeenpanon, seurannan ja kehittämisen edellyttämiä tutkimuksia ja laskelmia.

Tilasto- ja tutkimustoiminnan tarkoituksena on palvella työtaturmien ja ammattitautien ehkäisytyötä ja lain toimeenpanoa ja kehittämistä muun muassa tuottamalla tilastoja ja tutkimuksia vahinkotapahtumista. Yksi osa tätä on vakavien työpaikkatapaturmien tutkinta ja niistä raportointi (TOT-tutkinta), jossa saadaan tietoa näiden tapaturmien syyteki- jöistä. Tehtävän hoitaminen tukee siten työpaikkojen, vakuutuslaitosten, viranomaisten, tutkimuslaitosten ja muiden sidosryhmien harjoittamaa käytännön työturvallisuustyötä.

VIII Osa Muutoksenhaku, oikaisu- nettelyt ja takaisinperintä

33 luku Muutoksenhaku

237 §. Muutoksenhakuelimet. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 53 §:n säännöstä.

238 §. Muutoksenhakuoikeus. Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevan lain 53 a §:n 1 momenttia. Siinä säädetään asianosaisen oikeudesta hakea muutosta. Koska pykälässä ei säädetä asianosaisuudesta, se määräytyy hallintolainkäyttölain 6 §:n 1 momentin mukaisesti. Hallintolainkäyttölain asianomaisen säännöksen mukaan päätöksestä saa valittaa se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa. Tapaturmavakuutuksessa vahingoittuneella ja muulla edunsaajalla on näin aina valitusoikeus omasta korvauksestaan. Oikeuskäytännössä on vakiintuneesti katsottu työnantajalla olevan valitusoikeus siltä osin, kun se on maksanut sairausajan palkkaa tai korvannut sairaanhoitokuluja. Oikeuskäytännön perusteella työnantajan asianosaisasemaan vaikuttaa myös työnantajan vakuutusmaksujärjestelmä. Korkein oikeus katsoi päätöksessään KKO 2001:112 työnantajalla olleen asianosaisasema ja oikeus valittaa täysomavastuun sisältävän erikoismaksujärjestelmän perusteella vakuutuslaitoksen antamasta päätöksestä, joka koski kysymystä siitä, oliko ammattitauti aiheutunut työnantajan työssä.

Vakuutuslaitosten on myöhemmin päätöksessään 5414:2009 katsonut, että työnantajan lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta maksettavilla korvauksilla oli työnantajaan kohdistuva suora vakuutusmaksuvaikutus. Vakuutuslaitosten on katsoin, että työnantajalla oli siihen kohdistuneen suoran vakuutusmaksuvaikutuksen johdosta välitön oikeudellinen etu korvausasiassa ja näin ollen työnantaja oli tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettu asianosainen. Viime kädessä muutoksenhakuelin ratkaisee, kuka on asianosainen.

Pykälän 2 momentti on uusi. Säännös koski kunnan ja kuntayhtymän asianosaisasema muutoksenhaussa. Sairaanhoidon täyskustannusvastuuta koskevissa säännöksissä lähdetään siitä, että lakisääteisen tapaturmavakuutusjärjestelmän tarkoituksena on korva-

ta työntekijälle työtapaturmasta ja ammattitaudista aiheutunut vahinko. Toisaalta työntekijä on oikeutettu saamaan tapaturmavamman hoidon julkisesta terveydenhuollosta samoin perustein kuin muutkin kansalaiset eli joko maksutta tai maksamalla kaikilta potilailta vastaavasta hoidosta perittävän asiakasmaksun. Valtiontaloudellisista syistä vuoden 2005 alusta tuli voimaan lainmuutos, jolla veloitettiin vakuutusjärjestelmä maksamaan kunnille se osuus työtapaturma- ja ammattitautipotilaan hoitokustannuksista, jota potilaalta peritty asiakasmaksu ei kata eli niin sanottu täyskustannusmaksu. Tätä maksua ei pidetä nykyisessä laissa varsinaisena korvauksena, koska kysymys on muusta kuin vahingoittuneelle tai työnantajalle aiheutuneen menetyksen korvaamisesta.

Järjestelmä perustuu siihen, että vakuutusjärjestelmälle syntyy ensin velvollisuus tapaturman tai ammattitaudin korvaamiseen ja, että asianomaisen hoidon tarve on syyhteydessä edellä mainittuun vahinkoon. Tämä oikeussuhde on vahingoittuneen ja vakuutusjärjestelmän välinen oikeussuhde. Vuonna 2005 toteutetun lainmuutoksen yhteydessä oli tarkoitus, ettei kunta olisi osallinen tässä vakuutetun ja vakuutusjärjestelmän välisessä oikeussuhteessa. Siksi asiakasmaksulain 13 a §:ään otettiin säännös, jonka mukaan työtapaturmapotilaan hoidon järjestänyt kunta ei ole asianosainen asiassa, joka koskee hoitopalvelun käyttäjän oikeutta korvaukseen vammasta tai sairaudesta.

Nyt ehdotetulla säännöksellä on tarkoitus selkeyttää nykyinen tilanne, joka on johtanut siihen, että kunnat ovat vieneet täyskustannusmaksua koskevia erimielisyyksiä hallinto-oikeuksiin hallintoriita-asioina ratkaistaviksi. Tässä yhteydessä on myös lähdetty ratkaistamaan kunnan vaatimuksesta kysymystä siitä, onko vakuutuslaitoksella velvollisuus tapaturmakorvauksen maksamiseen ilman, että vahingoittunut olisi mukana tässä prosessissa. Tapaturmavakuutuslain mukaista korvausvelvollisuutta, joka on tapaturmavakuutuslaissa säädetty tapahtuvaksi erityistuomioistuimissa, ei voida kuitenkaan ratkaista myös yleisessä hallintotuomioistuimessa.

Momentin mukaan kunta tai kuntayhtymä ei olisi asianosainen asiassa, jossa on kysymys siitä, onko tapaturma työtapaturma ja

johtuuko hoito työtapaturmasta. Sen sijaan kunnalla tai kuntayhtymällä olisi oikeus hakea muutosta vakuutuslaitoksen päätökseen, joka koskee tämän lain mukaan korvattuun hoitoon perustuvaa täyskustannusmaksua. Kunnalla olisi näin oikeus hakea muutosta, jos vakuutuslaitos ei ole maksanut maksua vaaditun suuruisena tai täyskustannusmaksu on evätty sillä perusteella, ettei kunta ole täyttänyt maksun määrää ja hoidon aloittamista koskevaa ilmoitusvelvollisuuttaan.

Vakuutuslaitoksen velvollisuudesta antaa päätös kunnalle tai kuntayhtymälle säädetään erikseen 126 §:ssä. Sen mukaan täyskustannusmaksusta annettaisiin kunnalle ja kuntayhtymälle päätös, jos kysymys on korvaukseen oikeuttavan hoidon perusteella maksettavan täyskustannusmaksun suuruudesta ja vakuutuslaitos maksaa maksun kunnan tai kuntayhtymän vaatimusta pienempänä taikka maksu on evätty sillä perusteella, että kunta ei ole täyttänyt sille säädettyä ilmoittamisvelvollisuutta. Muutosta täyskustannusmaksua koskevaan vakuutuslaitoksen päätökseen haettaisiin tässä laissa tarkoitetuilta muutoksenhakuelimiltä.

Pykälän 3 momentissa säädetään edellytyksistä valitettaessa korkeimpaan oikeuteen. Voimassa olevassa laissa asiasta säädetään vastaavalla tavalla lain 53 a §:n 2 momentissa. Valitusoikeus korkeimpaan oikeuteen on rajoitettu. Valittaa voisi jatkossakin vain sellaisesta vakuutuslaitoksen päätöksestä, jossa on ratkaistu työntekijän oikeus korvaukseen eli oikeuttaako vamma, sairaus tai kuolema tämän lain mukaiseen korvaukseen. Tällaisia ovat esimerkiksi onko nivelrikko korvattava vamman seurauksena tai onko tapaturma työtapaturmana korvattava. Nykyisessä säännöksessä oleva ruumiinvamma muutettaisiin sanaksi vamma. Tapaturmavakuutuslaista ja sen 4 §:stä on jo vuoden 1982 lainuudistuksen yhteydessä poistettu sana ruumiinvamma tapaturman korvattavana seurauksena ja siirrytty käyttämään käsitteitä vamma tai sairaus. Muutoksenhakusäännökseen on jäänyt tämä vanha sanamuoto ruumiinvamma, joka nyt korjataan. Korkein oikeus ei edelleenkään ratkaisisi sitä, minkä tyyppisiin tai minkä suuruisiin korvauksiin vakuutettu on oikeutettu eikä ota kantaa korvauksen keston. Valittaa voisi myös edelleen päätöksestä, jol-

la on ratkaistu, kenen korvaus on maksettava. Valitus edellyttää aina valitusluvan saantia.

239 §. Päätöksen täytäntöönpano. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 53 b §:n säännöstä.

240 §. Perustevalitus. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 53 c §:n säännöstä muutoin, mutta siihen siirrettäisiin voimassa olevan lain 35 a §:n 2 momentin säännös muutoksenhausta vakuutus oikeuden päätökseen.

241 §. Muutoksenhaku aika ja valituksen toimittaminen. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 53 d §:n säännöstä.

242 §. Itseoikaisu ja valituksen siirto muutoksenhakuelimelle. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 53 e §:n säännöstä.

243 §. Muutoksenhakuajan jälkeen tullut valitus. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 53 f §:n säännöstä.

34 luku **Oikaisumenettely, päätöksen poistaminen ja takaisinperintä**

244 §. Asia- ja kirjoitusvirheen korjaaminen. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 53 g §:n säännöstä.

245 §. Lainvoimaisen päätöksen oikaisu. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 54 §:n säännöstä.

246 §. Lainvoimaisen päätöksen poistaminen. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 54 a §:n säännöstä. Siinä säädetään päätöksen poistamisesta tilanteissa, joissa lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lain vastainen. Ehdotettavassa laissa korvauksien perusteista on pyritty säätämään nykyistä tarkemmin, jolloin päätöksen ilmeinen lainvastaisuus olisi jatkossa paremmin todettavissa.

247 §. Takaisinperintä. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 54 b §:n säännöstä.

IX Osa **Erinäiset säännökset**

35 luku **Tietojen antaminen, saaminen ja salassapito**

248 §. Julkisuuslain soveltaminen. Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 64 h §:n 1 ja 2 momenttien säännöstä. Val-

tiokonttoriin viranomaisena sovelletaan julkisuuslakia sellaisenaan julkisuuslain 4 §:n 1 momentin nojalla.

249 §. Työnantajan taloudellista asemaa koskevat tiedot. Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 64 h §:n 3 momentin säännöstä.

250 §. Vahingoittuneen tai hänen edunsaajansa oikeus saada korvaus asiaa koskevia tietoja. Pykälässä säädettäisiin korvaus asian osaisen oikeudesta saada tietoja. Voimassa olevassa laissa asian osaisen oikeudesta tiedon saantiin säädetään lain 64 f §:ssä. Ehdotettua säännöstä vastaava säännös on myös työntekijän eläkelain 193 §:n 1 momentissa. Pykälän ensimmäinen virke on erityissäännös suhteessa julkisuuslain 11 ja 12 §:n säännöksiin.

251 §. Työnantajan oikeus saada tietoja. Pykälässä säädettäisiin työnantajan oikeudesta saada tietoja talous- ja henkilöstöhallintoon sekä vakuutusmaksun tarkastamista varten. Esimerkiksi tieto vahingoittuneelle toistaiseksi myönnetystä tapaturmaeläkkeestä on talous- ja henkilöstöhallintoa varten tärkeä, jotta työnantaja voisi ryhtyä yrityksen kannalta tarpeellisiin työjärjestelyihin ja mahdollisiin uusiin rekrytointeihin.

Pykälän nojalla työnantajalla ei olisi oikeutta saada kuin välttämättömät tiedot tämän lain mukaan myönnettyistä korvauksista sekä korvattujen vahinkotapahtumien yksilöimiseksi välttämättömät tiedot. Näillä tarkoitettaisiin käytännössä samoja tietoja, jotka 125 §:n mukaan tulisi käydä ilmi työnantajalle annettavasta päätöksestä: vahingoittuneen nimi ja henkilötunnus, vahinkopäivä, asian ratkaisu, etuus sekä korvauksen määrä. Mainitun säännöksen perusteella päätös annettaisiin kuitenkin vain sellaiselle työnantajalle, joka on maksanut sairausajan palkkaa tai kysymyksessä on erikoismaksuperusteinen työnantaja, jonka vakuutusmaksuun korvaus suoraan vaikuttaa. Työnantajalla ei olisi oikeutta saada tietoa työntekijän terveydentilasta tai muitakaan tietoja, joiden perusteella tapaturmaeläke tai muu korvaus on myönnetty. Työntekijän eläkelain 194 §:ssä on ehdotettua vastaava säännös.

Voimassa olevan lain 64 c §:n 7 kohdassa säädetään vakuutuslaitoksen ja Tapaturmavakuutuslaitosten liiton oikeudesta antaa

työnantajalle tapaturmavakuutuslain toimeenpanoon perustuvia vakuutusmaksun perusteiden arviointia varten välttämättömiä tietoja vakuutuksesta maksetuista korvauksista sekä korvausta saaneiden vahingoittuneiden nimi, henkilötunnus ja muut korvattujen vahinkotapahtumien yksilöimiseksi välttämättömät tiedot.

252 §. *Vakuutuslaitoksen ja muutoksenhakuelimen oikeus saada tietoja.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vakuutuslaitoksen ja ehdotetun lain mukaista vakuutus- tai korvausasiaa käsittelevän muutoksenhakuelimen oikeudesta saada tietoja. Voimassa olevassa laissa asiasta säädetään lain 64 a §:n 1 momentissa. Momenttiin lisättäisiin uusi 4 kohta, jonka nojalla vakuutusyhtiöllä olisi oikeus saada tarvitsemansa tiedot yrittäjän YEL-vakuutuksesta ja etenkin sen mukaisesta YEL-työtulosta eläkelaitokselta ja Eläketurvakeskukselta. Vakuutusyhtiö tarvitsisi nämä YEL-tiedot kaikkien vakuuttamiensa yrittäjien osalta, jotta yrittäjän vuosityöansion oikea taso voitaisiin varmistaa suoraan työeläkejärjestelmästä eikä oikean tiedon ylläpito olisi yrittäjän oman aktiivisuuden varassa.

Pykälän 2 momentin säännös vastaisi voimassa olevan lain 64 a §:n momentin säännöstä.

Pykälän 3 momentin säännös on uusi ja siinä säädettäisiin 1 momentissa tarkoitettujen tietojen hakemisesta teknisen käyttöyhteyden avulla. Säännös mahdollistaisi esimerkiksi vahingoittuneen työansiotietojen hakemisen Eläketurvakeskuksen ansiorekisteristä vuosityöansion määrittämistä varten. Vastaava säännös on työntekijän eläkelain 198 §:n 3 momentissa.

253 §. *Vakuutusyhtiön ja Tapaturmavakuutuskeskuksen valvontaan liittyvä tarkastusoikeus.* Kyseessä on uusi säännös, jossa säädettäisiin vakuutusyhtiön ja Tapaturmavakuutuskeskuksen valvontaan liittyvästä tarkastusoikeudesta työntekijän eläkelain 188 §:n säännöstä vastaavasti. Vakuutusyhtiöillä ja Tapaturmavakuutuskeskuksella olisi jatkossa valvontatehtävä. Yhtiö valvoisi, että vakuutusnottaja täyttää tämän lain mukaiset ilmoittamis- ja muut vakuuttamiseen liittyvät velvoitteensa (palkkasummavalvonta). Tapaturmavakuutuskeskuksella olisi vakuuttamisen yleisvalvonta eli se valvoisi, että työnan-

taja täyttää tämän lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa (vakuuttamisvelvollisuuden massavalvonta). Ehdotettu säännös turvaisi osaltaan näiden valvontatehtävien täyttämistä.

254 §. *Tietojen tarkastaminen työnantajan asiakirjoista.* Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 64 b §:n 1 momentin säännöstä. Pykälän nojalla korvauksen perusteena olevien tietojen oikeellisuus voitaisiin tarvittaessa tarkastaa.

255 §. *Vakuutuslaitoksen oikeus antaa tietoja.* Pykälässä säädettäisiin vakuutuslaitoksen oikeudesta antaa lain toimeenpanoon liittyviä tietoja. Vakuutuslaitos voisi pykälän nojalla luovuttaa tietoja pykälässä säädetyksi paitsi pyynnöstä myös oma-aloitteellisesti asiayhteydestä riippuen. Voimassa olevassa laissa asiasta säädetään 64 c §:ssä. Muutoksena siihen 1 momentista on poistettu nykyinen 7 kohta, koska asiasta säädettäisiin erikseen 251 §:ssä. Muutoksena olisi myös, että nykyisen 4 kohdan sisältö siirrettäisiin 256 §:n 1 momentin 3 kohtaan.

Momentin 8 kohdan nojalla vakuutuslaitos voisi antaa vahingoittunutta koskevia välttämättömiä tietoja terveydenhuollon toimintayksikölle ja itsenäiselle ammatinharjoittajalle maksusitoumuksen antamiseksi kuten tälläkin hetkellä. Saman kohdan perusteella vahingoittunutta koskevia välttämättömiä tietoja voitaisiin antaa myös 132 §:n tarkoittamassa tilanteessa, jossa vakuutuslaitos osoittaa vahingoittuneen vammansa tai sairautensa taikka työ- ja toimintakykynsä selvittämistä koskevaan tutkimukseen. Kohtaan lisättäisiin, että vahingoittunutta koskevia välttämättömiä tietoja voitaisiin luovuttaa myös silloin, kun vakuutuslaitos pyytää asiantuntijalausuntoa korvausasian ratkaisemiseksi.

Pykälän 2—4 momentin säännökset vastaisivat nykyisen 64 c §:n 2—4 momentin säännöksiä.

256 §. *Tapaturmavakuutuskeskuksen ja vakuutusyhtiön oikeus tietojen luovuttamiseen valvonta-asioissa.* Pykälässä säädettäisiin Tapaturmavakuutuskeskuksen ja vakuutusyhtiön oikeudesta tietojen luovuttamiseen. Sen perusteella Tapaturmavakuutuskeskuksella ja vakuutusyhtiöllä olisi oikeus antaa oma-aloitteisesti tai pyynnöstä toisille lakisääteisen sosiaaliturvan toimeenpanosta

huolehtiville viranomaisille tai muuta julkista tehtävää hoitavalle taholle salassapitosääntösten estämättä tietoja tilanteissa, joissa on kyse lakisääteiseen sosiaaliturvaan kuuluvan vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyöntitilanteesta tai tähän velvollisuuteen liittyvien maksujen laiminlyöntitilanteista taikka ennakopidätysvelvollisuuden laiminlyönnistä.

Tietoja voisi luovuttaa työsuojeluviranomaiselle, Valtiokonttorille, Työttömyysvakuutusrahastolle, Eläketurvakeskukselle sekä lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevelle eläkelaitokselle näille laissa säädetyn valvontatehtävän täyttämiseksi. Tätä tarkoitusta varten saisi luovuttaa työnantajaa ja vakuutusta koskevia välttämättömiä tietoja, jos on syytä epäillä, ettei työnantaja ole täyttänyt lakiin perustuvaa maksu- tai vakuuttamisvelvollisuuttaan. Tietoja voisi luovuttaa myös Verohallinnolle, jos on syytä epäillä että ennakopidätysvelvollisuutta ei ole täytetty. Ehdotetuilla säännöksillä edesautettaisiin harmaan talouden torjuntaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että tietoja voitaisiin antaa edelleen rikosten selvittämistä ja syytteenpanoa varten ja tietojen hävittämismäärästä. Kun kysymyksessä olevat tiedot voivat koskea laissa säädetyn vakuuttamis- ja maksuvelvollisuuden laiminlyöntiä tai rikosepäilyä, asianosaisen oikeusturva edellyttää, että aiheettomiksi osoittautuneet tiedot hävitetään välittömästi. Henkilötietolain mukaan käsiteltävien henkilötietojen tulee olla määritellyn henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia. Se edellyttää myös, että rekisterinpitäjän on ilman aiheetonta viivytystä poistettava rekisterissä oleva käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeeton henkilötieto. Koska ehdotettu säännös koskisi myös muita kuin henkilötietoja, olisi hävittämisestä säädettävä tässä yhteydessä erikseen.

257 §. Vakuutuslaitoksen velvollisuus antaa tietoja Tapaturmavakuutuskeskukselle. Pykälässä säädettäisiin niistä tiedoista, jotka vakuutuslaitos olisi velvollinen Tapaturmavakuutuskeskukselle toimittamaan 235 §:ssä tarkoitettua työtaturma- ja ammattitautirekisteriä varten. Asiasta säädetään voimassa olevan lain 64 §:ssä. Kohdat 1—3 koskisivat vakuutuksesta annettavia tietoja ja kohdat 4—10 vahinkotapahtumasta ja sen käsittelystä

annettavia tietoja. Luetteloa täsmennettäisiin vastaamaan ehdotetun lain käsitteistöä. Siten esimerkiksi työtaturmien ja ammattitautien sattumisolosuhteita koskevilla tiedoilla tarkoitettaisiin ehdotettavan lain 21—25 §:ssä määriteltyjä sattumisolosuhteita. Syiden ja seurauksien tilastointi liittyy osin myös EU-tason velvoitteisiin. Uutena asiana säädettäisiin tiedon antaminen korvausasian vireilletulon ajankohdasta ja korvausasian johdosta annettujen päätösten ajankohdista ja ratkaisuista. Näiden tietojen tilastoinnilla pyrittäisiin välittämään nykyistä enemmän tietoa järjestelmän toimeenpanosta. Tapaturmavakuutuskeskus antaisi kuten nykyisinkin tilastoimisohteet, jossa tarkemmin määritellään kerättävät tiedot aineistokohtaisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tietojen toimittamisen yksilöintitasosta. Vastaava säännös on voimassa olevan lain 64 §:n 5 momentissa, mutta säännöksen sanamuotoa on täsmennetty vakuutus- ja vahinkotapahtumatunnuksen, yritys- ja yhteisötunnuksen sekä henkilötunnuksen osalta. Tarkennettu sanamuoto vastaa voimassa olevaa käytäntöä. Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin täsmennyksenä nykykäytäntöä vastaavasti Tapaturmavakuutuskeskuksen oikeus saada 171 §:n mukaista riskiluokitusta varten tietoja. Riskiluokituksen ylläpitämiseksi Tapaturmavakuutuskeskus tarvitsee tietoja varuuskista ja vahvistetuista pääomista. Muilta osin 3 momentti ja 4 momentti vastaavat voimassa olevan lain 64 §:n 4 ja 6 momenttia.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tämän pykälän mukaisten tietojen sisällöstä ja toimittamisesta. Voimassa olevassa laissa asetuksenantovaltuus on osoitettu valtioneuvostolle, mutta kyseessä on toimeenpanoon liittyvä, lähinnä teknisluonteinen asia, jolla ei ole sellaista yhteiskunnallista merkitystä, että siitä tulisi säätää valtioneuvoston asetuksella.

258 §. Vakuutusyhtiön velvollisuus luovuttaa tietoja vakuutusrekisteriin. Pykälässä säädettäisiin vakuutusyhtiön velvollisuudesta antaa Tapaturmavakuutuskeskukselle tarvittavat tiedot sen ylläpitämää vakuutusrekisteriä varten. Luovutettavat tiedot olisi määritel-

ty vakuutusrekisteriä koskevassa 178 §:ssä: työnantajan nimi ja yritys- ja yhteisötunnus tai henkilötunnus, tieto vakuutusyhtiöstä sekä vakuutuksen voimassaoloajasta. Pykälän mukaan tietojen tulee olla ajantasaisia, mikä tarkoittaa, että tiedot on toimitettava sellaisina kuin ne ovat luovutushetkellä vakuutusyhtiön omissa rekistereissä. Jos tieto muuttuu vakuutusyhtiössä, se on viivytyksettä toimitettava vakuutusrekisteriin. Vakuutusyhtiön on siten pidettävä omien rekisteriensä tiedot mahdollisimman ajantasaisina. Käytännössä esimerkiksi muutostietojen päivittäminen ei tapahdu aina saman päivän aikana, mutta rekisterin luotettavuuden vuoksi päivitys olisi pyrittävä tekemään ilman viivytyksiä. Koska kysymyksessä olisi vakuutusyhtiölle asetettu velvollisuus, sen toimeenpanosta olisi syytä tarvittaessa säätää sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Asetuksessa säädettäisiin tarvittaessa tarkemmin siitä, miten ja missä muodossa tiedot toimitetaan.

259 §. *Tapaturmavakuutuskeskuksen oikeus saada tietoja.* Pykälä vastaisi muutoin asiasisällöltään voimassa olevan lain 64 §:n 4 ja 5 momentin säännöksiä, mutta nykyisen 64 §:n 4 momentin viimeinen virke on poistettu tarpeettomana.

260 §. *Tapaturmavakuutuskeskuksen ja vakuutusyhtiöiden oikeus saada tietoja valvontaa varten.* Pykälä on uusi ja siinä säädettäisiin Tapaturmavakuutuskeskuksen ja vakuutusyhtiöiden oikeudesta saada tietoja vakuuttamisen valvontaa varten. Tapaturmavakuuttamisen valvonta ehdotetaan 177 ja 179 §:ssä säädettäväksi Tapaturmavakuutuskeskuksen ja vakuutusyhtiöiden tehtäväksi. Tapaturmavakuutuskeskuksen tehtävänä on valvonnassaan löytää ne työnantajat, joilla ei ole lainkaan vakuutusta. Vakuutusyhtiöt puolestaan valvoisivat vakuutuksenottajiaan puutteellisen vakuuttamisen havaitsemiseksi. Tältä osin Tapaturmavakuutuskeskuksen ja vakuutusyhtiöiden valvontatehtävä vastaisi työeläkejärjestelmässä Eläketurvakeskukselle säädettyä valvontatehtävää ja ehdotettu säännös tietojensaantioikeudesta vastaisi työntekijän eläkelain 199 §:ää.

Pykälässä selvennettäisiin Tapaturmavakuutuskeskuksen tietojensaantioikeutta. Työeläkevakuutuksen valvonnasta saatujen kokemusten mukaan on yleistä, että vakuutuk-

sen laiminlyöntitapauksissa työnantajat ovat hoitaneet verotukseen liittyvät velvollisuutensa, mutta eivät työntekijöiden työeläketurvaa tai tapaturmavakuutusta. Sen vuoksi pykälään ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan Tapaturmavakuutuskeskuksella ja vakuutusyhtiöillä olisi oikeus saada veroviranomaiselta joukkotietoina palkkaa tai muuta vastiketta työntekijöille maksaneiden työnantajien nimet, yritys- ja yhteisötunnukset, yhteystiedot ja vuosi-ilmoitukset tai vuosi-ilmoituksia vastaavat tiedot, toimialat sekä tiedot näiden työnantajien maksamista vastikkeista ja niihin liittyvistä työnantajasuorituksista.

Pykälän 2 momentin mukaan Tapaturmavakuutuskeskuksella ja vakuutusyhtiöillä olisi oikeus saada tiedot joukkotietona myös tilanteessa, jossa valvontakäsittely ei olisi vielä vireillä. Joukkotiedoilla tarkoitettaisiin ryhmää työnantajia, joita ei ole yksilöity yritys- tai yhteisötunnuksella tai muulla yksilöintitavalla. Tällainen tietojensaantioikeus on välttämätön tehokkaan valvonnan aikaansaamiseksi, koska millään muulla tavoin ei ole saatavissa tietoa niistä työnantajista, jotka ovat maksaneet palkkoja, mutta laiminlyöneet järjestää työntekijöilleen tapaturma- ja ammattitautiturvan. Yksittäisiä työnantajia koskevia valvontakäsittelyjä voi tulla vireille vasta, kun on verrattu kulloinkin valvonnan kohteeksi valittavan työnantajajoukon veroviranomaisille ilmoittamia palkanmaksu- ja työnantajasuoritus tietoja vakuutusyhtiölle ilmoitettuihin tietoihin. Tehokas valvonta edellyttää vertailuseulontoja etenkin harmaan talouden torjunnassa. Niillä saadaan lisäksi tehokkaalla ja kustannuksia säästävällä tavalla selville vakuutusten laiminlyönnit varsinaista valvontakäsittelyä varten. Momentin mukaan Tapaturmavakuutuskeskuksella ja vakuutusyhtiöllä olisi oikeus saada tiedot, vaikka verotusta ei ole vielä vahvistettu. Reaaliaikainen valvonta edellyttää mahdollisuutta tehdä verottajan palkka- ja työnantajasuoritus tietojen vertailua vakuutusjärjestelmän tietoihin useaan kertaan kalenterivuoden aikana. Näitä tietoja Tapaturmavakuutuskeskus ja vakuutusyhtiö voisivat käyttää viitetietoina valvontakohteiden seulomiseksi ennen verotuksen lopullista vahvistamista. Koska 2 momentin toimeenpano edellyttäisi osittain

myös henkilötietojen käsittelyä, momentin nojalla Tapaturmavakuutuskeskuksella ja vakuutusyhtiöllä olisi oikeus yhdistää ja käsitellä 1 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja. Yhdistettyjä tietoja voitaisiin säilyttää viisi vuotta kuitenkin enintään valvontakäsittelyn päättymiseen saakka. Yhdistettyjä tietoja ei saisi luovuttaa edelleen.

Pykälän 3 momentin nojalla tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Tämä on tarpeen, koska valvontaa, kuten muutakin lain toimeenpanoa, toteutetaan nykyään pääosin teknisten käyttöyhteyksien avulla.

261 §. Tapaturma-asiain korvauslautakunnan oikeus saada tietoja. Pykälässä säädetäisiin tapaturma-asiain korvauslautakunnan oikeudesta tietojen saantiin. Säännös vastaisi muutoin voimassa olevan lain 30 d §:n 5 momentin säännöstä, mutta muutoksenhaun osalta päätökseen, jolla on ratkaistu tiedon saantia asiakirjasta koskeva asia, viitattaisiin hallintolainkäyttölain 12 §:n sijaan julkisuuslain muutoksenhakua koskevaan 33 §:n 1 momentin säännökseen.

262 §. Tapaturmavakuutuskeskuksen oikeus antaa tietoja. Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 64 d §:n säännöstä.

263 §. Luovutettujen tietojen oikeellisuus ja salassapito. Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 64 e §:n säännöstä.

264 §. Tekninen käyttöyhteys. Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 64 i §:n säännöstä.

36 luku Erinäisiä säännöksiä

265 §. Tietojen maksuttomuus. Pykälässä säädetäisiin tietojen maksuttomuutta koskeva pääsäännöstä sekä lisäkustannusten korvaamisesta, jos tiedot tarvitaan tietyssä muodossa ja tästä aiheutuu tietojen luovuttajalle lisäkustannuksia. Terveystilatiiedoista maksettavista korvauksista säädetäisiin jäljempänä 266 §:ssä erikseen. Pykälää vastaava säännös on voimassa olevan lain 64 b §:n 2 momentissa.

266 §. Terveystilatiiedoista maksettavat korvaukset. Pykälässä säädetäisiin terveystilatiiedoista maksettavista korvauksista

voimassa olevan lain 64 b §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä vastaavasti.

267 §. Työnantajan tapaturmaluettelo. Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 64 g §:n säännöstä.

268 §. Rahamäärien ja korvausten tarkistaminen työeläkeindeksillä ja palkkakertomella. Pykälä vastaisi asiasisällöltään pääosin voimassa olevan lain 60 §:n säännöstä laissa säädettyjen rahamäärien sekä korvausten indeksikorotuksista. Edellä 86 §:ssä säädetyn haittarahan perusmäärän korottaminen tehtäisiin kuitenkin työeläkeindeksillä nykyisen palkkakertoimen sijaan. Lisäksi uutena euromääränä laissa ehdotettavaa vakuuttamisvelvollisuuden alarajaa 1 200 euroa korotettaisiin palkkakertomella.

269 §. Rahamäärien pyöristäminen. Pykälä vastaisi pääosin asiasisällöltään voimassa olevan lain 60 §:n 1 momentin säännöstä laissa säädettyjen rahamäärien pyöristämisestä. Vakuuttamisvelvollisuuden alarajan palkkakertomella korotettu määrä pyöristettäisiin lähimpään sataan euroon.

270 §. Vakuutuslaitoksen takautumisoikeus. Takautumisoikeuden lähtökohtana on se 1 momentissa lausuttu periaate, että vakuutuslaitoksella on oikeus saada maksamansa korvaus takaisin siltä, joka on korvausvastuussa vahingoittuneelle vahingonkorvauslain tai muun lain nojalla. Sama periaate sisältyy voimassa olevan lain 61 §:n 2 momenttiin. Takautumiskorvaus voisi olla enintään sen suuruinen, mitä korvausvastuussa oleva olisi velvollinen korvaamaan vahingoittuneelle. Jos vahingonaiheuttajalla on vastuuvakuutus, hän voi siirtää asian vastuuvakuutusyhtiölleen. Pääsääntöisesti vastuuvakuutuksesta korvataan tuottamuksella aiheutetut vahingot sekä vahingot, joissa korvausvelvollisuus syntyy tuottamuksesta riippumatta. Vastuuvakuutuksen ehdoissa on yleensä rajattu korvattavien vahinkojen ulkopuolelle vahinko, joka aiheutuu vakuutuksenottajan työntekijälle tai häneen rinnastettavalle siltä osin, kun tämä on oikeutettu saamaan korvausta lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta. Tavallisimmat tilanteet, jossa takautumisoikeutta käytetään, ovat työmatkalla sattuneet liikenne- ja liukastumisvahingot. Viimeksi mainituissa takautumisvaatimus esitetään vastuussa olevalle

kiinteistön omistajalle. Takautumisvaatimuksia voi tulla esitettäväksi myös muun muassa raideliikenne-, potilas-, lääke-, pahoinpitelyvahingoissa sekä työturvallisuusrikkomus- tai -rikosvahingoissa.

Pykälään ei otettaisi voimassa olevan lain säännöstä siitä, että takautumisoikeutta ei olisi siltä, joka oli jo täyttänyt korvausvelvollisuutensa vilpittömässä mielessä. Vakuutuslaitoksella olisi näin jatkossa oikeus saada maksamansa korvaus takaisin myös vilpittömässä mielessä korvausvelvollisuutensa jo täyttäneeltä vahingon tuottajalta tai muulta korvausvelvolliselta. Korvausvelvollisuutensa vilpittömässä mielessä täyttänyt voisi puolestaan vaatia vakuutuslaitokselle maksamaansa suoritusta edelleen perusteettoman edun palautuksena vahingonkärsineeltä. Vahingonkärsinyt ei vahingonkorvausoikeudellisen rikastumiskiellon periaatteen mukaisesti voi vahingon johdosta päästä parempaan asemaan kuin ilman vahinkoa.

Takautumisoikeuteen ehdotetaan säädettäväksi 2 ja 3 momentissa kaksi korvauskäytännössä jo jossain määrin sovellettua rajoitusta. Koska käytäntö ei kuitenkaan ole ollut täysin yhtenäistä ja vakiintunutta, rajoitukset ehdotetaan otettavaksi lakiin, jotta vakuutusyhtiöt menettelisivät näissä tapauksissa yhtenäisesti. Pykälän 2 momenttiin otettaisiin säännös siitä, että takautumisoikeutta ei olisi sitä työnantajaa kohtaan, jonka ottamasta vakuutuksesta vahinko on korvattu, poikkeuksena tilanteet, joissa vahinko on aiheutettu tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella. Työnantaja voi olla korvausvastuussa vahingoittunutta kohtaan joko oman tuottamuksen tai isännänvastuun perusteella, mutta takautumisoikeus kohdistuisi vahingoittuneen työnantajaan vain tapauksissa, joissa työnantaja on aiheuttanut vahingon törkeällä tuottamuksella tai tahallisesti. Valtiotyönantaja rinnastuisi työnantajaan, mikä tarkoittaisi, ettei Valtiokonttorilla olisi myöskään takautumisoikeutta valtiotyönantajaa kohtaan, ellei valtiotyönantaja ole aiheuttanut vahinkoa tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella taikka ole ankarassa vastuussa vahingosta.

Pykälän 3 momentin nojalla luonnollista henkilöä kohtaan takautumisoikeus olisi vain, jos vahinko on aiheutettu tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella. Tältäkin osin olisi

kysymys jo nykyisessä käytännössä tunnetusta rajoituksesta, joka nyt lakiin otettuna johtaisi yhtenäiseen soveltamiskäytäntöön.

Muutoksena voimassa olevaan lakiin ehdotetaan, että takautumisoikeus syntyisi myös tuotevastuuvakuutukseen, mikä edellyttää myös tuotevastuulain (694/1990) 13 a §:n muuttamista. Jos työssä käytetty tuote, esimerkiksi kone tai laite on viallinen ja aiheuttaa sen vuoksi työtaturman, ei ole mitään erityistä perustetta, miksi tuotevastuuta ei pitäisi soveltaa myös tällaiseen tapaukseen. Tuotevastuulain 13 a §:ssä säädetään, että jos vakuutuksenantaja on liikennevakuutuslain, tapaturmavakuutuslain tai maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain taikka lääkevahinkovakuutuksen nojalla maksanut korvausmäärän, jonka vahinkoa kärsinyt olisi ollut oikeutettu vaatimaan tuotevastuulain mukaan korvausvelvolliselta, vahinkoa kärsineen oikeus tuotevastuulaisissa säädettyyn vahingonkorvukseen ei siirry vakuutuksenantajalle. Tätä lainkohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, ettei se enää koskisi tapaturmavakuutusta tai maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusta.

Voimassa olevan 61 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on saanut korvausta tämän lain mukaan, on oikeus muun lain nojalla saada vamman seurauksista korvausta sen tuottajalta tai muulta korvausvelvolliselta. Momentin mukaan maksettavaksi ei saa määrätä kuitenkaan enempää, kuin minkä verran täysi korvaus on tämän lain mukaan myönnettyä korvausta suurempi. Tätä säännöstä ei enää tarpeettomana otettaisi uuteen lakiin. Säännös on vanha, ajalta ennen nykyistä vahingonkorvauslakia. Pykälässä säädetty toteutuu vahingonkorvauslain ja -periaatteiden mukaan ilman tämän lain säännöstäkin.

271 §. Vakuutuslaitoksen oikeus saada takaisin maksamansa täyskustannusmaksu liikennevakuutuslaitokselta. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että vakuutuslaitos saisi maksamansa täyskustannusmaksun takaisin liikennevakuutusyhtiöltä siihen määrään, jonka korvausvastuussa oleva liikennevakuutusyhtiö olisi velvollinen hoitolaitokselle liikennevakuutuslain nojalla maksamaan. Vastaava säännös on puuttunut voimassa olevasta laista. Säännös on tarpeen, koska muutoin vakuutuslaitos saisi liikennevakuutusyhtiöltä takaisin vain asiakasmaksua vastaavan mää-

rän, koska asiakasmaksu on se minkä vahingonkärsinyt itse on liikennevakuutuksesta oikeutettu saamaan. Liikennevakuutuksen täyskustannusmaksu vastaa tämän lain mukaista täyskustannusmaksua, mutta liikennevakuutuslain nojalla maksuun voidaan tehdä myötävaikutusvähennys, jolloin takaisin saataisiin vähennetty maksu.

272 §. Tämän lain nähtävillä pitäminen. Pykälässä säädettäisiin nykyisen tapaan siitä, että työnantajan olisi pidettävä työpaikalla nähtävänä tämä laki ja tieto työn vakuuttaneesta vakuutuslaitoksesta. Voimassa olevan lain 65 §:n säännöksestä on poistettu vaatimus siitä, että työpaikalla olisi nähtävänä myös henkilötietolain 24 §:n 1 momentissa tarkoitettu selvitys henkilötietojen käsittelystä tämän lain mukaisen korvausasian yhteydessä. Kyseinen selvitys annettaisiin jatkossa vahingoittuneelle tai hänen edunsaajalleen aina 115 §:n mukaisessa vireilletuloilmoituksessa. Lisäksi nykyisestä säännöksestä poistettaisiin viittaus kumottuun 12 §:ään (työnantajan omavastuu korvauksista) sekä tarpeettomana nimenomainen säännös työsuojeluviranomaisen velvollisuudesta valvoa, että työnantaja täyttää tämän pykälän mukaisen velvollisuutensa, koska tämän yksityiskohdan valvonnan voidaan katsoa sisältyvän jo 180 §:n mukaiseen valvontaan.

273 §. Todistajien kuulustelu. Pykälä on uusi ja siinä säädettäisiin vakuutuslaitoksen oikeudesta kuulusteluttaa todistajia hallinto-oikeudessa käsiteltävänä olevan asian selvittämistä varten.

274 §. Esteellisyys. Pykälä vastaisi sanamuodoltaan tarkistettuna asiasisällöltään voimassa olevan lain 41 a §:n 3 momentin säännöstä.

275 §. Asiakirjojen säilyttäminen. Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 41 f §:n säännöstä, mutta pykälään lisättäisiin uusi 4 kohta, jossa säädettäisiin 178 §:ssä tarkoitettussa vakuutusrekisterissä olevien tietojen säilyttämisestä. Vakuutusrekisterissä olevat tiedot säilytettäisiin vähintään 50 vuoden ajan siitä, kun tiedot on kirjattu rekisteriin. Jos tietoja tarvitaan yli 50 vuoden takaa, tiedot saisi asianomaiselta vakuutuslaitokselta, jonka on säilytettävä tiedot 1 kohdan mukaisesti vähintään 100 vuoden ajan. Voimassa olevan lain viimeiseen momenttiin sisälty-

vä asetuksenantovaltuutus poistettaisiin tarpeettomana.

276 §. Siirto- ja ulosmittauskielto. Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 63 §:n säännöstä.

277 §. Tapaturma-asiamies. Pykälässä säädettäisiin valtion tapaturma-asiamiehestä, jota koskevat säännökset ovat nykyisin valtioneuvoston päätöksessä tapaturmavakuutuslain täytäntöönpanosta valtion töissä (853/1948) ja valtioneuvoston päätöksessä valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annetun lain täytäntöönpanosta (531/1990). Nämä päätökset kumoutuvat tämän lain tullessa voimaan eikä asetuksenantovaltuudelle ja erillisille alemmanasteisille säännöksille ole tarvetta, vaan asiasta olisi tarkoituksenmukaista säätää suoraan tässä laissa. Valtion tapaturma-asiamies toimii valtion virastoissa ja laitoksissa työnantajan edustajana eli käytännössä yhteyshenkilönä Valtiokonttoriin työtapaturma- ja ammattitautiasioissa.

278 §. Työeläkelakien mukaisessa ammatillisessa kuntoutuksessa olevan vakuuttaminen. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä, vaan työeläkekuntoutettavien vakuuttaminen on perustunut työeläkelaitosten käytäntöön. Työeläkelaitokset ottavat nykyisin ammatillisen kuntoutuksen työkokeilua, työharjoittelua ja vastaava toimintaa varten kuntoutujalle tapaturmavakuutuslain 57 §:n 1 momentin mukaisen vapaaehtoisen työajan vakuutuksen. Vakuutusturvan taso ei ole yhtenäinen, vaan ansionmenetykskorvauksen perusteena olevan vuosityöansiona on käytetty työeläkelaitoksesta riippuen vähimmäisvuosityöansiota, tulevan ajan ansiota tai myönnetyn kuntoutusrahan määrä tai kuntoutustuen ja kuntoutuskorotuksen yhteismäärää. Ehdotettavan lain vapaaehtoisen työajan vakuutuksen käyttäminen työeläkekuntoutujan vakuuttamiseen ei ole enää tarkoituksenmukaista, joten vakuuttamisesta ehdotetaan säädettäväksi laissa. Samalla työeläkekuntoutujien vakuutusturva yhtenäistyisi.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin eläkelaitoksen velvollisuudeksi vakuuttaa kuntoutuja tämän lain mukaisella pakollisella vakuutuksella ammatilliseen kuntoutukseen sisältyvässä työ- tai koulutuskokeilussa, työhön valmennuksessa ja työharjoittelussa. Säännös ei koski valtion eläkelain mukaista

kuntoutusta, jonka osalta vakuutusturvasta säädettäisiin mainitussa laissa kuten nykyisinkin.

Pykälän 2 momentin mukaan vuosityöansiona käytettäisiin kuntoutujalle myönnettyä kuntoutusrahan määrää tai työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutuskorotuksen yhteismäärää. Tämä on myös nykyisin työeläkelaitosten eniten käyttämä vakuutuksen vuosityöansio. Jos kuntoutuja on kuntoutuksen ohella töissä ja hänelle on myönnetty osakuntoutusraha, vuosityöansiona käytettäisiin täyden kuntoutusrahan määrää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että päiväraha olisi 1/360 vuosityöansioista. Erilistä lyhyen ajan päivärahaa ei siten olisi, vaan ansionmenetykskorvaus perustuisi vuosityöansioon alusta alkaen. Tämä vastaisi nykykäytäntöä.

37 luku Rangaistussäännökset

279 §. Työnantajavelvollisuuden rikkominen. Pykälässä säädettäisiin rangaistavaksi teoksi se, että työnantaja laiminlyö ilmoittaa 111 § 1 momentin edellyttämällä tavalla työtapaturmasta tai ammattitaudista. Työnantajan tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta työtapaturmasta tai ammattitaudista viimeistään kymmenen arkipäivän kuluessa. Vastaava laiminlyönti on säädetty rangaistavaksi voimassa olevan lain 55 §:ssä, jossa rangaistus on sama kuin ehdotettavassa pykälässä eli sakko.

Pykälän 2 ja 3 momentti vastaisivat voimassa olevan lain 55 §:n 3 ja 4 momentin säännöksiä, joissa säädetään rikoslain työrinkoksia koskevan 47 luvun 7 ja 8 §:n säännöksiä vastaavasti työnantajan ja tämän edustajan vastuun kohdentumisesta.

280 §. Viittaus rikoslakiin. Pykälässä olisi informatiivinen viittaus ehdotettavaan uuteen rikoslain 29 luvun 4 c §:ään, jossa säädettäisiin tapaturmavakuutusmaksupetoksesta.

38 luku Voimaantulo

281 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta. Lain olisi tarkoitus

tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016. Tämän lain 252 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaista vakuutusyhtiön oikeutta saada eläkelaitokselta ja Eläketurvakeskukselta vakuutusasian käsittelyä varten välttämättömät tiedot yrittäjän eläkelain mukaisesta vakuutuksesta ja sen 112 §:n mukaisesta yrittäjän työtulosta sovellettaisiin kuitenkin jo 1 päivästä heinäkuuta 2015. Tämä on välttämätöntä, jotta yrittäjän vakuutukset voitaisiin saattaa voimaan tämän lain mukaisina heti vuoden 2016 alusta.

282 §. Kumottavat lait. Pykälässä säädettäisiin kumottavaksi voimassa oleva tapaturmavakuutuslaki, ammattitautilaki, tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettu laki ja valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annettu laki. Tämä laki korvaa kumottavissa laeissa olevat säännökset. Kumottavien lakien säännöksiä sovellettaisiin edelleen niiden vahinkotapahutumien korvaamiseen, jotka ovat sattuneet ennen tämän lain voimaantuloa. Kumottavien lakien nojalla annetut alemman asteiset säädökset kumoutuvat samalla. Niiden sijalle annetaan uudet säädökset tarpeen mukaan.

283 §. Viittaukset aikaisempaan lakiin. Pykälässä säädettäisiin muualla lainsäädännössä olevista viittauksista kumottaviksi ehdotettuihin lakeihin. Jos muualla lainsäädännössä viitataan kumottuun lakiin kokonaisuudessaan tai sen yksittäiseen säännökseen tai muutoin tarkoitetaan kumotun lain säännöstä, sen sijasta sovellettaisiin sen tilalle tullutta tämän lain säännöstä. Monissa sosiaalivakuutusta ja muita sosiaalietuuksia koskevissa säännöksissä on viittauksia kumottaviin lakeihin. Osa näistä viittauksista ehdotetaan muutettavaksi tässä yhteydessä samalla, kun viittaussäännöstä joudutaan tarkentamaan, mutta lukuisia pelkkiä lakiviittauksia ei ole tarpeellista muuttaa.

284 §. Tapaturmavakuutuskeskus. Pykälän 1 momentissa todettaisiin, että Tapaturmavakuutuslaitosten liiton nimi muuttuisi Tapaturmavakuutuskeskukseksi lain voimaan tullessa. Mikäli muualla lainsäädännössä olisi Tapaturmavakuutuslaitosten liittoa koskeva säännös, se koskisi tämän lain tultua voimaan Tapaturmavakuutuskeskusta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Tapaturmavakuutuskeskuksen uuden hallituksen

ensimmäisestä toimikaudesta, joka alkaisi 1 päivänä tammikuuta 2016 ja päättyisi 31 päivänä joulukuuta 2018. Momentin mukaan Tapaturmavakuutuskeskuksen jäseniä edustavat hallituksen jäsenet ja varajäsenet valittaisiin jo vuoden 2015 puolella pidettävässä Tapaturmavakuutuslaitosten liiton yleiskokouksessa.

285 §. Rahamäärien perusvuosi. Pykälässä säädettäisiin, että lain indeksillä korotettavien rahamäärien perusvuosi olisi 2014.

286 §. Siirtymäsäännökset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että ennen lain voimaantuloa sattuneisiin vahinkotapahtumiin sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Toisin sanoen lakia sovellettaisiin niihin työtapaturmiin, jotka sattuvat, ja ammattitauteihin, jotka ilmenevät tämän lain tultua voimaan. Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa noudatetaan sen vahinkovakuutusluonteesta johtuvaa periaatetta, että vahinkotapahtumiin sovelletaan pääsääntöisesti vahinkotapahtuman sattumisajankohdan mukaista lainsäädäntöä. Tämä pääsääntö koskee ensisijaisesti korvaussäännöksiä, mutta myös kaikkia vahinkotapahtumia koskevia muita säännöksiä, jollei laissa toisin säädetä. Siten esimerkiksi kumottavan lain jakojärjestelmää koskevia säännöksiä sovellettaisiin korvauksiin, jotka maksetaan ennen tämän lain voimaantuloa sattuneista vahinkotapahtumista,

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksista 1 momentin mukaiseen pääsääntöön. Tapaturmavakuutuslain mukaista tapaturmaeläkettä ja jatkuvasti maksettavaa haittarahaa ei voitaisi enää vaihtaa lain tultua voimaan pääoma-arvoa vastaavaksi pääomaksi. Haittarahan vaihtamisesta pääomaksi säädetään voimassa olevan lain 18 e §:n 5 momentissa ja tapaturmaeläkkeen pääomittamisesta 19 §:ssä. Näitä tapauksia on varsin vähän eikä tässä laissa enää ole vastaavia säännöksiä. Ei voida pitää tarkoituksenmukaisena soveltaa näitä säännöksiä ennen lain voimaantuloa sattuneiden vahinkotapahtumienkaan osalta. Ehdotus ei myöskään vähennä vahingoittuneen oikeutta saada korvusta. Momentissa ehdotetaan myös säädettäväksi, että lain 32 §:n sekä IV ja VIII osan säännöksiä sovellettaisiin myös ennen tämän lain voimaantuloa sattuneisiin vahinkotapahtumiin.

Lain 32 §:ssä säädetään ammattitautin korvausvelvollisuudesta tilanteessa, jossa vahingoittunut ei enää ole työssä, josta ammattitauti on voinut aiheutua. Ehdotettava säännös poikkeaa voimassa olevasta laista ja se on tarkoituksenmukaista ulottaa koskemaan myös ennen lain voimaantuloa ilmenneitä ammattitautitapauksia, jotka ovat tulleet vireille vasta tämän lain tultua voimaan. Lain IV osassa säädetään etuuksien toimeenpanosta ja VIII osassa muutoksenhausta, oikaisu-menettelyistä ja takaisinperinnästä. Näiden menettelyllisten säännösten on tarkoituksenmukaista koskea myös ennen lain voimaantuloa sattuneiden vahinkotapahtumien käsitteilyä. Vastaavasti julkisessa terveydenhuollossa annetun sairaanhoidon korvaamista ja täyskustannusmaksujärjestelmää koskevat säännökset 39—42 § koskisivat myös 1 tammikuuta 2005 alkaen sattuneiden vahinkotapahtumien käsitteilyä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että Tapaturmavakuutuskeskuksen ja vakuutusyhtiöiden valvontatoimet voisivat kohdistua myös lain voimaantuloa edeltävään aikaan. Säännös on tarpeellinen, jotta vuonna 2016 alkava valvonta voisi kohdistua aikaisempiin vuosiin. Lain 173 §:n nojalla vakuutusmaksu ja 181 §:n nojalla laiminlyönnistä johtuva vakuutusmaksua vastaava maksu sekä laiminlyöntimaksu voidaan määrätä noin viisi vuotta takautuvasti.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että lain voimaan tullessa vireillä oleviin laiminlyöntitapauksiin, joista Tapaturmavakuutuslaitosten liitto ei vielä ole antanut päätöstä, sovellettaisiin 181—183 §:ää. Näissä vireillä olevissa tapauksissa noudatettaisiin siten uutta menettelytapaa, jossa Valtiokonttori ratkaisee laiminlyöntimaksua koskevan asian päätöksellään. Tapaturmavakuutuskeskus ei lain tultua voimaan antaisi laiminlyöntiä koskevaa päätöstä eikä määräisi laiminlyöntimaksua, vaikka asia olisi ollut vireillä jo ennen lain voimaantuloa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että lain 231 §:n 1 momentin 3 d ja e kohtaa sovellettaisiin ammattitautiin ja ammattitautiepäilyistä aiheutuneisiin kuluihin, jos altistusta, joka on viimeksi voinut aiheuttaa ammattitautin, on ollut 31 päivä joulukuuta 2007 jälkeen. Säännös vastaa voimassa ole-

van lain vastaavan säännöksen voimaantulosäännöstä.

1.2 Laki opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta

1 §. Laki annettaisiin kokonaan uudelleen, koska kaikkia sen neljää aineellista säännöstä ehdotetaan muutettavaksi. Voimassaolevan lain 1 §:n viittaus tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin 1 §:ssä viittaukseksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin. Samalla säännöksen sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi, koska oikeuskäytännössä on syntynyt eriäviä tulkintoja siitä, mitä vahinkotapahtumia on lailla tarkoitettu korvata. Lain 1 §:n sanamuotoa suppeasti tulkiten työliikekipeytyminen, tapaturman aiheuttama olennainen paheneminen tai ehdotettavan työtapaturma- ja ammattitautilain 18 §:ssä tarkoitettut vammat ja sairaudet eivät olisi korvattavia, vaan ainoastaan tapaturman aiheuttama vamma tai sairaus. Säännöksen esitöissä (HE 245/2002 vp) ei kuitenkaan tällaista suppeaa tulkintaa ole esitetty. Tämän vuoksi tulkinnallisen epäselvyyden poistamiseksi ehdotetaan, että pykälän 1 momentissa käytettäisiin käsitettä vahinkotapahtuma käsitteen tapaturma sijasta. Tällöin — ottaen huomioon myös jäljempänä ehdotettavassa 4 §:ssä oleva viittaus työtapaturma- ja ammattitautilain II osan vahinkotapahtumia koskeviin säännöksiin — korvattavia olisivat kaikki mainitussa laissa säädetty vahinkotapahtumat. Työtapaturma- ja ammattitautilaissa vahinkotapahtuma kattaa kaikki työtapaturmana että ammattitautina korvattavat vammat ja sairaudet. On perusteltua, että esimerkiksi työharjoittelussa olevalle opiskelijalle korvattaisiin vahinkotapahtuma samoin perusteiden kuin työsuhteessa samaa työtä tekeväälle sama vahinkotapahtuma. Pykälässä siten säädetään edelleen, missä olosuhteissa syntynyt vamma tai sairaus voidaan korvata. Siitä, millaiset vammat ja sairaudet korvataan, säädetäisiin työtapaturma- ja ammattitautilaissa. Pykälän nykyinen 1 momentti ehdotetaan jaettavaksi kielellisistä syistä kahdeksi momentiksi.

Pykälän 3 momentissa, joka vastaisi voimassa olevan lain 1 §:n 2momenttia, ehdote-

taan myös käytettäväksi tapaturman sijasta vahinkotapahtuman käsitettä.

Pykälän 4 momentti vastaisi voimassa olevan lain 1 §:n 3 momenttia muutoin, mutta siinä olevaa viittausta korjattaisiin.

2 §. Koska 1 §:ään ehdotettava muutos käsitteen vahinkotapahtuma käyttöön ottamisesta toisi ammattitaudit tämän lain nojalla korvattavaksi, voimassa olevan lain 2 §:n viittaus ammattitautiin korvattavuudesta poistettaisiin tarpeettomana. Sen sijaan pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös, jossa säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 5 luvussa tarkoitettussa työvoimakoulutuksessa olevan henkilön työtapaturma- ammattitautiturvasta. Voimassa olevan tapaturmavakuutuslain 3 § 3 momentin nojalla työvoimapolitiisessa aikuiskoulutuksessa (nykyisin työvoimakoulutuksessa) olevat henkilöt kuuluvat lakisääteisen tapaturmaturvasta piiriin. Säännöksen viittaus on vanhentunut. Nykyään mainitun säännöksen tarkoittamasta koulutuksesta säädetään laissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, joka on tullut voimaan 1.1.2013. Työvoimapolitiisena aikuiskoulutuksen nimitys on uudessa laissa työvoimakoulutus.

Työvoimakoulutukseen osallistuvaa opiskelijaa kohdannut tapaturma tai hänelle aiheutunut ammattitauti korvataan nykyisin työtapaturmana niin, että opiskelija rinnastetaan työntekijään ja koulutuspalveluiden tuottajaan sovelletaan, mitä laissa työnantajasta säädetään. Turva järjestetään näissä tapauksissa tapaturmavakuutuslain mukaisella pakollisella vakuutuksella ja korvaus määräytyy tapaturmavakuutuslain säännösten mukaan.

Työharjoittelun lisäksi myös teoriatunnit, muu koulutyöaika ja koulumatkat kuuluvat nykyisin vakuutuksen piiriin. Tässä suhteessa työvoimakoulutus eroaa turvan laajuudessa olennaisesti kaikkea muuta opiskelua koskevasta tämän lain mukaisesta tapaturmaturvasta, joka ulottuu vain työhön rinnastettavaan käytännön opetukseen, työharjoitteluun ja muihin 1 §:ssä mainittuihin tilanteisiin.

Koska työvoimakoulutuksessa on kysymys koulutuslakien mukaisesta ammatillisesta koulutuksesta, sen työtapaturma- ja ammattitautiturvasta on perusteltua säätää samassa

laissa kuin muiden opiskelijoiden ja koulu-laisten turvasta. Ehdotetun säännöksen mukaan nykytilaa ei kuitenkaan muutettaisi turvan laajuuden osalta, vaan työvoimakoulutuksessa oleva henkilö rinnastettaisiin edelleen työntekijään vakuutusturvan laajuuden eli korvattavien olosuhteiden osalta. Koulutuksen järjestäjään sovellettaisiin edelleen ehdotettavan 3 §:n mukaan työnantajaa koskevia työtapaturma- ja ammattitautilain säännöksiä.

3 §. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 3 §:ää muutoin, mutta viittaus tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin viittaukseksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin.

4 §. Pykälän 1 momentin viittaussäännös korvaisi voimassa olevan lain 4 §:n viittaussäännökset. Momentissa viitattaisiin työtapaturma- ja ammattitautilain niihin osiin, joita sovellettaisiin soveltuvin osin tämän lain mukaiseen vakuutukseen ja nojalla käsiteltäviin asioihin. Siten työtapaturma- ja ammattitautilain vahinkotapahtumia, etuuksia, etuuskien toimeenpanoa, vakuuttamista ja vakuutusmaksua, toimeenpanojärjestelmää, muutoksenhakua, oikaisumenettelyä, päätöksen poistamista, takaisinperintää, tietojen antamista, saamista ja salassapitoa, rangaistus-säännöstä, voimaantulosäännöksiä ja erinäisiä muita säännöksiä sovellettaisiin soveltuvin osin, jos tässä laissa ei toisin säädettäisi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin tämän lain mukaisen vahinkotapahtuman perusteella maksettavasta ansionmenetyskorvauksesta. Työtapaturma- ja ammattitautilain 70 §:ään ehdotetaan säännöstä päätoimisen opiskelun estymisestä tai rajoittumisesta mainitun lain mukaisen vahinkotapahtuman perusteella. Koska mainittu säännös ei koskea vahinkotapahtumaa seuraavan 28 päivän päivärahaa, ulotetaan tämän momentin säännöksellä se koskemaan myös tätä niin sanottua lyhyen ajan päivärahaa. Säännöksellä on tarkoitus säilyttää nykytila tämän lain nojalla korvattavien vahinkotapahtumien perusteella maksettavan ansionmenetyskorvauksen osalta. Lisäksi momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti, ettei ansionmenetyskorvausta koske työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen vähimmäisvuosityöansioon perustuva vähimmäisturva tilanteessa, jossa vahinkotapahtuman ei estä tai

merkittävästi rajoita opiskelua. Muita poikkeuksia työtapaturma- ja ammattitautilain mukaiseen turvaan ei ehdoteta.

5 §. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantuloa. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 tammikuuta 2016. Ennen lain voimaantuloa sattuneisiin vahinkotapahtumiin sovellettaisiin ennen lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä, jollei muualla laissa toisin säädettäisi.

Tällä lailla kumottaisiin voimassa oleva opiskelutapaturmalaki.

1.3 Työntekijän eläkelaki

2 §. Keskeiset määritelmät. Pykälän 1 momentin 4 kohdan viittaukset tapaturmavakuutuslakiin ja sen perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin. Säännöksen kieliasua täsmennettäisiin samalla.

16 §. Oikeus osa-aikaeläkkeeseen. Pykälän 3 momentin ja 4 momentin 2 kohdan viittaus tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin viittaukseksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin. Säännöksen kieliasua täsmennettäisiin samalla.

19 §. Osa-aikaeläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus. Pykälän 1 momentin 6 kohdan viittaus tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin viittaukseksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin. Säännöksen kieliasua täsmennettäisiin samalla.

43 §. Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautuvalta ajalta. Pykälän 2 momentin viittaus tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin. Säännöksen kieliasua täsmennettäisiin samalla.

92 §. Eläkkeestä vähennettävät etuudet. Ehdotetun työtapaturma- ammattitautilain mukaan kun vahinkotapahtuma sattuu työntekijälle työssä, jota hän tekee vanhuuseläkkeellä ollessaan, tapaturmaeläkettä maksettaisiin enintään kaksi vuotta tai enintään siihen saakka, kun hän täyttää 68 vuotta. Vahingoittuneella olisi ennen tapaturmaeläkettä oikeus saada vuoden ajalta päivärahaa. Ansionmenetystä korvattaisiin mainitun lain nojalla siten yhteensä enintään kolmen vuoden

ajan. Voimassa olevan lain nojalla tällaisessa tilanteessa henkilön työeläkkeestä vähennetään tapaturmavakuutuslain mukaan maksettu päiväraha ja tapaturmaeläke. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että mainitun henkilön työeläkkeestä ei enää vähennettäisi hänelle maksettua tämän lain mukaista päivärahaa eikä tämän pykälän nojalla maksettua tapaturmaeläkettä. Näin säänneltynä vahingoittuneen saama korvaus vastaisi kyseisen työn aiheuttamaa ansionmenetystä.

Pykälään lisättäisiin säännös, jonka nojalla työtapaturma- ja ammattitautilain mukaiseen vapaaehtoiseen vapaa-ajan vakuutukseen perustuvaa ansionmenetykskorvausta ei vähennetä työeläkkeestä, jos korvauksesta on jo vähennetty työkyvyttömyyseläke tai sen jälkeen maksettava vanhuuseläke. Tämä vastaisi nykyisin noudettua tulkintaa.

Pykälän 1 momentin 3 kohta ehdotetaan samalla kumottavaksi, koska 1 kohdan uusi sanamuoto kattaa kuntoutusajan ansionmenetykskorvauksena maksettavan kuntotutumistuen.

94 §. *Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään.* Pykälän 1 momentin viittaus tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin viittaukseksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin. Säännöksen kieliasua täsmennettäisiin samalla.

1.4 Yrittäjän eläkelaki

2 §. *Keskeiset määritelmät.* Pykälän 1 momentin 9 kohdan viittaukset tapaturmavakuutuslakiin ja sen perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin. Säännöksen kieliasua täsmennettäisiin samalla.

13 §. *Oikeus osa-aikaeläkkeeseen.* Pykälän 3 momentin ja 4 momentin 4 kohdan viittaus tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin viittaukseksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin.

16 §. *Osa-aikaeläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus.* Pykälän 1 momentin 4 kohdan viittaus tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin viittaukseksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin.

40 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautuvalla ajalla.* Pykälän 2 momentin viittaus tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin. Säännöksen kieliasua täsmennettäisiin samalla.

85 §. *Eläkkeestä vähennettävät etuudet.* Pykälä 1 momentti vastaa työntekijän eläkelain 92 §:n 1 momenttia ja siihen tehtäisiin samat muutokset kuin mainittuun lainkohtaan.

87 §. *Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään.* Pykälän 1 momentin viittaus tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin viittaukseksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin. Säännöksen kieliasua täsmennettäisiin samalla.

1.5 Merimieseläkelaki

2 §. *Keskeiset määritelmät.* Pykälän 1 momentin 6 kohdan viittaukset tapaturmavakuutuslakiin ja sen perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin. Säännöksen kieliasua täsmennettäisiin samalla.

16 §. *Oikeus osa-aikaeläkkeeseen.* Pykälän 3 momentin ja 4 momentin 2 kohdan viittaus tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin viittaukseksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin. Säännöksen kieliasua täsmennettäisiin samalla.

19 §. *Osa-aikaeläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus.* Pykälän 6 kohdan viittaus tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin viittaukseksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin. Säännöksen kieliasua täsmennettäisiin samalla.

43 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautuvalla ajalla.* Pykälän 2 momentin viittaus tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin. Säännöksen kieliasua täsmennettäisiin samalla.

97 §. *Eläkkeestä vähennettävät etuudet.* Pykälä 1 momentti vastaa työntekijän eläkelain 92 §:n 1 momenttia ja siihen tehtäisiin

amat muutokset kuin mainittuun lainkohtaan.

99 §. *Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään.* Pykälän 1 momentin viittaus tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin viittaukseksi työtaturma- ja ammattitautilakiin. Säännöksen kieliasua täsmennettäisiin samalla.

1.6 Kunnallinen eläkelaki

14 §. *Osa-aikaeläke.* Pykälän 1 momentin 5 kohdan viittaus tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin viittaukseksi työtaturma- ja ammattitautilakiin. Säännöksen kieliasua täsmennettäisiin samalla.

76 §. *Eläkkeestä vähennettävät ensisijaiset etuudet.* Pykälän 1 momentin 1 kohtaa muutettaisiin niin, että se vastaisi sanamuodoltaan työntekijän eläkelain 92 §:n 1 momentin 1 kohtaa. Pykälän 1 momentin 3 kohta ehdotetaan samalla kumottavaksi, koska 1 kohdan uusi sanamuoto kattaa kuntoutusajan ansiomenetykskorvauksena maksettavan kuntotutumistuen.

114 §. *Takautuvasti myönnetty työkyvyttömyyseläke.* Pykälän 2 momentin viittaus tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi työtaturma- ja ammattitautilakiin. Säännöksen kieliasua täsmennettäisiin samalla.

130 §. *Takautuva oikeus korvaukseen vakuutuslaitokselta.* Pykälän viittaukset tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin viittaukseksi työtaturma- ja ammattitautilakiin. Pykälän 1 momentin kieliasua täsmennettäisiin samalla.

145 §. *Eläkkeenhakijan ja -saajan ilmoitusvelvollisuus.* Pykälän 4 momentin 4 kohdan viittaus tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi työtaturma- ja ammattitautilakiin. Säännöksen kieliasua täsmennettäisiin samalla.

1.7 Valtion eläkelaki

14 §. *Oikeus osa-aikaeläkkeeseen.* Pykälän 1 momentin 4 kohdan viittaus tapaturmava-

kuutuslakiin muutettaisiin viittaukseksi työtaturma- ja ammattitautilakiin. Säännöksen kieliasua täsmennettäisiin samalla.

18 §. *Osa-aikaeläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus.* Pykälän 6 kohdan viittaus tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin viittaukseksi työtaturma- ja ammattitautilakiin. Säännöksen kieliasua täsmennettäisiin samalla.

24 §. *Oikeus työeläkekuntoutukseen.* Pykälän 1 momentin 3 kohdan viittaus tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin viittaukseksi työtaturma- ja ammattitautilakiin.

26 §. *Korvaus ammatillisessa kuntoutuksessa sattuneesta tapaturmasta tai saadusta ammattitaudista.* Pykälää muutettaisiin vastaamaan muiden työeläkelakien nojalla työeläkekuntoutuksessa olevien työtaturma- ja ammattitautiturvaa, josta säädettäisiin työtaturma- ja ammattitautilain 278 §:ssä. Voimassa oleva laki koskee sanamuodon mukaan vain työhön valmennusta. Ammatillisessa kuntoutuksessa voidaan kuitenkin tehdä työtä myös työ- ja koulutuskokeilussa sekä työharjoittelussa, joiden osalta on tarpeellista säätää kuntoutujalle työntekijää vastaava työtaturma- ja ammattitautiturva.

Pykälän uudessa 2 momentissa säädettäisiin vuosityöansiota ja päivärahan määrästä työtaturma- ja ammattitautilain 278 §:n 2 ja 3 momenttia vastaavalla tavalla.

41 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva maksaminen.* Pykälän 2 momentin viittaus tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi työtaturma- ja ammattitautilakiin. Säännöksen kieliasua täsmennettäisiin samalla.

73 §. *Eläkkeestä vähennettävät ensisijaiset etuudet.* Pykälän 1 momentin 1 kohtaa muutettaisiin niin, että se vastaisi sanamuodoltaan työntekijän eläkelain 92 §:n 1 momentin 1 kohtaa. Pykälän 1 momentin 3 kohta ehdotetaan samalla kumottavaksi, koska 1 kohdan uusi sanamuoto kattaa kuntoutusajan ansiomenetykskorvauksena maksettavan kuntotutumistuen.

128 §. *Takautuva oikeus korvaukseen vakuutuslaitokselta.* Pykälän viittaukset tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin viittaukseksi työtaturma- ja ammattitautilakiin. Pykälän 1 momentin kieliasua täsmennettäisiin samalla.

1.8 Lakiehdotukset 8—18

(laki tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnasta, sairausvakuutuslaki, kansaneläkelaki, työttömyysturvalaki, laki eläkkeensaajan asumistuesta, laki aikuiskoulutustuesta, opintotukilaki, kelan kuntoutuslaki, laki vammaisetuksista, laki takuueläkkeestä, laki työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta)

Laeissa olevat viittaukset voimassa olevaan tapaturmavakuutuslakiin, ammattitautilakiin ja tapaturmavakuutuksen perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettuun lakiin muutettaisiin viittauksiksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin. Myös laeissa olevat viittaukset voimassa olevien lakien pykäliin muutettaisiin vastaamaan työtapaturma- ja ammattitautilain vastaavia säännöksiä.

Ehdotettujen lakien säännöksiin tehtäisiin myös tarvittavat teknisluonteiset muutokset johtuen työtapaturma- ja ammattitautilain uusista korvausnimikkeistä. Työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisia ansionmenetykskorvauksia olisivat jatkossa päiväraha, tapaturmaeläke ja kuntoutusraha. Päiväraha ja tapaturmaeläke vastaavat voimassa olevassa laissa käytettyjä korvausnimikkeitä. Päivärahaa maksettaisiin kuten tälläkin hetkellä yhden vuoden ajan vahinkopäivästä lukien. Vahinkopäivän vuosipäivästä alkaen korvaus maksettaisiin tapaturmaeläkkeenä kuten nytkin. Päivärahaa ja tapaturmaeläkettä voitaisiin maksaa osittaisena kuten tälläkin hetkellä. Uutena korvausnimikkeenä otettaisiin käyttöön kuntoutusraha, jota maksettaisiin päivärahan ja tapaturmaeläkkeen sijaan ansionmenetykskorvauksena silloin, kun vahingoittunut on työtapaturma- ja ammattitautilain 89 ja 90 §:n mukaisessa ammatillisessa kuntoutuksessa. Nykyisin kuntoutuksen ajalta ansionmenetykskorvauksena maksetaan päivärahaa tai tapaturmaeläkettä. Oikeus kuntoutusrahaan määräytyisi työtapaturma- ja ammattitautilain päiväraha- ja tapaturmaeläkesäännösten mukaisesti. Kuntoutusraha voitaisiin nykyiseen tapaan maksaa myös osittaisena. Näin vain kuntoutusraha nimi olisi uusi.

Ehdotettavan työtapaturma- ja ammattitautilain myötä poistuisi myös nykyinen haittali-

sä ja tilalle tulisi samaa tarkoitusta korvaava hoitotuki niminen etuus.

1.9 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

Lain 5 §:n 7-kohdan viittaussäännös tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin viittaukseksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin.

Lain 13 a ja 13 b §:n säännöksistä, jotka koskevat niin sanottua täyskustannusmaksua ja sitä koskevaa ilmoitusmenettelyä, poistettaisiin kaikki viittaukset tapaturmavakuutukseen. Asioista säädettäisiin jatkossa ehdotettavan työtapaturma- ja ammattitautilain 40—22 pykälissä.

1.10 Lakiehdotukset 20—25

(meripelastuslaki, pelastuslaki, poliisilaki, laki kotoutumisen edistämisestä, laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta, työvoimapalvelulaki)

Laeissa olevat viittaussäännökset voimassa olevaan tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin viittauksiksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin. Säännösten otsikoita ja kieliasua täsmennettäisiin samalla eräiltä osin. Näissä laeissa säädetään erinäisistä olosuhteista, joissa sattunut vahinkotapahtuma voidaan korvata samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädettäisiin.

1.11 Laki eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta

Lain 1 ja 4 §:ssä olevat viittaussäännökset voimassa olevaan tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin viittauksiksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin. Lain 1 §:n säännöstä muutettaisiin samalla siten, että säännöksessä ei enää mainittaisi sanaa ruumiinvamma. Säännöksen mukaan rangaistusvangille ja hänen omaiselleen olisi suoritettava, mikäli tässä laissa ei toisin säädetä, korvausta sen mukaan, kuin työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään, jos rangaistusvangille on sattunut työtapaturma- ja ammattitautilaissa tarkoitettu työtapaturma tai hän on saanut

mainitussa laissa tarkoitetun ammattitaidin viranomaisen johdon ja valvonnan alaisessa työssä. Tapaturmavakuutuslain 4 §:n säännöksestä on jo vuoden 1982 lainuudistuksessa poistettu sana ruumiinvamma ja siirretty käyttämään käsitteitä vamma ja sairaus tapaturman seurauksina. Voimassa olevassa tapaturmavakuutuslaissa säädetään työtaturmana tietyin edellytyksin korvattavaksi myös ilman tapaturmaa sattunut lihaksen tai jänteen kipeytyminen sekä eräitä muita vammoja ja sairauksia. Näistä sekä muista työtaturmana korvattavista vammoista ja sairauksista säädetäisiin jatkossa ehdotettavan työtaturma- ja ammattitautilain 5 ja 7 luvuissa.

Ruumiinvasa sana poistettaisiin myös lain 4 §:n 1 momentista. Lähtökohtaisesti vahingonkorvauslain mukaisella henkilövahingolla tarkoitetaan terveydentilan häiriötä, joka voi olla fyysinen tai psyykinen. Voimassa olevan vahingonkorvauslain 4 a §:ssä säädetään nykyisin erikseen myös niin sanotusta kärsimyskorvauksesta muille kuin henkilövahingon kärsineelle itselleen. Lain 4 §:n 2 momentin viittaussäännös ulosottolakiin muutettaisiin samalla koskemaan nykyistä ulosottokaarta.

Lain 5 § kumottaisiin. Voimassa olevassa pykälässä säädetään, että korvauksen perusteeksi pantavan vuosityöansion vähimmäismäärästä säädetään asetuksella. Pykälän nojalla on annettu asetus eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksen perusteeksi pantavan vuosityöansion vähimmäismäärästä (957/1948). Asetus kumoutuisi valtuutussäännöksen kumoamisen myötä. Lain 5 § on vanha. Se on ollut laissa sen voimaantulosta alkaen eli tammikuun alusta 1947. Säännös on näin ajalta ennen nykyistä tapaturmavakuutuslakia. Ehdotettavassa työtaturma- ja ammattitautilaissa ja sen 79 §:ssä säädetäisiin nykyiseen tapaan korvauksen perusteena käytettävästä vähimmäisvuosityöansiosta. Tämä vähimmäisvuosityöansio tulisi lain 1 §:n nojalla sovellettavaksi jatkossa myös tämän lain toimeenpanossa.

Lain 6 §:n kirjoitusasu uudistettaisiin vastaamaan ehdotettavan työtaturma- ja ammattitautilain säännöksiä. Sen mukaan tämän lain mukaisen korvaus- ja vakuutusasian kä-

sittelyyn ja muutoksenhakuun sovellettaisiin mitä työtaturma- ja ammattitautilaissa säädetään.

1.12 Laki virkatehtävässä apuna olleelle henkilölle eräissä tapauksissa suoritettavasta tapaturmakorvauksesta

Laissa olevat viittaussäännökset voimassa olevaan tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin viittauksiksi työtaturma- ja ammattitautilakiin.

Lain 1 §:n säännöstä muutettaisiin samalla siten, että 1 ja 2 momenteissa ei enää mainitaisi sanaa ruumiinvamma. Säännöksessä mainitussa toiminnassa sattuneesta tapaturmasta ja saadusta ammattitaidista suoritettaisiin korvaus samojen perusteiden mukaan kuin ehdotettavassa työtaturma- ja ammattitautilaissa säädetäisiin työtaturmasta ja ammattitaidista. Tapaturmavakuutuslain 4 §:n säännöksestä on jo vuoden 1982 lainuudistuksessa poistettu sana ruumiinvamma ja siirretty käyttämään käsitteitä vamma ja sairaus tapaturman seurauksina. Voimassa olevassa tapaturmavakuutuslaissa säädetään työtaturmana tietyin edellytyksin korvattavaksi myös ilman tapaturmaa sattunut lihaksen tai jänteen kipeytyminen sekä eräitä muita vammoja ja sairauksia. Näistä sekä muista työtaturmana korvattavista vammoista ja sairauksista säädetäisiin jatkossa ehdotettavan työtaturma- ja ammattitautilain 5 ja 7 luvuissa. Pykälän 3 momentin kirjoitusasu uudistettaisiin samalla vastaamaan ehdotettavan työtaturma- ja ammattitautilain säännöksiä. Sen mukaan korvausasian käsittelyyn ja muutoksenhakuun sovellettaisiin mitä työtaturma- ja ammattitautilaissa säädetään.

1.13 Laki taisteluvälineiden siviilihenkilöille aiheuttamien tapaturmien korvaamisesta

1 §. Lain 1 §:n viittaussäännös tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin viittaukseksi työtaturma- ja ammattitautilakiin. Pykälää muutettaisiin myös siten, ettei säännöksessä enää mainitaisi sanaa ruumiinvamma vaan puhuttaisiin tapaturmaisesti saadusta vammasta tai sairaudesta. Tapaturmavakuutuslain 4 §:stä on jo vuoden 1982 lainuudistuksessa

poistettu sana ruumiinvamma ja siirretty käyttämään käsitteitä vamma ja sairaus tapaturman seurauksina. Myös vahingonkorvauslaissa henkilövahingolla tarkoitetaan nykyisin paitsi fyysisen myös psyykkisen terveydentilan häiriötä.

2 §. Pykälässä ei enää mainittaisi ruumiinvammaa vaan puhuttaisiin vammasta ja sairaudesta kuten edellä ehdotetussa 1 §:ssä.

1.14 Käräjäoikeuslaki

12 a §. Pykälän viittaussäännökset muutettaisiin viittauksiksi ehdotettavaan työtapaturma- ja ammattitautilakiin. Pykälän 1 momentin säännöstä täsmennettäisiin siten, että korvausoikeus kattaisi tapaturmien ohella myös ammattitaudit. Voimassa olevan 12 b §:n perusteluiden (HE 230/2004 vp) mukaan tämä on ollut myös lainsäätäjän tarkoitus, jota tukee myös voimassa olevassa 12 b §:ssä oleva viittaussäännös ammattitautilakiin.

Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, johon siirrettäisiin nykyisen 12 b §:n säännöksen asiasisältö uudelleen kirjoitettuna. Nykyinen 12 b §:n säännös kumottaisiin. Uudessa 2 momentissa säädettäisiin, että asian, joka koskee korvauksen suorittamista 1 momentin nojalla valtion varoista, käsittelee Valtiokonttori. Säännöksessä myös todettaisiin, että mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työntekijästä, työnantajasta ja vakuutuslaitoksesta, sovellettaisiin vastaavasti lautamieheen, käräjäoikeuteen ja Valtiokonttoriin. Korvausasiaan sovellettaisiin soveltuvin osin mitä työtapaturma- ja ammattitautilain IV osassa säädetään etuuksien toimeenpanosta, VII osassa muutoksenhausta, oikaisumenettelyistä ja takaisinperinnästä sekä IX osassa erinäisistä säännöksistä.

1.15 Tuotevastuulaki

13 a §. Työtapaturma- ja ammattitautilakia koskevassa esityksessä ehdotetaan, että työtapaturma- ja ammattitautilain tai maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain nojalla korvauksen myöntäneellä vakuutusyhtiöllä ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksella olisi jatkossa takautumisoikeus myös tuotevastuuvakuutukseen. Tämä edellyttää voimassa ole-

van tuotevastuulain 13 a §:n säännöksen muuttamista. Jos työssä käytetty tuote, esimerkiksi kone tai laite on viallinen ja aiheuttaa sen vuoksi työtapaturman, ei ole mitään erityistä perustetta, miksi tuotevastuuta ei pitäisi soveltaa myös tällaiseen tapaukseen.

Voimassa olevan tuotevastuulain 13 a §:n mukaan, jos vakuutuksenantaja on liikennevakuutuslain, tapaturmavakuutuslain tai maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain taikka lääkevahinkovakuutuksen nojalla maksanut korvausmäärän, jonka vahinkoa kärsinyt olisi ollut oikeutettu vaatimaan tuotevastuulain mukaan korvausvelvolliselta, vahinkoa kärsineen oikeus tuotevastuulaisissa säädettyyn vahingonkorvaukseen ei siirry vakuutuksenantajalle. Mainittua lainkohtaa muutettaisiin siten, ettei se enää koskisi tapaturmavakuutusta eikä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusta.

Voimassa olevaa 13 a §:n säännöstä säädettäessä perusteluissa (HE 251/1992 vp) todetaan, että takautumisoikeuden poissulkeminen ei estäisi vahinkoa kärsinyttä valitsemasta, haluaako hän vaatia esimerkiksi moottoriajoneuvon puutteellisesta turvallisuudesta johtuneesta liikennevahingosta korvausta liikennevakuutuslain mukaisesti siltä vakuutusyhtiöltä, joka on myöntänyt ajoneuvolle liikennevakuutuksen, vai tuotevastuulain mukaisesti siltä, joka on valmistanut tai tuonut maahan ajoneuvon. Valinnan voidaan olettaa riippuvan siitä, kuinka suuresta korvauksesta on kysymys, kuinka nopeasti korvaus on saatavissa ja millaisia hankaluuksia korvausvaatimuksen läpiviemiseen liittyy. Jos kyseiset vaihtoehdot korvausjärjestelmät toimivat tehokkaasti, voidaan olettaa, että vahinkoa kärsinyt hyödyntää niitä. Takautumisoikeuden käyttömahdollisuus turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen valmistajaa tai maahantuojaa vastaan ei mainittavasti vaikuttaisi kyseisten korvausjärjestelmien kustannuksiin. Sen sijaan vastuun kattamisesta aiheutuvat vakuutuskustannukset voivat olla merkittäviä. Tarkoituksena oli siten kohdistaa kustannukset tuotevastuuvakuutuksen sijaan suuremman maksutulon omaaviin lakisääteisiin tai muutoin kannattavuudeltaan vakaammiksi koettuihin vakuutusjärjestelmiin ja siten suojata vapaaehtoisten tuotevastuuvakuutusten kannattavuutta.

Takautumisvaateen estäminen on vastoin sitä vahingonkorvausoikeudellista peruseriaa, että vahingon taloudelliset kustannukset tulisi kohdistaa sen kannettavaksi joka on syyllistynyt huolimattomuuteen, moitittavaan menettelyyn tai jolla ankaran vastuun tilanteissa on mahdollisuus toimillaan vaikuttaa vahingon syntymisen todennäköisyyteen. Jos työtapaturma aiheutuu tuotteen puutteellisesta turvallisuudesta, ei siten ole riittävän painavia perusteita sille, että edellä mainittu kielto kohdistaa takautumisvaade tuotevastuulain mukaan korvausvelvollista tai tälle tuotevastuuvakuutuksen antanutta vakuutusyhtiötä kohtaan tulisi säilyttää.

1.16 Laki edustajanpalkkiosta

Voimassa olevan lain 5 a §:n 1 momentti, jossa säädetään, että kansanedustajan oikeus tapaturmakorvaukseen määräytyy soveltuvin osin valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annetun lain (449/1990) mukaan kumottaisiin. Työtapaturma- ja ammattitautilain voimaatulo ja siirtymäsäännöksissä esitetään kumottavaksi laki valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta. Valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta säädettäisiin jatkossa työtapaturma- ja ammattitautilaisissa Mainitun lain 8 §:n 1 momentin 7 kohdan perusteella lakia sovellettaisiin myös kansanedustajaan.

1.17 Vuorotteluvapaalaki

19 §. *Vuorottelukorvauksen takaisinperintä.* Pykälän 4 momentista poistettaisiin tarpeettomana erilliset viittaukset sairausvakuutuslain päivärahaan sekä tapaturmavakuutuslain mukaiseen päivärahaan ja tapaturma-eläkkeeseen, koska mainitut etuudet mainitaan työttömyysturvalain 11 luvun 14 §:n 1 momentissa.

1.18 Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojelutoiminnasta

46 §. *Kuoleman tai vaikean vamman aiheuttaneesta työtapaturmasta ilmoittaminen.* Pykälässä säädettäisiin työnantajan velvollisuudesta viipymättä ilmoittaa poliisille ja

aluehallintovirastolle työtapaturma- ja ammattitautilaisissa tarkoitetusta työtapaturmasta, joka on aiheuttanut kuoleman tai vaikean vamman. Säännöksen mukaan poliisin olisi viipymättä suoritettava tapahtumapaikalla poliisitutkinta. Siihen olisi kutsuttava työnantaja tai hänen edustajansa. Poliisitutkinnasta olisi annettava tieto myös aluehallintovirastolle sekä työtapaturmassa vahingoittuneelle tai hänen edustajalleen. Jäljennös tutkintapöytäkirjasta olisi toimitettava vakuutuslaitokselle ja tutkimusta pyytäneelle sekä pyynnöstä asianosaiselle. Näistä asioista säädetään tällä hetkellä voimassaolevan lain 46 §:n 1 momentissa sekä tapaturmavakuutuslain 39 §:n 4 momentissa.

Pykälän nykyiset 2—4 momentin säännökset, jotka koskevat lääkärin velvollisuutta ilmoittaa epäillystä ammattitaudista tai työstä johtuvasta muusta työperäisestä sairaudesta työsuojeluviranomaiselle, ehdotetaan siirrettäväksi uuteen 46 a §:n säännökseen.

46 a §. *Ammattitaudista tai työstä johtuvasta muusta työperäisestä sairaudesta ilmoittaminen.* Uuteen 46 a § sisällytettäisiin nykyisen 46 §:n 2—4 momentin säännökset sellaisenaan.

51 §. *Rangaistussäännökset.* Pykälän 3 momentissa säädettäisiin rangaistusvastuusta 46, 46 a ja 48 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden täyttämättä jättämisestä. Tällä hetkellä rangaistusvastuusta säädetään lain 51 §:n 3 momentissa ja tapaturmavakuutuslain 55 §:ssä.

1.19 Laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta

3 §. *Tapaturmasta maksettavat korvaukset.* Pykälään muutettaisiin haittalisän tilalle hoitotuki. Haittalisä on voimassa olevan tapaturmavakuutuslain mukainen korvausnimike, joka ehdotettavassa työtapaturma- ja ammattitautilaisissa muutettaisiin hoitotueksi. Pykälästä poistettaisiin maininta opaskoiran ylläpidosta aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen, koska opaskoiran hankinnasta, kouluttamisesta, ruokinnasta ja eläinlääkinnästä aiheutuvat kulut korvattaisiin jatkossa osana sairaanhoidon kustannuksia lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineinä siten kuin työta-

paturma- ja ammattitautilain 37 §:ssä säädetäisiin.

7 §. Tapaturmaeläkkeen määrä. Pykälään lisättäisiin täsmennykseksi viittaukset vuosityöansion osalta lain 11 ja 15 §:n säännöksiin.

8 §. Sairaanhoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen korvaukset. Pykälän sairaanhoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen viittaussäännöksiä 1 ja 2 momenteissa muutettaisiin vastaamaan ehdotettavan työtapaturma- ja ammattitautilain vastaavia säännöksiä.

Pykälän 1 momentin mukaan tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden hoidosta maksettaisiin jatkossa korvausta siten kuin työtapaturma- ja ammattitautilain 8 luvussa säädetäisiin. Mainitun lain korvattavaa sairaanhoitoa koskeva 37 §:n säännös pitää sisällään myös lääkinnällisen kuntoutuksen. Työtapaturma- ja ammattitautilain 48 ja 49 §:n säännöksiä ei kuitenkaan sovellettaisi urheilijoihin, koska 48 §:n säännös on kokonaan uusi ja sen ulottaminen urheilijoihin merkitsisi asiallista muutosta nykytilaan. Työtapaturma- ja ammattitautilain 49 §:n säännöstä vastaavaa voimassa olevan tapaturmavakuutuslain 17 a §:n säännöstä ei puolestaan tälläkään hetkellä sovelleta urheilijoihin.

Pykälän 2 momentin mukaan pysyvän työkyvyttömyyden aiheuttaneen vamman tai sairauden hoitoon ei sovellettaisi ehdotetun työtapaturma- ja ammattitautilain 40–42 §:n säännöksiä, joissa säädetään niin sanotusta täyskustannusmaksusta ja sitä koskevasta menettelystä. Sääntely vastaa nykytilaa.

9 §. Haittaraaha, hoitotuki, vaatelisä ja kodinhoitokustannusten korvaus. Pykälässä säädettyjen korvausetuuksien viittaussäännökset tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotetun työtapaturma- ja ammattitautilain vastaavia säännöksiä. Samalla nykyisten momenttien kirjoitusasu uudistettaisiin. Nykyinen haittalisä poistuisi ja tilalle tulisi samaa tarkoittava hoitotuki niminen korvausetuus. Pykälään ja pykälän otsikkoon tehtäisiin muutokset tältä osin. Pykälän nykyinen 5 momentti kumottaisiin tarpeettomana, koska opaskoiran hankinnasta, kouluttamisesta, ruokinnasta ja eläinlääkinnästä aiheutuvat kulut korvattaisiin jatkossa osana sairaanhoidon kustannuksia lääkinnällisen

kuntoutuksen apuvälineinä siten kuin ehdotetun työtapaturma- ja ammattitautilain 37 §:ssä säädetäisiin.

9 a §. Haittarahan lisäkorvaus. Pykälä on uusi. Se sisältäisi viittaussäännöksen, jonka nojalla myös tämän lain nojalla maksettavaan haittarahan kertakorvaukseen sovellettaisiin ehdotettavaa tapaturmavakuutuslain 18 f §:ää.

10 §. Perhe-eläke ja hautausapu. Pykälän 1 momentissa käytettyä ilmaisua tämän lain mukainen vuosityöansio täsmennettäisiin mainitsemalla lain 11 ja 15 §, joissa vuosityöansiosta varsinaisesti säädetään. Lisäksi 1 ja 2 momentin viittaussäännöksiä muutettaisiin vastaamaan ehdotetun työtapaturma- ja ammattitautilain vastaavia säännöksiä.

12 §. Ammatillinen kuntoutus. Pykälän viittaussäännös ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteiden osalta muutettaisiin vastaamaan ehdotetun työtapaturma- ja ammattitautilain vastaavaa säännöstä.

16 §. Tapaturmaturvan järjestäminen ja asian käsittely. Voimassa olevan 1 momentin viittaussäännökset tapaturmaturvaa koskevan asian käsittelyn osalta muutettaisiin vastaamaan ehdotetun työtapaturma- ja ammattitautilain vastaavia säännöksiä. Pykälän 1 momentin mukaan asian käsittelyyn sovellettaisiin soveltuvin osin mitä ehdotetun työtapaturma- ja ammattitautilain IV osassa etuukseen toimeenpanosta säädetään. Ehdotetun lain 114 §:n säännöstä vakuutuslaitosten erimielisyyden ratkaisemisesta alistusasiana ei kuitenkaan sovellettaisi. Vastaavaa tapaturmavakuutuslain säännöstä ei sovelleta tälläkään hetkellä. Pykälä koskee lähinnä ammattitautiasioita eikä ammattitauteja korvata tämän lain nojalla. Lisäksi momentissa säädetäisiin ehdotetun työtapaturma- ja ammattitautilain IX osan säännösten soveltamisesta. Erinäisiä säännöksiä koskevassa IX osassa säädetään muun muassa tietojen antamisesta, saamisesta ja salassapidosta, rahamäärien ja korvauksen tarkistamisesta työeläkeindeksillä ja palkkakertoimella sekä vakuutuslaitoksen takautumisoikeudesta. Osan IX säännöksistä ei kuitenkaan sovellettaisi 267 §:n säännöstä tapaturmaluettelosta eikä 280 §:n säännöstä, jossa viitataan tapaturmavakuutusmaksuotoksen osalta rikoslain 29 lukuun. Rikoslakiin ehdotettava uusi tapaturmavakuutus-

maksupetosta koskeva rikosnimike ei koske tämän lain mukaisia laiminlyöntejä tai muita moitittavia tekoja.

Nykyisen 2 momentin sääntely poistettaisiin tarpeettomana. Päätöksessä olevan virheen korjaamisesta, asian uudelleen käsitteystä ja aiheettomasti maksetun korvauksen takaisinperinnästä säädettäisiin jatkossa jäljempänä 23 §:ssä. Rangaistusvastausta säädettäisiin puolestaan ehdotettavan työtaturma- ja ammattitautilain IX osan säännöksissä 279 §:ssä, joka tulisi sovellettavaksi edellä 1 momentin viittaussäännöksen perusteella. Poistetun 2 momentin sääntelyn tilalle uudeksi 2 momentiksi siirrettäisiin nykyisen 1 momentin viittaussäännökset tapaturmavakuutuslakiin vakuuttamisen ja vakuutusmaksun osalta. Vakuuttamista ja vakuutusmaksua koskevat nykyiset viittaussäännökset muutettaisiin vastaamaan ehdotetun työtaturma- ja ammattitautilain vastaavia säännöksiä.

Pykälän 4 momenttiin muutettaisiin Tapaturmavakuutuslaitosten liiton uusi nimi Tapaturmavakuutuskeskus.

17 §. Rahamäärien tarkistus. Pykälän viittaussäännökset muutettaisiin vastaamaan ehdotetun työtaturma- ja ammattitautilain vastaavia säännöksiä.

21 §. Vakuutusmaksun laiminlyönti. Pykälän 2 momentti poistettaisiin tarpeettomana, koska asiasta säädettäisiin ehdotettavan työtaturma- ja ammattitautilain 174 §:ssä, jota sovellettaisiin myös tämän lain mukaiseen vakuutusmaksuun 16 §:n ehdotetun 2 momentin viittaussäännöksen perusteella. Koska perinnästä ei enää säädettäisi 21 §:ssä, pykälän otsikosta poistettaisiin sana perintä.

23 §. Muutoksenhaku, oikaisumenettelyt ja takaisinperintä. Muutoksenhakua koskevat viittaussäännökset tapaturmavakuutuslakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotetun työtaturma- ja ammattitautilain vastaavia säännöksiä. Pykälään lisättäisiin viittaussäännökset työtaturma- ja ammattitautilain oikaisumenettelyitä, päätöksen poistamista ja takaisinperintää koskeviin säännöksiin. Tällä hetkellä tapaturmavakuutuslain vastaavia säännöksiä sovelletaan lain 16 §:n 2 momentin säännöksen perusteella. Koska pykälässä säädettäisiin jatkossa paitsi muutoksenhausta myös oikaisumenettelyistä ja takaisinperinnästä, myös pykälän otsikkoa muutettaisiin.

1.20 Rikoslaki

29 luku Rikoksista julkista taloutta vastaan

4 c §. Tapaturmavakuutusmaksupetos. Rikoslain 29 lukuun ehdotetaan uutta säännöstä tapaturmavakuutusmaksupetoksesta, jossa maksimirangaistuksena on yksi vuosi vankeutta.

Rangaistussäännöksen siirtäminen rikoslakiin ja rangaistuksen ankaroittaminen korostaisi teon paheksuttavuutta. Vaikka vakavimmat ehdotetun kaltaiset tapaturmavakuutusmaksupetokset ovat suhteellisen harvinaisia, ne ovat periaatteellisesti merkittäviä eikä nykyistä rangaistusäännöstä pidetä riittävänä keinona niihin puuttumisessa. Tällaiset laiminlyönnit liittyvät esimerkiksi laajempaan ja myös järjestäytyneeseen talousrikollisuuteen. Ehdotetulla säännöksellä olisi ennaltaehkäisevä vaikutus sellaisissa tilanteissa, joissa työnantaja on jättämässä lakisääteiset maksunsa maksamatta. Riittävän ankara rangaistusseuraamus vaikuttaisi yleisemminkin ennaltaehkäisevästi vakuuttamisen ja siihen liittyvien velvoitteiden hoitamiseen.

Ehdotetussa 4 c §:ssä määriteltäisiin tapaturmavakuutusmaksupetos 4 a §:n työeläkevakuutusmaksupetosta vastaavasti. Teon tunnusmerkistö täyttyisi, jos työnantaja tai tämän edustaja aiheuttaisi tai yrittäisi aiheuttaa tapaturmavakuutusmaksun määräämättä jättämisen, sen määräämisen liian alhaisena tai sen aiheettoman palauttamisen joko 1) laiminlyömällä ehdotetun työtaturma- ja ammattitautilain mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden tai mainitun lain 159 ja 160 §:ssä mukaisen ilmoitusvelvollisuuden taikka 2) antamalla työtaturma- ja ammattitautilain mukaista tehtävää hoitavalle työtaturma- ja ammattitautilain mukaan tarvittavan, vakuutusmaksuun vaikuttavan tiedon virheellisenä tai kieltäytymällä antamasta tässä kohdassa mainittuja tietoja. Työtaturma- ja ammattitautilain 156 §:n nojalla työnantaja on velvollinen ottamaan työntekijöilleen vakuutuksen ennen työnteon aloittamista. Mainitun lain 159 §:ssä säädettäisiin työntäjän velvollisuudesta ilmoittaa vakuutusyhtiölle työtaturma- ja ammattitautiriskin arviointia, vakuutusmaksun määräämistä ja vakuutuksen

hoitoa varten tarpeelliset tiedot vakuutusta otettaessa ja 160 §:ssä velvollisuudesta ilmoittaa vastaavat tiedot vakuutuksen voimassaoloaikana ja vakuutuksen päättyessä. Tyypillisiä tekemuotoja olisivat vakuutuksen ottamisen laiminlyönti kokonaan tai palkkatietojen joko kokonaan tai osittain ilmoittamatta jättäminen.

Tapaturmavakuutusmaksupetoksesta voitaisiin tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Rangaistusasteikko olisi siis lievempi kuin työeläkevakuutusmaksupetoksessa ja veropetoksessa. Työnantaja, joka syyllistyy tapaturmavakuutusmaksupetokseen, syyllistyy todennäköisesti myös työeläkevakuutusmaksupetokseen tai veropetokseen, joista jo seuraisi todennäköisesti ankarampi rangaistus. Työeläkevakuutusmaksupetoksen mukaista törkeää tekemuotoa ei myöskään ole tarpeen säätää tapaturmavakuutusmaksupetokselle. Tapaturmavakuutusmaksupetoksen vahinkointressi on olennaisesti pienempi kuin työeläkevakuutusmaksupetoksessa, koska tapaturmavakuutusmaksun suuruus on enimmillään alle puolet työeläkevakuutusmaksusta.

Vakuutuksen ottaneen työnantajan ehdotetun tunnusmerkistön täyttävä menettely ei johtaisi enää muihin rangaistusluontoisiiin seuraamuksiin, koska ehdotetussa työtapaturma- ja ammattitautilaissa luovuttaisiin vakuutusmaksun sanktioluonteisesta korottamisesta lain 160 §:n perusteluissa selostetuista syistä johtuen. Näin ollen rikosoikeudellinen seuraamus jäisi ainoaksi uhaksi näissä teoissa. Toisaalta ne bis in idem -säännön eli kaksoisrangaistuksen kiellon osalta ei tulisi ongelmatilanteita.

Vakuuttamisvelvollisuutensa kokonaan laiminlyöneen työnantajan kohdalla sen sijaan edelleen säilyisi mahdollisuus määrätä hallinnollinen seurausmaksu eli ehdotetun työtapaturma- ja ammattitautilain 182 §:n mukainen laiminlyöntimaksu. Käytännössä jäisi laiminlyöntimaksun määrävän viranomaisen eli Valtiokonttorin harkintaan, olisiko laiminlyöntiä pidettävä tahallisenä, jolloin se tulisi käsitellä lähtökohtaisesti rikosoikeudellisesti. Jos laiminlyöntimaksu olisi määrätty, samasta laiminlyönnistä ei enää voitaisi ne bis in idem -kiellon mukaisesti tuomita rangaistusta. Laiminlyöntimaksun suhteesta

tapaturmavakuutusmaksupetokseen ehdotetaan säädettäväksi erikseen 12 §:ssä kuten veron- ja tullinkorotuksen osalta on säädetty.

9 §. Määritelmät ja vastuun kohdentaminen. Pykälän 5 ja 6 momenttiin lisättäisiin viittaukset ehdotettavaan uuteen 4 c §:ään.

12 §. Laiminlyöntimaksun suhde tapaturmavakuutusmaksupetokseen. Säännös vastaisi saman luvun 11 §:ää, jossa säädetään veron- ja tullinkorotuksen suhteesta veropetokseen. Säännös vastaisi nykyistä tulkintaa ne bis in idem-kiellosta. Pykälän 1 momentin mukaan tapaturmavakuutusmaksupetosta koskevassa asiassa voitaisiin jättää rikosilmoitus tekemättä, esitutkinta toimittamatta, syyte ajamatta sekä rangaistus määräämättä, jos laiminlyöntimaksun harkittaisiin olevan riittävä seuraamus vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönnistä. Asiaa arvioitaessa olisi otettava huomioon teon tai laiminlyönnin vakavuus ja toistuvuus, odotettavissa oleva rangaistus, tekoon tai laiminlyöntiin liittyvän vakuutusmaksua vastaavan maksun määrä, laiminlyöntimaksun suuruus sekä työnantajalle tai tämän edustajalle teosta tai laiminlyönnistä mahdollisesti aiheutuneet muut seuraukset. Säännöstä sovellettaessa lähtökohtana tulisi olla, että tapaukset, joissa odotettavissa on vankeusrangaistus, käsitellään aina tuomioistuimessa. Lievemmissäkin tapauksissa asiassa tulisi saada tuomioistuimen ratkaisu, jos teko on toistuva, se liittyy laajempaan rikoskokonaisuuteen tai siihen liittyy liiketoimintakieltovaatimus.

Pykälän 2 momentissa on ilmaistu varsinainen ne bis in idem-kielto. Sen mukaan tapaturmavakuutusmaksupetosta koskevassa asiassa syytettä ei voitaisi nostaa eikä tuomiota antaa, jos samasta asiasta samalle henkilölle on jo määrätty laiminlyöntimaksu.

1.21 Laki Harmaan talouden selvityksiköistä

6 §. Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 15 kohta, jonka mukaan velvoitteidenhoitoselvitys voitaisiin tehdä myös työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetyn valvonnan tukemiseksi. Mainittuun lakiin ehdotetaan sekä Tapaturmavakuutuskeskuskelle että vakuutusyhtiöille uusia vakuutta-

misvelvoitteiden täyttämiseen liittyviä valvontatehtäviä, joiden tueksi olisi jatkossa tarvittaessa käytettävissä myös Harmaan talouden selvitysyksikön laatimat velvoitteidenhoitoselvitykset.

1.22 Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta

18 f §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 18 f §, jossa säädettäisiin miehelle maksettavasta lisäkorvauksesta 18 e §:n mukaiseen haittarahan kertakorvaukseen. Lisäkorvauksen suuruus olisi naisen ja miehen kertakorvauksen erotus, kun naisen ja miehen ikä, haittaluokka ja vahingon sattumisvuosi ovat samat. Miehelle maksettava kokonaiskorvaus olisi siten sama kuin samassa asemassa olevalle naiselle maksettava. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön Euroopan Unionin tuomioistuimen 3 päivänä syyskuuta 2014 antamassaan tuomiossaan C-318/13 vahvistama direktiivin 79/7/ETY 4 artiklan 1 kohdan tulkinta, jonka mukaan lakisääteisen sosiaalietuuden vakuutusmatemaattisena laskentaperusteena ei voida käyttää naisten ja miesten erilaisia elinajanodotteita, kun tällaista perustetta käyttäen miehelle suoritettava tämän etuuden kertakorvaus muodostuu pienemmäksi kuin samanikäisen ja vastaavassa tilanteessa olevan naisen saama korvaus.

Pykälä tulisi voimaan niin pian kuin mahdollista, mutta sitä sovellettaisiin takautuvasti siten, että lisäkorvaus maksettaisiin myös ennen lain voimaantuloa 3 päivä syyskuuta 2014 jälkeen maksetuille haittarahan kertakorvauksille. Lisäkorvausta maksettaisiin haittarahoihin, jotka ovat seurausta ennen työtapaturma- ja ammattitautilain voimaantuloa sattuneista vahinkotapahtumista. Mainitussa laissa, jota sovellettaisiin siis 1 tammikuuta 2016 alkaen sattuviin vahinkotapahtumiin, ei enää olisi voimassa olevan lain mukaista eroa miehen ja naisen haittarahan kertakorvauksen laskentaperusteissa.

Lisäkorvaus olisi erityisluonteestaan huolimatta haittarahakorvaus, johon sovellettaisiin lain haittarahaa koskevia säännöksiä. Sitä esimerkiksi lisäkorvaukseen maksettai- siin indeksikorotus kuten haittarahaan.

60 b §. Pykälän 1 momentin 3 kohdassa on luettelo niistä korvauskustannuksista, jotka rahoitetaan jakojärjestelmässä vuosittain. Tähän luetteloon ehdotetaan lisättäväksi uusi g alakohta, jonka nojalla ehdotetun 18 f:n mukaiset lisäkorvaukset tulisivat jakojärjestelmästä rahoitettaviksi. Lisäkorvaukset rahoitettaisiin jakojärjestelmästä koska vakuutusyhtiöt eivät ole voineet niihin varautua ennakolta.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ammattitautiluettelosta säädettäisiin 27 §:n nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Ammattitautiluettelo sisältäisi sellaiset 26 §:ssä tarkoitetut sairaudet, joilla katsotaan olevan lääketieteellisin tutkimuksin osoitettu todennäköinen syy-yhteys asetuksessa yksilöitäviin fysikaalisiin, kemiallisiin tai biologisiin tekijöihin. Nämä sairaudet korvattaisiin ammattitautina, kun työntekijän osoitetaan altistuneen asetuksessa mainitulle tekijälle korvattavissa olosuhteissa siinä määrin, että se on voinut pääasiallisesti aiheuttaa sairauden eikä syynä sairauteen ole selvästi muu syy.

Tarkemmat säännökset 37 §:ssä tarkoitusta sairaanhoitoon kuuluvista toimenpiteistä, palveluista ja apuvälineistä voitaisiin antaa 37 §:n 3 momentin nojalla sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Tarkempia säännöksiä 71–72 §:ssä tarkoitusta vuosityöansioista annettaisiin 80 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella. Asetuksessa säädettäisiin yksityiskohtaisemmin siitä, miten säännösten mukaisen vuosityöansion laskeminen tapahtuisi.

Tarkemmat säännökset vammojen ja sairauksien haitan arvioinnista ja haittaluokista annettaisiin haittaluokituksessa, josta säädettäisiin 85 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella.

Tarkemmat säännökset kertakaikkisen haittarahan pääoma-arvon määrittämisestä annettaisiin 87 §:n 3 momentin nojalla sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Tarkemmat säännökset 89 §:n 3 momentin 8 kohdan tarkoittamista ammatillisen kuntoutuksen opiskelusta ja opintovälineistä aiheu-

tuvien kustannusten korvaamisesta annettaisiin 89 §:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella. Opiskelusta aiheutuvien matkakustannusten osalta tarkemmat säännökset annettaisiin 98 §:n 5 momentin nojalla niin ikään valtioneuvoston asetuksella.

Lain 111 §:n 3 momentin nojalla sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 111 §:ssä säädettyyn työnantajan ilmoitukseen vahinkotapah- tumasta merkittävistä tiedoista.

Lain 123 §:n nojalla sosiaali- ja terveysmi- nisteriön asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset päätösehdotuksista, joista olisi pyydettävä tapaturma-asiainkorvauslautakun- nan lausunto. Tapaturma-asiain korvauslau- takunnan tehtävänä on huolehtia korvaustoi- minnan yhtenäisyydestä.

Lain 228 §:n nojalla valtioneuvoston ase- tuksella säädettäisiin asian ratkaisemisesta tapaturma-asiain korvauslautakunnassa, lau- takunnan päätösvaltaisuudesta ja hallinnosta sekä lautakunnan lausunnon muodosta.

Lain 162 §:n nojalla sosiaali- ja terveysmi- nisteriön asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä pykälässä tarkoitettun jatkuvan vakuutuksen siirtomenettelystä vakuutusyhtiöiden välillä. Lain 167 §:n nojalla sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset tilastohistoriaan kuu- luvista tiedoista ja samalla asetuksessa sää- dettäisiin siitä, miten ja missä muodossa tie- dot toimitetaan. Tilastohistoriatiedoilla tar- koitetaan pakollisen vakuutuksen palkka- sekä vahinkotapahtuma- ja korvaustietoja vii- deltä viimeiseltä täydeltä sekä kuluvalta va- kuutuskaudelta, jotka vakuutuslaitos on tar- kemmin säädetyllä tavalla oikeutettu saa- maan aikaisemmalta vakuutuslaitokselta va- kuutusten siirtotilanteisiin liittyen.

Tapaturmavakuutuskeskuksen jäsenyhtiöi- den, Valtiokonttorin ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen Tapaturmava- kuutuskeskuksen toiminnan rahoitusta kos- kevien kustannusosuuksien laskemisesta ja täytäntöönpanosta annettaisiin 213 §:n 4 momentin nojalla tarkemmat määräykset sosiaali- ja terveysministeriön Tapaturmava- kuutuskeskuksen esityksestä vahvistamissa kustannustenjakoperusteissa.

Lain 229 §:n 4 momentin nojalla sosiaali- ja terveysministeriö antaisi tarvittaessa ase-

tuksella tarkempia säännöksiä vakuutusyhti- ön selvitystilaan tai konkurssiin liittyvän li- sävakuutusmaksun toimeenpanosta. Niin ikään 230 §:n 2 momentin nojalla sosiaali- ja terveysministeriö antaisi tarvittaessa asetuk- sella tarkempia säännöksiä pykälässä sääde- tyn yhteistakuumaksun suuruudesta. Lain 231 §:n 2 momentin nojalla sosiaali- ja ter- veysministeriön asetuksella annettaisiin tar- kempia säännöksiä momentissa tarkoitettun jakojärjestelmäsaldon huomioon ottamisesta suhdelukua määrättäessä. Pykälän 4 momen- tin nojalla sosiaali- ja terveysministeriön ase- tuksella annettaisiin tarkemmat säännökset jakojärjestelmävuoden ennakoarvion perus- teista sekä 6 momentin nojalla tarkemmat säännökset jakojärjestelmämaksun ja yhtiö- kohtaisen jakojärjestelmäsaldon muutoksesta johtuvan suorituksen maksusta ja tilityksestä.

Lain 233 §:ssä säädetään työsuojelumak- susta. Vakuutusyhtiö maksaa maksun Tapaturmavakuutuskeskukselle, joka tilittää sen työsuojelurahastolle siten kuin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään.

Lain 257 §:ssä säädetään tiedoista, jotka vakuutuslaitos on velvollinen toimittamaan Tapaturmavakuutuskeskukselle tilastointia varten. Pykälän 5 momentin nojalla sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä pykälässä tarkoi- tettujen tietojen sisällöstä ja siitä, miten ja milloin tiedot on toimitettava. Vakuutusyhti- ön velvollisuudesta luovuttaa tietoja Tapaturmavakuutuskeskuksen ylläpitämään va- kuutusrekisteriin säädetään 258 §:ssä. Pykä- län nojalla sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annettaisiin tarvittaessa tarkem- mat säännökset siitä, miten ja missä muodos- sa tiedot toimitetaan.

Asetukset on tarkoitus saattaa voimaan sa- maan aikaan kuin tähän esitykseen sisältyvät lait.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivä- nä tammikuuta 2016. Ennen ehdotettujen la- kien voimaantuloa sattuneisiin vahinkotapah- tumiin ehdotetaan sovellettavan ehdotettujen lakien voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tästä pääsäännöstä on työtapa- turma- ja ammattitautilain voimaantulosään-

nöksissä ehdotettu säädettäväksi eräitä poikkeuksia, joiden perustelut on esitelty edellä pykäläkohtaisissa perusteluissa.

Mitä muussa etuuslainsäädännössä ehdotetaan säädettäväksi työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovellettaisiin kumottavan tapaturmavakuutuslain mukaiseen vastaavaan etuuteen. Vastaavalla etuudella tarkoitettaisiin myös ennen vuotta 1982 sattuneiden tapaturmien ja ammattitautien johdosta myönnettäviä etuuksia kuten esimerkiksi elinkorkoa ja huoltoeläkettä, jotka vastaavat tapaturmaeläkettä ja perhe-eläkettä. Tarkoituksena on, ettei tapaturmavakuutuslain mukaisia etuuksia koskeva nykyinen soveltamiskäytäntö muissa etuuslaeissa muuttuisi. Sen vuoksi työntekijän eläkelain 92 §:n, yrittäjän eläkelain 87 §:n, merimieseläkelain 97 §:n, kunnallisen eläkelain 76 §:n ja valtion eläkelain 73 §:n säännöksiä eläkkeestä vähennettävästä ensisijaisesta etuudesta sovellettaisiin tapaturmavakuutuslain mukaisiin etuuksiin edelleen sellaisina kuin ne ovat tämän lain voimaantullessa.

Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta ja urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain 9 a § tulisivat voimaan muista ehdotettavista laeista poiketen kuitenkin niin pian kuin mahdollista ja niitä sovellettaisiin tapauksiin, joissa miehelle maksetaan haittaranan kertakorvaus 3 päivä syyskuuta 2014 jälkeen. Siirtymäsäännöksen nojalla soveltaminen ulotettaisiin myös ennen vuotta 2010 voimassa olleen lain mukaisiin haittarahoihin, jotka tulevat maksuun 3 päivä syyskuuta 2014 jälkeen.

4 Suhde perustuslakiin ja sääntämismisjärjestys

Esityksessä on kysymys työtapaturma- ja ammattitautilainsäädännön rakenteen ja sisällön uudistamisesta. Esityksessä on otettu huomioon perustuslain 80 §:ään sisältyvä säännös, jonka mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Ehdotettaviin säännöksiin on sisällytetty useita vakuutusurvan sisällön kannalta keskeisiä soveltamisratkaisuja ja periaatteita, jotka tällä het-

kellä ovat oikeus- ja korvauskäytännön varassa. Etuuksien toimeenpanoa koskeviin säännöksiin on sisällytetty useita määräaikoja, joilla pyritään jouduttamaan asian käsittelyä ja päätöksenantoa. Työnantajan olisi toimitettava vahinkoilmoitus viipymättä ja viimeistään 10 arkipäivän kuluessa vakuutuslaitokselle. Vakuutuslaitoksen olisi puolestaan aloitettava korvausasian selvittäminen viipymättä ja viimeistään seitsemän arkipäivän kuluessa vireilletulosta. Päätöksen antamista koskevaa määräaika on lyhennetty. Päätös olisi jatkossa annettava 30 päivän kuluessa siitä, kun vakuutuslaitos on saanut asian ratkaisemiseksi riittävät selvitykset ja asiakirjat. Muutoksenhakuilmen päätös olisi pantava täytäntöön viivytyksettä ja viimeistään 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on tullut lainvoimaiseksi ja vakuutuslaitos on saanut päätöksen antamiseksi riittävät selvitykset. Laissa säädetyt täsmälliset määräajat turvaavat osaltaan perustuslain 21 §:ssä ja hallintolain 23 §:ssä taattuja oikeuksia viivytyksettömään käsittelyyn.

Työtapaturma- ja ammattitautilainsäädännön toimeenpano on julkisen hallintotehtävän hoitamista, joka perustuslain 124 §:n nojalla lailla on annettu yksityisten vakuutuslaitosten tehtäväksi. Osassa toimeenpanoa koskevia tehtäviä on kysymys myös julkisen vallan käytöstä. Vakuutuslaitosten toimintaa niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä sääntelevät ehdotetun lain ohella hallinnon yleislait niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisen määritelmää ja yksityisen kielellistä palveluvelvollisuutta koskevien säännösten nojalla. Hyvän hallinnon vaatimusten täyttämiseksi viittausta hallinnon yleislakeihin ei enää nykyisin ole perustuslain 124 §:n takia välttämätöntä sisällyttää lakiin. Perustuslain 118 §:ssä säädetään vastuusta virkatoimista. Virkavastuu sisältää sekä vahingonkorvaus-oikeudellisen että rikosoikeudellisen vastuun. Kun julkinen hallintotehtävä lailla annetaan hoidettavaksi muulle kuin viranomaiselle, tulee perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkinnan mukaan säädösperusteisesti huolehtia siitä, että tehtävää hoitavaan sovelletaan tässä tehtävässä samoja säännöksiä kuin viranomaisvastuulla vastaavaa tehtävää hoitavaan (PeVL 5/2010 vp, PeVL 3/2009 vp, PeVL 1/2008 vp). Ehdotettu laki sisältäisi

perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännösään edellyttämät säännökset virkavastuusta.

Tapaturmavakuutuskeskus toimisi vakuutuksen toimeenpanon ja kehittämisen yhteiselimenä kuten tälläkin hetkellä. Sen toimintaa ja hallintoa koskevista keskeisistä asioista säädettäisiin jatkossa laissa. Nykyiseen tapaan Tapaturmavakuutuskeskuksen tehtäviin kuuluisi myös eräitä lain toimeenpanoon liittyviä tehtäviä. Näitä tehtäviä hoitaessaan Tapaturmavakuutuskeskukseen sovelletaan samoja säännöksiä kuin vakuutuslaitokseen. Tapaturmavakuutuskeskuksen toimitusjohtajalle on keskitetty ylin päätösvalta niissä asioissa, joissa on kysymys julkisen hallintotehtävän ja julkisen vallan käyttöön liittyvistä tehtävistä. Näitä tehtäviä hoitaessaan toimitusjohtajaa sitovat tämän lain säännösten ohella hallinnon yleislait sekä virkavastuusäännökset julkista valtaa käytettäessä.

Esityksessä on otettu huomioon hallinnollisten seuraamusmaksujen määräämiseen liittyvä perustuslakivaliokunnan tulkintakäytäntö (PeVL 57/2010 vp, PeVL 32/2005 vp, PeVL 55/2005 vp, PeVL 18/2007 vp ja PeVL 45/2006 vp). Koska vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneelle työnantajalle määrätyn laiminlyöntimaksun määräämisessä on perustuslakivaliokunnan tulkinnan mukaan kysymys perustuslain 124 §:n tarkoittamasta merkittävästä julkisen vallan käytöstä, laiminlyöntimaksun määrääminen on laissa siirretty Tapaturmavakuutuskeskukselta viranomaisen eli Valtiokonttorin tehtäväksi. Valtiokonttori määräisi jatkossa Tapaturmavakuutuskeskuksen hakemuksesta laiminlyöntimaksun vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneelle työnantajalle. Samalla Valtiokonttori määräisi myös vakuutusmaksua vastaavan maksun ajalta, jolta vakuutus olisi tullut ottaa. Viimeksi mainitussa ei ole kysymys sanktioluonteisesta maksusta vaan maksusta, joka vastaa saamatta jäänyttä vakuutusmaksua. Valtiokonttori ratkaisisi päätöksellään, onko kysymyksessä laiminlyönti, ja velvoittaisi laiminlyönnin ollessa kyseessä työnantajan maksamaan molemmat maksut Tapaturmavakuutuskeskukselle. Valtiokonttorin antamasta päätöksestä olisi muutoksenhakuoikeus tapaturma-asoiden muutoksenhakulautakuntaan. Tapaturmavakuutuskeskus toi-

meenpanisi Valtiokonttorin päätöksen asiassa ja huolehtisi maksujen perinnästä.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkinnan mukaan lainvastaisesta teosta määrätävä maksu on rangaistusluonteinen taloudellinen seuraamus, joka asiallisesti rinnastetaan teon rikosoikeudelliseen seuraamukseen (PeVL 57/2010 vp, PeVL 4/2001 vp, PeVL 32/2005 vp, PeVL 55/2005 vp). Hallinnollisen seuraamuksen yleisistä perusteista on säädettävä perustuslain 2 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla lailla, koska sen määräämiseen sisältyy julkisen vallan käyttöä. Laissa on täsmällisesti ja selkeästi määriteltävä seuraamuksen ja sen suuruuden perusteet ja oikeusturva (PeVL 32/2005 vp, PeVL 55/2005 vp). Ehdotetun laiminlyöntimaksun perusteista, sen määräytymisestä ja muutoksenhausta sisältyisi lakiin selkeät säännökset.

Hallinnollisena seuraamuksena määrättävän laiminlyöntimaksun ja rikosoikeudellisen rangaistuksen suhdetta koskee kaksoisrangaistavuuden kielto eli *ne bis in idem* -kielto, josta säädetään Euroopan ihmisoikeussopimuksessa. Samoin EU:n perusoikeuskirjaan sekä kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen sisältyy määräys *ne bis in idem* -kiellosta. Sen mukaan ketään ei saa saman valtioon tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti. Perustuslakivaliokunta on käsitellyt seuraamusmaksua *ne bis in idem* -kiellon kannalta lausunnoissaan PeVL 9/2012 vp, PeVL 14/2013 vp ja PeVL 17/2013 vp.

Ne bis in idem -kiellon huomioon ottamiseksi työtapaturma- ja ammattitaitilakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan laiminlyöntimaksua ei voida määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jota vastaan samasta teosta nostettu syyte on tuomioistuimessa lainvoimaisesti ratkaistu.

Näillä perusteilla laiminlyöntimaksun on katsottava täyttävän sen säätämislle asetettavat vaatimukset.

Esitys on sopusoinnussa perustuslain kanssa, minkä vuoksi ehdotetut lait voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Työtaturma- ja ammattitautilaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA

Yleiset säännökset

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään työntekijän oikeudesta korvaukseen työtaturman ja ammattitaudin johdosta sekä yrittäjän oikeudesta vakuuttaa itsensä työtaturman ja ammattitaudin varalta.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *työntekijällä* henkilöä, johon 8 ja 9 §:n mukaan sovelletaan tätä lakia;
- 2) *yrittäjällä* henkilöä, johon 188—190 §:n mukaan sovelletaan tätä lakia;
- 3) *vahingolla* 15 §:ssä tarkoitetun vahinkotapahtuman seurausta;
- 4) *vakuuttamattomalla työllä* työtä, jota tekevää työntekijää työnantaja ei ole vastoin 3 §:n 1 momenttia vakuuttanut ja työtä, jota tekevää työntekijää työnantaja ei ole 3 §:n 2 momentin nojalla velvollinen vakuuttamaan;
- 5) *pakollisella* vakuutuksella 3 §:n mukais-ta vakuutusta;
- 6) *vahingoittuneella* henkilöä, jolle on satunut 15 §:ssä tarkoitettu vahinkotapahtuma;

7) *EU:n sosiaaliturva-asetuksilla* sosiaali-turvajärjestelmien yhteensovittamisesta an-nettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 883/2004 ja sosiaaliturva-järjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöön-panomenettelystä annettua Euroopan parla-mentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 987/2009;

8) *kolmannella valtiolla* valtiota, johon ei sovelleta EU:n sosiaaliturva-asetuksia eikä Suomea sitovaa sosiaaliturvasopimusta, jossa on työtaturmia ja ammattitauteja koskevia määräyksiä;

9) *vanhuuseläkkeellä* työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainittujen lakien mu-kaista vanhuuseläkettä, työntekijän eläkelain voimaanpanolain (396/2006) 1 §:n 2 momen-tissa tarkoitettua aikaisemman lainsäädännön mukaista vanhuuseläkettä, kansaneläkelain (568/2007) mukaista vanhuuseläkettä sekä niitä vastaavaa ulkomailta maksettavaa elä-kettä;

10) *työkyvyttömyyseläkkeellä* työntekijän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettujen lakien mu-kaista toistaiseksi myönnettyä täyttä työky-vyttömyyseläkettä, kansaneläkelaiassa tarkoi-tettua toistaiseksi myönnettyä työkyvyttö-myyseläkettä, työntekijän eläkelain voi-maanpanolain 1 §:n 2 momentissa tarkoitett-uun aikaisempaan lainsäädäntöön perustu-vaan täyttä työkyvyttömyyseläkettä, kansan-eläkelain voimaanpanosta annetun lain (569/2007) 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuun aikaisempaan lainsäädäntöön perustuvaa työkyvyttömyyseläkettä ja niitä vastaavaa ul-komailta maksettavaa eläkettä, sekä työnteki-jän eläkelain voimaanpanolain 24 §:n 2 mo-mentissa tarkoitettua luopumistukea, joka

otetaan huomioon työntekijän eläkelain 92 §:n 2 momentissa tarkoitettuna eläkkeenä.

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeestä, sovelletaan myös lakisääteiseen toistaiseksi myönnettyyn tapaturmaeläkkeeseen ja liikennevakuutuslain (279/1959) mukaiseen ansionmenetykskorvaukseen sekä niitä vastaaviin ulkomailta maksettaviin eläkkeisiin.

Mitä tässä laissa säädetään Euroopan unionin jäsenvaltiosta, sovelletaan vastaavasti Euroopan talousalueeseen kuuluvaan valtioon ja Sveitsiin.

3 §

Työnantajan vakuuttamisvelvollisuus

Työnantaja on velvollinen vakuuttamaan työntekijänsä työtapaturman ja ammattitaudin varalta siten kuin tässä laissa säädetään.

Työnantajalla ei ole vakuuttamisvelvollisuutta, jos työnantajan kalenterivuoden aikana teettämästään työstä maksamat tai maksettavaksi sovitut palkat ovat yhteensä enintään 1 200 euroa.

Valtiolla ei ole vakuuttamisvelvollisuutta, vaan korvaus valtion työssä aiheutuneen työtapaturman tai ammattitaudin johdosta maksetaan valtion varoista siten kuin tässä laissa säädetään.

4 §

Vapaaehtoinen vakuutus

Yrittäjän oikeudesta saada vakuutus työtapaturman ja ammattitaudin sekä vapaa-ajan tapaturman varalta säädetään VI osassa.

Vapaaehtoisen vapaa-ajan vakuutuksen liittämisestä pakolliseen vakuutukseen sekä vapaaehtoisen työajan vakuutuksen ottamisesta ulkomailla työskentelevälle työntekijälle säädetään VI osassa.

5 §

Korvausten ensisijaisuus

Vahingoittuneen oikeus korvaukseen tai etuuteen muun lain perusteella ei vähennä

hänelle tämän lain mukaan kuuluvaa korvausta, jollei tässä laissa toisin säädetä.

6 §

Toimeenpano

Lain toimeenpanoon kuuluvista tehtävistä huolehtivat vakuutusyhtiöt, joilla on 205 §:n mukaan oikeus harjoittaa tämän lain mukaista vakuutustoimintaa, Valtiokonttori ja Tapaturmavakuutuskeskus (*vakuutuslaitos*).

Tapaturmavakuutuskeskus käsittelee korvausasian, jos vahinkotapahtuma on sattunut vakuuttamattomassa työssä.

7 §

Ratkaisu lain soveltamisesta

Tapaturmavakuutuskeskus ratkaisee työntekijän, työn suorittajan, työnantajan, työn teettäjän tai vakuutuslaitoksen hakemuksesta sovelletaanko työhön tätä lakia. Jos lain soveltamisesta syntyy kiista korvausasian viireillettöön jälkeen, asia ratkaistaan vakuutuslaitoksessa korvausasian käsittelyn yhteydessä.

2 luku

Henkilöllinen soveltamisala

8 §

Työntekijänä tehtävä työ

Jollei jäljempänä toisin säädetä, tätä lakia sovelletaan henkilöön, joka tekee työtä:

1) työsopimuslain (55/2001) 1 §:ssä tarkoitettussa työsuhteessa;

2) erityisopimuslain (756/2011) 1 §:ssä ja kotitaloustyöntekijän työsuhteesta annetun lain (951/1977) 1 §:ssä tarkoitettussa työsuhteessa;

3) valtion virkamieslain (750/1994) mukaisessa virkasuhteessa,

4) kunnallisesta viranhaltijasta annetussa laissa (304/2003) tarkoitettussa virkasuhteessa;

5) kirkkolain (1054/1993) mukaisessa virkasuhteessa;

6) eduskunnan virkamiehistä annetussa laissa (1197/2003) tarkoitetussa virkasuhteessa;

7) tasavallan presidenttinä, valtioneuvoston jäsenenä, tasavallan presidentin kanslian virkamiehenä, eduskunnan oikeusasiamiehenä ja apulaisoikeusasiamiehenä sekä kansanedustajana;

8) muussa lakiin perustuvassa julkisoikeudellisessa virkasuhteessa.

9 §

Johtavassa asemassa tehtävä työ

Työntekijään rinnastetaan henkilö, joka tekee työtä vastiketta vastaan osakeyhtiössä tai muussa yhteisössä johtavassa asemassa, vaikka hän ei ole työsuhteessa osakeyhtiöön tai muuhun yhteisöön, jos:

1) osakeyhtiössä johtavassa asemassa työskentelevä osakas omistaa yksin yhtiön osakkeista enintään 30 prosenttia tai hän ja hänen perheenjäsenensä yhdessä omistavat enintään 50 prosenttia yhtiön osakkeista ja tästä hänen oma omistusosuutensa on enintään 30 prosenttia taikka hänellä on yksin enintään 30 prosenttia tai hänellä ja hänen perheenjäsenillään on yhdessä enintään 50 prosenttia yhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä ja tästä hänen oma äänimääränsä on enintään 30 prosenttia; tai

2) muussa yhteisössä johtavassa asemassa työskentelevällä henkilöllä yksin tai hänellä ja hänen perheenjäsenillään yhdessä on enintään 1 kohdassa tarkoitettua vastaava määräamisvalta yhteisössä.

Johtavalla asemalla tarkoitetaan toimitusjohtajuutta, hallituksen jäsenyyttä sekä muuta vastaavaa asemaa tai vastaavaa tosiasiallista määräamisvaltaa osakeyhtiössä tai muussa yhteisössä.

Avoimen yhtiön yhtiömiestä tai muun yhteisön tai yhtymän sellaista osakasta tai yhtiömiestä, joka on henkilökohtaisesti vastuussa yhteisön tai yhtymän velvoitteista ja sitoumuksista, ei rinnasteta työntekijään.

Perheenjäsenellä tarkoitetaan aviopuolisoa ja avopuolisoa sekä henkilöä, joka on 1 momentissa tarkoitettulle henkilölle sukua suoraan ylenevässä tai alenevässä polvessa ja asuu tämän kanssa samassa taloudessa. Avo-

puolisolla tarkoitetaan yrityksessä johtavassa asemassa työskentelevän kanssa yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa asuvaa henkilöä.

Laskettaessa 1 momentissa tarkoitettua omistusosuutta otetaan huomioon myös välillinen omistaminen toisten yhteisöjen tai yhtymien kautta, jos henkilö yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa omistaa sanotusta toisesta yhteisöstä tai yhtymästä yli puolet tai heillä on vastaava määräamisvalta.

10 §

Yrittäjän työ

Tämän lain soveltamisesta yrittäjän työhön säädetään VI osassa.

11 §

Maatalousyrittäjätyö ja apurahansaajan työ

Tätä lakia ei sovelleta maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa (1026/1981) tarkoitettuun maatalousyrittäjätyöhön eikä apurahansaajan työhön.

12 §

Urheilijan työ

Tätä lakia ei sovelleta urheilemiseen. Urheilijan oikeudesta korvaukseen tapaturman johdosta säädetään urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetussa laissa (276/2009).

3 luku

Alueellinen soveltamisala

13 §

Suomessa tehtävä työ

Tätä lakia sovelletaan Suomessa tehtävään työhön, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Tätä lakia ei sovelleta työntekijän Suomessa tekemään työhön, jos työntekijä ei kuulu EU:n sosiaaliturva-asetusten tai Suomea sitovan sosiaaliturvasopimuksen perusteella Suomen lainsäädännön alaisuuteen.

Tätä lakia ei sovelleta kolmannelta valtiosta Suomeen tulevan työntekijän Suomessa tekemään työhön, jos:

1) kysymyksessä on maanteitse tapahtuvan kuljetusliikenteen työ, jonka työntekijä tekee pääosin muualla kuin Suomessa;

2) työntekijä ei asu Suomessa;

3) työnantajan kotipaikka ei ole Suomessa; ja

4) työhön ei sovelleta EU:n sosiaaliturva-asetusten mukaan Suomen lainsäädäntöä.

Tätä lakia ei sovelleta työntekijään, joka on Suomessa kokous- tai esiintymismatkalla taikka muulla vastaavalla lyhytkestoisella vierailulla, jonka tarkoitus liittyy työntekijän ulkomailla tekemään työhön. Lisäksi edellytetään, että työntekijä ei asu Suomessa, työnantajan kotipaikka ei ole Suomessa ja työhön ei sovelleta EU:n sosiaaliturva-asetusten mukaan Suomen lainsäädäntöä.

14 §

Ulkomailla tehtävä työ

Tätä lakia sovelletaan työntekijän Suomen ulkopuolella tekemään työhön, jos hän on Suomen lainsäädännön alainen EU:n sosiaaliturva-asetusten tai Suomea sitovan sosiaaliturvasopimuksen perusteella.

Tätä lakia sovelletaan myös työhön, jota työntekijä tekee suomalaisen työnantajan lähettämänä kolmannessa valtiossa edellyttäen, että:

1) työntekijä työskentelee joko lähettävän suomalaisen työnantajan palveluksessa tai sen kanssa samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvan ulkomaisen yrityksen palveluksessa;

2) työntekijän työsuhde lähettäneeseen suomalaiseen yritykseen jatkuu ulkomailla työskentelyn ajan; ja

3) työntekijä kuuluu Suomen sosiaaliturvalainsäädännön alaisuuteen lähtiessään ulkomaille työhön.

Tätä lakia ei sovelleta 2 momentissa tarkoitettuun työntekijään, jos vakuutusyhtiö on työnantajan hakemuksesta päätöksellään vahvistanut, ettei työntekijä kuulu enää työnantajan vakuutukseen. Edellytyksenä päätökselle on, että työskentely ulkomailla ei ole enää tilapäistä ja työskentely ulkomailla on

jatkonut yli kaksi vuotta. Päätöstä sovelletaan sen lainvoimaiseksi tuloa seuraavan kalenterivuoden alusta.

II Osa

Korvattavat vahinkotapahtumat

4 luku

Yleiset säännökset

15 §

Korvattavat vahinkotapahtumat

Tämän lain mukaisena *vahinkotapahtumana* korvataan työtaturma ja ammattitauti siten kuin jäljempänä säädetään.

Vahinkopäivällä tarkoitetaan työtaturman sattumispäivää ja 31 §:n mukaista ammattitaudin ilmenemispäivää.

16 §

Lääketieteellisen syy-yhteyden arviointi

Vahinkotapahtuman korvaamisen edellytyksenä on todennäköinen lääketieteellinen syy-yhteys vahinkotapahtuman ja vamman tai sairauden välillä, jollei jäljempänä toisin säädetä. Syy-yhteyden arvioinnissa otetaan huomioon erityisesti lääketieteelliset löydökset ja havainnot, vahingon sattumistapa sekä aikaisemmat vammat ja sairaudet.

5 luku

Työtaturmaa koskevat säännökset

17 §

Tapaturma

Tapaturmalla tarkoitetaan ulkoisesta tekijästä johtuvaa äkillistä ja odottamatonta tapahtumaa, joka aiheuttaa työntekijälle vamman tai sairauden.

18 §

Muut tapaturman aiheuttamana pidettävät vammat ja sairaudet

Mitä tapaturmasta säädetään, sovelletaan myös:

- 1) hankauksen aiheuttamaan ihon hiertymään;
- 2) vammaan tai sairauteen, jonka on aiheuttanut syövyttävän aineen kosketus;
- 3) vammaan tai sairauteen, jonka on aiheuttanut kaasun, höyryn tai huurun hengittäminen;
- 4) paleltumaan, hypotermiaan, palovammaan ja lämpösairauteen, jonka on aiheuttanut tavanomaisesta poikkeava lämpöolosuhde;
- 5) säteilyn aiheuttamaan vammaan tai sairauteen; ja
- 6) vammaan tai sairauteen, jonka on aiheuttanut huomattava fysikaalisen paineen vaihtelu.

Edellytyksenä on, että altistuminen 1 momentissa mainitulle tekijälle on tapahtunut vamman tai sairauden ilmaantumista edeltävänä enintään vuorokauden pituisena aikana eikä kysymys ole ammattitaidusta.

19 §

Tapaturman aiheuttama vamman tai sairauden olennainen paheneminen

Tapaturman seurauksena korvataan myös muun kuin tässä laissa tarkoitetun vamman tai sairauden olennainen paheneminen siltä osin kuin se vastaa tapaturman syyosuutta. Syyosuutta arvioitaessa otetaan huomioon tapaturman sattumismekanismi, vammaenergian voimakkuus ja tapaturman ajallinen yhteys pahenemiseen sekä aikaisemmasta vammasta, sairaudesta ja kudosvauriosta johtuva myötävaikutus. Korvausta pahenemisesta ei makseta, jos tapaturmalla oli siihen vain vähäinen syyosuus.

Korvausta pahenemisesta maksetaan enintään kuuden kuukauden ajan tapaturman satumisesta. Korvauksen maksamista voidaan kuitenkin jatkaa mainitun enimmäisajan jälkeenkin siltä osin kuin toipuminen on ilmeisesti viivästynyt pääasiallisesti sellaisten syi-

den vuoksi, jotka liittyvät valittuun hoitovaihtoehtoon tai hoidon odottamiseen.

20 §

Työtapaturma

Työtapaturmalla tarkoitetaan tapaturmaa, joka on sattunut työntekijälle työssä, työntekopaikan alueella tai työntekopaikan alueen ulkopuolella siten kuin 21—25 §:ssä säädetään.

21 §

Työssä sattunut tapaturma

Työssä sattuneena pidetään tapaturmaa, joka on sattunut työntekijälle työnteon yhteydessä. Työntekoon rinnastetaan lakiin tai työehtosopimukseen perustuva luottamusmiehen, työsuojeluvaltuutetun tai muun henkilöstön edustajan tehtävän hoitaminen sekä työstä johtuva työnantajan asian hoitaminen.

Työntekoon rinnastetaan myös työtehtävää johtuva matkustaminen. Matkustamiseen katsotaan kuuluvan myös 23 §:n 1 kohdassa tarkoitettu vähäinen poikkeaminen matkareitiltä.

22 §

Tapaturma työntekopaikan alueella

Työntekopaikan alueella muutoin kuin työnteon yhteydessä sattunutta tapaturmaa pidetään työtapaturmana, jos se on sattunut työntekopaikalla oloon tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa.

23 §

Tapaturma työntekopaikan alueen ulkopuolella

Työtapaturmana pidetään tapaturmaa, joka on sattunut työntekijälle työntekopaikan alueen ulkopuolella seuraaviin olosuhteisiin tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa:

- 1) tavanomainen työssäkäynnistä johtuva asunnon ja työpaikan välinen matka, johon katsotaan kuuluvan myös vähäinen poikkeaa-

minen matkareitiltä lasten päivähoidon, ruokakaupassa käynnin tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi;

2) työhön liittyvä tavanomainen ruokailu- tai virkistystauko työntekopaikan alueen läheisyydessä.

24 §

Tapaturma erityisissä olosuhteissa

Työtapaturmana pidetään myös tapaturmaa, joka ei ole korvattava 21 tai 22 §:n nojalla ja joka on sattunut työntekijälle:

1) työhön liittyvään koulutustilaisuuteen kuuluvassa toiminnassa, jos tilaisuus on työnantajan järjestämä tai työnantaja on hyväksynyt siihen osallistumisen;

2) työhön liittyvään virkistystilaisuuteen kuuluvassa toiminnassa, jos tilaisuus on työnantajan järjestämä tai työnantaja on hyväksynyt siihen osallistumisen;

3) hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaisessa työkykyä ylläpitävässä toiminnassa, jonka työnantaja on työterveyshuoltolain (1383/2001) perusteella järjestänyt työntekijöille yhdessä työterveyshuollon kanssa;

4) terveydenhuollon vastaanotolla käyntiin kuuluvassa toiminnassa, kun käynnin syynä on ollut tässä laissa tarkoitettu vahinko tai sen epäily;

5) terveydenhuollon vastaanotolla käyntiin kuuluvassa toiminnassa, kun käynnin syynä on äkillinen sairastuminen kesken työpäivän, työterveyshuoltolain perusteella työnantajan järjestettäväksi kuuluva työterveyshuolto, muu työstä johtuva velvoite tai työnantajan määräys;

6) kuntoliikunnassa työaikana, jos liikunta on työnantajan hyväksymää ja sen tarkoituksena on ollut työntekijän fyysistä kuntoa koskevien erityismääräysten täyttäminen;

7) matkalla asunnolta tai työntekopaikalta 1—6 kohdassa tarkoitettuun tilaisuuteen tai toimintaan ja takaisin sen mukaisesti kuin 23 §:n 1 kohdassa säädetään; tai

8) työntekijän ollessa majoittuneena työnsä vuoksi poikkeuksellista tapaturman vaaraa aiheuttavissa olosuhteissa, jos tapaturma on johtunut näihin olosuhteisiin liittyvästä syytä.

Työtapaturmana ei kuitenkaan pidetä potilasvahinkolaissa (585/1986) tarkoitettua potilasvahinkoa, joka on sattunut 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettun tutkimuksen tai hoidon yhteydessä.

25 §

Tapaturma kotona ja määrittelemättömässä paikassa tehtävässä työssä

Mitä 22 ja 23 §:ssä säädetään työntekopaikan alueella, asunnon ja työpaikan välisellä matkalla sekä ruokailu- ja virkistystauolla sattuneen tapaturman korvaamisesta, ei sovelleta, kun työntekijä tekee työtään asunnossaan tai kun hän tekee muualla kuin työnantajan järjestämissä tiloissa työtä, jonka suorittamispaikkaa työnantaja ei ole määritellyt.

6 luku

Ammattitauteja koskevat säännökset

26 §

Ammattitauti

Ammattitaudilla tarkoitetaan sairautta, joka on todennäköisesti pääasiallisesti aiheutunut työntekijälle altistumisesta fyysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle 21 §:ssä tarkoitettussa työssä, 22 §:ssä tarkoitetulla työntekopaikan alueella tai 24 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa koulutuksessa. Jos kysymyksessä on 25 §:ssä tarkoitettu työntekijä, joka tekee työtään asunnossaan tai muualla kuin työnantajan järjestämissä työtiloissa, edellytyksenä on, että altistus johtuu hänen työtehtävistään.

Sairauden toteaminen ammattitaudiksi edellyttää sellaista lääketieteellistä tutkimusta, jossa on käytettävissä riittävä tieto työntekijän työolosuhteista sekä työssä olevasta altistuksesta.

27 §

Ammattitautiluettelo

Valtioneuvoston asetuksella säädetään ammattitautiluettelosta, joka sisältää sellaiset 26 §:ssä tarkoitetut sairaudet, joilla katsotaan olevan lääketieteellisin tutkimuksin osoitettu todennäköinen syy-yhteys asetuksessa yksilöitäviin fysikaalisiin, kemiallisiin tai biologisiin tekijöihin. Nämä sairaudet korvataan ammattitautina, kun työntekijän osoitetaan altistuneen asetuksessa mainitulle tekijälle 26 §:ssä tarkoitetuissa olosuhteissa siinä määrin, että se on voinut pääasiallisesti aiheuttaa sairauden eikä syynä sairauteen ole selvästi muu syy.

28 §

Ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus

Sen estämättä, mitä 26 §:n 1 momentissa säädetään, sormien, ranteen ja kyynärvarren jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus korvataan fysikaalisen tekijän aiheuttamana ammattitautina, jos työntekijä on työssään tehnyt ennen oireiden ilmaantumista yläraajaa kuormittavia, tavan takaa toistuvia työliikkeitä, jotka ovat yksipuolisia tai työntekijälle outoja. Korvausta ei kuitenkaan makseta, jos tulehduksen syynä ovat työstä riippumattomat tekijät.

29 §

Ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä

Sen estämättä, mitä 26 §:n 1 momentissa säädetään, rannekanavaoireyhtymä korvataan fysikaalisen tekijän aiheuttamana ammattitautina, jos työntekijä on työssään tehnyt ennen oireiden ilmaantumista pitkäaikaisesti toistuvia, merkittävää puristusvoimaa vaati-

via, rannekanavaa ahtauttavia työliikkeitä. Rannekanavaa ahtauttavilla työliikkeillä tarkoitetaan ranteen taipuneita asentoja yhdistyneenä puristusliikkeeseen. Korvausta ei kuitenkaan makseta, jos rannekanavaoireyhtymän syynä ovat työstä riippumattomat tekijät.

30 §

Työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden olennainen paheneminen

Ammattitautina korvataan myös muun kuin tässä laissa tarkoitetun vamman tai sairauden olennainen paheneminen, joka on todennäköisesti pääasiallisesti aiheutunut työntekijän altistumisesta fysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle siten kuin 26—29 §:ssä säädetään. Edellytyksenä on, että altistustekijä on sama, josta edellä tarkoitettu muu vamma tai sairaus johtuu. Korvausta maksetaan olennaisen pahenemisen ajalta.

31 §

Ammattitaudin ilmenemisaika

Ammattitaudin ilmenemisaikana pidetään päivää, jona vahingoittunut ensimmäisen kerran hakeutui lääkärin tutkittavaksi sittemmin ammattitaudiksi todetun sairauden johdosta, jollei erityisestä syystä muuta johdu.

32 §

Ammattitaudin korvausvelvollisuuden määrittäminen

Jollei vahingoittunut ole ammattitaudin ilmenemisaikana enää työssä, josta ammattitauti on voinut aiheutua, korvausvelvollisuus

määräytyy sen työn perusteella, jossa altistuminen on pääasiallisesti tapahtunut. Jollei pääasiallista altistusta voida selvittää, korvausvelvollisuus määräytyy sen työn perusteella, jossa tapahtunut altistus on voinut viimeksi aiheuttaa ammattitaudin.

7 luku

Työliikekipeytyminen, pahoinpitely ja toisen henkilön muu tahallinen teko sekä henkinen järkytysreaktio

33 §

Työliikekipeytyminen

Mitä työtapaturmasta säädetään, sovelletaan myös lihaksen tai jänteen äkilliseen kipeytymiseen, joka on tapahtunut ilman tapaturmaa työntekijän suorittaessa yksittäistä kuormittavaa työliikettä 21 §:ssä tarkoitetussa työssä tai 24 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetussa kuntoliikunnassa (*työliikekipeytyminen*). Korvausta maksetaan, kunnes kipeytymä on parantunut, enintään kuitenkin kuuden viikon ajalta kipeytymisestä lukien. Korvausta ei makseta, jos kipeytyminen johtuu aikaisemmasta vammasta tai sairaudesta tai sellaisesta kudosvauriosta, joka voi syntyä vain tapaturman aiheuttamana.

34 §

Pahoinpitelyn ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttama vahinko

Pahoinpitelyn ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttama vahinko työntekijälle korvataan sen estämättä, mitä 21—25 §:ssä ja 3 momentissa säädetään, jos teon syynä on vahingoittuneen työtehtävä.

Pahoinpitelyn ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttamaa vahinkoa ei korvata tämän lain nojalla, jos teon pääasiallisena syynä on vahingoittuneen perhesuhteisiin tai muuhun yksityiselämään liittyvä seikka.

Pahoinpitelyn ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttamaa vahinkoa ei korvata tämän lain nojalla, jos se on kohdannut vahingoittunutta 23 §:n 2 kohdassa tai 24 §:n 1 momentin 2—8 kohdassa tarkoitetussa toiminnassa.

35 §

Henkinen järkytysreaktio työtapaturman seurauksena

Vahingoittuneelle korvataan työtapaturman seurauksena henkinen järkytysreaktio tässä pykälässä säädetyn edellytyksin. Henkisenä järkytysreaktiona korvataan:

1) akuutti stressireaktio, joka seuraa reaktiona sellaiseen poikkeuksellista fyysistä tai henkistä rasitusta aiheuttavaan tapahtumaan, johon liittyy vakava turvallisuuden tai fyysisen koskemattomuuden menetys tai menettämisen uhka;

2) traumaperäinen stressihäiriö, joka seuraa reaktiona sellaiseen rasittavaan, poikkeuksellisen uhkaavaan tai tuhoisaan tapahtumaan, joka todennäköisesti aiheuttaisi voimakasta ahdistuneisuutta melkein kenessä tahansa; ja

3) tuhoisaa kokemusta seuraava persoonallisuuden muutos, joka seuraa pitkäaikaisena tai pysyvänä reaktiona äärimmäisen voimakasta henkistä rasitusta synnyttävään tapahtumaan.

Traumaperäisen stressihäiriön ja tuhoisaa kokemusta seuraavan persoonallisuuden muutoksen korvaaminen edellyttää, että vahingoittuneella on todettu traumaperäiseen stressihäiriöön sopiva oireisto kuuden kuukauden kuluessa tapahtumasta.

Henkisen järkytysreaktion korvaaminen edellyttää myös, että vahingoittunut on ollut välittömästi osallisena 1 momentissa tarkoitetussa tapahtumassa ja tapahtuma on kiinteässä ja asiallisessa yhteydessä 21—25 §:ssä tarkoitettuihin olosuhteisiin.

Henkistä järkytysreaktiota ei kuitenkaan korvata, jos se on kohdannut työntekijää 23 §:n 2 kohdassa tai 24 §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tarkoitetussa toiminnassa, ellei kyseessä ole 34 §:n 1 momentissa tarkoitettu toisen henkilön tahallaan aiheuttama vahinko, jonka syynä on vahingoittuneen työtehtävä.

III OSA

ETUUEDET

8 luku

Sairaanhoidon korvaukset*Yleiset säännökset*

36 §

Sairaanhoidon kustannusten korvaaminen

Kustannukset vahingon vuoksi tarpeellisesta sairaanhoidosta, jota annetaan kansanterveyslain (66/1972), erikoissairaanhoitolain (1062/1989) tai terveydenhuoltolain (1326/2010) perusteella julkisena terveydenhuoltona tai yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) tarkoitettuna palveluna taikka terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettuna itsenäisenä ammatinharjoittajana korvataan siten kuin jäljempänä säädetään.

Oikeudesta saada sairaanhoitoa ja sairaanhoidon järjestämisvastuusta säädetään muussa laissa.

37 §

Korvattava sairaanhoito

Korvattavaan sairaanhoitoon kuuluu:

1) ensihoito, vamman tai sairauden tutkimus, määrittäminen ja hoito, joka on lääkärin tai hammaslääkärin antama tai määräämä tai jonka muu laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö tai henkilö, jolla on oikeus hoitaa laillistetun ammattihenkilön tehtävää, on antanut toimivaltaansa perustuen;

2) lääkkeet ja hoitotarvikkeet;

3) sairaanhoitona annettava lääkinnällinen kuntoutus.

Sairaanhoitona annettavaan lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluu:

1) kuntoutusneuvonta ja kuntoutusohjaus;

2) toiminta- ja työkyvyn ja kuntoutustarpeen arviointi;

3) kuntoutustutkimus, jonka avulla selvitetään potilaan kuntoutusmahdollisuudet;

4) toimintakyvyn parantamiseen ja ylläpitämiseen tähtäävät terapiat sekä muut tarvittavat kuntoutumista edistävät toimenpiteet;

5) lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet mukaan lukien apuvälineiden sovitukset, muutostyöt, kokeilu, käytön opetus ja seuranta, perustellusta syystä apuvälineen kuljetus, apuvälineen huolto ja korjaus;

6) sopeutumisvalmennus;

7) 1—6 kohdassa tarkoitetuista toimenpiteistä koostuvat kuntoutusjaksot laitosten tai avohoidossa.

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineellä tarkoitetaan tavanomaisen tasoista välinettä, laitetta, tarviketta, ohjelmaa tai vastaavaa muuta ratkaisua, joka tukee, ylläpitää tai parantaa vahingoittuneen työkykyä tai toimintakykyä päivittäisissä toiminnoissa tai ehkäisee työ- tai toimintakyvyn heikentymistä. Tavanomaista tasoa paremmasta apuvälineestä aiheutuneet kustannukset voidaan kuitenkin korvata, jos sen käyttäminen mahdollistaa työkyvyn palautumisen tai henkilökohdallisen avun tarpeen olennaisen vähentymisen.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä sairaanhoitoon kuuluvilla toimenpiteillä, palveluilla ja apuvälineillä tässä pykälässä tarkoitetaan.

38 §

Korvattavat tutkimuskulut

Kustannukset, jotka ovat aiheutuneet vahingon selvittämiseksi tarpeellisesta lääkärisäkäynnistä sekä lääkärin tekemästä ja määräämästä tutkimuksesta, korvataan, vaikka kyseessä ei ole tämän lain mukaan korvattava vahinko. Lisäksi korvataan tarpeelliset kulut, jotka ovat aiheutuneet työntekijän sairauden työperäisyyden selvittämiseen tarvittavien työolosuhdetietojen hankkimisesta. Lääkärisäkäyntiin sekä lääkärin tekemään ja määräämästä tutkimukseen sovelletaan, mitä 36 ja 37 §:ssä säädetään.

Julkisessa terveydenhuollossa annetun sairaanhoidon korvaaminen

39 §

Korvaus vahingoittuneelle sairaanhoidosta aiheutuneista kustannuksista

Vahingoittuneelle korvataan julkisessa terveydenhuollossa annetusta sairaanhoidosta asiakasmaksu, joka on määrätty sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992), jäljempänä *asiakasmaksulaki*, nojalla.

Jos sairaanhoitoa varten on annettu sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetussa laissa (569/2009) tarkoitettu palveluseteli, vahingoittuneelle korvataan mainitun lain 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettu omavastuuosuus.

40 §

Kunnan tai kuntayhtymän oikeus täyskustannusmaksuun

Jos vahingoittuneella on oikeus korvaukseen sairaanhoidosta, vakuutuslaitoksen on maksettava sairaanhoidon järjestäneelle kunnalle tai kuntayhtymälle sairaanhoidon kustannuksista *täyskustannusmaksu*. Edellytyksenä on, että sairaanhoidon järjestänyt julkisen terveydenhuollon toimintayksikkö on täyttänyt 41 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuutensa.

Täyskustannusmaksua ei makseta vahingon vuoksi annetusta pitkäaikaisesta laitoshoidosta. Pitkäaikaisella laitoshoidolla tarkoitetaan hoitoa ja hoivaa, jota annetaan sen jälkeen, kun vamman tai sairauden hoidollinen lopputulos on saavutettu, kuitenkin viimeistään, kun pysyvä haitta voidaan määritellä. Laitoshoitoa ei voida katsoa pitkäaikaiseksi ennen kuin hoito on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kolmen kuukauden ajan.

Täyskustannusmaksu on samansuuruinen kuin määrä, jonka hoidon järjestämisestä vastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä on velvollinen terveydenhuoltolain 58 §:n nojalla korvaamaan sellaisen potilaan hoidosta, joka ei ole hoitoa antavaa toimintayksikköä ylläpitävän kunnan tai sairaanhoitopiirin kun-

tayhtymää ylläpitävän kunnan asukas, vähennettynä vahingoittuneelta hoidosta asiakasmaksulain perusteella perityllä asiakasmaksulla. Jos sairaanhoitoa varten on annettu 39 §:n 2 momentissa tarkoitettu palveluseteli, täyskustannusmaksu on sen arvon suuruinen.

41 §

Julkisen terveydenhuollon toimintayksikön ilmoitusvelvollisuus

Julkisen terveydenhuollon toimintayksikön on täyskustannusmaksun saamiseksi annettava salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä vakuutuslaitokselle tämän lain mukaisen korvausvastuun selvittämistä ja täyskustannusmaksun maksamista varten potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 12 §:ssä tarkoitettuja välttämättömät tiedot hoitokäynneistä. Tiedot on annettava viipymättä vahingoittuneen hakeuduttua vahinkotapah-tuman vuoksi hoitoon. Vakuutuslaitokselle on samalla ilmoitettava työnantaja, jonka työssä vahinkotapahtuman on ilmoitettu sattuneen. Tiedot voidaan sisällyttää myös 2 momentissa tarkoitettuun ilmoitukseen.

Jos hoitoon hakeutumisen tai myöhemmän hoitokäynnin yhteydessä päätetään toimenpiteestä, josta laaditaan potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 4 a §:n mukainen suunnitelma tai josta muulla tavoin tehdään päätös, terveydenhuollon toimintayksikön on lähetettävä se vakuutuslaitokselle neljän arkipäivän kuluessa päivästä, jona potilasasiakirjamerkinnot on potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain nojalla annettujen säännösten mukaan tehtävä. Jos suunnitelmaa ei ole tehty, vakuutuslaitokselle on lähetettävä päätettyä hoitoa kuvaava lääkärintuoto tai potilaskertomus. Jos kunta tai kuntayhtymä aikoo järjestää hoidon ostopalveluna tai palveluseteliä käyttäen, tästä on samalla ilmoitettava vakuutuslaitokselle. Jos ilmoitusta ei ole mahdollista tehdä edellä sanotussa ajassa suuronnettomuuden, sairausepidemian tai muun niihin rinnastettavan ylivoimaisen esteen vuoksi, ilmoitus on tehtävä heti, kun mainittu este on lakannut.

Edellä 2 momentissa säädetty ilmoitusvelvollisuus ei koske:

1) kiireellistä sairaanhoitoa, jolla tarkoitetaan välittömän hoidon tarpeen arviointia ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman vamman tai sairauden olennaista pahentumista;

2) vastaanottokäyntiä julkisen terveydenhuollon toimintayksikössä ja sen yhteydessä tehtävää röntgentutkimusta, ultraäänitutkimusta ja muuta niihin rinnastettavaa vähäistä tutkimus- ja hoitotoimenpidettä.

42 §

Vakuutuslaitoksen oikeus ohjata vahingoittunut hoitopaikkaan

Vakuutuslaitoksella on oikeus maksusitoumuksella ohjata vahingoittunut valitsemaansa hoitopaikkaan silloin, kun on kyse 41 §:n 2 momentissa tarkoitetusta hoidosta. Hoitopaikan on oltava sellainen, jossa vahingoittunut saa korvattavan vahingon edellyttämän hoidon.

Maksusitoumuksesta on viipymättä annettava päätös vahingoittuneelle sekä ilmoitettava julkisen terveydenhuollon toimintayksikölle, joka on tehnyt hoitoa koskevan ilmoituksen vakuutuslaitokselle, ja julkisen terveydenhuollon toimintayksikölle, jonne vahingoittunut on edellä mainitun ilmoituksen mukaan siirretty tai tarkoitus siirtää hoidettavaksi.

Jos hoito on annettu julkisessa terveydenhuollon toimintayksikössä, vaikka vakuutuslaitos on ohjannut vahingoittuneen maksusitoumuksella yksityisen terveydenhuollon toimintayksikköön, vakuutuslaitos on velvollinen sen estämättä mitä 40 §:ssä säädetään, korvaamaan hoidosta vain 39 §:n 1 momentin mukaisen asiakasmaksun.

Yksityisessä terveydenhuollossa annetun sairaanhoidon korvaaminen

43 §

Korvaus yksityisessä terveydenhuollossa annetun sairaanhoidon kustannuksista

Vahingoittuneelle korvataan kustannukset sairaanhoidosta, joka on annettu tarpeettomia kustannuksia välttäen yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain mukaisena palveluna tai terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettuna itsenäisen ammatinharjoittajan palveluna (*yksityinen terveydenhuolto*), siten kuin 44 ja 45 §:ssä säädetään.

44 §

Ilman maksusitoumusta annetun sairaanhoidon kustannusten korvaaminen

Ilman maksusitoumusta yksityisessä terveydenhuollossa annetusta hoidosta vahingoittuneelle aiheutuneet kustannukset korvataan, kun kyse on:

1) kiireellisestä sairaanhoidosta, jolla tarkoitetaan välittömän hoidon tarpeen arviointia ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman vamman tai sairauden olennaista pahentumista;

2) vastaanottokäynnistä ja sen yhteydessä tehdystä röntgentutkimuksesta, ultraäänitutkimuksesta tai muusta niihin rinnastettavasta vähäisestä tutkimus- ja hoitotoimenpiteestä, jonka kustannus on enintään 300 euroa.

Yksityisen terveydenhuollon palvelun antajan on annettava salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä vakuutuslaitokselle potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 12 §:ssä tarkoitettua tietoa 1 momentissa tarkoitettua hoitokäynnistä.

45 §

Maksusitoumusta edellyttävän sairaanhoidon kustannusten korvaaminen

Yksityisessä terveydenhuollossa annetusta muusta kuin 44 §:ssä tarkoitettua hoidosta vahingoittuneelle aiheutuneet kustannukset

korvataan edellyttäen, että vakuutuslaitos on antanut vahingoittuneelle hoitoon maksusitoumuksen. Vakuutuslaitoksella on oikeus maksusitoumuksella ohjata vahingoittunut valitsemaansa hoitopaikkaan. Hoitopaikan on oltava sellainen, jossa vahingoittunut saa korvattavan vahingon edellyttämän hoidon.

Jos 1 momentissa tarkoitettu hoito annetaan muualla kuin maksusitoumuksen osoittamassa hoitopaikassa tai vakuutuslaitos ei ole antanut 1 momentin mukaista maksusitoumusta, hoidosta korvataan vahingoittuneelle enintään asiakasmaksu, jonka vahingoittunut olisi joutunut asiakasmaksulain mukaan itse maksamaan vastaavasta hoidosta julkisessa terveydenhuollossa.

Hoitoa yksityisenä terveydenhuoltona antavan on ilmoitettava hoitoon hakeutuvalla vahingoittuneelle ennen hoidon alkamista maksusitoumuksen tarpeellisuudesta sekä toimitettava vakuutuslaitokselle maksusitoumuspyynnön mukana potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 4 a §:n mukainen suunnitelma.

Ulkomailta annetun sairaanhoidon korvaaminen

46 §

Euroopan unionin alueella annetun sairaanhoidon kustannusten korvaaminen

Toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa annetun sairaanhoidon kustannusten korvaamiseen sovelletaan 36 §:n lisäksi, mitä EU:n sosiaaliturva-asetuksissa säädetään.

47 §

Kolmannessa valtiossa annetun sairaanhoidon kustannusten korvaaminen

Vahingoittuneelle korvataan kustannukset kolmannessa valtiossa annetusta sairaanhoidosta, joka on annettu tarpeettomia kustannuksia välttämättä. Kustannusten korvaaminen edellyttää, että vakuutuslaitos on antanut vahingoittuneelle hoitoon maksusitoumuksen.

Ilman maksusitoumusta annetun sairaanhoidon kustannukset korvataan vahingoittuneelle, kun kyse on:

1) kiireellisestä sairaanhoidosta, jolla tarkoitetaan välittömän hoidon tarpeen arviointia ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman vamman tai sairauden olennaista pahentumista;

2) vastaanottokäynnistä ja sen yhteydessä tehdystä röntgentutkimuksesta, ultraäänitutkimuksesta tai muusta niihin rinnastettavasta vähäisestä tutkimus- ja hoitotoimenpiteestä.

Jos vakuutuslaitos ei ole antanut maksusitoumusta eikä kyseessä ole 2 momentissa tarkoitettu sairaanhoito, hoidosta korvataan vahingoittuneelle enintään asiakasmaksu, joka asiakasmaksulain mukaan määräytyisi Suomessa vastaavasta hoidosta julkisessa terveydenhuollossa.

Palkan korvaaminen tutkimusajalta ja fyysikaalisen hoidon ajalta

48 §

Palkan korvaaminen tutkimusajalta

Työntekijälle maksetaan 38 §:ssä tarkoitettua tutkimuksen ja sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajalta korvausta ansionmenetyksestä, kuitenkin enintään seitsemältä päivältä. Korvauksena maksetaan määrä, jonka työntekijä olisi palkkana saanut tutkimuksen ja sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajalta. Työnantajalle maksetaan mainitulta ajalta korvauksena määrä, jonka se on maksanut työntekijälle palkkaa tältä ajalta.

Jos vahinko sittemmin osoittautuu korvattavaksi ja vahingoittuneelle maksetaan 1 momentin mukaiselta ajalta 10 luvun mukaista ansionmenetykskorvausta, vähennetään ansionmenetykskorvauksesta 1 momentin mukainen korvaus.

49 §

Palkan korvaaminen fyysikaalisen hoidon ajalta

Vahingoittuneelle maksetaan 37 §:n perusteella korvatun fyysikaalisen hoidon ajalta korvausta ansionmenetyksestä, kuitenkin enintään 30 päivältä kalenterivuodessa. Korvausta ei makseta sellaiselta päivältä, jolta vahingoittunut saa 10 luvun mukaista ansionmenetykskorvausta. Korvauksena makse-

taan määrä, jonka vahingoittunut olisi palkkana saanut fysikaalisen hoidon ajalta. Työntantajalle maksetaan mainitulta ajalta korvauksena määrä, jonka se on maksanut vahingoittuneelle palkkaa tältä ajalta.

9 luku

Muut kustannusten korvaukset

50 §

Matka- ja majoituskulujen korvaaminen

Vahingoittuneelle korvataan 37 §:n mukaisesta sairaanhoidosta aiheutuvat välttämättömät matkakulut. Välttämättömillä matkakuluilla tarkoitetaan kustannuksia, jotka aiheutuvat edestakaisesta matkasta julkisella liikennevälineellä lähimpään tai maksumuutoksen mukaiseen hoitopaikkaan. Jos matka on tehty yksityisellä autolla, matkakuluina korvataan vahingoittuneelle puolet Verohallinnon vuosittain vahvistamasta veropaasta kilometrikorvauksesta.

Muun kuin 1 momentissa tarkoitettujen ajoneuvon käytöstä vahingoittuneelle aiheutuneet kustannukset korvataan, jos vahingoittuneen vamma, sairaus tai liikenneolosuhteet edellyttävät kyseisen ajoneuvon käyttöä.

Vahingoittuneelle aiheutuneet välttämättömät majoituskulut korvataan, jos vahingoittunut on tutkimuksen tai hoidon vuoksi taikka liikenneolosuhteista johtuvista syistä joutunut yöpymään tämän lain perusteella korvattavalla matkalla.

Saattajan matka- ja majoituskulut korvataan 1—3 momentin mukaisesti vahingoittuneen matkakuluina, jos saattaja on ollut matkan aikana välttämätön.

51 §

Hoitotuki

Vahingoittuneelle maksetaan hoitotukea, jos hän on vammansa tai sairautensa vuoksi hoidon, avun, valvonnan tai ohjauksen tarpeessa. Jos tarve on säännöllistä tai lähes säännöllistä joissakin jokapäiväisissä toiminnoissa, maksetaan perushoitotukea 8,70 euroa päivältä. Jos tarve on säännöllistä ja jo-

kapäiväistä, maksetaan korotettua hoitotukea 19,55 euroa päivältä. Jos tarve on yhtämittaista, aikaa vievää ja jokapäiväistä, maksetaan ylintä hoitotukea 23,41 euroa päivältä.

Sokealle maksetaan sokeutumisen jälkeiseltä kahdelta vuodelta ylintä hoitotukea sekä sen jälkeen puolet tästä määrästä.

Hoitotukea ei kuitenkaan makseta siltä ajalta, jona vahingoittuneelle annetaan hoitoa sairaalassa tai muussa laitoksessa.

52 §

Vaatelisiä

Vahingoittuneelle maksetaan vaatelisiä, jos hän vahingon seurauksena käyttää vähintään kolmen kuukauden yhdenjaksoisen ajan pehmeistä materiaaleista valmistettua apuvälinettä, vartalossa pienellä alueella käytettävää tukea tai sidettä taikka sellaista muuta apuvälinettä tai apuneuvoa, joka on omiaan aiheuttamaan vaatteiden kulumista. Vaatelisän määrä on 0,58 euroa päivältä.

Vahingoittuneelle maksetaan korotettua vaatelisiä, jos hänellä on vahingon seurauksena kaksoisamputointi tai hän käyttää reisi- tai sääriproteesia, alaraajan pitkää tukisidosta, kovasta materiaalista valmistettua vartalon tukiliiviä tai korsettia taikka sellaista muuta apuvälinettä tai apuneuvoa, joka rakenteensa, käyttötarkoituksensa tai suuren käyttötarpeen vuoksi on omiaan aiheuttamaan ensin mainittuihin verrattavissa olevaa vaatteiden erityistä kulumista. Korotettujen vaatelisän määrä on 2,31 euroa päivältä.

53 §

Kodinhoidon lisäkustannusten korvaaminen

Vahingoittuneelle, joka vahingon johdosta ei kykene hoitamaan kotiaan, maksetaan kohtuullinen korvaus tästä aiheutuneista välttämättömistä lisäkustannuksista, ei kuitenkaan vuotta pidemmältä ajalta vahinkotapahtumasta lukien. Kohtuullisuutta arvioitaessa lähtökohtana pidetään asiakasmaksulain nojalla annettujen säännösten mukaan vastaavasta palvelusta perittävää maksua.

Kodinhoidolla tarkoitetaan siivousta, pyykinpesua, kaupassakäyntiä, lasten hoitoa ja muita näihin rinnastettavia kodin tavanomaisia ylläpitotoimintoja.

54 §

Eräiden henkilökohtaisessa käytössä olleiden esineiden korvaaminen

Vahingoittuneelle korvataan hänen käytösään olleet vahinkotapahtuman yhteydessä särkyneet silmälasit, kuulokojeet, hammasproteesit, tukisidokset ja -liivit sekä tekojäsennet, -nivelet ja -elimet. Lisäksi vahingoittuneelle korvataan sairaanhoidon antamisen yhteydessä rikutut vaatteet ja rikutun sormuksen korjaus.

10 luku

Ansionmenetykskorvaukset

Yleiset säännökset

55 §

Ansionmenetykskorvaukset

Tämän lain mukaiset ansionmenetykskorvaukset ovat päiväraha, tapaturmaeläke ja kuntoutusraha.

Päiväraha

56 §

Oikeus päivärahaan

Vahingoittuneella on oikeus päivärahaan yhden vuoden ajan vahinkopäivästä lukien, jos hän on vahingon johdosta kykenemätön tekemään työtään kokonaan tai osittain.

Päivärahaan ei kuitenkaan ole oikeutta, jos vahingoittuneen kyky tehdä työtään on heikentynyt vähemmän kuin 10 prosenttia. Lisäksi päivärahan myöntämisen edellytyksenä on, että työansio on vähentynyt vähintään 79 §:n mukaisen vähimmäisvuosityöansion kahdeskymmenesosalla.

Päivärahaa maksetaan jokaiselta kalenteripäivältä vahinkopäivää lukuun ottamatta.

Päivärahaa ei kuitenkaan makseta, jos vahingoittunut ei ole ollut joko kokonaan tai osittain kykenemätön tekemään työtään vähintään kolmena peräkkäisenä päivänä vahinkopäivää lukuun ottamatta.

Jos ammattitauti ilmenee aikana, jolloin vahingoittunut on vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeellä, ja altistus on tapahtunut ennen eläkkeelle jäämistä, oikeus päivärahaan arvioidaan sen työn perusteella, jota hän viimeksi teki ennen siirtymistään eläkkeelle. Tällöin päivärahan määrä perustuu 58 §:stä poiketen 74 §:n perusteella määräytyvään vuosityöansioon.

57 §

Päiväraha osittaisen työkyvyttömyyden perusteella

Jos vahingoittunut on osittain kykenemätön tekemään työtään, päiväraha on, jollei 58 §:stä muuta johdu, työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa 58—60 §:n mukaisesta päivärahan täydestä määrästä. Työkyvyn heikentymän suhteellinen osuus pyristetään lähimpään viiteen prosenttiin.

Työkyvyn heikentymä määritetään selvittämällä vahingoittuneen työstään saamien ansiotulojen vähenemisen syy-yhteys vahinkotapahtumaan.

58 §

Sairausajan palkan perusteella määräytyvä päiväraha

Päiväraha on enintään 28 päivän ajalta vahinkopäivästä lukien sitä lukuun ottamatta samansuuruinen kuin maksettu sairausajan palkka.

Päiväraha määrätään sen työansion perusteella, joka vahingoittuneella on ollut vahinkopäivää edeltävän 28 päivän aikana, tai jos työsuhte on jatkunut tätä lyhyemmän ajan, työsuhteen aikana, jos:

- 1) vahingoittuneelle ei ole maksettu sairausajan palkkaa;
- 2) sairausajan palkkana on maksettu vain osa palkasta; tai

3) sairausajan palkkaa on lomautuksen tai muun vastaavan syyn takia maksettu lyhennetyltä työajalta.

Jos vahingoittunut vahinkopäivänä on kahdessa tai useammassa työsuhteessa, päiväraha määrätään erikseen jokaisen työsuhteen perusteella. Jos hän myös tekee maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaan vakuutettua työtä tai tämän lain mukaan vakuutettua muuta yrittäjätöitä, päiväraha on näiden osalta 1/360 maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisen vakuutuksen tai tämän lain mukaisen vapaaehtoisen työajan vakuutuksen vuosityöansioista vahinkopäivänä. Päivärahan määrä on edellä mainittujen päivärahojen yhteenlaskettu määrä.

59 §

Vuosityöansioon perustuva päiväraha

Päiväraha perustuu vuosityöansioon, kun on kulunut 28 päivää vahinkopäivästä lukien sitä lukuun ottamatta. Vuosityöansioon perustuva päiväraha on 1/360 vahingoittuneen 71—78 §:n mukaisesta vuosityöansiosta.

60 §

Päivärahan vähimmäismäärä

Jos 58 tai 59 §:n mukaan määräytyvä täysimääräinen päiväraha on pienempi kuin se olisi 79 §:n mukaisen vähimmäisvuosityöansion perusteella laskettuna, päiväraha maksetaan vähimmäisvuosityöansion perusteella laskettuna. Päivärahaa ei kuitenkaan koroteta, jos vahingoittunut vahinkotapahtuman sattuessa sai vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä, lukuun ottamatta 56 §:n 4 momentissa tarkoitettuja tapauksia.

61 §

Päivärahan vähentäminen vahingoittuneen myötävaikutuksen perusteella

Päivärahaa voidaan vähentää, jos vahinkotapahtuman pääasiallisena syynä on ollut vahingoittuneen:

1) alkoholin tai huumausaineen vaikutuksenalaisuus tai lääkeaineen väärinkäyttö;

2) tahallinen tai törkeän huolimaton menettely työssä työturvallisuusmääräysten vastaisesti; tai

3) muu menettely, jossa on ollut kysymys törkeästä huolimattomuudesta tai rikollisesta toiminnasta.

Vähentämisen edellytyksiä ja vähennyksen suuruutta arvioitaessa otetaan huomioon, onko vähennystä pidettävä kohtuullisena ottaen huomioon vahingoittuneelle aiheutuneen vamman tai sairauden laatu ja muu erityisen painava syy. Vähennys on enintään puolet päivärahan määrästä.

62 §

Päivärahasta tehtävä palkansaajamaksujen vähennys

Päivärahasta vähennetään 60 prosenttia sairausvakuutuslain (1224/2004) 18 luvun 21 §:n 1 momentissa tarkoitetun sairausvakuutuksen päivärahamaksun, työntekijän eläkelain 153 §:n 1 momentissa tarkoitetun alle 53-vuotiaan työntekijän työeläkevakuutusmaksun ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 18 §:n 1 momentissa tarkoitetun palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun yhteismäärästä.

Vähennystä ei tehdä päivärahasta, joka:

- 1) maksetaan työnantajalle;
- 2) perustuu yrittäjän vuosityöansioon tai maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaan vakuutettuun työhön;
- 3) perustuu 79 §:n mukaiseen vähimmäisvuosityöansioon.

Tapaturmaeläke

63 §

Oikeus tapaturmaeläkkeeseen

Vahingoittuneella on oikeus tapaturmaeläkkeeseen vahinkopäivän vuosipäivästä alkaen, jos työkyvyn voidaan arvioida vahingon johdosta heikentyneen vähintään 10 prosenttia. Lisäksi edellytyksenä on, että työansio on vähentynyt vähintään 79 §:n mukaisen vähimmäisvuosityöansion kahdeskymmenesosalla.

Työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon vahingoittuneen jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja sellaisella saatavissa olevalla työllä, jota vahingoittuneen voidaan kohtuudella edellyttää tekevän. Tällöin otetaan huomioon vahingoittuneen koulutus, aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat.

Työkyvyn heikentymää määritettäessä selvitetään työansion vähentymisen syy-yhteys vahinkotapahtumaan. Verrattaessa vahinkotapahtuman jälkeen saatuja työansioita vahingoittuneen vuosityöansioon, vuosityöansio tarkistetaan vertailuajankohdan tasoon työntekijän eläkelain 96 §:n mukaisella palkkakertoimella.

64 §

Tapaturmaeläke osittaisen työkyvyttömyyden perusteella

Jos vahingoittuneen työkyky on osittain heikentynyt, tapaturmaeläke on työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa 66 §:n mukaisesta eläkkeen määrästä. Työkyvyn heikentymän suhteellinen osuus pyöristetään lähimpään viiteen prosenttiin.

65 §

Tapaturmaeläkkeen myöntäminen määräjaksiksi tai toistaiseksi

Tapaturmaeläke myönnetään joko määräjaksiksi siten kuin 136 §:ssä säädetään tai toistaiseksi. Tapaturmaeläkettä ei voida myöntää toistaiseksi ennen kuin kuntoutuksen tarve ja mahdollisuudet on selvitetty.

66 §

Tapaturmaeläkkeen määrä

Tapaturmaeläkkeen enimmäismäärä on vuodessa 85 prosenttia 71—79 §:n mukaisesta vuosityöansiosta siihen asti, kunnes vahingoittunut on täyttänyt 65 vuotta, minkä jälkeen se on 70 prosenttia vuosityöansiosta, kuitenkin siten, että eläkkeeseen tehdään kertakorotus niin kuin 67 §:ssä säädetään.

Tapaturmaeläke tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä.

67 §

Tapaturmaeläkkeen kertakorotus

Maksussa olevan tapaturmaeläkkeen perusmäärää korotetaan sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä tapaturman sattumista seuraavan kalenterivuoden alusta on kulunut viisi kalenterivuotta (*korotusvuosi*).

Korotusprosentin suuruus määräytyy sen mukaan, minkä ikäinen vahingoittunut on korotusvuoden alussa. Korotusprosentti on 16, jos vahingoittunut on korotusvuoden alussa alle 31-vuotias. Korotusprosentti pienenee 0,457 prosenttiyksiköllä kutakin 30 vuoden ylittävää ikävuotta kohden siten, että korotusprosentti on 0,462, jos vahingoittunut on korotusvuoden alussa 64-vuotias.

Korotusta ei tehdä, jos vahingoittunut on korotusvuoden alussa yli 64-vuotias.

68 §

Oikeus tapaturmaeläkkeeseen vanhuuseläkkeellä sattuneen vahinkotapahtuman perusteella

Jos vanhuuseläke on alkanut vahingoittuneen täytettyä 63 vuotta ja vahinkotapahtuma on sattunut työssä, jota vahingoittunut teki eläkkeellä ollessaan, oikeus tapaturmaeläkkeeseen päättyy, kun vahinkopäivästä on kulunut kolme vuotta tai kun vahingoittunut on sitä aikaisemmin täyttänyt 68 vuotta.

Kuntoutusraha

69 §

Kuntoutusraha

Vahingoittuneella on oikeus kuntoutusrahaan 89 ja 90 §:n mukaisen ammatillisen kuntoutuksen ajalta. Samalta ajalta ei ole oikeutta päivärahaan eikä tapaturmaeläkkeeseen.

Kuntoutusraha on yhden vuoden ajan vahinkopäivästä lukien täysimääräisen päivära-

han suuruinen työkyvyn heikentymisestä riippumatta. Sen jälkeen kuntoutusraha on täysimääräisen tapaturmaeläkkeen suuruinen työkyvyn heikentymisestä riippumatta. Jos kuntoutus ei kuitenkaan estä vahingoittunutta tekemästä hänelle sopivaa ansiotyötä, kuntoutusraha määräytyy 56 ja 57 tai 63 ja 64 §:n mukaan.

Kuntoutusraha maksetaan 2 momentin suuruisena myös 89 §:n 3 momentin 4 kohdan mukaisen koulutuksen opetusohjelmaan kuuluvan loman ajalta.

Opiskelijan ansionmenetykskorvaus opiskelun estyessä

70 §

Päätöimisen opiskelun estyminen

Jos vahinkotapahtuma sattuu päätöimisesti opiskelulle, 59 §:n mukaista päivärahaa tai tapaturmaeläkettä maksetaan täyden työkyvyttömyyden mukaan, jos vahinko estää pääasiallisesti opiskelun. Päivärahaa tai tapaturmaeläkettä maksetaan puolet täyden työkyvyttömyyden mukaisesta ansionmenetykskorvauksesta, jos vahinko merkittävästi rajoittaa opiskelua.

Jos 1 momentin nojalla maksetaan päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, opiskelun aikaisen työn ansioiden menetystä ei erikseen korvata.

Vuosityöansion määrittäminen

71 §

Vuosityöansio

Vuosityöansiona pidetään vahingoittuneen työansioita vuositasolla vahinkotapahtuman sattuessa. Työansiot lasketaan vahingoittuneen vahinkotapahtuman aikaisista työsuhteista vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden ajalta saatujen työansioiden perusteella.

Jos 1 momentin mukaan laskettu työansio poikkeaa vähintään 20 prosenttia vahinkotapahtumaa edeltävän kolmen kalenterivuoden (*vertailuaika*) työansioiden keskiarvosta, vuosityöansiona pidetään vertailuajan työansioiden ja 1 momentin mukaan lasketun työansion keskiarvoa.

Vertailuajan työansiot otetaan huomioon sen suuruisina kuin ne olisivat ilman niiden määrään vaikuttavia poikkeuksellisia syitä ja vuosittaiset työansiot korotetaan vahinkotapahtumavuoden tasolle työntekijän eläkelain 96 §:n mukaisella palkkakertoimella. Poikkeuksellisella syyllä tarkoitetaan perhevapaata, vuorotteluvapaata, varusmies- tai siviilipalvelusta, osa-aikaeläkkeellä oloa, sairauspoissaoloa, tilapäistä työttömyyttä sekä muuta näihin rinnastettavaa työansioihin ohimenevästi vaikuttavaa syytä. Työttömyyttä ei pidetä tilapäisenä sen työttömyyden määrän osalta, joka vahingoittuneella on vähintään ollut jokaisena vahinkotapahtumaa edeltävänä kolmena kalenterivuonna.

72 §

Pysyvän muutoksen perusteella määräytyvä vuosityöansio

Vuosityöansio määräytyy tämän pykälän 2 momentin mukaan, jos 71 §:n 2 momentin mukainen työansioiden poikkeama johtuu pysyväksi arvioitavasta muutoksesta. Pysyvää muutosta arvioitaessa otetaan huomioon vahingoittuneen vahinkotapahtuman sattuessa tekemän työn kesto ja sen todennäköinen jatkuminen sekä muut työansioiden jatkuvuuteen vaikuttavat seikat.

Pysyvän muutoksen perusteella määräytyvä vuosityöansio lasketaan 71 §:n 1 momentin mukaan vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden ajalta saatujen työansioiden perusteella. Jos nämä työansiot perustuvat merkittävässä määrin palkkiopalkkaukseen, arvioidaan vuosityöansio kuitenkin vastaavaa työtä tekevän henkilön keskimääräistä työansiota-soa vastaavaksi.

73 §

Vuosityöansio vanhuuseläkkeellä sattuneen vahinkotapahtuman perusteella

Jos vanhuuseläke on alkanut vahingoittuneen täytettyä 63 vuotta ja vahinkotapahtuma on sattunut työssä, jota vahingoittunut teki eläkkeellä ollessaan, vuosityöansio määritetään vuositasolla vastaamaan sitä työansiota vahinkotapahtuman sattuessa, jonka vahin-

goittuneen voidaan arvioida todennäköisesti jatkuvasti saavan.

Vuosityöansion määrittämisessä otetaan huomioon vanhuuseläkeaikaisen työnteon ja vahinkopäivän työn luonne, kesto ja ansiot, työn jatkuminen sekä muut vanhuuseläkeaikaisen työnteon jatkuvuuteen vaikuttavat seikat.

74 §

Vuosityöansio ammattitaudin ilmetessä eläkeaikana

Jos vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeellä olevalla ilmenee ammattitauti, jonka aiheuttanut altistus on tapahtunut ennen eläkkeelle jäämistä, vuosityöansiota määritettäessä vahinkotapahtuman sattumisajankohtana pidetään eläkkeelle jäämisen ajankohtaa. Työansio tarkistetaan ammattitaudin ilmenemisen vuoden indeksitasoon työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

75 §

Yrittäjätöön ansioiden laskeminen vuosityöansioon

Jos vahingoittunut vahinkotapahtuman sattuessa teki myös 188—190 §:n mukaan vapaaehtoisesti vakuutettua yrittäjän työtä, vuosityöansioon lasketaan mukaan myös mainitun vakuutuksen vuosityöansio.

Jos vahingoittunut vahinkotapahtuman sattuessa teki myös maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaan vakuutettua työtä, vuosityöansioon lasketaan mukaan myös mainitun lain mukaan vahvistettu vuosityöansio.

76 §

Päätöimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansio

Vahingoittuneen, joka vahinkotapahtuman sattuessa opiskelee päätöimisesti ammattiin, vuosityöansiona pidetään työansiota, jonka hän valmistuttuaan olisi ammattia vastaavassa työssä vahinkotapahtuman sattuessa kolmen vuoden työkokemuksen jälkeen todennäköisesti ansainnut.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua vuosityöansiota käytetään vuosityöansiona myös, kun vahinkotapahtuma sattuu vuoden kulussa mainitussa momentissa tarkoitettun opiskelun päättymisestä ja vahingoittuneen työansio vahinkotapahtuman sattuessa jää 1 momentissa tarkoitettua vuosityöansiota alemmaksi.

77 §

Koululaisen vuosityöansio

Perusopetuslain (628/1998) ja lukiolain (629/1998) mukaisessa opetuksessa olevan vahingoittuneen vuosityöansiona pidetään vähintään 79 §:ssä säädetyn vähimmäisvuosityöansion kaksinkertaista määrää vahingon sattuessa.

78 §

Nuoren henkilön vuosityöansio

Vahingoittuneen vuosityöansiona käytetään työansiota, jonka hän olisi vahinkopäivänä tekemässään työssä todennäköisesti ansainnut kolmen vuoden työkokemuksen jälkeen, jos:

1) vahingoittuneeseen ei voida soveltaa 76 §:ää;

2) vahingoittunut on päättänyt perusopetuslain mukaisen koulutuksen enintään viisi vuotta ennen vahinkopäivää; ja

3) vahingoittuneella ei ole työttömyyden, työn tilapäisyyden tai muun niihin rinnastettavan syyn takia vakiintuneita työansioita.

79 §

Vähimmäisvuosityöansio

Jos tämän luvun säännösten perusteella määrätty vuosityöansio jää pienemmäksi kuin 13 680 euroa, se korotetaan 13 680 euroksi. Vuosityöansiota ei kuitenkaan koroteta, jos vahingoittunut vahinkotapahtuman sattuessa sai vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä lukuun ottamatta vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeellä olevaa, johon sovelletaan 74 §:ää.

80 §

Asetuksenantovaltuutus

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä vuosityöansion määrittämisestä.

Ansionmenetykskorvauksen perusteena oleva työansio

81 §

Ansiomenetykskorvauksen perusteena oleva työansio

Ansionmenetykskorvauksen perusteena olevaa työansiota määrättäessä otetaan huomioon palkka, tulospalkkio tai muu vastike, joka on maksettu tai sovittu maksettavaksi korvauksena työstä. Tällainen vastike katsotaan työansioiksi myös silloin, kun sen maksaa työntekijälle työnantajan sijasta konkurssipesä, palkkaturvalaissa (866/1998) tarkoitettu palkkaturvasta huolehtiva viranomais tai muu maksaja. Työansioon luetaan myös työstä maksettava vastike, joka on sovittu osaksi tai kokonaan hyvitetäväksi:

1) yleisöltä saatavilla palvelu- tai lahjarahjoilla, jotka otetaan huomioon samansuuruisina kuin ne olivat viimeksi toimitetussa verotuksessa, jos muuta luotettavaa selvitystä niiden määrästä ei esitetä;

2) vakuutuskassalaissa (1164/1992) tarkoitettujen sairauskassan maksamalla päivärähalla, jota työntekijä saa laissa säädetyn tai työehto- tai muussa sopimuksessa sovitun palkan sijasta; taikka

3) lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukaisella yksityisen hoidon tuella tai vastaavalla muulla valtion tai kunnan maksamalla tuella.

Luontoisetuja ei oteta huomioon 58 §:n 2 momentin mukaista päivärähaa määrättäessä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna vastikkeena työstä ei pidetä muun muassa:

1) työnantajalta saatua henkilökuntaetua;

2) korkoetua työsuhteen perusteella saadusta lainasta;

3) etua työsuhteeseen perustuvasta oikeudesta merkitä yhteisön osakkeita tai osuuksia

käypää hintaa alempaan hintaan, jos etu on henkilöstön enemmistön käytettävissä;

4) tuloverolain (1535/1992) 66 §:n 3 momentissa tarkoitettua työsuhteoption käyttämisestä syntyvää etua tai sellaista työsuhteeseen perustuvaa suoritusta, joka määräytyy yhtiön osakkeen arvon muutoksen perusteella;

5) palkkiota, joka annetaan työnantajayhtiön tai sen kanssa samaan konserniin tai muuhun vastaavaan taloudelliseen yhteenliittymään kuuluvan yhtiön viranomaisen valvonnan alaisessa arvopaperipörssissä noteeratuina osakkeina, sijoitustalletuksena tai muulla vastaavalla tavalla, taikka osakkeiden sijasta osin tai kokonaan rahana, edellyttäen, että tällaisen palkkiona saatavan edun arvo riippuu kyseisten osakkeiden arvon kehityksestä palkkion lupaamisen jälkeisenä, vähintään vuoden mittaisena aikana;

6) työmatkasta saatua päivärähaa tai muuta kustannusten korvausta;

7) työsopimuslain 2 luvun 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua odotusajan palkkaa;

8) työsopimuksen päättämisestä maksettavaa korvausta tai muuta vahingonkorvausta;

9) henkilöstörahaloissa (934/2010) tarkoitettuja henkilöstörahaloeria ja niiden lisäosia, jotka on siirretty henkilöstörahaloon tai henkilöstörahalosta nostettua rahasto-osuutta;

10) henkilöstörahaloissa tarkoitettuja henkilöstörahaloeria ja niiden lisäosia, jotka on nostettu henkilöstörahalolain 37 §:n perusteella käteisenä rahaston sääntöjen mukaan määräytyvänä palkkiona edellyttäen, että erä on määräytynyt yrityksen kannattavuutta ja muita toiminnan tehokkuutta mittaavien tekijöiden perusteella tai viraston taikka kunnan soveltaman tulospalkkiojärjestelmän mukaisesti;

11) eria, jotka maksetaan työntekijälle yhtiökokouksen päätöksen perusteella voitonjakona tai käteisenä voittopalkkiona edellyttäen, että käteinen voittopalkkio maksetaan koko henkilöstölle eikä sillä pyritä korvaamaan työehtosopimuksen tai työsopimuksen edellyttämää palkkausjärjestelmää ja että käteisen palkkion määräytymisperusteet ovat 10 kohdan ja henkilöstörahalolain 2 §:n 2 ja 3 kohdan mukaiset ja että yhtiön vapaan pääoman määrä on suurempi kuin yhtiökokouk-

sessä päätettävän käteisen voittopalkkion ja osakkeenomistajille maksettavien osinkojen yhteismäärä;

12) yhtiön osakkaan nostamaa voitto-osuutta tai osinkoa.

Edellä 3 momentin 11 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa edellytyksenä on lisäksi, että käteisen voittopalkkion maksamisesta ei ole tehty työnantajaa velvoittavaa sopimusta, että omistajat tekevät sitovan päätöksen käteisen voittopalkkion maksamisesta yhtiökokouksessa tilikauden päätyttyä ja että voittopalkkiot maksetaan tämän jälkeen. Lisäksi edellytyksenä on, että asia käsitellään yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain (334/2007) mukaisella tai muulla vastaavalla tavalla.

82 §

Lain soveltamisalaan kuulumattomassa työssä saadut työansiot

Muussakin kuin tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa työssä saatu 81 §:n mukainen työansio otetaan huomioon vuosityöansiota ja työansion vähentymistä määritettäessä, ei kuitenkaan 12 §:ssä tarkoitettua urheilimesta saatua työansiota.

11 luku

Pysyvän haitan korvaaminen

83 §

Haittaraha

Haittarahaa maksetaan vahingoittuneelle vahinkotapahtuman aiheuttamasta vammasta ja sairaudesta johtuvasta pysyvästä yleisestä haitasta. Haittarahalla ei korvata vahinkotapahtuman aiheuttamaa työkyvyn heikentymistä, hoidon tai avun tarpeesta johtuvia kustannuksia eikä muuta vahinkoa, josta säädetään erikseen korvaus tässä laissa.

Yleisellä haitalla tarkoitetaan vahinkotapahtumasta aiheutuvaa toimintakyvyn heikentymistä (*toiminnanvaja*). Toimintakykyä verrataan samanikäisen terveen henkilön toimintakykyyn. Tällöin otetaan huomioon rajoitukset, joita vammasta tai sairaudesta huomioon ottaen sen laatu ja vaikeusaste

yleensä aiheutuu jokapäiväisessä elämässä. Toimintakykyä arvioitaessa ei oteta huomioon ammattia, elin- ja asuinoloja eikä vahingoittuneen muita yksilöllisiä olosuhteita. Toimintakykyä arvioitaessa otetaan huomioon tekonivelen, proteesin tai muun apuvälineen avulla saavutettu toimintakyvyn parantuminen. Haitta katsotaan pysyväksi, kun vamman tai sairauden tila ei lääketieteellisen todennäköisyyden mukaan enää parane, kuitenkin aikaisintaan vuoden kuluttua vahinkopäivästä.

Yleisen haitan suuruuden arvioimiseksi erilaisten vammojen ja sairauksien aiheuttamat haitat suhteutetaan toisiinsa jakamalla vammat ja sairaudet niiden lääketieteellisen laadun ja vaikeusasteen perusteella 20 haittaluokkaan. Haittaluokat määritetään yhtä tai useampaa vammaa tai sairautta mahdollisimman läheisesti kuvaavin nimikkein, raajan, aistin tai muun toiminnallisen kokonaisuuden toiminnanvajausta kuvaavin yleisimmin nimikkein tai kuvaamalla vammasta tai sairaudesta aiheutuvaa yleistä toiminnanvajausta. Jollei haittaluokan perusteissa erikseen toisin säädetä, haittaluokkaan sisältyy kysymyksessä olevaan vammaan ja sairautteen yleisen lääketieteellisen kokemuksen mukaan tavanomaisesti liittyvä kipu.

84 §

Haittaluokan määrittäminen

Haittaluokka määritetään etsimällä haittaluokituksesta yhtä tai useampaa vammaa tai sairautta mahdollisimman tarkoin kuvaava nimike ja sitä vastaava haittaluokka. Jos soveltuvaa nimikettä ei ole tai jos nimikettä koskeva haittaluokka ei vamman tai sairauden erityisen laadun, laajuuden tai vaikeusasteen vuoksi vastaa aiheutuvaa haittaa, haittaluokka määritetään koko raajan, aistin tai muun toiminnallisen kokonaisuuden toiminnanvajausta kuvaavan yleisemmän nimikkeen perusteella. Haittaluokka voidaan määrittää viimeksi mainituin tavoin myös, jos samaan raajaan, aistiin tai muuhun toiminnalliseen kokonaisuuteen kohdistuu useita vammoja tai sairauksia.

Haittaluokkaa korotetaan, jos vammasta tai sairaudesta aiheutuu erityisen kiputilan vuok-

si enemmän toiminnanvajausta kuin siitä sen laadun vuoksi yleensä muuten aiheutuisi. Keskivaikean kiputilan perusteella haittaluokkaa korotetaan vähintään yhdellä ja enintään kahdella haittaluokalla. Vaikean kiputilan perusteella haittaluokkaa voidaan korottaa tätäkin enemmän. Korotusta ei tehdä, jos kiputila otetaan sovellettavan nimikkeen mukaan muutoin erikseen huomioon haittaluokkaan vaikuttavana tekijänä.

Haittaluokkaa korotetaan vammojen ja sairauksien laatu ja vaikeusaste huomioon ottaen, jos tämän lain mukaan korvattava vamma tai sairaus kohdistuu elimeen tai toimintoon, joka oli jo ennen vahinkotapahtumaa vahingoittuneelle poikkeuksellisen tärkeä hänen aikaisemman vammansa tai sairautensa takia.

Kahden tai useamman vamman tai sairauden haittaluokat yhdistetään kokonaishaitan määrittämiseksi käyttämällä seuraavaa laskukaavaa:

$$K = A + B - \frac{A \times B}{20}$$

Kaavassa K tarkoittaa kokonaishaitan luokkaa sekä A suurempaa ja B pienempää tai toista yhtä suurta haittaluokkaa. Kolmen vamman ja sairauden yhteinen haittaluokka saadaan käyttämällä kaavassa lukuna A edellä mainituin tavoin yhdistettyä kahden vamman tai sairauden haittaluokkaa ja sijoittamalla luvuksi B pienin tai kolmas samansuuruisen haittaluokka. Jos vammoja tai sairauksia on useampia kuin kolme, laskutoimitus toistetaan vastaavalla tavalla käyttäen lukuna B aina seuraavaksi pienintä haittaluokkaa. Laskukaavaa käytettäessä haittaluokkaa tarkoittava luku pyöristetään lähimpään kokonaislukuun.

Edellä 4 momentissa säädettyä laskukaavaa ei käytetä laskettaessa yhteen haittaluokkia vammoista ja sairauksista, jotka kohdistuvat samanaikaisesti toisiaan korvaaviin parillisiin elimiin tai sekä näkö- että kuuloaistiin.

Jos haittaa ei voida määrittää edellä tässä pykälässä säädettyin tavoin tai siten määritetty haittaluokka poikkeaa olennaisesti haitasta, joka vahinkotapahtumasta aiheutuu ylei-

sen toiminnanvajauksen perusteella arvioituna, haittaluokka arvioidaan yleisen toiminnanvajauksen perusteella. Vahinkotapahtumasta aiheutuva kokonaishaitan haittaluokka ei voi olla suurempi kuin 20.

85 §

Haittaluokitus

Tarkemmat säännökset vammojen ja sairauksien haitan arvioinnista ja haittaluokista annetaan haittaluokituksessa, josta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

86 §

Haittarahan määrä

Haittarahan suuruus vuodessa määräytyy vamman ja sairauden haittaluokan perusteella 12 440 euron suuruisesta perusmäärästä alla olevan taulukon mukaan.

Haittaluokka	Määrä prosentteina perusmäärästä
1	1,15
2	2,27
3	3,36
4	4,42
5	5,45
6	6,45
7	7,42
8	8,36
9	9,27
10	10,15
11	13
12	16
13	19
14	22
15	25
16	32
17	39
18	46
19	53
20	60

87 §

Haittarahan maksaminen

Haittaluokkiin 1—5 kuuluvista vammoista ja sairauksista maksetaan haittaraha kertakaikkisena. Haittaluokkiin 6—20 kuuluvista vammoista ja sairauksista haittaraha maksetaan jatkuvana.

Sairauksista, joille on lääketieteellisen kokemuksen mukaan ominaista, että ne aiheuttavat nopeasti kuolemaan, maksetaan haittaluokkaa 10 vastaava kertakaikkinen haittaraha. Haittaluokan ylittäessä 10 haittaraha maksetaan jatkuvana sen haittaluokan mukaisesti, joka lääketieteellisen kokemuksen mukaan on ennakoitavissa ottaen huomioon sairauden pahentuminen. Jatkuva haittarahasta ei vähennetä kertakaikkisena maksetun haittarahan pääoma-arvoa.

Kertakaikkinen haittaraha lasketaan haittarahan pääoma-arvoa vastaavaksi pääomaksi huomioon ottaen vahingoittuneen tilastollisin perustein arvioitu keskimääräinen jäljellä oleva elinikä vahinkotapahtuman sattuessa. Pääoma-arvon laskentaperusteena käytetään julkisten tilastojen perusteella tehtyä arviota kuhunkin ikä- ja syntymävuosiluokkaan kuuluvien henkilöiden odotettavissa olevasta jäljellä olevasta eliniästä. Korkokantana pääoma-arvojen laskennassa käytetään arviota tulevasta pidemmän aikavälin riskittömästä korosta. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan enintään kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan tarkemmat säännökset kertakaikkisen haittarahan pääoma-arvon määrittämisestä.

Jos haittaluokka myöhemmin vamman tai sairauden pahentumisen takia nousee vähintään yhdellä, haittarahaa maksetaan muuttuneiden olosuhteiden mukaisesti. Maksettavasta haittarahasta vähennetään tällöin 2 momentissa säädettyä poikkeusta lukuun ottamatta maksettua pääoma-arvoa vastaava haittarahan määrä. Jos jatkuvan haittarahan haittaluokka myöhemmin laskee vähintään yhdellä haittaluokalla, maksetaan haittarahaa muuttuneiden olosuhteiden mukaisesti siitä ajankohdasta lukien, jolloin muutoksen on luotettavasti osoitettu tapahtuneen.

12 luku

Kuntoutuskorvaukset

88 §

Kuntoutuksen yleiset edellytykset

Kuntoutuksesta aiheutuvia kustannuksia korvataan vahingoittuneelle, jonka työ- tai toimintakyky tai ansiomahdollisuudet ovat vahingon vuoksi heikentyneet. Kuntoutuksesta aiheutuvia kustannuksia korvataan myös, jos on todennäköistä, että vahingoittuneen työ- tai toimintakyky tai ansiomahdollisuudet voivat vahingon vuoksi myöhemmin olennaisesti heikentyä.

89 §

Ammatillinen kuntoutus

Vahingoittuneelle korvataan ammatillisena kuntoutuksena kohtuulliset kustannukset sellaisista vahingon vuoksi tarpeellisista toimenpiteistä, joiden avulla vahingoittunut vamman tai sairauden aiheuttamista rajoituksista huolimatta kykenee jatkamaan entisessä työssään tai ammatissaan tai siirtymään uuteen työhön tai ammattiin, josta hän voi saada pääasiallisen toimeentulonsa.

Kuntoutustarvetta arvioitaessa otetaan huomioon vahingoittuneen ikä, ammatti, aikaisempi toiminta, koulutus, asumisolosuhteet, vammasta tai sairaudesta aiheutuvat rajoitukset sekä hänen mahdollisuutensa sijoitua kuntoutuksen päätyttyä työhön tai ammattiin työmarkkinoilla yleisesti noudatetuin ehdoin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä ovat:

- 1) kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävät tutkimukset;
- 2) työ- ja koulutuskokeilut;
- 3) työhönvalmennus entisessä tai uudessa työssä taikka työklินิกassa tai muussa vastaavassa laitoksessa;
- 4) koulutus soveltuvaan työhön tai ammattiin ja tällaisen koulutuksen suorittamiseksi välttämätön peruskoulutus;
- 5) elinkeinon tai ammatin harjoittamisen tukemiseksi avustus tai koroton laina työvä-

lineiden ja työkoneneiden hankkimista ja oman yrityksen perustamista tai muuttamista varten;

6) vahingoittuneen käyttöön tarkoitetut apuvälineet ja laitteet sekä niihin rinnastettavat rakenteet, jotka ovat tarpeellisia työtehtävistä suoriutumiseksi vamman tai sairauden aiheuttamat toiminnanrajoitukset huomioon ottaen;

7) avustus tai koroton laina kulkuneuvon hankkimiseksi asunnon ja työpaikan välisiä matkoja varten, jos kulkuneuvon tarve johtuu vamman aiheuttamista rajoituksista käyttää yleisiä kulkuneuvoja;

8) opiskelusta ja opintovälineistä aiheutuvat kustannukset 4 kohdan mukaisessa koulutuksessa.

Ammatillisena kuntoutuksena pidetään myös kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien selvittelyaikaa ja kuntoutuksen alkamisen odotusaikaa, kun ne johtuvat 3 momentissa luetelluista toimenpiteistä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä opiskelusta ja opintovälineistä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta.

90 §

Ammatillinen kuntoutus ulkomailla

Mitä 89 §:ssä säädetään, sovelletaan myös toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa annettuun ammatilliseen kuntoutukseen.

Kolmannessa valtiossa annettu 89 §:ssä tarkoitettu ammatillinen kuntoutus korvataan vain, jos kuntoutusta ei ole voitu antaa Suomessa tai sen antamiseen ulkomailla on muu erityinen syy.

Ulkomailla annetusta ammatillisesta kuntoutuksesta aiheutuneet kustannukset korvataan enintään siihen määrään, joka olisi korvattu, jos kuntoutusta olisi annettu tämän lain mukaisesti Suomessa. Jos vahingoittunut on saanut ulkomailta korvausta samoista kuntoutuksen kustannuksista, joista hän olisi oikeutettu saamaan korvausta Suomesta, vahingoittuneelle maksetaan korvausta tämän lain perusteella vain siltä osin kuin sen määrä ylittää ulkomailta maksetun korvauksen.

91 §

Ammatillisessa kuntoutuksessa olevan työtaturma- ja ammattitautiturva

Vakuutusyhtiön tai Tapaturmavakuutuskeskuksen, joka korvaa 89 §:n tai 90 §:n mukaisen ammatillisen kuntoutuksen kustannuksia, on vakuutettava vahingoittunut 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella kuntoutukseen sisältyvässä työ- ja koulutuskokeilussa, työhön valmistuksessa ja työharjoittelussa sattuvan vahinkotapahtuman varalta. Valtiokonttorin korvatussa ammatillisen kuntoutuksen kustannuksia, vahingoittuneella on vastaava turva 3 §:n 3 momentin mukaisesti.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa vahinkotapahtumassa käytetään vuosityöansiona sen vahinkotapahtuman vuosityöansiota, jonka perusteella ammatillista kuntoutusta korvataan, tarkistettuna vahinkotapahtumavuoden tasoon työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitettulla palkkakertoimella.

Poiketen siitä, mitä 58 ja 59 §:ssä säädetään, päiväraha on 1/360 vuosityöansiosta.

92 §

Kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen jälkeen

Vahingoittuneella on oikeus kuntoutusrahaan 89 §:n 3 momentin 4 kohdan mukaan korvatus ammatillisen koulutuksen päätyttyä enintään sitä seuraavan kuuden kuukauden ajalta, jos vahingoittuneen työansiot vuositasolla ovat pienemmät kuin hänen vuosityöansionsa. Verrattaessa työansioita vuosityöansioon korotetaan vuosityöansio vertailuajan kohdan tasoon työntekijän eläkelain 96 §:n mukaisella palkkakertoimella.

Kuntoutusrahan suuruus on ennen vahinkopäivän vuosipäivää työansioiden vähentymistä vastaava suhteellinen osa täysimääräisestä päivärahasta. Tämän jälkeen kuntoutusrahan suuruus on työansioiden vähentymistä vastaava suhteellinen osa täysimääräisestä tapaturmaeläkkeestä. Suhteellinen osuus pyöristetään lähimpään viiteen prosenttiin.

93 §

Palveluasuminen

Palveluasumisesta aiheutuvista lisäkustannuksista maksetaan korvausta vaikeasti vahingoittuneelle enintään 46,82 euroa päivältä.

94 §

Päivittäisissä toiminnoissa tarvittava apuväline

Muun kuin 37 §:n 3 momentissa tarkoitettua apuvälineen hankkimisesta aiheutuneet tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset korvataan vaikeasti vahingoittuneelle, joka vammansa tai sairautensa vuoksi välttämättä tarvitsee apuvälinettä suoriutuakseen tavanomaisista päivittäisistä toiminnoista. Apuvälineellä tarkoitetaan päivittäisissä toiminnoissa käytettävää tavanomaisen tasoista välinettä tai laitetta, jota vahingoittunut tarvitsee liikkumisessa, henkilökohtaisessa suoriutumisessa kotona tai vapaa-ajan toiminnassa.

95 §

Asunnonmuutostyöt

Vakinaisen asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien apuvälineiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuvista tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista maksetaan korvausta vaikeasti vahingoittuneelle, joka vammansa tai sairautensa vuoksi välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista päivittäisistä toiminnoista. Kustannuksia ei korvata, jos vahingoittuneen huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein. Kustannukset korvataan enintään kerran viidessä vuodessa, jollei erityisen painavia syitä ole aikaisemmin tehtäville muutostöille.

96 §

Tulkkauspalvelut vahinkotapahtuman aiheuttaman näkö-, kuulo- tai puhevamman johdosta

Tulkkauspalveluista maksetaan korvausta, jos vahingoittunut vahinkotapahtuman aiheuttaman vaikean näkö-, kuulo- tai puhevamman johdosta tarvitsee tulkkauspalveluja. Tulkkauspalveluita korvataan enintään se määrä, jonka Kansaneläkelaitos järjestää vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista annetun lain (133/2010) nojalla.

97 §

Korvaus omaisen sopeutumisvalmennuksessa mukanaolosta

Sen lisäksi, mitä lääkinnällisen kuntoutuksen korvaamisesta säädetään 37 §:ssä, korvataan vahingoittuneen omaisen tai hänestä tosiasiallisesti huolehtivan henkilön sopeutumisvalmennuksessa mukanaolosta aiheutuneet välttämättömät matka- ja asumiskustannukset sekä ansionmenetykset.

98 §

Kuntoutuksen matka- ja majoituskustannusten korvaaminen

Vahingoittuneelle korvataan 89 §:n mukaisesta kuntoutuksesta, 94 §:ssä tarkoitettua apuvälineen hankkimisesta ja 97 §:ssä tarkoitettua omaisen sopeutumisvalmennuksessa mukanaolosta aiheutuvat välttämättömät matkakulut. Välttämättömillä matkakuluilla tarkoitetaan kustannuksia, jotka aiheutuvat edestakaisesta matkasta julkisella liikennevälineellä. Jos matka on tehty yksityisellä autolla, matkakuluina korvataan vahingoittuneelle puolet Verohallinnon vuosittain vahvistamasta verovapaasta kilometrikorvauksesta.

Muun kuin 1 momentissa tarkoitettua ajoneuvon käytöstä vahingoittuneelle aiheutuneet kustannukset korvataan, jos vahingoittuneen vamma, sairaus tai liikenneolosuhteet edellyttävät kyseisen ajoneuvon käyttöä.

Vahingoittuneelle aiheutuneet välttämättömät majoituskulut korvataan, jos vahingoittunut on kuntoutuksen vuoksi tai liikenneolosuhteista johtuvista syistä joutunut yöpymään tämän lain perusteella korvattavalla matkalla.

Saattajan matka- ja majoituskulut korvataan 1—3 momentin mukaisesti vahingoittuneen matkakuluina, jos saattaja on ollut matkan aikana välttämätön.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä opiskelusta aiheutuvien matkakustannusten korvaamisesta.

13 luku

Vahingoittuneen kuoleman johdosta maksettavat korvaukset

99 §

Perhe-eläke ja hautausapu

Kun vahingoittunut on kuollut tässä laissa tarkoitetun vahinkotapahtuman seurauksena, maksetaan hänen jälkeensä perhe-eläkettä ja hautausapua. Perhe-eläke maksetaan leskeneläkkeenä ja lapseneläkkeenä.

Perhe-eläkettä maksetaan myös silloin, kun vahingoittunut on kadonnut ja häntä on kadotessa todennäköisesti kohdannut tässä laissa tarkoitettu vahinkotapahtuma, joka on aiheuttanut välittömän hengenvaaran eikä ole syytä olettaa hänen pelastuneen. Tällöin perhe-eläke myönnetään vuoden määräajaksi, kuitenkin enintään siihen asti, kun kuolleeksi julistamisesta annettuun lakiin (127/2005) perustuva tuomioistuimen päätös on lainvoimainen.

Sellaisen vahingoittuneen kuolema, jonka haittaluokka on vähintään 18, katsotaan tässä laissa tarkoitetun vahinkotapahtuman seuraukseksi, jollei voida pitää todennäköisenä, että vahinkotapahtuman aiheuttamalla vammalla tai sairaudella ei ollut siihen olennaista vaikutusta.

100 §

Lesken oikeus eläkkeeseen

Leskeneläkkeeseen on oikeus vahingoittuneen aviopuolisolla.

Leskeneläkkeeseen on oikeus myös sellaisella henkilöllä, jonka kanssa vahingoittunut kuollessaan avioliittoa solmimatta jatkuvasti eli yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa ja jonka kanssa vahingoittuneella on tai on ollut yhteinen lapsi taikka jonka kanssa vahingoittuneella on julkisen notaarin oikeaksi todistama sopimus keskinäisestä elatuksesta. Leskeneläkkeeseen on oikeus myös silloin, kun yhteinen lapsi syntyi vahingoittuneen kuoleman jälkeen.

Sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, mainitussa momentissa tarkoitetun henkilön oikeus leskeneläkkeeseen edellyttää, että vahingoittunut ei kuollessaan ollut avioliitossa. Jos vahingoittunut kuollessaan eli 2 momentissa tarkoitetulla tavalla avioliitonomaisissa olosuhteissa erillään aviopuolisostaan ja hakemus avioliiton purkamisesta oli vireillä, on 2 momentissa tarkoitetulla henkilöllä aviopuolison sijasta oikeus leskeneläkkeeseen.

101 §

Lapsen oikeus eläkkeeseen

Lapseneläkkeeseen on oikeus vahingoittuneen lapsella, joka vahingoittuneen kuollessa ei ollut täyttänyt 18 vuotta. Myös sellaisella vahingoittuneen 18 vuotta täyttäneellä lapsella, joka päätoimisesti opiskelee tai joka vahingoittuneen kuollessa oli sairaudesta, vammaa tai vammasta aiheutuvan työkyvyttömyyden vuoksi kykenemätön itsensä elättämiseen, on oikeus lapseneläkkeeseen niin kauan kuin mainittu olosuhde jatkuu, enintään kuitenkin siihen saakka, kun hän täyttää 25 vuotta.

Oikeus lapseneläkkeeseen 1 momentissa tarkoitettuun tavoin on myös vahingoittuneen jälkeen leskeneläkkeeseen oikeutetun aviopuolison tai 100 §:n 2 momentissa tarkoitetun henkilön sellaisella lapsella, jonka elatuksesta vahingoittunut kuollessaan huolehti.

Lapsella on oikeus lapseneläkkeeseen aina oman vanhemman jälkeen. Lapseneläkettä ei

kuitenkaan makseta useamman kuin kahden edunjättäjän jälkeen samanaikaisesti. Jos kahden edunjättäjän jälkeen lapseneläkettä saavalle lapselle myönnetään myöhemmin lapseneläke oman vanhemman jälkeen, muun edunjättäjän jälkeen ensiksi myönnetty lapseneläke lakkaa siitä ajankohdasta, josta oman vanhemman jälkeen myönnettävä lapseneläke alkaa.

102 §

Oikeus perhe-eläkkeeseen vahinkotapahtuman jälkeen alkaneen avioliiton tai avoliiton perusteella

Jos avioliitto on solmittu sen vahinkotapahtuman jälkeen, jonka seurauksena on vahingoittuneen kuolema, aviopuolisolla on oikeus leskeneläkkeeseen, jos avioliitosta on syntynyt lapsi tai liitto on jatkunut vähintään kolme vuotta.

Mitä 1 momentissa säädetään avioliitosta ja aviopuolisosta, sovelletaan myös 100 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin avioliitonomaisiin olosuhteisiin ja mainituissa olosuhteissa vahingoittuneen kanssa tämän kuollessa yhteisessä taloudessa eläneeseen henkilöön.

Ellei aviopuolisolla tai 100 §:n 2 momentissa tarkoitettulla henkilöllä 1 tai 2 momentin perusteella ole oikeutta leskeneläkkeeseen, ei myöskään hänen lapsellaan ole oikeutta lapseneläkkeeseen vahingoittuneen jälkeen.

103 §

Perhe-eläkeoikeuden alkaminen ja päättyminen

Oikeus perhe-eläkkeeseen alkaa kuolin- tai katoamispäivän jälkeisestä päivästä tai mainitun päivän jälkeen, kun 101 §:n 1 momentissa säädetyt edellytykset täyttyvät.

Oikeus leskeneläkkeeseen päättyy, kun leskeneläkkeeseen oikeutettu solmii avioliiton taikka alkaa 100 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa toisen henkilön kanssa ja mainitun lainkohdan mukaiset eläkeoikeuden edellytykset täyttyvät.

Oikeus lapseneläkkeeseen päättyy, kun 101 §:n 1 momentissa säädetyt edellytykset eläkkeen maksamiselle lakkaavat tai kun lapsi sitä ennen on annettu ottolapseksi muulle kuin vahingoittuneen jälkeen leskeneläkettä saaneelle tai tämän puolisolle.

Jos vanhuuseläke on alkanut vahingoittuneen täytettyä 63 vuotta ja vahinkotapahtuma on sattunut työssä, jota vahingoittunut on tehnyt eläkkeellä ollessaan, oikeus perhe-eläkkeeseen päättyy kuitenkin viimeistään, kun vahinkopäivästä on kulunut kolme vuotta tai kun vahingoittunut olisi sitä aikaisemmin täyttänyt 68 vuotta.

104 §

Perhe-eläkkeen määrä

Perhe-eläkkeen enimmäismäärä on vuodessa 70 prosenttia vahingoittuneen vuosityöansiosta.

Leskeneläkkeen enimmäismäärä on vahingoittuneen vuosityöansiosta:

1) 40 prosenttia, jos lapseneläkkeeseen oikeutettuja ei ole;

2) 35 prosenttia, jos edunsaajana on myös yksi lapseneläkkeeseen oikeutettu;

3) 30 prosenttia, jos edunsaajina on myös kaksi lapseneläkkeeseen oikeutettua;

4) 20 prosenttia, jos edunsaajina on myös kolme lapseneläkkeeseen oikeutettua; sekä

5) 15 prosenttia, jos edunsaajina on myös neljä tai sitä useampi lapseneläkkeeseen oikeutettu.

Leskeneläkkeeseen oikeutetun työ- tai eläketulo otetaan huomioon leskeneläkkeen suuruutta määrättäessä siten kuin 107 §:ssä säädetään.

Lapseneläkkeen yhteismäärä on vahingoittuneen vuosityöansiosta:

1) 25 prosenttia, jos lapseneläkkeeseen oikeutettuja on yksi;

2) 40 prosenttia, jos lapseneläkkeeseen oikeutettuja on kaksi;

3) 50 prosenttia, jos lapseneläkkeeseen oikeutettuja on kolme; sekä

4) 55 prosenttia, jos lapseneläkkeeseen oikeutettuja on neljä tai useampia.

Lapseneläkkeen yhteismäärä jaetaan tasan eläkkeeseen oikeutettujen lasten kesken. Jos eläkkeeseen oikeutettuina on lapsia, joilla ei

ole kumpaakaan vanhempaa, lisätään lapseneläkkeen yhteismäärään 15 prosenttia vahingoittuneen vuosityöansiosta, mutta enintään kuitenkin niin paljon, ettei lesken- ja lapseneläkkeen yhteismäärä ylitä 1 momentissa säädettyä perhe-eläkkeen enimmäismäärää. Lisä jaetaan mainittujen täysorpojen lasten kesken tasan.

Jos perhe-eläkkeeseen oikeutettujen lukumäärä muuttuu tai lapseneläkkeeseen oikeutetusta lapsesta tulee täysorpo, perhe-eläkkeen määrä ja jakautuminen siihen oikeutettujen kesken tarkistetaan muutosta seuraavan kuukauden alusta ottaen myös huomioon, mitä 108 §:n 2 momentissa säädetään.

Kansaneläkelain mukaiseen lapseneläkkeeseen oikeutetulle lapselle maksetaan tämän lain mukainen lapseneläke vähennettynä kansaneläkelain mukaisen lapseneläkkeen perusmäärällä. Vähennettävänä määränä pidetään kansaneläkelain mukaisen lapseneläkkeen perusmäärää tämän lain mukaisen eläkeoikeuden alkamisvuoden alussa. Vähennystä laskettaessa kansaneläkelain mukainen lapseneläkkeen perusmäärä tarkistetaan eläkeoikeuden alkamisvuoden tasosta vahinkotapahtuman sattumisvuoden tasoon työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitettulla työeläkeindeksillä.

105 §

Perhe-eläkkeen maksamisen estävä seikka

Perhe-eläkettä ei makseta henkilölle, joka on tahallisesti aiheuttanut työntekijän kuoleman.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei vaikuta muille 104 §:n perusteella maksettavien perhe-eläkkeiden määriin.

106 §

Leskeneläkkeen lakkaaminen ja kertasuoritus

Leskeneläkkeeseen oikeutetulle, jonka oikeus eläkkeen saamiseen 103 §:n 2 momentin mukaisesti lakkaa avioliiton taikka 100 §:n 2 momentin mukaisen avioliitonomaisissa olosuhteissa elämisen vuoksi, maksetaan kertasuorituksena määrä, joka on yhtä suuri kuin hänen leskeneläkkeensä olisi

ollut kolmen vuoden ajalta. Perusteena käytetään viimeksi maksettua kuukausieläkettä. Jos leskeneläkkeeseen oikeutetulla uudesta avioliitosta taikka avioliitonomaisissa olosuhteissa elämisestä huolimatta on oikeus saman kuoleman johdosta työntekijän eläkelain mukaiseen leskeneläkkeeseen, kertasuorituksesta maksetaan kuitenkin vain se osa, joka ylittää mainitun perhe-eläkkeen määrän kolmen vuoden ajalta.

107 §

Leskeneläkkeen tulosovitus

Leskeneläkkeeseen oikeutetun työtulo tai eläketulo otetaan leskeneläkettä määrättäessä huomioon tulosovituksella. Tulosovituksessa 104 §:n mukaista leskeneläkettä vähennetään, jos leskeneläkkeeseen oikeutetun työtulo tai eläketulo vahingoittuneen kuollessa ylitti tulosovitusperusteen. Vähennyksen suuruus on 30 prosenttia työtulon tai eläketulon ja tulosovitusperusteen erotuksesta.

Tulosovitusperuste on 2,15 kertaa 79 §:ssä tarkoitettu vuosityöansion vähimmäismäärä vahingoittuneen kuollessa.

Tulosovitusta varten vahvistetaan leskeneläkkeeseen oikeutetulla vahingoittuneen kuollessa ollut työtulo tai eläketulo. Työtulon määräytymisestä on voimassa, mitä 71—78 §:ssä säädetään vahingoittuneen vuosityöansiosta. Eläketuloina otetaan huomioon jatkuvana maksettavat työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien mukaiset eläkkeet ja niitä vastaavat perhe-eläkkeet, maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukainen luopumistuen perusmäärä, maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukainen luopumistuen perusmäärä, luopumiseläkelain mukainen vähennetty luopumiseläke samoin kuin tämän lain, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain, sotilasvammalain (1211/1990) ja soti-
eläkelain (404/1948) sekä muun lain, jonka korvaus määräytyy tämän lain säännösten mukaan, perusteella toistaiseksi myönnetty tapaturmaeläke, elinkorko, perhe-eläke ja huoltoeläke sekä niitä vastaava liikennevakuutuslain mukainen korvaus ja urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain 6 ja 14 §:n mukai-

nen toistaiseksi myönnetty eläke. Sellaista perhe-eläkettä tai sitä vastaavaa korvausta, johon leskeneläkkeeseen oikeutetulla on oikeus nyt korvattavan kuoleman johdosta, ei kuitenkaan oteta tulosovituksessa huomioon. Jos leskeneläkkeeseen oikeutetun työkyvyttömyytensä perusteella saama eläke tai sitä vastaava muu korvaus ei ollut täysimääräinen, otetaan se tulosovituksessa huomioon täyden etuuden määräisenä. Leskeneläkkeeseen oikeutetun saama osa-aikaeläke huomioidaan tulosovituksessa niin ikään täyden vanhuuseläkkeen määräisenä.

Jos leskeneläkkeeseen oikeutettu saa 3 momentissa tarkoitettua perhe-eläkettä, huoltoeläkettä, elinkorkoa, luopumistuen perusmäärää tai luopumiseläkelain mukaista vähennettyä luopumiseläkettä, tulosovituksessa otetaan lisäksi huomioon poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, myös hänen työtulonsa tai työkyvyttömyytensä perusteella saama eläketulo taikka osa-aikaeläke.

Edellä 3 ja 4 momentissa mainittuja etuuksia vastaava vieraasta valtiosta maksettava etuus otetaan samoin perustein huomioon eläketulona.

108 §

Leskeneläkkeen tulosovituksen ajankohta

Leskeneläke maksetaan tulosovitetuna vahingoittuneen kuolemaa seuraavan kolmannentoista kalenterikuukauden alusta. Jos leskeneläkkeeseen oikeutetulla oli vahingoittuneen kuollessa huollettavanaan lapsi tai lapsia, joilla on oikeus lapseneläkkeeseen vahingoittuneen jälkeen, maksetaan leskeneläke tulosovitetuna kuitenkin vasta siitä alkaen, kun kaikkien tällaisten lasten oikeus lapseneläkkeeseen on päättynyt.

Jos lapseneläkettä ryhdytään maksamaan lapsen opiskelun tai ammatillisen koulutuksen alkamisen vuoksi sen jälkeen, kun leskeneläke on myönnetty tulosovitetuna, maksetaan leskeneläke myös tältä ajalta sen tulosovitetun eläkkeen suuruisena, jota leskeneläkkeeseen oikeutettu viimeksi ennen opiskelun alkamista sai, mutta kuitenkin enintään niin suurena, ettei sen ja lapseneläkkeiden yhteismäärä ylitä 104 §:n

1 momentissa säädettyä perhe-eläkkeen enimmäismäärää.

Tulosovituksesta aiheutuva vähennys leskeneläkkeeseen tehdään tarkistamalla vähennettävä määrä vahinkotapahtuman sattumisvuoden tasoon työntekijän eläkelain 96 §:n mukaisella palkkakertoimella.

109 §

Hautausapu ja vainajan kuljetuskustannukset

Hautausapuna maksetaan 4 760 euroa.

Edellä 1 momentissa mainittu määrä maksetaan vahingoittuneen kuolinpesälle, jos hautauskustannukset on maksettu sen varoista. Muussa tapauksessa maksetaan hautaamisesta aiheutuneiden kustannusten määrä niille, jotka huolehtivat vahingoittuneen hautajaisista, ei kuitenkaan enempää kuin kuolinpesälle olisi ollut maksettava.

Vainajan kuljettamisesta kuolinpaikalta asuin- tai kotipaikkakunnalle aiheutuvat välttämättömät ja kohtuulliset kustannukset korvataan.

IV OSA

Etuuksien toimeenpano

14 luku

Korvausasian vireilletulo

110 §

Vahingoittuneen velvollisuus ilmoittaa vahinkotapahtumasta

Vahingoittuneen on ilmoitettava työnantajalle tai tämän edustajalle heti, kun se on olosuhteet huomioon ottaen mahdollista, hänelle sattuneesta vahinkotapahtumasta, jonka voidaan otaksua kuuluvan tämän lain soveltamisalaan. Ilmoituksesta on pyynnöstä annettava todistus vahingoittuneelle.

111 §

Työnantajan velvollisuus ilmoittaa vahinkotapahtumasta

Työnantajan on ilmoitettava työtapaturmasta ja ammattitaudista vakuutuslaitokselle viipymättä ja viimeistään kymmenen arkipäivän kuluessa siitä lukien, kun työnantaja sai tiedon vahinkotapahtumasta.

Tapaturmavakuutuskeskus vahvistaa 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen kaavan. Ilmoitukseen on merkittävä:

1) vahinkotapahtumassa vahingoittuneen nimi, henkilötunnus ja muut korvauskäsittelyä varten välttämättömät yksilöinti- ja yhteystiedot;

2) työnantajan nimi, yritys- ja yhteisötunnus sekä yhteystiedot;

3) tiedot vahinkotapahtuman sattumisajasta ja -paikasta, sattumisolosuhteista sekä syistä ja seurauksista;

4) tiedot vahingoittuneen työstä, työsuhteesta ja siitä maksetusta vastikkeesta;

5) työnantajan tiedossa oleva vahingoittuneen muu työsuhde- ja yrittäjätyö; sekä

6) muut edellä mainittuihin rinnastettavat tiedot, jotka ovat välttämättömiä korvausasioiden käsittelyä, 235 §:ssä tarkoitettua työtapaturma- ja ammattitautirekisteriä sekä 236 §:ssä tarkoitettua tutkimus- ja tilastotointia varten.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoitukseen merkittävistä tiedoista.

112 §

Korvausasian vireilletulo

Korvausasia tulee vireille, kun 113 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu vakuutuslaitos on saanut työnantajan tekemän ilmoituksen vahinkotapahtumasta.

Vahingoittunut voi saattaa korvausasian vireille tekemällä vakuutuslaitokselle kirjallisen ilmoituksen. Ilmoituksessa on mainittava työnantajan nimi ja yhteystiedot, tiedot vahinkotapahtumasta sekä vahingoittuneen työntekijän nimi, syntymäaika tai henkilötunnus ja yhteystiedot.

Korvausasia tulee vakuutuslaitoksessa vireille myös, kun julkisen terveydenhuollon toimintayksikkö toimittaa vakuutuslaitokselle 41 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tai, kun yksityisen terveydenhuollon toimintayksikkö toimittaa vakuutuslaitokselle vahingon vuoksi hoitoa saaneen vahingoittuneen hoitokäyntiä koskevat potilasmerkinnät sisältävän ilmoituksen. Vireilletulon edellytyksenä on, että terveydenhuollon toimintayksikön ilmoituksesta käyvät ilmi myös 2 momentissa tarkoitetut tiedot.

Jos korvausasia on tullut vireille muulla tavoin kuin työnantajan ilmoituksella, vakuutuslaitoksen on pyydettävä työnantajaa toimittamaan vakuutuslaitokselle viipymättä 111 §:n mukainen ilmoitus.

113 §

Ilmoittaminen vakuutuslaitokselle

Vahinkotapahtumasta on ilmoitettava vakuutusyhtiölle, jossa työnantajan tämän lain mukainen vakuutus oli vahinkotapahtuman sattuessa voimassa. Jos terveydenhuollon toimintayksiköllä ei ole tiedossaan mainittua vakuutusyhtiötä, sen on kysyttävä sitä Tapaturmavakuutuskeskuksesta.

Valtion palveluksessa tehdyssä työssä sattuneesta vahinkotapahtumasta ilmoitetaan Valtiokonttorille. Vakuuttamattomassa työssä sattuneesta vahinkotapahtumasta ilmoitetaan Tapaturmavakuutuskeskukselle.

Jos vahingoittunut tai terveydenhuollon toimintayksikkö ei ole saanut tietoonsa vakuutuslaitosta, ilmoitus tehdään korvausvastuussa olevan vakuutuslaitoksen selvittämiseksi Tapaturmavakuutuskeskukselle.

114 §

Toimivaltakysymyksen ratkaiseminen

Jos vakuutuslaitokset eivät pääse yksimielisyyteen siitä, mikä vakuutuslaitos on toimivaltainen, ilmoituksen saaneen vakuutuslaitoksen on viipymättä alistettava asia tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan ratkaistavaksi.

115 §

Korvausasian vireilletulosta ilmoittaminen vahingoittuneelle

Vakuutuslaitoksen on viipymättä ilmoitettava vahingoittuneelle häntä koskevan korvausasian vireilletulosta. Vahingoittuneelle on annettava tiedot asian vireilletulon ajasta, ilmoituksen tekijästä, ilmoitetusta vahinkotapahtumasta sekä työnantajasta, jonka työssä vahinkotapahtuman on ilmoitettu sattuneen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun ilmoitukseen on sisällytettävä henkilötietolain (523/1999) 24 §:n 1 momentissa tarkoitettu selvitys vahingoittuneen henkilötietojen käsittelystä tämän lain mukaisen korvausasian yhteydessä.

116 §

Korvausasian vireille saattamista koskeva määräaika

Korvausasia on saatettava vireille vakuutuslaitoksessa viiden vuoden kuluessa vahinkopäivästä. Jos kyse on ammattitautiasiasta, määräaika lasketaan kuitenkin päivästä, jolloin lääkäri on ensimmäisen kerran arvioinut sairauden johtuvan työstä.

Korvausasia voidaan saattaa vireille myös 1 momentissa säädetyn määräajan jälkeen, jos vireilletulon viivästyminen ei ole aiheutunut vahingoittuneesta johtuvasta syystä ja korvausoikeuden tutkimatta jättäminen olisi olosuhteet huomioon ottaen kohtuutonta.

15 luku

Asianosaiset ja puhevallan käyttö korvausasian käsittelyssä

117 §

Asianosaiset

Käsiteltäessä korvausasiaa vakuutuslaitoksessa asianosaisia ovat vahingoittunut ja kuolemantapauksessa hänen edunsaajansa. Asianosaisia eivät ole vahingoittuneen työnantaja, vahingoittuneelle sairaanhoitoa antanut terveydenhuollon ammattihenkilö tai hoito-

laitos, hoidon järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä eikä se, jolle vakuutuslaitos maksaa tämän lain perusteella vahingoittuneen sijasta tai muutoin korvauksen tai muun suorituksen.

118 §

Puhevallan käyttö

Vakuutuslaitoksen hyväksymä vahingoittuneen tai edunsaajan lähiomainen tai vahingoittuneesta huolehtinut henkilö voi käyttää vahingoittuneen puhevaltaa vakuutuslaitoksen käsitellessä korvausasiaa, jos vahingoittunut tai hänen edunsaajansa ei kykene itse hoitamaan korvausasiaansa iän, vamman, sairauden tai muun niihin rinnastettavan syyn takia, siihen saakka kunnes vahingoittuneelle on määrätty edunvalvoja tai edunvalvontavaltuutettu.

16 luku

Vakuutuslaitosta koskevat menettelysäännökset korvausasiassa

119 §

Selvittämisvelvollisuus

Korvausasian tultua vireille vakuutuslaitoksen on huolehdittava tarvittavan selvityksen hankkimisesta ja asian joutuisasta käsittelystä. Vakuutuslaitoksen on selvitettävä, onko kysymyksessä tämän lain mukaan korvaukseen oikeuttava vahinkotapahtuma ja mihin korvauksiin se oikeuttaa. Vakuutuslaitoksen on aloitettava korvausasian selvittäminen viipymättä ja viimeistään seitsemän arkipäivän kuluessa vireilletulosta.

Vakuutuslaitoksen on ilmoitettava vahingoittuneelle korvauksen hakemista koskevas-
ta 128 §:n mukaisesta vuoden määräajasta.

120 §

Ammatillisen kuntoutuksen tarpeen selvittäminen

Jos vahingoittuneen työkyvyttömyys pitkityy, vakuutuslaitoksen on selvitettävä tarve

89 §:ssä tarkoitetun ammatillisen kuntoutuksen aloittamiseen viimeistään kolmen kuukauden kuluttua työkyvyttömyyden alkamisesta ja sen jälkeen vähintään kolmen kuukauden välein. Korvausasiakirjoihin tulee tehdä tästä merkintä.

Vakuutuslaitoksen on huolehdittava siitä, että kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien selvittäminen toteutuu joutuisasti.

121 §

Lääkäriasiantuntijan osallistuminen korvausasian käsittelyyn

Jos vakuutuslaitoksessa käsiteltävä korvausasia koskee lääketieteellisen seikan arviointia, laillistetun lääkärin on osallistuttava asian valmisteluun ja merkittävä perusteltu arvionsa asiakirjoihin. Vakuutuslaitoksen lääkäri voi merkitä arvionsa asiakirjoihin noudattamatta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 23 §:ssä säädettyjä lääkintölaillisia todistuksia ja lausuntoja koskevia muotovaatimuksia.

122 §

Asiakirjan saapumismerkintä

Vakuutuslaitoksen on merkittävä sille saapuneeseen valitukseen, ilmoitukseen vahinkotapahtumasta, lääkärinlausuntoon tai muihin asiakirjaan ja selvitykseen luotettavasti päivämäärä, jona se on saapunut vakuutuslaitokselle.

123 §

Tapaturma-asiain korvauslautakunnan lausunto

Vakuutuslaitoksen on ennen korvausta koskevan päätöksen antamista pyydettävä päätösehdotuksestaan tapaturma-asiain korvauslautakunnan lausunto, jos asiaan sisältyy periaatteellinen oikeudellinen tai lääketieteellinen tulkintakysymys tai asian käsittely lautakunnassa on muutoin tarpeen vakuutuslaitosten korvauskäytännön yhtenäisyyden edistämiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset

päätösehdotuksista, joista on pyydettyä lautakunnan lausunto.

Vakuutuslaitoksella on oikeus pyytää korvausasiassa lautakunnan lausunto myös muusta kuin 1 momentissa tarkoitetusta päätösehdotuksesta.

124 §

Korvausta koskevan päätöksen antaminen ja perusteleva

Vakuutuslaitos ratkaisee oikeuden tämän lain mukaiseen korvaukseen antamalla siitä asianosaiselle kirjallisen päätöksen. Vakuutuslaitoksen on annettava päätöksensä tiedoksi postitse kirjeellä lähettämällä se vastaanottajalle tämän ilmoittamaan osoitteeseen.

Vakuutuslaitoksen päätöksen perusteleva sovelletaan, mitä hallintolain (434/2003) 45 §:ssä säädetään. Jos korvauksen epäämistä koskeva päätös perustuu keskeisiltä osin lääketieteellisiin seikkoihin, päätöksen perustelujen tulee sisältää arviointiin pääasiallisesti vaikuttaneet seikat ja näiden seikkojen pohjalta tehdyt johtopäätökset.

125 §

Päätöksen antaminen työnantajalle

Ansionmenetykskorvauksen maksamisesta tai epäämisestä on annettava työnantajalle päätös siltä ajalta, jolta työnantaja on maksanut vahingoittuneelle palkkaa. Päätös on myös annettava työnantajan hakemasta 48 ja 49 §:n mukaisesta korvauksesta.

Jos vakuutuslaitos maksaa korvausta tai 40 §:ssä tarkoitettua täyskustannusmaksua, siitä on annettava päätös 166 §:n 4 momentissa tarkoitettulle erikoismaksuperusteiselle työnantajalle. Päätöstä ei kuitenkaan tarvitse antaa, jos korvauksella tai täyskustannusmaksulla ei ole vaikutusta vakuutusmaksun määrään.

Päätös on annettava kirjallisesti ja siihen on liitettävä muutoksenhakuosoitus. Päätöksestä tulee salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä käydä ilmi:

- 1) vahingoittuneen nimi ja henkilötunnus;

- 2) vahinkopäivä;
- 3) asian ratkaisu;
- 4) etuus; ja
- 5) korvauksen määrä.

126 §

Päätöksen antaminen eräistä maksuista ja kustannuksista

Täyskustannusmaksusta on annettava päätös kunnalle tai kuntayhtymälle, jos kysymys on korvaukseen oikeuttavan hoidon perusteella maksettavan täyskustannusmaksun suuruudesta ja vakuutuslaitos maksaa maksun kunnan tai kuntayhtymän laskussa tai vaatimuksessa esitettyä maksua pienempänä taikka maksu on evätty sillä perusteella, ettei julkisen terveydenhuollon toimintayksikkö ole täyttänyt sille 41 §:ssä säädettyä ilmoittamisvelvollisuutta. Päätös on annettava myös, jos kunta tai kuntayhtymä pyytää vakuutuslaitokselta päätöstä.

Jos vakuutuslaitos maksaa 265 §:ssä tai 266 §:n 2 momentissa tarkoitetun korvauksen taikka viimeksi mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitetun palkkion vaadittua pienempänä, sen on annettava tästä päätös tietojen luovuttajalle.

Päätös on annettava kirjallisesti ja siihen on liitettävä muutoksenhakuosoitus.

127 §

Päätöksen antamisen ja täytäntöönpanon määräaika

Vakuutuslaitoksen on annettava 124—126 §:ssä tarkoitettu päätös viivytyksettä ja viimeistään 30 päivän kuluessa siitä, kun se on saanut asian ratkaisemiseksi riittävät selvitykset. Päätös 107 §:ssä tarkoitettusta leskeneläkkeen tulosovituksista on kuitenkin annettava vuoden kuluessa siitä, kun vakuutuslaitokselta on haettu korvausta kuoleman tai katoamisen johdosta.

Vakuutuslaitoksen on pantava muutoksenhakuvelimen päätös täytäntöön viivytyksettä ja viimeistään 14 päivän kuluessa siitä, kun

päätös on tullut lainvoimaiseksi ja vakuutuslaitos on saanut täytäntöönpanoa varten tarvittavat selvitykset.

17 luku

Vahingoittunutta ja muuta korvauksenhakijaa koskevat menettelysäännökset korvausasiassa

128 §

Eräiden kulukorvausten hakeminen

Sen estämättä, mitä 119 §:ssä säädetään vakuutuslaitoksen velvollisuudesta korvausasian selvittämiseen, korvausta on haettava 37 §:n 1 momentin 2 kohdassa, 48—50, 53 ja 54 sekä 98 §:ssä tarkoitetuista kustannuksista. Korvausta on haettava vuoden kuluessa kustannusten syntymisestä. Jos vakuutuslaitos on evännyt oikeuden korvaukseen vahingosta, määräaika lasketaan siitä, kun muutoksenhakuvelimen päätös, jonka perusteella hoidon kustannukset tulevat korvattaviksi, tuli lainvoimaiseksi. Jos korvausasia ei ole vireillä vakuutuslaitoksessa kustannusten syntymisajankohtana, määräaika lasketaan kuitenkin aikaisintaan korvausasian vireille-tulosta.

Jos korvausta ei ole voitu painavan syyn vuoksi hakea määräajan kuluessa, sitä on haettava viimeistään vuoden kuluessa esteen lakkaamisesta.

Korvausta 1 momentissa tarkoitetuista kustannuksista haetaan toimittamalla vakuutuslaitokselle selvitys aiheutuneista kustannuksista, kustannusten perusteista sekä siitä, mihin vahinkotapahtumaan kustannukset liittyvät.

129 §

Leskeneläkkeen hakeminen

Edellä 100 §:n 2 momentissa tarkoitetun henkilön on erikseen haettava leskeneläkettä toimittamalla vakuutuslaitokselle selvitys eläkeoikeutensa perusteista.

130 §

Velvollisuus edistää korvausasian selvittämistä

Vahingoittunut on velvollinen myötävaikuttamaan korvausasian selvittämiseen. Vahingoittunut on velvollinen korvauksen saamiseksi antamaan vakuutuslaitokselle pyynnöstä tiedot, jotka ovat välttämättömiä tämän lain mukaisen korvausasian selvittämiseksi. Vahingoittuneen edunsaaja on vastaavasti velvollinen antamaan perhe-eläkeoikeuden ratkaisemista varten välttämättömät tiedot.

131 §

Velvollisuus edistää ammatillisen kuntoutuksen toteutumista

Vahingoittunut on velvollinen myötävaikuttamaan 89 §:ssä tarkoitettua ammatillista kuntoutusta koskevan selvittelyn ja kuntoutustoimenpiteiden toteutumiseen.

132 §

Velvollisuus mennä tutkimuksiin

Vahingoittunut on velvollinen korvauksen saamiseksi menemään viivytyksettä vakuutuslaitoksen osoittamaan vammansa tai sairautensa taikka työ- ja toimintakykynsä selvittämistä varten lääketieteellisesti hyväksytyyn ja hyvään hoito- ja toimintakäytäntöön perustuvaan tutkimukseen, joka on tarpeen korvausoikeuden selvittämistä varten.

133 §

Velvollisuus ottaa vastaan sairaanhoitoa

Vahingoittunut on velvollinen korvauksen saamiseksi ottamaan vastaan lääkärin määräämää korvattavan vamman tai sairauden vuoksi tarpeellista lääketieteellisesti hyväksyttyä ja hyvään hoito- ja toimintakäytäntöön perustuvaa sairaanhoitoa, joka todennäköisesti parantaa hänen työ- tai toimintakyk्यान.

134 §

Velvollisuus ilmoittaa korvaukseen vaikuttavista muutoksista

Korvauksensaaja on velvollinen viipymättä oma-aloitteisesti ilmoittamaan korvaukseen vaikuttavista muutoksista seuraavasti:

1) päivärahaa tai tapaturmaeläkettä saava terveydentilansa, työkykynsä, työntekonsa tai työansionsa olennaisesta muutoksesta;

2) haittarahaa tai hoitotukea saava avun tarpeen tai haitan muutoksesta;

3) kuntoutuskorvausta saava kuntoutuksen keskeytymisestä tai olennaisesta viivästymisestä;

4) leskeneläkettä saava uuden avioliiton tai 100 §:n 2 momentissa tarkoitettua olosuhteen alkamisesta;

5) lapseneläkettä 17 ikävuoden jälkeen saava opiskelun tai koulutuksen päättymisestä ennen 25 ikävuoden täyttämistä.

Vahingoittuneen ja perhe-eläkettä saavan on vakuutuslaitoksen pyynnöstä toimitettava vakuutuslaitokselle väestörekisteriviranomaisen antama todistus tai muu luotettava selvitys, josta ilmenee korvauksensaajan olleen elossa aikana, jolta korvausta maksetaan.

18 luku

Korvauksen maksaminen

135 §

Korvauksen erääntyminen ja maksutapa

Vakuutuslaitoksen on maksettava päätökseensä perustuva korvaus viivytyksettä. Korvaus maksetaan vakuutuslaitoksen kustannuksella korvauksensaajan ilmoittamalle tilille.

Päiväraha tai sen suuruisena maksettava kuntoutusraha maksetaan ainakin kerran kuukaudessa jälkikäteen. Tapaturmaeläke tai sen suuruisena maksettava kuntoutusraha, jatkuvana maksettava haittaraha ja tämän lain mukaiset määräajaksi tai toistaiseksi myönnetty hoitotuki ja vaatelisä sekä perhe-eläke maksetaan kuukausittain etukäteen siten, että korvaus on nostettavissa maksukuukauden ensimmäisenä pankkipäivänä.

Päätökseen on merkittävä myönnetyn korvauksen määrä ja korvauserien eräpäivä, kun päätöksellä myönnetty korvaus joltain osin erääntyä maksettavaksi vasta myöhemmin.

136 §

Korvauksen myöntäminen määräaikaisena

Jos vamman tai sairauden tilan kehitystä tai työkyvyn heikentymisen kesto ei voida riittävällä varmuudella arvioida, korvaus myönnetään määräajaksi ja korvauksensaaja veloitetaan jatkokorvauksen saamista varten esittämään uusi selvitys korvauksen suuruuteen vaikuttavista seikoista.

137 §

Korvauksen tarkistaminen olosuhdemuutoksen takia

Jos korvaukseen vaikuttavissa olosuhteissa tapahtuu olennainen muutos, korvaus tarkistetaan vastaamaan muuttuneita olosuhteita siitä ajankohdasta lukien, jolloin muutoksen on luotettavasti osoitettu tapahtuneen.

Haittarahan tarkistamisesta säädetään 87 §:n 4 momentissa.

138 §

Korvauksen ennakon maksaminen ilman päätöstä

Jos vakuutuslaitos katsoo oikeuden korvaukseen riidattomaksi, mutta 124 §:ssä tarkoitettua päätöstä korvauksen myöntämisestä ei voida vielä antaa, vakuutuslaitos voi maksaa korvauksen ennakkoa ilmoittamalla korvauksensaajalle kirjallisesti maksettavan korvauksen määrästä. Ennakko on vähennettävä myöhemmin myönnettävästä korvauksesta.

139 §

Korvauksen maksaminen työnantajalle ja sairauskassalle

Jos vakuutuslaitos on myöntänyt vahingoittuneelle ansionmenetyskorvausta ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta lain tai sopimuksen perusteella palkkaa, ansionmenetyskorvaus maksetaan tältä ajalta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä. Jos useampi työnantaja on maksanut vahingoittuneelle edellä tarkoitettua palkkaa, jaetaan työnantajalle maksettava korvaus työnantajien kesken heidän samalta ajanjaksolta maksamiensa palkkojen suhteessa.

Työnantajalla, joka on maksanut vahingoittuneelle palkkaa tämän lain mukaisena kuntoutuksena korvatun ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 17 §:ssä tarkoitetun oppisopimuskoulutuksen perusteella, on oikeus saada vastaavalta ajalta vahingoittuneelle myönnetty ansionmenetyskorvaus sanotun palkan määrään saakka.

Mitä 1 momentissa säädetään työnantajasta, sovelletaan myös vakuutuskassalaissa (1164/1992) tarkoitettuun sairauskassaan sen maksaessa etuutta, joka vastaa 1 momentissa tarkoitettua palkkaa.

Jos työnantaja on laissa säädetyn tai sopimukseen perustuvan velvollisuuden nojalla maksanut työntekijän sairaanhoitokustannuksia, tämän lain mukainen korvaus näistä sairaanhoitokustannuksista maksetaan työnantajalle.

140 §

Takautuvan korvauksen maksaminen eläkelaitokselle

Jos vahingoittunut on saanut työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen työeläkelakien mukaista eläkettä tai perhe-eläkettä samalta ajalta, jolta hänelle on myönnetty tämän lain mukaista ansionmenetyskorvausta tai perhe-eläkettä takautuvasti, vakuutuslaitoksen on eläkelaitoksen vaatimuksesta maksettava takautuva ansionmenetyskorvaus tai perhe-eläke eläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa

samalta ajalta maksettua työeläkelakien mukaisen eläkkeen tai perhe-eläkkeen määrää.

141 §

Takautuvan korvauksen maksaminen työttömyysetuuden ajalta työttömyyskassalle ja Kansaneläkelaitokselle

Jos vahingoittunut on saanut työttömyys-turvain (1290/2002) mukaista työttömyys-päivärahaa tai työmarkkinatukea samalta ajalta, jolta hänelle on myönnetty tämän lain mukaista ansionmenetykskorvausta takautu-vasti, vakuutuslaitoksen on työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta maksettava takautuva ansionmenetykskorvaus työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua työttömyyspäivärahan tai työ-markkinatuen määrää.

142 §

Muun takautuvan korvauksen maksaminen Kansaneläkelaitokselle

Jos vahingoittunut tai hänen edunsaajansa on saanut Kansaneläkelaitoksen maksamaa sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivä-rahaa, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuk-sista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa, takuu-eläkkeestä annetun lain (703/2010) mukaista takuueläkettä, kansaneläkelain mukaista kan-saneläkettä tai leskeneläkkeen täydennys-määrää, kansaneläkkeen yhteydessä makset-tavaa eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) mukaista eläkkeensaajan asumistukea tai opintotukilain (65/1994) mu-kaista opintorahaa tai asumislisää samalta ajalta, jolta hänelle on myönnetty takautuvas-ti tämän lain mukaista ansionmenetykskorva-usta tai perhe-eläkettä, vakuutuslaitoksen on Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta makset-tava takautuva ansionmenetykskorvaus tai perhe-eläke Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa Kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman etuuden määrää.

Jos Kansaneläkelaitos on Kansaneläkelai-toksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusraha-etuksista annetun lain nojalla järjestänyt va-

hingoittuneelle tämän lain mukaan korvatta-va kuntoutusta, vakuutuslaitoksen on Kan-saneläkelaitoksen vaatimuksesta maksettava tämän lain mukainen korvaus Kansaneläke-laitokselle.

143 §

Korvauksen maksaminen kunnalle

Jos kunta tai kuntayhtymä on järjestänyt tämän lain mukaiseen korvaukseen oikeute-tulle laitoshoidon tai -huoltoa taikka perhe-hoidon, vakuutuslaitoksen on kunnan tai kun-tayhtymän vaatimuksesta maksettava korva-ukseen oikeutetulle myönnettävä tapaturma-eläke ja perhe-eläke laitoshoidon tai -huollon tai perhehoidon ajalta kunnalle tai kuntayh-tymälle käytettäväksi sosiaali- ja terveyden-huollon asiakasmaksusta annetussa laissa tarkoitettulla tavalla.

Jos kunta on muun lainsäädännön nojalla antanut tämän lain mukaiseen korvaukseen oikeutetulle kuntoutuspalveluja ja tukitoimia, jotka kohdistuvat samaan tarkoitukseen ja samaan aikaan kuin vahingoittuneelle tämän lain mukaan korvattava kuntoutus, oikeus korvaukseen siirtyy tältä osin kunnalle.

Jos vahingoittunut on saanut toimeentulo-tuesta annetun lain (1412/1997) 23 §:ssä tar-koitettua toimeentulotukea ennakkona, vas-taavalta ajalta myönnetty ansionmenetykskor-vaus maksetaan toimeentulotuen korvaami-seksi sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulle toimielimelle sen hakemuksesta.

144 §

Ansionmenetykskorvauksen maksun keskeyt-täminen vankeusrangaistuksen ajalta

Ansionmenetykskorvauksen maksaminen vankeusrangaistusta suorittavalle korvauk-sensaajalle keskeytetään, kun rangaistuksen suorittaminen on kestänyt kuukauden. Ha-kemuksesta ansionmenetykskorvauksen mak-

samista kuitenkin jatketaan, jos vankeusrangaistuksen suorittaminen ei estä häntä tekemästä työsopimuslain tarkoittamaa ansiotyötä tai hankkimasta työtuloja yrittäjänä. Keskeytettyä ansionmenetykskorvausta aletaan hakemuksesta maksaa korvauksensaajalle vapautumista seuraavasta päivästä lukien.

Keskeytetty ansionmenetykskorvaus tai osa siitä voidaan hakemuksesta maksaa korvauksensaajan aviopuolisolle, 100 §:n 2 momentissa tarkoitetulle henkilölle tai alle 18-vuotiaalle lapselle, joiden elatuksesta korvauksensaaja huolehtii, jos se on tarpeen heidän elatuksensa turvaamiseksi.

145 §

Korvausten maksamisen etusijajärjestys

Jos korvaus on tämän tai muun lain nojalla maksettava muulle kuin sille, jolle se on tämän lain perusteella myönnetty ja kahdella tai useammalla viranomaisella, kunnalla, laitoksella, toimielimellä tai muulla taholla on siihen oikeus, korvaus maksetaan seuraavassa järjestyksessä:

1) vakuutuslaitokselle sen aiheettomasti maksaman korvauksen 247 §:ssä tarkoitettuna takaisinperintänä;

2) Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutuslain 12 luvun 2 §:n ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 22 §:n nojalla;

3) työnantajalle ja sairauskassalle 139 §:n ja valtiolle palkkaturvain (866/1998) 16 §:n nojalla;

4) työttömyyskassalle 141 §:n ja Kansaneläkelaitokselle 141 tai 142 §:n nojalla;

5) eläkelaitokselle 140 §:n nojalla;

6) kunnalle 143 §:n nojalla;

7) Kansaneläkelaitokselle opintotukilain 28 §:n nojalla; sekä

8) ulosottoviranomaiselle ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 2 §:n nojalla.

19 luku

Velvoitteiden laiminlyönnin vaikutus korvausasian käsittelyyn

146 §

Korvausasian vireilletulon viivästyminen vahingoittuneen laiminlyönnin johdosta

Jos korvausasian vireilletulo on olennaisesti viivästynyt sen vuoksi, että vahingoittunut on laiminlyönyt 110 §:ssä tarkoitetun ilmoitusvelvollisuutensa, häneltä voidaan evätä korvaus viivästymisajalta kokonaan tai osittain, jos epäminen on olosuhteet huomioon ottaen kohtuullista.

147 §

Korvausasian vireilletulon tai käsittelyn viivästyminen työnantajan laiminlyönnin johdosta

Jos korvausasian vireilletulo tai käsittely on olennaisesti viivästynyt sen vuoksi, että työnantaja on laiminlyönyt 111 §:ssä säädetyn velvollisuutensa, voidaan työnantajalle 139 §:n nojalla maksettava korvaus evätä viivästymisajalta.

148 §

Korvausasian käsittelyn ja maksamisen keskeyttäminen sekä asian ratkaiseminen

Jos vahingoittunut tai hänen edunsaajansa laiminlyö 130 §:ssä säädetyn tietojen antamisvelvollisuuden tai vahingoittunut laiminlyö 132 §:n mukaisen velvollisuutensa mennä tutkimuksiin korvausoikeuden selvittämiseksi taikka 133 §:ssä säädetyn velvollisuutensa ottaa vastaan sairaanhoitoa, vakuutuslaitoksella on oikeus keskeyttää korvausasian käsittely siihen saakka, kunnes vahingoittunut tai edunsaaja täyttää velvoitteensa.

Jos korvausta saava laiminlyö 134 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuutensa tai muutoin on ilmeistä, että edellytykset myönnetyn korvauksen maksamisen jatkamiselle eivät enää täyty, vakuutuslaitos voi väliaikaisesti keskeyttää korvauksen maksamisen. Maksa-

misen keskeyttämisestä on välittömästi ilmoitettava vahingoittuneelle tai hänen edunsaajalleen.

Jos korvausasian käsittely on 1 momentin nojalla tai korvauksen maksaminen 2 momentin nojalla keskeytetty, vakuutuslaitoksen on ratkaistava oikeus korvaukseen käytävissä olevien selvitysten perusteella. Päätös on annettava viivvytyksettä.

149 §

Ammatillisen kuntoutuksen keskeytyminen

Jos tämän lain mukainen ammatillinen kuntoutus tai kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien selvittäminen keskeytyy taikka kuntoutuksen alkaminen viivästyy vahingoittuneesta riippuvasta syystä, joka ei ole korvattavan vamman tai sairauden seurausta, keskeytymisen tai viivästyksen ajalta ei makseta kuntoutusrahaa.

150 §

Takautuvan korvauksen maksaminen keskeyttämisen jälkeen

Jos 148 §:n 3 momentin nojalla annetun päätöksen jälkeen korvausasian käsittely aloitetaan uudelleen, korvausta ei ilman erityistä syytä makseta vuotta pitemmältä ajalta takautuvasti.

151 §

Sairaanhoidon koskevan velvoitteen laiminlyönnin vaikutus korvaukseen

Jos vamma tai sairaus on olennaisesti pitkittynyt tai se on olennaisesti pahentunut vahingoittuneen 133 §:ssä tarkoitetun velvollisuuden laiminlyönnin johdosta, korvausta ei makseta siltä osin kuin se aiheutuu mainitusta syystä.

152 §

Viivästyskorotus

Jos vakuutuslaitos on laiminlyönyt päätöksen antamisen 127 §:ssä säädettyssä ajassa tai

korvauksen maksamisen 135 §:ssä säädetyllä tavalla, vakuutuslaitoksen on maksettava korvaus viivästysajalta korotettuna. Viivästyskorotus on korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen. Velvollisuus maksaa viivästyskorotusta ei kuitenkaan koske lakisääteistä vakuustoimintaa harjoittavien vakuutus- ja eläkelaitosten välisiä yhteensovitukseen eikä takautumisoikeuteen perustuvia suorituksia.

Viivästyskorotus lasketaan viivästysajan jokaiselta päivältä. Saman päätöksen perusteella myöhemmin maksettavalle korvauserälle viivästyskorotus kuitenkin lasketaan korvauserän eräpäivästä. Kun vakuutuslaitoksen antamaan päätökseen on haettu muutosta, voi muutoksenhakuelin määrätä, että viivästyskorotus lasketaan myöhemmästä ajankohdasta, jos vakuutuslaitos osoittaa muutoksenhaun aikana tapahtuneen oleellisen muutoksen korvauksensaajan olosuhteissa.

Jos vakuutuslaitos ei ole voinut maksaa korvausta oikeassa ajassa korvauksensaajasta johtuvasta syystä, vakuutuslaitos ei ole velvollinen maksamaan viivästyskorotusta pitemmältä ajalta kuin siitä päivästä, jona vakuutuslaitos on saanut tiedon esteen lakkaamisesta. Jos korvauksen maksaminen viivästyy lain säännöksen johdosta, yleisen liikenteen tai maksuliikenteen keskeytymisen tai muun niihin rinnastettavan ylivoimaisen esteen vuoksi, vakuutuslaitos ei ole velvollinen maksamaan viivästyskorotusta tällaisen esteen aiheuttamalta viivästysajalta.

Viivästyskorotusta, jonka määrä on pienempi kuin 7,28 euroa, ei makseta.

153 §

Korvausasian siirtäminen Tapaturmavakuutuskeskukselle vakuutusyhtiön viivästymisen johdosta

Jos vakuutusyhtiö ei ole aloittanut korvausasian selvittämistä 119 §:ssä säädettyssä ajassa tai antanut päätöstä 127 §:ssä säädettyssä ajassa, vahingoittunut tai hänen edunsaajansa voi tehdä hakemuksen Tapaturmavakuutuskeskukselle korvausasian siirtämisestä sen käsiteltäväksi.

154 §

Viivästyneen korvausasian käsittely

Tapaturmavakuutuskeskuksen on käsiteltävä 153 §:ssä tarkoitettu hakemus kiireellisenä. Tapaturmavakuutuskeskuksen on hakemuksen johdosta kuultava asianomaista vakuutusyhtiötä. Vakuutusyhtiön on toimitettava lausuntonsa mukana viipymättä hallussaan olevat, asian selvittämiseen tarvittavat asiakirjat. Jos lausuntoa tai asiakirjoja ei ole toimitettu Tapaturmavakuutuskeskuksen asettamassa kohtuullisessa määräajassa, voidaan korvausasian selvittäminen tai päätöksen antaminen pelkästään tällä perusteella katsoa laiminlyödyksi.

Tapaturmavakuutuskeskuksen on annettava hakemuksen johdosta päätös vakuutusyhtiölle ja vahingoittuneelle tai hänen edunsaajalleen. Tapaturmavakuutuskeskuksen päätöstä on noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä toisin ratkaistu. Vakuutusyhtiö ei saa hakea muutosta valittamalla Tapaturmavakuutuskeskuksen päätökseen.

Jos Tapaturmavakuutuskeskus katsoo päätöksellään, että korvausasia on 153 §:ssä tarkoitettulla tavalla viivästynyt, sen on huolehdittava viivästyneen korvausasian käsittelystä ja maksettava lainmukainen korvaus.

155 §

Viivästyneen asian käsittelystä aiheutuneiden kustannusten maksaminen

Vakuutusyhtiön on maksettava Tapaturmavakuutuskeskukselle takaisin sille viivästyneen asian käsittelystä aiheutuneet kohtuulliset kustannukset sekä sen maksamat korvaukset ja täyskustannusmaksut.

V OSA

Vakuuttaminen ja vakuutusmaksu

20 luku

Vakuuttaminen

156 §

Vakuutuksen ottaminen

Työnantajan tulee 3 §:n mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa täyttääkseen ottaa työntekijöilleen vakuutus ennen työnteon aloittamista 205 §:ssä tarkoitettua vakuutusyhtiöstä.

Työnantajan ottaman vakuutuksen katsotaan koskevan kaikkia työntekijöitä, jollei yrityksen määrättyä osaa tai määrättyä työtä varten ole otettu eri vakuutusta. Jos työnantaja on ottanut vakuutuksen samaa työtä varten kahdesta tai useammasta vakuutusyhtiöstä, niin ensiksi otettu vakuutus on pätevä.

157 §

Vakuutuksen myöntäminen ja alkaminen

Vakuutusyhtiön on myönnettävä siltä haettu 156 §:ssä tarkoitettu vakuutus.

Vakuutus alkaa siitä ajankohdasta, jolloin vakuutusyhtiö on todistettavasti vastaanottanut vakuutushakemuksen, jollei myöhemmästä alkamisajasta ole sovittu.

Vakuutusyhtiön on annettava vakuutuksenottajalle kirjallinen vahvistus vakuutuksen voimassaolosta.

158 §

Jatkuva ja määräaikainen vakuutus

Vakuutus tehdään jatkuvaksi ja vakuutuskautena on kalenterivuosi (*jatkuva vakuutus*). Kesken vuotta voimaan tulevan vakuutuksen ensimmäinen vakuutuskausi päättyy kuitenkin vakuutuksen alkamista seuraavan kalenterivuoden viimeisenä päivänä.

Vakuutus voidaan tehdä myös määräajaksi enintään vuoden kestävää työtä tai työkoh-

detta varten (*määräaikainen vakuutus*). Vakuutuskautena on tällöin vakuutuksen voimassaoloaika. Määräaikainen vakuutus päättyy ilman irtisanomista. Jos työ kuitenkin kestää yli määräajan ja vakuutuksenottaja ennen määräajan päättymistä ilmoittaa vakuutusyhtiölle työn jatkumisesta, määräaikaisen vakuutuksen voimassaoloa jatketaan vakuutuksenottajan ilmoittamaan uuteen määräaikaan saakka, kuitenkin enintään 12 kuukautta.

159 §

Vakuutuksenottajan ilmoitusvelvollisuus vakuutusta otettaessa

Vakuutuksenottaja on velvollinen ilmoittamaan vakuutusyhtiölle työtapaturma- ja ammattitautiriskin arviointia, vakuutusmaksun määrittämistä ja vakuutuksen hoitoa varten tarpeelliset tiedot toimialastaan, teettämänsä työn määrästä ja laadusta, työn alkamisajasta, yrityksen omistussuhteista, 166 §:n 5 momentissa tarkoitettua työturvallisuustyöstä sekä muista vakuutusyhtiön määrittelemistä vakuutusmaksuun vaikuttavista seikoista.

Vakuutuksenottajan on ilmoitettava tiedot vakuutusta haettaessa tai viimeistään 14 päivän kuluessa vakuutuksen alkamisesta. Jos vakuutuksenottaja ei ilmoita tietoja mainituksa ajassa, vakuutusyhtiö määrää vakuutusmaksun kuten 161 §:ssä säädetään.

160 §

Vakuutuksenottajan ilmoitusvelvollisuus vakuutuksen voimassa ollessa ja päättyessä

Vakuutuksenottajan on ilmoitettava 159 §:n 1 momentissa tarkoitettut, vakuutusyhtiön pyytämät tiedot vakuutusyhtiölle vuosittain tammikuun loppuun mennessä.

Vakuutuksenottajan on ilmoitettava 1 momentissa tarkoitettuja tietoja koskevista olenaisista muutoksista kalenterivuoden aikana. Ilmoitus on tehtävä viipymättä, kuitenkin viimeistään 30 päivän kuluessa muutoksesta.

Vakuutuksenottajan on ilmoitettava määräaikaisen vakuutuksen päättyttyä 1 momentissa

tarkoitettut tiedot 30 päivän kuluessa vakuutuksen päättymisestä.

161 §

Vakuutusmaksun määrittäminen

Vakuutusyhtiö määrää vakuutusmaksun maksuperusteidensa mukaan sillä käytettävissä olevien tietojen perusteella siten kuin 21 luvussa säädetään.

162 §

Jatkuvan vakuutuksen siirtäminen toiseen vakuutusyhtiöön

Vakuutuksenottaja voi siirtää jatkuvan vakuutuksen toiseen vakuutusyhtiöön kirjallisesti erityisellä siirtoilmoituksella. Vakuutus voidaan siirtää siten, että se päättyy maaliskesä-, syys- tai joulukuun viimeisenä päivänä, ei kuitenkaan ennen ensimmäisen vakuutuskauden päättymistä. Vakuutuksenottaja tekee siirtoilmoituksen uudelle vakuutusyhtiölle, jonka on toimitettava se vanhaan vakuutusyhtiöön viimeistään kolme kalenterikuukautta ennen edellä mainittuja päiviä.

Vakuutus tulee voimaan uudessa vakuutusyhtiössä siitä ajankohdasta, kun aikaisemman vakuutuksen voimassaolo päättyy. Jos vakuutuksenottaja on tehnyt siirtoilmoituksen kahteen tai useampaan vakuutusyhtiöön samasta ajankohdasta alkaen, niin ensiksi tehty siirto on pätevä, jollei muuta ole sovittu vakuutuksenottajan ja näiden vakuutusyhtiöiden kesken.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä vakuutuksen siirtomenettelystä.

163 §

Vakuutuksenottajan varattomuus tai olinpaikan tuntemattomuus

Vakuutus katsotaan päättyneeksi siitä päivästä alkaen, kun vakuutuksenottaja asetetaan konkurssiin tai kun ulosottomies on antanut ulosottokaaren 3 luvun 95 §:n mukaisen estetodistuksen vakuutuksenottajan varatto-

muudesta tai tämän olinpaikan tuntemattomuudesta.

164 §

Konkurssipesän vakuuttamisvelvollisuus

Jos vakuutuksenottaja asetetaan konkurssiin ja työnteko jatkuu konkurssipesän lukuun, konkurssipesän on otettava uusi vakuutus konkurssin alkamisesta lukien.

165 §

Vakuutuksen päätyminen vakuutusyhtiön konkurssin johdosta

Vakuutus päättyy kuukauden kuluttua siitä, kun vakuutuksenottaja sai tiedon vakuutusyhtiön selvitystilan tai konkurssin alkamisesta ja hänen velvollisuudestaan ottaa uusi vakuutus tässä määräajassa. Jollei vakuutuksenottaja ole tätä ennen ottanut vakuutusta toisesta vakuutusyhtiöstä, hänen katsotaan laiminlyöneen tämän lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa. Erityisen selvityspesän hallinto ja ulkomaisen vakuutusyhtiön osalta Tapaturmavakuutuskeskus on velvollinen viipymättä ilmoittamaan kirjallisesti vakuutuksenottajille edellä mainitusta velvollisuudesta ottaa vakuutus toisesta vakuutusyhtiöstä.

21 luku

Vakuutusmaksun määräytyminen ja maksaminen

166 §

Vakuutusyhtiön maksuperusteet

Vakuutusyhtiöllä on oltava yhtiön hallituksen hyväksymät vakuutusmaksujen laskuperusteet (*maksuperusteet*), joista ilmenee, miten vakuutusmaksut määrätään. Maksuperusteita on sovellettava yhdenmukaisesti kaikkiin vakuutuksenottajiin. Maksuperusteissa on oltava yksiselitteiset vakuutusmaksujen laskentakaavat ja niistä on ilmentävä vakuutusmaksun määräämistä koskevat menettelytavat. Menettelytavoissa on määriteltävä

myös, miten maksuperusteita sovelletaan vakuutuksenottajaa koskevien erityisten olosuhteiden tai olosuhteiden muutosten johdosta.

Maksuperusteita voidaan muuttaa kesken vakuutuskauden maksuperusteissa olevan teknisen virheen tai vakuutusyhtiöstä riippumattoman, maksutasoon olennaisesti vaikuttavan seikan vuoksi. Maksuperusteiden muutosta sovelletaan kaikkiin vakuutuksenottajiin kyseisen vakuutuskauden alusta alkaen.

Maksuperusteet on laadittava tämän lain mukaisille pakolliselle vakuutukselle, vapaaehtoiselle työajan vakuutukselle ja vapaaajan vakuutukselle kullekin erikseen. Maksuperusteet on laadittava siten, että vakuutusmaksut ovat kohtuullisessa suhteessa vakuutuksista aiheutuvien, odotettavissa olevien kustannusten pääoma-arvoon. Vakuutusmaksun määräämisessä on otettava huomioon vakuutettujen etujen turvaavuus ja tapaturma- ja ammattitautiriski.

Jos vakuutuksenottajan teettämän työn määrä on tapaturmariskin arvioinnin tilastollisen luotettavuuden kannalta riittävän suuri (*erikoismaksuperusteinen vakuutuksenottaja*), tulee vakuutuksenottajan vakuutuksista aiheutuneet korvaukset ja täyskustannusmaksut ottaa huomioon vakuutusmaksua määrätessä. Muussa tapauksessa vakuutuksenottajan vakuutusmaksun tulee perustua vakuutusyhtiön soveltamaan riskiluokitukseen (*taulustomaksuperusteinen vakuutuksenottaja*). Jos usea vakuutuksenottaja kuuluu samaan taloudelliseen yhteenliittymään, yhteenliittymää voidaan maksuperusteissa määrättävällä tavalla käsitellä yhtenä vakuutuksenottajana.

Taulustomaksuperusteisen vakuutuksenottajan vakuutusmaksun määräämisessä on myös otettava huomioon työnantajan dokumentoitu ennalta ehkäisevä työturvallisuustyö.

167 §

Tilastohistoria

Kun vakuutusyhtiö on saanut vakuutuksen myöntämistä koskevan tarjouspyynnön vakuutuksenottajalta, jonka ilmoittama palkkasumma on vähintään 150 000 euroa vuo-

nessa, sillä on oikeus saada maksutta vakuutusyhtiöltä, jossa vakuutus on tai on ollut, kunkin tarjouspyynnön kohteena olevan pakollisen vakuutuksen palkka- sekä vahinkotapahtuma- ja korvaustiedot. Nämä tiedot on oikeus saada viideltä viimeiseltä täydeltä sekä kuluvalta vakuutuskaudelta (*tilastohistoria*). Vakuutusyhtiön on toimitettava tilastohistoria viivytyksettä, kuitenkin viimeistään 14 päivän kuluessa siitä, kun tarjousta tekevä vakuutusyhtiö on sitä pyytänyt.

Kun vakuutuksenottaja siirtää vakuutuksensa toiseen vakuutusyhtiöön, vakuutusyhtiön, jossa vakuutus päättyy, on toimitettava tilastohistoriaan kuuluvat kunkin pakollisen vakuutuksen palkkatiedot viimeiseltä täydeltä ja kuluvalta vakuutuskaudelta uudelle vakuutusyhtiölle 14 päivän kuluessa vakuutuksen 162 §:n 1 momentissa tarkoitetusta viimeisestä siirtopäivästä.

Kun vakuutuksenottaja on siirtänyt vakuutuksensa toiseen vakuutusyhtiöön, tämän on pyydettävä viipymättä aikaisemmilta vakuutusyhtiöiltä omien maksuperusteidensa mukaan erikoismaksuperusteisen vakuutuksenottajan siirtyneiden vakuutusten tilastohistoria. Vakuutusyhtiön on luovutettava tilastohistoria kolmen kuukauden kuluessa pyynnöstä.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset tilastohistoriaan kuuluvista tiedoista ja säädetään siitä, miten ja missä muodossa tiedot toimitetaan.

168 §

Vakuutusmaksun perusteena oleva työansio

Vakuutusmaksun perusteena olevaan palkkasummaan luettavat vakuutuksenottajan maksamat työansiot määräytyvät siten kuin 81 §:ssä säädetään ansionmenetykskorvauksen perusteena käytettävästä työansiosta.

Kun työntekijä lähetetään Suomesta ulkomaille työskentelemään tai kun hänet otetaan ulkomailla palvelukseen siten, että hän kuuluu tämän lain soveltamisalaan, työansiona on 81 §:ssä säädetystä poiketen pidettävä sitä palkkaa, jota vastaavasta työstä Suomessa olisi maksettava. Jos vastaavaa työtä ei Suomessa ole, työansiona pidetään sitä palkkaa,

jonka muutoin voidaan katsoa vastaavan mainittua työtä.

169 §

Vakuutusmaksu

Vakuutusmaksu on määrättävä vakuutuskauden alussa voimassa olevien maksuperusteiden mukaisesti. Vakuutusyhtiön on vakuutuskauden päätyttyä tarkistettava vakuutusmaksu soveltamalla kyseiselle vakuutuskaudelle vahvistettuja maksuperusteita sekä vakuutuksenottajaa koskevaa viimeisintä käytävissä olevaa maksuperusteiden edellyttämää tietoa. Jos tarkistettu vakuutusmaksu poikkeaa jo peritystä vakuutusmaksusta, vakuutusyhtiön on perittävä tai palautettava vakuutuksenottajalle tämä erotus (*tasoiusvakuutusmaksu*).

Tasoiusvakuutusmaksu erääntyy maksettavaksi vakuutusyhtiön määräämänä aikana, kuitenkin viimeistään vuoden kuluttua vakuutuskauden päättymisestä, tai, jos vakuutus on päättynyt kesken vakuutuskauden, vakuutuksen päättymisestä. Erikoismaksuperusteisten vakuutuksenottajien tasoiusvakuutusmaksun osalta tämä määräaika saa kuitenkin olla pidempi, jos siitä on vakuutuksenottajan kanssa sovittu, kuitenkin enintään neljä vuotta. Vakuutusyhtiö voi maksuperusteissaan määritellä määrän, jota pienempiä tasoiusvakuutusmaksuja ei peritä eikä palauteta.

Vakuutusyhtiön on tarkistettavaan vakuutuskauden vakuutusmaksun annettava vakuutuksenottajalle tieto siitä, kuinka vakuutusmaksun maksuunpanoon voi hakea muutosta 240 §:n mukaisella perustevalituksella. Jos vakuutuskauden vakuutusmaksu on kiinteä maksu, jota ei tarkisteta, mainittu tieto on annettava vakuutusmaksun maksuunpanon yhteydessä.

170 §

Vakuutuksenottajan oikeus saada tietoa vakuutusmaksun perusteista ja kehityksestä

Vakuutusyhtiön on sovellettava maksuperusteitaan siten, että vakuutuksenottajan on mahdollista saada oikea ja riittävä kuva vakuutusmaksuunsa vaikuttavista tekijöistä.

Erikoismaksuperusteisen vakuutuksenottajan on saatava riittävä tieto myös vakuutusmaksun pidemmän aikavälin kehityksestä.

171 §

Tapaturmavakuutuskeskuksen ylläpitämä riskiluokitus

Tapaturmavakuutuskeskuksen on ylläpidettävä tapaturma- ja ammattitautiriskiä kuvaavaa riskiluokitusta, joka perustuu 235 §:ssä tarkoitetun työtapaturma- ja ammattitautirekisterin toimialaa tai teetettyä työtä koskevaan tietoon. Vakuutusyhtiön on soveltamastaan riskiluokituksesta riippumatta järjestettävä tilastointinsa siten, että Tapaturmavakuutuskeskuksen ylläpitämän riskiluokituksen edellyttämät tiedot ovat 257 §:n 1—3 momentin mukaisesti Tapaturmavakuutuskeskuksen käytettävissä.

172 §

Viivästyskorko ja perintäkulut

Vakuutuksenottajan on maksettava viivästyneelle vakuutusmaksulle viivästymisajalta vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 a §:n 1 momentissa säädetyn korkokannan mukaan sekä viivästyneen maksun perintäkulut. Näiden saatavien perinnästä säädetään saatavien perinnästä annetussa laissa (513/1999).

173 §

Vakuutusmaksun vanhentuminen

Vakuutusyhtiö ei saa määrätä työnantajan maksettavaksi vakuutusmaksua sen jälkeen, kun viisi vuotta on kulunut sen kalenterivuoden päättymisestä, jona vakuutuskauden taositusvakuutusmaksu on erääntynyt.

174 §

Vakuutusmaksun ulosottokelpoisuus

Tämän lain mukainen vakuutusmaksu saadaan viivästyskorkoineen ulosmitata ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja

maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

175 §

Aiheettomasti maksetun vakuutusmaksun palautuksen vanhentuminen

Aiheettomasti maksetun vakuutusmaksun palautus vanhentuu viiden vuoden kuluttua vakuutusmaksun maksupäivästä, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Vanhentumisen katkaisemisesta säädetään velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 ja 11 §:ssä.

176 §

Osakkaan tai yhtiömiehen vastuu vakuutusmaksusta

Jos vakuutuksenottaja on yhteisö tai yhtiö, jonka velvoitteista osakas tai yhtiömies vastaa kuin omasta velastaan, osakas tai yhtiömies on vastuussa myös yhteisön tai yhtiön tämän lain mukaisista vakuutusmaksuista.

22 luku

Vakuuttamisen valvonta

177 §

Vakuuttamisen yleisvalvonta ja pakkovakuuttaminen

Tapaturmavakuutuskeskus valvoo, että työnantaja täyttää 3 §:n mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa.

Jos työnantaja laiminlyö vakuuttamisvelvollisuuden eikä Tapaturmavakuutuskeskuksen asettamassa määräajassa korjaa laiminlyöntiään, Tapaturmavakuutuskeskus ottaa työnantajan kustannuksella sille pakollisen vakuutuksen valitsemastaan vakuutusyhtiöstä.

178 §

Vakuutusrekisteri

Tapaturmavakuutuskeskus ylläpitää vakuuttamisen valvontaa, harmaan talouden torjuntaa ja korvausvastuullisen vakuutusyhtiön selvittämistä varten rekisteriä työnantajista, joilla on pakollinen vakuutus työntekijöitään varten (*vakuutusrekisteri*). Vakuutusrekisteriin merkitään vakuutuskohtaisesti työnantajan nimi sekä yritys- ja yhteisötunnus tai henkilötunnus, tieto vakuutusyhtiöstä sekä vakuutuksen voimassaoloajasta.

179 §

Vakuutusyhtiön valvontavelvollisuus

Vakuutusyhtiö valvoo, että siltä vakuutuksen ottanut työnantaja täyttää tämän lain mukaiset ilmoittamis- ja muut vakuuttamiseen liittyvät velvoitteensa.

180 §

Työsuojeluviranomaisen valvontavelvollisuus

Työsuojeluviranomainen valvoo, että työnantaja täyttää 3 §:n mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa. Työsuojeluviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada Tapaturmavakuutuskeskukselta maksutta vakuutusrekisterin sisältämiä tietoja sellaisesta työnantajasta, jonka työpaikkaan kohdistuu työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006) tarkoitettu valvonta. Työsuojeluviranomaisen on viipymättä ilmoitettava Tapaturmavakuutuskeskukselle, jos on syytä epäillä, ettei työnantaja ole täyttänyt vakuuttamisvelvollisuuttaan.

181 §

Vakuutusmaksua vastaava maksu

Työnantaja, joka on laiminlyönyt 3 §:n mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa, on velvollinen maksamaan maksun, joka vastaa kohtuulliseksi katsottavaa vakuutusmaksua

siltä ajalta, jota laiminlyönti koskee, ei kuitenkaan pitemmältä ajalta kuin kulumassa olevalta ja viideltä viimeksi kuluneelta kalenterivuodelta.

182 §

Laiminlyöntimaksu

Työnantaja, joka on laiminlyönyt 3 §:n mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa, on velvollinen maksamaan laiminlyöntimaksun, joka on enintään kolme kertaa sen suuruinen kuin 181 §:ssä tarkoitettu maksu.

Laiminlyöntimaksun suuruutta määrättäessä otetaan huomioon laiminlyöntiajan pituus, laiminlyönnin tahallisuus ja toistuvuus sekä vakuuttamatta jääneen työn määrä ja riski.

Laiminlyöntimaksu voidaan jättää määräämättä luonnolliselle henkilölle, jos laiminlyöntiä ei voida pitää tahallisenä ja laiminlyöntimaksun määrääminen olisi 2 momentissa mainitut seikat huomioon ottaen kohtuutonta.

Laiminlyöntimaksua ei voida määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jota vastaan samasta teosta nostettu syyte on tuomioistuimessa lainvoimaisesti ratkaistu.

183 §

Vakuutusmaksua vastaavan maksun ja laiminlyöntimaksun määrääminen

Jos Tapaturmavakuutuskeskus katsoo, että työnantaja on laiminlyönyt 3 §:n mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa, sen on tehtävä hakemus Valtiokonttorille 181 §:ssä tarkoitettua vakuutusmaksua vastaavan maksun sekä 182 §:ssä tarkoitettua laiminlyöntimaksun määräämisestä.

Valtiokonttori ratkaisee päätöksellään, onko työnantaja laiminlyönyt vakuuttamisvelvollisuutensa, sekä velvoittaa vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneen työnantajan maksamaan 1 momentissa mainitut maksut Tapaturmavakuutuskeskukselle. Työnantaja saa hakea muutosta päätökseen tapaturmasioiden muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella.

Mitä vakuutusmaksusta säädetään 169 sekä 172—176 §:ssä, sovelletaan myös 181 ja 182 §:ssä säädettyyn maksuun.

184 §

Vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneen työnantajan omavastuu

Tapaturmavakuutuskeskus perii työnantajalta, jonka työssä on sattunut tämän lain nojalla korvattava vahinkotapahtuma vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönnin aikana, maksettujen korvausten ja täyskustannusmaksujen määrän, kuitenkin enintään 5 000 euroa vahinkotapahtumaa kohden.

Mitä vakuutusmaksusta säädetään 172 ja 174 §:ssä, sovelletaan myös 1 momentissa säädettyyn maksuun.

185 §

Korvausoikeuden menettäminen

Jos työnantaja on laiminlyönyt 3 §:n mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa osana työntekijän sosiaaliturvan järjestelmällistä laiminlyöntiä ja työntekijä on ollut tietoinen laiminlyönnistä sekä omalla toiminnallaan mahdollistanut laiminlyönnin tapahtumisen välttämättä siten myös työntekijän työeläkevakuutusmaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun maksamisen, työntekijällä ei ole oikeutta tämän lain mukaiseen korvaukseen.

186 §

Vakuuttamisvelvollisuuden kiertäminen ja väärinkäyttö

Jos 3 §:n mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden kiertämiseksi, vakuutusmaksun vakuutusturvan järjestämiseksi tai muusta vastaavasta syystä oikeustoimelle on annettu sellainen sisältö, joka ei vastaa asian todellista luonnetta tai tarkoitusta, vakuuttamisvelvollisuutta ratkaistaessa, vakuutusmaksua määrättäessä tai tämän lain mukaista korvausasiaa käsiteltäessä on meneteltävä asian todellisen luonteen tai tarkoituksen mukaisesti.

VI OSA

Vapaaehtoiset vakuutukset

23 luku

Yleiset säännökset

187 §

Vapaaehtoiset työajan ja vapaa-ajan vakuutukset

Tämän lain mukaisia vapaaehtoisia vakuutuksia ovat työajan vapaaehtoinen työtapaturma- ja ammattitautivakuutus sekä vapaa-ajan vapaaehtoinen tapaturmavakuutus.

Vapaaehtoiseen vakuutukseen sovelletaan pakollista vakuutusta koskevia säännöksiä, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Vakuutusyhtiö ei voi vakuutusehdoilla laajentaa vapaaehtoisen vakuutuksen turvaa. Vakuutusyhtiö voi vakuutusehdoissa rajata vapaaehtoisen vapaa-ajan vakuutuksen koskemaan vain harrasteliikunnassa sattuvia tapaturmia, rajata harrasturheilulajeja vakuutuksen ulkopuolelle tai tehdä rajoituksia vakuutettavaan henkilöjoukkoon.

24 luku

Yrittäjän työajan vakuutus

188 §

Yrittäjän vapaaehtoinen työajan vakuutus

Henkilöllä, jolla on yrittäjän eläkelain (1272/2006) mukainen eläkevakuutus, on oikeus saada itsensä vakuutetuksi yrittäjätöyssä sattuvien vahinkotapahtumien varalta. Vakuutus otetaan yhdestä vakuutusyhtiöstä niin, että se kattaa yrittäjän eläkelain mukaisen eläkevakuutuksen vakuuttaman yrittäjätöön. Vakuutus ei voi alkaa takautuvasti.

Yrittäjän vuosityöansio, jota käytetään 1 momentissa tarkoitettussa vakuutuksessa ansionmenetyskorvauksen ja perhe-eläkkeen perusteena, on hänelle vahvistetun yrittäjän eläkelain 112 §:n mukaisen, vahinkopäivänä voimassa olleen työtulon suuruinen. Jos mainitun pykälän mukainen työtulo on vahvistet-

tu siinä säädetyn enimmäismäärän suuruiseksi, vuosityöansio voidaan hakemuksesta vahvistaa tätä suuremmaksi, kuitenkin enintään yrittäjän työpanosta vastaavan vuotuisen työtulon suuruiseksi noudattaen yrittäjän eläkelain 112 §:n 1 momentissa säädettyjä periaatteita.

189 §

68 vuotta täyttäneen yrittäjän vapaaehtoinen työajan vakuutus

Jos yrittäjä täyttäessään 68 vuotta jatkaa yrittäjätyötään, vakuutusyhtiö voi hakemuksesta jatkaa 188 §:n mukaisen vakuutuksen voimassaoloa. Tällöin vuosityöansio vahvistetaan yrittäjän työpanosta vastaavan vuotuisen työtulon suuruiseksi noudattaen yrittäjän eläkelain 112 §:n 1 momentissa säädettyjä periaatteita.

190 §

Alle 18-vuotiaan yrittäjän vapaaehtoinen työajan vakuutus

Alle 18-vuotiaalla yrittäjällä on oikeus saada itsensä vakuutetuksi 188 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella, jos hän täyttää yrittäjän eläkelain 3 §:ssä säädetty edellytykset.

Edellä 188 §:n 2 momentissa tarkoitettu vuosityöansio vahvistetaan alle 18-vuotiaan yrittäjän työpanosta vastaavan vuotuisen työtulon suuruiseksi noudattaen yrittäjän eläkelain 112 §:n 1 momentissa mainittuja periaatteita.

191 §

Yrittäjän vapaaehtoisen työajan vakuutuksen myöntäminen

Poiketen siitä mitä 157 §:n 1 momentissa säädetään, vakuutusyhtiö ei ole velvollinen myöntämään vakuutusta, jossa käytetään 188 §:n 2 momentin viimeisen virkkeen mukaista vuosityöansiota, eikä 189 §:n mukaista vakuutusta.

Vakuutusyhtiö voi myös olla myöntämättä yrittäjän vapaaehtoista työajan vakuutusta vakuutuksenottajalle, jolta yhtiöllä on eräänntyneitä riidattomia saatavia.

192 §

Vakuutusyhtiön oikeus irtisanoa yrittäjän vapaaehtoinen työajan vakuutus

Vakuutusyhtiöllä on oikeus irtisanoa yrittäjän vapaaehtoinen työajan vakuutus, jos vakuutuksenottaja on laiminlyönyt erääntyneen vakuutusmaksun maksamisen, tai jos vakuutuksenottaja on tahallisesti antanut korvausasian käsittelyä tai vakuutusmaksun määräämistä varten vääriä tai puutteellisia tietoja hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudonta taloudellista hyötyä.

Irtisanominen on tehtävä kirjallisesti. Vakuutus päättyy 30 päivän kuluttua irtisanomisen lähettämisestä. Kun irtisanomisen syy on 1 momentissa tarkoitettu vakuutusmaksun maksamisen laiminlyönti, vakuutus ei kuitenkaan pääty, jos vakuutuksenottaja on maksanut erääntyneen vakuutusmaksun ennen irtisanomisajan päättymistä. Vakuutusyhtiön on annettava vakuutuksen päättymisestä päätös vakuutuksenottajalle.

193 §

Vakuutuksen päätyminen yrittäjän eläkelain mukaisen vakuutuksen päättyessä

Yrittäjän vapaaehtoinen työajan vakuutus päättyy samasta ajankohdasta lukien, josta yrittäjän eläkelaiissa tarkoitettu eläkevakuutus päättyy, jollei 189 §:stä muuta johdu. Vakuutus voi päättyä takautuvasti. Jos yrittäjän eläkelain mukainen vakuutus ei tule voimaan, koska yrittäjän toiminta ei ole mainitun lain 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään neljää kuukautta, vakuutus päättyy yrittäjän toiminnan päättyessä.

Vakuutusyhtiön on annettava vakuutuksen päättymisestä päätös vakuutuksenottajalle.

194 §

Yrittäjän oikeus irtisanoa vapaaehtoinen työajan vakuutus

Yrittäjä voi kirjallisesti irtisanoa vapaaehtoisesta työajan vakuutuksen päättymään aikaisintaan siitä ajankohdasta, kun irtisanomismilmoitus on saapunut vakuutusyhtiölle.

195 §

Vahinkotapahtumasta ilmoittaminen

Yrittäjän on tehtävä 111 §:n 2 momentin mukainen ilmoitus vahinkotapahtumasta vakuutusyhtiölle viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä vahinkopäivästä.

Jos yrittäjä laiminlyö 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen tekemisen, korvaus voidaan evätä viivästymisajalta, jos epäminen on olosuhteet huomioon ottaen kohtuullista.

196 §

Vahinkotapahtuman sattumisolosuhteet

Edellä 22 §:ssä tarkoitettuun työntekopaikan alueeseen katsotaan kuuluvan alue, jossa yrittäjä kulloinkin tekee yrittäjätyötään. Työntekopaikan alueeseen eivät kuitenkaan kuulu yrittäjän asunto tai muut pääasiallisesti hänen yksityiskäytössään olevat alueet.

Edellä 24 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna koulutustilaisuutena pidetään yrittäjätyöhön liittyvää koulutusta. Yrittäjään ei sovelleta, mitä 24 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetään virkistystilaisuudessa sattuneen tapaturman korvaamisesta.

Mitä 25 §:ssä säädetään, sovelletaan vastaavasti silloin, kun yrittäjä tekee työtään asunnossaan tai muualla kuin työtehtävän edellyttämässä työntekopaikassa.

197 §

Yrittäjän päiväraha

Yrittäjän päivärahaan ei sovelleta 56 §:n 2 momentin, 57—60 §:n ja 70 §:n säännöksiä.

Päiväraha maksetaan täyden työkyvyttömyyden mukaan, jos vahinko estää pääasiallisesti yrittäjätyön tekemisen. Päivärahaa maksetaan puolet täyden työkyvyttömyyden mukaisesta päivärahasta, jos vahinko merkittävästi rajoittaa yrittäjätyön tekemistä.

Päiväraha on 1/360 188—190 §:n mukaisesta yrittäjän vuosityöansioista. Vuosityöansioon ei sovelleta, mitä 71—73 ja 75—79 §:ssä säädetään.

198 §

Yrittäjän tapaturmaeläke

Sen lisäksi, mitä 63 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään, yrittäjän työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon hänen yrittäjän eläkelain 112 §:n mukainen työtulonsa, joka on voimassa vahinkotapahtuman jälkeen. Jos mainittua työtuloa ei ole pienennetty vahinkotapahtuman jälkeen, yrittäjällä ei ole oikeutta toistaiseksi myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen.

Kun lasketaan yrittäjän tapaturmaeläkkeen määrää 66 §:n 1 momentin nojalla, vuosityöansiona käytetään 188—190 §:n mukaista yrittäjän vuosityöansiota. Vuosityöansioon ei sovelleta, mitä 71—73 ja 75—79 §:ssä säädetään. Yrittäjän tapaturmaeläkkeeseen ei sovelleta, mitä 70 §:ssä säädetään.

25 luku

Vapaaehtoinen vapaa-ajan vakuutus

199 §

Vapaaehtoinen vapaa-ajan vakuutus työntekijöille

Pakollisen vakuutuksen työntekijöilleen ottanut työnantaja voi liittää vakuutukseen vapaaehtoisesta vapaa-ajan tapaturmavakuutukseen. Vakuutuksen perusteella korvataan vahinkotapahtumana tapaturma, joka ei ole sattunut 21—25 §:ssä tarkoitetuissa olosuhteissa. Tapaturmaa ei korvata, jos sen sattuessa vakuutetun työnteko vakuutuksenottajan lukuun ja vakuutuksenottajan palkanmaksuvollisuus ovat olleet yhdenjaksoisesti keskeytyneenä yli 30 päivän ajan.

Vapaaehtoisen vapaa-ajan vakuutuksen perusteella maksettava 58 §:n mukainen päiväraha määrätään vakuutuksen ottaneen työnantajan maksaman sairausajan palkan tai mainitun työnantajan työssä saadun työansion perusteella. Vastaavasti 71—73 §:n mukainen vuosityöansio määräytyy vakuutuksen ottaneen työnantajan työssä saadun työansion perusteella. Vuosityöansioon ei sovelleta, mitä 74—79 §:ssä säädetään.

Vakuutusyhtiöllä ei ole velvollisuutta myöntää 1 momentissa tarkoitettua vakuutusta. Vakuutusyhtiöllä on oikeus irtisanoa vakuutus vakuutusehdoissa määrätyillä perusteilla. Vakuutuksenottaja voi kirjallisesti irtisanoa vakuutuksen päättymään aikaisintaan siitä ajankohdasta, kun irtisanomisilmoitus on saapunut vakuutusyhtiölle.

200 §

Yrittäjän vapaaehtoinen vapaa-ajan vakuutus

Vapaaehtoisen työajan vakuutuksen ottanut yrittäjä voi liittää vakuutukseensa vapaa-ajan tapaturmavakuutuksen. Vakuutuksen perusteella korvataan tapaturma, joka ei ole sattunut 21—25 §:ssä tarkoitetuissa olosuhteissa.

Ansionmenetyskorvauksen ja perhe-eläkkeen perusteena käytetään 188—190 §:n mukaista yrittäjän vuosityöansiota. Päivärahaan sovelletaan mitä 197 §:ssä säädetään ja tapaturmaeläkkeeseen, mitä 198 §:ssä säädetään.

Vakuutusyhtiöllä ei ole velvollisuutta myöntää 1 momentissa tarkoitettua vakuutusta. Vakuutusyhtiöllä on oikeus irtisanoa vakuutus vakuutusehdoissa määrätyillä perusteilla. Yrittäjä voi kirjallisesti irtisanoa vakuutuksen päättymään aikaisintaan siitä ajankohdasta, kun irtisanomisilmoitus on saapunut vakuutusyhtiölle.

201 §

Korvattavuuden rajoitukset

Vapaaehtoisen vapaa-ajan vakuutuksen perusteella ei korvata 26—29 §:ssä tarkoitettua ammattitautia, 30 §:ssä tarkoitettua ammatti-

tautina korvattavaa vamman tai sairauden olennaista pahenemista, 33 §:ssä tarkoitettua työliikekipeytymistä eikä toisen henkilön tahallaan aiheuttamaa vahinkoa.

Vapaa-ajan vakuutuksen perusteella ei korvata myöskään:

1) potilasvahinkolaissa tarkoitettua vahinkoa;

2) vahinkotapahtumaa, jonka johdosta vahingoittuneella on oikeus muun lain nojalla tämän lain mukaiseen korvaukseen;

3) vahinkotapahtumaa, jonka johdosta vahingoittuneella on oikeus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaiseen korvaukseen työtapaturmasta tai ammattitaudista;

4) liikennevakuutuslaissa tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion vastaavassa laissa tarkoitettua liikennevahinkoa; eikä

5) raideliikennevastaullaissa (113/1999) tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion vastaavassa laissa tarkoitettua raideliikennevahinkoa.

Työehtosopimuksen perusteella otettavan laivaväen vapaa-ajan vakuutuksen ehdoissa voidaan määrätä, ettei sodan, kapinan tai muun vastaavan aseellisen selkkauksen aiheuttamaa tapaturmaa korvata.

202 §

Korvauksesta tehtävät vähennykset

Vapaa-ajan vakuutuksen perusteella maksettavasta päivärahasta tehdään laskennallinen vähennys ajalta, jolta vahingoittuneella on oikeus saada sairausvakuutuslain mukaisista päivärahaa saman vahinkotapahtuman johdosta, seuraavan taulukon mukaisesti:

Päivärahan määrä vähentämättömänä euroa	Vähennys %
– 100,00	70
100,01 — 120,00	65
120,01 — 150,00	60
150,01 — 175,00	55
175,01 — 210,00	50
210,01 — 260,00	45
260,01 — 340,00	40
340,01 — 500,00	35
500,01 —	30

Vapaa-ajan vakuutuksen perusteella maksettavasta tapaturmaeläkkeestä vähennetään vahingoittuneelle samalta ajalta maksettava sairausvakuutuslain mukainen päiväraha, muun lain nojalla maksettava työkyvyttömyyseläke ja sen jälkeinen vanhuuseläke. Edunsaajalle maksettavasta perhe-eläkkeestä vähennetään vastaavasti muun lain nojalla saman vahinkotapahtuman johdosta maksettava perhe-eläke.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään päivärahasta ja tapaturmaeläkkeestä, sovelletaan myös kuntoutusrahaan.

Vapaa-ajan vakuutuksen perusteella maksettavasta sairaanhoitokorvauksesta vähennetään vahingoittuneelle saman vahinkotapahtuman johdosta sairausvakuutuslain nojalla maksettava korvaus.

203 §

Korvattava sairaanhoito

Vapaa-ajan vakuutuksen perusteella korvattavasta sairaanhoidosta aiheutuneiden kustannusten korvauksiin ei sovelleta 40—42 §:ää.

26 luku

Työntekijän vapaaehtoinen työajan vakuutus ulkomaantyössä

204 §

Vapaaehtoinen työajan vakuutus ulkomailla työskentelevälle työntekijälle

Suomalainen työnantaja voi ottaa vapaaehtoisen työajan vakuutuksen sellaiselle työntekijälle, jolle työnantaja voi järjestää työntekijän eläkelain 150 §:n 2—4 momentin nojalla mainitun lain mukaisen eläketurvan. Vakuutusyhtiön oikeuteen olla myöntämättä vakuutusta sovelletaan, mitä 191 §:n 2 momentissa säädetään ja vakuutusyhtiön oikeuteen irtisanoa vakuutus sovelletaan, mitä 192 §:ssä säädetään.

Tämän pykälän mukaisen vakuutuksen perusteella maksettava 58 §:n mukainen päiväraha määrätään yksinomaan vakuutuksen ottaneen työnantajan maksaman sairausajan

palkan tai mainitun työnantajan työssä saadun työansion perusteella. Vastaavasti 71—74 §:n mukainen vuosityöansio määräytyy yksinomaan vakuutuksen ottaneen työnantajan työssä saadun työansion perusteella. Vuosityöansioon ei sovelleta, mitä 75—79 §:ssä säädetään.

VII OSA

Toimeenpanojärjestelmä

27 luku

Vakuutuslaitokset

205 §

Vakuutuksen myöntämiseen oikeutetut vakuutusyhtiöt

Tämän lain mukaisen vakuutuksen voi myöntää sellainen vakuutusyhtiö, jolla on oikeus harjoittaa vakuutusyhtiölain (521/2008) tai ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain (398/1995) mukaan vakuutusluokista annetun lain (526/2008)2 §:n 1 momentissa tarkoitetun vahinkovakuutusluokan 1 mukaista vakuutustoimintaa Suomessa.

Jos tästä laista ei muuta johdu, vakuutusyhtiölaissa tarkoitettuun vakuutusyhtiöön sovelletaan vakuutusyhtiölakia ja ulkomaiseen vakuutusyhtiöön ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettua lakia.

206 §

Virkavastuu

Vakuutusyhtiön ja Tapaturmavakuutuskeskuksen palveluksessa olevaan henkilöön sekä hallituksen jäsenen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

207 §

Valtiokonttori

Korvauksen valtion työssä aiheutuneen työtapaturman tai ammattitaudin johdosta maksaa Valtiokonttori.

208 §

Vakuutuskannan luovutus

Sen lisäksi, mitä vakuutusyhtiölaissa säädetään Finanssivalvonnan oikeudesta kieltää vakuutusyhtiön sulautuminen, jakautuminen, kotipaikan siirto ja vakuutuskannan luovutus, Finanssivalvonta ei saa antaa suostumusta tämän lain mukaista vakuutustoimintaa harjoittavan suomalaisen vakuutusyhtiön sulautumiseen, jakautumiseen tai kotipaikan siirtoon eikä tämän lain mukaisen vakuutuskannan luovutuksen ulkomaiselle vakuutusyhtiölle, jonka kotipaikka ei ole Euroopan talusalueeseen kuuluvassa valtiossa, jos tällainen toimenpide olennaisesti heikentää vakuutettujen turvaa taikka vaarantaa tämän lain mukaisen vakuutusjärjestelmän toimintaedellytykset tai kyvyn suoriutua velvoitteistaan. Antaessaan suostumuksen Finanssivalvonta voi liittää suostumukseen edellä mainittujen edellytysten täyttymistä turvaavia ehtoja.

Finanssivalvonnan on ennen 1 momentissa tarkoitetun asian ratkaisua pyydettävä tarvittaessa työnantajien, työntekijöiden ja toimihenkilöiden keskeisimpien keskusjärjestöjen lausunto toimenpiteen vaikutuksesta tämän lain mukaisen vakuutusjärjestelmän toimeenpanon yleisiin edellytyksiin.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, koskee soveltuvin osin myös ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 64—66 §:ssä tarkoitetun suostumuksen edellytyksiä.

28 luku

Tapaturmavakuutuskeskus

209 §

Tapaturmavakuutuskeskuksen tehtävät

Tapaturmavakuutuskeskus toimii tämän lain mukaisen vakuutuksen toimeenpanon ja kehittämisen yhteiselimenä.

Tapaturmavakuutuskeskuksen yleisenä tehtävänä on:

1) edistää lain yhdenmukaista toimeenpanoa ja toimeenpanojärjestelmän kehittämistä;

2) edistää yhteistyötä lain toimeenpanoa koskevissa asioissa, jotka edellyttävät vakuutuslaitosten yhteistoimintaa, ja hoitaa tästä johtuvia tehtäviä;

3) edistää lakia toimeenpanevien vakuutuslaitosten yhteistyötä muiden laitosten ja viranomaisten välillä;

4) antaa suosituksia lain yhdenmukaisen toimeenpanon edistämiseksi asioissa, jotka eivät kuulu tapaturma-asiain korvauslautakunnan tehtäviin;

5) huolehtia lain toimeenpanon edellyttämästä tiedotustoiminnasta.

Lisäksi Tapaturmavakuutuskeskuksen tehtävänä on:

1) käsitellä vakuuttamattomassa työssä sattuneen vahinkotapahtuman korvausasia ja perästä vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneeltä työnantajalta 184 §:n mukainen omavastuu;

2) antaa 7 §:n mukainen ratkaisu lain soveltamisesta;

3) vahvistaa 111 §:n mukaisen ilmoituksen kaava;

4) huolehtia 154 §:ssä säädetystä viivästyneen korvausasian käsittelyyn liittyvistä tehtävistä;

5) ylläpitää 171 §:n mukaista riskiluokitusta;

6) valvoa 177 §:n mukaisesti työnantajan vakuuttamisvelvollisuutta ja ottaa työnantajalle laiminlyöntitilanteessa pakollinen vakuutus;

7) pitää 178 §:n mukaista vakuutusrekisteriä;

8) tehdä 183 §:n mukainen hakemus Valtiokonttorille vakuuttamisvelvollisuutensa

laiminlyöneelle työnantajalle määrättävästä vakuutusmaksua vastaavasta maksusta sekä laiminlyöntimaksusta ja ylläpitää tätä varten maksuperusteita;

9) huolehtia 230 §:n mukaisista yhteistakuutehtävistä;

10) huolehtia 231 §:n mukaiseen jakojärjestelmään liittyvistä tehtävistä;

11) kerätä ja tilittää Työsuojelurahastolle 233 §:n mukainen työsuojelumaksu;

12) ylläpitää 235 §:n mukaista työtapaturma- ja ammattitautirekisteriä;

13) harjoittaa lain toimeenpanoon ja tämän lain mukaisten vahinkojen ehkäisyyn liittyvää 236 §:n mukaista tilasto- ja tutkimustoimintaa;

14) hyväksyä 266 §:n 3 momentissa tarkoiteten lausunnon kaava;

15) toimia EU:n sosiaaliturva-asetusten ja Suomea sitovan sosiaaliturvasopimuksen tarkoituksena asuin- ja oleskelupaikan laitoksena sekä yhteyselimenä;

16) hoitaa muut Tapaturmavakuutuskeskuksen hallituksen päättämät tämän lain toimeenpanoon ja kehittämiseen liittyvät tehtävät.

Poikkeusoloihin varautumisen osalta tehtävien hoitamiseksi Tapaturmavakuutuskeskukseen sovelletaan, mitä vakuutusyhtiölain 31 luvun 13 §:ssä säädetään.

210 §

Tapaturmavakuutuskeskuksen palvelutehtävät

Sen lisäksi, mitä 209 §:ssä säädetään Tapaturmavakuutuskeskuksen tehtävistä, Tapaturmavakuutuskeskus hoitaa myös hallituksensa määrittelemät palvelutehtävät. Tapaturmavakuutuskeskuksella on oikeus periä tuottamistaan palveluista toimintokohtaisia palvelumaksuja, joiden tulee kattaa palveluista aiheutuvat kustannukset.

211 §

Muutoksenhakua ja oikaisumenettelyjä koskevien säännösten soveltaminen

Mitä VIII osassa säädetään muutoksenhausta ja oikaisumenettelyistä sovelletaan myös

Tapaturmavakuutuskeskuksen muuna kuin vakuutuslaitoksena tämän lain perusteella antamaan päätökseen tai maksuunpanoon.

212 §

Tapaturmavakuutuskeskuksen jäsenet

Tämän lain mukaista vakuustointia harjoittavan vakuutusyhtiön on kuuluttava Tapaturmavakuutuskeskukseen (*jäsenvakuutusyhtiö*). Vakuutusyhtiön jäsenyys Tapaturmavakuutuskeskuksessa jatkuu niin kauan kuin sillä on tähän lakiin perustuvia korvausvelvoitteita.

Tapaturmavakuutuskeskukseen kuuluvat lisäksi Valtiokonttori ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitos. Valtiokonttori ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitos osallistuvat Tapaturmavakuutuskeskuksen toimintaan vain siltä osin kuin se liittyy niiden tästä laista johtuvien tehtävien toimeenpanoon.

Vakuutusyhtiön, joka aikoo harjoittaa tämän lain mukaista vakuustointia Suomessa, on viimeistään kaksi kuukautta ennen toiminnan aloittamista ilmoitettava siitä Tapaturmavakuutuskeskukselle.

213 §

Tapaturmavakuutuskeskuksen toimintakustannusten kattaminen

Jäsenvakuutusyhtiöt, Valtiokonttori ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitos ovat velvollisia suorittamaan vuosittain Tapaturmavakuutuskeskukselle maksun Tapaturmavakuutuskeskuksen toimintakustannusten kattamiseksi.

Jäsenvakuutusyhtiön, Valtiokonttorin ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen on suoritettava vuosittain Tapaturmavakuutuskeskukselle perusmaksuosuutena 12 000 euroa. Sen jälkeen lasketaan ensin Valtiokonttorin ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen kustannusosuudet sen mukaan, kuinka suuri osuus Tapaturmavakuutuskeskuksen toimintakustannuksista arvioidaan kohdistuvan niille. Kattamatta jäävän osuuden Tapaturmavakuutuskeskuksen toimintakustannuksista kattavat jäsenva-

kuutusyhtiöt vakuutusmaksutulon mukaisessa suhteessa. Vakuutusmaksutulolla tarkoitetaan tuloslaskelman mukaista tämän lain mukaisen vakuutuksen maksutuloa. Liittymisvuoden perusmaksuosuus on normaali perusmaksu nelinkertaisena.

Tapaturmavakuutuskeskus määrää maksettavaksi kustannusosuudet. Sillä on oikeus periä kustannusosuuksista ennakkoa.

Jäsenvakuutusyhtiöiden, Valtionkonttorin ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen kustannusosuuksien laskemisesta ja perinnästä annetaan tarkemmat määräykset sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön Tapaturmavakuutuskeskuksen esityksestä vahvistamissa kustannustenjakoperusteissa.

Kustannusosuus saadaan periä ilman tuomiota ja päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetään. Jollei maksua suoriteta viimeistään eräpäivänä, maksamattomalle pääomalle peritään vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 a §:n 1 momentissa tarkoitettua korkokannan mukaan.

214 §

Tapaturmavakuutuskeskuksen toimielimet

Tapaturmavakuutuskeskuksen toimielimiä ovat yleiskokous, hallitus ja toimitusjohtaja.

215 §

Yleiskokous ja sen tehtävät

Yleiskokouksessa on äänioikeus Tapaturmavakuutuskeskuksen jäsenellä. Yleiskokouksessa johtaa asian käsittelyä kokouksessa valittu puheenjohtaja.

Yleiskokouksen tehtävänä on:

- 1) päättää Tapaturmavakuutuskeskuksen säännöistä;
- 2) käsitellä tilinpäätös sekä tilintarkastajien tilinpäätöksestä antama lausunto;
- 3) päättää niistä toimenpiteistä, joihin edellisen vuoden hallinto ja tilit antavat aiheutta;
- 4) päättää hallituksen ja tapaturma-asiaain korvauslautakunnan puheenjohtajan, jäsenten ja lääkäriasiantuntijoiden sekä tilintarkastajien palkkioista;

- 5) päättää Tapaturmavakuutuskeskuksen jäseniä edustavien hallituksen jäsenten ja varajäsenten lukumäärästä sekä toimitettava jäseniä edustavien hallituksen jäsenten ja varajäsenten sekä tilintarkastajien vaali; ja

- 6) hyväksyä seuraavan vuoden talousarvio.

216 §

Yleiskokouksen päätösvaltaisuus, äänimäärät ja päätöksenteko

Yleiskokous on päätösvaltainen, jos vähintään puolet jäsenistä on kokouksessa edustettuna.

Jäsenvakuutusyhtiön äänimäärä yleiskokouksessa perustuu sen osuuteen jäsenvakuutusyhtiöiden tämän lain mukaisen vakuutusmaksutulosta. Äänimäärä on yksi, jos osuus on alle 0,5 prosenttia. Äänimäärä on kolme, jos osuus on alle kaksi prosenttia, mutta vähintään 0,5 prosenttia. Äänimäärä on viisi, jos osuus on alle 15 prosenttia, mutta vähintään kaksi prosenttia. Äänimäärä on seitsemän, jos osuus on vähintään 15 prosenttia.

Valtiokonttorilla ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksella on kummallakin viisi ääntä.

Yleiskokouksen päätökseksi tulee mielipide, jota on kannattanut yli puolet annetuista äänistä. Äänen mennessä tasan tulee päätökseksi puheenjohtajan kannattama mielipide. Vaaleissa tulevat valituiksi enimmät äänet saaneet. Jos kuitenkin valittavana on yksi henkilö, valituksi tulemiseen vaaditaan yli puolet annetuista äänistä. Tasatulos vaalissa ratkaistaan arvalla.

217 §

Hallitus, sen toimikausi ja päätösvaltaisuus

Tapaturmavakuutuskeskuksen hallitukseen kuuluu enintään 13 varsinaista jäsentä. Heistä enintään seitsemän edustaa Tapaturmavakuutuskeskuksen jäseniä, kolme työnantajien sekä kolme työntekijöiden ja toimihenkilöiden keskeisimpiä keskusjärjestöjä. Hallitukseen kuuluu enintään viisi varajäsentä, joista yksi edustaa työnantajien ja yksi työntekijöiden ja toimihenkilöiden keskeisimpiä keskusjärjes-

töjä sekä yksi maatalousyrittäjien taloudellisia etuja valvovaa edustavinta järjestöä sekä enintään kaksi Tapaturmavakuutuskeskuksen jäseniä. Edellä tarkoitettut keskusjärjestöt ilmoittavat Tapaturmavakuutuskeskukselle edustajansa sen hallitukseen. Hallituksen jäsenenä ei voi olla vajaavaltainen eikä konkurssissa oleva eikä myöskään henkilö, joka on määrätty liiketoimintakieltoon.

Hallituksen toimikausi on kolme kalenterivuotta. Hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jos hallituksen jäsen eroaa tehtävästään tai menettää kelpoisuutensa hallituksen jäseneksi kesken toimikauden, hänen tilalleen on nimettävä hallituksen jäljellä olevaksi toimikaudeksi uusi jäsen 1 momentissa säädetyn mukaisesti.

Hallitus on päätösvaltainen, kun kokouksen puheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla.

218 §

Hallituksen tehtävät, päätöksenteko ja esteellisyys

Hallituksen tehtävänä on:

1) käyttää Tapaturmavakuutuskeskuksen ylintä päätösvaltaa asioissa, jotka eivät kuulu yleiskokouksen tai toimitusjohtajan päätösvaltaan;

2) valmistella yleiskokouksessa käsiteltävät asiat;

3) ottaa ja erottaa Tapaturmavakuutuskeskuksen toimitusjohtaja ja toimitusjohtajalle raportoivat johtajat sekä sopia heidän palkkauksestaan ja muista toimenhoidon ehdoista; sekä

4) määrätä 210 §:n mukaisista palvelutehtävistä perittävät maksut.

Hallituksen päätökseksi tulee mielipide, jota useimmat läsnä olleista ovat kannattaneet. Äänten jakaantuessa tasan tulee päätökseksi puheenjohtajan kannattama mielipide. Vaaleissa tulevat valituiksi enimmäkseen äänneet. Jos kuitenkin valittavana on yksi henkilö, valituksi tulemiseen vaaditaan yli puolet annetuista äänistä. Tasatulokset vaalissa ratkaistaan arvalla.

Hallituksen jäsen ei saa ottaa osaa sellaisen asian käsittelyyn, joka koskee hänen tai sellaisen yhteisön, jonka hallituksen jäsenenä,

toimitusjohtajana tai toimihenkilönä hän on, yksityistä etua.

Hallitus voi siirtää toimivaltaansa toimitusjohtajalle, johtajille sekä toimihenkilöille.

219 §

Toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa

Tapaturmavakuutuskeskuksen toimitusjohtajalla tulee olla hyvä työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen tuntemus ja hänen on oltava hyvämaineinen.

Toimitusjohtaja ei saa olla Tapaturmavakuutuskeskuksen jäsenen palveluksessa, kuulua sen hallintoelimiin, toimia jäsenen asiamiehenä eikä muutoinkaan olla sellaisessa suhteessa jäseneseen, että luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä vaarantuu.

Toimitusjohtajana ei voi olla vajaavaltainen eikä konkurssissa oleva eikä myöskään henkilö, joka on määrätty liiketoimintakieltoon.

Hallitus nimeää toimitusjohtajan sijaisen. Mitä tässä laissa säädetään toimitusjohtajasta, sovelletaan vastaavasti hänen sijaisensa.

220 §

Toimitusjohtajan tehtävät

Toimitusjohtaja käyttää ylintä päätösvaltaa yksittäisessä asiassa, joka koskee korvauksen maksamista vakuuttamattomassa työssä sattuneesta vahingosta, 154 §:ssä tarkoitettua viivästyneen korvausasian käsittelyä sekä 213 §:ssä tarkoitettujen kustannusosuuksien ja 231 §:n mukaisen jakojärjestelmämaksun vahvistamista ja maksuunpanoa.

Toimitusjohtaja voi siirtää 1 momentissa säädettyä toimivaltaansa johtajille ja toimihenkilöille.

221 §

Nimenkirjoitusoikeus, kirjanpito ja tilinpäätös sekä tilintarkastajat

Tapaturmavakuutuskeskuksen nimen kirjoittaa hallituksen puheenjohtaja tai toimitus-

johtaja, kumpikin yksin, taikka kaksi hallituksen valtuuttamaa henkilöä yhdessä.

Tapaturmavakuutuskeskuksen kirjanpidossa ja tilinpäätöksen laadinnassa on noudatettava kirjanpitolakia (1336/1997).

Tapaturmavakuutuskeskuksen kirjanpitoa ja tilinpäätöstä sekä hallintoa tarkastamaan hallitus valitsee tilikaudeksi kerrallaan kaksi tilintarkastajaa ja näille henkilökohtaiset varatilintarkastajat. Vähintään yhden tilintarkastajan ja hänen varatilintarkastajansa on täytettävä vakuutusyhtiölaissa vakuutusyhtiön tilintarkastajalle asetetut kelpoisuusvaatimukset. Tilintarkastaja toimii samalla Tapaturmavakuutuskeskuksen valvontatilintarkastajana.

222 §

Tapaturmavakuutuskeskuksen säännöt

Tapaturmavakuutuskeskuksen hallinnosta annetaan tarkempia määräyksiä Tapaturmavakuutuskeskuksen säännöissä, jotka sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö vahvistaa Tapaturmavakuutuskeskuksen esityksestä.

223 §

Hallituksen ja yleiskokouksen päätöksen moitteenvараisuus ja mitättömyys

Jos hallituksen tai yleiskokouksen päätös ei ole syntynyt asianmukaisessa järjestyksessä tai jos se muutoin on lain tai Tapaturmavakuutuskeskuksen sääntöjen vastainen, voi Tapaturmavakuutuskeskuksen jäsen, hallitus tai hallituksen jäsen nostaa kanteen Tapaturmavakuutuskeskusta vastaan päätöksen julistamiseksi pätemättömäksi. Oikeutta moitekanteen nostamiseen ei ole sillä, joka on kokouksessa myötävaikuttanut päätöksen tekemiseen.

Kanne on pantava vireille kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä tai, jos päätös on tehty ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla, kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun päätöstä koskeva pöytäkirja on päivätty. Jollei kannetta nosteta määräajassa, päätöstä on pidettävä pätevänä.

Päätös on moitekanteesta riippumatta mitätön, jos se loukkaa sivullisen oikeutta. Se, joka katsoo päätöksen loukkaavan oikeuttaan, voi nostaa kanteen Tapaturmavakuutuskeskusta vastaan sen vahvistamiseksi, että päätös on mitätön.

224 §

Täytäntöönpanokielto

Kun kanne Tapaturmavakuutuskeskusta vastaan on pantu vireille 223 §:n nojalla, tuomioistuin voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi. Tällainen kielto tai määräys voidaan myös peruuttaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun tuomioistuimen päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta.

225 §

Hallituksen jäsenen vahingonkorvausvelvollisuus

Hallituksen jäsen on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimeensa tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut Tapaturmavakuutuskeskukselle. Sama koskee tätä lakia tai Tapaturmavakuutuskeskuksen sääntöjä rikkomalla Tapaturmavakuutuskeskuksen jäsenelle tai muulle aiheutettua vahinkoa. Virkavastuusta säädetään 206 §:ssä.

29 luku

Tapaturma-asiain korvauslautakunta

226 §

Tapaturma-asiain korvauslautakunta

Tapaturmavakuutuskeskuksessa toimii tapaturma-asiain korvauslautakunta. Sen tehtävänä on edistää tämän lain mukaisen korvauskäytännön yhtenäisyyttä antamalla yleisohjeita ja lausuntoja.

227 §

Kokoonpano

Tapaturma-asiain korvauslautakunnassa on puheenjohtaja, kolme lakimiesjäsentä, neljä työmarkkinajäsentä, vähintään viisi lääkäri-asiantuntijaa ja tarpeellinen määrä varahenkilöitä, jotka sosiaali- ja terveysministeriö määrää enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Jäsenten on oltava perehtyneitä tapaturmavakuutus- ja ammattitautilainsäädäntöön. Puheenjohtajan ja lakimiesjäsenten on oltava oikeustieteen ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita. Lääkäriasiantuntijoiden on oltava Suomessa laillistettuja, vakuutuslääketieteeseen perehtyneitä lääkäreitä.

Tapaturma-asiain korvauslautakunnan puheenjohtajaksi määrätään sosiaali- ja terveysministeriön edustaja. Lakimiesjäsenet ja vähintään kaksi lääkäriasiantuntijaa sekä heidän varahenkilönsä määrätään Tapaturmavakuutuskeskuksen ehdotuksesta. Työmarkkinajäsenistä kaksi määrätään työnantajien ja kaksi työntekijöiden ja toimihenkilöiden keskeisimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta. Työmarkkinajäsenten varahenkilöistä puolet määrätään työnantajien ja puolet työntekijöiden ja toimihenkilöiden keskeisimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta. Lääkäriasiantuntijoista yksi määrätään työnantajien ja yksi työntekijöiden ja toimihenkilöiden keskeisimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta. Lautakunta, joka voi toimia myös jakaantuneena jaostoihin, valitsee lakimiesjäsenistään tarvittavat varapuheenjohtajat.

Jos tapaturma-asiain korvauslautakunnan puheenjohtaja, jäsen, lääkäriasiantuntija tai varahenkilö tulee pysyvästi estyneeksi tehtävänsä, sosiaali- ja terveysministeriö määrää hänen tilalleen jäljellä olevaksi toimikaudeksi uuden puheenjohtajan, jäsenen, lääkäriasiantuntijan tai varahenkilön ottaen huomioon, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään.

228 §

Lausuntopyyntömenettely ja tarkemmat säännökset

Lausuntoasioiden käsittely on lautakunnassa kirjallinen. Valtioneuvoston asetuksella

säädetään asian ratkaisemisesta lautakunnassa, lautakunnan päätösvaltaisuudesta ja hallinnosta sekä lausuntopyyntö- ja lautakunnan lausunnon muodosta.

30 luku

Lisävakuutusmaksuvelvollisuus ja yhteistakuumaksu

229 §

Vakuutusentottajan lisävakuutusmaksuvelvollisuus

Jos vakuutusyhtiön selvitystilän tai konkurssin johdosta pakolliseen vakuutukseen perustuva korvaus jää joko osittain tai kokonaan turvaamatta vakuutusyhtiölain 14 luvun 5 §:n vakuutusentottajalle mahdollisesti määrätyn lisämaksuvelvollisuuden toteuttamisen jälkeen, voidaan vakuutusentottaja velvoittaa maksamaan lisävakuutusmaksu siten kuin tässä pykälässä säädetään. Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske kuluttajaa eikä sellaista elinkeinonharjoittajaa, joka huomioon ottaen hänen elinkeinotoimintansa laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin on vakuutusentottajan sopijapuolena rinnastettavissa kuluttajaan.

Lisävakuutusmaksu voidaan määrätä sellaiselle vakuutusentottajalle, joka on omistuksen perusteella tai muutoin käyttänyt merkittävää vaikutusvaltaa vakuutusyhtiön hallinnossa, jos tämän lain mukaista vakuutus toimintaa harjoitettaessa on olennaisesti jätetty noudattamatta vakuutusliikkeen harjoittamista koskevia säännöksiä tai määräyksiä taikka jos liiketoiminnassa on syyllistytty rikolliseen menettelyyn, jota ei voida pitää vähäisenä. Lisävakuutusmaksun suuruus on kuitenkin vakuutusentottajan osalta hänen saamansa taloudellisen hyödyn suuruinen.

Jos 2 momentin mukainen lisävakuutusmaksu ei riitä turvaamatta jääneen osuuden kattamiseksi ja jos pakollisen vakuutuksen vakuutusmaksut ovat keskimäärin olleet kohuttoman alhaiset vakuutuksista aiheutuneisiin kustannuksiin verrattuina ja tämän voidaan arvioida olennaisesti vaikuttaneen vakuutusyhtiön joutumiseen selvitystilaan tai konkurssiin, voidaan 2 momentin mukaisen

maksun lisäksi määrätä lisävakuutusmaksu vakuutusyhtiön niille muille vakuutuksenottajille, jotka ovat saaneet olennaista taloudellista hyötyä liian alhaisista vakuutusmaksuista. Lisävakuutusmaksu saa kunkin vakuutuksenottajan osalta olla enintään yhtä suuri kuin se taloudellinen hyöty, jonka hän on liian alhaisten vakuutusmaksujen johdosta saanut kolmen vuoden aikana ennen vakuutusyhtiön joutumista selvitystilaan tai konkurssiin.

Päätöksen lisävakuutusmaksusta, sen suuruudesta ja tilittämisestä tekee Tapaturmavakuutuskeskus. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarvittaessa tarkempia säännöksiä lisävakuutusmaksun suuruudesta ja tilittämisestä. Maksuunpanulle ja maksettavaksi eräänntyneelle lisävakuutusmaksulle, jota ei ole suoritettu viimeistään eräpäivänä, peritään viivästyskorkoa korkolain 4 a §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan. Lisävakuutusmaksu viivästyskorkoineen saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa säädetään.

230 §

Vakuutusyhtiöille määrättävä yhteistakuumaksu

Jos vakuutusyhtiön selvitystilan tai konkurssin johdosta pakolliseen vakuutukseen perustuva korvaus jää joko osittain tai kokonaan turvaamatta vakuutuksenottajien lisämaksuvelvollisuuden toteuttamisen jälkeen, korvauksesta tai sen osasta vastaavat tämän lain mukaista vakuutustoimintaa harjoittavat vakuutusyhtiöt yhdessä. Turvaamatta jäävä osuus rahoitetaan perimällä vuosittain yhteistakuumaksu niiltä vakuutusyhtiöiltä, jotka harjoittavat tämän lain mukaista vakuutustoimintaa maksuunpanovuonna. Vakuutusyhtiö voi sisällyttää yhteistakuumaksusta aiheutuvan menojen lisäyksen pakollisen vakuutuksen eräänntyviin vakuutusmaksuihin.

Yhteistakuumaksun suuruus määräytyy vakuutusyhtiön pakollisista vakuutuksista saaman taikka näillä vakuutuksilla katettavien riskien perusteella arvioidun vakuutusmaksutulon mukaisessa suhteessa. Maksun suuruus voi olla vuodessa enintään kaksi prosenttia

edellä tarkoitetusta vakuutusmaksutulosta. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarvittaessa tarkempia säännöksiä yhteistakuumaksun suuruudesta.

Maksuunpanulle ja maksettavaksi eräänntyneelle maksulle ja sen ennakolle, jota ei ole suoritettu viimeistään eräpäivään mennessä, peritään viivästyskorkoa korkolain 4 a §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan. Maksu ja sen ennako sekä viivästyskorko saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa säädetään.

Tapaturmavakuutuskeskus huolehtii suomalaisen vakuutusyhtiön selvitystilan ja konkurssin yhteydessä korvausten maksamisesta sen jälkeen, kun vakuutuskanta ja sitä vastaava omaisuus on siirretty Tapaturmavakuutuskeskukselle, sekä muista vakuutusyhtiölain 23 luvun 21 §:ssä ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 49 §:ssä säädetyistä tehtävistä. Sellaisen ulkomaisen vakuutusyhtiön selvitystilan tai konkurssin osalta, jonka kotivaltio kuuluu Euroopan talousalueeseen, Tapaturmavakuutuskeskuksen velvollisuus maksaa korvaukset alkaa kuitenkin sosiaali- ja terveysministeriön määräämistä ajankohdasta. Kun Tapaturmavakuutuskeskus on maksanut vahingoittuneelle korvausta, hänen oikeutensa korvaukseen selvitys- tai konkurssipesästä siirtyy Tapaturmavakuutuskeskukselle siihen määrään saakka kuin se on korvausta maksanut.

31 luku

Jakojärjestelmä

231 §

Jakojärjestelmä

Tämän lain mukaista vakuutustoimintaa harjoittavien vakuutusyhtiöiden on osallistuttava vuosittain tässä pykälässä tarkoitettujen kustannusten kattamiseen vakuutusmaksutulon mukaisessa suhteessa siten kuin 2—10 momentissa säädetään (*jakojärjestelmä*). Vakuutusmaksutulolla tarkoitetaan tässä pykälässä vakuutusyhtiön tuloslaskelmaan sisältyvää tämän lain mukaisen vakuutuksen va-

kuutusmaksutuloa. Katettavat kustannukset ovat:

1) vakuuttamattomassa työssä sattuneista vahinkotapahtumista aiheutuvat kustannukset, joista on vähennetty 183 ja 184 §:n nojalla saadut maksut;

2) Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta johtuvista asuin- ja oleskelupaikan vakuutuslaitoksen tehtävistä aiheutuneet kustannukset;

3) vakuutusyhtiön kalenterivuonna makamat:

a) tapaturmaeläkkeiden, jatkuvina maksettavien haittarahojen, kuntoutusrahojen, perhe-eläkkeiden, kertakaikkisten haittarahojen, sekä hoitotukien ja vaatelisien indeksikorotukset;

b) 36, 46 ja 47 §:ssä säädetty sairaanhoidon korvaukset sekä 50 §:n mukaiset matka- ja majoituskulujen korvaukset, jotka maksetaan, kun vahinkotapahtuman sattumispäivää seuraavan kalenterivuoden alusta on kulunut yli yhdeksän vuotta;

c) 93—97 §:n mukaiset kuntoutuskorvaukset sekä 98 §:n mukaiset 94 ja 97 §:n mukaisesta kuntoutuksesta aiheutuneet matkakustannukset, jotka maksetaan, kun vahinkotapahtuman sattumispäivää seuraavan kalenterivuoden alusta on kulunut yli yhdeksän vuotta;

d) korvaukset ammattitaudista, jonka ilmetessä on kulunut vähintään viisi vuotta altistuksesta, joka on viimeksi voinut aiheuttaa ammattitaudin;

e) 38 ja 48 §:ssä tarkoitettut kulut, jotka on korvattu d alakohdassa tarkoitettua ammattitautia epäiltäessä;

f) korvaukset suurvahingosta siten kuin 9 momentissa säädetään.

Tapaturmavakuutuskeskus ilmoittaa vakuutusyhtiöille 1 momentissa mainittujen korotusten, korvausten ja maksujen suoritusvuotta (*jakojärjestelmävuosi*) edeltävän toukokuun 31 päivään mennessä suhdeluvun, joka määrittelee jakojärjestelmän rahoitusta varten tarvittavien rahoitusosuuksien (*jakojärjestelmämaksut*) määrän suhteessa jakojärjestelmävuoden vakuutusmaksutuloon. Suhdeluvun on perustuttava arvioon jakojärjestelmävuonna vakuutusyhtiöiden ja Tapaturmavakuutuskeskuksen maksettaviksi tulevien 1 momentin mukaisten korotusten, korvaus-

ten ja maksujen (*jakojärjestelmäkorvaukset*) ja vakuutusmaksutulojen määristä. Lisäksi suhdeluvussa on otettava huomioon jakojärjestelmämaksujen ja jakojärjestelmäkorvausten erotuksena syntynyt yli- tai alijäämä (*jakojärjestelmäsaldo*) jakojärjestelmävuotta edeltäviltä vuosilta. Tarkemmat säännökset jakojärjestelmäsaldon huomioon ottamisesta suhdelukua määrittäessä annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Vakuutusyhtiökohtainen jakojärjestelmämaksu saadaan kertomalla 2 momentin mukainen suhdeluku vakuutusyhtiön jakojärjestelmävuoden vakuutusmaksutulolla. Vakuutusyhtiökohtainen jakojärjestelmäsaldo määräytyy vakuutusyhtiöiden jakojärjestelmävuoden vakuutusmaksutulojen suhteessa jakojärjestelmävuodelta ja sitä edeltäviltä vuosilta kertyneestä jakojärjestelmäsaldosta. Vakuutusyhtiökohtainen jakojärjestelmäsaldo on vakuutusyhtiön velkaa jakojärjestelmälle, jos saldo on ylijäämäinen, ja vakuutusyhtiön saamista jakojärjestelmältä, jos saldo on alijäämäinen.

Tapaturmavakuutuskeskus tekee jakojärjestelmävuoden toukokuun 31 päivään mennessä ennakoarvion Tapaturmavakuutuskeskuksen ja vakuutusyhtiöiden jakojärjestelmävuonna maksettaviksi tulevien jakojärjestelmäkorvausten määristä sekä vakuutusyhtiökohtaisten jakojärjestelmämaksujen ja jakojärjestelmäsaldojen määristä. Tarkemmat säännökset ennakoarvion perusteista annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Tapaturmavakuutuskeskus vahvistaa jakojärjestelmävuotta seuraavan toukokuun 31 päivään mennessä Tapaturmavakuutuskeskuksen ja vakuutusyhtiöiden maksettaviksi tulleet jakojärjestelmävuoden jakojärjestelmäkorvaukset sekä vakuutusyhtiökohtaiset jakojärjestelmämaksut ja jakojärjestelmäsaldot.

Vakuutusyhtiön on maksettava ennakoarvion mukainen ja lopullisesti vahvistettu jakojärjestelmämaksu ja yhtiökohtaisen jakojärjestelmäsaldon muutoksesta johtuva suoritus Tapaturmavakuutuskeskukselle, sekä Tapaturmavakuutuskeskuksen on tilittävä vakuutusyhtiölle ennakoarvion mukainen ja lopullisesti vahvistettu jakojärjestelmäkorvaus ja yhtiökohtaisen jakojärjestelmäsaldon

muutoksesta johtuva suoritus. Tarkemmat säännökset maksusta ja tilityksestä annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Edellä 6 momentissa tarkoitettuihin lopullisiin suorituksiin sisällytetään niiden ja ennakkosuoritusten erotukselle laskettu korko vuoden pituiselta ajalta jakojärjestelmävuoden heinäkuun 1 päivästä lukien. Korkona käytetään mainittuna päivänä voimassa ollutta korkolain 12 §:n mukaista viitekorkoa.

Edellä 1 momentin 3 kohdan f alakohdassa suurvahingolla tarkoitetaan ajallisesti ja paikallisesti rajoittunutta tapahtumaa tai samaa alkuperää olevaa tapahtumasarjaa, jonka seurauksena tämän lain mukaisia korvauksia maksetaan yhdelle tai useammalle vahingoittuneelle tai edunsaajalle yhteensä yli 75 000 000 euroa (*suurvahinkoraja*).

Suurvahingon korvaukset otetaan huomioon vain siltä osin kuin nämä korvaukset ylittävät suurvahinkorajan. Vakuutusyhtiön osuuden suurvahingosta muodostavat ne korvaukset, jotka vakuutusyhtiö maksaa sen jälkeen, kun kaikkien vakuutusyhtiöiden samasta suurvahingosta yhteensä maksamat korvaukset ovat ylittäneet suurvahinkorajan. Korvauksina ei kuitenkaan oteta huomioon 1 momentin 3 kohdan a–e alakohdassa tarkoitettuja korvauksia eikä vakuutusyhtiön 270 §:ssä säädetyn takautumisoikeuden perusteella saamia korvauksia.

Mitä tässä pykälässä säädetään korvauksista, sovelletaan myös 40 §:n mukaiseen täyskustannusmaksuun.

232 §

Vakuutuskannan siirron tai luovutuksen vaikutus jakojärjestelmämaksuun

Jos vakuutuskantaa on siirtynyt vakuutusyhtiöstä toiseen jakautumisen tai vakuutuskannan luovutuksen seurauksena, siirtyneisiin vakuutuksiin kohdistuvien toteutuneiden ja ennakoarvion mukaisten vakuutusmaksutulojen ja jakojärjestelmäkorvausten sekä näitä vakuutuksia vastaavan osuuden jakojärjestelmävuotta edeltävän vuoden vahvistetusta jakojärjestelmäsaldosta katsotaan 231 §:n 4 momentin mukaista ennakoarviota tehtäessä ja 5 momentin mukaisia jakojärjestel-

mäeriä vahvistettaessa kuuluvan sille vakuutusyhtiölle, jolle vakuutuskaanta on siirtynyt.

32 luku

Erinäiset säännökset

233 §

Työsuojelumaksu

Pakollisen vakuutuksen vakuutusmaksusta on käytettävä 1,75 prosenttia työsuojelun edistämiseen siten kuin työsuojelurahastoissa (407/1979) säädetään. Vakuutusyhtiö maksaa tämän määrän Tapaturmavakuutuskeskukselle, joka tilittää sen työsuojelurahastolle siten kuin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään.

234 §

Tilastotutkimus

Finanssivalvonnan tulee julkaista vuosittain selvitys, josta ilmenee kunkin vakuutusyhtiön tämän lain mukaisen vakuutuksen toteutunut tulos vähintään viiden edeltävän kalenterivuoden jaksolta.

235 §

Työtapaturma- ja ammattitautirekisteri

Tapaturmavakuutuskeskus pitää työtapaturmien ehkäisyä sekä tämän lain toimeenpanoa ja kehittämistä varten rekisteriä vahinkotapahtumista sekä tämän lain mukaisista vakuutuksista, vakuutuksenottajista ja korvauksista (*työtapaturma- ja ammattitautirekisteri*).

236 §

Tapaturmavakuutuskeskuksen tilasto- ja tutkimustoiminta

Tapaturmavakuutuskeskuksen tehtävänä on laatia työtapaturma- ja ammattitautitilasto sekä työtapaturmien ja ammattitautien ehkäisyä edistäviä tutkimuksia ja selvityksiä ehkäisyn ja seurausten välisistä suhteista sekä

selvityksiä vakuutusmaksujen ja työn aiheuttaman tapaturma- ja ammattitautiriskin välisestä yhteydestä. Tapaturmavakuutuskeskus voi tehdä myös muita tämän lain toimeenpanon, seurannan ja kehittämisen edellyttämiä tutkimuksia ja laskelmia.

VIII OSA

Muutoksenhaku, oikaisumenettelyt ja takaisinperintä

33 luku

Muutoksenhaku

237 §

Muutoksenhakuelimet

Muutoksenhakua varten on tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta, vakuutus oikeus ja korkein oikeus. Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnasta säädetään tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetussa laissa (1316/2010) ja vakuutus oikeudesta vakuutus oikeuslaissa (132/2003). Korkeimmasta oikeudesta säädetään korkeimmasta oikeudesta annetussa laissa (665/2005).

238 §

Muutoksenhakuoikeus

Asianosainen, joka ei tyydy vakuutuslaitoksen päätökseen, saa hakea siihen muutosta tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Asianosainen, joka ei tyydy tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutus oikeudelta kirjallisella valituksella.

Kunta tai kuntayhtymä ei ole asianosainen asiassa, joka koskee työntekijän oikeutta tämän lain mukaiseen korvaukseen, sillä perusteella, että se on järjestänyt hoitoa työntekijälle. Kunta tai kuntayhtymä saa hakea muutosta täyskustannusmaksua koskevaan päätökseen. Muutoin asianosaisuudesta on voimassa, mitä hallintolainkäyttölain (586/1996) 6 §:n 1 momentissa säädetään.

Vakuutus oikeuden päätökseen, jos siinä on ratkaistu kysymys siitä, oikeuttaako vamma, sairaus tai kuolema tämän lain mukaiseen korvaukseen tai siitä, kenen on korvaus maksettava, saa hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan.

239 §

Päätöksen täytäntöönpano

Vakuutuslaitoksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Vakuutuslaitoksen ja tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan lainvoimainen päätös pannaan täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoimainen tuomio.

240 §

Perustevalitus

Asianosainen, joka katsoo, että tämän lain perusteella määrätyn maksun maksuunpano on ollut lain tai sopimuksen vastainen, saa tehdä siitä kirjallisen perustevalituksen tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalle kahden vuoden kuluessa sitä seuraavan vuoden alusta, jona saaminen on määrätty tai maksuunpantu. Perustevalitukseen ulosmittauksen johdosta, sovelletaan lisäksi, mitä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetään.

Asianosainen, joka ei tyydy tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan 1 momentissa tarkoitettussa asiassa antamaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutus oikeudelta kirjallisella valituksella. Vakuutus oikeuden perustevalitukseen antamaan päätökseen saa hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan.

241 §

Muutoksenhaku aika ja valituksen toimittaminen

Muutoksenhaku aika on 30 päivää siitä päivästä lukien, jona asianosainen on saanut tie-

don vakuutuslaitoksen tai tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksestä. Jollei muuta näytetä, valittajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, jona päätös on postitettu valittajan ilmoittamaan osoitteeseen.

Valituskirjelmä on toimitettava muutoksenhakuajassa päätöksen antaneelle vakuutuslaitokselle. Perustevalitusta koskevassa asiassa valituskirjelmä toimitetaan muutoksenhakuelimelle.

Haettaessa muutosta vakuutusosoikeuden päätökseen on soveltuvin osin noudatettava, mitä oikeudenkäymiskaaren 30 luvussa säädetään muutoksenhausta hovioikeuden ratkaisuun. Määräaika valitusluvan pyytämiseen ja valituksen tekemiseen on 60 päivää siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon vakuutusosoikeuden päätöksestä.

242 §

Itseoikaisu ja valituksen siirto muutoksenhakuelimelle

Jos vakuutuslaitos hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta uusi päätös. Uuteen päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 238 ja 241 §:ssä säädetään.

Jos vakuutuslaitos ei voi muuttaa valituksen kohteena olevaa päätöstä 1 momentissa mainituin tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä, valitusasiaa koskevat asiakirjat ja lausuntonsa tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalle tai, jos valitus koskee tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätöstä, vakuutusosoikeudelle. Vakuutuslaitos voi tällöin väliaikaisella päätöksellä muuttaa aikaisempaa päätöstään siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos vakuutuslaitos hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen osin tai kokonaan sen jälkeen, kun valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, voi vakuutuslaitos niin ikään antaa väliaikaisen päätöksen. Väliaikaisesta päätöksestä on ilmoitettava viipymättä muutoksenhakuelimelle. Vakuutuslaitoksen väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluttua valitusajan päättymisestä.

243 §

Muutoksenhakuajan jälkeen tullut valitus

Jos tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalle, vakuutusosoikeudelle tai korkeimmalle oikeudelle määräajassa annettava valitus tai muu kirjelmä on saapunut perille tämän ajan päättymisen jälkeen, se voidaan tästä huolimatta ottaa tutkittavaksi, jos myöhästymiseen on ollut painava syy.

34 luku

Oikaisumenettely, päätöksen poistaminen ja takaisinperintä

244 §

Asia- ja kirjoitusvirheen korjaaminen

Jos vakuutuslaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, vakuutuslaitos voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää kuitenkin, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen.

Vakuutuslaitoksen on korjattava päätöksessään oleva ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe tai muu niihin verrattava selvä virhe. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

245 §

Lainvoimaisen päätöksen oikaisu

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyin korvauksen myöntämisestä tai myönnetyn korvauksen lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, vakuutuslaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Vakuutuslaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyin korvauksen tai myöntää korvauksen aikaisempaa suurempana. Myös tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosoikeus voivat muutoksenhakuasiaa käsitellessään menetellä vastaavasti.

246 §

Lainvoimaisen päätöksen poistaminen

Jos vakuutuslaitoksen tämän lain perusteella antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lain vastainen, tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta voi asianosaisen tai vakuutuslaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluiksi ennen asian ratkaisemista. Muutoksenhakulautakunnan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Jos tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan tai vakuutusosoikeuden tämän lain perusteella antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusosoikeus voi asianosaisen tai vakuutuslaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Vakuutusosoikeuden on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluiksi ennen asian ratkaisemista.

Jos vakuutuslaitos tekee päätöksen poistamista koskevan vaatimuksen, se voi keskeyttää etuuden maksamisen tai maksaa sen vaatimuksensa mukaisena siihen asti, kunnes asia on uudelleen ratkaistu.

Päätöksen poistamista on haettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun päätös sai lainvoiman. Erityisen painavista syistä päätös

voidaan poistaa määräajan jälkeenkin tehdystä hakemuksesta.

Ylimääräiseen muutoksenhakuun sovelletaan lisäksi, mitä oikeudenkäymiskaaren 31 luvussa säädetään.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu kuuleminen toimitetaan tiedoksi siten kuin hallintolain 59 §:ssä säädetään.

247 §

Takaisinperintä

Jos joku on saanut tämän lain mukaista korvausta enemmän kuin tässä laissa säädetään, vakuutuslaitoksen on perittävä takaisin aiheettomasti maksettu korvaus.

Aiheettomasti maksettu korvaus voidaan jättää osittain tai kokonaan perimättä takaisin, jos se katsotaan kohtuulliseksi ja korvauksen maksamisen ei ole katsottava johtuneen korvauksensaajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä taikka jos takaisin perittävä määrä on vähäinen.

Aiheettomasti maksettu korvaus saadaan periä takaisin myös kuittaamalla se muista kuin 276 §:n 2 momentissa tarkoitetuista vastaisuudessa maksettavista korvauseristä. Kulloinkin maksettavasta korvauserästä ei saa korvauksensaajan suostumuksesta kuitenkaan vähentää enempää kuin kuudesosan siitä korvauserän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen, kun korvauserästä on enakkoperintälain (1118/1996) nojalla pidätetty ennakko tai rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain (627/1978) nojalla lähdevero.

Aiheettomasti maksettu korvaus on perittävä takaisin kymmenen vuoden kuluessa sen maksupäivästä lukien. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua päätöksen antamisesta, jollei vanhentumisesta ole sitä ennen katkaistu. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistetun saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 ja 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika.

IX OSA

250 §

Erinäiset säännökset

Vahingoittuneen tai hänen edunsaajansa oikeus saada korvausasiaa koskevia tietoja

35 luku

Tietojen antaminen, saaminen ja salassapito

Vakuutuslaitoksen on annettava vahingoittuneelle tai hänen edunsaajalleen pyynnöstä hänen korvausasiaansa koskevat tiedot. Oikeudesta tarkastaa henkilörekisteristä itseään koskevat tiedot säädetään henkilötietolaissa.

248 §

Julkisuuslain soveltaminen

251 §

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), jäljempänä *julkisuuslaki*, sovelletaan vakuutusyhtiöihin ja Tapaturmavakuutuskeskukseen siltä osin kuin ne käyttävät julkisuuslain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua julkista valtaa, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.

Työnantajan oikeus saada tietoja

Myös silloin, kun kysymys ei ole julkisen vallan käytöstä, vakuutusyhtiöihin ja Tapaturmavakuutuskeskukseen on sovellettava julkisuuslain asiakirjasalaisuutta koskevaa 22 §:ää, vaitiolovelvollisuutta ja hyväksikäyttökieltoa koskevaa 23 §:ää, salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja koskevaa 24 §:ää, salassapidosta poikkeamista ja sen lakkaamista koskevaa 7 lukua sekä rangaistussäännökset sisältävää 35 §:ää tämän lain toimeenpanoon liittyvissä asioissa.

Työnantajalla on oikeus saada vakuutuslaitokselta salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä talous- ja henkilöstöhallintoon ja vakuutusmaksun tarkastamista varten välttämättömät tiedot tämän lain mukaan myönnettyistä korvauksista sekä korvattujen vahinkotapahtumien yksilöimiseksi välttämättömät tiedot.

252 §

Vakuutuslaitoksen ja muutoksenhakuelimen oikeus saada tietoja

Tätä lakia toimeenpantaessa ei sovelleta, mitä vakuutusyhtiölain 30 luvun 1 ja 3 §:ssä säädetään vaitiolovelvollisuudesta ja tietojen luovuttamisesta.

Vakuutuslaitoksella ja tämän lain mukaista vakuutus- tai korvausasiaa käsittelevällä muutoksenhakuelimellä on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada:

249 §

Työnantajan taloudellista asemaa koskevat tiedot

Sen lisäksi, mitä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohdassa säädetään elinkeinonharjoittajaa koskevien tietojen salassa pitämisestä, salassa pidettäviä ovat myös sellaiset tämän lain toimeenpanoon perustuvat asiakirjat ja tiedot, jotka koskevat työnantajan taloudellista asemaa.

1) lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalta vakuutus- ja eläkelaitokselta, viranomaiselta ja muulta taholta, johon julkisuuslakia sovelletaan, tiedot työntekijän työsuhteista, yrittäjätyöstä ja ansioista, hänelle maksetuista etuuksista sekä muista seikoista, jotka ovat välttämättömiä käsiteltävänä olevan vakuutus- tai korvausasian ratkaisemista varten tai, jotka muuten ovat välttämättömiä tässä laissa, EU:n sosiaaliturva-asetuksissa tai sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanossa;

2) työnantajalta tiedot vahinkotapahtumasta, sen sattumisolosuhteista, syistä ja seurauksista, työntekijän työstä, työnantajan hänelle maksamista vastikkeista ja niiden perusteista sekä muut tiedot, jotka ovat välttämättömiä käsiteltävänä olevan vakuutus- tai

korvausasian ratkaisemista varten tai, jotka muuten ovat välttämättömiä tässä laissa, EU:n sosiaaliturva-asetuksissa tai sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanossa;

3) lääkäriltä ja muulta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitulta ammattihenkilöltä, potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettua terveydenhuollon toimintayksiköltä, vahingoittuneen kuntoutusta toimeenpanevalta taholta ja muulta terveydenhuollon toimintayksiköltä sekä sosiaalipalveluiden tuottajalta tai hoitolaitokselta pyynnöstä tämän laatima lausunto ja muut 1 kohdassa tarkoitettujen tehtävien toimeenpanemiseksi välttämättömät tiedot potilasasiakirjoista, terveydentilasta, työkyvystä, hoidosta ja kuntoutuksesta;

4) eläkelaitokselta ja Eläketurvakeskukselta vakuutus- tai korvausasian käsittelyä varten välttämättömät tiedot yrittäjän eläkelain mukaisesta vakuutuksesta ja mainitun lain 112 §:n mukaisesta yrittäjän työtulosta.

Pyydettäessä työnantajalta korvausasian käsittelyä varten tarvittavia tietoja, työnantajalle saa ilman vahingoittuneen suostumusta ilmoittaa vain ne vahingoittunutta koskevat salassa pidettävät tiedot, jotka ovat välttämättömiä työnantajalta pyydettävien tietojen yksilöimiseksi.

Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

253 §

Vakuutusyhtiön ja Tapaturmavakuutuskeskuksen valvontaan liittyvä tarkastusoikeus

Vakuutusyhtiöllä ja Tapaturmavakuutuskeskuksella on oikeus tehdä tarkastus työnantajan toimitiloissa ja oikeus ryhtyä muihin valvontatoimenpiteisiin sen selvittämiseksi, onko työnantaja täyttänyt tämän lain mukaiset velvoitteensa. Tarkastettavan työnantajan on esitettävä tarkastuksessa palkkakirjanpionsa, työaikakirjanpionsa sekä esitys- tai tallennusmuodosta riippumatta kaikki muu aineisto, jolla voi olla vaikutusta tarkastetta-

van tämän lain mukaiseen vakuuttamisvelvollisuuteen.

Tarkastuksen tekemistä varten vakuutusyhtiöllä ja Tapaturmavakuutuskeskuksella on oikeus saada virka-apua poliisilta ja muilta viranomaisilta.

Työnantajan asunnossa tarkastus saadaan tehdä vain, jos on perusteltua syytä epäillä, että työnantaja on laiminlyönyt tämän lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa ja tarkastus on välttämätön asian selvittämiseksi. Tarkastuksen työnantajan asunnossa saa suorittaa vain poliisi.

254 §

Tietojen tarkastaminen työnantajan asiakirjoista

Vakuutuslaitoksella on oikeus tarkastaa työnantajan asiakirjoista työnantajan tämän lain mukaisen tietojenantovelvollisuuden piiriin kuuluvien tietojen oikeellisuus. Vakuutuslaitoksella on oikeus saada poliisilta ja muulta viranomaiselta virka-apua edellä tarkoitettujen tietojen saamiseksi.

255 §

Vakuutuslaitoksen oikeus antaa tietoja

Vakuutuslaitoksella on oikeus sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa tämän lain toimeenpanoon perustuvia tietoja seuraavasti:

1) asianomaiselle viranomaiselle ja toimielimelle ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä Suomea sitovan sosiaaliturvasopimuksen taikka sosiaaliturvaa koskevan kansainvälisen säädöksen mukaisten tehtävien toimeenpanossa;

2) ministeriölle, Verohallinnolle ja lakisääteistä sosiaalivakuutusjärjestelmää hoitavalle laitokselle tai yhteisölle, jonka hoidettavaksi kuuluvaan sosiaaliturvaetuuteen tämän lain mukainen korvaus vaikuttaa, tämän lain mukaisesta korvausta saaneen henkilön henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, tiedot maksetuista korvauksista, tiedot työnantajasta ja muut näihin rinnastettavat tiedot, jotka ovat

välttämättömiä sosiaaliturvaan kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi suoritettavaa henkilötietojen yhdistämistä ja muuta kertaluonteista valvontatointia varten, sekä poliisi- ja syyttäjäviranomaiselle edellä mainitut tiedot, jotka ovat välttämättömiä rikosten selvittämistä ja syytteesenpanoa varten;

3) tämän lain, liikennevakuutuslain tai potilasvahinkolain mukaista vakuutusta toimeenpanovalle vakuutuslaitokselle, Liikennevakuutuskeskukselle ja Potilasvakuutuskeskukselle niihin kohdistuvan rikollisuuden ehkäisemiseksi tiedot vakuutuslaitokseen tämän lain toimeenpanon yhteydessä kohdistuneista rikoksista, niille ilmoitetuista vahingoista ja maksetuista korvauksista sekä korvauksenhakijoiden ja -saajien henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot; edellytyksenä on lisäksi, että tietosuojalautakunta on antanut tietojen käsitelyyn henkilötietolain 43 §:ssä tarkoitetun luvan;

4) toiselle lakisääteistä vakuutustoimintaa harjoittavalle vakuutuslaitokselle, Liikennevakuutuskeskukselle ja Potilasvakuutuskeskukselle välttämättömät tiedot sen selvittämiseksi, mikä on näiden vastuu samasta vahingosta;

5) toiselle vakuutuslaitokselle ja vahingonaiheuttajalle tiedot, jotka ovat välttämättömiä tämän lain mukaista vakuutustoimintaa harjoittavan vakuutuslaitoksen takautumisoikeuden toteuttamiseksi;

6) luottotietotoimintaa harjoittavalle rekisterinpitäjälle vakuutuksenottajaan ja vakuutamisvelvolliseen tämän lain perusteella kohdistuvasta ulosottokelpoisesta saatavastaan;

7) 252 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle terveydenhuollon toimintayksikölle ja itsenäiselle ammatinharjoittajalle vahingoitunutta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä maksusitoumuksen antamiseksi tai vakuutuslaitoksen pyytäessä asiantuntijalausuntoa korvausasian ratkaisemiseksi.

Vakuutusyhtiöllä ja sen asiamiehellä on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä antaa tämän lain toimeenpanoon perustuvia tietoja vakuutusyhtiön kanssa samaan konserniin, vakuutusyhtiölain 26 luvussa tarkoitettuun vakuutusyrittäjäryhmään ja mainitun lain 30 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuun ta-

loudelliseen yhteenliittymään sekä samaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa (699/2004) tarkoitettuun rahoitus- tai vakuutusryhmittymään kuuluvalla toisella yrityksellä tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten.

Vakuutusyhtiö ei saa käyttää hyväksi muussa toiminnassaan tämän lain toimeenpanoon perustuvia, salassapitosäännösten tai muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten alaisia tietoja, jollei siitä lailla erikseen säädetä. Tällaisia tietoja ei saa antaa myöskään vakuutusyhtiön yhtiökokoukselle, edustajistolle taikka osakkaalle.

Sen estämättä, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, vakuutusyhtiö voi kuitenkin luovuttaa 2 momentissa tarkoitettulle yritykselle sekä käyttää muussa vakuutustoiminnassaan vakuutuksenottajaa koskevia asiakaspalvelua, asiakassuhteen hoitoa ja muuta asiakashallintaa varten tarpeellisia tietoja. Tällaisia ovat tiedot vakuutuksenottajana olevan työnantajan tai yrittäjän nimestä, henkilö-, yritys- ja yhteisö- sekä asiakastunnuksesta, yhteystiedot, tiedot yrityksen omistussuhteista ja tämän lain mukaisista vakuutusjärjestelyistä ja niiden perusteena olevasta palkkasummasta sekä näihin tietoihin rinnastettavat asiakashallintaan liittyvät tiedot.

256 §

Tapaturmavakuutuskeskuksen ja vakuutusyhtiön oikeus tietojen luovuttamiseen valvontasioissa

Tapaturmavakuutuskeskuksella ja vakuutusyhtiöllä on oikeus sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa:

1) Valtiokonttorille, Työttömyysvakuutusrahastolle, Eläketurvakeskukselle ja lakisääteistä vakuutusta toimeenpanovalle eläkelaitokselle näille laissa säädetyn valvontaan liittyvän tehtävän täyttämiseksi työnantajaa ja vakuutusta koskevat välttämättömät tiedot, jos on syytä epäillä, ettei työnantaja ole täyttänyt lakiin perustuvaa maksu- tai vakuuttamisvelvollisuuttaan;

2) työsuojeluviranomaiselle tiedot, jotka ovat sille välttämättömiä tilaajan selvitysvel-

vollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetussa laissa (1233/2006) tarkoitetun valvontavelvollisuuden täyttämiseksi, jos on syytä epäillä, että tilaaja ei ole täyttänyt selvitysvelvollisuuttaan tai, että tilaajan sopimuspuoli on esittänyt virheellisiä todistuksia tämän lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden täyttämiseksi tai vakuutusmaksujen maksamisesta; ja

3) Verohallinnolle tiedot, jotka ovat välttämättömiä sille ennakkoperintälaissa säädetyn valvontavelvollisuuden täyttämiseksi, jos on syytä epäillä, että työnantaja ei ole täyttänyt ennakonpidätysvelvollisuuttaan.

Tämän pykälän nojalla saatuja salassa pidettäviä tietoja voidaan antaa edelleen rikosten selvittämistä ja syytteen esittämistä varten. Tiedot tulee hävittää heti, kun niitä ei tarvita.

257 §

Vakuutuslaitoksen velvollisuus antaa tietoja Tapaturmavakuutuskeskukselle

Vakuutuslaitoksen on annettava salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä kalenterivuositain Tapaturmavakuutuskeskukselle 235 §:ssä tarkoitettua työtapaturma- ja ammattitautirekisteriä varten tiedot:

- 1) vakuutusnottajan toimialasta ja kotipaikasta;
- 2) vakuutuksen voimassaoloajasta ja vakuutuslajista sekä vakuutusmaksujärjestelmästä;
- 3) vakuutusnottajan teettämän työn laadusta ja määrästä sekä vakuutusta varten ilmoitetuista palkoista ja maksuunpannuista vakuutusmaksuista;
- 4) työtapaturmien sattumisajasta ja -paikasta, sattumisolosuhteista sekä syistä ja seurauksista;
- 5) ammattitautien ilmenemisajasta, sattumisolosuhteista sekä syistä ja seurauksista;
- 6) korvausasian vireilletulon ajankohdasta;
- 7) korvausasian johdosta annettujen päätösten ajankohdista ja ratkaisuista;
- 8) vahingoittuneen tekemästä työstä;
- 9) korvauksen määräytymistavasta ja suuruuden vaikuttavista tekijöistä;

10) vakuutuksesta maksetuista korvauksista ja takautumiskorvauksista saajittain ja korvauslajeittain.

Edellä 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetut tiedot on annettava vakuutuskohtaisesti vakuutustunnuksella sekä vakuutusnottajan yritys- ja yhteisötunnuksella tai henkilötunnuksella yksilöityinä sekä 4—10 kohdassa tarkoitetut tiedot vahinkotapahtumatunnuksella sekä vahingoittuneen henkilötunnuksella yksilöityinä.

Tapaturmavakuutuskeskuksella on oikeus pyynnöstä saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä vakuutuslaitokselta 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi muita 171 §:ssä tarkoitettujen riskiluokituksen ylläpitämistä ja 236 §:ssä tarkoitettujen tutkimusten ja laskelmien tekemistä varten välttämättömiä tietoja.

Sen lisäksi, mitä salassapidosta julkisuuslaissa ja tässä laissa säädetään, 235 ja 236 §:ssä Tapaturmavakuutuskeskukselle säädettyjen tehtävien hoitamiseksi saadut henkilötiedot on pidettävä salassa eikä niitä saa käyttää tai luovuttaa käytettäväksi vakuutettua koskevaan päätöksentekoon muissa kuin 262 §:n 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa. Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä henkilötietolaissa säädetään.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitettujen tietojen sisällöstä sekä siitä, miten ja milloin tiedot on toimitettava.

258 §

Vakuutusyhtiön velvollisuus luovuttaa tietoja vakuutusrekisteriin

Vakuutusyhtiön on annettava salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä Tapaturmavakuutuskeskukselle sen ylläpitämää vakuutusrekisteriä varten 178 §:ssä säädetty vakuutusnottajia koskevat ajantasaiset tiedot. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella annetaan tarvittaessa tarkemmat säännökset siitä, miten ja missä muodossa tiedot toimitetaan.

259 §

Tapaturmavakuutuskeskuksen oikeus saada tietoja

Tapaturmavakuutuskeskuksella on oikeus saada Työterveyslaitokselta, työsuojeluviranomaiselta ja poliisilta sellaisia työtapa-
turmien ja ammattitautien syitä ja seurauksia koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä 236 §:ssä tarkoitettuja tutkimuksia ja laskelmia varten.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut tiedot on annettava pyynnöstä vahingoittuneen henkilötunnuksella yksilöityinä.

Tapaturmavakuutuskeskuksella on sen jälkeen, kun vakuutusyhtiö on asetettu selvitystilaan tai konkurssiin, oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tietojen saantia koskevien rajoitusten estämättä vakuutusyhtiön selvitysmiehiltä ja konkurssipesästä 229 ja 230 §:ssä säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot.

260 §

Tapaturmavakuutuskeskuksen ja vakuutusyhtiöiden oikeus saada tietoja valvontaa varten

Tapaturmavakuutuskeskuksella ja vakuutusyhtiöllä on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada työntantajalta, lakisäateistä vakuutusta toimeenpanevalta vakuutus- ja eläkelaitokselta, viranomaiselta ja muulta taholta, johon julkisuuslakia sovelletaan, tiedot, jotka ovat välttämättömiä tässä laissa säädetyn valvontavelvollisuuden täyttämiseksi. Tapaturmavakuutuskeskuksella ja vakuutusyhtiöllä on lisäksi oikeus saada mainittua tarkoitusta varten veroviranomaisilta joukkotietoina palkkaa tai muuta vastiketta työntekijöille maksaneiden työntajien nimet, yritys- ja yhteisötunnukset tai työntajien henkilötunnukset, yhteystiedot ja vuosilmoitukset tai vuosi-ilmoituksia vastaavat tiedot, toimialat sekä tiedot näiden työntajien työstä maksamista vastikkeista ja niihin liittyvistä työntajasuorituksista.

Tapaturmavakuutuskeskuksella ja vakuutusyhtiöllä on oikeus saada 1 momentissa tarkoitettut tiedot, vaikka se ei olisi tieto-

pyynnössään yksilöinyt joukkotietona valvontakäsittelyyn otettavia työntajia tai vaikka valvontakäsittely ei olisi vielä vireillä. Lisäksi Tapaturmavakuutuskeskuksella ja vakuutusyhtiöllä on oikeus saada edellä mainitut joukkotiedot, vaikka verotusta ei olisi vielä vahvistettu. Valvontatehtävän täytäntöönpanoa varten Tapaturmavakuutuskeskuksella ja vakuutusyhtiöllä on oikeus yhdistää ja käsitellä 1 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja. Yhdistettyjä tietoja voidaan säilyttää viisi vuotta, kuitenkin enintään valvontakäsittelyn päättymiseen saakka. Yhdistettyjä tietoja ei saa luovuttaa edelleen.

Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa haakea teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

261 §

Tapaturma-asiain korvauslautakunnan oikeus saada tietoja

Tapaturma-asiain korvauslautakunnalla on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä vakuutuslaitokselta sen hallussa olevat lausuntoasian ratkaisemiseksi välttämättömät tiedot.

Tapaturma-asiain korvauslautakunnan tämän lain toimeenpanoon liittyvien asiakirjojen salassapitoon ja oikeuteen saada tieto asiakirjasta sovelletaan, mitä 248 §:ssä ja julkisuuslain 3 luvussa säädetään. Muutoksenhakuun tapaturma-asiain korvauslautakunnan päätöksestä, jolla on ratkaistu tiedon saantia asiakirjasta koskeva asia, sovelletaan, mitä julkisuuslain 33 §:n 1 momentissa säädetään.

262 §

Tapaturmavakuutuskeskuksen oikeus antaa tietoja

Tapaturmavakuutuskeskuksella on oikeus sen lisäksi, mitä tässä tai muussa laissa säädetään, antaa salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä 257 §:n nojalla vakuutuslaitokselta saamia tietoja seuraavasti:

1) Tilastokeskukselle tämän lain mukaista korvausta saaneen henkilötunnus, vahinkotahtuman sattumisaikaa ja -paikkaa, sattumisolosuhteita, syitä ja seurauksia sekä siitä aiheutuneen työkyvyttömyyden kestoja koskevat tiedot samoin kuin muut 111 §:n 2 momentin mukaiseen ilmoitukseen perustuvat tiedot, jotka ovat välttämättömiä Tilastokeskuksen toimialaan kuuluvien yhteiskuntaoloja ja niiden kehitystä kuvaavien tilastojen laadintaa varten;

2) Työterveyslaitokselle työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 2 a §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot työperäisten sairauksien rekisteröintiä varten;

3) Eläketurvakeskukselle tiedot vakuutuslaitosten myöntämistä, työeläkkeeseen vaikuttavista korvauksista.

263 §

Luovutettujen tietojen oikeellisuus ja salassapito

Vakuutuslaitos on vastuussa siitä, että sen 255 ja 261 §:n nojalla luovuttamien tietojen sisältö vastaa niitä tietoja, jotka se sai tietojen antajalta.

Mitä tässä laissa säädetään salassapitovollisuudesta ja sen rikkomisesta, koskee myös niitä, jotka ovat saaneet salassa pidettäviä tietoja 255 §:n 2 ja 4 momentin perusteella.

264 §

Tekninen käyttöyhteys

Vakuutuslaitoksella on sen lisäksi, mitä julkisuuslain 29 §:n 3 momentissa säädetään, oikeus avata tekninen käyttöyhteys:

1) lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalle yhteisölle tai laitokselle henkilökisterinissä sellaisiin tietoihin, jotka sillä on tämän tai muun lain perusteella oikeus saada tehtävien-
sä toimeenpanoa varten;

2) 255 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuille viranomaisille ja toimielimille kohdassa tarkoitettujen tietojen antamista varten.

Tämän pykälän perusteella avatun teknisen käyttöyhteyden avulla saa hakea myös salas-

sa pidettäviä tietoja ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovollisuus on säädetty.

Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietojen pyytäjän on esitettävä käyttöyhteyden avaajalle selvitys siitä, että tietojen suo-
jauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

36 luku

Erinäisiä säännöksiä

265 §

Tietojen maksuttomuus

Vakuutuslaitoksella ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada maksutta tiedot, jotka sillä on tämän lain mukaan oikeus saada. Jos tiedot tarvitaan tietys-
sä muodossa ja siitä aiheutuu tietojen luovut-
tajalle olennaisia lisäkustannuksia, kustan-
nukset on kuitenkin korvattava. Terveysti-
latiedoista maksettavista korvauksista sääde-
tään 266 §:ssä.

266 §

Terveystilatiedoista maksettavat korvauk- set

Vakuutuslaitoksella ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada maksutta vahingoittuneen terveydentilaa koskevat tiedot, jotka sillä on tämän lain mukaan oikeus saada.

Vakuutuslaitoksella on oikeus saada terveydentilaa koskevat tiedot siinä muodossa kuin se on ne luovutuspyynnössään yksilöi-
nyt. Tällöin tietojen luovuttajalla on oikeus saada 252 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella luovuttamistaan tiedoista tietojen pyytäjältä kohtuullinen korvaus tietojen luovutamisesta aiheutuneesta työstä ja kustannuk-
sesta.

Terveystienhuollon ammattihenkilöistä an-
netussa laissa tarkoitettulla ammattihenkilöllä on oikeus saada kohtuullinen palkkio 252 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetyn tietojen-
antovollisuuden perusteella antamastaan lausunnosta. Lausunto on annettava Tapaturmavakuutuskeskuksen hyväksymän kaa-

van mukaista lomaketta käyttäen. Jos lausunnon on antanut kunnan tai kuntayhtymän järjestämän terveydenhuollon palveluksessa oleva henkilö, palkkio maksetaan kunnalle tai kuntayhtymälle.

267 §

Työnantajan tapaturmaluettelo

Työnantajan on huolehdittava siitä, että tapaturmien ehkäisyä sekä korvaus- ja vakuutusasian selvittämistä varten pidetään tapaturmaluettelo. Siihen on merkittävä vahingoittuneen henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, tiedot työtaturman sattumisajasta, työtaturmaan johtaneista olosuhteista ja syistä, työn laadusta, työtaturman aiheuttamista vammoista ja sairauksista ja, jos se on mahdollista, vähintään kahden tapaturman sattuessa paikalla olleen henkilön nimi ja osoitetiedot sekä muut edellä mainittuja tarkoituksia varten välttämättömät tiedot.

Tapaturmaluettelo on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä pyydettyä näytettävä asianomaiselle työsuojeluviranomaiselle, poliisille ja työntekijöiden valitsemalle työsuojeluvaltuutetulle niiden laissa säädettyjen tehtävien suorittamista varten.

268 §

Rahamäärien ja korvausten tarkistaminen työeläkeindeksillä ja palkkakertoimella

Tämän lain 3 §:n 2 momentissa, 44 §:n 1 momentin 2 kohdassa, 79 §:ssä, 152 §:n 4 momentissa ja 184 §:ssä säädettyt rahamäärät tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Tämän lain 51, 52, 86 ja 93 §:ssä sekä 109 §:n 1 momentissa säädettyt rahamäärät tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä.

Tapaturmaeläke ja vahinkopäivän vuosi-päivästä alkaen kuntoutusraha, jatkuvana maksettava haattaraha ja perhe-eläke tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä. Kertakaikkisena maksettavaan korvaukseen teh-

dään indeksitarkistus korvauksen maksamisajankohdan mukaan.

269 §

Rahamäärien pyöristäminen

Edellä 268 §:n mukaisesti tarkistetut 51, 52 ja 93 §:ssä sekä 152 §:n 4 momentissa säädettyt rahamäärät pyöristetään lähimmäksi sentiksi, 44 §:n 1 momentin 2 kohdassa, 79 ja 86 §:ssä, 109 §:n 1 momentissa ja 184 §:ssä säädettyt rahamäärät lähimmäksi täydeksi kymmeneksi euroksi sekä 3 §:n 2 momentissa säädetty rahamäärä lähimmäksi täydeksi sadaksi euroksi.

270 §

Vakuutuslaitoksen takautumisoikeus

Vakuutuslaitoksella, joka on maksanut vahingosta korvausta, on oikeus saada maksamansa korvaus takaisin siltä, joka on korvausvastuussa vahingoittuneelle vahingonkorvauslain tai muun lain nojalla. Takautumiskorvaus voi olla enintään sen suuruinen, mitä korvausvastuussa oleva olisi velvollinen korvaamaan vahingoittuneelle.

Takautumisoikeutta ei kuitenkaan ole työnantajaa kohtaan, jonka ottamasta tämän lain mukaisesta vakuutuksesta vahinko on korvattu, ellei työnantaja ole aiheuttanut vahinkoa tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella. Mitä tässä momentissa säädetään, sovelletaan myös valtioon vahingoittuneen työnantajana.

Takautumisoikeutta ei ole myöskään luonnollista henkilöä kohtaan, ellei henkilö ole aiheuttanut vahinkoa tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella.

271 §

Vakuutuslaitoksen oikeus saada takaisin maksamansa täyskustannusmaksu liikennevakuutuslaitokselta

Vakuutuslaitoksella, joka on maksanut vahingosta 40 §:ssä säädetyn täyskustannusmaksun, on oikeus saada samasta vahingosta korvausvastuussa olevalta liikennevakuutuslaitokselta takaisin maksu sen suuruisena kun

liikennevakuutuslaitos on liikennevakuutuslain mukaan velvollinen maksun suorittamaan.

272 §

Tämän lain nähtävillä pitäminen

Työnantajan on pidettävä työpaikalla nähtävänä tämä laki ja tieto työn vakuuttaneesta vakuutusyhtiöstä.

273 §

Todistajien kuulustelu

Vakuutuslaitoksella on oikeus kuulusteluttaa todistajia hallinto-oikeudessa omasta aloitteestaan tai asianosaisen pyynnöstä käsiteltävänä olevan asian selvittämistä varten.

274 §

Esteellisyys

Sen estämättä, mitä hallintolain 28 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään, vakuutuslaitoksen toimihenkilö voi käsitellä tämän lain täytäntöönpanoon kuuluvaa asiaa, joka koskee vakuutuslaitoksessa tämän lain mukaisen turvan järjestänyttä työnantajaa tai tällaisen työnantajan palveluksessa olevaa työntekijää taikka yrittäjää.

275 §

Asiakirjojen säilyttäminen

Vakuutuslaitoksen on säilytettävä tämän lain mukaisen vakuutusturvan järjestämiseen ja korvausasiaan liittyvät asiakirjat siten kuin arkistolaissa (831/1994) säädetään. Jos arkistolaitos ei ole määrännyt asiakirjoja säilytettäväksi pysyvästi, vakuutuslaitoksen on säilytettävä asiakirjat ja tiedot seuraavasti:

1) vakuutushakemus, vakuutuksen irtisanomisilmoitus ja muut niihin rinnastettavat vakuutuksen alkamista, voimassaoloa ja päättymistä koskevat asiakirjat ja tiedot, ilmoitus vahinkotapahtumasta, vahingoittuneen terveydentilaa, avuntarvetta, työ- ja

toimintakykyä, kuntouttamista ja kuolemaa koskevat terveydenhuollon ammattihenkilön ja muun tahon antamat lausunnot, todistukset, kannanotot ja tutkimustulokset, vahingoittuneen ja hänen edunsaajansa tulotiedot, vakuuttamista ja korvausta koskevat vakuutuslaitoksen päätökset sekä muut edellä mainittuihin rinnastettavat vahinkotapahtuman sattumisolosuhteita, korvattavuutta, korvausta ja sen lakkaamista koskevat asiakirjat ja tiedot vähintään 100 vuoden ajan;

2) tämän lain mukaista muutoksenhakuasiaa koskevat asiakirjat vähintään 50 vuoden ajan, jollei niitä ole 1 kohdan mukaan säilytettävä sitä pidemmän ajan;

3) asiakirjat ja tiedot, jotka koskevat vakuutuslaitoksen omistustoiminnan omistussuhteita, yrittäjän vapaaehtoisen työajan vakuutuksen vuosityöansioon vaikuttavia vakuutuslaitoksen tuloja, vakuutusmaksun määräämiseen tarvittavia vakuutuslaitoksen työntekijöiden palkkoja, työnantajan vahinkotilastoja ja muita vakuutusmaksun määräämisen perusteita, vakuutusmaksun perintää, korvauksen maksamiskieltoa sekä vakuutuslaitoksen takautumisoikeutta vähintään 10 vuoden ajan;

4) vakuutusrekisterissä olevat tiedot vähintään 50 vuoden ajan tietojen kirjaamisesta;

5) muut tämän lain toimeenpanoa koskevat asiakirjat vähintään kuuden vuoden ajan.

Tämän lain mukaista korvausta koskevan asiakirjan ja tiedon säilytysaika alkaa siitä, kun korvausasia on tullut vakuutuslaitoksessa vireille. Tämän lain mukaiseen vakuuttamiseen liittyvän asiakirjan ja tiedon säilytysaika alkaa siitä, kun asiakirja tai tieto saapui vakuutuslaitokselle.

276 §

Siirto- ja ulosmittauskielto

Vahingoittuneelle tai hänen edunsaajalleen tämän lain nojalla myönnettyä henkilökohontaista korvausta ei saa siirtää toiselle.

Hoitotukea, vaatelisää, haittarahaa, hautausapua tai tämän lain mukaan maksettavaa kustannusten korvausta ei saa ulosmitata.

277 §

Tapaturma-asiamies

Valtion virastossa ja laitoksessa, jonka palveluksessa on 8 §:ssä tarkoitettuja korvaukseen oikeutettuja henkilöitä, tulee olla yksi tai useampia tapaturma-asiamiehiä. Tapaturma-asiamies huolehtii tämän lain mukaan työnantajalle kuuluvista tehtävistä.

Virasto tai laitos määrää tapaturma-asiamieheksi viraston tai laitoksen virkamiehen. Tapaturma-asiamiehen tehtävät suoritetaan virkatehtävänä. Viraston tai laitoksen on annettava tieto tapaturma-asiamiehestä Valtiokonttorille.

278 §

Työeläkelakien mukaisessa ammatillisessa kuntoutuksessa olevan vakuuttaminen

Eläkelaitoksen, joka korvaa työntekijän eläkelain 3 §:n 1 momentissa ja 2 momentin 1 sekä 3—6 kohdassa tarkoitettujen työeläkelakien nojalla ammatillisen kuntoutuksen kustannuksia, on vakuutettava kuntoutuja 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella kuntoutukseen sisältyvässä työ- tai koulutuskokeilussa, työhön valmennuksessa ja työharjoittelussa sattuvan vahinkotapahtuman varalta.

Poiketen siitä, mitä 71—80 §:ssä säädetään, vuosityöansiona käytetään kuntoutujalle myönnettyä kuntoutusrahan määrää tai työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutuskorotuksen yhteismäärää vuositasolla. Jos kuntoutujalle on myönnetty osakuntoutusraha, vuosityöansiona käytetään täyden kuntoutusrahan määrää vuositasolla.

Poiketen siitä, mitä 58 ja 59 §:ssä säädetään, päiväraha on 1/360 vuosityöansiosta.

37 luku

Rangaistussäännökset

279 §

Työnantajavelvollisuuden rikkominen

Työnantaja tai tämän edustaja, joka tahallaan jättää tekemättä 111 §:n mukaisen ilmoituksen mainitun pykälän 1 momentissa säädettyssä määräajassa, on tuomittava, jollei teko, huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus sekä muut tekoon liittyvät seikat, ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen tai teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen työnantajavelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon.

Edellä 1 momentissa tarkoitetaan:

1) työnantajalla sitä, joka työsuhteessa taikka virka- tai siihen rinnastettavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa teettää työtä, sekä sitä, joka tosiasiallisesti käyttää työnantajalle kuuluvaa päätösvaltaa;

2) työnantajan edustajalla työnantajana olevan oikeushenkilön lakimääräisen tai muun päättävän elimen jäsentä sekä sitä, joka työnantajan sijasta johtaa tai valvoo työtä.

Työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen työnantajavelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rangaistukseen se, jonka velvollisuuksien vastainen teko tai laiminlyönti on. Tätä arvioitaessa on otettava huomioon asianomaisen asema, hänen tehtäviensä ja toimivaltuksiensa laatu ja laajuus sekä muutenkin hänen osuutensa lainvastaisen tilan syntyyn ja jatkumiseen.

280 §

Viittaus rikoslakiin

Rangaistus tapaturmavakuutusmaksupetoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 29 luvun 4 c §:ssä.

38 luku

Voimaantulo

281 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 252 §:n 1 momentin 4 kohtaa sovelletaan kuitenkin jo 1 päivästä heinäkuuta 2015.

282 §

Kumottavat lait

Tällä lailla kumotaan:

- 1) tapaturmavakuutuslaki (608/1948);
- 2) ammattitautilaki (1343/1988);
- 3) laki tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta (625/1991); ja
- 4) laki valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta (449/1990).

283 §

Viittaukset aikaisempaan lakiin

Jos muualla lainsäädännössä viitataan tällä lailla kumottuun lakiin, sen asemesta sovelletaan tätä lakia.

284 §

Tapaturmavakuutuskeskus

Tämän lain voimaan tullessa Tapaturmavakuutuslaitosten liiton nimi muuttuu Tapaturmavakuutuskeskukseksi. Mitä muualla säädetään Tapaturmavakuutuslaitosten liitosta, koskee tämän lain tultua voimaan Tapaturmavakuutuskeskusta.

Tapaturmavakuutuskeskuksen hallituksen ensimmäinen toimikausi alkaa 1 päivänä tammikuuta 2016 ja päättyy 31 päivänä joulukuuta 2018. Tapaturmavakuutuskeskuksen jäseniä edustavat hallituksen jäsenet ja varajäsenet valitaan vuoden 2015 aikana pidettä-

vässä Tapaturmavakuutuslaitosten liiton yleiskokouksessa.

285 §

Rahamäärien perusvuosi

Tämän lain 3 §:n 2 momentissa, 44 §:n 1 momentin 2 kohdassa, 51, 52, 79, 86 ja 93 §:ssä, 109 §:n 1 momentissa, 152 §:n 4 momentissa ja 184 §:ssä säädetyt rahamäärät vastaavat vuoden 2014 indeksitasoa.

286 §

Siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa sattuneisiin vahinkotapahtumiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Edellä 1 momentista poiketen:

1) tapaturmavakuutuslain mukaista tapaturmaeläkettä ja haittarahaa ei voida enää tämän lain tultua voimaan vaihtaa niiden pääoma-arvoa vastaavaksi pääomaksi;

2) ennen tämän lain voimaantuloa ilmeneeseen ammattitautiin, jota koskeva korvausasia on tullut vireille lain tultua voimaan, sovelletaan 32 §:ää;

3) IV ja VIII osan säännöksiä sovelletaan myös ennen tämän lain voimaantuloa sattuneisiin vahinkotapahtumiin;

4) 39—42 §:ää sovelletaan myös 1 päivänä tammikuuta 2005 alkaen sattuneisiin vahinkotapahtumiin.

Tämän lain 177 ja 179 §:ssä tarkoitettu valvonta voidaan kohdistaa myös lain voimaantuloa edeltävään aikaan.

Tapaturmavakuutuslaitosten liitossa lain voimaan tullessa vireillä olleisiin laiminlyöntitapauksiin, joista ei ole annettu päätöstä, sovelletaan 181—183 §:ää.

Tämän lain 231 §:n 1 momentin 3 d ja e kohtaa sovelletaan ammattitautiin ja ammatitautiepäilyistä aiheutuneisiin kuluihin, jos altistusta, joka on viimeksi voinut aiheuttaa ammattitaudin, on ollut 31 päivä joulukuuta 2007 jälkeen.

2.

Laki**opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tämän lain mukaan maksetaan korvausta vahinkotapahtumasta, jota ei korvata työtapa- turma- ja ammattitautilain (/) mukaan ja joka on aiheuttanut vamman tai sairauden henkilölle, joka osallistuu seuraavien lakien mukaisesti järjestettyyn koulutukseen:

1) ammatillisesta koulutuksesta annettu laki (630/1998), lukuun ottamatta sen 3 §:n 2 momentin mukaista opetukseen läheisesti liittyvää muuta toimintaa,

2) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettu laki (631/1998),

3) ammattikorkeakoululaki (351/2003),

4) yliopistolaki (558/2009),

5) perusopetuslaki (628/1998), lukuun ottamatta siinä tarkoitettua esiopetusta, perusopetukseen valmistavaa opetusta ja vuosiluokkia 1—6, sekä

6) lukiolaki (629/1998).

Edellytyksenä korvauksen maksamiselle on, että vahinkotapahtuma on sattunut opiskelulle ominaisissa olosuhteissa henkilön osallistuessa opetussuunnitelman tai tutkinnon perusteiden mukaiseen työhön rinnastettavaan käytännön opetukseen, työssä oppi-

misjaksoon, työharjoitteluun, näyttötutkintoon tai perusopetuksessa työelämään tutustuttamiseen oppilaitoksessa taikka muussa koulutuksen tai opetuksen järjestäjän tai oppilaitoksen ylläpitäjän osoittamassa paikassa.

Korvausta maksetaan myös vahinkotapahtumasta, joka on sattunut siirryttäessä välittömästi oppilaitoksesta tai asunnosta 2 momentissa tarkoitettuun koulutuksen tai opetuksen järjestäjän tai oppilaitoksen ylläpitäjän osoittamaan työharjoittelupaikkaan, työssä oppimispaikkaan, työelämään tutustuttamispaikkaan tai näyttötutkinnon suorittamispaikkaan oppilaitoksen ulkopuolelle tai päinvastoin.

Mitä 1—3 momentissa säädetään, sovelletaan myös Poliisiammattikorkeakoulussa, Pelastusopistossa ja Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksessa annettavassa koulutuksessa oleviin sekä muussa näihin rinnastettavassa koulutuksessa oleviin.

2 §

Poiketen siitä, mitä 1 §:ssä säädetään, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 5 luvussa tarkoitettussa työ-

voimakoulutuksessa oleva henkilöön sovelletaan korvattavien olosuhteiden osalta, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työntekijästä.

3 §

Tätä lakia sovellettaessa koulutuksen tai opetuksen järjestäjään ja oppilaitoksen ylläpitäjään sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työnantajasta.

4 §

Mitä työtapaturma- ja ammattitautilain II osassa säädetään korvattavista vahinkotapah- tumista, III osassa etuuksista, IV osassa etuuksien toimeenpanosta, V osassa vakuut- tamisesta ja vakuutusmaksusta, VII osassa toimeenpanojärjestelmästä, VIII osassa muu- toksenhausta, oikaisumenettelyistä, päätök- sen poistamisesta ja takaisinperinnästä sekä IX osassa tietojen antamisesta, saamisesta ja salassapidosta, tietojen maksuttomuudesta, terveydentilatiedoista maksettavista korvauk- sista, rahamäärien ja korvausten tarkistami- sesta työeläkeindeksillä ja palkka- kertoimella, rahamäärien pyöristämisestä, vakuutuslaitoksen takautumisoikeudesta, va-

kuutuslaitoksen oikeudesta saada takaisin maksamansa täyskustannusmaksu liikenne- vakuutuslaitokselta, esteellisyydestä, asiakir- jojen säilyttämisestä sekä siirto- ja ulosmit- tauskiellosta sovelletaan myös tämän lain no- jalla käsiteltävään asiaan, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Työtapaturma- ja ammattitautilain 70 §:ää sovelletaan myös tämän lain mukaiseen va- hinkotapahtumaan sitä seuraavan 28 päivän ajalta. Jos vahinkotapahtuman ei estä tai merkittävästi rajoita opiskelua, työtapaturma- ja ammattitautilain 79 §:ää ei sovelleta mai- nitun lain 58 §:n mukaiseen päivärahaan.

5 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu- ta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa sattuneisiin vahinkotapahtumiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännök- siä, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Tällä lailla kumotaan opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa synty- neen vamman tai sairauden korvaamisesta annettu laki (1318/2002).

3.

Laki**työntekijän eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan työntekijän eläkelain (395/2006) 92 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1427/2011, ja
muutetaan 2 §:n 1 momentin 4 kohta, 16 §:n 3 momentti ja 4 momentin 2 kohta, 19 §:n 1 momentin 6 kohta, 43 §:n 2 momentti, 92 §:n 1 momentin 1 kohta sekä 94 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 1203/2009, 92 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 1427/2011 sekä 94 §:n 1 momentti laissa 909/2010, seuraavasti:

2 §

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

4) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta, työttömyys-turvallain (1290/2002) mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa, aikuiskoulutuksesta annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea, työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista ansionmenetyskorvausta, työtapaturma- ja ammattitautilain (/) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) mukaista päivärahaa tai kuntoutusrahaa taikka liikennevakuutuslain (279/1959) mukaista päivärahaa;

16 §

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

Jos työntekijä on 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna 18 kuukauden aikana saanut sai-

rausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetyskorvausta tai työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista päivärahaa, tätä 18 kuukauden aikaa pidennetään vastaavasti, kuitenkin enintään kuusi kuukautta.

Osa-aikaeläkkeen edellyttämä osa-aikatyöskentely täyttyy, jos:

2) työntekijä ei ole yhtäjaksoisesti työstä poissa kuutta viikkoa pidempää aikaa; tähän poissaoloaikaan ei lueta vuosilomaa eikä aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetyskorvausta tai työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista päivärahaa siltä osin kuin työntekijä on saanut mainittuja päivärahoja yhteensä enintään 12 kuukauden ajalta.

19 §

Osa-aikaeläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

Osa-aikaeläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle:

6) yli kuuden viikon mittaisesta työstä poissaolosta, jos poissaolo ei johdu vuosilomasta tai sellaisesta sairaudesta, jonka perusteella osa-aikaeläkkeen saaja saa sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, työtapaturma- ja ammattitautilain

mukaista päivärahaa tai liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta; ja

43 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautuvalla ajalta

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, sitä ei makseta ajalta, jolta työntekijä on saanut työeläkelakien, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain tai työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain perusteella.

92 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

1) työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuva ansionmenetykskorvaus lukuun ottamatta mainitun lain 68 §:n mukaista tapaturmaeläkettä ja sitä edeltävää päivärahaa sekä ansionmenetykskorvausta, josta on vähennetty

mainitun lain 202 §:n 2 momentissa tarkoitettu työeläke.;

94 §

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Ensisijaisen etuuden vähentämistä eläkkeestä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään uusi ensisijainen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muusta syystä kuin indeksitarkistuksen tai kertakorotuksen vuoksi. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajalle myönnetään muu työeläke. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennetä työtapaturma- ja ammattitautilain tai sotilastapaturmalain mukaista päivärahaa taikka liikennevakuutuslain mukaista ansionmenetykskorvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman tai liikennevahingon perusteella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

Tapaturmavakuutuslain mukaisiin etuuksiin sovelletaan kuitenkin työntekijän eläkelain 92 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se oli voimassa tämän lain voimaan tullessa.

4.

Laki**yrittäjän eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan yrittäjän eläkelain (1272/2006) 85 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1431/2011, ja
muutetaan 2 §:n 1 momentin 9 kohta, 13 §:n 3 momentti ja 4 momentin 4 kohta, 16 §:n 1 momentin 4 kohta, 40 §:n 2 momentti, 85 §:n 1 momentin 1 kohta ja 87 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 1 momentin 9 kohta laissa 1206/2009, 85 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 1431/2011 ja 87 §:n 1 momentti laissa 913/2010, seuraavasti:

2 §

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

9) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta yrittäjälle on maksettu sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityis- hoitorahaa, vuorotteluvapaalaissa (1305/2002) tarkoitettua vuorottelukorvausta, työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettua ansioon suhteutettua päivärahaa tai kouluspäivärahaa, aikuiskoulutustuesta annetussa laissa (1276/2000) tarkoitettua aikuiskoulutustukea, työeläkelaeissa tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa (566/2005) tarkoitettua kuntoutusrahaa, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetussa laissa (626/1991) tarkoitettua ansionmenetyskorvausta, liikennevakuutuslaissa (279/1959) tarkoitettua päivärahaa, sotilastapaturmalakiin (1211/1990) perustuvaa päivärahaa tai kuntoutusrahaa taikka työtapa-

turma- ja ammattitautilaissa (/) tarkoitettua päivärahaa tai kuntoutusrahaa;

13 §

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

Jos yrittäjä on 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna 18 kuukauden aikana saanut sairausvakuutuslaissa tarkoitettua sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa, liikennevakuutuslaissa tarkoitettua ansionmenetyskorvausta tai työtaturma- ja ammattitautilaissa tarkoitettua päivärahaa, tätä 18 kuukauden aikaa pidennetään vastaavasti, kuitenkin enintään kuusi kuukautta.

Osa-aikaeläkkeen edellyttämä osa-aikatyö täyttyy, jos:

4) hän ei ole yhtäjaksoisesti työstä poissa kuutta viikkoa pidempää aikaa; tähän poissaoloaikaan ei lueta aikaa, jolta yrittäjälle on maksettu sairausvakuutuslaissa tarkoitettua päivärahaa, liikennevakuutuslaissa tarkoitettua ansionmenetyskorvausta tai työtaturma-

ma- ja ammattitautilaissa tarkoitettua päivärahaa siltä osin kuin yrittäjä on saanut mainittuja päivärahoja yhteensä enintään 12 kuukauden ajalta.

16 §

Osa-aikaeläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

Osa-aikaeläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle:

4) yli kuuden viikon mittaisesta työn keskeytyksestä, ei kuitenkaan, jos keskeytys johtuu sellaisesta sairaudesta, jonka perusteella osa-aikaeläkkeen saaja saa sairausvakuutuslaissa tarkoitettua sairauspäivärahaa, liikennevakuutuslaissa tarkoitettua ansionmenetykskorvausta tai työtapaturma- ja ammattitautilaissa tarkoitettua päivärahaa enintään 12 kuukauden ajalta; ja

40 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautuvalla ajalla

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, sitä ei makseta ajalta, jolta yrittäjä on saanut työeläkelaeissa, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa tai työtapaturma- ja ammattitautilaissa tarkoitettua kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain perusteella.

85 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vas-

taava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

1) työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuva ansionmenetykskorvaus lukuun ottamatta mainitun lain 68 §:n mukaista tapaturmaeläkettä ja sitä edeltävää päivärahaa sekä ansionmenetykskorvausta, josta on vähennetty mainitun lain 202 §:n 2 momentissa tarkoitettu työeläke.;

87 §

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Ensisijaisen etuuden vähentämistä eläkkeestä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään uusi ensisijainen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muusta syystä kuin indeksitarkistuksen tai kertakorotuksen vuoksi. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajalle myönnetään muu työeläke. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennetä työtapaturma- ja ammattitautilaissa tai sotilastapaturmalaisissa tarkoitettua päivärahaa taikka liikennevakuutuslaissa tarkoitettua ansionmenetykskorvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman tai liikennevahingon perusteella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

Tapaturmavakuutuslain mukaisiin etuuksiin sovelletaan kuitenkin yrittäjän eläkelain 85 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se oli voimassa tämän lain voimaan tullessa.

5.

Laki**merimieseläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan merimieseläkelain (1290/2006) 97 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1429/2011, sekä

muutetaan 2 §:n 1 momentin 6 kohta, 16 §:n 3 momentti ja 4 momentin 2 kohta, 19 §:n 6 kohta, 43 §:n 2 momentti, 97 §:n 1 momentin 1 kohta ja 99 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 1 momentin 6 kohta laissa 1205/2009, 97 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 1429/2011 ja 99 §:n 1 momentti laissa 911/2010, seuraavasti:

2 §

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

6) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa, sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta, työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa tai koulutuspäivärahaa, aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea, työeläkelaeissa tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa (566/2005) tarkoitettua kuntoutusrahaa, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista ansionmenetyskorvausta, työtapaturma- ja ammattitautilain (/) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) mukaista päivärahaa tai kuntoutusrahaa taikka liikennevakuutuslain (279/1959) mukaista päivärahaa;

16 §

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

 Jos työntekijä on 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettun 18 kuukauden aikana saanut sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetyskorvausta tai työtapaturma- ja ammattitautilain nojalla tarkoitettua päivärahaa, tätä 18 kuukauden aikaa pidennetään vastaavasti, kuitenkin enintään kuusi kuukautta.

Osa-aikaeläkkeen edellyttämä osa-aikatyöskentely täyttyy, jos:

 2) työntekijä ei ole yhtäjaksoisesti työstä poissa kuutta viikkoa pidempää aikaa; tähän poissaoloaikaan ei lueta vuosilomaa, vastikelomaa, osa-aikaisen työsuhteen vuorottelujärjestelmään sisältyvää palkatonta vapaata eikä aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetyskorvausta tai työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista päivärahaa siltä osin kuin työntekijä on saanut

mainittuja päivärahoja yhteensä enintään 12 kuukauden ajalta.

19 §

Osa-aikaeläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

Osa-aikaeläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkekassalle:

6) yli kuuden viikon mittaisesta työstä poissaolosta, jos poissaolo ei johdu vuosilomasta, vastikelomasta tai osa-aikaisen työsuhteen vuorottelujärjestelmään sisältyvästä palkattomasta vapaasta taikka sellaisesta sairaudesta, jonka perusteella osa-aikaeläkkeen saaja saa sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa, sairausajan palkkaa, työtapa- turma- ja ammattitautilain mukaista päivärahaa tai liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetyskorvausta enintään 12 kuukauden ajalta; ja

43 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautuvalla ajalla

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, sitä ei makseta ajalta, jolta työntekijä on saanut työeläkelakien, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain tai työtapa- turma- ja ammattitautilain mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetyskorvausta liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntou- tuksesta annetun lain perusteella.

97 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus

ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vas- taava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

1) työtapa- turma- ja ammattitautilakiin pe- rustuva ansionmenetyskorvaus lukuun otta- matta mainitun lain 68 §:n mukaista tapatur- maeläkettä ja sitä edeltävää päivärahaa sekä ansionmenetyskorvausta, josta on vähennetty mainitun lain 202 §:n 2 momentissa tarkoitet- tu työeläke;

99 §

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Ensisijaisen etuuden vähentämistä eläk- keestä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään uusi ensisijainen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muusta syystä kuin indeksitarkistuksen tai kertakorotuksen vuoksi. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vä- hennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajal- le myönnetään muu työeläke. Osatyökyvyt- tömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennetä työtapa- turma- ja ammattitautilain tai sotilas- tapaturmalain mukaista päivärahaa taikka lii- kennevakuutuslain mukaista ansionmenetys- korvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyt- tömyyseläkkeen aikana sattuneen vahinkota- pahtuman tai liikennevahingon perusteella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 _____.

Mitä tässä laissa säädetään työtapa- turma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovel- letaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

Tapaturmavakuutuslain mukaisiin etuuk- siin sovelletaan kuitenkin merimieseläkelain 97 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se oli voimassa tämän lain voimaan tullessa.

6.

Laki**kunnallisen eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kunnallisen eläkelain (549/2003) 76 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 713/2004, ja
muutetaan 14 §:n 1 momentin 5 kohta, 76 §:n 1 momentin 1 kohta, 114 §:n 2 momentti, 130 § ja 145 §:n 4 momentin 4 kohta,
 sellaisina kuin niistä ovat 14 §:n 1 momentin 5 kohta ja 145 §:n 4 momentin 4 kohta laissa 1293/2006, 76 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 713/2004, 114 §:n 2 momentti laissa 461/2008, seuraavasti:

14 §

Osa-aikaeläke

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on 61—67-vuotiaalla työntekijällä edellyttäen, että:

5) hän ei ole yhdenjaksoisesti poissa työstä kuutta viikkoa pitempää aikaa; tähän kuuden viikon jaksoon ei lueta vuosilomaa tai muuta siihen verrattavaa aikaa eikä aikaa, jolta hän saa sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, liikennevakuutuslain (279/1959) nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta tai työtapaturma- ja ammattitautilain (/) mukaista päivärahaa siltä osin kuin työntekijä on saanut mainittuja etuuksia yhteensä enintään 12 kuukauden ajalta.

76 §

Eläkkeestä vähennettävät ensisijaiset etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään seuraavat ensisijaiset etuudet:

1) työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuva ansionmenetykskorvaus lukuun ottamatta mainitun lain 68 §:n mukaista tapaturmaeläkettä ja sitä edeltävää päivärahaa sekä ansionmenetykskorvausta, josta on vähennetty mainitun lain 202 §:n 2 momentissa tarkoitettu työeläke;

114 §

Takautuvasti myönnetty työkyvyttömyyseläke

—————
 Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, sitä ei makseta ajalta, jolta eläkkeensaaja on saanut työeläkelakien, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain tai työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) perusteella.

130 §

Takautuva oikeus korvaukseen vakuutuslaitokselta

—————
 Jos työntekijällä on oikeus saada työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuvaa ansionmenetykskorvausta, sotilasvammalakiin perustuvaa elinkorkoa, liikennevakuutuslain nojalla omaan vammaan perustuvaa jatkuvaa korvausta tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla ansionmenetykskorvausta, voidaan tämän lain mukainen eläke sen estämättä, mitä 76 §:ssä säädetään, suorittaa täysimääräisenä, kunnes mainitun etuuden määrä on lopullisesti ratkaistu. Työntekijän oikeus mainittuun etuuteen siirtyy kunnalliselle eläkelaitokselle

siltä osin kuin kunnallinen eläkelaitos on maksanut samalta ajalta eläkettä.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan vastaavasti työntekijän jälkeen hänen edunsaajilleen maksettavaan työtapaturma- ja ammattitautilain mukaiseen perhe-eläkkeeseen tai sotilasvammalain mukaiseen huoltoeläkkeeseen tai liikennevakuutuslain nojalla maksettavaan jatkuvaan korvaukseen, jos eläkelaitos on maksanut myöntämänsä perhe-eläkkeen täysimääräisenä.

145 §

Eläkkeenhakijan ja -saajan ilmoitusvelvollisuus

Osa-aikaeläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle:

4) yli kuuden viikon yhdenjaksoisesta työstä poissaolosta, jos poissaolo ei johdu vuosilomasta tai sellaisesta sairaudesta, jonka perusteella osa-aikaeläkkeen saaja saa sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista päivärahaa tai liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 _____.

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

Tapaturmavakuutuslain mukaisiin etuuksiin sovelletaan kuitenkin kunnallisen eläkelain 76 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se oli voimassa tämän lain voimaan tullessa.

7.

Laki

valtion eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan valtion eläkelain (1295/2006) 73 §:n 1 momentin 3 kohta, ja
muutetaan 14 §:n 1 momentin 4 kohta, 18 §:n 6 kohta, 24 §:n 1 momentin 3 kohta, 26 §,
 41 §:n 2 momentti, 73 §:n 1 momentin 1 kohta sekä 128 §,
 sellaisina kuin niistä ovat 18 §:n 6 kohta ja 128 § laissa 468/2010, seuraavasti:

14 §

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

Osa-aikatyöhön siirtyneellä 61—67-vuotiaalla työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen, jos:

4) hän ei ole yhdenjaksoisesti poissa työstä kuutta viikkoa pitempää aikaa, mihin ei lueta vuosilomaa tai muuta siihen verrattavaa aikaa eikä aikaa, jolta maksetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista päivärahaa, liikennevakuutuslain (279/1959) nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta tai työtapaturma- ja ammattitautilain (/) mukaista päivärahaa siltä osin kuin työntekijä on saanut mainittuja päivärahoja ja sairausajan palkkaa yhteensä enintään 12 kuukauden ajalta.

18 §

Osa-aikaeläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

Osa-aikaeläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan kunnalliselle eläkelaitokselle:

6) yli kuuden viikon mittaisesta työstä poissaolosta, jos poissaolo ei johdu vuosilomasta tai sellaisesta sairaudesta, jonka perusteella osa-aikaeläkkeen saaja saa sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista päivärahaa tai liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta;

24 §

Oikeus työeläkekuntoutukseen

Alle 63-vuotiaalla työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

3) työntekijällä ei ole oikeutta kuntoutukseen työtapaturma- ja ammattitautilain tai liikennevakuutuslain kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

26 §

Korvaus ammatillisessa kuntoutuksessa sattuneesta tapaturmasta tai saadusta ammattitaudista

Sellaisessa 25 §:n 1 momentissa tarkoitetussa työ- ja koulutuskokeilussa, työhön valmennuksessa ja työharjoittelussa, jossa kuntoutukseen osallistuva ei ole palvelussuhteessa valmennuksen järjestäjään, sattuneesta tapaturmasta tai saadusta ammattitaudista suoritetaan kuntoutettavalle korvaus valtion varoista soveltuvin osin samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturma- ja ammattitautilaisissa säädetään työtapaturmasta ja ammattitaudista suoritettavasta korvauksesta. Asian, joka koskee korvauksen suorittamista valtion varoista tämän pykälän nojalla, käsittelee ensimmäisenä asteena Valtiokonttori.

Poiketen siitä, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 71—80 §:ssä säädetään, vuosi-työansiona käytetään kuntoutujalle myönnet-

tyä kuntoutusrahan määrää tai työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutuskorotuksen yhteismäärää vuositasolla. Jos kuntoutujalle on myönnetty osakuntoutusraha, vuosityöansiona käytetään täyden kuntoutusrahan määrää vuositasolla. Poiketen siitä, mitä mainitun lain 58 ja 59 §:ssä säädetään, päiväraha on 1/360 vuosityöansiosta.

41 §

Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva maksaminen

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, sitä ei makseta ajalta, jolta työntekijä on saanut työeläkelakien, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain tai työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) perusteella.

73 §

Eläkkeestä vähennettävät ensisijaiset etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään seuraavat ensisijaiset etuudet:

1) työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuva ansionmenetykskorvaus lukuun ottamatta mainitun lain 68 §:n mukaista tapaturmaeläkettä ja sitä edeltävää päivärahaa sekä ansionmenetykskorvausta, josta on vähennetty mainitun lain 202 §:n 2 momentissa tarkoitettu työeläke;

128 §

Takautuva oikeus korvaukseen vakuutuslaitokselta

Jos työntekijällä on oikeus saada työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuvaa ansionmenetykskorvausta, sotilasvammalakiin perustuvaa elinkorkoa, liikennevakuutuslain nojalla omaan vammaan perustuvaa jatkuvaa korvausta tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla ansionmenetykskorvausta, voidaan tämän lain mukainen eläke sen estämättä, mitä 73 §:ssä säädetään, suorittaa täysimääräisenä, kunnes mainitun etuuden määrä on lopullisesti ratkaistu. Työntekijän oikeus mainittuun etuuteen siirtyy kunnalliselle eläkelaitokselle siltä osin kuin kunnallinen eläkelaitos on maksanut samalta ajalta eläkettä.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan vastaavasti työntekijän jälkeen hänen edunsaajilleen maksettavaan työtapaturma- ja ammattitautilain mukaiseen perhe-eläkkeeseen tai sotilasvammalain mukaiseen huoltoeläkkeeseen tai liikennevakuutuslain nojalla maksettavaan jatkuvaan korvaukseen, jos eläkelaitos on maksanut myöntämänsä perhe-eläkkeen täysimääräisenä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

Tapaturmavakuutuslain mukaisiin etuuksiin sovelletaan kuitenkin valtion eläkelain 73 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se oli voimassa tämän lain voimaan tullessa.

8.

Laki**tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain (1316/2010) 1 §
seuraavasti:

1 §	simmäisenä muutoksenhakuasteena työtapa-
<i>Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan tehtävä ja toimivalta</i>	turma- ja ammattitautilain (/) mukaisissa asioissa ja muissa asioissa siten kuin erikseen säädetään.

Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta (<i>muutoksenhakulautakunta</i>) toimii en-	Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .
--	---

9.

Laki**sairausvakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 2 luvun 5 §:n 1 momentti, 8 luvun 6 §:n 1 momentin 3 kohta ja 9 §:n 2 momentti, 11 luvun 10 § ja 12 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 8 luvun 6 §:n 1 momentin 3 kohta, 9 §:n 2 momentti, 11 luvun 10 § ja 12 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 678/2014, seuraavasti:

2 luku

Sairaanhoitokorvauksia koskevat yhteiset säännökset

5 §

Sairaanhoitokorvauksen suhde muun lain mukaiseen korvaukseen

Jos vakuutetulle on maksettu korvausta sairaanhoidosta aiheutuneista kustannuksista liikennevakuutusta koskevien lakien tai työtapaturma- ja ammattitautilain (/) perusteella, korvaus vähennetään hänelle maksettavasta tämän lain mukaisesta sairaanhoitokorvauksesta. Jos vakuutettu hakee korvausta liikennevakuutusta koskevien lakien tai työtapaturma- ja ammattitautilain nojalla sairaanhoitokustannuksista, joista on jo suoritettu tämän lain mukainen korvaus, Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada sairausvakuutuksesta maksettua korvausta vastaava määrä tapaturma- tai liikennevakuutusyhtiön, Valtiokonttorin tai Liikennevakuutuskeskuksen samasta vahingosta tai saman sairauden perusteella myöntämästä korvauksesta.

8 luku

Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

6 §

Sairauspäivärahan estävät etuudet

Sairauspäivärahaan ei ole oikeutta vakuutulla, joka saa:

3) työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981), liikennevakuutuslain (279/1959), sotilasvammalain (404/1948) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella ansionmenetykskorvausta;

9 §

Sairauspäiväraha enimmäisajan jälkeen

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun työkykyisyyensaikaan rinnastetaan aika, jolta vakuutettu on saanut Kansaneläkelaitoksen kuntou-

tusetuoksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain, työtapaturma- ja ammattitautilain tai työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain, liikennevakuutuslain tai sotilasvammalain kuntoutusta koskevien säännösten nojalla tai jona vakuutettu on ollut oikeutettu työttömyysturvalain mukaiseen etuuteen työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n 3 momentin nojalla. Sitä vastoin aikaa, jolta vakuutettu on saanut kansaneläkelain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä tai työeläkelakien mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä, ei rinnasteta 1 momentissa tarkoitettuun työkykyisyyss aikaan.

11 luku

Päivärahaetuksien määrä

10 §

Eläkkeen vaikutus vanhempainpäivärahan määrään

Vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäismäärän suuruisena, jos vakuutettu saa vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä, työttömyyseläkettä tai täyttä työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin, työeläkelakien, liikennevakuutuslain, työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain, sotilastapaturmalain, opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa synty-

neen vamman tai sairauden korvaamisesta annetun lain (/) tai urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (276/2009) perusteella.

12 luku

Päivärahaetuuden suhde muihin etuuksiin

2 §

Sairauspäivärahan suhde muihin työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin

Tämän lain nojalla maksettavasta sairauspäivärahasta vähennetään seuraavat samalta ajalta ja saman työkyvyttömyyden vuoksi muun lain nojalla maksettavat etuudet:

2) työtapaturman ja ammattitaudin perusteella myönnettävä työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen ansionmenetykskorvaus;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 _____.

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen. Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen 1 päivää tammikuuta 2015, tapaturmavakuutuslain mukaiseen etuuteen sovelletaan kuitenkin 12 luvun 2 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se oli voimassa ennen 1 päivää tammikuuta 2015.

10.

Laki**kansaneläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansaneläkelain (568/2007) 22 §:n 1 momentin 3 ja 5 kohta, 33 §:n 1 momentin 2 kohta, 34 §:n 2 momentin 4 kohta ja 35 §:n 15 kohta seuraavasti:

22 §

Kansaneläkkeeseen vaikuttavat eläketulot

Kansaneläkkeen määrää laskettaessa otetaan huomioon henkilön jatkuvasti tai vuosittain toistuvasti saama:

3) työtapaturma- ja ammattitautilain (/) sekä sotilastapaturmalain (1211/1990) mukainen tapaturmaeläke ja perhe-eläke;

5) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukainen työkyvyttömyyseläke ja ansionmenetykskorvaus; viimeksi mainittu kuitenkin vasta vuoden kuluttua vahingon sattumisesta sekä työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen kuntoutusraha, kuitenkin

vasta vuoden kuluttua vahinkotapahtuman sattumisesta; sekä

33 §

Jatkoeläkkeen täydennysmäärään vaikuttavat vuositulot

Täydennysmäärää laskettaessa otetaan vuosituloina huomioon lesken jatkuvasti tai vuosittain toistuvasti saamat:

2) työeläkkeenä maksettava kuntoutustuki ja työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen kuntoutusraha sekä liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain mukaiset etuudet;

34 §

*Jatkoeläkkeen täydennysmäärään vaikuttava
työtulo ja siihen rinnastettava tulo*

Työtuloon rinnastetaan:

4) työkyvyttömyyden perusteella maksettava sairausvakuutuslain mukainen sairauspäiväraha tai tähän rinnastettava vuodelta tai sitä lyhyemmältä ajalta maksettava muu ansionmenetyksen korvaus kuin työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen kuntoutusraha tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain mukainen ansionmenetyksen korvaus;

35 §

Jatkoeläkkeen täydennysmäärässä etuoikeutetut tulot

Täydennysmäärää laskettaessa vuositulona ei oteta huomioon lesken saamaa:

15) työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisista haittarahaa tai muita haitan perusteella maksettavia korvauksia;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

11.

Laki**työttömyysturvalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 4 luvun 7 §:n 1 momentin 3 ja 11 kohta, 6 luvun 11 §:n 3 momentin 3 kohta ja 11 luvun 14 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 4 luvun 7 §:n 1 momentin 3 ja 11 kohta laissa 1188/2009, 6 luvun 11 §:n 3 momentin 3 kohta laissa 1252/2006 ja 11 luvun 14 §:n 1 momentti laissa 707/2010, seuraavasti:

4 luku

Soviteltu ja vähennetty työttömyysetuus

7 §

Sosiaalietuuksien vaikutus työttömyysetuuteen

Jos henkilö saa muuta kuin 3 luvun 4 §:ssä tarkoitettua lakisääteistä etuutta tai saa työkyvyttömyyseläkettä toisen valtion lainsäädännön mukaan taikka kansaneläkettä kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin perusteella, hänen täysimääräisestä työttömyysetuudestaan vähennetään sosiaalietuus. Tällöin ei kuitenkaan seuraavia eläkkeitä ja sosiaalietuuksia oteta huomioon (*etuoikeutetut tulot*):

3) työtaturma- ja ammattitautilain (/) mukainen haittaraha;

11) työtaturma- ja ammattitautilain sekä sotilasvammalain mukaiset kustannusten korvaukset.

6 luku

Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto

11 §

Työssäoloajan laskeminen

Edellä 3 a §:ssä tarkoitettua työssäoloaikaa laskettaessa työhön rinnastettavana aikana otetaan lisäksi huomioon sellainen täysi kalenterikuukausi:

3) jona henkilö on ollut työkyvytön saaden työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen laien perusteella eläkettä, kuntoutustukea tai

työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista tapaturmaeläkettä.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

14 §

Työttömyysetuuden periminen eräissä tapauksissa

Jos henkilö on saanut työttömyysetuutta samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti kansaneläkettä, kansaneläkelain mukaista lapsikorotusta, takueläkettä tai eläkettä työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, sukupolvenvaihdos-

tai luopumiseläkettä, luopumiskorvausta, luopumistukea taikka sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa, työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, työttömyyskassa tai Kansaneläkelaitos saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun työttömyysetuuden määrän takautuvasti suoritettavasta eläkkeestä, luopumiskorvauksesta, luopumistuesta, päivärahasta tai tapaturmaeläkkeestä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

12.

Laki**eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 8 ja 14 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 8 §:n 2 momentin 7 kohta sekä 14 §:n 1 momentin 11 kohta ja 2 momentti seuraavasti:

8 §

Oikeus asumistukeen

Oikeus asumistukeen on myös henkilöllä, joka on täyttänyt 16 vuotta ja saa:

7) työtapaturma- ja ammattitautilain (/) mukaista jatkuvaa kuntoutusrahaa; kuitenkin vasta vuoden kuluttua vahinkotapahtumasta sekä liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista jatkuvaa työkyvyttömyyseläkettä tai ansionmenetykskorvausta; viimeksi mainittu kuitenkin vasta vuoden kuluttua vahingon sattumisesta;

11) työtapaturma- ja ammattitautilain tai sotilastapaturmalain mukaista haittarahaa tai muita haitan perusteella maksettavia korvauksia;

Poiketen siitä, mitä 1 momentin 6 kohdassa säädetään, kansaneläkelain 14 §:n mukainen ja työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien mukainen työkyvyttömyyseläkkeenä maksettava kuntoutustuki, työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen kuntoutusraha sekä liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain mukainen ansionmenetyksen korvaus ja työkyvyttömyyseläke otetaan kuitenkin tulona huomioon.

14 §

Etuoikeutetut tulot

Asumistukea laskettaessa vuositulona ei oteta huomioon hakijan ja hänen avio- tai avopuolionsa:

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 _____.

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

13.

Laki**aikuiskoulutustuesta annetun lain 7 ja 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) 7 §:n 3 momentin 3 kohta sekä 11 §:n 5 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 127/2010, seuraavasti:

7 §

Työssäoloajan laskenta

 Työssäoloaikaa laskettaessa työhön rinnastettavana aikana otetaan lisäksi huomioon sellainen täysi kalenterikuukausi:

3) jona henkilö on ollut työkyvytön saaden työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien perusteella eläkettä, kuntoutustukea tai työtapaturma- ja ammattitautilain (/) mukaista tapaturmaeläkettä.

5) saa samaan koulutukseen Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) tai työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa taikka saa täyttä kuntoutusrahaa työtapaturma- ja ammattitautilain nojalla tai saa täyttä ansiomenetykskorvausta liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) nojalla taikka sotilastapaturmalain (404/1948) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella;

11 §

Aikuiskoulutustuen saamisen rajoitukset

 Aikuiskoulutustukea ei myönnetä sille, joka:

 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

14.

Laki**opintotukilain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain (65/1994) 6 §:n 1 momentin 12 kohta, sellaisena kuin se on laissa 792/2007, seuraavasti:

6 §

*Opintotuen saamisen rajoitukset*tilastapaturmalain (1211/1990) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella;
 -----Opintotukea ei myönnetä sille, joka:

12) saa täyttä ansionmenetykskorvausta liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) nojalla taikka työtapaturma- ja ammattitautilain (/), sotilasvammalain (404/1948) tai so-

 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 .

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

15.

Laki**Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 13 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 13 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 679/2014, seuraavasti:

13 § 1) työtapaturma- ja ammattitautilaki (/);

Järjestämistä ja korvaamista koskeva rajoitus

Vakuutetulla ei ole oikeutta tämän luvun mukaan järjestettyyn kuntoutukseen tai korvaukseen siitä, jos hänellä on oikeus tarvitsemaansa kuntoutukseen tai korvaukseen kuntoutuksen aiheuttamista kustannuksista jonkin seuraavan lain nojalla:

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

16.

Laki**vammaisetuuksista annetun lain 9 ja 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) 9 §:n 1 momentin 4 ja 4 a kohta sekä 12 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 9 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 1228/2009 sekä 4 a kohta laissa 697/2012, seuraavasti:

9 §

Eläkettä saavan hoitotuki

Oikeus hoitotukeen on 16 vuotta täyttäneellä henkilöllä, joka saa:

4) täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa työtapaturma- ja ammattitautilain (/), sotilastapaturmalain (1211/1990), sotilasvammalain (404/1948) taikka liikennevakuutusta koskevan lainsäädännön mukaista jatkuvaa tapaturmaeläkettä, elinkorkoa, työkyvyttömyyseläkettä tai sellaista ansionmenetyksen korvausta, jota maksetaan, kun liikennevahingon sattumisesta on kulunut vuosi;

4 a) työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista jatkuvaa kuntoutusrahaa, kuitenkin vasta vuoden kuluttua vahinkotapahtuman sattumisesta, taikka liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista jatkuvaa työkyvyttömyyseläkettä tai ansiomenetykskorvaus-

ta, viimeksi mainittua kuitenkin vasta vuoden kuluttua vahingon sattumisesta;

12 §

Vammaistuessa tai hoitotuessa huomioon otettavat etuudet

Vammaistuen ja hoitotuen määrässä otetaan huomioon saman sairauden, vian tai vamman perusteella henkilölle maksettava:

1) jatkuva työtapaturma- ja ammattitautilakiin, sotilastapaturmalakiin, liikennevakuutusta koskevaan lainsäädäntöön tai sotilasvammalakiin perustuva haittalisä, avuttomuuslisä tai hoitotuki;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

17.

Laki**takuueläkkeestä annetun lain 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 9 §:n 1 momentin 7 ja 9 kohta seuraavasti:

9 §

Eläketulojen vaikutus takuueläkkeeseen

Täysimääräisestä tai 8 §:n 2 tai 3 momentin mukaan lasketusta takuueläkkeen määrästä vähennetään seuraavien hakijan jatkuvasti tai vuosittain toistuvasti saamien eläketulojen (*vuositulo*) määrä:

7) työtapaturma- ja ammattitautilakiin (/) tai sotilastapaturmalakiin (1211/1990) perustuva tapaturmaeläke ja perhe-eläke;

9) työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen kuntoutusraha, kuitenkin vasta vuo-

den kuluttua vahinkotapahtumasta sekä liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukainen työkyvyttömyyseläke ja ansionmenetykskorvaus, viimeksi mainittu kuitenkin vasta vuoden kuluttua vahingon sattumisesta;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

18.

Laki**työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain 2 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 2 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 52/2006, seuraavasti:

2 a §

Työterveyslaitos ylläpitää työperäisten sairauksien rekisteriä ammattitautien ja muiden työstä johtuvien sairauksien tutkimusta, selvittelyä ja ehkäisyä sekä diagnosoinnin ja hoidon kehittämistä varten. Rekisteriin voidaan tallettaa sairastuneen henkilön nimi, henkilötunnus, ammatti, tiedot työnantajasta ja työpaikasta, altistumisen laadusta ja kestosta, sairauden toteamisesta ja laadusta sekä sen aiheuttamasta haitasta ja sairauslomasta, vakuutuslaitoksen päätös ammattitaudiksi hyväksymisestä ja korvauksesta sekä ammat-

titudin aiheuttamasta kuolemasta. Työterveyslaitoksen oikeudesta saada tietoja työperäisten sairauksien rekisteriä varten säädetään työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 46 a §:n 3 momentissa, työtapaturma- ja ammattitautilain (/) 262 §:ssä ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 23 §:n 3 momentissa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

19.

Laki**sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 5 §:n 7 kohta, sekä 13 a ja 13 b §, sellaisina kuin ne ovat, 13 a § laeissa 1363/2004 ja 1329/2010 sekä 5 § 7 kohta ja 13 b § laissa 1329/2010, seuraavasti:

5 §

Maksuttomat terveystalvelut

Terveydenhuollon palveluista ovat maksuttomia:

7) terveydenhuoltolain 29 §:ssä tarkoitetun lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet sekä niiden sovitus, tarpeellinen uusiminen ja huolto paitsi silloin, kun apuvälineen tarve aiheutuu työtaturma- ja ammattitautilain (/), maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981), sotilasvammalain (404/1948), liikennevakuutuslain (279/1959), potilasvahinkolain (585/1986) tai näitä vastaavan aikaisemman lain mukaan korvattavasta vahingosta tai ammattitaudista; sekä

Hoitopalvelun järjestämisestä aiheutuvilla kustannuksilla tarkoitetaan 1 momentissa maksua, jonka kuntayhtymän ulkopuolinen kunta terveydenhuoltolain 58 §:n nojalla maksaisi kuntayhtymälle asukkaansa hoitokustannuksista, jos hoito tulisi kunnan maksettavaksi. Jos palvelun käyttäjä saa hoitoa kunnan tai kuntayhtymän ylläpitämässä terveyskeskuksessa, sairaalassa tai muussa terveydenhuollon toimintayksikössä, tarkoitetaan palvelun järjestämisestä aiheutuvilla kustannuksilla maksua, joka terveydenhuoltolain 58 §:n nojalla perittäisiin toisesta kunnasta olevan potilaan kotikunnalta.

Sairaanhoitopalvelun antanut julkisen terveydenhuollon toimintayksikkö tai sairaanhoitopalvelun järjestämisestä vastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä ei ole asianosainen asiassa, joka koskee hoitopalvelun käyttäjän oikeutta korvaukseen vammasta tai sairaudesta 1 momentissa tarkoitettujen lakien perusteella.

13 a §

Liikennevakuutuksen perusteella korvattavaa sairaanhoitoa koskeva maksu

Jos palvelun käyttäjällä on oikeus korvaukseen hoidosta liikennevakuutuslain tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksista annetun lain (626/1991) nojalla, hoitopalvelun järjestämisestä vastaavalla kunnalla tai kuntayhtymällä on oikeus saada mainittujen lakien perusteella korvausvelvolliselta vakuutuslaitokselta tai Valtiokonttorilta mainituissa laeissa säädetyin edellytyksin maksu, joka vastaa enintään hoitopalvelun järjestämisestä aiheutuneiden kustannusten määrää vähennettynä palvelun käyttäjältä perityllä asiakasmaksulla.

13 b §

Terveydenhuollon toimintayksikön ilmoitusvelvollisuus

Kansanterveyslain, erikoissairaanhoitolain ja terveydenhuoltolain perusteella sairaanhoitoa julkisena terveydenhuoltona antavan terveydenhuollon toimintayksikön on viipymättä, kuitenkin viimeistään kymmenen arkipäivän kuluessa hoidon alkamisesta, ilmoitettava salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien säännösten estämättä 13 a §:n 1 momentissa tarkoitettulle vakuutuslaitokselle tai Valtiokonttorille sellaisen hoidon aloittamisesta, joka todennäköisesti joh-

tuu niiden korvausvelvollisuuden piiriin kuuluvasta vammasta tai sairaudesta. Ilmoitusvelvollisuus ei koske liikennevakuutuslain 6 a §:n 3 momentin 1 ja 2 virkkeessä tarkoitettua hoitoa. Ilmoitukseen on sisällytettävä terveydenhuollon toimintayksikön hallussa olevat tiedot vamman tai sairauden laadusta ja liikennevahingosta sekä vahingoittuneen henkilötiedot. Ilmoitukseen on sisällytettävä myös tiedot vahingoittuneen liikennevahingosta vastuullisesta tai siihen osallisista moottoriajoneuvoista ja näiden liikennevakuutuslaitoksista. Lisäksi ilmoitukseen on merkittävä tiedot hoidon alkamispäivästä ja hoitotoimenpiteistä, hoitosuunnitelmasta ja sen kustannuksista sekä muut maksusitoumuksen antamista varten välttämät-

tömät tiedot. Jos korvausvelvollinen vakuutuslaitos ei ole terveydenhuollon toimintayksikön tiedossa, ilmoitus tehdään Liikennevakuutuskeskukselle.

Kansanterveyslain, erikoissairaanhoidon ja terveydenhuoltolain perusteella sairaanhoitoa julkisena terveydenhuoltona antavan terveydenhuollon toimintayksikön on pyynnöstä annettava viipymättä vakuutuslaitokselle liikennevakuutuslain 6 a §:ssä tarkoitettua maksusitoumusta varten tarpeelliset tiedot siitä, milloin potilas otetaan hoitoon, ja hoidosta todennäköisesti aiheutuvista kustannuksista.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

20.

Laki**meripelastuslain 23 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan meripelastuslain (1145/2001) 23 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 752/2014, seuraavasti:

23 §

Korvaus tapaturmasta

sittelyyn ja muutoksenhakuun korvausasiassa annettuun päätökseen sovelletaan työtapa-
turma- ja ammattitautilain (/) vastaavia
säännöksiä.

Asian, joka koskee korvauksen suorittamis-
ta tämän pykälän nojalla valtion varoista, kä-
sittelee Valtiokonttori. Tapaturma-asian kä-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

21.

Laki**pelastuslain 103 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pelastuslain (379/2011) 103 §:n otsikko, 1 momentin johdantolause ja 2 kohta sekä 4 momentti seuraavasti:

103 §

*Pelastustoiminnassa sattuneen tapaturman ja
 ammattitaudin korvaaminen*

Pelastustoiminnassa tai väestönsuojelutehtävissä sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan korvausta valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturma- ja ammattitautilaisissa (/) säädetään työtapaturmasta ja ammattitaudista. Korvaus suoritetaan vain siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään samansuuruiseen korvaukseen muun lain mukaan. Korvausta suoritetaan niille, jotka:

2) kuuluvat 25 §:ssä tarkoitettuun sopimuspalokuntaan tai muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön mutta eivät ole oikeutettuja korvauksiin työtapaturma- ja ammattitautilain mukaan;

Asian, joka koskee korvauksen suorittamista tämän pykälän nojalla valtion varoista, käsittelee Valtiokonttori. Korvausasian käsittelyyn ja muutoksenhakuun korvausasiassa annettuun päätökseen sovelletaan työtapaturma- ja ammattitautilain säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 .

22.

Laki**poliisilain 8 luvun 4 ja 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poliisilain (872/2011) 8 luvun 4 §:n 2 momentti ja 5 § seuraavasti:

8 luku

Vahingonkorvaus ja palkkio

4 §

Avustustyöstä maksettava korvaus ja palkkio

—————
 Poliisin avustamiseen osallistuneelle sattuneesta tapaturmasta tai saadusta ammattitaidista suoritetaan korvausta valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturma- ja ammattitautilaissa (/) säädetään työtapaturmasta ja ammattitaudista, jollei vahingoittunut muuten ole oikeutettu työtapaturma- ja ammattitautilain tai sotilastapaturmalain (1211/1990) mukaiseen korvauk-

seen. Tässä momentissa tarkoitettua korvausta koskevan asian käsittelee ensimmäisenä asteena Valtiokonttori.

5 §

Työnantajan ja kunnan oikeus

Jos vahingoittuneen työnantaja tai kunta on tämän lain nojalla korvattavassa tapaturmasiassa maksanut palkkaa, ennakkoa tai muita maksuja, työnantajan ja kunnan oikeudesta on voimassa, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 139 §:ssä säädetään työnantajan oikeudesta.

—————
 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 .

23.

Laki**kotoutumisen edistämisestä annetun lain 84 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 84 §:n 1 ja 2 momentti seuraavasti:

84 §

*Kotoutumista edistävään toimenpiteeseen
 osallistuvan vakuutusturva*

Edellä 22 §:n tarkoitettuun maahanmuuttajan kotoutumista edistävään omaehtoiseen opiskeluun ja muihin yksilöllisesti sovittuihin toimenpiteisiin osallistuttaessa sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaidista suoritetaan työmarkkinatukea kotoutumistukena saavalle henkilölle korvaus valtion varoista samojen periaatteiden mukaan kuin työtapaturma- ja ammattitautilaissa (/) säädetään työtapaturmasta ja ammattitaudis-

ta. Korvaus suoritetaan kuitenkin vain, jos vahingon kärsineellä ei ole oikeutta vähintään samansuuruiseen korvaukseen muun lain mukaan.

Valtiokonttori käsittelee asian, joka koskee korvauksen suorittamista valtion varoista 1 momentin nojalla. Valtiokonttorin tämän pykälän nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin työtapaturma- ja ammattitautilain 33 luvussa säädetään.

—————
 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 .

24.

Laki**kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain 30 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) 30 §:n
 1 ja 2 momentti seuraavasti:

30 §

*Työ- ja opintotoimintaan osallistuvan vakuu-
tusturva*

Työ- ja opintotoiminnassa tapahtuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan henkilölle korvaus valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturma- ja ammattitautilaissa (/) säädetään työtapaturmasta ja ammattitaudista siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oike-

utta vähintään samansuuruiseen korvaukseen muun lain mukaan.

Korvauksen suorittamista koskevan asian käsittelee Valtiokonttori. Valtiokonttorin tämän pykälän nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin työtapaturma- ja ammattitautilain 33 luvussa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 .

25.

Laki**julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 11 §:n ja 14 luvun 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 4 luvun 11 §:n 2 momentti sekä 14 luvun 3 §:n 2 momentti seuraavasti:

4 luku

Tieto- ja neuvontapalvelut, asiantuntija-arvioinnit, ammatinvalinta- ja uraohjaus sekä valmennus ja kokeilu

11 §

Vakuutusturva

tiokonttori käsittelee korvauksen suorittamista valtion varoista koskevan asian.

14 luku

Muutoksenhaku

3 §

Eräitä päätöksiä koskeva muutoksenhaku

Valmennuksessa tai kokeilussa sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan korvaus valtion varoista vastaavin perustein kuin työtapaturma- ja ammattitautilaissa (/) säädetään työtapaturmasta ja ammattitaudista, jollei henkilöasiakkaalla ole oikeutta vähintään samansuuruiseen korvaukseen muun lain nojalla. Val-

Edellä 4 luvun 11 §:ssä tarkoitetun Valtio-
konttorin päätöksen muutoksenhakuun sovel-
letaan, mitä työtapaturma- ja ammattitauti-
laissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

26.

Laki**eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta annetun lain (894/1946) 5 § sekä*muutetaan* 1 §:n 1 momentti sekä 4 ja 6 §, sellaisena kuin niistä on 4 § laeissa 528/1981 ja 946/1988, seuraavasti:

1 §

Jos rangaistusvangille on sattunut työtapa-
turma- ja ammattitautilaissa (/) tarkoitet-
tu työtapaturma tai hän on saanut mainitussa
laissa tarkoitetun ammattitaudin viranomai-
sen johdon ja valvonnan alaisessa työssä, hä-
nelle ja hänen omaiselleen on suoritettava
korvausta sen mukaan kuin työtapaturma- ja
ammattitautilaissa säädetään, jollei tässä lais-
sa toisin säädetä.

—————

4 §

Jos henkilö, jolle tai jonka omaiselle 1 §:n
mukaan on suoritettava korvausta, on rikok-
sen perusteella tuomittu maksamaan vahin-
gonkorvausta vammasta tai sairaudesta taik-
ka korvausta vamman tai sairauden johdosta
kuolleen henkilön omaiselle, saadaan vahin-
goittuneelle tai sairastuneelle tai hänen omai-
selleen tämän lain mukaan suoritettava kor-

vaus, haittarahaa ja sairaanhoito- ja hautaus-
kustannusten korvausta lukuun ottamatta,
kokonaisuudessaan panna ulosmittaukseen
sanotun korvaussaamisen maksamiseksi. Ri-
koksen perusteella tuomitun muun vahingon-
korvauksen maksamiseksi asianomistajalle
saadaan ulosmitata enintään puolet edellä
tarkoitetusta korvauksesta.

Tähän lakiin perustuvan korvauksen ulos-
mittaukseen sovelletaan muutoin, mitä työtä-
paturma- ja ammattitautilaissa ja ulosottokaa-
ressa (705/2007)säädetään.

6 §

Tämän lain mukaisen korvaus- ja vakuu-
tusasian käsittelyyn ja muutoksenhakuun so-
velletaan mitä työtapaturma- ja ammattitauti-
laissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

—————

27.

Laki**virkahtävässä apuna olleelle henkilölle eräissä tapauksissa suoritettavasta tapaturmakorvauksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan virkahtävässä apuna olleelle henkilölle eräissä tapauksissa suoritettavasta tapaturmakorvauksesta annetun lain (625/1967) 1 § seuraavasti:

1 §

Poliisimiehen, rajavartiomiehen, tullimiehen, vankeinhoitotehtävissä olevan virkamiehen taikka vanginkuljettajan apuna virkahtävän suorittamisessa olleelle sattuneesta tapaturmasta tai saadusta ammattitaudista suoritetaan korvausta valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturma- ja ammattitautilaissa (/) säädetään työtapaturmasta ja ammattitaudista.

Korvausta on haettava Valtiokonttorilta yhden vuoden kuluessa siitä päivästä, jolloin

vamma tai sairaus taikka ammattitauti on syntynyt. Jos asianomainen on saamansa vamman tai sairauden taikka ammattitaudin johdosta kuollut, korvausta on haettava yhden vuoden kuluessa kuolinpäivästä.

Korvausasian käsittelyyn ja muutoksenhaakuun sovelletaan mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

28.

Laki

taisteluvälineiden siviilihenkilöille aiheuttamien tapaturmien korvaamisesta annetun lain 1 ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan taisteluvälineiden siviilihenkilöille aiheuttamien tapaturmien korvaamisesta annetun lain (1213/1990) 1 ja 5 § seuraavasti:

1 §

Tämän lain mukaan suoritetaan korvausta Suomen kansalaisen ja Suomessa pysyvästi asuvan ulkomaalaisen tapaturmaisesti saamasta vammasta tai sairaudesta, jos se on aiheutunut puolustusvoimille kuuluvista aseista, ammuksista, miinoista, räjähdysaineista tai muista taisteluvälineistä, jotka eivät ole oikeudettomasti olleet muun kuin puolustusvoimien hallussa. Korvausta ei suoriteta, jos vahingoittuneella on oikeus korvaukseen työ-

tapaturma- ja ammattitautilain (/) tai sotilastapaturmalain (1211/90) mukaan.

5 §

Samasta vammasta tai sairaudesta muun lain mukaan maksettavasta korvauksesta vähennetään tämän lain mukaan suoritettu korvaus.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

29.

Laki**käräjäoikeuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan käräjäoikeuslain (581/1993) 12 b §, sellaisena kuin se on laissa 629/2005, sekä
muutetaan 12 a §, sellaisena kuin se on laissa 629/2005, seuraavasti:

12 a §

Lautamiehen tehtävän hoitamisessa sattuneesta tapaturmasta ja saadusta ammattitaudista suoritetaan korvaus valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturma- ja ammattitautilaissa (/) säädetään työtapaturmasta ja ammattitaudista. Korvausta suoritetaan siltä osalta kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta työtapaturma- ja ammattitautilain mukaiseen korvaukseen muun lain mukaan.

Asian, joka koskee korvauksen suorittamista 1 momentin nojalla valtion varoista, käsittelee Valtiokonttori. Mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työntekijästä, työnantajasta ja vakuutuslaitoksesta, sovelletaan vastaavasti lautamieheen, käräjäoikeuteen ja Valtiokonttoriin. Mitä työtapaturma- ja ammattitautilain IV osassa säädetään

etuuksien toimeenpanosta, VIII osassa muutoksenhausta, oikaisumenettelyistä ja takaisinperinnästä sekä IX osassa tietojen antamisesta, saamisesta ja salassapidosta, tietojen maksuttomuudesta, terveydentilatiedoista maksettavista korvauksista, rahamäärien ja korvausten tarkistamisesta työeläkeindeksillä ja palkkakertoimella, rahamäärien pyöristämisestä, vakuutuslaitoksen takautumisoikeudesta, vakuutuslaitoksen oikeudesta saada takaisin maksamansa täyskustannusmaksu liikennevakuutuslaitokselta, esteellisyydestä, asiakirjojen säilyttämisestä sekä siirto- ja ulosmittauskiellosta sovelletaan myös tässä pykälässä tarkoitettuun korvausasiaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

30.

Laki**tuotevastuulain 13 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuotevastuulain (694/1990) 13 a §, sellaisena kuin se on laissa 880/1998, seuraavasti:

13 a §
Jos vakuutuksenantaja on liikennevakuutuslain (279/1959) tai lääkevahinkovakuutuksen nojalla maksanut korvausmäärän, jonka vahinkoa kärsinyt olisi ollut oikeutettu vaatimaan tämän lain mukaan korvausvelvolliselta, vahinkoa kärsineen oikeus tässä laissa säädettyyn vahingonkorvaukseen ei siirry vakuutuksenantajalle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

31.**Laki****edustajanpalkkiosta annetun lain 5 a §:n 1 momentin kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Tällä lailla kumotaan edustajanpalkkiosta annettun lain (328/1947) 5 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 206/1992. Tämä laki tulee voimaan kuuta 20 .

1 §

2 §

päivänä

32.

Laki**vuorotteluvapaalain 19 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vuorotteluvapaalain (1305/2002) 19 §:n 4 momentti seuraavasti:

19 §

Vuorottelukorvauksen takaisinperintä

Jos vuorottelija on saanut vuorottelukorvausta samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti työttömyysturvalain 11 luvun 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua etuutta, Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa saa

periä tältä ajalta takaisin perusteettomasti maksetun määrän takautuvasti suoritettavasta etuudesta. Takaisinperimisestä on lisäksi soveltuvien osin voimassa, mitä työttömyysturvalain 11 luvun 14 §:n 2 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____ .

33.

Laki**työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 46 § sekä 51 §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 46 § osaksi laissa 1564/2009, sekä

lisätään lakiin uusi 46 a § seuraavasti:

7 luku

Ilmoitukset työsuojelun valvontaa varten

46 §

Kuoleman tai vaikean vamman aiheuttaneesta työtapaturmasta ilmoittaminen

Työnantajan on viipymättä ilmoitettava poliisille ja aluehallintovirastolle työtapaturma- ja ammattitautilaissa (/) tarkoitetusta työtapaturmasta, joka on aiheuttanut kuoleman tai vaikean vamman. Poliisin on viipymättä suoritettava tapahtumapaikalla poliisitutkinta. Siihen on kutsuttava työnantaja tai hänen edustajansa. Poliisitutkinnasta on annettava tieto myös aluehallintovirastolle sekä työtapaturmassa vahingoittuneelle tai hänen edustajalleen. Jäljennös tutkintapöytäkirjasta on toimitettava vakuutuslaitokselle ja tutkimusta pyytäneelle sekä pyynnöstä asianosaiselle.

46 a §

Ammattitaudista tai työstä johtuvasta muusta työperäisestä sairaudesta ilmoittaminen

Jos lääkäri perustellusti epäilee työtapaturma- ja ammattitautilaissa tarkoitettua ammattitautia tai työstä johtuvaa muuta työperäistä sairautta, hänen on viipymättä tehtävä

salassapitosäännösten estämättä asiasta ilmoitus aluehallintovirastolle.

Ilmoituksesta on käytävä ilmi:

- 1) sairastuneen nimi, henkilötunnus sekä muut yhteystiedot;
- 2) työnantajan nimi sekä tämän ja työpaikan yhteystiedot;
- 3) muut tarpeelliset yhteystiedot;
- 4) altistumisen laatu ja kesto;
- 5) tieto sairauden laadusta, toteamisesta ja siitä aiheutuneesta haitasta.

Aluehallintoviraston tulee toimittaa 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen tiedot työterveyslaitokselle työperäisten sairauksien rekisteriä varten.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä ja lähettämisestä.

51 §

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tämän lain 46, 46 a tai 48 §:ssä säädettyä ilmoitusvelvollisuutta, on tuomittava, jollei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *työsuojelurikkomuksesta* sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 _____ .

34.

Laki

urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (276/2009) 3 §:n 1 momentti, 7 §, 8 §:n 1 ja 2 momentti, 9 § ja 10 §, 12 §:n 1 momentti, 16 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 17 §:n 1 momentti sekä 21 § ja 23 §, sellaisina kuin niistä ovat 9 § osaksi laissa 308/2010 sekä 16 §:n 2 momentti ja 23 § laissa 1324/2010, ja
lisätään uusi 9 a §, seuraavasti:

3 §

Tapaturmasta maksettavat korvaukset

Tapaturman perusteella maksetaan korvausta kuntoutuskustannuksista, tapaturmaeläkettä, perhe-eläkettä, hautausapua, häirtarahaa, hoitotukea, vaatelisää, kodinhoitokustannusten korvausta ja korvausta sairaanhoidon kustannuksista.

7 §

Tapaturmaeläkkeen määrä

Tapaturmaeläkkeen määrä on vuodessa 85 prosenttia urheilijan 11 ja 15 §:ssä tarkoitettua vuosityöansiota ottaen huomioon lisäksi, mitä 4 §:n 3 momentissa säädetään.

8 §

Sairanhoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen korvaus

Tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden hoidon korvaamiseen sovelletaan työtapaturma- ja ammattitautilain (/) 8 lu-

vun säännöksiä lukuun ottamatta 48 ja 49 §:ää.

Tässä laissa tarkoitetun pysyvän työkyvyttömyyden aiheuttaneen vamman tai sairauden hoitoon ei sovelleta työtapaturma- ja ammattitautilain 40—42 §:ää.

9 §

Häirtaraha, hoitotuki, vaatelisä ja kodinhoitokustannusten korvaus

Häirtarahaa maksetaan työtapaturma- ja ammattitautilain 83—86 §:n sekä 87 §:n 1, 3 ja 4 momentin mukaisesti urheilijalle, jolle aiheutuu tapaturmasta johtuvasta vammasta tai sairaudesta pysyvää yleistä häirtää.

Urheilijalle maksetaan hoitotukea ja vaatelisää sekä korvataan kodinhoidon lisäkustannuksia noudattaen, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 51 §:ssä säädetään hoitotuesta, 52 §:ssä vaatelisästä ja 53 §:ssä kodinhoidon lisäkustannusten korvaamisesta.

Hoitotukea ja vaatelisää ei makseta sen jälkeen, kun urheilijan oikeus tapaturmaeläkkeeseen on päättynyt 4 §:n 2 momentissa tai 6 §:n 4 momentissa säädetyn ajan täyttymisen vuoksi.

9 a §

Haittarahan lisäkorvaus

Pysyvän yleisen haitan korvaamiseen sovelletaan myös, mitä tapaturmavakuutuslain (608/1948) 18 f §:ssä säädetään.

10 §

Perhe-eläke ja hautausapu

Perhe-eläkettä maksetaan tapaturman aiheuttaman urheilijan kuoleman johdosta enintään kymmenen vuoden ajan urheilijan kuolemasta. Perhe-eläkkeen perusteena käytetään 11 ja 15 §:ssä tarkoitettua vuosityöansiota. Jollei muualla tässä laissa toisin säädetä, perhe-eläkkeeseen sovelletaan muutoin, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 99—108 §:ssä säädetään.

Hautausapua ja korvausta vainajan kuljetuskustannuksista maksetaan tapaturman aiheuttamasta urheilijan kuolemasta siten kuin työtapaturma- ja ammattitautilain 109 §:ssä säädetään.

12 §

Ammatillinen kuntoutus

Urheilijalle, joka on 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti kykenemätön jatkamaan tämän lain mukaista urheilemista, korvataan ammatillisena kuntoutuksena työtapaturma- ja ammattitautilain 89 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset.

16 §

Tapaturmaturvan järjestäminen ja asian käsittely

Jollei tässä laissa toisin säädetä, tämän lain mukaista tapaturmaturvaa koskevaan asiaan sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain IV osassa säädetään etuuskien toimeenpanosta lukuun ottamatta 114 §:n säännöstä asian alistamisesta tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan ratkaistavaksi.

Lisäksi sovelletaan mitä mainitun lain IX osassa säädetään tietojen antamisesta, saamisesta ja salassapidosta, tietojen maksuttomuudesta, terveydentilatiedoista maksettavista korvauksista, rahamäärien ja korvausten tarkistamisesta työeläkeindeksillä ja palkkakertoimella, rahamäärien pyöristämisestä, vakuutuslaitoksen takautumisoikeudesta, vakuutuslaitoksen oikeudesta saada takaisin maksamansa täyskustannusmaksu liikennevakuutuslaitokselta, esteellisyydestä, asiakirjojen säilyttämisestä sekä siirto- ja ulosmittauskiellosta.

Mitä vakuuttamisesta ja vakuutusmaksusta säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain 157 §:n 2 ja 3 momentissa, 159, 160, 163, 165 ja 172—176 §:ssä, sovelletaan myös tämän lain mukaiseen tapaturmaturvaa koskevaan vakuutukseen ja sitä koskevaan vakuutusmaksuun.

Vakuutusyhtiöllä on oikeus saada tämän lain mukaisen tapaturmavakuutuksen myöntämistä ja vakuutusmaksun suuruuden arviointia varten Tapaturmavakuutuskeskukselta sen vakuutusyhtiöltä 18 §:n 2 momentin perusteella saamat lajikohtaiset tiedot tämän lain mukaan vakuutetuista urheilijoista, vahinkojen lukumääristä ja maksetuista korvauksista edeltävän kolmen vuoden tai pelikauden ajalta.

17 §

Rahamäärien tarkistus

Edellä 9 §:n 1—3 ja 5 momentissa sekä 10 §:ssä säädettyjä korvauksia koskevat rahamäärät tarkistetaan ja pyöristetään kalenterivuosittain siten kuin työtapaturma- ja ammattitautilain 268 ja 269 §:ssä säädetään.

21 §

Vakuutusmaksun laiminlyönti

Jos vakuutuslaitos irtisanoo vakuutuksen vakuutusmaksun laiminlyönnin vuoksi, urheilijan vakuutusturva jatkuu kuitenkin vähintään kuukauden siitä, kun vakuutuslaitos

on lähettänyt urheilijalle kirjallisen ilmoituksen vakuutuksen päättymisestä.

23 §

Muutoksenhaku, oikaisumenettelyt ja takaisinperintä

Mitä työtapaturma- ja ammattitautilain VIII osassa säädetään muutoksenhausta, oikaisu-

menettelyistä, päätöksen poistamisesta ja takaisinperinnästä, sovelletaan myös tämän lain mukaiseen tapaturmaturvaa koskevaan asiaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 . Sen 9 a § tulee kuitenkin voimaan
jo _____ päivänä _____ kuuta 20 .

35.

Laki**rikoslain 29 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 29 luvun 9 §:n 5 ja 6 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa
 398/2006, ja
lisätään 29 lukuun uusi 4 c ja 12 § seuraavasti:

29 luku

Rikoksista julkista taloutta vastaan

4 c §

Tapaturmavakuutusmaksupetos

Työnantaja tai tämän edustaja, joka
 1) laiminlyömällä työtapaturma- ja ammattitautilain (/) 156 §:n mukaisen vakuutusvelvollisuuden tai mainitun lain 159 tai 160 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden tai
 2) antamalla työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista tehtävää hoitavalle mainitun lain mukaan tarvittavan, vakuutusmaksuun vaikuttavan tiedon virheellisenä tai kieltäytymällä antamasta tässä kohdassa mainittuja tietoja aiheuttaa tai yrittää aiheuttaa tapaturmavakuutusmaksun määräämättä jättämisen, sen määräämisen liian alhaisena tai sen aiheuttoman palauttamisen, on tuomittava *tapaturmavakuutusmaksupetoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

9 §

Määritelmät ja vastuun kohdentaminen

 Tämän luvun 4 a—4 c §:ssä tarkoitettuun työnantajaan ja tämän edustajaan sovelletaan, mitä 47 luvun 8 §:n 1 kohdassa

säädetään työnantajasta ja 2 kohdassa työnantajan edustajasta.

Tämän luvun 4 a—4 c §:ssä mainittuun rikokseen sovelletaan, mitä 47 luvun 7 §:ssä säädetään vastuun kohdentamisesta.

12 §

Laiminlyöntimaksun suhde tapaturmavakuutusmaksupetokseen

Edellä 4 c §:ssä tarkoitettussa rikosasiassa voidaan jättää ilmoitus tekemättä, esitutkinta toimittamatta, syyte ajamatta sekä rangaistus määräämättä, jos työtapaturma- ja ammattitautilain 182 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu harkitaan riittäväksi seuraamukseksi. Asiaa arvioitaessa otetaan huomioon teon tai laiminlyönnin vakavuus ja toistuvuus, odotettavissa oleva rangaistus, tekoon tai laiminlyöntiin liittyvän vakuutusmaksua vastaavan maksun määrä, laiminlyöntimaksun suuruus sekä työnantajalle tai tämän edustajalle teosta tai laiminlyönnistä mahdollisesti aiheutuneet muut seuraukset.

Edellä 4 c §:ssä tarkoitettussa asiassa syytetä ei voida nostaa eikä tuomiota antaa, jos samasta asiasta samalle henkilölle on jo määrätty laiminlyöntimaksu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 .

36.

Laki**Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin
 14 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1153/2013, ja
lisätään 6 §:n 1 momenttiin uusi 15 kohta seuraavasti:

6 §	lain (869/2009) mukaista liikenneluvan myöntämistä ja peruuttamista;
<i>Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus</i>	15) työtaturma- ja ammattitautilain (/) 177 §:n 1 momentissa ja 179 §:ssä tarkoitettua vakuuttamisvelvoitteiden valvontaa.
Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tuke-	-----
maan:	-----
-----	-----
14) kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä annetun lain (693/2006) ja joukkoliikenne-	Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .
-----	-----

37.

Laki**tapaturmavakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) 60 b §:n 1 momentin 3 kohdan f alakohta, sellaisena kuin se on laissa 647/2010, ja

lisätään lakiin uusi 18 f § ja 60 b §:n 1 momentin 3 kohtaan, sellaisena kuin se on laeissa 1359/2007 ja 647/2010, uusi g alakohta seuraavasti:

18 f §

Miehelle maksettavaan 18 e §:n mukaiseen haittarahan kertakorvaukseen maksetaan lisäkorvaus, jonka suuruus on naisen ja miehen kertakorvauksen erotus, kun naisen ja miehen ikä, haittaluokka ja vahingon sattumisvuosi ovat samat.

tämän lain mukaisen vakuutuksen vakuutusmaksutuloa. Rahoitettavat kustannukset ovat:

3) vakuutusyhtiön kalenterivuonna maksumat:

f) korvaukset suurvahingosta siten kuin 9 momentissa säädetään;

g) 18 f §:ssä tarkoitetut lisäkorvaukset.

60 b §

Tämän lain mukaista vakuutusta harjoittavien vakuutusyhtiöiden on osallistuttava vuosittain tässä pykälässä tarkoitettujen kustannusten rahoitukseen vakuutusmaksutulon mukaisessa suhteessa siten kuin 2—9 momentissa säädetään (*jakojärjestelmä*). Vakuutusmaksutulolla tarkoitetaan tässä pykälässä vakuutusyhtiön tuloslaskelmaan sisältyvää

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 ____ . Tätä lakia sovelletaan myös haittarahaan, joka on maksettu 3 päivä syyskuuta 2014 jälkeen ennen tämän lain voimaantuloa. Tämän lain 18 f §:ää sovelletaan myös ennen 1 päivää tammikuuta 2010 voimassa olleen lain mukaiseen haittarahaan, joka maksetaan 3 päivä syyskuuta 2014 jälkeen.

Helsingissä 27 päivänä marraskuuta 2014

Pääministerin sijainen, valtiovarainministeri

ANTTI RINNE

Sosiaali- ja terveysministeri *Laura Rätty*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

3.

Laki

työntekijän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan työntekijän eläkelain (395/2006) 92 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1427/2011, ja
muutetaan 2 §:n 1 momentin 4 kohta, 16 §:n 3 momentti ja 4 momentin 2 kohta, 19 §:n 1 momentin 6 kohta, 43 §:n 2 momentti, 92 §:n 1 momentin 1 kohta sekä 94 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 1203/2009, 92 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 1427/2011 sekä 94 §:n 1 momentti laissa 909/2010, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Keskeiset määritelmät

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

4) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta, työttömyysturvain (1290/2002) mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa, aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea, työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa, tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslain (608/1948), liikennevakuutuslain (279/1959) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) mukaista päivärahaa;

4) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta, työttömyysturvain (1290/2002) mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa, aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea, työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista ansionmenetykskorvausta, *työtapaturma- ja ammattitautilain* (/) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) mukaista päivärahaa tai *kuntoutusrahaa* taikka liikennevakuutuslain (279/1959) mukaista päivärahaa;

16 §

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

Jos työntekijä on 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna 18 kuukauden aikana saanut sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuvaa päivärahaa, tätä 18 kuukauden aikaa pidennetään vastaavasti, kuitenkin enintään kuusi kuukautta.

Osa-aikaeläkkeen edellyttämä osa-aikatyöskentely täyttyy, jos:

2) työntekijä ei ole yhtäjaksoisesti työstä poissa kuutta viikkoa pidempää aikaa; tähän poissaoloaikaan ei lueta vuosilomaa eikä aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuvaa päivärahaa siltä osin kuin työntekijä on saanut mainittuja päivärahoja yhteensä enintään 12 kuukauden ajalta.

19 §

Osa-aikaeläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

Osa-aikaeläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle:

6) yli kuuden viikon mittaisesta työstä poisolosta, jos poissaolo ei johdu vuosilomasta tai sellaisesta sairaudesta, jonka perusteella osa-aikaeläkkeen saaja saa sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuvaa päivärahaa tai liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta; ja

16 §

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

Jos työntekijä on 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna 18 kuukauden aikana saanut sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta tai *työtapaturma- ja ammattitautilain* mukaista päivärahaa, tätä 18 kuukauden aikaa pidennetään vastaavasti, kuitenkin enintään kuusi kuukautta.

Osa-aikaeläkkeen edellyttämä osa-aikatyöskentely täyttyy, jos:

2) työntekijä ei ole yhtäjaksoisesti työstä poissa kuutta viikkoa pidempää aikaa; tähän poissaoloaikaan ei lueta vuosilomaa eikä aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta tai *työtapaturma- ja ammattitautilain* mukaista päivärahaa siltä osin kuin työntekijä on saanut mainittuja päivärahoja yhteensä enintään 12 kuukauden ajalta.

19 §

Osa-aikaeläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

Osa-aikaeläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle:

6) yli kuuden viikon mittaisesta työstä poisolosta, jos poissaolo ei johdu vuosilomasta tai sellaisesta sairaudesta, jonka perusteella osa-aikaeläkkeen saaja saa sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, *työtapaturma- ja ammattitautilain* mukaista päivärahaa tai liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta; ja

43 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautuvalla ajalta

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, sitä ei makseta ajalta, jolta työntekijä on saanut työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain perusteella.

43 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautuvalla ajalta

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, sitä ei makseta ajalta, jolta työntekijä on saanut työeläkelakien, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain tai *työtapaturma- ja ammattitautilain* mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain perusteella.

92 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

1) tapaturmavakuutuslakiin perustuva päiväraha tai tapaturmaeläke;

3) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetykskorvaus;

92 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

1) *työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuva ansionmenetykskorvaus lukuun ottamatta mainitun lain 68 §:n mukaista tapaturmaeläkettä ja sitä edeltävää päivärahaa sekä ansionmenetykskorvausta, josta on vähennetty mainitun lain 202 §:n 2 momentissa tarkoitettu työeläke.*;

(kumotaan)

94 §

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Ensisijaisen etuuden vähentämistä eläkkeestä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään uusi ensisijainen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muusta syystä kuin

94 §

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Ensisijaisen etuuden vähentämistä eläkkeestä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään uusi ensisijainen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muusta syystä kuin

indeksitarkistuksen tai kertakorotuksen vuoksi. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajalle myönnetään muu työeläke. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennetä tapaturmavakuutuslain, liikennevakuutuslain tai sotilastapaturmalain mukaista päivärahaa tai ansionmenetykskorvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen tapaturman tai liikennevahingon perusteella.

indeksitarkistuksen tai kertakorotuksen vuoksi. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajalle myönnetään muu työeläke. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennetä työtapaturma- ja ammattitautilain tai sotilastapaturmalain mukaista päivärahaa taikka liikennevakuutuslain mukaista ansionmenetykskorvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen vahinkotahtuman tai liikennevahingon perusteella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma-
ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, so-
velletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948)
mukaiseen vastaavaan etuuteen.

Tapaturmavakuutuslain mukaisiin etuuk-
siin sovelletaan kuitenkin työntekijän eläke-
lain 92 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se oli
voimassa tämän lain voimaan tullessa.

4.

Laki**yrittäjän eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan yrittäjän eläkelain (1272/2006) 85 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1431/2011, ja
muutetaan 2 §:n 1 momentin 9 kohta, 13 §:n 3 momentti ja 4 momentin 4 kohta, 16 §:n 1 momentin 4 kohta, 40 §:n 2 momentti, 85 §:n 1 momentin 1 kohta ja 87 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 1 momentin 9 kohta laissa 1206/2009, 85 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 1431/2011 ja 87 §:n 1 momentti laissa 913/2010, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 §

2 §

*Keskeiset määritelmät**Keskeiset määritelmät*

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

9) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta yrittäjälle on maksettu sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, vuorotteluvapaalaissa (1305/2002) tarkoitettua vuorottelukorvausta, työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettua ansioon suhteutettua päivärahaa tai koulutuspäivärahaa, aikuiskoulutustuesta annetussa laissa (1276/2000) tarkoitettua aikuiskoulutustukea, työeläkelaeissa tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa (566/2005) tarkoitettua kuntoutusrahaa, tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetussa laissa (625/1991) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetussa laissa (626/1991) tarkoitettua ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslaissa (608/1948), liikennevakuutuslaissa (279/1959) tai sotilastapaturmalaisissa (1211/1990) tarkoitettua päivärahaa;

9) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta yrittäjälle on maksettu sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, vuorotteluvapaalaissa (1305/2002) tarkoitettua vuorottelukorvausta, työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettua ansioon suhteutettua päivärahaa tai koulutuspäivärahaa, aikuiskoulutustuesta annetussa laissa (1276/2000) tarkoitettua aikuiskoulutustukea, työeläkelaeissa tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa (566/2005) tarkoitettua kuntoutusrahaa, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetussa laissa (626/1991) tarkoitettua ansionmenetykskorvausta, liikennevakuutuslaissa (279/1959) tarkoitettua päivärahaa, *sotilastapaturmalakiin (1211/1990) perustuvaa päivärahaa tai kuntoutusrahaa taikka työtaturma- ja ammattitautilaisissa (/) tarkoitettua päivärahaa tai kuntoutusrahaa;*

13 §

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

Jos yrittäjä on 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun 18 kuukauden aikana saanut sairausvakuutuslaissa tarkoitettua sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa, liikennevakuutuslaissa tarkoitettua ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettua päivärahaa, tätä 18 kuukauden aikaa pidennetään vastaavasti, kuitenkin enintään kuusi kuukautta.

Osa-aikaeläkkeen edellyttämä osa-aikatyö täyttyy, jos:

4) hän ei ole yhtäjaksoisesti työstä poissa kuutta viikkoa pidempää aikaa; tähän poissaoloaikaan ei lueta aikaa, jolta yrittäjälle on maksettu sairausvakuutuslaissa tarkoitettua päivärahaa, liikennevakuutuslaissa tarkoitettua ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettua päivärahaa siltä osin kuin yrittäjä on saanut mainittuja päivärahoja yhteensä enintään 12 kuukauden ajalta.

16 §

Osa-aikaeläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

Osa-aikaeläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle:

4) yli kuuden viikon mittaisesta työn keskeytyksestä, ei kuitenkaan, jos keskeytys johtuu sellaisesta sairaudesta, jonka perusteella osa-aikaeläkkeen saaja saa sairausvakuutuslaissa tarkoitettua sairauspäivärahaa, liikennevakuutuslaissa tarkoitettua ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettua päivärahaa enintään 12 kuukauden ajalta; ja

13 §

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

Jos yrittäjä on 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun 18 kuukauden aikana saanut sairausvakuutuslaissa tarkoitettua sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa, liikennevakuutuslaissa tarkoitettua ansionmenetykskorvausta tai *työtapaturma- ja ammattitautilaissa* tarkoitettua päivärahaa, tätä 18 kuukauden aikaa pidennetään vastaavasti, kuitenkin enintään kuusi kuukautta.

Osa-aikaeläkkeen edellyttämä osa-aikatyö täyttyy, jos:

4) hän ei ole yhtäjaksoisesti työstä poissa kuutta viikkoa pidempää aikaa; tähän poissaoloaikaan ei lueta aikaa, jolta yrittäjälle on maksettu sairausvakuutuslaissa tarkoitettua päivärahaa, liikennevakuutuslaissa tarkoitettua ansionmenetykskorvausta tai *työtapaturma- ja ammattitautilaissa* tarkoitettua päivärahaa siltä osin kuin yrittäjä on saanut mainittuja päivärahoja yhteensä enintään 12 kuukauden ajalta.

16 §

Osa-aikaeläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

Osa-aikaeläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle:

4) yli kuuden viikon mittaisesta työn keskeytyksestä, ei kuitenkaan, jos keskeytys johtuu sellaisesta sairaudesta, jonka perusteella osa-aikaeläkkeen saaja saa sairausvakuutuslaissa tarkoitettua sairauspäivärahaa, liikennevakuutuslaissa tarkoitettua ansionmenetykskorvausta tai *työtapaturma- ja ammattitautilaissa* tarkoitettua päivärahaa enintään 12 kuukauden ajalta; ja

40 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautuvalla ajalta

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, sitä ei makseta ajalta, jolta yrittäjä on saanut työeläkelaeissa tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa tarkoitettua kuntoutusrahaa tai ansionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain perusteella.

40 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautuvalla ajalta

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, sitä ei makseta ajalta, jolta yrittäjä on saanut työeläkelaeissa, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa tai *työtapaturma- ja ammattitautilaisissa* tarkoitettua kuntoutusrahaa taikka ansionmenetyskorvausta liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain perusteella.

85 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään yrittäjän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

1) tapaturmavakuutuslakiin perustuva päiväraha tai tapaturmaeläke;

3) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus;

85 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

1) *työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuva ansionmenetyskorvaus lukuun ottamatta mainitun lain 68 §:n mukaista tapaturmaeläkettä ja sitä edeltävää päivärahaa sekä ansionmenetyskorvausta, josta on vähennetty mainitun lain 202 §:n 2 momentissa tarkoitettu työeläke.*;

(kumotaan)

87 §

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Ensisijaisen etuuden vähentämistä eläkkeestä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään uusi ensisijainen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muusta syystä kuin

87 §

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Ensisijaisen etuuden vähentämistä eläkkeestä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään uusi ensisijainen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muusta syystä kuin

indeksitarkistuksen tai kertakorotuksen vuoksi. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajalle myönnetään muu työeläke. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennetä tapaturmavakuutuslaissa, liikennevakuutuslaissa tai sotilastapaturmalaisissa tarkoitettua päivärahaa tai ansionmenetykskorvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen tapaturman tai liikennevahingon perusteella.

indeksitarkistuksen tai kertakorotuksen vuoksi. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajalle myönnetään muu työeläke. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennetä *työtapaturma- ja ammattitautilaissa* tai sotilastapaturmalaisissa tarkoitettua päivärahaa taikka liikennevakuutuslaissa tarkoitettua ansionmenetykskorvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen *vahinkotapahtuman* tai liikennevahingon perusteella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

Tapaturmavakuutuslain mukaisiin etuuksiin sovelletaan kuitenkin yrittäjän eläkelain 85 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se oli voimassa tämän lain voimaan tullessa.

5.

Laki**merimieseläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan merimieseläkelain (1290/2006) 97 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1429/2011, sekä
muutetaan 2 §:n 1 momentin 6 kohta, 16 §:n 3 momentti ja 4 momentin 2 kohta, 19 §:n 6 kohta, 43 §:n 2 momentti, 97 §:n 1 momentin 1 kohta ja 99 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 1 momentin 6 kohta laissa 1205/2009, 97 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 1429/2011 ja 99 §:n 1 momentti laissa 911/2010, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Keskeiset määritelmät

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

6) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa, sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitotilaa, vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta, työttömyysturvain (1290/2002) mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa tai koulutuspäivärahaa, aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea, työeläkelaeissa tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa (566/2005) tarkoitettua kuntoutusrahaa, tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslain (608/1948), liikennevakuutuslain (279/1959) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) mukaista päivärahaa;

6) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa, sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitotilaa, vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta, työttömyysturvain (1290/2002) mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa tai koulutuspäivärahaa, aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea, työeläkelaeissa tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa (566/2005) tarkoitettua kuntoutusrahaa, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista ansionmenetykskorvausta, *työtapaturma- ja ammattitautilain (/) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) mukaista päivärahaa tai kuntoutusrahaa* taikka liikennevakuutuslain (279/1959) mukaista päivärahaa;

16 §

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

Jos työntekijä on 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun 18 kuukauden aikana saanut sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, osa-sairauspäivärahaa, sairausajan palkkaa, liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuvaa päivärahaa, tätä 18 kuukauden aikaa pidennetään vastaavasti, kuitenkin enintään kuusi kuukautta.

Osa-aikaeläkkeen edellyttämä osa-aikatyöskentely täyttyy, jos:

2) työntekijä ei ole yhtäjaksoisesti työstä poissa kuutta viikkoa pidempää aikaa; tähän poissaoloaikaan ei lueta vuosilomaa, vastikelomaa, osa-aikaisen työsuhteen vuorottelujärjestelmään sisältyvää palkatonta vapaata eikä aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuvaa päivärahaa siltä osin kuin työntekijä on saanut mainittuja päivärahoja yhteensä enintään 12 kuukauden ajalta.

19 §

Osa-aikaeläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

Osa-aikaeläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkekassalle:

6) yli kuuden viikon mittaisesta työstä poissaolosta, jos poissaolo ei johdu vuosilomasta, vastikelomasta tai osa-aikaisen työsuhteen vuorottelujärjestelmään sisältyvästä palkattomasta vapaasta taikka sellaisesta sairaudesta, jonka perusteella osa-aikaeläkkeen saaja saa sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa, sairausajan palkkaa, tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuvaa päivärahaa tai liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä

16 §

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

Jos työntekijä on 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun 18 kuukauden aikana saanut sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta tai *työtapaturma- ja ammattitautilaisissa tarkoitettua* päivärahaa, tätä 18 kuukauden aikaa pidennetään vastaavasti, kuitenkin enintään kuusi kuukautta.

Osa-aikaeläkkeen edellyttämä osa-aikatyöskentely täyttyy, jos:

2) työntekijä ei ole yhtäjaksoisesti työstä poissa kuutta viikkoa pidempää aikaa; tähän poissaoloaikaan ei lueta vuosilomaa, vastikelomaa, osa-aikaisen työsuhteen vuorottelujärjestelmään sisältyvää palkatonta vapaata eikä aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta tai *työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista* päivärahaa siltä osin kuin työntekijä on saanut mainittuja päivärahoja yhteensä enintään 12 kuukauden ajalta.

19 §

Osa-aikaeläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

Osa-aikaeläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkekassalle:

6) yli kuuden viikon mittaisesta työstä poissaolosta, jos poissaolo ei johdu vuosilomasta, vastikelomasta tai osa-aikaisen työsuhteen vuorottelujärjestelmään sisältyvästä palkattomasta vapaasta taikka sellaisesta sairaudesta, jonka perusteella osa-aikaeläkkeen saaja saa sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa, sairausajan palkkaa, *työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista* päivärahaa tai liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä

ansionmenetykskorvausta enintään 12 kuukauden ajalta; ja

tyä ansionmenetykskorvausta enintään 12 kuukauden ajalta; ja

43 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautavalta ajalta

43 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautavalta ajalta

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, sitä ei makseta ajalta, jolta työntekijä on saanut työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain perusteella.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, sitä ei makseta ajalta, jolta työntekijä on saanut työeläkelakien, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain tai *työtapaturma- ja ammattitautilain* mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain perusteella.

97 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

1) tapaturmavakuutuslakiin perustuva päiväraha tai tapaturmaeläke;

3) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetykskorvaus;

97 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

1) *työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuva ansionmenetykskorvaus lukuun ottamatta mainitun lain 68 §:n mukaista tapaturmaeläkettä ja sitä edeltävää päivärahaa sekä ansionmenetykskorvausta, josta on vähennetty mainitun lain 202 §:n 2 momentissa tarkoitettu työeläke;*

(kumotaan)

99 §

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Ensisijaisen etuuden vähentämistä eläkkeestä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään uusi ensisijainen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muusta syystä kuin indeksitarkistuksen tai kertakorotuksen vuoksi. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajalle myönnetään muu työeläke. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennetä tapaturmavakuutuslain, liikennevakuutuslain tai sotilastapaturmalain mukaista päivärahaa tai ansionmenetykskorvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen tapaturman tai liikennevahingon perusteella.

99 §

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Ensisijaisen etuuden vähentämistä eläkkeestä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään uusi ensisijainen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muusta syystä kuin indeksitarkistuksen tai kertakorotuksen vuoksi. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajalle myönnetään muu työeläke. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennetä *työtapaturma- ja ammattitautilain* tai sotilastapaturmalain mukaista päivärahaa taikka liikennevakuutuslain mukaista ansionmenetykskorvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen vahinkotahtuman tai liikennevahingon perusteella.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

Tapaturmavakuutuslain mukaisiin etuuksiin sovelletaan kuitenkin merimieseläkelain 97 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se oli voimassa tämän lain voimaan tullessa.

6.

Laki**kunnallisen eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kunnallisen eläkelain (549/2003) 76 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 713/2004, ja
muutetaan 14 §:n 1 momentin 5 kohta, 76 §:n 1 momentin 1 kohta, 114 §:n 2 momentti, 130 § ja 145 §:n 4 momentin 4 kohta,
 sellaisina kuin niistä ovat 14 §:n 1 momentin 5 kohta ja 145 §:n 4 momentin 4 kohta laissa 1293/2006, 76 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 713/2004, 114 §:n 2 momentti laissa 461/2008, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

14 §

14 §

*Osa-aikaeläke**Osa-aikaeläke*

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on 61—67-vuotiaalla työntekijällä edellyttäen, että:

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on 61—67-vuotiaalla työntekijällä edellyttäen, että:

5) hän ei ole yhdenjaksoisesti poissa työstä kuutta viikkoa pitempää aikaa; tähän kuuden viikon jaksoon ei lueta vuosilomaa tai muuta siihen verrattavaa aikaa eikä aikaa, jolta hän saa sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, liikennevakuutuslain (279/1959) nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslain (608/1948) säännöksiin perustuvaa päivärahaa siltä osin kuin työntekijä on saanut mainittuja etuuksia yhteensä enintään 12 kuukauden ajalta.

5) hän ei ole yhdenjaksoisesti poissa työstä kuutta viikkoa pitempää aikaa; tähän kuuden viikon jaksoon ei lueta vuosilomaa tai muuta siihen verrattavaa aikaa eikä aikaa, jolta hän saa sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, liikennevakuutuslain (279/1959) nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta tai *työtapaturma- ja ammattitautilain* (/) mukaista päivärahaa siltä osin kuin työntekijä on saanut mainittuja etuuksia yhteensä enintään 12 kuukauden ajalta.

76 §

76 §

*Eläkkeestä vähennettävät ensisijaiset etuudet**Eläkkeestä vähennettävät ensisijaiset etuudet*

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään seuraavat ensisijaiset etuudet:

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään seuraavat ensisijaiset etuudet:

1) tapaturmavakuutuslain (608/1948) sään-

1) *työtapaturma- ja ammattitautilakiin pe-*

nöksiin perustuva päiväraha tai tapaturmaeläke;

rustuva ansionmenetykskorvaus lukuun ottamatta mainitun lain 68 §:n mukaista tapaturmaeläkettä ja sitä edeltävää päivärahaa sekä ansionmenetykskorvausta, josta on vähennetty mainitun lain 202 §:n 2 momentissa tarkoitettu työeläke;

3) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) nojalla myönnetty ansionmenetykskorvaus;

(kumotaan)

114 §

Takautuvasti myönnetty työkyvyttömyyseläke

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, sitä ei makseta ajalta, jolta eläkkeensaaja on saanut työeläkelain tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) perusteella.

114 §

Takautuvasti myönnetty työkyvyttömyyseläke

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, sitä ei makseta ajalta, jolta eläkkeensaaja on saanut työeläkelakien, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain tai *työtapa-* *turma- ja ammattitautilain* mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) perusteella.

130 §

Takautuva oikeus korvaukseen vakuutuslaitokselta

Jos eläkkeensaajalla on oikeus saada tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuvaa päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, sotilasvammalain säännöksiin perustuvaa elinkorkoa tai liikennevakuutuslain nojalla omaan vammaan perustuvaa jatkuvaa korvausta taikka tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) nojalla ansionmenetykskorvausta ja jos kunnallinen eläkelaitos maksaa myöntämänsä eläkkeen täysimääräisenä ennen kuin päivärahan, tapaturmaeläkkeen, elinkoron,

130 §

Takautuva oikeus korvaukseen vakuutuslaitokselta

Jos *työntekijällä* on oikeus saada *työtapa-* *turma- ja ammattitautilakiin* perustuvaa ansionmenetykskorvausta, sotilasvammalakiin perustuvaa elinkorkoa, liikennevakuutuslain nojalla omaan vammaan perustuvaa jatkuvaa korvausta tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla ansionmenetykskorvausta, *voidaan tämän lain mukainen eläke sen estämättä, mitä 76 §:ssä säädetään, suorittaa täysimääräisenä, kunnes mainitun etuuden määrä on lopullisesti ratkaistu. Työntekijän oikeus mainittuun etuuteen siirtyy kunnalliselle eläkelaitokselle siltä osin kuin kunnallinen eläkelai-*

korvauksen tai ansionmenetykskorvauksen määrä on lopullisesti ratkaistu, eläkkeensaajan oikeus mainittuihin etuuksiin siirtyy eläkelaitokselle sen maksamasta eläkkeestä päivärahan, tapaturmaeläkkeen, elinkoron, korvauksen tai ansionmenetykskorvauksen johdosta vähennettävää määrää vastaavalta osalta.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan vastaavasti työntekijän jälkeen hänen edunsaajilleen maksettavaan tapaturmavakuutuslain mukaiseen perhe-eläkkeeseen tai sotilasvammalain mukaiseen huoltoeläkkeeseen tai liikennevakuutuslain nojalla maksettavaan jatkuvaan korvaukseen, jos eläkelaitos on maksanut myöntämänsä perhe-eläkkeen täysimääräisenä.

145 §

Eläkkeenhakijan ja -saajan ilmoitusvelvollisuus

Osa-aikaeläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle:

4) yli kuuden viikon yhdenjaksoisesta työstä poissaolosta, jos poissaolo ei johdu vuosilomasta tai sellaisesta sairaudesta, jonka perusteella osa-aikaeläkkeen saaja saa sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuvaa päivärahaa tai liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta;

tos on maksanut samalta ajalta eläkettä.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan vastaavasti työntekijän jälkeen hänen edunsaajilleen maksettavaan *työtapaturma- ja ammattitautilain mukaiseen perhe-eläkkeeseen* tai sotilasvammalain mukaiseen huoltoeläkkeeseen tai liikennevakuutuslain nojalla maksettavaan jatkuvaan korvaukseen, jos eläkelaitos on maksanut myöntämänsä perhe-eläkkeen täysimääräisenä.

145 §

Eläkkeenhakijan ja -saajan ilmoitusvelvollisuus

Osa-aikaeläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle:

4) yli kuuden viikon yhdenjaksoisesta työstä poissaolosta, jos poissaolo ei johdu vuosilomasta tai sellaisesta sairaudesta, jonka perusteella osa-aikaeläkkeen saaja saa sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, *työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista* päivärahaa tai liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

Tapaturmavakuutuslain mukaisiin etuuksiin sovelletaan kuitenkin kunnallisen eläkelain 76 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se oli voimassa tämän lain voimaan tullessa.

7.

Laki**valtion eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan valtion eläkelain (1295/2006) 73 §:n 1 momentin 3 kohta, ja
muutetaan 14 §:n 1 momentin 4 kohta, 18 §:n 6 kohta, 24 §:n 1 momentin 3 kohta, 26 §,
 41 §:n 2 momentti, 73 §:n 1 momentin 1 kohta sekä 128 §,
 sellaisina kuin niistä ovat 18 §:n 6 kohta ja 128 § laissa 468/2010, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

14 §

14 §

*Oikeus osa-aikaeläkkeeseen**Oikeus osa-aikaeläkkeeseen*

Osa-aikatyöhön siirtyneellä 61—67-vuotiaalla työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen, jos:

Osa-aikatyöhön siirtyneellä 61—67-vuotiaalla työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen, jos:

4) hän ei ole yhdenjaksoisesti poissa työstä kuutta viikkoa pitempää aikaa, mihin ei lueta vuosilomaa tai muuta siihen verrattavaa aikaa eikä aikaa, jolta maksetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista päivärahaa, liikennevakuutuslain (279/1959) nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslain (608/1948) säännöksiin perustuvaa päivärahaa siltä osin kuin työntekijä on saanut mainittuja päivärahoja ja sairausajan palkkaa yhteensä enintään 12 kuukauden ajalta.

4) hän ei ole yhdenjaksoisesti poissa työstä kuutta viikkoa pitempää aikaa, mihin ei lueta vuosilomaa tai muuta siihen verrattavaa aikaa eikä aikaa, jolta maksetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista päivärahaa, liikennevakuutuslain (279/1959) nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta tai *työtapaturma- ja ammattitaitilain* (/) mukaista päivärahaa siltä osin kuin työntekijä on saanut mainittuja päivärahoja ja sairausajan palkkaa yhteensä enintään 12 kuukauden ajalta.

18 §

18 §

*Osa-aikaeläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus**Osa-aikaeläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus*

Osa-aikaeläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan kunnalliselle eläkelaitokselle:

Osa-aikaeläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan kunnalliselle eläkelaitokselle:

6) yli kuuden viikon mittaisesta työstä poissaolosta, jos poissaolo ei johdu vuosilomasta tai sellaisesta sairaudesta, jonka perusteella osa-aikaeläkkeen saaja saa sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, tapaturmavakuutuslain säännöksiin pe-

6) yli kuuden viikon mittaisesta työstä poissaolosta, jos poissaolo ei johdu vuosilomasta tai sellaisesta sairaudesta, jonka perusteella osa-aikaeläkkeen saaja saa sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, *työtapaturma- ja ammattitaitilain*

rustuvaa päivärahaa tai liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta;

mukaista päivärahaa tai liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta;

24 §

Oikeus työeläkekuntoutukseen

Alle 63-vuotiaalla työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

3) työntekijällä ei ole oikeutta kuntoutukseen tapaturmavakuutuslain tai liikennevakuutuslain kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

24 §

Oikeus työeläkekuntoutukseen

Alle 63-vuotiaalla työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

3) työntekijällä ei ole oikeutta kuntoutukseen *työtapaturma- ja ammattitautilain* tai liikennevakuutuslain kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

26 §

Korvaus työhön valmennuksessa sattuneesta tapaturmasta tai saadusta ammattitaudista

Sellaisessa 25 §:n 1 momentissa tarkoitetussa työhön valmennuksessa, jossa kuntoutukseen osallistuva ei ole palvelussuhteessa valmennuksen järjestäjään, sattuneesta tapaturmasta tai saadusta ammattitaudista suoritetaan kuntoutettavalle korvaus valtion varoista soveltuvin osin samojen perusteiden mukaan kuin tapaturmavakuutuslaissa säädetään työtapaturmasta suoritettavasta korvauksesta. Asian, joka koskee korvauksen suorittamista valtion varoista tämän pykälän nojalla, käsittelee ensimmäisenä asteena Valtiokonttori.

26 §

Korvaus ammatillisessa kuntoutuksessa sattuneesta tapaturmasta tai saadusta ammattitaudista

Sellaisessa 25 §:n 1 momentissa tarkoitetussa *työ- ja koulutuskokeilussa, työhön valmennuksessa ja työharjoittelussa*, jossa kuntoutukseen osallistuva ei ole palvelussuhteessa valmennuksen järjestäjään, sattuneesta tapaturmasta tai saadusta ammattitaudista suoritetaan kuntoutettavalle korvaus valtion varoista soveltuvin osin samojen perusteiden mukaan kuin *työtapaturma- ja ammattitautilaissa* säädetään työtapaturmasta ja ammattitaudista suoritettavasta korvauksesta. Asian, joka koskee korvauksen suorittamista valtion varoista tämän pykälän nojalla, käsittelee ensimmäisenä asteena Valtiokonttori.

Poiketen siitä, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 71–80 §:ssä säädetään, vuosityöansiona käytetään kuntoutujalle myönnettyä kuntoutusrahan määrää tai työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutuskorotuksen yhteismäärää vuositasolla. Jos kuntoutujalle on myönnetty osakuntoutusraha, vuosityöansiona käytetään täyden kuntoutusrahan määrää vuositasolla. Poiketen siitä, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 58 ja 59 §:ssä säädetään, päiväraha on 1/360 vuosityöansiosta.

41 §

Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva maksaminen

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, sitä ei makseta ajalta, jolta työntekijä on saanut työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) perusteella.

73 §

Eläkkeestä vähennettävät ensisijaiset etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään seuraavat ensisijaiset etuudet:

1) tapaturmavakuutuslakiin perustuva päiväraha tai tapaturmaeläke;

3) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetykskorvaus;

128 §

Takautuva oikeus korvaukseen vakuutuslaitokselta

Jos työntekijällä on oikeus saada tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuvaa päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, sotilasvammalakiin perustuvaa elinkorkoa tai liikennevakuutuslain nojalla omaan vammaan perustuvaa jatkuvaa korvausta taikka tapaturmava-

41 §

Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva maksaminen

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, sitä ei makseta ajalta, jolta työntekijä on saanut työeläkelakien, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain tai *työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista kuntoutusrahaa taikka* ansionmenetykskorvausta liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) perusteella.

73 §

Eläkkeestä vähennettävät ensisijaiset etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään seuraavat ensisijaiset etuudet:

1) *työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuva ansionmenetykskorvaus lukuun ottamatta mainitun lain 68 §:n mukaista tapaturmaeläkettä ja sitä edeltävää päivärahaa sekä ansionmenetykskorvausta, josta on vähennetty mainitun lain 202 §:n 2 momentissa tarkoitettu työeläke;*

(kumotaan)

128 §

Takautuva oikeus korvaukseen vakuutuslaitokselta

Jos työntekijällä on oikeus saada *työtapaturma- ja ammattitautilakiin* perustuvaa ansionmenetykskorvausta, sotilasvammalakiin perustuvaa elinkorkoa, liikennevakuutuslain nojalla omaan vammaan perustuvaa jatkuvaa korvausta tai liikennevakuutuslain perusteella

kuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla ansionmenetykskorvausta, voidaan tämän lain mukainen eläke sen estämättä, mitä 73 §:ssä säädetään, suorittaa täysimääräisenä, kunnes päivärahan, tapaturmaeläkkeen, elinkoron, korvauksen tai ansionmenetykskorvauksen määrä on lopullisesti ratkaistu. Työntekijän oikeus mainittuun päivärahaan, tapaturmaeläkkeeseen, elinkorkoon, korvaukseen tai ansionmenetykskorvaukseen siirtyy kunnalliselle eläkelaitokselle siltä osin kuin kunnallinen eläkelaitos on maksanut samalta ajalta eläkettä.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan vastaavasti työntekijän jälkeen hänen edunsaajilleen maksettavaan tapaturmavakuutuslain mukaiseen perhe-eläkkeeseen tai sotilasvammalain mukaiseen huoltoeläkkeeseen tai liikennevakuutuslain nojalla maksettavaan jatkuvaan korvaukseen, jos kunnallinen eläkelaitos on maksanut myöntämänsä perhe-eläkkeen täysimääräisenä.

korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla ansionmenetykskorvausta, voidaan tämän lain mukainen eläke sen estämättä, mitä 73 §:ssä säädetään, suorittaa täysimääräisenä, kunnes *mainitun etuuden määrä on lopullisesti ratkaistu*. Työntekijän oikeus mainittuun *etuuteen* siirtyy kunnalliselle eläkelaitokselle siltä osin kuin kunnallinen eläkelaitos on maksanut samalta ajalta eläkettä.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan vastaavasti työntekijän jälkeen hänen edunsaajilleen maksettavaan *työtapaturma- ja ammattitautilain* mukaiseen perhe-eläkkeeseen tai sotilasvammalain mukaiseen huoltoeläkkeeseen tai liikennevakuutuslain nojalla maksettavaan jatkuvaan korvaukseen, jos eläkelaitos on maksanut myöntämänsä perhe-eläkkeen täysimääräisenä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

Tapaturmavakuutuslain mukaisiin etuuksiin sovelletaan kuitenkin valtion eläkelain 73 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se oli voimassa tämän lain voimaan tullessa.

8.

Laki**tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain (1316/2010) 1 §
 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan tehtävä ja toimivalta

Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan tehtävä ja toimivalta

Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta (*muutoksenhakulautakunta*) toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaisissa asioissa ja muissa asioissa siten kuin erikseen säädetään.

Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta (*muutoksenhakulautakunta*) toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena *työtapaturma- ja ammattitautilain* (/) mukaisissa asioissa ja muissa asioissa siten kuin erikseen säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 .

9.

Laki**sairausvakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 2 luvun 5 §:n 1 momentti, 8 luvun 6 §:n 1 momentin 3 kohta ja 9 §:n 2 momentti, 11 luvun 10 § ja 12 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 8 luvun 6 §:n 1 momentin 3 kohta, 9 §:n 2 momentti, 11 luvun 10 § ja 12 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 678/2014, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 luku

2 luku

Sairaanhoitokorvauksia koskevat yhteiset säännökset**Sairaanhoitokorvauksia koskevat yhteiset säännökset**

5 §

5 §

*Sairaanhoitokorvauksen suhde muun lain mukaiseen korvaukseen**Sairaanhoitokorvauksen suhde muun lain mukaiseen korvaukseen*

Jos vakuutetulle on maksettu korvausta sairaanhoidosta aiheutuneista kustannuksista tapaturmavakuutusta tai liikennevakuutusta koskevien lakien perusteella, korvaus vähennetään hänelle maksettavasta tämän lain mukaisesta sairaanhoitokorvauksesta. Jos vakuutettu hakee korvausta tapaturmavakuutusta tai liikennevakuutusta koskevien lakien nojalla sairaanhoitokustannuksista, joista on jo suoritettu tämän lain mukainen korvaus, Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada sairausvakuutuksesta maksettua korvausta vastaava määrä tapaturma- tai liikennevakuutusyhtiön, Valtiokonttorin tai Liikennevakuutuskeskuksen samasta vahingosta tai saman sairauden perusteella myöntämästä korvauksesta.

Jos vakuutetulle on maksettu korvausta sairaanhoidosta aiheutuneista kustannuksista liikennevakuutusta koskevien lakien tai *työtapaturma- ja ammattitautilain* (/) perusteella, korvaus vähennetään hänelle maksettavasta tämän lain mukaisesta sairaanhoitokorvauksesta. Jos vakuutettu hakee korvausta liikennevakuutusta koskevien lakien tai *työtapaturma- ja ammattitautilain* nojalla sairaanhoitokustannuksista, joista on jo suoritettu tämän lain mukainen korvaus, Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada sairausvakuutuksesta maksettua korvausta vastaava määrä tapaturma- tai liikennevakuutusyhtiön, Valtiokonttorin tai Liikennevakuutuskeskuksen samasta vahingosta tai saman sairauden perusteella myöntämästä korvauksesta.

8 luku

Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

6 §

Sairauspäivärahan estävät etuudet

Sairauspäivärahaan ei ole oikeutta vakuute-
tulla, joka saa:

4) tapaturmavakuutuslain (608/1948), maa-
talousyrittäjien tapaturmavakuutuslain
(1026/1981), liikennevakuutuslain
(279/1959), sotilasvammalain (404/1948) tai
sotilastapaturmalain (1211/1990) kuntoutusta
koskevien säännösten perusteella ansionme-
netyiskorvausta;

9 §

Sairauspäiväraha enimmäisajan jälkeen

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun työky-
kyisyysaikaan rinnastetaan aika, jolta vakuu-
tettu on saanut Kansaneläkelaitoksen kuntou-
tusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista an-
netun lain tai työeläkelakien mukaista kun-
toutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntou-
tusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa
taikka ansionmenetyiskorvausta tapaturmava-
kuutuslain, maatalousyrittäjien tapaturmava-
kuutuslain (1026/1981), liikennevakuutuslain
tai sotilasvammalain kuntoutusta koskevien
säännösten nojalla tai jona vakuutettu on ollut
oikeutettu työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n
3 momentin nojalla. Sitä vastoin aikaa, jolta
vakuutettu on saanut kansaneläkelain 12 §:n
1 momentissa tarkoitettua työkyvyttömyys-
eläkettä tai työeläkelakien mukaista täyttä
työkyvyttömyyseläkettä, ei rinnasteta 1 mo-
mentissa tarkoitettuun työkykyisyysaikaan.

8 luku

Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

6 §

Sairauspäivärahan estävät etuudet

Sairauspäivärahaan ei ole oikeutta vakuute-
tulla, joka saa:

3) *työtapaturma- ja ammattitautilain*, maa-
talousyrittäjien tapaturmavakuutuslain
(1026/1981) liikennevakuutuslain
(279/1959), sotilasvammalain (404/1948) tai
sotilastapaturmalain (1211/1990) kuntoutusta
koskevien säännösten perusteella ansionme-
netyiskorvausta;

9 §

Sairauspäiväraha enimmäisajan jälkeen

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun työky-
kyisyysaikaan rinnastetaan aika, jolta vakuu-
tettu on saanut Kansaneläkelaitoksen kuntou-
tusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista an-
netun lain, *työtapaturma- ja ammattitautilain*
tai työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa,
osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena
maksettavaa kuntoutusrahaa taikka ansion-
menetyiskorvausta *maatalousyrittäjien tapa-
turmavakuutuslain*, liikennevakuutuslain tai
sotilasvammalain kuntoutusta koskevien
säännösten nojalla tai jona vakuutettu on ol-
lut oikeutettu työttömyysturvalain mukaiseen
etuuteen työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n
3 momentin nojalla. Sitä vastoin aikaa, jolta
vakuutettu on saanut kansaneläkelain 12 §:n
1 momentissa tarkoitettua työkyvyttömyys-
eläkettä tai työeläkelakien mukaista täyttä
työkyvyttömyyseläkettä, ei rinnasteta 1 mo-
mentissa tarkoitettuun työkykyisyysaikaan.

11 luku

Päiväraha

10 §

Eläkkeen vaikutus vanhempainpäivärahan määrään

Vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäismäärän suuruisena, jos vakuutettu saa vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä, työttömyyseläkettä tai täyttä työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin, työeläkelakien, liikennevakuutuslain, tapaturmavakuutuslain, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain, sotilastapaturmalain, opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetun lain (1318/2002) tai urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (276/2009) perusteella.

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

10 §

Eläkkeen vaikutus vanhempainpäivärahan määrään

Vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäismäärän suuruisena, jos vakuutettu saa vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä, työttömyyseläkettä tai täyttä työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin, työeläkelakien, liikennevakuutuslain, *työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain, sotilastapaturmalain, opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetun lain (/) tai urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (276/2009)* perusteella.

12 luku

Päivärahaetuuden suhde muihin etuuksiin

2 §

Sairauspäivärahan suhde muihin työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin

Tämän lain nojalla maksettavasta sairauspäivärahasta vähennetään seuraavat samalta ajalta ja saman työkyvyttömyyden vuoksi muun lain nojalla maksettavat etuudet:

2) työtapaturman ja ammattitaudin perusteella myönnettävä tapaturmavakuutuslain mukainen päiväraha, tapaturmaeläke ja elin-korko;

12 luku

Päivärahaetuuden suhde muihin etuuksiin

2 §

Sairauspäivärahan suhde muihin työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin

Tämän lain nojalla maksettavasta sairauspäivärahasta vähennetään seuraavat samalta ajalta ja saman työkyvyttömyyden vuoksi muun lain nojalla maksettavat etuudet:

2) *työtapaturman ja ammattitaudin perusteella myönnettävä työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen ansionmenetykskorvaus;*

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma-
ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, so-
velletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948)
mukaiseen vastaavaan etuuteen. Jos työky-
vyttömyys on alkanut ennen 1 päivää tammi-
kuuta 2015, tapaturmavakuutuslain mukai-
seen etuuteen sovelletaan kuitenkin 12 luvun
2 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se oli voi-
massa ennen 1 päivää tammikuuta 2015.

10.

Laki**kansaneläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansaneläkelain (568/2007) 22 §:n 1 momentin 3 ja 5 kohta, 33 §:n 1 momentin 2 kohta, 34 §:n 2 momentin 4 kohta ja 35 §:n 15 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

22 §

22 §

Kansaneläkkeeseen vaikuttavat eläketulot

Kansaneläkkeeseen vaikuttavat eläketulot

Kansaneläkkeen määrää laskettaessa otetaan huomioon henkilön jatkuvasti tai vuosittain toistuvasti saama:

Kansaneläkkeen määrää laskettaessa otetaan huomioon henkilön jatkuvasti tai vuosittain toistuvasti saama:

3) lakisääteisen tapaturmavakuutuksen sekä sotilastapaturmalain (1211/1990) mukainen tapaturmaeläke, perhe-eläke, elinkorko ja huoltoeläke;

3) *työtapaturma- ja ammattitautilain* (/) sekä sotilastapaturmalain (1211/1990) mukainen *tapaturmaeläke ja perhe-eläke*;

5) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) mukainen tapaturmaeläke ja elinkorko sekä liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukainen työkyvyttömyyseläke ja ansionmenetykskorvaus; viimeksi mainittu kuitenkin vasta vuoden kuluttua vahingon sattumisesta; sekä

5) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukainen työkyvyttömyyseläke ja ansionmenetykskorvaus; viimeksi mainittu kuitenkin vasta vuoden kuluttua vahingon sattumisesta *sekä työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen kuntoutusraha, kuitenkin vasta vuoden kuluttua vahinkotapahtuman sattumisesta*; sekä

33 §

33 §

Jatkoeläkkeen täydennysmäärään vaikuttavat vuositulot

Jatkoeläkkeen täydennysmäärään vaikuttavat vuositulot

Täydennysmäärää laskettaessa otetaan vuosituloina huomioon lesken jatkuvasti tai vuosittain toistuvasti saamat:

Täydennysmäärää laskettaessa otetaan vuosituloina huomioon lesken jatkuvasti tai vuosittain toistuvasti saamat:

2) työeläkkeenä maksettava kuntoutustuki ja tapaturmavakuutuslain perusteella korvat-

2) työeläkkeenä maksettava kuntoutustuki ja *työtapaturma- ja ammattitautilain* mukai-

tavasta kuntoutuksesta annetun lain sekä liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain mukaiset etuudet;

nen kuntoutusraha sekä liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain mukaiset etuudet;

34 §

Jatkoeläkkeen täydennysmäärään vaikuttava työtulo ja siihen rinnastettava tulo

Työtuloon rinnastetaan:

4) työkyvyttömyyden perusteella maksettava sairausvakuutuslain mukainen sairauspäiväraha tai tähän rinnastettava vuodelta tai sitä lyhyemmältä ajalta maksettava muu ansionmenetyksen korvaus kuin tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain mukainen päiväraha tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain mukainen ansionmenetyksen korvaus;

34 §

Jatkoeläkkeen täydennysmäärään vaikuttava työtulo ja siihen rinnastettava tulo

Työtuloon rinnastetaan:

4) työkyvyttömyyden perusteella maksettava sairausvakuutuslain mukainen sairauspäiväraha tai tähän rinnastettava vuodelta tai sitä lyhyemmältä ajalta maksettava muu ansionmenetyksen korvaus kuin *työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen kuntoutusraha* tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain mukainen ansionmenetyksen korvaus;

35 §

Jatkoeläkkeen täydennysmäärässä etuoikeutetut tulot

Täydennysmäärää laskettaessa vuositulona ei oteta huomioon lesken saamaa:

15) tapaturmavakuutuslain haittaraaha tai muita haitan perusteella maksettavia korvauksia;

35 §

Jatkoeläkkeen täydennysmäärässä etuoikeutetut tulot

Täydennysmäärää laskettaessa vuositulona ei oteta huomioon lesken saamaa:

15) *työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisista* haittaraaha tai muita haitan perusteella maksettavia korvauksia;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Mitä tässä laissa säädetään *työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.*

11.

Laki**työttömyysturvalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 4 luvun 7 §:n 1 momentin 3 ja 11 kohta, 6 luvun 11 §:n 3 momentin 3 kohta ja 11 luvun 14 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 4 luvun 7 §:n 1 momentin 3 ja 11 kohta laissa 1188/2009, 6 luvun 11 §:n 3 momentin 3 kohta laissa 1252/2006 ja 11 luvun 14 §:n 1 momentti laissa 707/2010, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

4 luku

4 luku

Sovitelu ja vähennetty työttömyysetuus**Sovitelu ja vähennetty työttömyysetuus**

7 §

7 §

*Sosiaalietuuksien vaikutus työttömyysetuuteen**Sosiaalietuuksien vaikutus työttömyysetuuteen*

Jos henkilö saa muuta kuin 3 luvun 4 §:ssä tarkoitettua lakisääteistä etuutta tai saa työkyvyttömyyseläkettä toisen valtion lainsäädännön mukaan taikka kansaneläkettä kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin perusteella, hänen täysimääräisestä työttömyysetuudestaan vähennetään sosiaalietuus. Tällöin ei kuitenkaan seuraavia eläkkeitä ja sosiaalietuuksia oteta huomioon (*etuoikeutetut tulot*):

Jos henkilö saa muuta kuin 3 luvun 4 §:ssä tarkoitettua lakisääteistä etuutta tai saa työkyvyttömyyseläkettä toisen valtion lainsäädännön mukaan taikka kansaneläkettä kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin perusteella, hänen täysimääräisestä työttömyysetuudestaan vähennetään sosiaalietuus. Tällöin ei kuitenkaan seuraavia eläkkeitä ja sosiaalietuuksia oteta huomioon (*etuoikeutetut tulot*):

3) tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukainen haittaraha;

3) *työtapaturma- ja ammattitautilain* (/) mukainen haittaraha;

11) tapaturmavakuutuslain ja sotilasvammalain mukaiset erityisten kustannusten korvaukset.

11) *työtapaturma- ja ammattitautilain* sekä sotilasvammalain mukaiset kustannusten korvaukset.

6 luku

Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto

11 §

Työssäoloajan laskeminen

Edellä 3 a §:ssä tarkoitettua työssäoloaikaa laskettaessa työhön rinnastettavana aikana otetaan lisäksi huomioon sellainen täysi kalenterikuukausi:

3) jona henkilö on ollut työkyvytön saaden työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien perusteella eläkettä, kuntoutustukea tai tapaturmavakuutuslain mukaista tapaturmaeläkettä.

6 luku

Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto

11 §

Työssäoloajan laskeminen

Edellä 3 a §:ssä tarkoitettua työssäoloaikaa laskettaessa työhön rinnastettavana aikana otetaan lisäksi huomioon sellainen täysi kalenterikuukausi:

3) jona henkilö on ollut työkyvytön saaden työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien perusteella eläkettä, kuntoutustukea tai *työtapaturma- ja ammattitautilain* mukaista tapaturmaeläkettä.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

14 §

Työttömyysetuuden periminen eräissä tapauksissa

Jos henkilö on saanut työttömyysetuutta samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti kansaneläkettä, kansaneläkelain mukaista lapsikorotusta, takuueläkettä tai eläkettä työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, sukupolvenvaihdos- tai luopumiseläkettä, luopumiskorvausta, luopumistukea taikka sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa, tapaturmavakuutuslain mukaista päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, työttömyyskassa tai Kansaneläkelaitos saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun työttömyysetuuden määrän takautuvasti suoritettavasta eläkkeestä, luopumiskorvauksesta, luo-

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

14 §

Työttömyysetuuden periminen eräissä tapauksissa

Jos henkilö on saanut työttömyysetuutta samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti kansaneläkettä, kansaneläkelain mukaista lapsikorotusta, takuueläkettä tai eläkettä työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, sukupolvenvaihdos- tai luopumiseläkettä, luopumiskorvausta, luopumistukea taikka sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa, *työtapaturma- ja ammattitautilain* mukaista päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, työttömyyskassa tai Kansaneläkelaitos saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun työttömyysetuuden määrän takautuvasti suoritettavasta eläkkeestä, luo-

Voimassa oleva laki

pumistuesta, päivärahasta tai tapaturmaeläkkeestä.

pumiskorvauksesta, luopumistuesta, päivärahasta tai tapaturmaeläkkeestä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma-
ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, so-
velletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948)
mukaiseen vastaavaan etuuteen.

12.

Laki

eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 8 ja 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 8 §:n 2 momentin 7 kohta sekä 14 §:n 1 momentin 11 kohta ja 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

8 §

Oikeus asumistukeen

Oikeus asumistukeen

Oikeus asumistukeen on myös henkilöllä, joka on täyttänyt 16 vuotta ja saa:

Oikeus asumistukeen on myös henkilöllä, joka on täyttänyt 16 vuotta ja saa:

7) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) mukaista jatkuvaa tapaturmaeläkettä tai elinkorkoa sekä liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista jatkuvaa työkyvyttömyyseläkettä tai ansionmenetykskorvausta; viimeksi mainittu kuitenkin vasta vuoden kuluttua vahingon sattumisesta;

7) *työtapaturma- ja ammattitautilain (/) mukaista jatkuvaa kuntoutusrahaa; kuitenkin vasta vuoden kuluttua vahinkotapahtumasta* sekä liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista jatkuvaa työkyvyttömyyseläkettä tai ansionmenetykskorvausta; viimeksi mainittu kuitenkin vasta vuoden kuluttua vahingon sattumisesta;

14 §

14 §

Etuoikeutetut tulot

Etuoikeutetut tulot

Asumistukea laskettaessa vuositulona ei oteta huomioon hakijan ja hänen avio- tai avopuolisonsa:

Asumistukea laskettaessa vuositulona ei oteta huomioon hakijan ja hänen avio- tai avopuolisonsa:

11) tapaturmavakuutuslain (408/1948) tai sotilastapaturmalain mukaista haittarahaa tai muita haitan perusteella maksettavia korvauksia;

11) *työtapaturma- ja ammattitautilain* tai sotilastapaturmalain mukaista haittarahaa tai muita haitan perusteella maksettavia korvauksia;

Poiketen siitä, mitä 1 momentin 6 kohdassa säädetään, kansaneläkelain 14 §:n mukainen ja työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien mukainen työkyvyttömyyseläkkeenä

Poiketen siitä, mitä 1 momentin 6 kohdassa säädetään, kansaneläkelain 14 §:n mukainen ja työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien mukainen työkyvyttömyyseläkkeenä

Voimassa oleva laki

maksettava kuntoutustuki, tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain mukainen päiväraha, tapaturmaeläke ja elinkorko sekä liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain mukainen ansionmenetyksen korvaus ja työkyvyttömyyseläke otetaan kuitenkin tulona huomioon.

maksettava kuntoutustuki, *työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen kuntoutusraha* sekä liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain mukainen ansionmenetyksen korvaus ja työkyvyttömyyseläke otetaan kuitenkin tulona huomioon.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

13.

Laki**aikuiskoulutustuesta annetun lain 7 ja 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) 7 §:n 3 momentin 3 kohta sekä 11 §:n 5 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 127/2010, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

7 §

Työssäoloajan laskenta

Työssäoloajan laskenta

 Työssäoloaikaa laskettaessa työhön rinnastettavana aikana otetaan lisäksi huomioon sellainen täysi kalenterikuukausi:

 Työssäoloaikaa laskettaessa työhön rinnastettavana aikana otetaan lisäksi huomioon sellainen täysi kalenterikuukausi:

 3) jona henkilö on ollut työkyvytön saaden työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien perusteella eläkettä, kuntoutustukea tai tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaista tapaturmaeläkettä.

 3) jona henkilö on ollut työkyvytön saaden työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien perusteella eläkettä, kuntoutustukea tai *työtapaturma- ja ammattitaitilain (/)* mukaista tapaturmaeläkettä.

11 §

11 §

Aikuiskoulutustuen saamisen rajoitukset

Aikuiskoulutustuen saamisen rajoitukset

 Aikuiskoulutustukea ei myönnetä sille, joka:

 Aikuiskoulutustukea ei myönnetä sille, joka:

 5) saa samaan koulutukseen Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) tai työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa taikka saa täyttä ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavas-

 5) saa samaan koulutukseen Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) tai työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa taikka saa täyttä *kuntoutusrahaa työtapaturma- ja ammattitaitilain nojalla* tai saa täyttä ansionmenetykskorvausta liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta an-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

ta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) no-
jalla taikka sotilasvammalain (404/1948) tai
sotilastapaturmalain (1211/1990) kuntoutusta
koskevien säännösten perusteella;

netun lain (626/1991) nojalla taikka sotilas-
vammalain (404/1948) tai sotilastapaturma-
lain (1211/1990) kuntoutusta koskevien
säännösten perusteella;

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

*Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma-
ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, so-
velletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948)
mukaiseen vastaavaan etuuteen.*

14.

Laki**opintotukilain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain (65/1994) 6 §:n 1 momentin 12 kohta, sellaisena kuin se on laissa 792/2007, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:

12) saa täyttää ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) nojalla taikka kuntoutusta koskevien sotilasvammalain (404/1948) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) säännösten perusteella;

12) saa täyttää ansionmenetykskorvausta liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) nojalla taikka *työtapaturma- ja ammattitautilain* (/), sotilasvammalain (404/1948) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella;

Tämä laki tulee voimaan _____ *päivänä*
kuuta 20 .

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

15.

Laki

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 13 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 679/2014, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

13 §

Järjestämistä ja korvaamista koskeva rajoitus

Järjestämistä ja korvaamista koskeva rajoitus

Vakuutetulla ei ole oikeutta tämän luvun mukaan järjestettyyn kuntoutukseen tai korvaukseen siitä, jos hänellä on oikeus tarvitsemaansa kuntoutukseen tai korvaukseen kuntoutuksen aiheuttamista kustannuksista jonkin seuraavan lain nojalla:

1) laki tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta (625/1991);

Vakuutetulla ei ole oikeutta tämän luvun mukaan järjestettyyn kuntoutukseen tai korvaukseen siitä, jos hänellä on oikeus tarvitsemaansa kuntoutukseen tai korvaukseen kuntoutuksen aiheuttamista kustannuksista jonkin seuraavan lain nojalla:

1) *työtapaturma- ja ammattitautilaki* (/);

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

16.

Laki**vammaisetuuksista annetun lain 9 ja 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) 9 §:n 1 momentin 4 ja 4 a kohta sekä 12 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 9 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 1228/2009 sekä 4 a kohta laissa 697/2012, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

9 §

Eläkettä saavan hoitotuki

Eläkettä saavan hoitotuki

Oikeus hoitotukeen on 16 vuotta täyttäneellä henkilöllä, joka saa:

Oikeus hoitotukeen on 16 vuotta täyttäneellä henkilöllä, joka saa:

4) täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa lakisääteisen tapaturmavakuutuksen, sotilastapaturmalain (1211/1990), sotilasvammalain (404/1948) taikka liikennevakuutusta koskevan lainsäädännön mukaista jatkuvaa tapaturmaeläkettä, elinkorkoa, työkyvyttömyyseläkettä tai sellaista ansionmenetyksen korvausta, jota maksetaan, kun liikennevahingon sattumisesta on kulunut vuosi;

4) täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa *työtapaturma- ja ammattitautilain* (/), sotilastapaturmalain (1211/1990), sotilasvammalain (404/1948) taikka liikennevakuutusta koskevan lainsäädännön mukaista jatkuvaa tapaturmaeläkettä, elinkorkoa, työkyvyttömyyseläkettä tai sellaista ansionmenetyksen korvausta, jota maksetaan, kun liikennevahingon sattumisesta on kulunut vuosi;

4 a) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) mukaista jatkuvaa tapaturmaeläkettä tai elinkorkoa taikka liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista jatkuvaa työkyvyttömyyseläkettä tai ansiomenetykskorvausta, viimeksi mainittua kuitenkin vasta vuoden kuluttua vahingon sattumisesta;

4 a) *työtapaturma- ja ammattitautilain* mukaista *kuntoutusrahaa*, kuitenkin vasta vuoden kuluttua *vahinkotapahtuman sattumisesta* taikka liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista jatkuvaa työkyvyttömyyseläkettä tai ansiomenetykskorvausta, viimeksi mainittua kuitenkin vasta vuoden kuluttua vahingon sattumisesta;

Voimassa oleva laki

12 §

Vammaistuessa tai hoitotuessa huomioon otettavat etuudet

Vammaistuen ja hoitotuen määrässä otetaan huomioon saman sairauden, vian tai vamman perusteella henkilölle maksettava:

1) jatkuva lakisääteiseen tapaturmavakuutukseen, sotilastapaturmalakiin, liikennevakuutusta koskevaan lainsäädäntöön tai sotilasvammalakiin perustuva haittalisä, avuttomuuslisä tai hoitotuki;

12 §

Vammaistuessa tai hoitotuessa huomioon otettavat etuudet

Vammaistuen ja hoitotuen määrässä otetaan huomioon saman sairauden, vian tai vamman perusteella henkilölle maksettava:

1) jatkuva *työtaturma- ja ammattitautilakiin*, sotilastapaturmalakiin, liikennevakuutusta koskevaan lainsäädäntöön tai sotilasvammalakiin perustuva haittalisä, avuttomuuslisä tai hoitotuki;

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

Mitä tässä laissa säädetään työtaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

17.

Laki**takuueläkkeestä annetun lain 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 9 §:n 1 momentin 7 ja 9 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

9 §

Eläketulojen vaikutus takuueläkkeeseen

Eläketulojen vaikutus takuueläkkeeseen

Täysimääräisestä tai 8 §:n 2 tai 3 momentin mukaan lasketusta takuueläkkeen määrästä vähennetään seuraavien hakijan jatkuvasti tai vuosittain toistuvasti saamien eläketulojen (*vuositulo*) määrä:

Täysimääräisestä tai 8 §:n 2 tai 3 momentin mukaan lasketusta takuueläkkeen määrästä vähennetään seuraavien hakijan jatkuvasti tai vuosittain toistuvasti saamien eläketulojen (*vuositulo*) määrä:

7) tapaturmavakuutukseen tai sotilastapaturmaan perustuva tapaturmaeläke, perhe-eläke, elinkorko ja huoltoeläke;

7) *työtapaturma- ja ammattitautilakiin (/)* tai sotilastapaturmalakiin (1211/1990) perustuva tapaturmaeläke ja perhe-eläke;

9) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) mukainen tapaturmaeläke ja elinkorko sekä liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukainen työkyvyttömyyseläke ja ansionmenetykskorvaus, viimeksi mainittu kuitenkin vasta vuoden kuluttua vahingon sattumisesta;

9) *työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen kuntoutusraha, kuitenkin vasta vuoden kuluttua vahinkotapahtumasta* sekä liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukainen työkyvyttömyyseläke ja ansionmenetykskorvaus, viimeksi mainittu kuitenkin vasta vuoden kuluttua vahingon sattumisesta;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Mitä tässä laissa säädetään *työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.*

18.

Laki**työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain 2 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 2 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 52/2006, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 a §

2 a §

Työterveyslaitos ylläpitää työperäisten sairauksien rekisteriä ammattitautien ja muiden työstä johtuvien sairauksien tutkimusta, selvittelyä ja ehkäisyä sekä diagnosoinnin ja hoidon kehittämistä varten. Rekisteriin voidaan tallettaa sairastuneen henkilön nimi, henkilötunnus, ammatti, tiedot työnantajasta ja työpaikasta, altistumisen laadusta ja kestosta, sairauden toteamisesta ja laadusta sekä sen aiheuttamasta haitasta ja sairauslomasta, vakuutuslaitoksen päätös ammattitaudiksi hyväksymisestä ja korvauksesta sekä ammattitaudin aiheuttamasta kuolemasta. Työterveyslaitoksen oikeudesta saada tietoja työperäisten sairauksien rekisteriä varten säädetään työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 46 §:ssä, tapaturmavakuutuslain (608/1948) 64 d §:ssä ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 23 §:n 3 momentissa.

Työterveyslaitos ylläpitää työperäisten sairauksien rekisteriä ammattitautien ja muiden työstä johtuvien sairauksien tutkimusta, selvittelyä ja ehkäisyä sekä diagnosoinnin ja hoidon kehittämistä varten. Rekisteriin voidaan tallettaa sairastuneen henkilön nimi, henkilötunnus, ammatti, tiedot työnantajasta ja työpaikasta, altistumisen laadusta ja kestosta, sairauden toteamisesta ja laadusta sekä sen aiheuttamasta haitasta ja sairauslomasta, vakuutuslaitoksen päätös ammattitaudiksi hyväksymisestä ja korvauksesta sekä ammattitaudin aiheuttamasta kuolemasta. Työterveyslaitoksen oikeudesta saada tietoja työperäisten sairauksien rekisteriä varten säädetään työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 46 a §:n 3 momentissa, työtapaturma- ja ammattitautilain (/) 262 §:ssä ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 23 §:n 3 momentissa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

19.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 5 §:n 7 kohta, sekä 13 a ja 13 b §, sellaisina kuin ne ovat, 13 a § laeissa 1363/2004 ja 1329/2010 sekä 5 § 7 kohta ja 13 b § laissa 1329/2010, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

Maksuttomat terveyspalvelut

Maksuttomat terveyspalvelut

Terveydenhuollon palveluista ovat maksuttomia:

Terveydenhuollon palveluista ovat maksuttomia:

7) terveydenhuoltolain 29 §:ssä tarkoitetun lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet sekä niiden sovitus, tarpeellinen uusiminen ja huolto paitsi silloin, kun apuvälineen tarve aiheutuu tapaturmavakuutuslain (608/1948), maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981), sotilasvammalain (404/1948), liikennevakuutuslain (279/1959), potilasvahinkolain (585/1986) tai näitä vastaavan aikaisemman lain mukaan korvattavasta vahingosta tai ammattitaudista; sekä

7) terveydenhuoltolain 29 §:ssä tarkoitetun lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet sekä niiden sovitus, tarpeellinen uusiminen ja huolto paitsi silloin, kun apuvälineen tarve aiheutuu *työtapaturma- ja ammattitautilain* (/), maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981), sotilasvammalain (404/1948), liikennevakuutuslain (279/1959), potilasvahinkolain (585/1986) tai näitä vastaavan aikaisemman lain mukaan korvattavasta vahingosta tai ammattitaudista; sekä

13 a §

13 a §

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen perusteella korvattavaa sairaanhoitoa koskeva maksu

Liikennevakuutuksen perusteella korvattavaa sairaanhoitoa koskeva maksu

Jos palvelun käyttäjällä on oikeus korvaukseen hoidosta tapaturmavakuutuslain, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain, sotilastapaturmalain (1211/1990), valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annetun lain (449/1990), liikennevakuutuslain, tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991), liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kun-

Jos palvelun käyttäjällä on oikeus korvaukseen hoidosta liikennevakuutuslain tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) nojalla, hoitopalvelun järjestämisestä vastaavalla kunnalla tai kuntayhtymällä on oikeus saada mainittujen lakien perusteella korvausvelvolliselta vakuutuslaitokselta tai Valtiokonttorilta mainituissa laeissa säädettyin

toutuksesta annetun lain (626/1991) tai ammattitautilain (1343/1988) nojalla taikka muun lain perusteella, jossa säädetty korvaus määräytyy tapaturmavakuutuslain säännösten mukaan, hoitopalvelun järjestämisestä vastaavalla kunnalla tai kuntayhtymällä on oikeus saada mainittujen lakien perusteella korvausvelvolliselta vakuutuslaitokselta tai Valtiokonttorilta mainituissa laeissa säädetyn edellytyksin maksu, joka vastaa enintään hoitopalvelun järjestämisestä aiheutuneiden kustannusten määrää vähennettynä palvelun käyttäjältä perityllä asiakasmaksulla.

Hoitopalvelun järjestämisestä aiheutuvilla kustannuksilla tarkoitetaan 1 momentissa maksua, jonka kuntayhtymän ulkopuolinen kunta terveydenhuoltolain 58 §:n nojalla maksaisi kuntayhtymälle asukkaansa hoitokustannuksista, jos hoito tulisi kunnan maksettavaksi. Jos palvelun käyttäjä saa hoitoa kunnan tai kuntayhtymän ylläpitämässä terveyskeskuksessa, sairaalassa tai muussa terveydenhuollon toimintayksikössä, tarkoitetaan palvelun järjestämisestä aiheutuvilla kustannuksilla maksua, joka terveydenhuoltolain 58 §:n nojalla perittäisiin toisesta kunnasta olevan potilaan kotikunnalta.

Sairaanhoidon palvelun antanut julkisen terveydenhuollon toimintayksikkö tai sairaanhoidon palvelun järjestämisestä vastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä ei ole asianosainen asiassa, joka koskee hoitopalvelun käyttäjän oikeutta korvaukseen vammasta tai sairaudesta 1 momentissa tarkoitettujen lakien perusteella.

13 b §

Terveydenhuollon toimintayksikön ilmoitusvelvollisuus

Kansanterveyslain, erikoissairaanhoidon ja terveydenhuoltolain perusteella sairaanhoitoa julkisena terveydenhuoltona antavan terveydenhuollon toimintayksikön on viipymättä, kuitenkin viimeistään kymmenen arkipäivän kuluessa hoidon alkamisesta, ilmoitettava salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien säännösten estämättä 13 a §:n 1 momentissa tarkoitettulle vakuutuslaitokselle tai Valtiokonttorille sellaisen hoi-

edellytyksin maksu, joka vastaa enintään hoitopalvelun järjestämisestä aiheutuneiden kustannusten määrää vähennettynä palvelun käyttäjältä perityllä asiakasmaksulla.

Hoitopalvelun järjestämisestä aiheutuvilla kustannuksilla tarkoitetaan 1 momentissa maksua, jonka kuntayhtymän ulkopuolinen kunta terveydenhuoltolain 58 §:n nojalla maksaisi kuntayhtymälle asukkaansa hoitokustannuksista, jos hoito tulisi kunnan maksettavaksi. Jos palvelun käyttäjä saa hoitoa kunnan tai kuntayhtymän ylläpitämässä terveyskeskuksessa, sairaalassa tai muussa terveydenhuollon toimintayksikössä, tarkoitetaan palvelun järjestämisestä aiheutuvilla kustannuksilla maksua, joka terveydenhuoltolain 58 §:n nojalla perittäisiin toisesta kunnasta olevan potilaan kotikunnalta.

Sairaanhoidon palvelun antanut julkisen terveydenhuollon toimintayksikkö tai sairaanhoidon palvelun järjestämisestä vastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä ei ole asianosainen asiassa, joka koskee hoitopalvelun käyttäjän oikeutta korvaukseen vammasta tai sairaudesta 1 momentissa tarkoitettujen lakien perusteella.

13 b §

Terveydenhuollon toimintayksikön ilmoitusvelvollisuus

Kansanterveyslain, erikoissairaanhoidon ja terveydenhuoltolain perusteella sairaanhoitoa julkisena terveydenhuoltona antavan terveydenhuollon toimintayksikön on viipymättä, kuitenkin viimeistään kymmenen arkipäivän kuluessa hoidon alkamisesta, ilmoitettava salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien säännösten estämättä 13 a §:n 1 momentissa tarkoitettulle vakuutuslaitokselle tai Valtiokonttorille sellaisen

don aloittamisesta, joka todennäköisesti johtuu niiden korvausvelvollisuuden piiriin kuuluvasta vammasta tai sairaudesta. Ilmoitusvelvollisuus ei koske tapaturmavakuutuslain 15 §:n 3 momentin 1 ja 2 virkkeessä ja liikennevakuutuslain 6 a §:n 3 momentin 1 ja 2 virkkeessä tarkoitettua hoitoa. Ilmoitukseen on sisällytettävä terveydenhuollon toimintayksikön hallussa olevat vamman tai sairauden laadusta ja tapaturmasta, ammattitaudista tai liikennevahingosta sekä vahingoittuneen henkilötiedot. Tapaturmissa ja ammattitaupeissa ilmoitukseen on sisällytettävä myös tiedot vahingoittuneen työnantajan ja vakuutuslaitoksesta, jossa työnantajan työntekijät on vakuutettu, sekä liikennevahingoissa liikennevahingosta vastuullisesta tai siihen osallisista moottoriajoneuvoista ja näiden liikennevakuutuslaitoksista. Lisäksi ilmoitukseen on merkittävä tiedot hoidon alkamispäivästä ja hoitotoimenpiteistä, hoitosuunnitelmasta ja sen kustannuksista sekä muut maksusitoumuksen antamista varten välttämättömät tiedot. Jos korvausvelvollinen vakuutuslaitos ei ole terveydenhuollon toimintayksikön tiedossa, ilmoitus tehdään työtapaturmissa ja ammattitaupeissa Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle ja liikennevahingoissa Liikennevakuutuskeskukselle.

Kansanterveyslain, erikoissairaanhoitolain ja terveydenhuoltolain perusteella sairaanhoitoa julkisena terveydenhuoltona antavan terveydenhuollon toimintayksikön on pyynnöstä annettava viipymättä vakuutuslaitokselle tapaturmavakuutuslain 15 §:ssä ja liikennevakuutuslain 6 a §:ssä tarkoitettua maksusitoumusta varten tarpeelliset tiedot siitä, milloin potilas otetaan hoitoon, ja hoidosta todennäköisesti aiheutuvista kustannuksista.

hoidon aloittamisesta, joka todennäköisesti johtuu niiden korvausvelvollisuuden piiriin kuuluvasta vammasta tai sairaudesta. Ilmoitusvelvollisuus ei koske liikennevakuutuslain 6 a §:n 3 momentin 1 ja 2 virkkeessä tarkoitettua hoitoa. Ilmoitukseen on sisällytettävä terveydenhuollon toimintayksikön hallussa olevat vamman tai sairauden laadusta ja liikennevahingosta sekä vahingoittuneen henkilötiedot. Ilmoitukseen on sisällytettävä myös tiedot vahingoittuneen liikennevahingosta vastuullisesta tai siihen osallisista moottoriajoneuvoista ja näiden liikennevakuutuslaitoksista. Lisäksi ilmoitukseen on merkittävä tiedot hoidon alkamispäivästä ja hoitotoimenpiteistä, hoitosuunnitelmasta ja sen kustannuksista sekä muut maksusitoumuksen antamista varten välttämättömät tiedot. Jos korvausvelvollinen vakuutuslaitos ei ole terveydenhuollon toimintayksikön tiedossa, ilmoitus tehdään Liikennevakuutuskeskukselle.

Kansanterveyslain, erikoissairaanhoitolain ja terveydenhuoltolain perusteella sairaanhoitoa julkisena terveydenhuoltona antavan terveydenhuollon toimintayksikön on pyynnöstä annettava viipymättä vakuutuslaitokselle liikennevakuutuslain 6 a §:ssä tarkoitettua maksusitoumusta varten tarpeelliset tiedot siitä, milloin potilas otetaan hoitoon, ja hoidosta todennäköisesti aiheutuvista kustannuksista.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta etuudesta, sovelletaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaiseen vastaavaan etuuteen.

21.

Laki**pelastuslain 103 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pelastuslain (379/2011) 103 §:n otsikko, 1 momentin johdantolause ja 2 kohta sekä 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

103 §

Pelastustoiminnassa sattuneen tapaturman korvaaminen

Pelastustoiminnassa tai väestönsuojelutehtävissä sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan korvausta valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturmasta tai ammattitaudista siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään samansuuruiseen korvaukseen muun lain mukaan. Korvausta suoritetaan niille, jotka:

2) kuuluvat 25 §:ssä tarkoitettuun sopimuspalokuntaan tai muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön mutta eivät ole oikeutettuja korvauksiin tapaturmavakuutuslain (608/1948) 1 §:n mukaan;

Asian, joka koskee korvauksen suorittamista tämän pykälän nojalla valtion varoista, käsittelee Valtiokonttori. Tapaturma-asian käsitelyyn ja muutoksenhakuun korvausasiassa annettuun päätökseen sovelletaan tapaturmavakuutuslain, ammattitautilain (1343/1988) ja tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) vastaavia säännöksiä.

Ehdotus

103 §

Pelastustoiminnassa sattuneen tapaturman ja ammattitaudin korvaaminen

Pelastustoiminnassa tai väestönsuojelutehtävissä sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan korvausta valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin *työtapaturma- ja ammattitautilaissa* (/) säädetään työtapaturmasta ja ammattitaudista. *Korvaus suoritetaan vain* siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään samansuuruiseen korvaukseen muun lain mukaan. Korvausta suoritetaan niille, jotka:

2) kuuluvat 25 §:ssä tarkoitettuun sopimuspalokuntaan tai muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön mutta eivät ole oikeutettuja korvauksiin *työtapaturma- ja ammattitautilain* mukaan;

Asian, joka koskee korvauksen suorittamista tämän pykälän nojalla valtion varoista, käsittelee Valtiokonttori. *Korvausasian* käsitelyyn ja muutoksenhakuun korvausasiassa annettuun päätökseen sovelletaan *työtapaturma- ja ammattitautilain* säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

22.

Laki**poliisilain 8 luvun 4 ja 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poliisilain (872/2011) 8 luvun 4 §:n 2 momentti ja 5 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

8 luku

8 luku

Vahingonkorvaus ja palkkio**Vahingonkorvaus ja palkkio**

4 §

4 §

*Avustustyöstä maksettava korvaus ja palkkio**Avustustyöstä maksettava korvaus ja palkkio*

Poliisin avustamiseen osallistuneelle sattuneesta tapaturmasta suoritetaan korvausta valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin työtaturman korvaamisesta säädetään, jollei vahingoittunut muuten ole oikeutettu tapaturmavakuutuslain (608/1948) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) mukaiseen korvukseen. Tässä momentissa tarkoitettua korvausta koskevan asian käsittelee ensimmäisenä asteena Valtiokonttori.

Poliisin avustamiseen osallistuneelle sattuneesta tapaturmasta tai saadusta ammattitaidista suoritetaan korvausta valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin *työtaturma- ja ammattitautilaissa* (/) säädetään *työtaturmasta ja ammattitaidista*, jollei vahingoittunut muuten ole oikeutettu *työtaturma- ja ammattitautilain* tai sotilastapaturmalain (1211/1990) mukaiseen korvukseen. Tässä momentissa tarkoitettua korvausta koskevan asian käsittelee ensimmäisenä asteena Valtiokonttori.

5 §

5 §

*Työnantajan ja kunnan oikeus**Työnantajan ja kunnan oikeus*

Jos vahingoittuneen työnantaja tai kunta on tämän lain nojalla korvattavassa tapaturmasasiassa maksanut palkkaa, ennakkoa tai muita maksuja, työnantajan ja kunnan oikeudesta on voimassa, mitä tapaturmavakuutuslain 26 §:ssä säädetään työnantajan oikeudesta.

Jos vahingoittuneen työnantaja tai kunta on tämän lain nojalla korvattavassa tapaturmasasiassa maksanut palkkaa, ennakkoa tai muita maksuja, työnantajan ja kunnan oikeudesta on voimassa, mitä *työtaturma- ja ammattitautilain* 139 §:ssä säädetään työnantajan oikeudesta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

23.

Laki**kotoutumisen edistämisestä annetun lain 84 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 84 §:n 1 ja 2 momentti seuraavasti:

84 §

Kotoutumista edistävään toimenpiteeseen osallistuvan vakuutusturva

Edellä 22 §:n tarkoitettuun maahanmuuttajan kotoutumista edistävään omaehtoiseen opiskeluun ja muihin yksilöllisesti sovittuihin toimenpiteisiin osallistuttaessa sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan työmarkkinatukea kotoutumistukena saavalle henkilölle korvaus valtion varoista samojen periaatteiden mukaan kuin tapaturmavakuutuslaissa (608/1948) säädetään tapaturmasta maksettavasta korvauksesta. Korvaus suoritetaan kuitenkin vain, jos vahingon kärsineellä ei ole oikeutta vähintään samansuuruiseen korvaukseen muun lain mukaan.

Valtiokonttori käsittelee asian, joka koskee korvauksen suorittamista valtion varoista 1 momentin nojalla. Valtiokonttorin tämän pykälän nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin tapaturmavakuutuslain 5 luvussa säädetään.

84 §

Kotoutumista edistävään toimenpiteeseen osallistuvan vakuutusturva

Edellä 22 §:n tarkoitettuun maahanmuuttajan kotoutumista edistävään omaehtoiseen opiskeluun ja muihin yksilöllisesti sovittuihin toimenpiteisiin osallistuttaessa sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan työmarkkinatukea kotoutumistukena saavalle henkilölle korvaus valtion *työtaturma- ja ammattitautilaissa (/)* säädetään työtaturmasta ja ammattitaudista. Korvaus suoritetaan kuitenkin vain, jos vahingon kärsineellä ei ole oikeutta vähintään samansuuruiseen korvaukseen muun lain mukaan.

Valtiokonttori käsittelee asian, joka koskee korvauksen suorittamista valtion varoista 1 momentin nojalla. Valtiokonttorin tämän pykälän nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin *työtaturma- ja ammattitautilain 33* luvussa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

24.

Laki**kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain 30 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) 30 §:n
 1 ja 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

30 §

30 §

*Työ- ja opintotoimintaan osallistuvan vakuu-
 tusturva*

*Työ- ja opintotoimintaan osallistuvan vakuu-
 tusturva*

Työ- ja opintotoiminnassa tapahtuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan henkilölle korvaus valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin tapaturmavakuutuslaissa (608/1948) säädetään työtaturmasta siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään samansuuruiseen korvaukseen muun lain mukaan.

Korvauksen suorittamista koskevan asian käsittelee Valtiokonttori. Valtiokonttorin tämän pykälän nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin tapaturmavakuutuslain 5 luvussa säädetään.

Työ- ja opintotoiminnassa tapahtuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan henkilölle korvaus valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin *työtaturma- ja ammattitautilaisissa* (/) säädetään työtaturmasta ja ammattitaudista siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään samansuuruiseen korvaukseen muun lain mukaan.

Korvauksen suorittamista koskevan asian käsittelee Valtiokonttori. Valtiokonttorin tämän pykälän nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin *työtaturma- ja ammattitautilain* 33 luvussa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 .

25.

Laki**julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 11 §:n ja 14 luvun 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 4 luvun 11 §:n 2 momentti sekä 14 luvun 3 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

4 luku

Tieto- ja neuvontapalvelut, asiantuntija-arvioinnit, ammatinvalinta- ja uraohjaus sekä valmennus ja kokeilu

11 §

Vakuutusturva

Ehdotus

4 luku

Tieto- ja neuvontapalvelut, asiantuntija-arvioinnit, ammatinvalinta- ja uraohjaus sekä valmennus ja kokeilu

11 §

Vakuutusturva

Valmennuksessa tai kokeilussa sattuneesta tapaturmasta tai saadusta ammattitaudista suoritetaan korvaus valtion varoista vastaavin perustein kuin tapaturmavakuutuslaissa (608/1948) säädetään työtapaturmasta, jollei henkilöasiakkaalla ole oikeutta vähintään samansuuruiseen korvaukseen muun lain nojalla. Valtiokonttori käsittelee korvauksen suorittamista valtion varoista koskevan asian.

Valmennuksessa tai kokeilussa sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan korvaus valtion varoista vastaavin perustein kuin *työtapaturma- ja ammattitautilaissa* (/) säädetään työtapaturmasta ja ammattitaudista, jollei henkilöasiakkaalla ole oikeutta vähintään samansuuruiseen korvaukseen muun lain nojalla. Valtiokonttori käsittelee korvauksen suorittamista valtion varoista koskevan asian.

14 luku

Muutoksenhaku

3 §

Eräitä päätöksiä koskeva muutoksenhaku

Edellä 4 luvun 11 §:ssä tarkoitetun Valtio-
konttorin päätöksen muutoksenhakuun sovel-
letaan, mitä tapaturmavakuutuslaissa sääde-
tään.

14 luku

Muutoksenhaku

3 §

Eräitä päätöksiä koskeva muutoksenhaku

Edellä 4 luvun 11 §:ssä tarkoitetun Valtio-
konttorin päätöksen muutoksenhakuun sovel-
letaan, mitä *työtaturma- ja ammattitauti-
laissa* säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

26.

Laki**eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta annetun lain (894/1946) 5 § sekä
muutetaan 1 §:n 1 momentti sekä 4 ja 6 §, sellaisena kuin niistä on 4 § laeissa 528/1981 ja 946/1988, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Jos rangaistusvanki on saanut tapaturman aiheuttaman ruumiinvamman tai ammattitautilaissa tarkoitetun ammattitaudin viranomaisen johdon ja valvonnan alaisessa työssä, on hänelle ja hänen omaiselleen suoritettava, mikäli tässä laissa ei toisin säädetä, korvausta sen mukaan, kuin työtapaturman korvaamisesta säädetään.

4 §

Jos henkilö, jolle tai jonka omaiselle 1 §:n mukaan on suoritettava korvausta, on rikoksen perusteella tuomittu maksamaan vahingonkorvausta ruumiinvammasta tai korvausta ruumiinvamman johdosta kuolleen henkilön omaiselle, saadaan vahingoittuneelle tai sairastuneelle tai hänen omaiselleen tämän lain mukaan suoritettava korvaus, haittaraahaa ja sairaan hoito- ja hautauskustannusten korvausta lukuun ottamatta, kokonaisuudessaan panna ulosmittaukseen sanotun korvaussaamisen maksamiseksi. Rikoksen perusteella tuomitun muun vahingonkorvauksen maksamiseksi asianomistajalle saadaan ulosmitata enintään puolet edellä tarkoitetusta korvauksesta.

Tähän lakiin perustuvan korvauksen ulosmittauksesta on muutoin voimassa, mitä tapaturmavakuutuslaissa ja ulosottolaissa on säädetty.

Ehdotus

1 §

Jos rangaistusvangille on sattunut *työtapaturma- ja ammattitautilaissa* (/) tarkoitettu työtapaturma tai hän on saanut mainitussa laissa tarkoitetun ammattitaudin viranomaisen johdon ja valvonnan alaisessa työssä, hänelle ja hänen omaiselleen on suoritettava korvausta sen mukaan kuin *työtapaturma- ja ammattitautilaissa* säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

4 §

Jos henkilö, jolle tai jonka omaiselle 1 §:n mukaan on suoritettava korvausta, on rikoksen perusteella tuomittu maksamaan vahingonkorvausta *vammasta tai sairaudesta taikka korvausta vamman tai sairauden* johdosta kuolleen henkilön omaiselle, saadaan vahingoittuneelle tai sairastuneelle tai hänen omaiselleen tämän lain mukaan suoritettava korvaus, haittaraahaa ja sairaanhoito- ja hautauskustannusten korvausta lukuun ottamatta, kokonaisuudessaan panna ulosmittaukseen sanotun korvaussaamisen maksamiseksi. Rikoksen perusteella tuomitun muun vahingonkorvauksen maksamiseksi asianomistajalle saadaan ulosmitata enintään puolet edellä tarkoitetusta korvauksesta.

Tähän lakiin perustuvan korvauksen ulosmittaukseen sovelletaan muutoin, mitä *työtapaturma- ja ammattitautilaissa ja ulosotto-kaaressa* (705/2007) säädetään.

5 §

Korvauksen perusteeksi pantavan vuosityöansion vähimmäismäärästä säädetään asetuksella.

(kumotaan)

6 §

Tähän lakiin perustuvan korvausasian viireille panemisesta ja sen käsittelystä on voimassa, mitä työtapaturman korvauksesta on säädetty.

6 §

Tämän lain mukaisen korvaus- ja vakuutusasian käsittelyyn ja muutoksenhakuun sovelletaan mitä työtapaturma- ja ammattitautilaisissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

27.

Laki**virKatehtävssä apuna olleelle henkilölle eräissä tapauksissa suoritettavasta tapaturmakorvauksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan virkatehtävssä apuna olleelle henkilölle eräissä tapauksissa suoritettavasta tapaturmakorvauksesta annetun lain (625/1967) 1 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

Jos henkilö, joka on ollut poliisimiehen, rajavartiomiehen tai tullimiehen, vankeinhoitotehtävissä olevan virkamiehen taikka vanginkuljettajan apuna tämän suorittaessa virkatehtävää, on tällaista apua antaessaan saanut ruumiinvamman, on hänellä ja, jos ruumiinvamman seurauksena on ollut kuolema, hänen 20 päivänä elokuuta 1948 annetussa tapaturmavakuutuslaissa (608/48) tarkoitettulla omaisellaan oikeus saada valtion varoista korvausta mainitun lain mukaisesti.

Korvausta on haettava tapaturmavirastolta yhden vuoden kuluessa siitä päivästä, jolloin ruumiinvamma on syntynyt, taikka, jos asianomainen on saamansa vamman johdosta kuollut, kuolinpäivästä.

Asian käsittelemisestä ja muutoksen hakemisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä edellä sanotussa laissa on säädetty.

1 §

Poliisimiehen, rajavartiomiehen, tullimiehen, vankeinhoitotehtävissä olevan virkamiehen taikka vanginkuljettajan apuna virkatehtävän suorittamisessa olleelle sattuneesta tapaturmasta tai saadusta ammattitaudista suoritetaan korvausta valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturma- ja ammattitautilaissa (/) säädetään työtapaturmasta ja ammattitaudista.

Korvausta on haettava Valtiokonttorilta yhden vuoden kuluessa siitä päivästä, jolloin vamma tai sairaus taikka ammattitauti on syntynyt. Jos asianomainen on saamansa vamman tai sairauden taikka ammattitaudin johdosta kuollut, korvausta on haettava yhden vuoden kuluessa kuolinpäivästä.

Korvausasian käsittelyyn ja muutoksenhaakuun sovelletaan mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

28.

Laki

taisteluvälineiden siviilihenkilöille aiheuttamien tapaturmien korvaamisesta annetun lain 1 ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan taisteluvälineiden siviilihenkilöille aiheuttamien tapaturmien korvaamisesta an-
netun lain (1213/1990) 1 ja 5 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Tämän lain mukaan suoritetaan korvausta Suomen kansalaisen ja Suomessa pysyvästi asuvan ulkomaalaisen tapaturmaisesti saamasta ruumiinvammasta, jos se on aiheutunut puolustusvoimille kuuluvista aseista, ammuksista, miinoista, räjähdysaineista tai muista taisteluvälineistä, jotka eivät ole oikeudettomasti olleet muun kuin puolustusvoimien hallussa. Korvausta ei suoriteta, jos vahingoittuneella on oikeus korvaukseen *valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annetun lain (449/90)*, tapaturmavakuutuslain (608/48) tai sotilastapaturmalain (1211/90) mukaan.

1 §

Tämän lain mukaan suoritetaan korvausta Suomen kansalaisen ja Suomessa pysyvästi asuvan ulkomaalaisen tapaturmaisesti saamasta *vammasta tai sairaudesta*, jos se on aiheutunut puolustusvoimille kuuluvista aseista, ammuksista, miinoista, räjähdysaineista tai muista taisteluvälineistä, jotka eivät ole oikeudettomasti olleet muun kuin puolustusvoimien hallussa. Korvausta ei suoriteta, jos vahingoittuneella on oikeus korvaukseen *työtapaturma- ja ammattitautilain (/)* tai sotilastapaturmalain (1211/90) mukaan.

5 §

Samasta ruumiinvammasta muun lain mukaan maksettavasta korvauksesta vähennetään tämän lain mukaan suoritettu korvaus.

5 §

Samasta *vammasta tai sairaudesta* muun lain mukaan maksettavasta korvauksesta vähennetään tämän lain mukaan suoritettu korvaus.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

29.

Laki**käräjäoikeuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan käräjäoikeuslain (581/1993) 12 b §, sellaisena kuin se on laissa 629/2005, sekä
muutetaan 12 a §, sellaisena kuin se on laissa 629/2005, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

12 a §

Lautamiehen tehtävän hoitamisessa sattuneesta tapaturmasta suoritetaan korvaus valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin tapaturmavakuutuslaissa (608/1948) säädetään työtapaturmasta. Korvausta suoritetaan siltä osalta kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta tapaturmavakuutuslain mukaiseen korvaukseen muun lain mukaan.

Ehdotus

12 a §

Lautamiehen tehtävän hoitamisessa sattuneesta tapaturmasta *ja saadusta ammattitaidista* suoritetaan korvaus valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin *työtapaturma- ja ammattitautilaissa (/)* säädetään työtapaturmasta *ja ammattitaidista*. Korvausta suoritetaan siltä osalta kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta työtapaturma- ja ammattitautilain mukaiseen korvaukseen muun lain mukaan.

Asian, joka koskee korvauksen suorittamisesta I momentin nojalla valtion varoista, käsittelee Valtiokonttori. Mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työntekijästä, työnantajasta ja vakuutuslaitoksesta, sovelletaan vastaavasti lautamieheen, käräjäoikeuteen ja Valtiokonttoriin. Mitä työtapaturma- ja ammattitautilain IV osassa säädetään etuuksien toimeenpanosta, VIII osassa muutoksenhausta, oikaisumenettelyistä ja takaisinperinnästä sekä IX osassa tietojen antamisesta, saamisesta ja salassapidosta, tietojen maksuttomuudesta, terveydentilätiedoista maksettavista korvauksista, rahamäärien ja korvausten tarkistamisesta työeläkeindeksillä ja palkkakertoimella, rahamäärien pyöristämisestä, vakuutuslaitoksen takautumisoikeudesta, vakuutuslaitoksen oikeudesta saada takaisin maksamansa täyskustannusmaksu liikennevakuutuslaitokselta, esteellisyydestä, asiakirjojen säilyttämisestä sekä siirto- ja ulosmittauskiellosta sovelletaan myös tässä pykälässä tarkoitettuun korvausasiaan.

Voimassa oleva laki

12 b §

Korvauksen hakemisesta, korvausvelvollisuudesta, korvauksesta, korvausasian käsitte-lystä, puhevallan käyttämisestä, tietojen salassapitovelvollisuudesta ja sen rikkomisesta, oikeudesta tietojen saamiseen, oikeudesta ja velvollisuudesta tietojen antamiseen, muutoksenhausta korvausasiassa annettuun päätökseen, Valtiokonttorin takautumisoikeudesta ja aiheettoman korvauksen takaisin perimisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä tapaturmavakuutuslaissa, ammattitautilaissa (1343/1988) ja tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetussa laissa (625/1991) säädetään. Mitä näissä laeissa säädetään työntekijästä, työnantajasta ja vakuutuslaitoksesta, sovelletaan vastaavasti lautamieheen, käräjäoikeuteen ja tapaturmavakuutuslain 9 ja 30 §:n säännökset huomioon ottaen Valtiokonttoriin.

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

30.

Laki**tuotevastuulain 13 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuotevastuulain (694/1990) 13 a §, sellaisena kuin se on laissa 880/1998, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

13 a §

Jos vakuutuksenantaja on liikennevakuutuslain (279/1959), *tapaturmavakuutuslain (608/1948) tai maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981)* taikka lääkevahinkovakuutuksen nojalla maksanut korvausmäärän, jonka vahinkoa kärsinyt olisi ollut oikeutettu vaatimaan tämän lain mukaan korvausvelvolliselta, vahinkoa kärsineen oikeus tässä laissa säädettyyn vahingonkorvaukseen ei siirry vakuutuksenantajalle.

Ehdotus

13 a §

Jos vakuutuksenantaja on liikennevakuutuslain (279/1959) tai lääkevahinkovakuutuksen nojalla maksanut korvausmäärän, jonka vahinkoa kärsinyt olisi ollut oikeutettu vaatimaan tämän lain mukaan korvausvelvolliselta, vahinkoa kärsineen oikeus tässä laissa säädettyyn vahingonkorvaukseen ei siirry vakuutuksenantajalle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

31.

Laki**edustajanpalkkiosta annetun lain 5 a §:n 1 momentin kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

Tällä lailla kumotaan edustajanpalkkiosta annetun lain (328/1947) 5 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 206/1992.

2 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.

5 a §

Edustajan oikeus tapaturmakorvaukseen määräytyy soveltuvin osin valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annetun lain (449/90) mukaan.

(kumotaan)

32.

Laki**vuorotteluvapaalain 19 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vuorotteluvapaalain (1305/2002) 19 §:n 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

19 §

19 §

Vuorottelukorvauksen takaisinperintä

Vuorottelukorvauksen takaisinperintä

Jos vuorottelija on saanut vuorottelukorvausta samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti *sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaista päivärahaa tai tapaturmaeläkettä* tai työttömyysturvalain 11 luvun 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua etuutta, Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa saa periä tältä ajalta takaisin perusteettomasti maksetun määrän takautuvasti suoritettavasta etuudesta. Takaisinperimisestä on lisäksi soveltuvien osin voimassa, mitä työttömyysturvalain 11 luvun 14 §:n 2 momentissa säädetään.

Jos vuorottelija on saanut vuorottelukorvausta samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti työttömyysturvalain 11 luvun 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua etuutta, Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa saa periä tältä ajalta takaisin perusteettomasti maksetun määrän takautuvasti suoritettavasta etuudesta. Takaisinperimisestä on lisäksi soveltuvien osin voimassa, mitä työttömyysturvalain 11 luvun 14 §:n 2 momentissa säädetään.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

33.

Laki**työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 46 § sekä 51 §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 46 § osaksi laissa 1564/2009, sekä

lisätään lakiin uusi 46 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 luku

7 luku

Ilmoitukset työsuojelun valvontaa varten**Ilmoitukset työsuojelun valvontaa varten**

46 §

46 §

Työtapaturmasta ja ammattitaudista ilmoittaminen

Kuoleman tai vaikean vamman aiheuttaneesta työtapaturmasta ilmoittaminen

Työnantaja on velvollinen viipymättä ilmoittamaan työsuojeluviranomaiselle kuoleman tai vaikean vamman aiheuttaneesta työtapaturmasta, jonka johdosta tapahtumapaikalla on tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaan suoritettava poliisitutkinta.

Jos lääkäri perustellusti epäilee ammattitautitilaisissa (1343/1988) tarkoitettua ammattitautia tai työstä johtuvaa muuta työperäistä sairautta, hänen on viipymättä tehtävä salassapitosäännösten estämättä asiasta ilmoitus aluehallintovirastolle.

Ilmoituksesta on käytävä ilmi:

1) sairastuneen nimi, henkilötunnus sekä muut yhteystiedot;

2) työnantajan nimi sekä tämän ja työpaikan yhteystiedot;

3) muut tarpeelliset yhteystiedot;

4) altistumisen laatu ja kesto;

5) tieto sairauden laadusta, toteamisesta ja siitä aiheutuneesta haitasta.

Aluehallintoviraston tulee toimittaa 2 momentissa tarkoitettujen ilmoituksen tiedot työterveyslaitokselle työperäisten sairauksien rekisteriä varten.

Työnantajan on viipymättä ilmoitettava poliisille ja aluehallintovirastolle työtapaturma- ja ammattitautitilaisissa (/) tarkoitettua työtapaturmasta, joka on aiheuttanut kuoleman tai vaikean vamman. Poliisin on viipymättä suoritettava tapahtumapaikalla poliisitutkinta. Siihen on kutsuttava työnantaja tai hänen edustajansa. Poliisitutkinnasta on annettava tieto myös aluehallintovirastolle sekä työtapaturmassa vahingoittuneelle tai hänen edustajalleen. Jäljennös tutkintapöytäkirjasta on toimitettava vakuutuslaitokselle ja tutkimusta pyytäneelle sekä pyynnöstä asianosaiselle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä ja lähettämisestä.

46 a §

Ammattitaudista tai työstä johtuvasta muusta työperäisestä sairaudesta ilmoittaminen

Jos lääkäri perustellusti epäilee työtapa- turma- ja ammattitautilaissa tarkoitettua ammattitautia tai työstä johtuvaa muuta työperäistä sairautta, hänen on viipymättä tehtävä salassapitosäännösten estämättä asiasta ilmoitus aluehallintovirastolle.

Ilmoituksesta on käytävä ilmi:

- 1) sairastuneen nimi, henkilötunnus sekä muut yhteystiedot;*
- 2) työnantajan nimi sekä tämän ja työpaikan yhteystiedot;*
- 3) muut tarpeelliset yhteystiedot;*
- 4) altistumisen laatu ja kesto;*
- 5) tieto sairauden laadusta, toteamisesta ja siitä aiheutuneesta haitasta.*

Aluehallintoviraston tulee toimittaa 1 momentissa tarkoitettujen ilmoituksen tiedot työterveyslaitokselle työperäisten sairauksien rekisteriä varten.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä ja lähettämisestä.

51 §

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tämän lain 46 tai 48 §:ssä säädettyä ilmoitusvelvollisuutta, on tuomittava, jollei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, työsuojelurikkomuksesta sakkoon.

51 §

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tämän lain 46, 46 a tai 48 §:ssä säädettyä ilmoitusvelvollisuutta, on tuomittava, jollei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, työsuojelurikkomuksesta sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

34.

Laki**urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (276/2009) 3 §:n 1 momentti, 7 §, 8 §:n 1 ja 2 momentti, 9 § ja 10 §, 12 §:n 1 momentti, 16 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 17 §:n 1 momentti sekä 21 § ja 23 §, sellaisina kuin niistä ovat 9 § osaksi laissa 308/2010 sekä 16 §:n 2 momentti ja 23 § laissa 1324/2010, ja
lisätään uusi 9 a §, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3 §

3 §

*Tapaturmasta maksettavat korvaukset**Tapaturmasta maksettavat korvaukset*

Tapaturman perusteella maksetaan korvausta kuntoutuskustannuksista, tapaturmaeläkettä, perhe-eläkettä, hautausapua, haittarahaa, *haitta- ja vaatelisää*, korvausta opaskoiran ylläpidosta aiheutuneista kustannuksista, kodinhoitokustannusten korvausta ja korvausta sairaanhoidon kustannuksista.

Tapaturman perusteella maksetaan korvausta kuntoutuskustannuksista, tapaturmaeläkettä, perhe-eläkettä, hautausapua, haittarahaa, *hoitotukea*, vaatelisää, kodinhoitokustannusten korvausta ja korvausta sairaanhoidon kustannuksista.

7 §

7 §

*Tapaturmaeläkkeen määrä**Tapaturmaeläkkeen määrä*

Tapaturmaeläkkeen määrä on vuodessa 85 prosenttia urheilijan vuosityöansioista ottaen huomioon lisäksi, mitä 4 §:n 3 momentissa säädetään.

Tapaturmaeläkkeen määrä on vuodessa 85 prosenttia urheilijan *11 ja 15 §:ssä tarkoitetusta* vuosityöansioista ottaen huomioon lisäksi, mitä 4 §:n 3 momentissa säädetään.

8 §

8 §

*Sairanhoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen korvaus**Sairanhoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen korvaus*

Tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden hoidosta maksetaan korvausta siten kuin tapaturmavakuutuslain (608/1948) 15, 15 a ja 15 b §:ssä säädetään. Lisäksi korva-

Tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden *hoidon korvaamiseen sovelletaan työtapaturma- ja ammattitautilain (/) 8 luvun säädöksiä lukuun ottamatta 48 ja*

taan tapaturman aiheuttamaksi epäillyn vamman tutkimuskulut siten kuin mainitun lain 14 §:n 4 momentissa säädetään. Tämän lain mukaan korvattavan vamman tarpeelliset ja kohtuulliset lääkinnällisen kuntoutuksen kustannukset korvataan siten kuin tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) 7 §:ssä säädetään.

Tässä laissa tarkoitettua pysyvän työkyvyttömyyden aiheuttaneen vamman tai sairauden hoito korvataan tarpeettomia kustannuksia välttämällä urheilijan terveydentilaa kuitenkaan vaarantamatta siten kuin tapaturmavakuutuslain 15 a §:ssä säädetään.

49 §:ää.

Tässä laissa tarkoitettua pysyvän työkyvyttömyyden aiheuttaneen vamman tai sairauden hoitoon ei sovelleta työtapaturma- ja ammattitautilain 40—42 §:ää.

9 §

Haittaraha, haaitta- ja vaatelisä, kodinhoitokustannusten korvaus ja korvaus opaskoiran ylläpidosta

Haittarahaa maksetaan tapaturmavakuutuslain 16 §:n 2 momentin, 18 a—18 d §:n ja 18 e §:n 1 ja 3—5 momentin mukaisesti urheilijalle, jolle aiheutuu tapaturmasta johtuvasta vammasta tai sairaudesta pysyvää yleistä haittaa.

Haittalisää maksetaan urheilijalle, joka on tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden johdosta joutunut niin avuttomaan tilaan, ettei hän voi tulla toimeen ilman toisen henkilön apua, tai jolle vamman tai sairauden hoito aiheuttaa muutoin poikkeuksellista haittaa. Haittalisään sovelletaan, mitä tapaturmavakuutuslain 20 §:ssä säädetään.

Vaatelisää maksetaan urheilijalle tapaturman aiheuttamasta vammasta tai sairaudesta johtuvan tekojäsenen, muun apuvälineen taikka siteen tai sidoksen pitkäaikaisesta käytöstä aiheutuvasta vaatteiden erityisestä kulumisesta. Vaatelisään sovelletaan, mitä tapaturmavakuutuslain 20 a §:ssä säädetään.

Kodinhoitokustannusten korvausta voidaan tapaturmavakuutuslain 20 b §:n mukaisesti maksaa urheilijalle, joka tapaturmasta saamansa vamman tai sairauden vuoksi ei kykene hoitamaan kotiaan.

Urheilijalle maksetaan korvausta tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden

9 §

Haittaraha, hoitotuki, vaatelisä ja kodinhoitokustannusten korvaus

Haittarahaa maksetaan työtapaturma- ja ammattitautilain 83—86 §:n sekä 87 §:n 1, 3 ja 4 momentin mukaisesti urheilijalle, jolle aiheutuu tapaturmasta johtuvasta vammasta tai sairaudesta pysyvää yleistä haittaa.

Urheilijalle maksetaan hoitotukea ja vaatelisää sekä korvataan kodinhoidon lisäkustannuksia noudattaen, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 51 §:ssä säädetään hoitotuesta, 52 §:ssä vaatelisästä ja 53 §:ssä kodinhoidon lisäkustannusten korvaamisesta.

Hoitotukea ja vaatelisää ei makseta sen jälkeen, kun urheilijan oikeus tapaturmaeläkkeeseen on päättynyt 4 §:n 2 momentissa tai 6 §:n 4 momentissa säädetyn ajan täyttymisen vuoksi.

Voimassa oleva laki

vuoksi tarpeellisen opaskoiran ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista. Korvaus määräytyy siten kuin tapaturmavakuutuslain 20 a §:n 4 momentissa säädetään.

Haittalisää, vaatelisää ja korvausta opaskoiran ylläpidosta aiheutuneista kustannuksista ei makseta sen jälkeen, kun urheilijan oikeus tapaturmaeläkkeeseen on päättynyt 4 §:n 2 momentissa tai 6 §:n 4 momentissa säädetyn ajan täyttymisen vuoksi.

9 a §

Haittarahan lisäkorvaus

Pysyvän yleisen haitan korvaamiseen sovelletaan myös, mitä tapaturmavakuutuslain (608/1948) 18 f §:ssä säädetään.

10 §

Perhe-eläke ja hautausapu

Perhe-eläkettä maksetaan tapaturman aiheuttaman urheilijan kuoleman johdosta enintään kymmenen vuoden ajan urheilijan kuolemasta. Perhe-eläkkeen perusteena käytetään tämän lain mukaista vuosityöansiota. Jollei muualla tässä laissa toisin säädetä, perhe-eläkkeestä on muutoin voimassa, mitä tapaturmavakuutuslain 16 §:n 1 momentin 3 kohdassa sekä 23, 23 a—23 d, 24 ja 24 a—24 c §:ssä säädetään.

Hautausapua maksetaan tapaturman aiheuttamasta urheilijan kuolemasta siten kuin tapaturmavakuutuslain 16 §:n 3 ja 4 momentissa sekä 25 §:ssä säädetään.

10 §

Perhe-eläke ja hautausapu

Perhe-eläkettä maksetaan tapaturman aiheuttaman urheilijan kuoleman johdosta enintään kymmenen vuoden ajan urheilijan kuolemasta. Perhe-eläkkeen perusteena käytetään 11 ja 15 §:ssä tarkoitettua vuosityöansiota. Jollei muualla tässä laissa toisin säädetä, perhe-eläkkeeseen sovelletaan muutoin, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 99—108 §:ssä säädetään.

Hautausapua ja korvausta vainajan kuljetuskustannuksista maksetaan tapaturman aiheuttamasta urheilijan kuolemasta siten kuin työtapaturma- ja ammattitautilain 109 §:ssä säädetään.

12 §

Ammatillinen kuntoutus

Urheilijalle, joka on 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti kykenemätön jatkamaan tämän lain mukaista urheilemista, korvataan ammatillisena kuntoutuksena tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 6 §:ssä säädetyistä toi-

12 §

Ammatillinen kuntoutus

Urheilijalle, joka on 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti kykenemätön jatkamaan tämän lain mukaista urheilemista, korvataan ammatillisena kuntoutuksena työtapaturma- ja ammattitautilain 89 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä aiheutuvat tarpeelliset ja koh-

menpiteistä aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset.

tuulliset kustannukset.

16 §

Tapaturmaturvan järjestäminen ja asian käsittely

Jollei tässä laissa toisin säädetä tämän lain mukaisen tapaturmaturvan osalta työnantajan oikeudesta sairausajan palkkaa vastaavaan eläkkeeseen, tämän lain mukaisen vakuutuksen myöntämisestä, vakuutuksen raukeamisesta, vakuutuksen siirtymisestä vakuutus- enottajan konkurssissa, vakuutusehtojen tiedoksi antamisesta, vakuutuksenantajan vastuun alkamisesta, vakuutusmaksua varten tarvittavien tietojen toimittamisesta, vakuutusmaksun korottamisesta ja vanhenemisesta, vakuutuksen lakkaamisesta vakuutusyhtiön konkurssissa, korvauksen korottamisesta viivästymisen johdosta, takaisinsaannista, tämän lain mukaisten etujen vähentämisestä, korvauksen siirtämisestä ja ulosmittauksesta, oikeudesta tietojen saantiin, oikeudesta ja velvollisuudesta tietojen luovutukseen, tietojen salassapidosta sekä teknisestä käyttöyhteydestä, noudatetaan, mitä tapaturmavakuutuslain 26 §:ssä, 32 §:n 5 ja 6 momentissa, 32 a, 33, 37, 38, 38 a, 60 a, 61, 61 a, 62, 63, 64 a—64 f ja 64 h—64 i §:ssä säädetään. Lisäksi tapaturmakorvauksen hakemisesta, asian käsittelystä, korvauksen maksamisesta ja määräämisestä sekä päätöksen antamisesta on voimassa, jollei tässä laissa toisin säädetä, mitä tapaturmavakuutuslain 4 luvussa säädetään sen 43 §:ää lukuun ottamatta.

Päätöksessä olevan virheen korjaamisesta, asian uudelleen käsittelystä ja aiheettomasti maksetun korvauksen takaisinperinnästä on voimassa, mitä tapaturmavakuutuslain 53 g, 54 ja 54 b §:ssä säädetään. Mitä tapaturmavakuutuslain 55 §:ssä säädetään rangaistukseen tuomitsemisesta tapaturmavakuutuslain mukaisen tietojenantovelvollisuuden rikkomisesta ja tapaturmavakuutuslain mukaisen työnantajavelvoitteen rikkomisesta, sovelletaan tämän lain 1 §:ssä tarkoitettuun urheiluseuraan tai muuhun urheilutoimintaa harjoittavaan yh-

16 §

Tapaturmaturvan järjestäminen ja asian käsittely

Jollei tässä laissa toisin säädetä, tämän lain mukaista tapaturmaturvaa koskevaan asiaan sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain IV osassa säädetään etuuk- sien toimeenpanosta lukuun ottamatta 114 §:n säännöstä asian alistamisesta tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan ratkaistavaksi. Lisäksi sovelletaan mitä mainitun lain IX osassa säädetään tietojen antamisesta, saamisesta ja salassapidosta, tietojen maksuttomuudesta, terveydentilatie- doista maksettavista korvauksista, rahamää- rien ja korvausten tarkistamisesta työelä- keindeksillä ja palkkakertoimella, rahamää- rien pyöristämisestä, vakuutuslaitoksen ta- kautumisoikeudesta, vakuutuslaitoksen oi- keudesta saada takaisin maksamansa täys- kustannusmaksu liikennevakuutuslaitokselta, esteellisyydestä, asiakirjojen säilyttämisestä sekä siirto- ja ulosmittauskiellosta.

Mitä vakuuttamisesta ja vakuutusmaksusta säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain 157 §:n 2 ja 3 momentissa, 159, 160, 163, 165 ja 172—176 §:ssä, sovelletaan myös tämän lain mukaiseen tapaturmaturvaa koskevaan vakuutukseen ja sitä koskevaan vakuu- tusmaksuun.

teisöön sekä tässä laissa tarkoitettuun urheili-
jaan.

Vakuutusyhtiöllä on oikeus saada tämän lain mukaisen tapaturmavakuutuksen myöntämistä ja vakuutusmaksun suuruuden arviointia varten Tapaturmavakuutuslaitosten liitosta varten vakuutusyhtiöltä 18 §:n 2 momentin perusteella saamat lajikohtaiset tiedot tämän lain mukaan vakuutetuista urheilijoista, vahinkojen lukumääristä ja maksetuista korvauksista edeltävän kolmen vuoden tai pelikauden ajalta.

17 §

Rahamäärien tarkistus

Edellä 9 §:n 1—3 ja 5 momentissa ja 10 §:ssä säädettyjä korvauksia koskevat rahamäärät tarkistetaan ja pyöristetään kalenterivuosittain siten kuin tapaturmavakuutuslain 60 §:n 1 momentissa säädetään.

Vakuutusyhtiöllä on oikeus saada tämän lain mukaisen tapaturmavakuutuksen myöntämistä ja vakuutusmaksun suuruuden arviointia varten *Tapaturmavakuutuskeskukselta* vakuutusyhtiöltä 18 §:n 2 momentin perusteella saamat lajikohtaiset tiedot tämän lain mukaan vakuutetuista urheilijoista, vahinkojen lukumääristä ja maksetuista korvauksista edeltävän kolmen vuoden tai pelikauden ajalta.

17 §

Rahamäärien tarkistus

Edellä 9 §:n 1—3 ja 5 momentissa sekä 10 §:ssä säädettyjä korvauksia koskevat rahamäärät tarkistetaan ja pyöristetään kalenterivuosittain siten kuin *työtapaturma- ja ammattitautilain 268 ja 269 §:ssä* säädetään.

21 §

Vakuutusmaksun laiminlyönti ja perintä

Jos vakuutuslaitos irtisanoo vakuutuksen vakuutusmaksun laiminlyönnin vuoksi, urheilijan vakuutusturva jatkuu kuitenkin vähintään kuukauden siitä, kun vakuutuslaitos on lähettänyt urheilijalle kirjallisen ilmoituksen vakuutuksen päättymisestä.

21 §

Vakuutusmaksun laiminlyönti

Jos vakuutuslaitos irtisanoo vakuutuksen vakuutusmaksun laiminlyönnin vuoksi, urheilijan vakuutusturva jatkuu kuitenkin vähintään kuukauden siitä, kun vakuutuslaitos on lähettänyt urheilijalle kirjallisen ilmoituksen vakuutuksen päättymisestä.

23 §

Muutoksenhaku

Tämän lain mukaista tapaturmaturvaa ja sen järjestämistä koskevaan muutoksenhakuun ja lainvoimaisen päätöksen poistamiseen sovelletaan, mitä tapaturmavakuutuslain 53, 53 a—53 f, 54 a ja 54 c §:ssä sekä tapaturmasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetussa laissa (1316/2010) säädetään.

23 §

Muutoksenhaku, oikaisumenettelyt ja takaisinperintä

Mitä työtapaturma- ja ammattitautilain VIII osassa säädetään muutoksenhausta, oikaisumenettelyistä, päätöksen poistamisesta ja takaisinperinnästä sovelletaan myös tämän lain mukaiseen tapaturmaturvaa koskevaan asiaan.

Voimassa oleva laki

HE 277/2014 vp
Ehdotus

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 . Sen 9 a § tulee kuitenkin voimaan
jo _____ päivänä _____ kuuta 20 .*

35.

Laki**rikoslain 29 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 29 luvun 9 §:n 5 ja 6 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa
 398/2006, ja
lisätään 29 lukuun uusi 4 c ja 12 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

29 luku

29 luku

Rikoksista julkista taloutta vastaan**Rikoksista julkista taloutta vastaan**

4 c §

Tapaturmavakuutusmaksupetos

Työnantaja tai tämän edustaja, joka
 1) *laiminlyömällä työtapaturma- ja ammattitaitilain (/) 156 §:n mukaisen vakuutusvelvollisuuden tai mainitun lain 159 tai 160 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden tai*
 2) *antamalla työtapaturma- ja ammattitaitilain mukaista tehtävää mainitun lain mukaan tarvittavan, vakuutusmaksuun vaikuttavan tiedon virheellisenä tai kieltäytymällä antamasta tässä kohdassa mainittuja tietoja aiheuttaa tai yrittää aiheuttaa tapaturmavakuutusmaksun määräämättä jättämisen, sen määräämisen liian alhaisena tai sen aiheuttoman palauttamisen, on tuomittava tapaturmavakuutusmaksupetoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.*

9 §

9 §

*Määritelmät ja vastuun kohdentaminen**Määritelmät ja vastuun kohdentaminen*

Tämän luvun 4 a ja 4 b §:ssä tarkoitettuun työnantajaan ja tämän edustajaan sovelletaan, mitä 47 luvun 8 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa säädetään työnantajasta tai työnantajan edustajasta.

Tämän luvun 4 a ja 4 b §:ssä mainittuun ri-

Tämän luvun 4 a—4 c §:ssä tarkoitettuun työnantajaan ja tämän edustajaan sovelletaan, mitä 47 luvun 8 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetään työnantajasta ja 2 kohdassa työnantajan edustajasta.

Tämän luvun 4 a—4 c §:ssä mainittuun ri-

kokseen sovelletaan, mitä 47 luvun 7 §:ssä säädetään vastuun kohdentamisesta.

kokseen sovelletaan, mitä 47 luvun 7 §:ssä säädetään vastuun kohdentamisesta.

12 §

Laiminlyöntimaksun suhde tapaturmavakuutusmaksupetokseen

Edellä 4 c §:ssä tarkoitetussa rikosasiassa voidaan jättää ilmoitus tekemättä, esitutkinta toimittamatta, syyte ajamatta sekä rangaistus määräämättä, jos työtapaturma- ja ammattitautilain 182 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu harkitaan riittäväksi seuraamukseksi. Asiaa arvioitaessa otetaan huomioon teon tai laiminlyönnin vakavuus ja toistuvuus, odotettavissa oleva rangaistus, tekoon tai laiminlyöntiin liittyvän vakuutusmaksua vastaavan maksun määrä, laiminlyöntimaksun suuruus sekä työnantajalle tai tämän edustajalle teosta tai laiminlyönnistä mahdollisesti aiheutuneet muut seuraukset.

Edellä 4 c §:ssä tarkoitetussa asiassa syytettä ei voida nostaa eikä tuomiota antaa, jos samasta asiasta samalle henkilölle on jo määrätty laiminlyöntimaksu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

36.

Laki**Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin 14 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1153/2013, ja
lisätään 6 §:n 1 momenttiin uusi 15 kohta seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

6 §

6 §

*Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus**Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus*

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tuke-
 maan:

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tuke-
 maan:

 14) kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä
 annetun lain (693/2006) ja joukkoliikennelain
 (869/2009) mukaista liikenneluvan myöntä-
 mistä ja peruuttamista.

 14) kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä
 annetun lain (693/2006) ja joukkoliikenne-
 lain (869/2009) mukaista liikenneluvan
 myöntämistä ja peruuttamista;
 15) *työtaturma- ja ammattitautilain (/*
) 177 §:n 1 momentissa ja 179 §:ssä tarkoi-
tettua vakuuttamisvelvoitteiden valvontaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .

37.

Laki**tapaturmavakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tapaturmavakuutuslain (608/1948) 60 b §:n 1 momentin 3 kohdan f alakohta, sellaisena kuin se on laissa 647/2010, ja
lisätään lakiin uusi 18 f § ja 60 b §:n 1 momentin 3 kohtaan, sellaisena kuin se on laeissa 1359/2007 ja 647/2010, uusi g alakohta seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

18 f §

Miehelle maksettavaan 18 e §:n mukaiseen haittarahan kertakorvaukseen maksetaan lisäkorvaus, jonka suuruus on naisen ja miehen kertakorvauksen erotus, kun naisen ja miehen ikä, haittaluokka ja vahingon sattumisvuosi ovat samat.

60 b §

Tämän lain mukaista vakuutusta harjoittavien vakuutusyhtiöiden on osallistuttava vuosittain tässä pykälässä tarkoitettujen kustannusten rahoitukseen vakuutusmaksutulon mukaisessa suhteessa siten kuin 2—9 momentissa säädetään (*jakojärjestelmä*). Vakuutusmaksutulolla tarkoitetaan tässä pykälässä vakuutusyhtiön tuloslaskelmaan sisältyvää tämän lain mukaisen vakuutuksen vakuutusmaksutuloa. Rahoitettavat kustannukset ovat:

3) vakuutusyhtiön kalenterivuonna maksamat:

f) korvaukset suurvahingosta siten kuin 9 momentissa säädetään.

60 b §

Tämän lain mukaista vakuutusta harjoittavien vakuutusyhtiöiden on osallistuttava vuosittain tässä pykälässä tarkoitettujen kustannusten rahoitukseen vakuutusmaksutulon mukaisessa suhteessa siten kuin 2—9 momentissa säädetään (*jakojärjestelmä*). Vakuutusmaksutulolla tarkoitetaan tässä pykälässä vakuutusyhtiön tuloslaskelmaan sisältyvää tämän lain mukaisen vakuutuksen vakuutusmaksutuloa. Rahoitettavat kustannukset ovat:

3) vakuutusyhtiön kalenterivuonna maksamat:

f) korvaukset suurvahingosta siten kuin 9 momentissa säädetään;

g) 18 f §:ssä tarkoitetut lisäkorvaukset.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 ____ . Tätä lakia sovelletaan myös hait-
tarahaan, joka on maksettu 3 päivä syyskuuta
2014 jälkeen ennen tämän lain voimaantu-
loa. Tämän lain 18 f §:ää sovelletaan myös
ennen 1 päivää tammikuuta 2010 voimassa
olleen lain mukaiseen haittarahaan, joka
maksetaan 3 päivä syyskuuta 2014 jälkeen.*